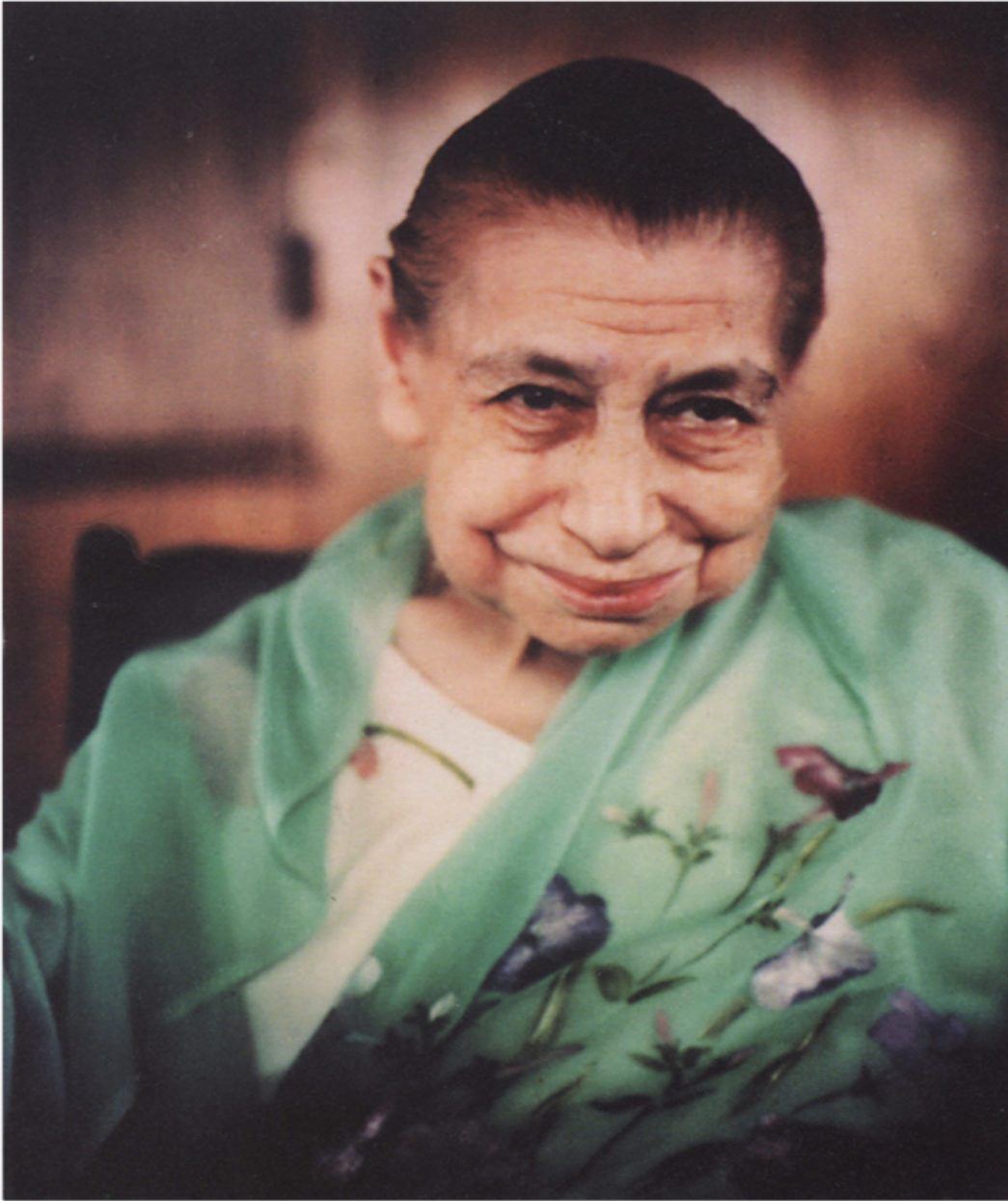

De Moeder

Alle leven is yoga

De integrale visie van de Moeder

De Moeder

Alle leven is yoga

De integrale visie van de Moeder

De Moeder

Alle leven is yoga

De integrale visie van de Moeder

Vertaald en bewerkt door Georges van Vrekhem

Stichting Aurofonds

Oorspronkelijke titel: *Oeuvres Complètes de la Mère*, uitgegeven door de Sri Aurobindo Ashram, Pondicherry, India. De compilatie is gemaakt met toestemming van de Sri Aurobindo Ashram.

Vertaler en bewerker: Georges van Vrekhem

distributie:

Namaste BV
Middelweg 61-63
3956 TK Leersum
The Netherlands
Tel. 0343-454967
Fax. 0343-451034
E-mail: namaste@namaste.nl
Internet: www.namaste.nl

Cip-gegevens

ISBN: 978-90-202-4094-8 (gebonden)

ISBN: 978-90-705-4919-0 (ebook)

NUGI: 611

Trefwoord: Aurobindo (Sri) / De Moeder

© Oorspronkelijke uitgave Sri Aurobindo Ashram

© Stichting Aurolfonds 2014, 1997

Uit deze uitgave mag uitsluitend iets verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm, opnamen, of op welke andere wijze ook, hetzij chemisch, elektronisch of mechanisch, na voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Any part of this book may only be reproduced, stored in a retrieval system and/or transmitted in any form, by print, photoprint, microfilm, recording, or other means, chemical, electronic or mechanical, with the written permission of the publisher.

Inhoud

Ten geleide

Korte levensschets van de Moeder

1. Het Opperwezen en zijn manifestatie (of schepping)

- Het Opperwezen, God, de Godheid
- De eenheid van alle dingen
- De manifestatie of schepping
- Het ontstaan van de wereld
- De vraag naar het waarom van de dingen
- De ervaring van de Godheid
- De Goddelijke Moeder

2. Het heelal

- De eenheid van het heelal
- De aarde en het heelal

3. De mens in de evolutie

4. Planten en dieren

5. De gradaties van het bestaan en hun expressie in de mens

- Het onderbewuste en het subliminale
- De materie en het lichaam
- Het vitale (de levenskrachten)
- Het mentale
- Het bovenmentale
- Het supramentale
- Sat, chit, ananda (zijn, bewustzijn, alvreugde)

6. De ziel, de psyche, het psychische wezen

- De vreugde te bestaan
- De liefde

7. De vijandige krachten

8. Ziekte en dood

- Ziekte
- De dood

9. Reïncarnatie of wedergeboorte

- Families van zielen

10. Vrije wil, lotsbestemming, karma, genade

11. Religie en spiritualiteit

12. Wetenschap en materialisme

13. Occultisme

14. Het leven van alledag

Geld
Slaap en dromen

15. Kunst

16. Opvoeding

17. Yoga en meditatie

Waarom yoga?
Yoga en het leven
Moeilijkheden en ervaringen
De juiste houding
Het ego
De psychische realisatie
Meditatie

18. De integrale yoga

Individu en collectiviteit
De hiërarchie
De realisatie van het psychische wezen
Aspiratie
Overgave
Oprechtheid
Volharding
Het verheerlijkte lichaam

19. Het supramentale

Vóór 29 februari 1956
29 februari 1956
Na 29 februari 1956

20. De tegenwoordige tijd

Alle leven is yoga.

Sri Aurobindo

(motto van zijn boek *The Synthesis of Yoga*)

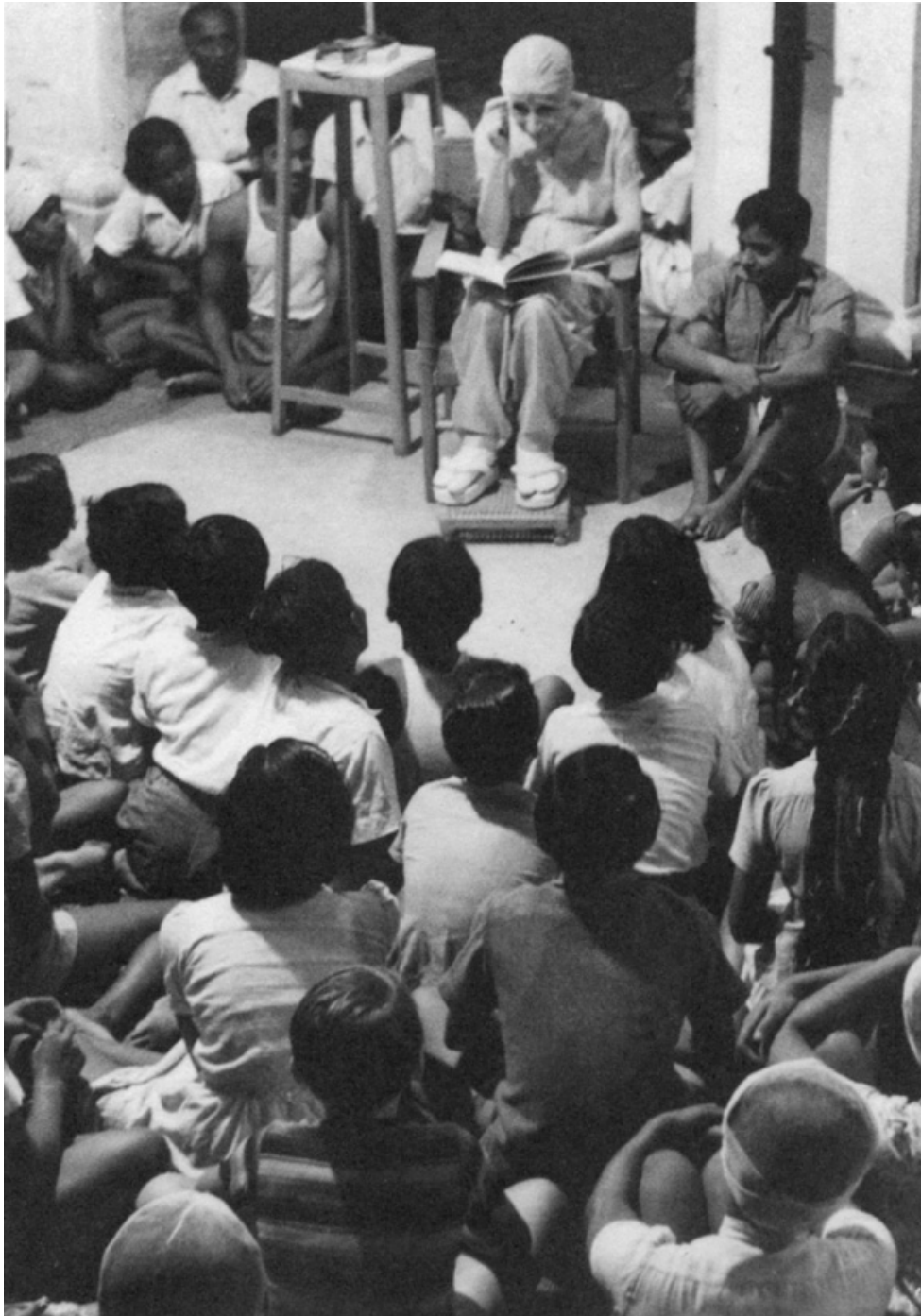
*Wees nooit ambitieus, stel je vooral nooit aan,
maar wees op ieder ogenblik het beste dat je zijn kunt.*

De Moeder

Als je geen moeilijkheden wilt, kun je maar beter onwetend blijven.

De Moeder

Luisteren naar de Moeder na de lichaamsoefeningen.

Ten geleide

Onder de tropische sterrenhemel van Pondicherry gaf de Moeder van 1950 tot 1958 een paar keer per week haar 'avondlessen', die zouden uitgroeien tot de gesprekken die later in verscheidene boekdelen zijn verzameld en uitgegeven onder de titel *Entretiens* (leergesprekken). Haar gehoor bestond uit de helderogige jeugd van de Sri Aurobindo Ashram – en uit alle andere ashramleden die tijd of zin hadden om te gaan luisteren. Ze putte uit haar unieke praktische, occulte en spirituele levenservaring om op de vragen van de aanwezigen te antwoorden. De voertaal was Frans, want de Moeder gaf zogezegd Franse les, en de vragen betroffen bijna alle denkbare onderwerpen, van de meest alledaagse tot de meest ingewikkelde filosofische en diepgaand spirituele.

Als geheel kunnen die *Entretiens* gezien worden als een indrukwekkend, verhelderend en stimulerend onderricht. De lezers die meer in het bijzonder begaan zijn met de vragen die we ons allen vooral op de kritieke momenten van het leven stellen, zullen er ongetwijfeld antwoorden en formuleringen in vinden die hun een vollediger intellectueel inzicht verschaffen, en die hun vaak ook een praktisch middel aan de hand doen om een voller leven te leiden, om vollediger mens te worden.

Bij de samenstelling van deze bloemlezing heb ik steeds de zoekende westerse mens in gedachten gehouden. Dit betekent dat zowel de figuur van de Moeder zelf als die van Sri Aurobindo en de ashram waar deze gesprekken plaatshadden in zekere mate op de achtergrond blijven. Wie daar meer over wil weten, mag ik misschien verwijzen naar mijn boek *Voorbij de mens – leven en werk van Sri Aurobindo en de Moeder* (Ankh-Hermes, Deventer).

Gezien hun innige spirituele samenwerking spreekt het vanzelf dat het onderricht van de Moeder als het ware een commentaar op en illustratie is van dat van Sri Aurobindo. Waar hij meestal geschreven heeft, heeft zij meestal gesproken, en de omstandigheden van hun vormingsjaren verschilden aanzienlijk. Maar hun doel en hun integrale weg om dat doel te bereiken waren dezelfde, een feit dat zij zelf vaak hebben beklemtoond en dat iedereen die met hun werk vertrouwd is zonder meer duidelijk zal zijn. Ik hoop dat het onderhavige boek tevens een inleiding zal zijn voor degenen die met hun integrale visie en yoga kennis willen maken.

Georges van Vrekhem

Enkele redactionele kanttekeningen

– De gelijkwaardigheid van de beide seksen en de waarde en het aanzien van de vrouw waren voor de Moeder, gezien haar wezen, uiteraard vanzelfsprekend. Voor wie minder of niet met haar persoonlijkheid en haar publicaties bekend is, moge daarom verwezen worden bijvoorbeeld naar haar *Toespraak tot de Japanse vrouwen* (ca. 1919), naar het toentertijd ongehoorde feit dat in de Sri Aurobindo Ashram beide seksen in theorie en praktijk als absoluut gelijkwaardig werden beschouwd en naar de principieel coëducatieve opvoeding door haar ingevoerd in de ashramschool. De Moeder sprak echter in de taal van haar tijd, en het leek me niet mogelijk die aan te passen aan het hedendaags taalgebruik wat de gelijkheid der seksen betreft, omdat heel wat uitspraken erdoor zouden worden vervormd.

– De aanspreekvormen verschillen naar gelang de omstandigheden van de gesprekken. Zo werden de gesprekken uit 1929 gevoerd met een Engelse dame, tegenover wie de Moeder altijd de beleefdheidsvorm gebruikte. De jeugd werd door haar vanzelfsprekend op vertrouwelijke wijze aangesproken, maar sommige leraren en andere volwassen aanwezigen dan weer met de beleefdheidsvorm. De Moeder werd door de ashramjeugd altijd met ‘je’ aangesproken, maar sommige volwassen ashrambewoners en bezoekers zeiden ‘u’ tegen haar. Ik heb deze verschillende vormen van aanspreking in de vertaling behouden.

– De verwijzing naar de originele teksten is na elk gesprek of uittreksel aangegeven. E staat voor *Entretiens*, de volgende cijfers geven het jaartal aan en die na de komma de bladzijde van het overeenkomstig boekdeel. Slechts een paar maal werd geciteerd uit *Commentaires sur le Dhammapada* (Cdham) en één keer uit *Quelques Paroles*. De referenties hebben alle betrekking op de

originele Franse eeuwfeestuitgave van de verzamelde werken van de Moeder door de Sri Aurobindo Ashram (Pondicherry, 1978).

Korte levensschets van de Moeder

De Moeder werd geboren als Mirra Alfassa op 21 februari 1878 in Parijs. Haar moeder was een Egyptische, haar vader een Turk. Op zestienjarige leeftijd begon ze een cursus schilderen te volgen en kwam aldus terecht in de bewogen creatieve Parijse schilderswereld van die tijd. De meeste kunstenaars die er woonden en werkten werden goede kennissen van haar, zo bijvoorbeeld Henri Matisse en Auguste Rodin. Ze trouwde met een schilder, Henri Morisset, en had een zontje van hem, André. Uit haar latere gesprekken blijkt dat ze actief deelnam aan het leven van wat toen nog de culturele hoofdstad van de wereld was. Door een toevallige samenloop van omstandigheden leerde ze Max Théon en zijn vrouw Alma kennen. Dit waren waarschijnlijk de grootste toen levende occultisten. Dankzij het tijdschrift dat ze in Parijs publiceerden, de *Revue cosmique*, ontdekte Mirra dat de vele occulte en spirituele ervaringen die ze vanaf haar prille jeugd had gehad geen verbeelding of hallucinaties waren. Na een persoonlijke ontmoeting met Théon werd ze uitgenodigd op diens landgoed in Tlemcen, in Algerije, aan de voet van het Atlasgebergte. Ze verbleef er tweemaal, in 1904 en 1906, en onderging er een scholing waarin de kennis van haar leermeesters aan haar werd doorgegeven.

Nadat haar huwelijk met Henri Morisset was spaakgelopen, ontmoette ze de rechtsgeleerde en filosoof Paul Richard, die haar tweede echtgenoot zou worden. Om politieke redenen reisde deze in 1910 naar Pondicherry, in Zuid-India, dat toen een Franse kolonie was met vertegenwoordigers in het Franse parlement. Hij ontmoette er Aurobindo Ghose, een van de leiders van de Indiase vrijheidsbeweging tegen de Britse koloniale bezetter. Aurobindo Ghose, een Bengaal uit Calcutta die aan de universiteit van

Cambridge had gestudeerd, was al driemaal vervolgd om reden van zijn revolutionaire activiteiten en had zich gedwongen gezien samen met andere vrijheidsstrijders zijn toevlucht te zoeken op Frans grondgebied. Hij zou Pondicherry nooit meer verlaten.

In 1914 vergezelde Mirra haar echtgenoot op zijn tweede reis naar Pondicherry en herkende Aurobindo Ghose onmiddellijk uit haar occulte ervaringen. Meteen bleek dat zij hetzelfde nieuwe pad aan het banen waren van wat zij 'de integrale yoga' zouden noemen. Het revolutionaire doel hiervan was niet langer alleen maar een transformatie van de innerlijke wezensdelen van de mens, met daarna een vlucht uit de wereld waardoor deze aan haar lot werd overgelaten, maar een transformatie ook van de materie, van het lichaam en van de wereld als geheel. Als de Godheid het éne bestaande is, maakt ook deze wereld deel uit van zijn manifestatie en kan onze aanwezigheid erin slechts door de Godheid gewild zijn en moet ze een goddelijke zin hebben.

Aurobindo Ghose, nu Sri Aurobindo (gouden lotus), Mirra Alfassa en Paul Richard richtten een tijdschrift op, *Arya*, ter verspreiding van die wijsgerige ideeën. Gelijktijdig met het verschijnen van het eerste nummer brak echter de Eerste Wereldoorlog uit, waardoor de Richards zich gedwongen zagen terug te reizen naar Frankrijk. Paul Richard werd vervolgens vrijgesteld van militaire dienst, waarna het echtpaar naar Japan reisde. Daar zouden ze verblijven tot 1920.

In dat jaar keerden de Richards via China terug naar Pondicherry. Vanaf dat moment gingen ze gescheiden wegen: Mirra bleef bij Sri Aurobindo en Paul ging terug naar Frankrijk. (Hij zou eindigen als professor in de filosofie aan een Amerikaanse universiteit.) Sri Aurobindo, in heel India bekend als vrijheidsstrijder, begon nu ook meer en meer faam te verwerven als yogi. Daardoor breidde het kleine groepje metgezellen van het eerste uur zich langzaam uit en werd tenslotte op 24 november 1926 de Sri Aurobindo Ashram gesticht. Sri Aurobindo trok zich toen voor zijn yoga terug in zijn

kamers, die hij gedurende zijn leven nooit meer zou verlaten. Hij belastte Mirra, nu de Moeder genoemd, met de praktische leiding van de volgelingen en met het dagelijkse beheer van de snel aangroeiende spirituele leefgemeenschap.

De Sri Aurobindo Ashram was bedoeld als een wereld in miniatuur waarin alle problemen, van de meest materiële tot de meest spirituele, aangevat en getransformeerd zouden kunnen worden. Mannen en vrouwen leefden er op voet van gelijkheid, iets dat tot dan toe in een ashram ondenkbaar was geweest; tijdens de Tweede Wereldoorlog werden zelfs kinderen in de gemeenschap opgenomen. Voor hen richtte de Moeder een school op, die nog steeds als een van de beste in India wordt beschouwd. Het was aan die jeugd dat ze zelf Franse les gaf – de omstandigheid waaruit geleidelijk de *Entretiens* of 'leergesprekken' zouden ontstaan.

Sri Aurobindo heeft zijn lichaam verlaten op 5 december 1950. Hij had herhaaldelijk bevestigd dat zijn bewustzijn en dat van de Moeder 'één bewustzijn in twee lichamen' vormden, namelijk het bewustzijn van de baanbrekende kracht die de grondslagen van een nieuwe wereld zou leggen. De Moeder stond nu alleen voor die taak en heeft deze onmiddellijk op zich genomen en wel met een dermate intensiteit dat reeds op 29 februari 1956 de manifestatie van 'het supramentale' in de aardatmosfeer plaats had. Het supramentale is een zijnsgradatie boven de mentale gradaties waarvan ons menselijk mentale bewustzijn er één is. Het supramentale is het goddelijk eenheidsbewustzijn, de enig mogelijke grondslag van een nieuwe wereldorde waarin de talloze problemen die de mensheid plagen niet langer zullen bestaan maar worden omgezet in hun tegendeel.

Van dat moment af heeft de Moeder direct aan de transformatie van haar lichaam gewerkt. Wat op één punt in het universum gebeurt, heeft een uitwerking op alle punten. Wat in de cellen, in de materie van haar lichaam gebeurde had zijn uitwerking op alle lichamen en

op de materie van de wereld. Ze heeft die transformatie zo ver doorgevoerd dat ze in het subtiel fysieke een nieuw lichaam heeft verwezenlijkt dat men het prototype van het supramentale lichaam zou kunnen noemen, het lichaam van een nieuwe, goddelijke soort op aarde. Deze nieuwe soort zal er komen wanneer de materie zoals wij die kennen voldoende is voorbereid, hetgeen nu aan het gebeuren is dankzij de door Sri Aurobindo en de Moeder gelegde fundamenten. Inmiddels zijn zich overgangswezens aan het vormen, net zoals er tussen de primaten en de mens talrijke overgangsvormen zijn geweest.

Op 28 februari 1968 heeft de Moeder Auroville, 'de Stad van de Dageraad', gesticht. Ondanks ongehoorde moeilijkheden, die de moeilijkheden van de huidige wereld zijn, bestaat dit utopisch experiment nog steeds en blijft het zich ontwikkelen. Daar leven en werken op het ogenblik ongeveer twaalfhonderd personen uit meer dan dertig verschillende landen.

De Moeder heeft haar materiële lichaam afgelegd op 17 november 1973.

1. Het Opperwezen en zijn manifestatie (of schepping)

Het Opperwezen, God, de Godheid

Alles hangt af van wat je onder het woord 'God' verstaat. Het is een woord om 'iets' uit te drukken dat je niet kent en waarmee je in contact probeert te komen. Heb je een religieuze opvoeding gehad, dan ben je gewend dat 'God' te noemen. Heb je een meer positivistische of filosofische opvoeding gehad, dan heb je daar allerlei namen voor en houd je er misschien tegelijk de mening op na dat het de opperste waarheid is. Als je over God wilt spreken en Hem beschrijven, ben je gedwongen begrippen te hanteren die voor ons bewustzijn niet erg vatbaar zijn en 'God' te noemen wat buiten het bereik ligt van wat we kennen, wat we kunnen vatten en wat we kunnen zijn. Alles wat te ver van ons afstaat om het te begrijpen, noemen we 'God'. Er zijn godsdiensten die de Godheid een bepaalde vorm toeschrijven. Soms geven ze er verscheidene vormen aan en hebben ze meerdere goden, soms geven ze er maar één vorm aan en hebben ze maar één God. Maar dat is allemaal van menselijke makelij.

Er is 'iets'. Er is een werkelijkheid voorbij al onze uitdrukkingen ervan, een werkelijkheid waarmee we in contact kunnen komen door een stelselmatige discipline. Je kunt je ermee vereenzelvigen. Ben je er eenmaal mee vereenzelvigd, dan weet je wat dat is, maar je kunt het niet zeggen omdat woorden het niet kunnen uitdrukken. Wanneer je dus een bepaalde terminologie gebruikt, wanneer je binnen een bepaalde mentale overtuiging leeft, zul je de termen gebruiken welke met die overtuiging samengaan. Behoor je tot een groepering die andere termen gebruikt, dan zul je het anders noemen en er zelfs op een andere manier over denken.

Ik zeg jullie dit om jullie de juiste zienswijze mee te geven, namelijk dat het om iets gaat dat voor het denken onvatbaar is maar dat bestaat. De naam die je eraan geeft, is niet van het minste belang: het *bestaat*. Waar het dus op aankomt is er contact mee te hebben, niet het te noemen of te beschrijven. In feite heeft het heel weinig nut het te noemen en te beschrijven. Je moet proberen ermee in contact te komen, je erop te concentreren, die werkelijkheid te beleven. En wat voor naam je er ook aan geeft, dat is niet van belang als je eenmaal de ervaring hebt. Alleen op de ervaring komt het aan. Als er mensen zijn die de ervaring beperken tot een bepaalde uitdrukkingsvorm ervan, en dan nog op zo'n enggeestige en zozeer binnen zichzelf besloten manier dat ze niet meer buiten de formulering kunnen, dan is dat iets minderwaardigs.

Je moet in staat zijn die werkelijkheid te *beleven* langs alle mogelijke wegen, in alle mogelijke omstandigheden of denkvormen. Je moet proberen dat te beleven omdat het waar is, omdat het onvergelijkelijk goed is, omdat het almachtig is, omdat het alle kennis bezit. Je kunt het beleven, maar je kunt er niet over spreken. En als men erover spreekt, is wat gezegd wordt niet erg belangrijk. Het is alleen maar een manier om een ervaring onder woorden te brengen, meer niet.

Er zijn heel wat filosofen en anderen die het begrip 'God' vervangen hebben door 'het onpersoonlijk absolute', 'de waarheid', of 'gerechtigheid', of zelfs door het begrip 'voortgang', van iets wat zich altijd maar door blijft ontwikkelen. Voor degenen met het innerlijk vermogen om zich met Dat te identificeren, is het echter nauwelijks van belang wat erover gezegd wordt. Je kunt soms een wijsgerig boek van begin tot eind lezen en geen stap voortkomen. Je kunt soms een fervente aanhanger van een bepaalde godsdienst zijn en geen stap voortkomen. Er zijn er die hun hele leven in contemplatie gezeten hebben doorgebracht en die niets hebben bereikt. Er zijn er daarentegen (daar zijn beroemde voorbeelden van) die de nederigste lichamelijke arbeid hebben verricht,

bijvoorbeeld een schoenmaker die versleten schoeisel herstelde, en die een ervaring [van 'Dat'] hebben gehad.

Het bevindt zich totaal buiten wat men ervan denkt en erover zegt. Het is iets wat is, punt. En de enige noodzaak is het te zijn, zich ermee te kunnen vereenzelvigen en het te beleven. Soms lees je ergens een zin in een boek en die brengt je erheen. Soms lees je hele filosofische en religieuze boeken en ze brengen je nergens heen – al zijn er ook personen die vooruit worden geholpen door het lezen van filosofische boeken. Maar dat is allemaal van bijkomstig belang.

Slechts één iets is belangrijk: een oprechte en volhardende wil. Het is niet iets wat je van de ene dag op de andere verwezenlijkt, dus moet je weten door te zetten. Als je voelt dat je niet vooruitgaat, moet je niet ontmoedigd worden; je moet proberen te ontdekken wat er in je natuur is dat tegenwerkt en het nodige doen om het te overwinnen. En ineens ga je weer vooruit. En aan het eind [van de weg] heb je de ervaring. En het merkwaardige is dat er personen zijn die totaal verschillende wegen hebben gevolgd, met totaal verschillende geesteshoudingen, van de meest gelovige tot de meest ongelovige, zelfs materialisten – maar wanneer ze dié ervaring hadden, was deze bij allen dezelfde. Omdat ze waar is. Omdat ze werkelijk is. Omdat ze de enige werkelijkheid is. Ze is gewoon Dat. Meer zeg ik niet. De manier waarop men erover spreekt komt er niet op aan. Wat erop aankomt is dat je de weg volgt, *jouw* weg, welke die ook zij – ja, dat je daarop afgaat. (E54, 29-31)

Wat wil dat precies zeggen, 'de onpersoonlijke Godheid'?

Het is wat men in sommige filosofieën en godsdiensten 'het vormenloze' noemt, iets voorbij elke vorm – let wel, niet alleen voorbij de fysieke vormen maar zelfs voorbij die van het denken en van de beweging. Het is de opvatting dat er iets is niet alleen voorbij

wat gedacht of geconcipieerd kan worden, of wat zelfs met de meest subtiele ogen kan worden gezien, maar voorbij alles wat onverschillig welke waarneembare vorm heeft, ook van fijnstoffelijker vibraties, die de menselijke waarneming ver overtreffen, ook in de hoogste zijnstoestanden – iets wat bestaat voorbij alle manifestatie van elke mogelijke orde. Zo wordt over het algemeen de onpersoonlijke God gedefinieerd. Hij heeft geen enkele van de kwaliteiten die wij ons kunnen indenken, Hij is verheven boven elke kwalificatie. Dit is vanzelfsprekend een zoeken naar iets wat het tegendeel van de schepping is, en daarom hebben bepaalde godsdiensten in hun leer het idee opgenomen van wat ze ‘het nirvana’ noemen, dat wil zeggen iets wat niets is. Dit komt voort uit hetzelfde zoeken, dezelfde poging om iets te vinden wat het tegengestelde zou zijn van alles wat we ons kunnen indenken. Dus gaat men Het tenslotte toch definiëren, want hoe zou men er anders over kunnen spreken? Maar in de ervaring probeert men alles wat tot de wereld behoort te overstijgen, en dat is dan wat men de onpersoonlijke Godheid noemt. (E55, 280-81)

Wat is dat, ‘het zoeken naar het onpersoonlijke’?

In het Westen is dat nu erg in de mode, mijn kind. Allen die de God moe of beu zijn zoals Hij wordt voorgesteld in de Chaldeeuwse godsdiensten en vooral in de christelijke godsdienst – een unieke, jaloerse, hardvochtige, despotische God, zozeer naar het beeld van de mens dat men zich afvraagt of het geen demiurg is, zoals Anatole France zei –, die willen geen persoonlijke God meer wanneer ze de beslissing nemen een spiritueel leven te gaan leiden, omdat ze te zeer vrezen dat die persoonlijke God zou gelijken op de God waarvan het beeld hun werd ingeprent. Ze willen een onpersoonlijke godheid, iets wat helemaal niet, of toch zo weinig mogelijk, gelijkt op de mens. Dat is wat ze willen.

Sri Aurobindo zegt evenwel het volgende, en het is iets wat hij altijd heeft gezegd. Er zijn de goden van het *bovenmentale*¹, die inderdaad heel erg op menselijke wezens lijken, zoals we al vaker hebben gezegd; ze zijn veel groter en machtiger [dan mensen], maar de gelijkenissen zijn wat té opvallend. Daarboven staat de onpersoonlijke God, de onpersoonlijke Godheid. Maar boven de onpersoonlijke Godheid is er de Godheid die de persoon zelve is, en je moet door het onpersoonlijke om de opperste Godheid daarboven te kunnen bereiken. Zoals ik echter gezegd heb, is het goed voor degenen die door hun opvoeding in contact werden gebracht met een te individuele, te persoonlijke God dat ze de onpersoonlijke Godheid zoeken, want dat bevrijdt hen van heel wat bijgeloof. Als ze ertoe in staat zijn, kunnen ze daarna verdergaan en opnieuw een persoonlijke relatie hebben met een Godheid boven al die andere godheden. (E55, 276- 77)

Een van de grote moeilijkheden in het merendeel van de wijsgerige stelsels is dat ze nooit de verschillende niveaus van het bestaan, de verschillende zijnsgradaties, hebben onderscheiden of bestudeerd. Ze hebben een Opperwezen en daarnaast de schepping, en dat is alles, met niets ertussenin. Zo wordt het heel erg moeilijk om de dingen te verklaren.

Alle verklaringen zijn uiteindelijk niets dan 'talen'. Er zijn talen die het begrip bevorderen en andere die het bemoeilijken. Sommige van die theorieën maken een begrijpen van de dingen wel heel erg moeilijk. Terwijl het heel wat problemen helpt oplossen als men de verschillende tussenschakels tussen de meest materiële natuur en de opperste oorsprong aanneemt, als men zich bewust wordt van al die intermediaire niveaus. We hebben dat reeds bestudeerd in verband met de determinismen.

Als je zegt dat een determinisme absoluut op zichzelf bestaat en als je dat staande houdt, dan heb je er niets van gesnapt (het is immers zonneklaar dat alles in het leven je tegenspreekt), of het probleem

wordt zo ingewikkeld dat er geen verklaring meer mogelijk is. Zie je echter in dat een groot aantal determinismen voortdurend op elkaar inwerkt, in elkaar doordringt, en dat de werking van een bepaald determinisme gewijzigd wordt door de werking van zoveel andere, dan wordt het probleem bevattelijk. Hetzelfde geldt voor wat de verklaring van de werking van de Godheid in het heelal betreft. Neem je een centrale scheppende kracht, of een centraal scheppend bewustzijn, of een centrale bewegingloze getuige, en daarnaast het heelal zonder meer, zonder wat ook tussen beide, dan kun je dat niet verklaren. Er zijn er die iets in die zin op een erg simplistische manier hebben gedaan. Ze hebben een scheppende God gesteld met daarnaast zijn schepselen. Dan rijzen er allerlei problemen op. Waarmee heeft Hij de wereld geschapen? Sommigen zeggen dat het met stof was, maar wat voor stof was dat dan? Wat gebeurde er met die stof vóór hij gebruikt werd om een wereld te maken? ... Of met niets, er werd een wereld geschapen met niets. Dat is toch onzinnig! Het is heel erg gênant voor iemand met een logisch denkende geest. En op de koop toe wordt je gezegd dat Hij dat bewust heeft gedaan, gewild, en dat Hij, toen Hij ermee klaar was, heeft uitgeroepen: 'Ziezo, het is prima!' Waarop degenen die in dat heelal moeten leven dan antwoorden: 'Wij vinden het helemaal niet prima. U bevalt het misschien, maar ons niet.'

Dat zijn simplistische opvattingen. Het zijn gewoon simplistische opvattingen die blijken van onwetendheid en die het probleem van het heelal totaal onbegrijpelijk maken. Dat soort verklaringen is onaanvaardbaar voor een enigszins verlicht brein. Vandaar dat je dan te horen krijgt: 'Je moet niet proberen het te begrijpen want het lukt je toch nooit.' Maar dat is luiheid van de geest, het is zelfs kwaadwilligheid van de geest. Daar je nu eenmaal over een bepaald denkvermogen beschikt, voel je hoe dan ook diep in jezelf dat die aspiratie om licht, om een oplossing te vinden aan iets moet beantwoorden, omdat anders ... Anders, werkelijk [...], als het heelal

aan die notie [van een Opperwezen met daarnaast zijn schepping] beantwoordde, zou het de wrangste grap zijn die men zich kan indenken en zou ik heel goed degenen begrijpen die het advies hebben gegeven: 'Maak dat je er zo gauw mogelijk uit wegkomt. Zie dat je eruit weet te ontsnappen.'

Jammer genoeg zie ik niet hoe ze eruit kunnen wegkomen, want er is niets anders. Hoe kun je wegkomen uit iets wat het enige is dat bestaat? Dus zit je gevangen in een vicieuze cirkel, je blijft erin ronddraaien en dat leidt vanzelf tot wanhoop van de geest. Wanneer je echter de sleutel hebt – er zijn een paar sleutels, maar er is er één die alle deuren opent – volg je je weg en ga je 'het' langzamerhand begrijpen. (E50-51, 412-414)

Wat verstaat Sri Aurobindo onder 'een integraal idee van de Godheid'?

Elk vormt zich een idee van de Godheid volgens zijn persoonlijke smaak, zijn verstandelijke mogelijkheden, zijn mentale voorkeuren en zelfs zijn begeerten. Men vormt zich het idee van een Godheid dat men graag heeft, van een Godheid die men graag zou leren kennen, en daardoor beperkt men natuurlijk zijn verwezenlijking in aanzienlijke mate.

Als we er echter in slagen te begrijpen dat de Godheid alles is wat we ons kunnen indenken, en oneindig méér, beginnen we de weg van de integraliteit op te gaan. Integraliteit is ontzettend moeilijk voor een menselijk bewustzijn, want dit kan slechts bewust beginnen te worden door de dingen af te perken, door ze te bepalen. Toch is het voor degenen die met de mentale processen kunnen spelen mogelijk, mits men zich enige inspanning getroost, hun bewustzijn voldoende te verruimen om iets te benaderen dat op integraliteit gelijk.

Zie je, je maakt je een idee van de Godheid dat overeenstemt met je eigen geaardheid en met je eigen opvattingen. Als je dan enigszins

uit jezelf wilt loskomen om een integrale yoga te beoefenen, moet je proberen te begrijpen dat de Godheid niet alleen is zoals jij je Hem voorstelt of zoals jij Hem aanvoelt, maar dat Hij ook is zoals alle anderen Hem zich voorstellen en Hem aanvoelen, met daarenboven iets wat niemand zich kan voorstellen of aanvoelen. Als je dat begrepen hebt, heb je de eerste stap op de weg van de integraliteit gezet. (E56, 1-2)

De eenheid van alle dingen

De Godheid is essentieel één en toch is Hij schijnbaar opgedeeld in al die talloze wezens waardoor hij de primordiale eenheid herschept. Het is dankzij de goddelijke eenheid, die in de wezens opgedeeld lijkt, dat de eenheid in haar essentie kan worden hersteld. Als je je daarvan bewust wordt, dan heb je de vreugde van het bewustzijn van die eenheid. De wezens die er zich niet van bewust zijn hebben die vreugde niet, maar het feit blijft niettemin hetzelfde.

Sri Aurobindo heeft gezegd: de eenheid bestaat; dat je je ervan bewust bent of niet, maakt niet het minste objectieve verschil uit, ze bestaat; het maakt echter wel een verschil uit *voor jou*, want als je je ervan bewust bent, heb je de vreugde ervan, ben je je er niet van bewust, dan mis je die vreugde [...]

Of jullie het al dan niet weten, of jullie het al dan niet willen, jullie zijn allemaal verenigd door de goddelijke aanwezigheid die Eén is, ook al lijkt ze opgedeeld. De Godheid is één maar Hij lijkt opgedeeld in de dingen en de wezens. En omdat die eenheid een feit is, verandert het niets aan de zaak of je je daar wel of niet van bewust bent. En of je het wilt of niet wilt, je bestaat ondanks alles in die eenheid.

Het is wat ik jullie al ik weet niet hoeveel keren heb uitgelegd: jullie denken dat jullie apart van elkaar leven, maar ondanks de schijnbare verschillen is er dezelfde ene Substantie in jullie allen, en een vibratie op één punt verwekt automatisch een vibratie op een ander [...]

Alles draait om het bewustzijn, om het feit wel of niet bewust te zijn. Het is slechts in het opperste bewustzijn dat je tot de volmaakte expressie van jezelf kunt komen. Maar dat de eenheid bestaat, zelfs wanneer je een totaal verschillende indruk hebt, is een feit waar je niet aan kunt toemen, omdat het een goddelijk feit en een goddelijke actie is. Ben je je bewust van de Godheid, dan ben je je bewust van dat feit. Ben je je niet bewust van de Godheid, dan bestaat het feit ook, maar je bent je er gewoon niet van bewust, dat is alles.

Het draait dus allemaal rond een bewustzijnsverschijnsel. De wereld bevindt zich in een staat van duisternis, van lijden, van ... alles wat ze is, gewoon omdat ze zich niet van de Godheid *bewust* is, omdat ze de band met de Godheid in haar bewustzijn heeft doorgeknipt, omdat haar bewustzijn van de Godheid is gescheiden. Wat wil zeggen dat ze onbewust is geworden.

Want het ware bewustzijn is het goddelijk bewustzijn. Als je je afscheidt van het goddelijk bewustzijn, word je onbewust. En dat is nu juist wat er gebeurd is. En alles wat bestaat – de wereld zoals ze is, je bewustzijn zoals het is, de dingen in de staat waarin ze zich bevinden –, is allemaal het resultaat van die scheiding die de ogenblikkelijke verduistering van het bewustzijn tot gevolg heeft gehad. Vanaf het ogenblik dat het individuele bewustzijn zich afscheidt van het goddelijk bewustzijn vervalt het in wat we de onbewustheid noemen, en het is aan deze onbewustheid dat alle ellende te wijten is.

Maar alles wat is, is essentieel goddelijk, en de goddelijke eenheid is een feit; je kunt daar niets aan veranderen. Al je onbewustheid en al je ontkenningen kunnen er niets aan veranderen: [de goddelijke eenheid] is een feit, het is zo.

En de conclusie is dat de ware transformatie die van het bewustzijn is. Al het overige zal daar vanzelf uit volgen [...]

Streeft de onbewustheid ernaar om bewust te worden?

Nee, het is de Godheid in de onbewustheid die streeft naar de Godheid in het bewustzijn. Dit betekent dat er zonder de Godheid geen aspiratie zou zijn. Als er geen bewustzijn verborgen was in de onbewustheid, zou er geen mogelijkheid bestaan om onbewustheid in bewustzijn te veranderen. Het is doordat het goddelijk bewustzijn in het hart zelf van de onbewustheid aanwezig is, dat je met aspiratie bezielde bent en dat noodzakelijkerwijs – dat is wat [Sri Aurobindo] zegt –, automatisch, op werktuiglijke wijze, het offer [van de Godheid in zijn schepping] plaatsheeft. En daarom zijn het niet alleen woorden maar gaat het om een feit wanneer men zegt: jij bent het niet die de aspiratie hebt, het is de Godheid; jij bent het niet die vooruitgang maakt, het is de Godheid; jij bent het niet die bewust wordt, het is de Godheid. En dat je niet in staat bent dat in te zien is gewoon te wijten aan je onwetendheid en je onbewustheid. (E56, 88-93)

Als je dat zorgvuldig nagaat, stel je vast dat alles wat jij denkt reeds door anderen is gedacht, dat [gedachten] circuleren en door je heen gaan maar dat je zelf je gedachten niet hebt veroorzaakt, dat jij niet de oorsprong bent van je gedachten. Alles wat in je omgaat heb je van degenen die je hebben verwekt en uit het milieu waarin je hebt verkeerd; je hebt het door de talloze indrukken die zich in jou hebben opgetast en die iets hebben opgebouwd dat je jezelf noemt maar dat niet door jou veroorzaakt werd, dat alleen maar als zodanig wordt ondergaan, aangevoeld. Je wordt je [van je gedachten] bewust, maar jij bent het niet die ze geschapen hebt, jij bent het niet die ze in het leven heeft geroepen.

Men zou kunnen zeggen dat de situatie overeenkomt met de geluiden – onverschillig wat voor geluiden: woorden, muziek, of wat dan ook – die door een apparaat worden geregistreerd en dan gereproduceerd door een ander apparaat, een grammofoon bijvoorbeeld. Je zult nooit beweren dat het de grammofoon is die de klank schept welke je hoort, nietwaar, zoiets zou niet bij je opkomen.

Daar je echter in de illusie van je aparte persoonlijkheid leeft, denk je dat de gedachten die door je hoofd gaan en die zich door middel ervan uitdrukken, en de gevoelens die door je vitale gaan en zich door middel ervan uitdrukken, dat dat allemaal van jezelf komt. Er is echter niets dat van jezelf komt. Waar vind je dat 'zelf' waar dat allemaal uit voort zou komen? Je moet diep, heel diep naar binnen gaan en de eeuwige essentie van je wezen vinden om de scheppende realiteit in jezelf te ontdekken. Als je die eenmaal gevonden hebt, stel je vast dat ze een uniek iets is, dat hetzelfde is in alle andere wezens. Zo, waar is ze dan, die afzonderlijk bestaande persoonlijkheid van je? Er blijft niets van over.

Een persoonlijkheid is inderdaad net een apparaat om dingen te registreren en te reproduceren, en ze veroorzaakt altijd wat men vervormingen zou kunnen noemen. Dit kunnen vervormingen ten goede of ten kwade zijn en ze kunnen vrij aanzienlijk zijn. De innerlijke complexiteit [van het individu] is al een eerste reden waarom de dingen niet worden gereproduceerd zoals ze van de een in de ander zijn overgegaan, omdat het apparaat erg gecompliceerd is. Dat alles is niettemin een en hetzelfde iets, bewogen door een bewustzijn dat totaal onafhankelijk is van de persoonlijke wilsvormen.

Toen de Boeddha wilde dat zijn leerlingen dit zouden begrijpen, zei hij tegen hen: 'Telkens wanneer je een vibratie uitzendt, bijvoorbeeld de begeerte naar een bepaald iets, gaat die begeerte circuleren van jou naar iemand anders, en van die ander naar weer een ander, en ze gaat zo helemaal rond en komt weer bij jou terug. En doordat er niet één vibratie maar een wereld van vibraties is, en omdat je niet de enige zender bent (alle individuen zijn zenders), veroorzaakt dat binnenin zo'n verwarring dat je je er niet in terugvindt. Al die vibraties verplaatsen zich echter in een veld dat een en hetzelfde is. Het zijn slechts de complexiteit en de ontvangst van de vibraties die je de indruk geven iets zelfstandigs of apart te zijn, maar er is niets dat

apart of zelfstandig is. Alles is één substantie, één kracht, één bewustzijn, één wil, zich uitend in een ontelbaar aantal zijnswijzen.'

Dat alles is zo verweven dat je je er geen rekenschap meer van geeft, maar als je een stap achteruitzet en de bewegingen van onverschillig welke formatie van vibraties gadeslaat, kun je heel goed nagaan hoe die vibraties zich voortplanten van hier naar daar, van daar naar daar, van daar naar ginder, en dat er in feite maar één eenheid is: de eenheid van substantie, van bewustzijn, van wil. Dat is de enige werkelijkheid. Uiterlijk heerst er een soort illusie – de illusie van het afzonderlijk bestaan, de illusie apart te bestaan [...]

Zodra je je van de eenheid bewust wordt – de eenheid van de kracht, van het bewustzijn en van de wil –, heb je niet langer die indruk dat je helemaal apart van de anderen bestaat, dat je niet weet wat er in hen omgaat, dat ze je vreemd zijn, dat je als het ware in afzondering leeft binnen je huid en dat je slechts op een uiterlijke en oppervlakkige wijze met de anderen contact hebt. Dit alles komt immers doordat je je de waarneming van die eenheid van bewustzijn, kracht en wil niet eigen hebt gemaakt en niet eens de eenheid van de materiële vibratie.

Het is door de complexiteit dat de waarneming zozeer wordt bemoeilijkt. Onze waarnemingsvermogens zijn immers erg lineair, erg simplistisch. Wanneer we dus iets willen begrijpen, worden we meteen belegerd door een ontelbaar aantal dingen, bijna met elkaar tegenstrijdig en op zo'n complexe wijze vermengd dat je de lijnen niet meer kunt onderscheiden en de bewegingen volgen; je komt plotseling als het ware in een draaikolk terecht.

Bijvoorbeeld, de meeste mensen denken de ene gedachte na de andere, zoals ze niet anders kunnen dan het ene woord na het andere uit te spreken. (Ze kunnen niet verscheidene woorden tegelijk uitspreken, nietwaar, want dan gaan ze stotteren.) De meeste mensen denken dus de ene gedachte na de andere; hun bewustzijn functioneert rechtlijnig. Je begint de dingen echter pas

echt te zien wanneer je sferisch, globaal kunt zien, wanneer je sferisch kunt denken, met een groot aantal gedachten en waarnemingen tegelijkertijd.

Als we de dingen willen beschrijven, zijn we vanzelfsprekend nog steeds verplicht dat één voor één te doen omdat we niet in staat zijn tien woorden tegelijk uit te spreken; we spreken het ene woord na het andere uit. Dit is nu precies de reden waarom onze manier van spreken praktisch onmogelijk de waarheid kan uitdrukken, totaal onmogelijk. Want we zijn verplicht de dingen na elkaar te zeggen, en zodra we ze na elkaar zeggen, zijn ze niet meer waar. Je zou de dingen alle tegelijk moeten kunnen zeggen, zoals men ertoe kan komen ze alle tegelijk waar te nemen, met elk ding op zijn juiste plaats.

Als je op die manier begint te zien – als je zo begint te zien, waar te nemen, te voelen, te willen –, kom je nader bij de waarheid. Maar zolang je ziet zoals je spreekt is dat, ach, zo pover en triest. (E56, 60-62 en 64-66)

Wat is de rol van de geest? [2](#)

Men zou kunnen zeggen dat de geest tegelijkertijd de bewuste schakel is tussen het Opperwezen en de manifestatie én de ontmoetingsplaats van de manifestatie met het Opperwezen. De geest is in staat de allerhoogste goddelijkheid te begrijpen en ermee te communiceren, en hij is tegelijkertijd de zuiverste schakel, de minst vervormde, bij wijze van spreken, tussen de allerhoogste goddelijkheid en de meest oppervlakkige manifestatie. Het is de geest, met behulp van de ziel, die het bewustzijn naar Boven keert, naar de Godheid toe, en het is in de geest dat het bewustzijn de Godheid kan beginnen te begrijpen.

Je zou kunnen zeggen dat wat men 'geest' noemt de atmosfeer is die door de genade in de materiële wereld is gebracht, opdat deze wereld het bewustzijn van haar eigen oorsprong zou kunnen

openbaren en zou worden gedreven om ernaar terug te keren. Dat is werkelijk net een soort bevrijdende atmosfeer die alle deuren opengooit, die het bewustzijn bevrijdt van zijn banden. Het is deze atmosfeer die de verwezenlijking van de waarheid mogelijk maakt en die aan de aspiratie haar volledige macht van vervulling schenkt.

Van bovenaf gezien zou je dat net andersom kunnen stellen: de naam 'geest' is gegeven aan die stralende en bevrijdende invloed, aan alles wat voor ons de weg naar de hoogste werkelijkheden vrijmaakt, wat ons verheft uit onze verzonkenheid in het slijk der onwetendheid, wat voor ons de deuren opent, wat ons de weg toont, wat ons leidt naar waar we heen moeten. Dat is het wat de mens 'geest' heeft genoemd. Het is de atmosfeer die is geschapen door de goddelijke genade in het heelal om ons universum te redden uit de duisternis waarin het vervallen is.

De ziel is als het ware de individuele concentratie, de individuele vertegenwoordiging [van de geest] in het menselijk wezen. De ziel is een substantie die voorbehouden is aan de mensheid; ze bestaat alleen in de mens. Ze is als het ware een speciale uitdrukking van de geest in het menselijk wezen. De wezens van de andere bestaansgradaties hebben geen ziel, maar ze kunnen wel leven in de geest. Je zou kunnen zeggen dat de ziel een afvaardiging van de geest in de menselijke soort is, een speciale hulp om de soort vlugger vooruit te helpen. Het is de ziel die de individuele vooruitgang mogelijk maakt. De geest als zodanig heeft een meer algemene, meer gemeenschappelijke werking.

De geest speelt voor het ogenblik de rol van hulp en gids, maar hij is nog niet de almachtige meester van de materiële manifestatie. Wanneer het supramentale in een nieuwe wereld georganiseerd zal zijn, dan zal de geest de meester worden en de natuur op een duidelijke, waarneembare manier besturen.

Wat men 'de nieuwe geboorte' noemt is de geboorte tot het spirituele leven, tot het spirituele bewustzijn. Je gaat iets in je dragen van de

geest die dan individueel, door middel van de ziel, je leven kan beginnen te besturen en de meester van je bestaan te zijn. In de supramentale wereld is het evenwel de geest die bewust, spontaan en op natuurlijke wijze de meester zal zijn van de hele wereld en van al haar manifestaties.

Het is [de geest] die in het individuele bestaan het hele verschil uitmaakt. Zolang je over de geest alleen maar kunt praten en hij iets is waarover je gelezen hebt, waarvan je vagelijk het bestaan kent en dat voor het bewustzijn geen concrete werkelijkheid is, betekent dat dat je nog niet tot de geest geboren bent. Als je tot de geest geboren bent, wordt hij iets wat veel concreter is, veel meer levend, veel reëler, veel tastbaarder dan de materiële wereld. Dat maakt het essentiële verschil uit tussen de mensen. Wanneer 'dat' op spontane wijze reëel is – het bestaan dat waar is, concreet, de atmosfeer waarin je vrij kunt ademen –, dan weet je dat je aan de overkant bent. Zolang 'dat' echter iets vaags en onduidelijks is – je hebt er wel van horen spreken, je weet dat het bestaat, maar het heeft voor jou geen concrete werkelijkheid –, dan wil dat zeggen dat de nieuwe geboorte nog niet heeft plaatsgehad. Zolang je bij jezelf nog dingen denkt in de trant van: dit kan ik zien, dit is voor mij concreet: de kwaal waaraan ik lijd, de honger die knaagt in mijn maag, de slaap die me loom maakt: dit is waar, dit is concreet, betekent het dat je nog niet aan de overkant bent; je bent nog niet tot de geest geboren. In feite is de overgrote meerderheid van de mensen gevangen met alle deuren en ramen dicht, dus voelen ze zich stikken, wat normaal is. Maar ze zijn in het bezit van de sleutel waarmee die deuren en ramen geopend kunnen worden en ze gebruiken hem niet. Zeker, er is een tijd dat ze niet eens weten dat ze de sleutel bezitten; maar lang nadat ze het wél weten, lang nadat het hun gezegd is, aarzelen ze nóg om hem te gebruiken en betwijfelen ze of hij wel in staat is de deuren en ramen te openen, en zelfs of het wel geraden is de deuren en ramen te openen! En zelfs wanneer ze zo

ongeveer de indruk hebben dat het al met al misschien niet zo kwaad zou zijn, blijft de vrees aanwezig: wat staat er te gebeuren wanneer die deuren en ramen geopend worden? En ze zijn bang. Ze zijn bang zichzelf te verliezen in dat licht en in die vrijheid. Ze willen blijven wat ze 'zichzelf' noemen. Ze zijn gehecht aan hun leugen en hun verslaving; iets in hen houdt daarvan en blijft eraan verknocht. Ze blijven het gevoel hebben dat ze zonder hun beperkingen niet meer zouden bestaan.

Het is daarom dat de weg zo lang is, zo moeilijk is. Want als men er werkelijk in toestemde niet meer te zijn, zou alles zo gemakkelijk worden, zo stralend, zo vreugdevol, en het zou zo snel gaan – maar misschien niet zoals de mensen zich de vreugde en het gemak voorstellen. In de grond zijn er heel weinigen die niet van strubbelingen en vechten houden. Er zijn er heel weinigen die zouden aanvaarden dat er geen nacht meer is en die het licht niet zien als het complement van de duisternis: 'Zonder schaduw zou er geen schilderij zijn. Zonder strijd zou er geen overwinning zijn. Zonder lijden zou er geen vreugde zijn.' Dat is wat ze denken. En zolang men zo denkt, is men nog niet tot de geest geboren. (E57-58, 485-89)

De manifestatie of schepping

[De Moeder leest voor uit een van haar gesprekken uit 1929:] 'Er is een niveau van het goddelijk bewustzijn waar alles absoluut gekend is en waar het ontwerp van de dingen in zijn geheel is voorzien en voorbestemd. Deze manier van zien behoort tot de hoogste toppen van het supramentale, het is de visie van het Opperwezen zelf. Als men dat [supramentale] bewustzijn echter niet bezit, dient het nergens toe zich uit te drukken in termen die niet overeenstemmen met onze huidige manier van zien en van dingen begrijpen. Want hier, in het lagere domein van het bewustzijn, is niets vastgelegd of vooraf verwezenlijkt; alles is hier in ontwikkeling. Hier zijn geen bij

voorbaat bestemde gebeurtenissen; er is alleen maar het spel van de mogelijkheden, en het is uit de botsing van de mogelijkheden dat het toekomstig gebeuren zich vormen moet. In dit domein kunnen we kiezen en een voorkeur uitoefenen, we kunnen de ene mogelijkheid afwijzen en de andere aanvaarden. En we kunnen dit doen zelfs indien wat in feite gebeurt voorzien en voorbestemd is geweest op een hoger niveau.'

Het woord 'voorbestemd' klopt niet met de werkelijkheid, de term 'vooraf bestaand' zou juister zijn. Het bewustzijn van een gebeuren in de tijd heeft een werkelijkheidswaarde, het is niet alleen maar fictief.

Stel je het heelal voor als een geheel, uniek en in een bepaalde zin eindig, beperkt, maar met potentieel een ontelbaar aantal mogelijkheden waarvan de combinaties zo talrijk zijn dat ze gelijk zijn aan een oneindigheid. (Je moet behoedzaam met woorden omspringen, weet je. Ik voel me erg gehinderd door de woorden. Ze geven niet nauwkeurig weer wat ik bedoel.) Het heelal is dus geobjectiveerd door het goddelijk bewustzijn, door het Opperwezen, volgens bepaalde vaste wetten waar we het later over zullen hebben. Het heelal in zijn geheel is één, in de zin dat het de Godheid *is*. Het bevat niet de hele Godheid, maar het is alsof de Godheid er zichzelf in ontplooid om zich te objectiveren. Dit is de bestaansreden van de manifestatie van het heelal.

Het is alsof het goddelijk bewustzijn alle goddelijke mogelijkheden doorliep, daarbij een vooraf uitgekozen parcours volgend. Stel je dus een massa mogelijkheden voor waarvan alle denkbare combinaties gelijk zouden zijn aan een oneindigheid. Het goddelijk bewustzijn is in wezen vrij; het beweegt zich daarin en objectiveert zich. Het gevolgde parcours is vrij in de schoot van een oneindige menigvuldigheid die tegelijk vooraf bestaat en absoluut onbepaald is voor zover het de actie van de goddelijke vrije wil betreft.

Het is denkbaar dat die wil, daar hij vrij is, het parcours van de manifestatie kan veranderen, dat hij van traject kan veranderen, en dat het parcours, het traject vrij is en totaal onvoorzien, ook al bestaat alles vooraf en is het bijgevolg onvermijdelijk. Die trajectveranderingen, om het zo maar te noemen, kunnen dus de relaties tussen de dingen en de omstandigheden veranderen, en daardoor wordt hun determinisme veranderd. Zo'n trajectverandering noemt men de tussenkomst van de genade. Dus kunnen met de hulp van de genade, als de genade het wil, de dingen veranderen: het parcours kan een andere wending nemen. De dingen kunnen van locatie veranderen en een ander traject beginnen te volgen. Bijvoorbeeld, een gebeuren dat volgens een bepaald determinisme een plaats ergens vooraan zou moeten innemen, zou ergens achteraan kunnen komen, en zo meer. Dus veranderen dan de relaties tussen de dingen.

Op welk moment begint de tijd? Bevindt het kiezende bewustzijn zich in de tijd vanaf het ogenblik van de ontplooiing?

Nee. De tijd is een opeenvolging. Je zou je moeten kunnen voorstellen dat het opperste bewustzijn, alvorens zich te objectiveren, zich in zichzelf schouwt. Dat is een globale, totale en simultane perceptie waar geen tijd aan te pas komt.

Zo kan men daar evenmin en om dezelfde reden over 'ruimte' spreken, want alles is er gelijktijdig. Het is iets méér. Het beantwoordt veeleer aan een subjectieve dan aan een objectieve bewustzijnstoestand, want het doel, de beweegreden van de schepping is een objectivering. Er is echter een eerste fase van die objectivering waarin er een volledig bewustzijn is, totaal en gelijktijdig, buiten tijd en ruimte, van wat de inhoud van de schepping zal uitmaken, en het heelal is dan nog 'vooraf bestaand' maar nog niet gemanifesteerd. De tijd begint dan tegelijk met de objectivering.

Kan men zeggen dat de tijd met het supramentale niveau begint?

Dat is niet hetzelfde soort tijd. Daar is slechts een begin van tijd en een begin van vorm. De tijd is er van een zeer verschillende hoedanigheid. Vóór de supramentale zijnswijze is er een globaal, statisch bewustzijn, waar alles gelijktijdig lijkt; de tijd ontstaat dan door het feit dat er in de ordening van het geheel een opeenvolging komt. De totaliteit die men op het supramentale niveau als een geheel waarneemt is daarentegen geen statische totaliteit. De statische totaliteit heeft er plaatsgemaakt voor een andere, die een indruk van tijd wekt. Dat komt door de interne relaties in de schoot van het supramentale, doordat voor dat bewustzijn niets buiten zichzelf plaatsheeft; voor dat bewustzijn bevindt alles zich in zichzelf; alles is innerlijk. De variaties worden veroorzaakt door innerlijke relaties, wat het begin van een indruk van tijd met zich brengt.

In die bewustzijnstoestand heb je niet de indruk dat de dingen ontstaan, zich ontwikkelen en verdwijnen, is het niet?

Hoegenaamd niet, nee, niets daarvan.

[De Moeder leest verder:] 'Het opperste bewustzijn kent alles bij voorbaat omdat alles in zijn eeuwigheid bestaat. Maar door de noodzaak van zijn spel en om in het fysieke domein ten uitvoer te brengen wat in zijn opperste Zelf werd verordend, gedraagt Het zich hier op aarde alsof Het van het geheel der dingen geen weet had; Het gaat te werk alsof Het met een nieuwe en nog niet beproefde draad aan het weven was.'

Als je met iets wilt beginnen en men zegt je van tevoren dat het nutteloos zal zijn, dat het je niet zal lukken te doen wat je van plan bent, zou je het dan doen? Nee, nietwaar. Toch is dat min of meer wat voortdurend gebeurt: negentig keren van de honderd heeft wat men doet niet het verwachte resultaat. Er is niet één persoon op een miljoen die zijn werk zou doen als hem gezegd werd: 'Dit is wat je doen moet, maar het resultaat zal niet zijn wat je je voorstelt.' In het spel van de krachten is het echter noodzakelijk dat een massa

personen werkt voor de verwezenlijking van het geheel der krachten, van de totaliteit der krachten, ook al heeft een bepaalde inspanning individueel gezien niet het minste nut voor degene die haar uitvoert. Als de enkeling dus kennis had van de onbetekenende rol die hij speelt in het geheel, zou hij deze niet willen spelen. Maar van het ogenblik dat je daarboven staat, dat je de dingen niet met een bepaalde opzet doet maar omdat je in jezelf weet dat ze zijn wat je hoort te doen, wat het resultaat ervan ook zijn mag, dan weet je en dan zie je in je onthechting dat elke handeling binnen het geheel wordt uitgevoerd omdat ze zo uitgevoerd hoort te worden, wat het resultaat ervan ook zijn mag. Trouwens, doorgaans ben je dan helderziende genoeg om te weten, toch minstens in grote trekken, wat dat resultaat zal zijn. Maar het feit dat je dat weet zal niets aan je handelwijze veranderen.

In plaats van een verklaring van onderen naar boven toe, zou het wijzer zijn een verklaring van boven naar onderen te zoeken en de dingen zo te zien dat het bewustzijn trapsgewijze afdaalt en al afdalende telkens meer verduisterd wordt, totdat men tenslotte niet langer het mechanisme begrijpt waardoor de dingen gebeuren. Dit is dan wat de staat van onwetendheid wordt genoemd.

[De Moeder leest verder:] 'Om een schilderij te maken is het nodig naar een bepaald ontwerp te werken; je moet de begrenzings van je onderwerp afbakenen en alles binnen een bepaald kader plaatsen, maar die begrenzings zijn denkbeeldig en het kader willekeurig. Er is een eindeloze voortzetting van het schilderij buiten het gekozen kader, en elk deel erbuiten zou op zijn beurt in een eindeloze reeks van kaders kunnen worden verdeeld. Wij zeggen dat ons doel dit of dat is; we weten echter dat het slechts een element is in de uitwerking van een ander doel eraan voorbij, dat weer tot een ander doel zal leiden, enzovoort.'

Als men mij zou zeggen dat de dingen op een bepaald punt zullen ophouden, zou ik dat erg vervelend vinden, zo vervelend dat ik geen vinger meer zou uitsteken! Het enige wat voor mij een troost is, is dat alles altijd blijft voortgaan, tot in het oneindige. Er is altijd wat nieuws te doen.

Wat ook het bereikte doel mag zijn, het is slechts een begin. (E50-51, 178-83)

Als je in een bewustzijn blijft dat op mentale wijze functioneert, ook al is dat het hoogste mentale³, dan zie je de dingen volgens een absoluut determinisme van oorzaak en gevolg, en je meent dat de dingen zijn wat ze zijn omdat ze zijn wat ze zijn en omdat ze niet anders kunnen zijn. Het is pas wanneer je helemaal boven het mentale bewustzijn uitgaat en in een hogere zingeving van de dingen komt – die men spiritueel of goddelijk kan noemen – dat je ineens in een staat van *volmaakte* vrijheid bevindt waarin *alles* mogelijk is.

Degenen die met die staat in aanraking zijn gekomen of die erin verkeerd hebben, proberen er uitdrukking aan te geven door te spreken van een absolute wil die er wordt uitgeoefend, wat dan voor het menselijk intellect meteen de indruk van een absolute willekeurigheid oproept. Het is door deze vervorming dat de opvatting ontstaan is (die ik de traditionele zou kunnen noemen) van een opperste, naar willekeur handelende God, een denkbeeld dat voor elke verlichte geest een van de onaannemelijkste is. Volgens mij is het die slecht uitgedrukte ervaring [van de Godheid] die aan dat denkbeeld ten grondslag ligt. Het is verkeerd dat als een absolute wil te zien; het is iets geheel anders. Immers, wat de mens onder 'willen' verstaat is een beslissing die moet worden genomen en uitgevoerd. Ook al zien we ons genoopt er het woord 'wil' voor te gebruiken, de 'wil' die zich in het heelal uitdrukt is noch een keuze noch een genomen beslissing. Het woord dat dat het dichtst benadert is 'visie'. De dingen zijn omdat ze *gezien* zijn – maar dan

op spontane wijze gezien, niet zoals wij met onze fysieke ogen zien. Toch is dit de dichtste benadering. Het is een visie – een visie die zich ontvouwt.

Het heelal wordt geobjectiveerd aangezien het [door de Godheid] gezien wordt [...] Die objectivering, die universele objectivering, is als het ware een projectie in tijd en ruimte, als een levende afbeelding van wat in alle eeuwigheid *is*, en het is omdat die afbeelding op het scherm van ruimte en tijd wordt geprojecteerd dat zij geobjectiveerd wordt.

Het Opperwezen dat zijn afbeelding aanschouwt... (E57-58, 199-201)

Het heelal is een objectivering van de allerhoogste, alsof hij zich buiten zichzelf had geobjectiveerd om zichzelf te zien, om zichzelf te ervaren, om zichzelf te kennen, en opdat er een bewust bestaan zou zijn met de mogelijkheid om hem als zijn oorsprong te kennen en zich bewust met hem te verenigen om hem te manifesteren in de wording. Er is geen andere reden voor het heelal.

De aarde is een soort symbolische kristallisatie van het universele leven, een reductie, een concentratie, opdat het werk van de evolutie gemakkelijker zou kunnen worden uitgevoerd en overzien. Als men de ontwikkelings-geschiedenis van de aarde nagaat, kan men begrijpen waarom het heelal geschapen is. Het is de allerhoogste die zich van zichzelf bewust wordt in een eeuwige wording, en het doel ervan is een hereniging van het geschapene met de Schepper, een bewuste, vrijwillige en vrije hereniging in de manifestatie.

Dat is het geheim van de natuur. De natuur is de uitvoerende macht, zij is het die het werk doet. Zij neemt die schepping, die ogenschijnlijk volslagen onbewust is maar die het opperste bewustzijn en de enige werkelijkheid in zich draagt, en zij werkt daarop opdat ze zich zou kunnen ontwikkelen, zich van zichzelf bewust worden en zich volledig verwezenlijken. Zij geeft haar bedoelingen echter niet van meet af aan bloot. Ze gaat geleidelijk te

werk en daarom zijn haar bedoelingen een geheim dat pas naar het einde toe zal worden ontsluitend. De mens is in de evolutie ver genoeg gekomen om dat geheim te ontdekken, zodat wat zich tot hiertoe in schijnbare onbewustheid heeft afgespeeld bewust zal kunnen gebeuren [in hem], uit vrije wil, en bijgevolg veel vlugger en met de vreugde van de verwezenlijking.

In de mens kun je al zien dat de spirituele werkelijkheid zich aan het ontwikkelen is en dat ze zich volledig en in vrijheid zal ontwikkelen. Voordien, in het dier en de plant, was dat ... je moet in hoge mate helderziende zijn om daar [de spirituele aanwezigheid] te kunnen onderscheiden. De mens is zich echter van die spirituele verwezenlijking bewust, in ieder geval in het hoger deel van zijn wezen. De mens begint te weten wat de opperste oorsprong van hem verwacht en hij werkt mee om het te verwezenlijken.

De natuur wil dat de schepping zich van de Schepper zelf bewust zal worden in een objectivering, waardoor er dan geen verschil meer zal zijn tussen de Schepper en de schepping. Haar doel is een bewuste en materieel geconcretiseerde vereniging. Dat is het geheim van de natuur [...]

De natuur is niet onbewust, ze is *schijnbaar* onbewust. Alles is begonnen met een onbewustheid, maar diep in die onbewustheid was nog steeds het bewustzijn aanwezig en dat bewustzijn ontwikkelt zich ⁴ gradueel. Bijvoorbeeld, de mineralen, de gesteenten, de aarde, de metalen, het water, de lucht – al die elementen lijken totaal onbewust, maar bij nader inzien, als men ze aandachtig observeert ... De wetenschap ontdekt nu dat die onbewustheid maar schijn is, dat dat allemaal geconcentreerde energie is. Het is vanzelfsprekend een bewuste kracht die dat allemaal heeft voortgebracht. Naar de schijn oordelend, wanneer we bijvoorbeeld een stuk steen ter hand nemen, denken we echter niet dat dat bewust is; het geeft niet de indruk bewust te zijn, het lijkt integendeel totaal onbewust te zijn.

De onbewustheid ligt in de schijn. Deze wordt hoe langer hoe meer bewust. Zelfs in de mineralen zijn er verschijnselen die een verborgen bewustzijn verraden, bepaalde kristallisaties bijvoorbeeld. Als men nagaat met wat voor precisie, met wat voor nauwkeurigheid, met wat voor harmonie dat allemaal opgebouwd is, als men ook maar in het minst voor de dingen gevoelig is, kan men niet anders dan de indruk hebben dat daarachter een bewustzijn werkzaam is, dat zoiets niet het resultaat van een onbewust toeval kan zijn [...]

Eigenlijk wordt in elk wezen de hele evolutie overgedaan, alsof al het verwezenlijkte duizelingwekkend snel nog eens de revue passeerde en het nodig was dat alles weer in een flits te beleven alvorens de volgende stap te zetten: de start, dan de grote reis door de onbewustheid in duisternis, vergetelheid en onbewustheid, dan het ontwaken ... en de terugkeer in het licht. (E57-58, 364-67 passim)

Je zegt: 'Heel wat scheppers, of liever vormgevers, makers van vormen, hebben aan de schepping van de wereld meegewerkt.' Wie zijn die vormgevers?

Dat valt te bezien. Men heeft hun heel wat verschillende namen gegeven. Alles werd stapsgewijze gemaakt en met de medewerking van wezens van allerlei aard. Elke zijnsgradatie wordt bewoond door bepaalde entiteiten, individuen en persoonlijkheden, en elke soort daarvan heeft om zich heen een wereld geschapen of deelgehad aan de vorming van bepaalde wezens op de aarde. De laatsten in de rij van de scheppers zijn die van de vitale wereld, maar er zijn ook wezens uit het bovenmentale, uit wat Sri Aurobindo de *Overmind* noemt, die scheppingen hebben voortgebracht, die vormen hebben gemaakt, die emanaties hebben geschapen, welke emanaties op hun beurt weer andere emanaties hebben geschapen, enzovoort.

Wat ik bedoelde is dat de goddelijke wil niet rechtstreeks op de materie heeft gewerkt om de wereld de vereiste vorm te geven. Dat is gebeurd door bemiddeling van lagen, bij wijze van spreken, van

zijnsgradaties, bijvoorbeeld het mentale. Er zijn heel wat wezens in het mentale die vormgevers zijn, die te maken hebben gehad met de vorming van bepaalde wezens die zich op de aarde hebben belichaamd. Die zijn er ook in het vitale.

Er is bijvoorbeeld een traditie die zegt dat de hele insectenwereld is voortgebracht door vormgevers uit de vitale wereld, en dat het daarom is dat, wanneer je ze onder een lens vergroot, ze zulke duivelse vormen vertonen [...] Bijna de hele insectenwereld is een wereld van microscopische monsters die angstaanjagend zouden zijn als ze grotere afmetingen bezaten. Men zegt daarom dat het entiteiten uit de vitale wereld zijn, wezens uit het vitale, die zich geamuseerd hebben met die creatie, met het voortbrengen van al die onmogelijke beesten die het bestaan van de mens zo onverdraaglijk maken.

Zijn die tussenwezens ook uit de goddelijke macht voortgekomen?

Indirect, ja, niet rechtstreeks. Het zijn geen wezens die direct van de Godheid afhangen. (Ik spreek in het algemeen, want er zijn uitzonderingen.) Het zijn wezens die afhangen van andere wezens, die afhangen van weer andere wezens, die afhangen van nog andere wezens, enzovoort, in een hiërarchie, helemaal tot aan de allerhoogste .

Als ze uit de Godheid voortgekomen zijn, waarom zijn ze dan slecht?

Slecht? Ik geloof dat ik jullie dat al eens heb uitgelegd. Het is voldoende niet onder de directe invloed van de Godheid te blijven en niet de scheppende of uitbreidende beweging te volgen zoals door de Godheid gewild, het is voldoende het contact daarmee te verbreken opdat zich de grootste van alle wanordelijkheden zou voordoen, te weten de opdeling. Welnu, zelfs de stralendste, machtigste wezens kunnen beslissen hun eigen gang te gaan in plaats van het plan van de Godheid te volgen. Ook al zijn ze zelf allerwonderbaarlijkst en zouden de mensen hen voor de Godheid

zelve nemen, door hun eigen wil te volgen in plaats van harmonisch met het heelal samen te werken kunnen ze de oorzaak zijn van groot kwaad, van grote wanorde, van grote problemen in het geheel.

Zie je, de vraag is verkeerd gesteld. Ik heb zo-even moeten glimlachen toen ik haar las.⁵ Zij is op een kinderlijke manier uitgedrukt. Die persoon zei: 'Als God alles is, waarom zijn er dan slechte dingen in de wereld?' Als ze me dat nu vroeg, zou ik haar heel eenvoudig antwoorden: er is niets dat niet God is, maar alles bevindt zich in een toestand van wanorde. Je moet proberen dat te verhelpen. God is niet alleen maar liefde; Hij is alle dingen, en indien iets ons als door en door slecht voorkomt, is dat omdat het zijn plaats niet inneemt in de passende ordening [...]

Men kan de vraag stellen waarom het zo gegaan is. Het is echter vast niet ons mentale bewustzijn dat op die vraag kan antwoorden. Het is gebeurd en daarmee uit. In de grond is het feit dat het gebeurd is het enige wat voor ons van belang is. Het was misschien een ongelukkig toeval helemaal aan het begin. Bekijkt men dat van het filosofisch standpunt, dan is het zo duidelijk als wat dat het heelal waarin we leven één uitdrukkingsvorm is te midden van talrijke andere en dat deze uitdrukkingsvorm een wet volgt die hem eigen is, die misschien niet dezelfde is voor de andere uitdrukkingsvormen. De wil was dat deze wereld gebaseerd zou worden op het principe van de keuze, op de vrijheid van keuze, en dan kan men niet beletten dat zich ordeloze ontwikkelingen voordoen totdat de ware kennis daagt en de keuze verlicht wordt. Als men de vrije keuze heeft, kan men ook slechte dingen kiezen en niet noodzakelijk alleen maar goede, want als dit vooraf beslist was, zou er geen vrije keuze zijn. Zie je, de antwoorden op dat soort vragen zijn alleen van het mentale bewustzijn afkomstig en daardoor wordt het probleem verkleind; het wordt herleid tot een elementaire formule, maar deze is slechts heel vaag, heel oppervlakkig en heel onvolledig toepasbaar op de werkelijkheid van de dingen.

Om iets te kunnen begrijpen, moet je het worden. Als je het hoe en waarom van het heelal wilt begrijpen, moet je je vereenzelvigen met het heelal. Dat is niet onmogelijk, maar het is niet gemakkelijk [...]

Deze vraag was een van de kinderlijkste die [die dame in 1929] gesteld heeft, heel erg kinderlijk: 'Als Hij rechtvaardig is, waarom is er onrechtvaardigheid? Als Hij goed is, waarom is er kwaadwilligheid? Als Hij liefde is, waarom is er haat?' Maar Hij is alles! Dus is Hij niet alleen dit, of alleen dat, of uitsluitend dat andere: Hij is alles. Om nauwkeuriger te zijn zou men eigenlijk moeten zeggen: alles is Hij.

Er zijn opvattingen over de schepping die verbreid zijn over de hele aarde, die lange tijd vrij algemeen door het menselijk denken werden aanvaard, maar die zo simplistisch zijn! Er is 'iets' (men weet eigenlijk niet precies wat), en daarnaast is er een God die aan dat iets een vorm geeft en er een wereld mee schept. Als je de dingen zo ziet, dan heb je het recht tegen die God te zeggen: 'Mooie wereld die je me daar geschapen hebt!' Naar men zegt heeft hij na zes dagen arbeid verklaard dat het resultaat uitstekend was, maar dat was Zijn opinie. Hij heeft het misschien amusant gevonden, maar wij die in die wereld leven, wij vinden haar helemaal niet uitstekend!

In de grond ontstaat [zo'n zienswijze] doordat het concept en de uitdrukkingwijze zo kinderlijk zijn [...]. Een God van dat soort is enorm in proporties en macht vergeleken met de mens, maar Hij lijkt heel erg sterk op een menselijk wezen. Het is de mens die God naar zijn beeld maakt, niet God die de mens naar zijn beeld maakt. En telkens wanneer een vraag op onvolledige of kinderlijke wijze gesteld wordt, kan ze onmogelijk echt beantwoord worden, omdat ze verkeerd gesteld is. Je stelt iets, maar met welk recht stel je dat? En op grond van wat je gesteld hebt, besluit je dan: daar dit zo is, is dat andere onmogelijk. Maar jij bent het die zegt dat het zo is; niets zegt dat het ook werkelijk zo is!

Er is echter één oplossing van het probleem, en die bestaat erin geen onderscheid te maken tussen God en het heelal. Het heelal *is* de Godheid geprojecteerd in de ruimte en God *is* het heelal in zijn origine. Dat is hetzelfde iets zowel onder het ene als onder het andere aspect en je kunt beide aspecten niet scheiden. Dit is een opvatting tegengesteld aan die van een ‘schepper’ en zijn ‘schepping’. Spreken van een schepper en een schepping is echter gemakkelijk; het maakt de verklaringen begrijpelijk en het onderricht elementair. Maar het is niet juist. En je gaat je dan afvragen: ‘Hoe komt het dat God, die almachtig is, geduld heeft dat de wereld is zoals ze is?’ Die vraag berust echter op de manier waarop jij de wereld ziet. Die zienswijze is ontstaan doordat jij je in een geheel van omstandigheden bevindt dat je onaangenaam vindt, en je projecteert dat dan op de Godheid en zegt tegen Hem: ‘Waarom heb je dit soort wereld gemaakt?’ – ‘Ik heb die niet gemaakt, jij bent het zelf die haar gemaakt heeft. En als je opnieuw Mezelf wordt, zul je haar niet meer aanvoelen zoals nu. De reden dat je haar aanvoelt zoals nu is dat je niet langer Mezelf bent.’ Zo zou Hij je kunnen antwoorden. En het is een feit dat er niet langer een probleem is als je erin slaagt je bewustzijn met het goddelijk bewustzijn te verenigen. Alles lijkt dan volkomen natuurlijk, en eenvoudig, en uitstekend, en precies zoals het hoort te zijn. Als je je echter van de oorsprong afsnijdt en je tegenover Hem stelt, tja, dan gaat het allemaal verkeerd en kan niets nog gaan zoals het hoort.

Als je echter logisch tot het einde door wilt redeneren [kun je de vraag stellen]: ‘Hoe komt het dat de Godheid geduld heeft dat delen van Hem zich van Hem hebben afgescheiden en dat die hele wanordelijke bedoening is ontstaan?’ Je kunt die vraag stellen. En mijn antwoord erop is: ‘Als je dat wilt weten, doe je er beter aan je met de Godheid te vereenzelvigen, want het is de enige manier om te weten waarom Hij de dingen gedaan heeft. Je kunt het niet aan de

weet komen door Hem vragen te stellen met je mentale bewustzijn, want je mentale bewustzijn kan daar niet bij.'

Ik herhaal het: wanneer je die vereenzelviging [met de Godheid] bereikt, zijn alle problemen opgelost. En de indruk dat de dingen niet juist zijn, dat ze anders zouden moeten zijn, komt door de goddelijke wil van een voortdurende ontplooiing in een eeuwige vooruitgang, en doordat de dingen van gisteren hun plaats moeten ruimen voor de dingen van morgen, die beter zullen zijn dan die van gisteren waren. De wereld die de ene dag goed was, is het niet meer de dag daarop. De wereld die op een bepaald moment misschien volkomen harmonisch en volmaakt heeft geleken, wordt later wanordelijk en onharmonisch, omdat wij dan het idee en de visie van een betere wereld hebben verkregen. Als we de wereld van nu uitstekend vonden, zouden we niet doen wat nodig is, namelijk ons inzetten opdat ze beter zou worden.

Er is een positie vanwaaruit al die opvattingen kinderlijk lijken! Ze ontstaan uitsluitend doordat je binnen jezelf besloten blijft. Wil je, met het bewustzijn dat het jouwe is en dat als een zandkorrel is in de oneindigheid, die oneindigheid kennen en erover oordelen? Je moet eerst uit jezelf komen en je vervolgens met de oneindigheid verenigen. Dan kun je beginnen te begrijpen waar het om gaat, niet eerder. Je projecteert je bewustzijn – wat je bent, je denkwijze, het begripsvermogen dat het jouwe is –, je projecteert dat op de Godheid en je gaat dan zeggen: 'Er klopt iets niet.' Kan ik best begrijpen! Er bestaat echter geen mogelijkheid om de dingen waarlijk in te zien, behalve door de vereenzelviging [met de Godheid]. Ik zie niet hoe een druppel zou weten te zeggen wat de oceaan is. Het is iets in die zin. (E53, 349-55)

Het ontstaan van de wereld

Moeder, het is de scheiding van sat, chit en ananda⁶ die de onwetendheid en het lijden heeft voortgebracht. Waarom ...

Waarom ze zich van elkaar gescheiden hebben? [...] Als ze zich niet van elkaar gescheiden hadden, zou er waarschijnlijk geen heelal geweest zijn zoals wij het kennen. Het moet noodzakelijk zijn geweest. Wat je mij echter vraagt, is hoe men niet voorzien heeft dat iets dergelijks zou gebeuren. Het was misschien voorzien. Het had goed kunnen gaan, het is op iets slechts uitgedraaid. En zo is het nu eenmaal. Ongelukken gebeuren.

Weet je, zolang je je mentale en morele noties op de schepping van het heelal blijft toepassen, zul je er nooit iets van begrijpen, want dat gaat in al zijn aspecten en op alle manieren die noties te boven – de noties van goed en kwaad en al zulke dingen. Er zijn geen mentale of morele opvattingen die het heelal kunnen verklaren. En wat het deel van onszelf betreft dat in volslagen onwetendheid leeft, is alles wat men als antwoord kan geven: ‘De dingen zijn zoals ze zijn.’ Men kan ze niet verklaren, omdat de verklaringen die men geeft verklaringen in onwetendheid zijn die hoegenaamd niets zeggen.

Het mentale verklaart iets door iets anders, en om dat andere te verklaren heeft het weer iets anders nodig; als je zo door blijft gaan kun je het heelal rondgaan en op je uitgangspunt terugkeren zonder wat ook verklaard te hebben. Dus moet je daar een gat in maken, recht omhoog er bovenuit klimmen en de dingen op een andere manier gaan zien. Dan kun je beginnen iets te begrijpen. (E55, 269-70)

Waar komen de goden vandaan?

Wat bedoel je daarmee? Wat betekent dat, ‘waar komen ze vandaan?’ Wat hun oorsprong is? Wie ze gevormd heeft? Maar alles, alles komt van de ene oorsprong, van de allerhoogste, ook de goden.

In een heel oude traditie is daar een verhaal over. Ik ga het jullie vertellen zoals men het aan kinderen vertelt; zo zullen jullie het begrijpen.

Op een dag besloot 'God' zich te veruiterlijken, zich te objectiveren, om de vreugde zichzelf tot in de kleinste bijzonderheden te kennen. Dus bracht hij uit zichzelf eerst zijn bewustzijn voort, wat wil zeggen dat Hij zijn bewustzijn manifesteerde, en Hij gaf het de opdracht een heelal te vormen. Dat bewustzijn is begonnen met uit zichzelf vier wezens voort te brengen, vier individuen die werkelijk heel uitzonderlijke wezens waren, bestaande uit de allerhoogste werkelijkheid. Het waren het wezen van het bewustzijn, het wezen van de liefde, of liever van de *ananda* [alvreugde of gelukzaligheid], het wezen van het leven, en het wezen van het licht en de kennis (maar de kennis is het licht, dat is hetzelfde). Dat zijn ze dus: bewustzijn, liefde en alvreugde, leven en waarheid – waarheid, ja, dit is de juiste term.

Dat waren natuurlijk ontzettend machtige wezens, dat kunnen jullie je wel indenken. Het waren wat men in die traditie de eerste veruiterlijkten^z noemt, met andere woorden de eerste geformeerden. En elk van hen is zich heel sterk bewust geworden van zijn belang, van zijn macht, van zijn eigenschappen en mogelijkheden, en elk is eensklaps als het ware vergeten dat hij maar een veruiterlijking, een belichaming van de allerhoogste was.

Vandaar dat toen het volgende is gebeurd. Toen het licht of bewustzijn zich afscheidde van het goddelijk bewustzijn, dat wil zeggen toen het begon te denken dat het het goddelijk bewustzijn was en dat er niets buiten hem bestond, is het ineens duisternis en onbewustheid geworden. En toen het leven dacht dat het alle leven in zichzelf bevatte, dat er niets anders dan zijn leven bestond en dat het in geen enkel opzicht van de allerhoogste afhing, toen is zijn leven de dood geworden. En toen de waarheid dacht dat ze de hele waarheid bevatte en dat er geen andere waarheid dan zijzelf was, is die waarheid de leugen geworden. En toen de liefde of alvreugde overtuigd raakte dat zij de opperste *ananda* was en dat er niets anders dan zij en haar gelukzaligheid bestond, is zij het lijden

geworden. Dat is hoe de wereld, die zo mooi hoorde te zijn, zo lelijk is geworden. Toen dat bewustzijn, dat men de Goddelijke Moeder kan noemen (het opperste bewustzijn namelijk) dat zag, was het heel erg teleurgesteld, dat kunnen jullie je voorstellen. Ze zei bij zichzelf: 'Dit is werkelijk niet geslaagd.' Ze heeft zich toen tot de Godheid gekeerd, tot God, tot het Opperwezen, en gevraagd dat Hij haar te hulp zou omen. Ze zei tegen Hem: 'Zie eens w'at er gebeurd is. Hoe kan dit weer worden goedgeemaakt?' [Het Opperwezen] zei toen tegen haar: 'Begin opnieuw, maar zie dat het niet meer zulke onafhankelijke wezens zijn [die je maakt]. Er moet een band met jou blijven bestaan, en door jou met mij.' En zo heeft ze de goden geschapen. Dezen waren gehoorzaam en niet hoogmoedig, en ze zijn met de schepping van de wereld begonnen. Daar de anderen echter het eerst waren ontstaan, kregen de goden het telkens weer met hen aan de stok. En het is zo dat de wereld veranderd is in een slagveld, met oorlog, strijd, lijden, duisternis en de rest. En om een nieuwe schepping te maken, moesten de goden die anderen bekampen die reeds vóór hen [met een schepping] begonnen waren. Dezen waren hen immers voorafgegaan; ze hadden zich in de materie gestort en die hele wanorde aangericht, en de goden moesten die wanorde weer ongedaan maken. Zo zie je waar de goden vandaan zijn gekomen: ze zijn de veruiterlijkten van de tweede orde.

Die vier eersten die zo veranderd zijn, was dat toevallig of met een bepaalde opzet?

Wat is toeval?

Men vertelt ook – en dit is het vervolg van het verhaal, of liever het begin ervan – dat de Godheid gewild heeft dat zijn schepping een vrije schepping zou zijn. Hij heeft gewild dat alles wat uit Hem voortkwam volstrekt onafhankelijk en vrij zou zijn om Hem in vrijheid te kunnen terugvinden, niet onder dwang. Hij wilde niet dat [de vier

oerwezens] gedwongen zouden zijn trouw te zijn, bewust te zijn, te gehoorzamen. Ze moesten dat spontaan doen, in het besef en de overtuiging dat dat veel beter was. Deze wereld werd dus geschapen als een wereld van absolute vrijheid, van vrijheid van keuze. En het is daardoor dat iedereen op ieder ogenblik de vrije keuze heeft, maar dan met alle gevolgen van dien. Kies je juist, dan is het goed, maar kies je verkeerd, wel, dan gebeurt het onvermijdelijke – en dit is precies wat gebeurd is [aan het begin van de wereld].

Men kan het verhaal ook op een veel meer occulte en spirituele wijze interpreteren. Maar het is zoals met alle verhalen over het heelal: als je ze wilt vertellen op een manier die de mensen kunnen volgen, worden het kinderverhalen. Kent men echter de waarheid achter de symbolen, dan begrijpt men waarover het gaat. Zelfs met wat ik jullie gezegd heb, op het oog niet meer dan een kinderverhaaltje, zelfs aan de hand daarvan kunnen jullie het geheim van de dingen kennen, als jullie begrijpen wat ik gezegd heb en als jullie de zin ervan inzien.

Er zijn tradities die zeggen dat er een “ongelukkig toeval” in het spel is geweest, waarmee dan bedoeld wordt dat het anders had kunnen zijn. Maar het is nu eenmaal zó gegaan. Het is waar, het is zo gegaan. Het is echter begrijpelijk dat elk van die entiteiten die hun oorsprong in de Godheid hadden, en die zich aanvankelijk nog heel dicht bij de bron van hun veruiterlijking bevonden, heel dicht bij hun oorsprong, dat elke entiteit in zich het bewustzijn van haar goddelijkheid en van haar superioriteit droeg. Dat spreek vanzelf, want de schepping werd natuurlijk niet gemaakt met iets wat buiten de Godheid bestond.⁸ Het was gewoon de Godheid die zichzelf veruiterlijkte, net of Hij zichzelf schouwde. Hij objectiveerde zich om zich bewust te worden van alles wat Hij was. In plaats van in een statische innerlijke toestand van concentratie te blijven vertoeven waarin alles niet-gemanifesteerd is, projecteerde Hij [zijn

innerlijkheid] buiten zichzelf 'om te zien', alsof Hij alles wilde zien wat zich in Hem bevond, de oneindigheid van alle mogelijkheden. Dus was alles toen mogelijk.

Zo is dat gegaan. Het had anders gekund. Trouwens, niets zegt dat er naast ons universum geen andere universa bestaan die alle zozeer van elkaar verschillen dat geen onderlinge relatie mogelijk is. Het is heel goed mogelijk dat ons universum niet de enige veruiterlijking van de Godheid is. Het onze is zoals ons bekend is; er kunnen er andere zijn in een minder beklagenswaardige staat dan dit. Trouwens, het is slechts naar de schijn beklagenswaardig. Ga je achter de schijn kijken, dan ontdek je dat het helemaal niet beklagenswaardig is, dat dat slechts een zienswijze is [...]

Wie het meeste onheil heeft aangericht, is de 'Heer van de Leugen'. Hij is werkelijk het grootste struikelblok in [de uitbouw van] het heelal: die voortdurende loochening van de waarheid. En hij heeft een erg stevige greep op de aardse wereld, op de materiële wereld. Trouwens, degenen die hem hier op de aarde zien, zien hem als een allerwonderbaarlijkst wezen van een stralende schoonheid. Hij noemt zichzelf de 'Heer van de Naties', en wanneer hij verschijnt is hij geweldig, stralend, machtig, hoogst indrukwekkend.

In de loop van de geschiedenis is hij de inspiratiebron van sommige staatshoofden geweest, en hij heeft zichzelf tot Heer van de Naties uitgeroepen omdat hij het is die de volken regeert. Hij is onmiskenbaar, aan hun oorsprong, de hoogste organisator van de laatste twee wereldoorlogen, Het is bij deze gelegenheden dat hij zich als Heer van de Naties heeft gemanifesteerd. Hij heeft overigens verklaard dat hij zich nooit zal bekeren. En hij weet dat zijn einde komt, maar hij zal vanzelfsprekend alles doen om het zo ver mogelijk voor zich uit te schuiven. En hij heeft verklaard dat hij alles zal verwoesten vóór hijzelf vernietigd wordt. We kunnen allerlei rampen verwachten [...]

Was Stalin voorbestemd om te worden wat hij geweest is?

Stalin? Ik ben niet eens zeker dat dat een menselijk wezen was, waarmee ik bedoel dat ik niet denk dat hij een psychisch wezen had. Of hij had er misschien een zoals in alle materie, in elk atoom een goddelijke kern aanwezig is, maar ik bedoel een bewust, gevormd, geïndividualiseerd psychisch wezen. Ik denk van niet. Ik denk dat hij een directe incarnatie van een wezen uit de vitale wereld was. Dat was het grote verschil tussen hem en Hitler. Hitler was gewoon een mens. en als mens was hij een erg zwak, erg sentimenteel iemand. Hij had het bewustzijn van een kleine ambachtsman – sommigen zeggen van een schoenmaker, maar goed, van een kleine ambachtsman – of van een schoolmeester, iets van dien aard. Het was een heel klein bewustzijn, uiterst sentimenteel, wat men in het Frans *fleur bleue* noemt, heel erg zwak.

Hij was echter bezeten, Hij had een veeleer middelmatig karakter, heel erg middelmatig. maar hij was een medium, en een eersteklas medium. Hij is trouwens bezeten geraakt tijdens spiritistische seances. Hij werd aangegrepen door toevallen die men epileptisch noemde. Dat was geen epilepsie, het waren toevallen van bezetenheid. Het is zo dat hij dat soort macht heeft verkregen, die trouwens niet erg groot was. Maar toen hij iets van [zijn inspiratiebron] te weten wilde komen, ging hij in zijn kasteel⁹ zogezegd mediteren en daar richtte hij een werkelijk zeer intense oproep tot wat hij zijn god noemde, zijn opperste god, die de Heer van de Naties was.

Deze verscheen hem in al zijn pracht. Hij was een wezen ... klein van gestalte. Hij verscheen hem in een zilveren harnas met een zilveren helm waarop een gouden pluim. Prachtig was hij. En hij straalde zo'n verblindend licht uit dat gewone ogen hem nauwelijks konden aanzien en de schittering verdragen. Hij verscheen natuurlijk niet fysiek. Hitler was een medium, hij 'zag', hij bezat een bepaalde graad van helderziendheid. En het was in die omstandigheden dat hij zijn toevallen had. Hij wentelde zich dan over de vloer, hij kwijlde,

hij beet in de tapijten – hij was er verschrikkelijk aan toe. De mensen in zijn entourage wisten dat. Welnu, dat was de Heer van de Naties. En het was niet eens de oorspronkelijke Heer van de Naties, maar een veruiterlijking van hem, hoewel een heel machtige. (E53, 422-25, 427, 429-30)

[Dit is een aanvullende versie van het voorgaande verhaal over het ontstaan van de wereld.]

Ik ga jullie bondig een verhaal [uit de occulte traditie] vertellen. Beschouw het niet als evangelie maar veeleer als ... een verhaal.

Toen de allerhoogste besloot zich te veruiterlijken om zichzelf te kunnen schouwen, was het eerste wat hij uit zichzelf veruiterlijkte de kennis van de wereld en de macht om deze te scheppen. Deze kennis-bewustzijn-macht begon haar werk. En in de opperste wil was er een ontwerp, en het eerste principe van dat ontwerp was de uitdrukking, tegelijkertijd, van de essentiële vreugde en van de vrijheid, die de interessantste aspecten van deze schepping leken.

Er waren dus instrumenten nodig om die vreugde en vrijheid in vormen uit te drukken. Er werden eerst vier wezens veruiterlijkt om te beginnen met de universele ontwikkeling die een geleidelijke objectivering moest worden van alles wat potentieel in de allerhoogste is bevat. Die wezens waren in hun principe bewustzijn en licht, leven, gelukzaligheid en liefde, en waarheid.

Jullie kunnen je allicht voorstellen dat ze het gevoel hadden van een grote macht, van een groot vermogen, van iets geweldigs, daar ze essentieel het principe van de dingen waren. Daarbij bezaten ze een totale vrijheid van keuze omdat deze schepping juist als een expressie van de Vrijheid bedoeld was.

Zodra ze aan het werk gingen (ze hadden hun eigen opvatting van de manier waarop de schepping moest worden uitgevoerd), en in hun volledige vrijheid, verkozen ze de schepping elk afzonderlijk te maken. In plaats van de houding van de dienaar en het instrument

aan te nemen, [...] namen ze de houding van de meester aan, en deze vergissing (ik mag het wel zo noemen) is de fundamentele oorzaak, de essentiële oorzaak van alle wanorde in het heelal geweest. Zodra ze zich afscheidden – want dat was de essentiële oorzaak [van de wanorde], die afscheiding –, zodra er een scheiding ontstond tussen de allerhoogste en wat hij had veruiterlijkt, is bewustzijn veranderd in onbewustheid, licht in duisternis, liefde in haat, gelukzaligheid in lijden, leven in dood en waarheid in leugen. En ze zijn afzonderlijk aan hun schepping blijven voortwerken, in onafhankelijkheid en wanorde.

Het resultaat is de wereld zoals wij die zien. Ze is geleidelijk totstandgekomen, stap voor stap, en het zou wat lang worden om jullie alles te vertellen. Maar het eindresultaat was de materie, duister, onbewust, ellendig. De scheppende kracht welke die vier essentiële wezens voor de schepping van de wereld had veruiterlijkt, zag wat er gebeurd was, keerde zich tot de allerhoogste en bad om een middel om het aangerichte kwaad weer goed te kunnen maken. Haar werd toen opgedragen haar bewustzijn in die onbewustheid uit te storten, haar liefde in dat lijden en haar waarheid in die leugen. En het was een groter bewustzijn, een vollediger liefde en een volmaaktere waarheid dan die eerst was veruiterlijkt, die zich in de baaierd van de materie stortten, bij wijze van spreken, om er opnieuw het bewustzijn, de liefde en de waarheid op te wekken en de beweging van de Verlossing op gang te brengen die het materieel universum weer terug naar zijn opperste oorsprong moet brengen. Dus hebben er wat men zou kunnen noemen opeenvolgende 'involuties' in de materie plaatsgehad, en die involuties hebben hun geschiedenis. Het resultaat van die involuties in de tegenwoordige tijd is dat het supramentale uit de onbewustheid aan het oprijzen is, maar niets zegt dat er zich na deze ontwikkeling geen andere meer zullen voordoen. De allerhoogste is immers onuitputtelijk en hij zal altijd nieuwe werelden blijven scheppen.

Dat was mijn verhaal. (E57-58, 234-36)

De vraag naar het waarom van de dingen

Als alles wat in de fysieke wereld gemanifesteerd is de opperste waarheid als oorsprong heeft, wat maakt deze wereld dan zo lelijk in haar uitwerkingen? Waarom zijn er dan lelijke dingen?

Omdat er krachten zijn die tussen de oorsprong en de manifestatie tussenbeide zijn gekomen.

Als ik jou vraag: 'Ken jij de waarheid van je wezen?', wat zul je antwoorden?

Ken je haar? *[De vraagsteller schudt van nee.]* Welnu, het is hetzelfde met alles. En jij bent toch reeds een tamelijk geëvolueerd denkend wezen, dat door allerlei steeds fijnere bewustzijnsvormen is heengegaan. Je bent bij lange niet meer zoals het hagedisje dat daar over de muur loopt, en toch zou je niet kunnen zeggen wat de waarheid van je wezen is. Zo zie je de grond van alle vervormingen in de wereld. Ze zijn te wijten aan de onbewustheid die uit de breuk met de Origine is voortgekomen. Het is die onbewustheid die maakt dat de oorsprong, ook al is hij inherent in alles aanwezig, zich niet kan manifesteren. Hij is aanwezig, want het is dankzij hem dat de wereld bestaat. Maar hij is vervormd in zijn expressie omdat hij zich moet manifesteren door onbewustheid, onwetendheid en duisternis heen [...]

De wil om het heelal te scheppen zoals het is, was de wil tot een individuele projectie. Individueel, weet je wel, dus het resultaat van een opdeling; in plaats van een eenheid te zijn die alles bevat, is er nu een eenheid bestaande uit ontelbare kleine eenheden die individualisering zijn, die de illusie hebben afzonderlijk te bestaan. En door het feit dat zo'n individualisering zich van al het andere afgescheiden voelt, is ze wat jou de indruk geeft een individuele persoon te zijn, want anders zou je de indruk hebben een vormeloze

massa van het een of ander te zijn. Nu ben je je van je uiterlijke vorm bewust en van alles wat jou tot een los van je omgeving bestaande persoonlijkheid maakt; maar als je je bijvoorbeeld van de overal bewegende vitale krachtenstromen bewust was, of van de onbewustheid die de basis van alles vormt, zou je de indruk hebben één massa in beweging te zijn, met daarin allerlei tegenstrijdige elementen die niet van elkaar gescheiden kunnen worden. Je zou de indruk hebben een soort vibratie in dat geheel te zijn. Welnu, de wil aan de oorsprong bestond erin individuele wezens te vormen die in staat zijn om zich opnieuw van hun goddelijke oorsprong bewust te worden. Het procédé van de individualisering heeft tot gevolg gehad dat men zich apart moet voelen bestaan om een individu te zijn. En vanaf het ogenblik dat men apart bestaat, is men afgesneden van het oorspronkelijke bewustzijn – op zijn minst ogenschijnlijk – en vervalt men in de onbewustheid. Daar de oorsprong het enige is dat het leven van het leven is, verandert het bewustzijn helemaal vanzelf in onbewustheid wanneer men zich ervan afsnijdt. En het is die onbewustheid die dan maakt dat je je geen rekenschap meer geeft van de waarheid van je wezen.

Het is een proces. Er valt over te discussiëren of het al dan niet te vermijden was geweest, maar het feit is nu eenmaal dat het zo is. Dat vormings- of scheppingsproces heeft tot gevolg gehad dat de [goddelijke] zuiverheid zich niet langer in haar essentie manifesteert, maar door de vervorming van de onbewustheid en onwetendheid heen. Had je me meteen kunnen antwoorden: ‘Ja hoor, ik ken de waarheid van mijn wezen’, dan was dat opgelost; er zou niet langer een probleem zijn geweest.¹⁰

Het is daarom dat er al die lelijkheid is, dat er de dood is; het is daarom dat er ziekten zijn, dat er boosaardigheid is; het is daarom dat er lijden is. En er is geen andere remedie, er is maar één oplossing voor alles.¹¹ [De ‘lelijkheid’ van de schepping] doet zich voor in verschillende domeinen en door middel van verschillende

vibraties, maar de oorzaak is overal dezelfde, namelijk de onbewustheid die is ontstaan door de noodzakelijkheid van de individuele formatie. Ik herhaal dat ik niet staande houd dat dat onvermijdelijk is geweest. Dat is dan weer een ander probleem dat we misschien later zullen kunnen oplossen. Maar voorlopig zijn we nu eenmaal verplicht te constateren hoe de zaken er in feite voorstaan.

Wat is dan de remedie? De oorzaak in aanmerking genomen, bestaat het enige middel om alles weer goed te maken erin, opnieuw bewust te worden. En dat is heel eenvoudig, heel eenvoudig.

Stel dat er in het heelal twee tegengestelde, tegenstrijdige elementen zijn zoals bepaalde godsdiensten hebben gepredikt: er was het goede en het kwaad, en er zal altijd het goede en het kwaad zijn, met als gevolg een conflict, een gevecht, een strijd. Wat voorlopig het sterkst is, het goede of het kwaad, krijgt de overhand; is er wat meer van het goede, dan is dat het goede, is er wat meer kwaad, dan is het het kwaad. Maar beide zullen altijd blijven bestaan! ... Als het zo was, zou er geen enkel uitzicht op een oplossing zijn en zouden we het niet eens over moeilijk of gemakkelijk moeten hebben, [een oplossing] zou onmogelijk zijn. Men zou er niet uit kunnen komen.

Maar het is nu eenmaal een feit dat het níét zo is. Het is nu eenmaal een feit dat er maar één oorsprong is, en dat die oorsprong de perfectie van de waarheid is, aangezien hij het enige is dat werkelijk bestaat. Doordat hij zich veruiterlijkt heeft, doordat hij zich naar buiten heeft geprojecteerd, doordat hij zich versnipperd heeft, heeft dat het resultaat gehad waarmee wij geconfronteerd worden – wij en ontelbare andere breinen die alle heel ijverig en heel pienter op zoek zijn naar iets wat ze nog niet te pakken hebben gekregen maar dat ze uiteindelijk kunnen beetpakken, omdat wat ze zoeken zich binnen in hen bevindt. [Dat ze de oplossing zullen vinden] is een ding dat

zeker is. Het kan enige tijd vergen, maar het is een ding dat zeker is. De remedie bevindt zich immers in de kern van het kwaad zelf!

Men heeft dat bij allerlei soorten namen genoemd en ieder heeft het op zijn manier voorgesteld. De ervaring is afhankelijk van het standpunt dat men inneemt. Allen die de Godheid in zichzelf hebben gevonden, hebben Hem op een bepaalde manier gevonden, na een bepaalde ervaring en vanuit een bepaald standpunt dat voor hen het klaarblijkelijke was. Als ze dan niet oppassen, gaan ze zeggen: 'Om de Godheid te vinden, moet je zus en zo te werk gaan. Je moet dat zo doen, en dit is de weg die je moet volgen', omdat het de weg is waarlangs zij erin geslaagd zijn. Als men wat verder ontwikkeld is, als men wat meer ervaring heeft, gaat men beseffen dat het niet noodzakelijk zo en niet anders is, dat het op miljoenen manieren kan.

Er is maar één zekerheid, en die is dat wat men vindt altijd hetzelfde is. Dat is het merkwaardige ervan, dat wat voor weg je ook volgt, het resultaat altijd hetzelfde is. De ervaring van allen is dezelfde. Hebben ze het iets gevonden, dan is dat voor allen hetzelfde iets. Dat is juist het bewijs dat ze het iets gevonden hebben, namelijk dat het voor allen hetzelfde is; is het niet hetzelfde, dan betekent het dat ze het iets nog niet hebben gevonden. En aan dat iets kun je alle namen geven die je maar wilt, het komt er niet op aan. Woorden zijn maar woorden. Eigenlijk betekenen ze niets zolang er niets achter steekt. (E53, 78-83)

Waarom is er kwaadwilligheid?

Mijn kind, het is of je me vroeg waarom er in de natuur onbewustheid, onwetendheid en duisternis is. Het is naar het waarom van de wereld dat je me vraagt. Waarom is de wereld zo en niet anders? ... Er zijn geleerden die daarover boekdelen hebben geschreven. Elk verklaart het op zijn manier, zonder dat het ene sikkepit aan de zaak verandert.

Je kunt me vragen: waarom is er kwaadwilligheid, waarom is er onwetendheid, waarom is er dwaasheid, waarom is er al dat kwaad, waarom is de wereld geen erg leuke plaats? Alle filosofen geven je een verklaring, elk op zijn manier. De materialisten verklaren het op hun manier, de wetenschapsmensen verklaren het op de hunne – maar niemand van hen die een middel vindt om eraan te ontkomen. En het enige wat in de grond werkelijk belangrijk is – je vraagt me waarom er kwaadwilligheid is – zou erin bestaan, het middel te vinden opdat er géén kwaadwilligheid meer zou zijn. Dat zou de moeite lonen. Je vraagt me: ‘Waarom wordt er zo veel geleden, waarom is er al die ellende?’ maar wat kan het je schelen, dat waarom, tenzij een antwoord je het middel zou verschaffen om de remedie te vinden? Maar ik geloof niet dat er zo’n antwoord is [...] Zoek je naar het waarom, dan zul je tenslotte allerhande verklaringen samenflansen die min of meer overbodig zijn en die je nergens heen zullen brengen.

Het feit is dat dat bestaat, zie je, en het tweede feit is dat je er niets van moet hebben, en het derde dat je het middel moet vinden opdat het niet meer zou bestaan. Dat is ons probleem. De wereld is niet zoals we menen dat ze zou moeten zijn. Er zijn in die wereld heel wat dingen waar wij het niet mee eens zijn. Er zijn ook heel wat personen die een hoge dunk hebben van wat ze ‘kennis’ noemen en die beginnen uit te zoeken waarom het zo is. Vanuit een bepaalde hoek bezien is dat uitstekend, maar, zoals ik net zei, het zou veel belangrijker zijn uit te zoeken wat je kunt doen om het te veranderen. Dat is nu juist hoe de Boeddha zich het probleem heeft gesteld. Hij is onder een boom gaan zitten, zegt men, tot hij de oplossing vond. Zijn oplossing is echter niet zo goed. Jij zegt me: ‘De wereld deugt niet.’ Goed. Zijn oplossing is: ‘Laten we de wereld uitschakelen.’ ‘Wie wint daar iets mee?’ vroeg Sri Aurobindo zich op een gegeven moment af. De wereld zal dan niet slecht meer zijn omdat ze niet meer zal bestaan? Maar waar dient het dan toe dat ze niet slecht

meer zal zijn, aangezien ze niet meer zal bestaan? [Die oplossing] is van een heel simpele logica. Het is als met degenen die verlangen dat de wereld als geheel in haar oorsprong zou terugkeren. Sri Aurobindo antwoordt hun: 'U zou dan de soevereine meester zijn van iets wat niet langer bestaat', een koning zonder koninkrijk of een keizer zonder keizerrijk. En zo is het inderdaad. Het is een oplossing, maar er zijn andere en betere. Ik geloof dat wij een betere hebben gevonden.

Er zijn er die zeggen dat de kwaadwilligheid voortkomt uit de onwetendheid (dat was wat de Boeddha voorhield) en dat als de onwetendheid verdween er ook geen kwaadwilligheid meer zou zijn. Er zijn anderen die zeggen dat de kwaadwilligheid voortkomt uit de opdeling, uit de afscheiding [van de oorsprong], dat als het heelal zich niet van zijn oorsprong had afgescheiden, er geen kwaadwilligheid zou bestaan. Er zijn weer anderen die zeggen dat de kwaadwilligheid de oorzaak van alles is, van de afscheiding én van de onwetendheid. Dan doemt het volgende probleem op: waar kwam die kwaadwilligheid vandaan? Als ze zich aan de oorsprong van alles bevond, dan bevond ze zich ook *in* de oorsprong van alles. En zo zitten we in de nesten, mijn kinderen. Al piekeren we daar jarenlang over, we zullen er niet uitkomen. En degenen die erover blijven piekeren, zullen tenslotte zeggen: kwaadwilligheid bestaat niet, het is een illusie. Maar dat is gewoon omdat ze ergens halverwege in hun redenering zijn blijven steken. Want als ze nog wat verder gingen, zouden ze misschien zeggen: het is een menselijk bedenksel, die kwaadwilligheid ... Het is mogelijk. (E53, 165-67)

Dat is het eerste argument, het is de theorie: de Godheid is almachtig, Hij kan doen wat Hij wil, dus heeft Hij niemands hulp nodig. Als je dat idee ver genoeg doordrijft, als de Godheid in deze wereld werkelijk almachtig is en altijd doet wat Hij wil, nou, dan zeg ik dat Hij het grootste monster in het hele universum is. Want iemand

die almachtig zou zijn en die de wereld gemaakt heeft zoals deze is, die met een glimlach de mensen ziet lijden en in ellende leven, en die dat prima zou vinden, die noem ik een monster [...]

Daar jullie een ietwat wijsgerige geest hebben, zal ik jullie aantonen hoe de moeilijkheid is op te lossen. Je moet echter eerst begrijpen dat die vorige gedachte kinderlijk is; daarvoor vraag ik jullie gewoon je gezond verstand te gebruiken. Men maakt eerst van de Godheid een persoon omdat men Hem op die manier beter begrijpt. Men maakt van Hem een persoon, en die persoon heeft iets opgezet – de wereld is heel erg groot, dus moeilijk met ons voorstellingsvermogen te bevatten, maar neem om het even wat, het een of ander iets – en die persoon heeft dat bepaalde iets opgezet met de macht om alles precies te doen zoals Hij het wil. En in dat iets, dat Hij heeft gemaakt met de macht om te doen zoals Hij wil, is er onwetendheid, dwaasheid, kwaadwilligheid, vrees, jaloersheid, hoogmoed, boosaardigheid en ook lijden, ziekte, verdriet en allerlei soorten pijn. En daarin is er ook een massa mensen die niet kunnen zeggen dat ze in een hele dag meer dan enkele minuten geluk kennen, terwijl de rest van de dag een soort schemertoestand is, verglijdend als iets wat de dood is. Kan men dat een schepping noemen? Ik noem het iets wat op een hel lijkt. En degene die dat vrijwillig maakt, en die het niet alleen maakt maar het dan ook nog eens goed bekijkt en zegt: 'Hé, dit is prima' – zoals je in bepaalde godsdienstige boeken verteld wordt dat Hij, na de wereld te hebben geschapen, haar op de zevende dag bezag, over zijn arbeid bijzonder tevreden was en ging rusten, nou nee, die noem ik geen God! Of dan ga je misschien zoals Anatole France zeggen dat die God een demiurg is en het verschrikkelijkste van alle wezens!

Er is echter een middel om de moeilijkheid op te lossen [...] Jullie zullen zien dat die heel verkeerde opvatting gebaseerd is op het idee van een entiteit die men God noemt en een wereld die men zijn schepping noemt, en dat zijn, denkt men, twee verschillende dingen

waarvan het een het ander heeft gemaakt, en waarvan het ander afhankelijk is van het een en de uitdrukking van wat het een ervan heeft gemaakt. Welnu, dat is de fundamentele vergissing.

Als je diep kunt aanvoelen dat er geen scheiding bestaat tussen wat men God noemt en wat men de schepping noemt; als je bij jezelf kunt zeggen: 'Dat is een en hetzelfde', en als je kunt aanvoelen dat wat men God noemt (dit is misschien niet meer dan een woord) lijdt wanneer jij lijdt, onwetend is wanneer jij onwetend bent, en dat het door middel van die hele schepping is dat Hij zichzelf langzamerhand terugvindt, dat Hij zich met zichzelf verenigt, zichzelf verwezenlijkt, zich uitdrukt, en dat dat helemaal *niet* iets is dat Hij op een willekeurige manier heeft gewild en op een autocratische manier gemaakt, maar dat het de aangroeiende, zich steeds meer ontwikkelende expressie is van een bewustzijn dat zich voor zichzelf objectiveert, dan blijft er niets anders over dan het gevoel van een collectieve vooruitgang naar een steeds totaler verwezenlijking, kennis en bewustwording van zichzelf, niets anders dan dat: een voortschrijdende kennis en bewustwording van zichzelf in een totale eenheid die integraal het oorspronkelijke bewustzijn zal reproduceren.

Het probleem gaat er dan heel anders uitzien.

Het is echter wat moeilijk om te begrijpen, en je moet ook nog een stap verdergaan, in plaats van je te gedragen zoals een klein kind dat neerknielt, de handen vouwt en zegt: 'Mijn God, ik bid U, laat me mooi braaf zijn opdat ik mammië nooit verdriet zou doen' ... Dat is erg gemakkelijk en, heus, ik kan niet zeggen dat het verkeerd is, het is prima. Er zijn echter kinderen die minder gedwee zijn, want die zeggen: 'Waarom vraag ik U dat ik braaf zou zijn? U zou me braaf moeten maken zonder dat ik het U hoef te vragen, anders bent U niet aardig!' ... Het is goed een simpel hart te hebben en niet veel te denken, want als je begint te denken wordt het steeds moeilijker.

Als je echter iemand hebt die je zegt: 'In plaats van een kaars te ontsteken en ervoor neer te knielen met je handen gevouwen, ontsteek een vlam in je hart en heb een grote aspiratie naar iets wat veel mooier, veel waarachtiger, veel nobeler en beter is dan alles wat je kent. Vraag dat je straks alles zou beginnen te weten wat je nu niet weet. dat je alles zou kunnen doen wat je nu niet kunt – en dat elke dag een beetje meer' .... En als je dan wat afstand van de dingen neemt, als je om de een of andere reden met heel wat ellende in de wereld werd geconfronteerd, als je vrienden hebt die ongelukkig zijn of verwanten die lijden of het moeilijk hebben – onverschillig wat, dan vraag je dat het hele [aardse] bewustzijn zich *samen* zou mogen verheffen tot de perfectie die zich moet manifesteren, en dat al die onwetendheid die de wereld zo ongelukkig heeft gemaakt zou mogen veranderen in een verlichte kennis, en dat al die kwaadwilligheid verlicht zou mogen worden en veranderen in welwillendheid. En al naar gelang je mogelijkheden en je bevattingvermogen wens je dat uit heel je hart. Dat kan dan, ja, de vorm van een gebed aannemen. Je kunt vragen: aan wie? Aan Dat wat weet, aan alles wat beter en machtiger is dan jezelf – dat het zou helpen omdat het zo zou worden. Wat een prachtige gebeden zouden dat niet zijn! (E53, 183-87)

Als men de vijand van de Godheid is, van wat is men dan de vijand?

Dat hangt uitsluitend van ieder persoonlijk af. Men is dan over het algemeen de vijand van zijn eigen opvatting van God, en het is daarom dat sommigen zeggen dat wie de Godheid loochent, vaak de meest godvruchtige is. Immers, als hij in zichzelf niet de zekerheid had dat er een Godheid bestaat, zou hij de moeite niet doen om Hem te loochenen. Dit is nog sterker bij wie Hem haat, want als deze diep in zich niet de zekerheid van het bestaan van de Godheid had, hoe zou hij Hem kunnen haten?

Men heeft dat hier in India symbolisch uitgebeeld in verhalen over figuren die zich met de goddelijke werkelijkheid wilden verenigen en die verkozen de vijand van de Godheid te worden, omdat de weg van de vijand directer is dan die van de aanbidder. Zulke verhalen zijn hier goed bekend en je vindt ze terug in alle oude verzamelingen van legenden en in de mythologie. Ze zijn gewoon een illustratie van het feit dat iemand die zich nooit de vraag [naar de Godheid] heeft gesteld en die nooit over het goddelijke bestaan heeft nagedacht veel verder van de Godheid af staat dan degene die Hem haat of loochent. Want je kunt niet iets loochenen waar je nooit over nagedacht hebt. Wie zegt of schrijft: 'Ik verklaar dat er geen Godheid is, ik bevestig dat, mijn hele ervaring draagt ertoe bij te bewijzen dat zoiets niet bestaat, dat het menselijke verbeelding is, een verzinsel van de mens', die laat blijken dat hij al talloze keren over het probleem heeft nagedacht en dat iets in hem er enorm door geboeid is. Bij degene die de Godheid verafschuwt is dat nog evidentier – je bent niet de vijand van een verzinsel.

[De Moeder richt zich tot de vraagsteller:] Je vraag houdt dus geen steek, want op de keper beschouwd is [vijandschap met de Godheid] een ontmoetingsvorm die zijn belang kan hebben. Men heeft het soms in scherts over 'mijn intiemste vijand', en dat is misschien niet zo ver bezijden de waarheid. Er is misschien meer intimiteit in de haat dan in afstandelijkheid. Je bent nader bij wat je haat dan bij wat je koud laat. Hiermee wil ik jullie trouwens niet tot haten aanzetten. Maar ik heb vaak meer liefde gezien in een blik of een uitdrukking van ergernis en haat dan in die van kilheid en inertie. Het is een vervorming, het is een verminking, het is lelijk, het is alles wat je maar wilt, maar er is daar iets werkelijks, er is daar een vlam in aanwezig. Het spreekt vanzelf dat men het verblindend licht van een goddelijke aanwezigheid kan aantreffen zelfs in de onbewustheid en de bewegingloosheid, in de (schijnbaar) complete inertie van de steen. Dit is dan echter de toestand waar we het eerder over gehad

hebben: je ziet Hem overal, je ontmoet Hem overal, en op zo'n veelvoudige en wonderbaarlijk harmonische wijze dat alle moeilijkheden vervluchtigen.

Van een praktisch standpunt bezien zou men het probleem eigenlijk als volgt kunnen stellen. Had de Godheid geen progressieve staat van zijn schepping geconcipieerd, dan hadden we vanaf het begin een gelukzalige, bewegingloze en onveranderlijke toestand gekend. Maar van het ogenblik dat ... (Hoe dat te verklaren? Ik weet het niet ...) Door het feit dat het heelal progressief hoorde te zijn, moesten de volmaakte identiteit, de gelukzaligheid van die identiteit en het volle bewustzijn van die identiteit noodzakelijkerwijs verhuld worden, anders zou er nooit iets in beweging zijn gekomen.

Men kan zich een statisch heelal indenken. Men kan zich iets indenken dat 'alles samen en tegelijkertijd' is – waar geen tijd is, slechts een soort objectivering maar geen ontwikkeling waarin de dingen zich de een na de ander progressievelijk manifesteren volgens een speciaal ritme, waar ze alle tegelijk worden gemanifesteerd, ineens. Alles zou dan in een gelukzalige toestand verkeren en er zou geen heelal zijn zoals wij het zien, want er zou een element van ontwikkeling in ontbreken dat uitmaakt... nou, dat waar wij in leven.

Als men echter eenmaal het principe aanneemt dat het heelal progressief is, dat de ontwikkeling progressief is, dat in plaats van alles in één oogopslag te kunnen waarnemen ook de perceptie progressief is, dan vindt alles daarin zijn plaats. En de toekomstige vervolmaking moet noodzakelijkerwijs worden voorvoeld als iets superieurs ten overstaan van wat eraan voorafgaat. De nagestreefde verwezenlijking moet noodzakelijkerwijs superieur lijken ten overstaan van de voorafgaande.

Dat opent alle deuren, alle mogelijkheden.

Sri Aurobindo heeft het vaak gezegd: wat in een voorbije periode van het heelal mooi leek, goed, en zelfs volmaakt en wonderbaarlijk

en goddelijk, kan ons nu zo niet meer voorkomen. En wat ons nu mooi, wonderbaarlijk, goddelijk en volmaakt voorkomt, zal in de toekomst iets duisters lijken. Net zo behoren de goden die in een bepaald tijdperk almachtig waren tot een mindere realiteit ten overstaan van de goden die zich morgen zullen manifesteren. Dat is het teken dat dit heelal een progressief heelal is.

Dit is gezegd en vaak herhaald, maar men begrijpt niet dat al die grote tijdperken als het ware een reductie op menselijke schaal van de universele vooruitgang vertegenwoordigen. Het is om die reden dat, als men in de toestand overgaat waarin alles zoals het is volmaakt goddelijk lijkt, men zich noodzakelijkerwijs tegelijk buiten de universele ontwikkeling plaatst. Dit is wat personen zoals de Boeddha en Shankara hebben ingezien. Ze hebben op hun manier aangetoond dat, als men de toestand kan verwezenlijken waarin alles volmaakt goddelijk schijnt, of op volmaakte wijze volkomen, men noodgedwongen de universele ontwikkeling verlaat en in de ongemanifesteerdheid overgaat. En het is juist, het is zo. Ze waren ontevreden over de wereld zoals ze was en ze hadden weinig hoop dat ze beter zou kunnen worden. Voor hen was dat dus de ideale oplossing. Ik noem dat ervandoor gaan, maar goed .... Het is niet gemakkelijk. Voor hen was het de ideale oplossing – tot een bepaald punt, want ... er moet misschien nog een stap verder worden gegaan.

Maar het is een feit dat je het principe van de vooruitgang moet aanvaarden als je in het heelal wilt blijven, omdat het een zich ontwikkelend heelal is. Probeer je een statische volmaaktheid te verwezenlijken, dan word je noodzakelijkerwijs buiten het heelal gestoten omdat je niet langer in overeenstemming verkeert met zijn principe. Het is een kwestie van keuze.

Sri Aurobindo heeft het echter dikwijls gezegd: degenen die verkiezen [uit de schepping] te ontsnappen vergeten dat ze tegelijk

het bewustzijn zullen verliezen dat het hun mogelijk zou maken zichzelf met hun keuze te feliciteren! Dat vergeten ze. (E56, 264-68)

Maar waarom wil de Godheid zich manifesteren op de aarde, in de chaos?

Omdat het daarvoor is dat Hij de aarde heeft geschapen, om geen andere reden. De aarde is Hijzelf in een staat van vervorming en Hij wil haar herstellen in haar waarheid. De aarde is niet een wereld die apart van Hem bestaat en die Hem vreemd is. Zij is een vervorming van Hemzelf die opnieuw moet worden wat ze wezenlijk geweest is, te weten de Godheid.

Waarom is Hij ons dan vreemd?

Maar Hij is ons niet vreemd, mijn kind. Jij meent dat Hij ons vreemd is, maar Hij is het niet in het minst. Hij is de essentie van je wezen, dus hoegenaamd niet vreemd. Het is mogelijk dat je dat niet weet, maar Hij is je niet vreemd: Hij is de essentie zelve van je wezen. Zonder de Godheid zou je niet bestaan. Zonder de Godheid zou je niet het miljoenste onderdeel van een seconde kunnen bestaan. Het is omdat je in een soort leugenachtige begoocheling en vervorming leeft dat je je het niet bewust bent. Je bent je niet van jezelf bewust. Je bent je bewust van iets waarvan je méént dat je het bent, maar dat je in feite niet bent.

Wat ben ik dan, Moeder?

De Godheid. (E55, 220-21)

De ervaring van de Godheid

[De Moeder leest:] 'De absoluteheid van elk wezen is zijn unieke relatie met de Godheid en de unieke manier waarop hij de Godheid tot uitdrukking brengt in de manifestatie.'

Dat is wat men hier in India 'de waarheid van het wezen' noemt, of 'de wet van het wezen', of 'het *dharma* van het wezen' – dat wat de

kern en de bestaansreden van het individu is.

Ieder draagt zijn waarheid in zichzelf, een unieke waarheid die hem alleen toebehoort en die hij in zijn leven tot uitdrukking moet brengen. Wat is dan die waarheid? Men heeft me de vraag gesteld:

‘Wat is de waarheid van het wezen en hoe wordt die uiterlijk, in het fysieke leven weergegeven?’

Ze wordt als volgt weergegeven. Ieder individu heeft een rechtstreekse en unieke relatie met de Godheid, met de oorsprong, met Dat wat zich voorbij alle schepping bevindt, Het is deze unieke relatie die in zijn leven moet worden weergegeven door een unieke manier van in relatie zijn met de Godheid. Bijgevolg is iedereen rechtstreeks en op een eigen wijze in relatie met de Godheid – de relatie die je met de Godheid hebt is uniek en jou eigen. Dit maakt dat je van de Godheid de totaliteit ontvangt van wat je mogelijk kunt ontvangen, gesteld dat je in staat bent die totaliteit te ontvangen. Het is niet iets wat je met anderen deelt, noch alleen maar een deel [van de mogelijke totaliteit], noch een herhaling van iets anders, maar uitsluitend en op unieke wijze *de* relatie die ieder met de Godheid kan hebben. Psychologisch gezien ben je dus *de enige* die die rechtstreekse relatie met de Godheid kan hebben.

Je bent heel alleen met de allerhoogste.

De relatie die je met Hem hebt kan nooit een andere of een gelijke zijn. Er zijn geen twee relaties die gelijk zijn, dus kan *niets* jou worden afgenomen om het aan iemand anders te geven; *niets* kan van jouw relatie worden afgedaan om het aan iemand anders te geven. En als jouw relatie [met de Godheid] uit de schepping verdween, zou de schepping verdwijnen – wat onmogelijk is. Dit maakt dat je in zekere zin voor de schepping onontbeerlijk bent als je in de waarheid van je wezen leeft. Ik bedoel natuurlijk niet wanneer je leeft zoals je *denkt* dat je moet zijn; ik bedoel dat als je in de waarheid van je wezen leeft, als je, door je te ontwikkelen, ertoe

komt met de waarheid van je wezen in contact te treden, je je terstond in een unieke en exclusieve relatie met de Godheid bevindt die haars gelijke niet kent.

Zo is dat.

En daar het de waarheid van je wezen is, is het vanzelfsprekend die essentie die je in je leven tot uitdrukking moet brengen. (E56, 318-19)

Is er een ervaring die bewijst dat je in de aanwezigheid van de Godheid leeft?

Als je eenmaal in de aanwezigheid van de Godheid leeft, stel je die vraag niet meer. Dat draagt zijn zekerheid in zich – je voelt het, je wéét het en het wordt onmogelijk het je nog af te vragen. Je leeft in de aanwezigheid van de Godheid en dat is voor jou een absoluut feit. Tot je zover bent, vraag je het je af omdat je de ervaring niet hebt, maar als je eenmaal de ervaring hebt is ze zo overtuigend dat er met meer aan getwijfeld kan worden. Wie zegt: ‘Ik denk dat ik in de aanwezigheid van de Godheid leef, maar ik ben er niet zeker van’, die heeft de ware ervaring niet, want zodra je de innerlijke schok van die ervaring ondergaat, is het niet meer mogelijk de vraag ernaar te stellen. Het is net als met degenen die vragen: ‘Wat is de goddelijke wil?’ Zolang je die wil niet hebt ervaren, kun je het niet weten. Je kunt er een idee van hebben door deducties, conclusies, enzovoort, maar als je eenmaal het duidelijk contact met de goddelijke wil hebt ervaren, kan dat niet meer in twijfel worden getrokken: je wéét.

Om geen misverstand te wekken voeg ik daaraan toe: elke ervaring geldt slechts in zoverre degene die ze heeft oprecht is. Er zijn er die niet oprecht zijn, die zich fantastische ervaringen voorspiegelen en zich verbeelden die ook echt te hebben. Ik laat dat allemaal voor wat het is, het is niet interessant. Maar wat de oprechte personen betreft, zij die een oprechte ervaring hebben: als je eenmaal de ervaring van

de goddelijke aanwezigheid hebt, mag de hele wereld je zeggen dat het niet waar is, je zult er geen snars om geven. (E51, 150)

Als je het contact met de Godheid hebt, wat voor uitwerking heeft dat?

Voor ieder een verschillende uitwerking. Want we staan voor het feit: er is een heelal, of er is toch minstens een aarde. Daar zijn we zo ongeveer zeker van, het valt moeilijk te betwifelen, vind je ook niet? Heb je je soms afgevraagd waarom er een aarde was? Nee? Dat was waarschijnlijk heel wijs van je.

Ik heb jullie eens gesproken over die occultist die een kennis van me was. Het was een wijze man op zijn manier. Er waren er die hem kwamen vragen, ten eerste: 'Waarom is er een heelal?' Antwoord: 'Wat kan het u schelen?' Ten tweede: 'Waarom is het heelal wat het is?' Antwoord: 'Het is zoals het is. Wat kan het u schelen?' Ten derde: 'Ik vind niet dat men er tevreden over kan zijn.' Mooi, hier raken we aan het praktische aspect van de zaak. Tegen degenen die er niet tevreden over zijn, zou ik [zoals die occultist] zeggen: 'Er is maar één ding aan te doen: aan het werk gaan opdat het zou veranderen, het middel vinden opdat het anders en goed zou worden.' De dingen zijn zoals ze zijn. Waarom zijn ze zo? Men zal het misschien ooit te weten komen, al is dat niet zeker. Hoe dan ook, ze zijn zoals ze zijn.

Het merkwaardigste is dat, als je oprecht bent, je zult ontdekken waarom ze zo zijn en hoe ze in feite zijn – de reden, de oorsprong en het proces. Want dat is allemaal één enkel iets. Er is wat we de waarheid noemen, de grond van alles; als die er niet was, zou er niets zijn. Als je eenmaal de waarheid gevonden hebt, zul je ook de oorsprong vinden. Je zult het middel vinden om dat te veranderen – hoe het is, waarom het is zoals het is en het middel om het te veranderen. Als je in contact met de Godheid bent, heb je de sleutel

van alles. Je kent het hoe, het waarom en het proces waardoor de dingen kunnen veranderen.

Je moet er wel iets voor doen: je moet ervoor werken. Het is ontzettend interessant. Je vertegenwoordigt een kleine massa samengebalde substantie die jouzelf uitmaakt. Ga daarin binnen en vind er de sleutel. Je hoeft er slechts in af te dalen. Je kunt niet zeggen dat het je krachten te boven gaat, dat het te veel voor je is. Ga binnen in dat kleine persoontje van je en je zult de sleutel vinden die alle deuren opent. (E53, 44-45)

Kan de Godheid zich uit ons terugtrekken?

Dat is onmogelijk. Want als de Godheid zich uit iets terugtrok, zou het terstond in het niets opgaan. Het zou niet langer bestaan. Om het duidelijker te stellen: Hij is het enige bestaan.

[De Moeder heeft daar later aan toegevoegd:] Het is net of men me vroeg of de Godheid zich uit zichzelf kan terugtrekken! Dat is het vervelende van de zaak, dat ze 'Godheid' zeggen maar [de traditionele, persoonlijke] 'God' bedoelen. Er is niets anders dan Dat. Dat alleen bestaat. Dat, wat? *Dat alleen bestaat.*' (E53, 91)

Als men zich met de Godheid vereenzelvigd, ziet men Hem dan in de vorm die men denkt dat Hij heeft?

In het algemeen, ja. Tenzij men in staat is de eigen beeldvorming helemaal uit te wissen, komt het erg zelden voor dat men Hem op een totaal objectieve manier ziet. Trouwens, Sri Aurobindo zei altijd dat de relatie met de Godheid afhangt van wat men wil dat ze zou zijn. Ieder mens streeft naar een bepaalde eigen vorm van die relatie; dat is exact de vorm die die relatie aanneemt als die een feit is.

Wat is ze dan werkelijk?

Waarschijnlijk iets wat de vorm helemaal overtreft of dat alle vormen kan aannemen. Er zijn geen grenzen aan de expressie van de

Godheid. Hij kan zich zonder vorm uitdrukken en Hij kan zich in alle vormen uitdrukken. Hij drukt zich in ieder uit overeenkomstig diens behoefte. Als iemand een voldoende toestand van onpersoonlijkheid bereikt om zich volledig met de Godheid te vereenzelvigen, zal hij zich op het ogenblik [van de vereenzelving] niet kunnen uitdrukken. En zodra hij zich weer kan uitdrukken, zal er iets van zijn beperkte persoonlijkheid tussenbeide komen dat door de ervaring gebruikt moet worden om zich uit te drukken. Het moment van de ervaring is één ding, de uitdrukking van die ervaring is iets heel anders. Beide kunnen gelijktijdig voorkomen; er zijn er die op het moment van de ervaring op de een of andere manier kunnen uitdrukken wat ze ervaren. Dat is dan simultaan, maar het belet niet dat de instantie die de ervaring in haar zuiverheid had en de instantie die daar uitdrukking aan geeft twee verschillende zijswijzen zijn die altijd enigszins verschillen. Dit verschil volstaat om in waarheid te kunnen zeggen dat het onmogelijk is de Godheid te kennen als men Hem niet wordt. (E53, 366-67)

Wat betekent dat, 'de Godheid geeft zichzelf'?

Dat betekent dat hoe meer je jezelf geeft, des te meer je de ervaring [van de Godheid] hebt. Het gaat hier niet alleen om een gevoel of een indruk of een aanvoelen; het is een totale ervaring dat hoe meer jij je aan de Godheid geeft, des te inniger Hij met jou samen is, totaal, voortdurend, op elk ogenblik, in al je gedachten, in al je behoeften, en dat er geen enkele aspiratie is die niet onmiddellijk wordt beantwoord. Je hebt het gevoel van een volledige en voortdurende intimiteit en een totale nabijheid. Het is alsof de Godheid de hele tijd met je samen is. Je loopt en Hij loopt met je samen, je slaapt en Hij slaapt met je samen, je eet en Hij eet met je samen, je hebt lief en Hij is de liefde die je hebt. Daarvoor moet je je echter helemaal geven, totaal, exclusief, zonder het minste voorbehoud, zonder ook maar iets voor jezelf te houden of voor iets

anders aan te wenden. Zelfs het miniemste deel van je wezen dat niet aan de Godheid is gegeven, is een verkwisting. Het is de verkwisting van je vreugde, het is iets wat naar evenredigheid je geluk vermindert. En het is alsof je alles wat je niet aan de Godheid geeft, aftrekt van de mogelijkheid van de Godheid om zich aan jou te geven.

Je voelt Hem niet dicht bij je, voortdurend met je samen, omdat je niet aan Hem toebehoort maar aan honderden dingen en aan andere personen. In je denken, in je handelingen, in je gevoelens, in je verlangens zijn er miljoenen dingen die je niet aan Hem geeft, en het is daarom dat je Hem niet altijd met je samen voelt, omdat al die dingen evenzovele scheidsmuren vormen tussen Hem en jou.

Als je je echter aan Hem geeft, als je niets terughoudt, zal Hij voortdurend en helemaal met je samen zijn bij alles wat je doet, in alles wat je denkt, in alles wat je voelt, altijd, op elk ogenblik. Maar daarvoor moet je je geven op absolute wijze en niets terughouden. Elk klein beetje dat je terughoudt is als een steen waarmee je een muur optrekt tussen de Godheid en jezelf. En daarna klaag je dan dat je Hem niet voelt. Het zou een wonder zijn als je Hem wél voelde. (E55, 279-80)

De goddelijke liefde en de genade, is dat hetzelfde?

Essentieel is dat hetzelfde. In zijn essentie is het hetzelfde. Het is een bewustzijnsverschijnsel. Maar de liefde kan bestaan zonder de genade en de genade zonder de liefde. Voor het menselijk bewustzijn echter is alle manifestatie van de genade een manifestatie van de opperste liefde, noodzakelijkerwijs. Maar het menselijk bewustzijn kan daar niet bij.

Hoe kan men zich bewust worden van de goddelijke liefde en hoe een instrument van haar uitdrukking voordoen?

In de eerste plaats, om je bewust te worden van wat dan ook, moet je het willen. En als ik zeg 'willen', bedoel ik niet een houding op

zekere dag van 'ik zou dat wel graag eens willen' die je een paar dagen later weer compleet vergeten bent. Het willen is een aspiratie, onophoudelijk, gestaag, geconcentreerd, een bijna exclusieve bezigheid van het bewustzijn. Dat is de eerste stap. Daarna volgen er heel wat andere: een zeer attente observatie, een aanhoudende analyse, een scherp onderscheid tussen wat in zijn uitingen zuiver is en wat niet [...]

Je moet je zoeken aanvatten met een zuiverheid van aspiratie en overgave die op zich al moeilijk te verwerven zijn. Je moet heel wat aan jezelf hebben gewerkt om klaar te zijn voor het nastreven van de liefde. Zie je jezelf oprecht onder ogen, heel oprecht, dan zul je merken dat zich binnenin je als het ware een kleine werveling voordoet zodra je ook maar aan de liefde denkt. Als je nog niet ver voortgeschreden bent op het pad van yoga, is het bijna onmogelijk je vitale wezen, je vitale vibraties gescheiden te houden van jouw opvatting van de liefde. Wat ik zeg is gebaseerd op een langdurige ervaring met menselijke wezens. Je moet weten dat als je in de staat waarin je je bevindt, zoals je nu bent, een contact had met de zuivere goddelijke liefde, deze je killer dan ijs zou voorkomen, of zo veraf, op zo'n grote hoogte, dat je er niet eens zou kunnen ademen. Ze zou zich als het ware op een bergtop bevinden waar je je voelt bevroren en moeilijk adem kunt halen – zo veraf zou ze staan van wat je normaal aanvoelt. De goddelijke liefde is voor een menselijk wezen moeilijk waar te nemen als ze niet met een psychische of vitale vibratie is bekleed. Je kunt de indruk hebben van een genade, van iets wat zich zo veraf en zo hoog bevindt, dat zo zuiver is, zo onpersoonlijk dat ... Ja, je kunt een indruk hebben van een genade, maar moeilijk die van de liefde [...]

Je moet dus niet proberen de goddelijke liefde buiten het psychische wezen te zoeken?

Nee. Vind eerst je psychische wezen, dan zul je begrijpen wat de goddelijke liefde is. Probeer niet met de goddelijke liefde in rechtstreeks contact te treden, want het zal door een vitale aandrift zijn dat je daartoe gedreven wordt. Je zult dat misschien niet merken, maar het zal door een vitale aandrift zijn.

Je moet eerst in contact komen met je psychische wezen, je moet eerst bewust en vrij worden in het bewustzijn van je psychische wezen, dan zul je op volkomen natuurlijke en spontane wijze ervaren wat de goddelijke liefde is. (E50-51, 270-73)

De goddelijke liefde is er altijd in al haar intensiteit, met een geweldige macht, maar de meeste mensen, negentig percent, voelen niets. Wat ze voelen is immers in proportie met wat ze zijn, met hun vermogen tot ontvankelijkheid.

Stel je voor dat je baadt in een atmosfeer geheel vibrerend van goddelijke liefde – je zult er niet eens iets van merken. Soms, zelden, enkele ogenblikken lang, heb je ineens het gevoel van ‘iets’ en dan zeg je: ‘De goddelijke liefde is in me gekomen.’ Dat is onzin. Je was gewoon om de een of andere reden een heel klein beetje ontvankelijk en daardoor heb je dat gevoel kunnen hebben. [De goddelijke liefde] is *altijd* aanwezig, net als het goddelijk bewustzijn, want beide zijn hetzelfde. Ze is er altijd, de hele tijd, in haar volle intensiteit, maar men merkt het niet. Ofwel merkt men het even op een ogenblik van ontvankelijkheid. Je bevindt je plotseling in een gunstige toestand waardoor je een gewaarwording hebt en je zegt: ‘Het goddelijk bewustzijn, de goddelijke liefde hebben zich tot mij gekeerd, hebben mij aangeraakt.’ Maar zo is het helemaal niet. Je had een heel kleine opening [van ontvankelijkheid], soms niet groter dan een speldenkop, en Dat stroomt dan vanzelf daardoor naar binnen. Want Dat is net een actieve atmosfeer, en zodra er een mogelijkheid is om Het te ontvangen, wordt Het ook ontvangen.

Zo gaat het trouwens met alle goddelijke dingen. Ze zijn aanwezig maar je ontvangt ze niet omdat je ervoor afgesloten bent, omdat je

geblokkeerd bent, omdat je meestal met iets anders bezig bent. Meestal ben je vol van jezelf. Daar je zo vol van jezelf bent, is er geen plaats voor iets anders. Je bent heel actief met van alles bezig, je bent vol met van alles, dus is er geen plaats voor de Godheid. Maar Hij is aanwezig.

Het is net als met al die wonderen om je heen: je ziet ze niet [...] Soms, wanneer je eens een heel klein beetje ontvankelijk bent, of wanneer je in je slaap wat minder exclusief in beslag wordt genomen door je kleine beslommeringen, ontwaar je een glimp van iets en je ziet iets, je voelt iets. Dat wordt echter over het algemeen uitgewist zodra je weer wakker bent, in de eerste plaats door je enorme ego dat zo vol van zichzelf is. Het hele universum bestaat in functie van dat ego, jij bent het centrum en het universum draait om je heen. Als je jezelf aandachtig gadeslaat, zul je zien dat het er inderdaad zo aan toe gaat. In je visie van het universum sta jij in het midden en het universum draait daaromheen. Dus is er geen plaats voor iets anders. Het is niet het universum dat je ziet, het is jezelf dat je op het universum projecteert. (E54, 157-58)

De Goddelijke Moeder

Wat is dat, de 'transcendente Moeder'?

Weet je niet dat er drie principes zijn: het transcendente, het universele en het persoonlijke of individuele? Het transcendente is wat zich boven de schepping bevindt, aan de oorsprong van de schepping; het universele is de schepping; wat het individuele is, dat spreekt voor zichzelf. Er is een transcendente Godheid, een universele Godheid en een individuele Godheid. Dat wil zeggen dat je in verbinding kunt treden met het goddelijk bewustzijn in jezelf, in het universum en voorbij de vormenwereld in de transcendentie. Die drie aspecten zijn ook de drie aspecten van de Goddelijke Moeder: transcendent, universeel en individueel [...]

De Goddelijke Moeder is de goddelijke Shakti, dat wil zeggen de scheppende macht. Ze is geïdentificeerd met de kosmos. Hoe kan ze dan een transcendent aspect hebben?

Maar de Goddelijke Moeder bestond misschien vóór de schepping. Ze heeft stellig vóór de schepping moeten bestaan, want ze kan niet door zichzelf zijn voortgebracht. Als Zij het is die alles geschapen heeft, dan heeft Ze vóór de schepping moeten bestaan, anders had Ze niet kunnen scheppen.

Bestond Ze dan voor de schepping in de allerhoogste?

'In' de allerhoogste? ... Het is nogal moeilijk om het over binnen en buiten te hebben wanneer het om iets gaat dat voorbij alle vormen bestaat. Als je wilt, kun je zeggen dat Ze een 'uitdrukkingsvorm' van de allerhoogste is – als je dit beter begrijpt – of een expressie van de allerhoogste, of een wezenstoestand van de allerhoogste, een zijnswijze. Je kunt zeggen wat je maar wilt, wat je van het onderwerp het meest bewust maakt. Het menselijk denken houdt er immers van de dingen in stukjes op te delen ... Ik ga jullie een kort verhaaltje voor kinderen vertellen.

Toen de allerhoogste besloten had een universum te scheppen, nam hij een bepaalde innerlijke houding aan die leidde tot de innerlijke manifestatie (dus niet veruiterlijkt) van de allerhoogste Shakti. Hij deed dat tegelijkertijd met de intentie dat het de zijnswijze zou zijn van de schepping van het heelal dat Hij wilde maken, dat het de scheppende macht van het heelal zou zijn. Hij moest dus eerst de mogelijkheid van de Goddelijke Moeder concipiëren opdat de Goddelijke Moeder de mogelijkheid van het heelal zou kunnen concipiëren. Volgen jullie me? Ik herhaal dat het niet helemaal zo gegaan is, maar dat het verhaaltje bedoeld is om begrepen te worden door kinderen. We kunnen dus terecht zeggen dat er een transcendente Goddelijke Moeder is, onafhankelijk van Haar schepping. Het is mogelijk dat Ze geconcipieerd werd (of gevormd,

of wat je maar wilt) met het oog op de schepping, met de schepping als doel, maar Ze heeft vóór de schepping moeten bestaan om te kunnen scheppen. Hoe had Ze anders kunnen scheppen? Dat is het transcendent aspect, en let wel, dat transcendent aspect bestaat permanent.

Wij praten alsof alles in de tijd begonnen was, op een bepaalde datum – één januari van het allereerste jaar, het begin van de wereld! Maar in feite is dat niet zo. Er is eeuwig iets wat transcendent is, eeuwig iets wat universeel is, eeuwig iets wat individueel is, en het transcendent, universele en individuele bestaan samen. Dat betekent dat, als je in een bepaalde bewustzijnstoestand overgaat, je op elk willekeurig moment in verbinding kunt treden met de transcendent Shakti, en je kunt ook, door een ander soort innerlijke gerichtheid, in verbinding treden met de universele Shakti en met de individuele Shakti, en dat alles tegelijk. Dat ontrolt zich niet in de tijd: wij zijn het die al sprekende in de tijd vooruitgaan, anders zouden we ons niet kunnen uitdrukken. We kunnen wel de ervaring [van het buitentijdse] hebben, maar we kunnen ons slechts uitdrukken wanneer we het ene woord na het andere uitspreken. (Het is jammer dat we niet alle woorden tegelijk kunnen uitspreken; konden we dat, dan zou [wat we uitdrukken] enigszins op de waarheid gelijken.)

Op de keper beschouwd is alles wat men zegt, alles wat men gezegd heeft en alles wat men zeggen zal nooit meer dan een zeer onhandige en beperkte manier om iets uit te drukken dat wel beleefd kan worden maar niet beschreven. En wanneer je de dingen beleeft, komt er een punt waarop je beseft dat hetzelfde iets bijna even nauwkeurig of even waarachtig kan worden uitgedrukt in de taal van de religie als in de taal van de mystiek, van de filosofie en van het materialisme, dat dat vanuit het gezichtspunt van de beleefde waarheid maar weinig verschil uitmaakt. Het is slechts in het mentale bewustzijn dat iets je waar toeschijnt en iets anders niet waar. Dat

zijn echter allemaal uitdrukkingwijzen. De ervaring draagt haar absoluutheid in zich, maar woorden kunnen deze niet beschrijven. Men kan alleen maar een bepaalde taal kiezen om de ervaring uit te drukken, en als men wat op zijn tellen past, kan men altijd iets zeggen dat de waarheid benadert. Ik zeg dit niet om jullie in de war te brengen, maar om jullie te verstaan te geven dat er een groot verschil is tussen de waarheid van de ervaring en de uitdrukkingwijze ervan, zelfs de allerbeste. (E50-51, 440-43)

Het lijden komt door onwetendheid en pijn, maar wat is de aard van het lijden en de pijn die de Goddelijke Moeder voor haar kinderen voelt? [...]

[Ze ervaart dat lijden en die pijn] doordat ze deelheeft aan hun natuur. Ze is op de aarde neergedaald om deel te hebben aan hun natuur, want als Ze er niet in deelde, zou Ze hen niet vooruit kunnen helpen. Als Ze in Haar opperste bewustzijn bleef, waar geen lijden is, en in Haar opperste kennis en bewustzijn, dan zou Ze met de menselijke wezens geen contact kunnen hebben. Het is om met hen in contact te kunnen treden dat Ze verplicht is de menselijke vorm en het menselijk bewustzijn aan te nemen. Maar Ze vergeet niets [van haar goddelijk bewustzijn]. Ze heeft wel [het bewustzijn van de menselijke wezens] aangenomen, maar Ze blijft ook in verbinding met Haar eigen opperste bewustzijn, en het is daardoor dat Ze degenen die zich in [het lagere] bewustzijn bevinden vooruit kan helpen. Nam Ze hun bewustzijn niet aan, leed Ze hun lijden niet, dan zou Ze hen niet kunnen helpen.

Dat is geen lijden uit onwetendheid, het is een lijden door vereenzelviging. Ze ondergaat het doordat Ze aanvaard heeft dezelfde vibraties te ervaren als zij, om met hen contact te kunnen hebben en hen uit de toestand te kunnen halen waarin ze zich bevinden. Was Ze niet met hen in contact getreden, dan zou Ze niet eens kunnen worden waargenomen, of niemand zou Haar uitstraling

kunnen verdragen. Men heeft dat in de religies op allerlei manieren gezegd en men heeft het vaak over het goddelijk offer gehad. Vanuit een bepaald standpunt gezien is dat juist. Ook al is het een vrijwillig offer, het is een offer. Het is immers een verzaking van een staat van volmaakte kennis, van volmaakte gelukzaligheid, van volmaakte macht om de staat van onwetendheid van de uiterlijke wereld aan te nemen opdat deze uit haar onwetendheid zou kunnen worden geholpen. Als men de staat [van onwetendheid] niet zou aanvaarden, zou men er ook geen contact mee kunnen hebben, er zou geen enkele relatie mogelijk zijn.

Dat is de reden van de incarnaties. Anders zou er geen enkele reden voor zijn. Als het goddelijk bewustzijn en de goddelijke kracht rechtstreeks vanuit het centrum van de staat van hun volmaaktheid zouden kunnen worden uitgeoefend, als ze rechtstreeks op de materie zouden kunnen worden uitgeoefend om deze te transformeren, zou er geen enkele noodzaak bestaan om een lichaam zoals dat van de mensen aan te nemen. Men zou slechts vanuit de wereld van de waarheid met het volmaakte bewustzijn op het [lagere] bewustzijn hoeven te werken. Dat volmaakte bewustzijn is misschien inderdaad aan het werk, maar zo langzaam dat, wanneer men een poging wil doen om de wereld vooruit te helpen, om een bijdrage te leveren aan een snellere evolutie, men de menselijke natuur moet aannemen. Wanneer men een menselijk lichaam aanneemt, is men verplicht ook de menselijke natuur aan te nemen, althans ten dele. Maar in plaats van zijn bewustzijn en de band met de waarheid te verliezen, blijft men dat bewustzijn en die waarheid behouden, en het is juist doordat men beide [bewustzijnsvormen, de hogere en de lagere] met elkaar in aanraking brengt dat men de alchimie van de transformatie in werking kan stellen. Als men niet met de materie in contact kwam, zou men er niets voor kunnen doen. (E53, 441-42)

Ik zou jullie over een heel oude traditie kunnen vertellen, ouder dan de beide grote traditionele ontwikkelingslijnen bekend in het spirituele en in het occulte vlak, namelijk de Vedische en de Chaldeeuwse. Het is een traditie die de bron van deze twee bekende tradities schijnt te zijn geweest. Daarin wordt gezegd dat, als gevolg van de actie van de vijandige krachten (de hindoe-traditie noemt die wezens *asura's*), de wereld, in plaats van zich volgens de wet van het licht in inherent bewustzijn te ontwikkelen, gestort werd in duisternis, onbewustheid en onwetendheid, in alles wat we nu moeten doormaken. De scheppende macht heeft dan een smeekbede tot de opperste oorsprong gericht en Hem om een speciale tussenkomst verzocht waardoor het verbruide heelal gered zou kunnen worden. Als antwoord op die smeekbede werd uit de opperste oorsprong een speciaal wezen veruiterlijkt, bestaande uit liefde en bewustzijn. Dat wezen heeft zich rechtstreeks in de meest onbewuste materie gestort om er met zijn werk van herontwaking tot het bewustzijn en de liefde van de oorsprong te beginnen. In de oude verhalen heeft men dat wezen beschreven als in diepe slaap uitgestrekt op de bodem van een donkere grot. In zijn slaap gaan stralen van prismatisch licht van hem uit, die zich geleidelijk in de onbewustheid verspreiden en die in alle elementen ervan doordringen om erin het werk van de ontwaking te beginnen.

Als men bewust in die onbewustheid binnentreedt, kan men er nog steeds datzelfde wonderbaarlijke wezen vinden, nog steeds in diepe slaap. Het blijft zijn uitstralingswerk voortzetten, het blijft zijn licht verspreiden, en het zal daarmee doorgaan tot de onbewustheid geen onbewustheid meer zal zijn, tot de duisternis uit de wereld gebannen is. Dan zal de hele schepping tot het supramentale bewustzijn ontwaken.

Het is opmerkelijk dat dat wonderbaarlijke wezen op een verbazingwekkende manier lijkt op dat waarvan ik eens het visioen heb gehad, namelijk het wezen dat zich aan het andere

uiterste bevindt, aan de grens tussen de gemanifesteerde vormen en het vormenloze. Dit laatste wezen bevond zich echter in een luister van gulden, karmijnrood licht, terwijl het andere, het eerste wezen, in zijn slaap van een diamanten witheid was en opalen stralen uitzond. Eigenlijk is [het wezen in de grot] de oorsprong van alle avatars. Het is om zo te zeggen de eerste universele avatar, die zich geleidelijk met steeds bewuster lichamen heeft bekleed en die zich tenslotte gemanifesteerd heeft in de lijn van bekende wezens die *rechtstreeks* uit het Opperwezen zijn voortgekomen, om het heelal zodanig voor te bereiden dat het, door een gestadige vooruitgang, eenmaal het supramentale licht in zijn volheid zal kunnen ontvangen en manifesteren.

In elk land, in elke traditie heeft men dat proces op een eigen manier voorgesteld, met verschillende aspecten en [voor dat land of die traditie] karakteristieke details, maar de oorsprong van al die verhalen is dezelfde. [Een avatar] is wat we zouden kunnen noemen een directe, bewuste tussenkomst van de allerhoogste in de meest duistere materie, zonder tussentreden, om de materie ontvankelijkheid te maken voor de goddelijke krachten.

De intervallen tussen de verschillende incarnaties [van de avatars] blijken steeds korter te worden alsof, naarmate de materie beter voorbereid is, hun actie steeds sneller en steeds bewuster kon worden, en daarom steeds effectiever. Hun inspanning zal zich blijven verveelvuldigen en intensiveren, tot het heelal in zijn geheel de complete avatar van het Opperwezen is geworden. (E57-58, 376-78)

[1.](#) De wereld van de bewuste, bezielde kosmische krachten, door de mens 'goden' genoemd. Zie hoofdstuk 5 over de gradaties van het zijn.

- [2.](#) Zoals dadelijk zal blijken, geeft de Moeder hier aan het woord 'geest' (esprit) een heel speciale betekenis.
- [3.](#) Volgens de terminologie van Sri Aurobindo en de Moeder zijn de zijnsniveaus in grote trekken en in opgaande orde als volgt: de materie, het vitale (of de levenskrachten), het mentale (waar ons menselijk bewustzijn toe behoort), het bovenmentale (de werelden van de kosmische krachten of góden), het supramentale (het goddelijke eenheidsbewustzijn) en de allerhoogste goddelijke werelden van zijn (*sat*), bewustzijn (*chit*) en alvreugde (*ananda*). Dit wordt uitvoerig toegelicht in hoofdstuk 5 over de zijnsgradaties.
- [4.](#) Toen dit gesprek voor het eerst gepubliceerd ging worden, heeft de Moeder de volgende correctie aangebracht: 'Het is niet het bewustzijn dat zich ontwikkelt maar zijn veruiterlijking: het veruiterlijkt zich meer en meer.'
- [5.](#) De vraag waar de Moeder het over heeft, werd haar in 1929 gesteld door een Engelse dame en luidde als volgt: 'Als de Godheid, die geheel liefde is, de bron is van de schepping, waar komen dan de kwalen vandaan die op aarde zo talrijk zijn?'
- [6.](#) *Sat*, *chit* en *ananda* zijn Sanskriet-woorden (het Sanskriet heeft geen hoofdletters) die de drie hoogste attributen van de Godheid aangeven: zijn, bewustzijn en alvreugde (gelukzaligheid).
- [7.](#) 'Veruiterlijken' en 'veruiterlijking' zijn vertalingen van de Franse woorden *émaner* en *émanation*. Bedoeld is dat een wezen uit zichzelf een of meerdere wezens vormt die een bepaalde graad van zelfstandigheid bezitten.
- [8.](#) Daar de Godheid alles is, kan er niets buiten de Godheid bestaan.
- [9.](#) Bedoeld is Hitlers villa *Berghof*, in de Beierse Alpen.
- [10.](#) Dat directe antwoord zou alleen mogelijk zijn geweest door een directe bewustzijnsrelatie met de oorsprong, zodat het probleem van het afzonderlijk bestaan (voor de persoon in kwestie) opgelost zou zijn geweest.
- [11.](#) Dat wil zoveel zeggen als je opnieuw van je oorsprong, die de Godheid is, bewust worden.

2. Het heelal

In de geschiedenis van ons heelal zijn er zes opeenvolgende tijdperken geweest die met een schepping begonnen zijn, die zich door een behoudende kracht hebben voltrokken en die geëindigd zijn in een ontbinding, een vernietiging, een terugkeer tot de oorsprong, in wat men een *pralaya*¹² noemt [...]. Er is echter gezegd dat de zevende schepping er een zou zijn die zich aldoor zou blijven ontwikkelen; in plaats van na haar vertrekpunt de gewone curve te volgen, zou ze een zich blijvend ontwikkelende manifestatie zijn waardoor de Godheid zich op steeds vollediger wijze uitdrukt, zodat ontbinding en terugkeer in de oorsprong niet nodig zouden zijn. Naar het schijnt is het tijdperk waarin wij nu leven dat zevende en het zou dus niet eindigen in een pralaya [...]; het zou in een ononderbroken ontwikkeling blijven voortbestaan, daar het een steeds vollediger ontplooiing van de Godheid in zijn schepping zou zijn.

Sri Aurobindo zegt hetzelfde. Ook hij heeft het over een ononderbroken ontplooiing, wat betekent dat de Godheid zich in deze progressieve schepping steeds vollediger manifesteert, op steeds volmaakter wijze. Het is door die progressieve ontwikkeling dat vernietiging en terugkeer tot de oorsprong niet meer nodig zullen zijn. Alles wat zich niet ontwikkelt, verdwijnt. De reden waarom fysieke lichamen sterven is dat ze zich niet blijven ontwikkelen. Ze ontwikkelen zich tot een bepaald punt, stoppen daar, blijven meestal een poos min of meer in dezelfde toestand, beginnen dan af te takelen en verdwijnen. Dat komt doordat het fysieke lichaam, de fysieke materie zoals ze nu is, niet plastisch genoeg is om zich ononderbroken te blijven ontwikkelen. Maar het is niet langer onmogelijk [de fysieke materie] voldoende plastisch te maken opdat

het fysieke lichaam zich zodanig zou kunnen perfectioneren dat de ontbinding, met andere woorden de dood, niet langer nodig zou zijn. Dat kan echter alleen mogelijk worden door de neerdaling van het supramentale¹³, dat een hogere kracht is dan alle die zich tot nu toe hebben gemanifesteerd en dat aan het lichaam een soepelheid zal verlenen waardoor het zich ononderbroken zal kunnen blijven ontwikkelen, anders gezegd waardoor het de goddelijke manifestatie in haar ontplooiing zal kunnen blijven volgen. (E55, 236-37)

‘In de ontplooiing van het heelal is een gebeuren altijd het gevolg van alles wat eraan vooraf is gegaan.’ [uit een gesprek van de Moeder uit 1929] – Wat bedoelt u daarmee?

Het heelal is een eeuwige beweging, het is de ontplooiing van het opperste bewustzijn. Alles wat gebeurt, is geconditioneerd door alles wat eraan vooraf is gegaan. Het heelal is wat het is om reden van alles wat het geweest is; en wat het geweest is, was het gevolg van alles wat het daarvoor was; en wat het zijn zal, zal het gevolg zijn van wat het is.

Blijft de ontwikkeling van het heelal altijd doorgaan of komt er ergens een eind aan? Wat is het dat ons de indruk geeft van een begin, van een beslissing tot een begin?

Vraag je waar de beslissing om te beginnen haar oorzaak heeft gehad? In de allerhoogste waarschijnlijk, ik zou het niet weten! Het is mogelijk dat Hij op een dag beslist heeft dat Hij een heelal wilde van het soort dat wij nu kennen en dat Hij begonnen is zichzelf te objectiveren om zo'n heelal te maken.

Elk element van dit heelal is eeuwig omdat het de eeuwige is. Dus is het moeilijk om het in de eeuwige over een 'begin' te hebben. Het spreekt vanzelf dat Hij altijd geweest is en altijd zijn zal. Nemen we bijvoorbeeld – het is een metafoor, leg me niet in de mond wat ik niet gezegd heb –, neem een globe vol oneindig kleine dingen in talloze hoeveelheden. De hoeveelheid van al die elementen is zo groot dat

de mogelijkheden van hun onderlinge relaties samen als oneindig kunnen worden beschouwd, hoewel ze filosofisch gesproken niet oneindig zijn; bij wijze van spreken kun je echter zeggen dat dat oneindig is. Elk element daarvan is eeuwig. De combinaties zijn oneindig in aantal, maar dezelfde combinatie herhaalt zich nooit tweemaal. Een heelal is dus altijd nieuw en blijft toch altijd zichzelf.

Volgens de tradities zegt men ...

Ja, juist, maar het gaat hier nu niet over tradities. Er zijn er die het over *pralayas* hebben, dat weet ik wel, maar dat betekent niets anders dan dat – neem me niet kwalijk, we moeten het op een ietwat speelse manier kunnen voorstellen, anders wordt het te saai –, dat de allerhoogste er op een dag misschien genoeg van heeft, dat hij niet tevreden is over het soort heelal dat hij gemaakt heeft, en dat hij een ander wil scheppen! Daar het heelal echter hemzelf is, neemt hij als het ware alles weer in zich op en brengt het daarna weer naar buiten [in een nieuwe schepping]!

Dat is wat de mensen een *pralaya* noemen, maar het verandert niets aan wat ik zopas gezegd heb: alle elementen van het heelal zijn eeuwig en hun combinaties zijn eeuwig verschillend.

[Een leraar:] Volgens de wetenschap is onze driedimensionale wereld niet oneindig, maar op zichzelf gebogen in een ruimte met meer dan drie dimensies. Het gesloten driedimensionale heelal verkeert in een toestand van voortdurende expansie en alle objecten in dat heelal verwijderen zich van elkaar met een snelheid die aangroeit in evenredigheid met hun afstand. Gaat men terug in het verleden, dan bereikt men een moment waar het heelal bijna tot een punt was samengebald, wat de sleutel zou verschaffen van de samenstelling van de materie, waarvan de tweeënnegentig elementen tot op heden nooit verklaard zijn. Dat 'samengebalde punt' of 'oeratoom' zou drie of vier miljard jaar geleden hebben bestaan. Het is wat de hindoetraditie 'het lichtend ei' noemt. Wat

bestond er daarvóór? Men weet er niets van. Heel onlangs heeft een Amerikaanse geleerde de theorie voorgesteld dat die beweging van oneindige expansie niet zal blijven voortgaan, dat een tegengestelde beweging zal intreden en dat alles weer zal samenkomen.

Een universele ademhaling.

Als men met een lichtstraal van de zon naar de aarde zou kunnen reizen, zouden het vertrek en de aankomst gelijktijdig zijn, want de 'eigen tijd' van de reiziger zou blijven stilstaan.

Het licht lijkt me té materieel om dat bewustzijn van gelijktijdigheid te bezitten. Het spreekt vanzelf dat, als men de vorm verlaat en in het grensgebied komt tussen de vormen en het vormenloze, alles gelijktijdig is, maar dat is erg ver van de dichtheid van het licht. Het zou me verbazen ... Het is mogelijk, het valt te bezien. Maar ik betwijfel dat een materieel iets in staat zou zijn een simultaan bewustzijn van het heelal te hebben.

Inderdaad, geen enkel materieel voorwerp kan zich met de snelheid van het licht verplaatsen. Maar als men veronderstelt dat het mogelijk zou zijn, dan zou men, daar het aantal lichtstralen in het hele materiële heelal zo goed als oneindig is, alles kunnen weten, alles kunnen kennen.

Dat zou echter geen integrale, gelijktijdige kennis van het heelal zijn, zelfs niet alleen maar van de aarde. Voor wie de herinnering van het buitenaards licht heeft, de herinnering van de werkingen van het hogere licht, is het aardse licht traag en ook donker. Maar het kan misschien reeds de uitdrukking zijn van iets hogers, ik zou het niet kunnen zeggen. Het licht is een uitstekend symbool, maar naar ik meen niet volledig.

Is het licht sneller dan de gedachte? Men kan de gedachte niet concreet waarnemen. De klank is iets heel, heel langzaams. De gedachte is al iets wat sneller is dan het licht... of misschien ook niet. Wat de gedachte betreft heb je het gevoel van

ogenblikkelijkheid. Wordt de gedachte bijvoorbeeld door het fysieke lichaam waargenomen? Wordt de gedachte waargenomen buiten iets wat de kwaliteit van het materiële bezit? Het valt te bezien, nietwaar.

Ik verklaar me nader. Als je je lichaam verlaat, als je de vitale wereld verlaat en je komt in de mentale, dan zijn alle relaties anders dan ze voor het denken in het lichaam waren. Met betrekking tot het lichaam is de gedachte iets ogenblikkelijks, net zoals het licht bijvoorbeeld, méér dan het licht. Wanneer je echter geen contact meer hebt met het fysieke en overgaat in het mentale als zodanig, zijn er relaties die door een bepaalde tijd en een bepaalde ruimte kunnen worden weergegeven, maar die voor het fysieke bewustzijn niet bestaan ook al bestaan ze wél voor het mentale bewustzijn. Dit zou dan misschien de verklaring zijn van wat je daarnet gezegd hebt, dat de tijd verandert. Het is immers duidelijk dat er in de uitbouw van het heelal een geleidelijke toevoer van progressief bewustzijn is, wat psychologisch tot uitdrukking komt door relaties met nieuwe werelden of nieuwe 'dimensies'.

Neem bijvoorbeeld de zienswijze dat in het meest recente tijdvak de aardse wereld door 'bovenmentale' krachten geregeerd is geweest¹⁴ en dat hun heerschappij zal worden voorbijgestreefd, dat de wereld daarna door 'supramentale' krachten zal worden geregeerd. Telkens wanneer nieuwe krachten op de aarde neerdalen veroorzaakt dat een omwenteling, en een omwenteling in het bewustzijn gaat noodzakelijkerwijs gepaard met een omwenteling in de uitdrukkingswijze. U zegt dat de expansiebeweging hoe langer hoe sneller gaat. Dat betekent dat de wereld vervuld wordt van een bewustzijn dat de bewegingen hoe langer hoe meer versnelt. Dit zou dan de materiële transscriptie zijn van het spirituele verschijnsel. De aarde is hoe langer hoe meer geladen met krachten die (voor ons bewustzijn) uit steeds hogere regionen komen, die daarom steeds sneller zijn, die meer en meer het gevoel van ogenblikkelijkheid

opwekken. Wat [de wetenschap] ontdekt heeft is een soort fysieke symboliek van dat verschijnsel, wat zou leiden tot een fysiek bewijs van het feit dat het heelal zich in een staat van voortdurende ontwikkeling bevindt.

De andere mogelijkheid is dat het hier gaat om een trillingscyclus van uit- en inademing. Dat is heel goed mogelijk. Het verschijnsel van de samentrekking betekent niet noodzakelijk een achteruitgang; het zou gewoon als de overgangsbeweging naar een andere toestand kunnen worden gezien.

De hemellichamen verwijderen zich van elkaar met een snelheid die aangroeit met hun afstand. Wat impliceert dat?

Dat is beeldspraak, weet je. Men kan zich een heelal voorstellen dat steeds groter wordt, maar waarin is het gevat, dat heelal? Wat is er buiten dat heelal? Ons klein menselijk denken gaat zich meteen iets voorstellen dat helemaal leeg is en een heelal dat steeds meer plaats in die leegte inneemt, wat wil zeggen dat er ruimte in die leegte zou bestaan, maar dat is absurd. Men zou eigenlijk moeten zeggen 'het is *alsof*', want het gaat niet echt zo, het is alleen maar een uitdrukkingwijze.

Om een idee te hebben dat ook maar enigszins correct is, moet je van de materiële naar de psychologische verklaringwijze overstappen, en zelfs in de psychologische ben je nog heel ver van de waarheid, die noch ruimtelijk noch psychologisch is, maar van een aard die vanzelfsprekend moeilijk in onze termen kan worden uitgedrukt. Het is een bekende ervaring dat telkens wanneer men overgaat in een bewustzijn voorbij het onze, ik kan niet zeggen voorbij ons ruimtelijk maar voorbij ons aards bewustzijn (en niet eens 'aards' in de ware zin, maar individueel); telkens wanneer men een ervaring heeft die boven het individuele bewustzijn uitgaat, wat wil zeggen dat ze het bewustzijn van het deel te boven gaat om over te gaan in het bewustzijn van het geheel – telkens wanneer men zo'n

ervaring onder woorden wil brengen, stelt men vast dat de woorden hun zin verliezen, omdat de taal gevormd is om de menselijke ervaring door een menselijk mentaal bewustzijn uit te drukken. We beschikken over alle nodige woorden, zelfs met heel wat nuances en schakeringen, om de *menselijke* ervaring weer te geven, aangezien de taal daarvoor werd gemaakt. Welke taal zul je echter gebruiken om te verklaren wat zich buiten alle taal bevindt? Het is ontzettend moeilijk. Dus zeg je 'het is *alsof* het zus of zo was', en terwijl je spreekt, geef je je rekenschap van het onontkoombare feit dat je de ervaring zozeer aan het verdraaien bent dat je soms totaal verkeerd begrepen wordt.

Het is om die reden dat de wetenschap vol paradoxen is.

Ja, en alle spirituele boeken met ervaringen van een andere wereld staan ook altijd vol paradoxen. Ze zeggen 'het is *alsof* het zus of zo is', en dat is een poging om in je geest het nodige bevattingsvermogen op te wekken om te begrijpen waarover het gaat, maar begrijpen doe je het toch niet. De waarheid is dat zulke ervaringen slechts in stilte kunnen worden meegedeeld.

En toch heeft men ons gezegd (en het is een feit) dat die [hogere] werelden, zoals bijvoorbeeld de supramentale wereld, zich fysiek zullen verwezenlijken. Hoe zal het dan gaan? Zullen er nieuwe woorden worden uitgevonden? ... Er moeten nieuwe woorden worden gevonden. Dat is moeilijk, want als je nieuwe woorden bedenkt, moet je ze ook verklaren!

De oude initiatiescholen hadden hun voordelen, want ze openbaarden de kennis slechts aan degenen die een toestand hadden bereikt waarin ze haar rechtstreeks konden ontvangen, buiten de woorden om. Ik vermoed sterk dat nu weer hetzelfde zal gebeuren; wie de supramentale kennis bezit zal waarschijnlijk niet door anderen begrepen kunnen worden, behalve wanneer ze in staat zijn aan die kennis deel te hebben. Het logische gevolg

daarvan is dat men zal zeggen (zoals ik iemand al heb horen zeggen): 'Dat is allemaal normaal', omdat alles wat niet normaal is totaal aan hun waarneming ontsnapt en niet door woorden kan worden meegedeeld.

Nemen we bijvoorbeeld een plaats als deze [de Sri Aurobindo Ashram] die heel sterk geladen is met bepaalde krachten, met bepaalde vibraties. Die vibraties zetten zich niet om in dingen die zichtbaar en tastbaar zijn, maar ze kunnen wel veranderingen teweegbrengen. Daar die veranderingen echter een bepaalde methode volgen, zoals alles wat fysiek is, gaan de dingen [in die veranderingen] schijnbaar op logische wijze van de ene toestand in de andere over, en die logica verhindert de mensen te merken dat hier iets is dat niet 'normaal' is. Welnu, zij die geen ander waarnemingsvermogen hebben dan dat van het gewone mentale bewustzijn, zij die de dingen op normale wijze zien gebeuren of zoals ze normalerwijze *schijnen* te gebeuren, zullen zeggen: 'Ja hoor, dat is allemaal volkomen normaal.'

Hebben ze in zich geen ander waarnemingsvermogen dan het louter fysieke, dan zijn ze niet in staat de *kwaliteit* van een vibratie aan te voelen ... Sommigen voelen die vaag aan, maar zij die niet in staat zijn haar aan te voelen, die niets in zich hebben dat daarop kan reageren, of bij wie zoiets nog niet ontwaakt is wanneer het wél aanwezig is, die bekijken het leven hier zo eens en zeggen dan: 'Dit is allemaal net zoals in het gewone materiële leven. U hebt hier misschien wel uw eigen kijk op de dingen, maar er zijn er zoveel met een eigen kijk op de dingen. U doet de dingen misschien op een speciale manier, maar er zijn er zoveel die de dingen op een speciale manier doen. Dit is al met al een leven zoals het leven dat ik zelf leef.'

Het is dan ook heel goed mogelijk dat de supramentale kracht zich op een gegeven ogenblik zal manifesteren, dat ze hier bewust aanwezig zal zijn, dat ze op de materie zal werken, en dat degenen

wier bewustzijn geen contact heeft met haar vibratie niet bij machte zullen zijn om haar waar te nemen. De mensen zeggen: 'Wanneer de supramentale kracht zich manifesteert, zullen we het wel merken; het zal voor iedereen duidelijk zijn.' Niet noodzakelijk. Ze zullen het evenmin merken als de weinig ontvankelijke mensen die hier soms op bezoek komen, die hier zelfs wonen, zonder aan te voelen dat de atmosfeer hier verschilt van de atmosfeer ergens anders. Wie van jullie voelt dat duidelijk genoeg aan om ervoor uit te komen? Jullie voelen misschien in je hart of in je gedachten dat de atmosfeer hier anders is, maar dat is vrij vaag, is het niet?

Om echter een duidelijke indruk te hebben ... ja, zoals ik die had toen ik uit Japan terugkeerde ... Ik was op dat schip, in volle zee, ik verwachtte niets. (Ik was natuurlijk de hele tijd bezig met een innerlijk leven, maar ik bevond me lichamelijk op dat schip.) En opeens, totaal onverwacht, op ongeveer tien¹⁵ mijlen afstand van Pondicherry, veranderde de kwaliteit van de lucht, ik mag zelfs zeggen de fysieke kwaliteit van de atmosfeer, zozeer dat ik wist dat we de aura van Sri Aurobindo binnenvoeren. Het was een *fysieke* ervaring en ik verzeker jullie dat iedereen met een voldoende ontwaakt bewustzijn hetzelfde kan voelen.

Ik heb de tegenovergestelde ervaring gehad de eerste keer dat ik, na vele jaren, weer in een auto ergens heen ben gereden. Een beetje voorbij de *Grand Étang*¹⁶ voelde ik ineens dat de atmosfeer veranderde. Waar er eerst volheid was, energie, licht en kracht, nam dat af, meer en meer ... en dan ... niets meer. Ik was niet in een vitaal of mentaal bewustzijn: ik was in een absoluut fysiek bewustzijn. Ook anderen die in hun fysieke bewustzijn gevoelig zijn, moeten dat op een concrete wijze kunnen aanvoelen. Ik kan jullie verzekeren dat er in het geheel van wat we 'de ashram' noemen een densiteit van krachten heerst die helemaal anders is dan die van de stad [Pondicherry] en nog veel meer dan die van het platteland buiten de stad.

Dus vraag ik jullie: dat soort densiteit van krachten dat een heel speciale bewustzijnsvibratie bij je opwekt, wie is er zich werkelijk van bewust? ... Velen van jullie voelen haar vagelijk aan, ik weet het. Zelfs de mensen van buiten [de ashram] voelen haar vagelijk aan; ze ondergaan een zekere indruk, ze praten erover. Maar een precies bewustzijn, een wetenschappelijk bewustzijn dat de exacte dosering [van die krachten] zou kunnen aangeven, wie heeft dat? En die condensatie hier is slechts een verre afspiegeling van de supramentale kracht. Wanneer de supramentale kracht hier dan blijvend aanwezig zal zijn, hoeveel tijd zal er nodig zijn voordat men zal voelen dat ze er is – en dat haar aanwezigheid alles verandert. Begrijpen jullie dat wel?

Wanneer ik zeg dat het mentale bewustzijn niet vermag te oordelen, is het op feiten als deze dat ik me baseer. Het mentale is geen kennisinstrument, het kan niet kennen. Een geleerde kan je de dosering geven van de verschillende bestanddelen die zich in een bepaalde luchtlag bevinden, hij analyseert dat. Wie kan me de dosering geven van de atmosfeer hier? Wie kan zeggen: er is dat en dat soort vibratie, deze proportie van dit, die proportie van dat en die proportie van de supramentale kracht? Ik vraag het jullie opdat jullie erover zullen nadenken. (E50-51, 241-49)

Behoren tijd en ruimte alleen tot de fysieke wereld of ook tot andere werelden?

Aangezien daar vormen bestaan, is er noodzakelijkerwijs ook tijd en ruimte, maar die zijn bij verre niet dezelfde als de fysieke. Het is niet dezelfde tijd noch dezelfde ruimte.

Zodra je bijvoorbeeld in het vitale komt, heersen daar een tijd en een ruimte die vergelijkbaar zijn met de fysieke, maar zonder de concretie, de vastheid, de onveranderlijkheid die we hier kennen. Dat wil bijvoorbeeld zeggen dat een sterke, door het intellect gevormde wil daar een onmiddellijke uitwerking heeft; hier, in het

fysieke, duurt het soms heel lang voor een wilsuïting zich kan verwezenlijken; er moet een heel proces worden gevolgd. In het vitale gaat dat onmiddellijk, de wil heeft een onmiddellijke uitwerking op de omstandigheden, en hij werkt zelfs ogenblikkelijk als hij heel sterk is. Er is echter nog altijd een ruimte, wat wil zeggen dat men het gevoel heeft zich te moeten verplaatsen om van het ene punt naar het andere te gaan en dat, door het feit dat men zich verplaatst, daar vanzelf een bepaalde tijd mee is gemoeid. Dat is echter een uiterst snel voorbijgaande tijd vergeleken met de fysieke.

In het mentale vlak verdwijnt de notie van tijd bijna volledig. Je bent bijvoorbeeld in je mentale bewustzijn en je denkt aan iemand, of aan iets, of aan een bepaalde plaats – je bent er meteen. Er is geen tijdsverloop nodig tussen de gedachte en de uitvoering ervan. Het is pas wanneer het mentale zich met het vitale mengt dat noties van tijd beginnen mee te spelen, en als beide dan in het fysieke afdalen is er een heel ontwikkelingsproces nodig vóór een mentaal concept ten uitvoer kan worden gebracht. Je hebt daar geen directe mentale greep op de materie.

Als je bijvoorbeeld bij iemand in Calcutta wilt zijn, dan moet je in de fysieke wereld het vliegtuig nemen om naar die persoon toe te gaan en duurt het uren vóór je daar aankomt; maar ben je hier en je denkt aan die persoon in Calcutta, dan ben je [mentaal] terstond met hem samen – terstond. Treed je vitaal uit je lichaam en je wilt ergens heen, dan voel je wel dat je je verplaatst en dat het tijd vraagt om de plaats te bereiken waar je heen wilde, maar dat gaat ongelooflijk vlug vergeleken met de tijd die in de fysieke wereld nodig is om iets fysiek uit te voeren.

Het is slechts helemaal bovenaan de ladder, wanneer je komt in wat men het centrum van het heelal zou kunnen noemen, het centrum en de oorsprong van het heelal, het is dáár pas dat alles ogenblikkelijk geschiedt. Verleden, heden en toekomst liggen er vervat in een totaal en simultaan bewustzijn. Dat betekent dat wat

geweest is en wat zijn zal als het ware in één moment samengebald is, in één hartslag van het heelal, en het is daar pas dat je buiten tijd en ruimte treedt.

Je zei dat als we mentaal aan iets denken, we meteen in tegenwoordigheid van dat iets zijn. Maar als we nu mentaal aan iets hogers denken, aan de Godheid, bijvoorbeeld... zijn we dan meteen in tegenwoordigheid van Hem?

Alleen dat bepaalde deel van je denken, niet je lichaam. Dat is nu juist wat ik net zei: het gaat zo in het *mentale* domein. Concentreer je je op de Godheid en denk je aan de Godheid, dan is het deel ... – ik zeg niet het hele denken, want dat heeft veel verschillende aspecten en is in zichzelf verdeeld – dan is het deel dat oprecht op de Godheid geconcentreerd is met Hem samen. Dat heeft zijn nut, maar niet erg veel als dat deel vermengd is met tal van andere delen die tegelijkertijd aan honderden verschillende dingen denken, en evenmin wanneer het denken in het lichaam afdaalt, wanneer het onderhevig raakt aan die verschrikkelijke traagheid van de materiële dingen en je zoveel stappen moet doen om alleen maar van hier tot aan de deur daar te gaan. Vitaal kun je er in één sprong zijn. Mentaal is er niet eens een sprong nodig. (E55, 249-51)

‘Alles wat zich buiten de tijd bevindt dringt om in het spel van de tijd binnen te komen; alles wat zich in de tijd bevindt richt zich op de Geest buiten de tijd.’ Waarom?

Omdat het zo is, mijn kind. Alles wat niet gemanifesteerd is, wil zich manifesteren, en alles wat gemanifesteerd is, wil terug naar zijn oorsprong.

Het is net of je me vroeg: ‘Waarom is de aarde rond’, of: ‘Waarom is er een zon en zijn er planeten?’ Het is zo, de wet van het heelal is zo.

Het merendeel van die dingen is gewoon vaststelling van feiten, zonder verklaringen, omdat je er geen mentale verklaringen voor

kunt geven. O, je kunt verklaringen geven, maar alles wat je wilt verklaren moet door iets anders verklaard worden, en dit moet dan door weer iets anders worden verklaard, dat door weer iets anders moet worden verklaard, enzovoort, het is een verhaal zonder einde. En je kunt zo het heelal rondgaan, en omdat het een altijd door het ander moet worden verklaard, verklaar je nooit wat. Het enige wat je kunt zeggen is: het is zo en niet anders.

Dat is de reden waarom het mentale bewustzijn niets kan weten: het kan nooit iets weten omdat het verklaringen behoeft. Een verklaring heeft slechts waarde in de mate dat ze je een macht geeft om een invloed uit te oefenen op wat je verklaart. Waar dient ze anders toe? Als je iets verklaart en de verklaring geeft je de macht niet om het te veranderen, dan is die verklaring volslagen nutteloos; immers, zoals ik net zei, de verklaring die je geeft vraagt om een andere verklaring, enzovoort. Als je echter door een verklaring een macht verkrijgt om iets anders te maken dan het is, dan loont het de moeite. (E56, 114-15)

De eenheid van het heelal

Bekijkt men dat van een bepaald bewustzijnsniveau, dan lijkt het individu niet alleen een instrument en een registrerend wezen, maar ook een schepper. Bekijkt men het echter van een ander, hoger vlak, dan zal men vaststellen dat dat maar schijn is. In de ontplooiing van het heelal is alles wat gebeurt het gevolg van alles wat eraan vooraf is gegaan. Hoe meent u een wezen te kunnen scheiden van het integrale spel van de manifestatie, of een gebeuren van het geheel van gebeurtenissen? Waar plaatst u de oorsprong of het begin van iets? Het spel in zijn geheel is een nauw aaneengeschakelde keten waarvan elke schakel onzichtbaar met andere verbonden is. Niets kan uit de keten gehaald of op zichzelf verklaard worden als was het een oorsprong of een begin.

En wat bedoelt u wanneer u het hebt over het individu dat iets schept of voortbrengt? Brengt het dat in zijn geheel uit zichzelf voort, of uit 'niets'? Als iemand in staat was om aldus een gedachte, een gevoel of een daad te scheppen, of wat dan ook, dan zou hij de schepper van de wereld zijn. Het is slechts wanneer het individu in zijn bewustzijn weer terug opklimt tot het grote bewustzijn dat de oorsprong van alle dingen is, dat het een schepper kan worden; het kan alleen maar iets voortbrengen door zich te vereenzelvigen met de bewuste macht die de uiterste bron van alle dingen is.

Er zijn veel bewustzijnsniveaus en het determinisme van het ene niveau is niet hetzelfde als dat van het andere. Wanneer u het dus over het individu als schepper hebt, aan welk deel van hem denkt u dan? Want het individu is een erg complexe entiteit. Bedoelt u zijn psychische wezen, zijn mentale, zijn vitale of zijn fysieke? Tussen de onzichtbare bron van iets en zijn manifestatie, zijn uiterlijke expressie door middel van het individu, zijn er al die tussenstadia en nog heel wat meer; en in elk ervan doen zich heel wat wijzigingen en vervormingen voor die het originele iets veranderen. Het zijn deze veranderingen die de begoocheling wekken van een nieuwe schepping, van een nieuwe oorsprong, van een nieuw uitgangspunt van een gebeuren. Het is min of meer als wanneer je een stok gedeeltelijk in water dompelt: je ziet de stok dan niet meer zoals hij in feite is, maar als het ware gebroken. Toch is dat een begoocheling, een vervorming door het gezichtsvermogen, het is geen echte breuk.

Men kan van elk individueel bewustzijn zeggen dat het iets aan de universele ontplooiing toevoegt dat men de vervorming eigen aan dat individuele bewustzijn zou kunnen noemen, of, van een ander standpunt, zijn eigen uitdrukkingswijze. De individuele uitdrukkingswijzen maken deel uit van het spel van het goddelijk gebeuren. Ze hebben hun oorsprong niet in zichzelf, het zijn

vervormingen van dingen waarvan men de oorsprong in het heelal als geheel hoort te zoeken.

Het gevoel afzonderlijk te bestaan is overal aanwezig, maar het is een begoocheling. Het is een van die valse geesteshoudingen waarvan we moeten genezen als we toegang willen verkrijgen tot het ware bewustzijn. Het mentale deelt de wereld in stukjes op, het zegt: 'Dit eindigt hier en dat begint daar', en die opdeling heeft tot resultaat dat het universele gebeuren vervormd wordt. Er is de grote stroom van een uniek bewustzijn dat alles omvat en bevat, en dat zich manifesteert in een heelal in eeuwige evolutie. Dat is de waarheid achter de dingen. Er is echter ook de begoocheling die de waarheid voor je verbergt, de begoocheling van alles wat zich verbeeldt afzonderlijk te bestaan, dat het uit zichzelf, op zichzelf en voor zichzelf bestaat, en dat alle dingen iets op zich zijn, afgezonderd van de rest van het heelal. Allen hebben de indruk dat hun acties en wederzijdse reacties zich aan de oppervlakte afspelen, als waren ze ieder op zich werelden die op een afstand van elkaar blijven, zonder andere contactpunten dan die oppervlakkige relaties op een afstand. Allen zien zichzelf als een afzonderlijk bestaande persoonlijkheid, bestaande in haar volle eigen recht. Deze misvatting van het gevoel van de afzonderlijkheid is gedoogd als een deel van het universele spel, omdat het nodig was dat het unieke bewustzijn zich zou objectiveren en vormen zou aannemen. Maar uit het feit dat de begoocheling van het afzonderlijk bestaan in het verleden werd gedoogd volgt niet dat ze altijd moet blijven voortbestaan.

De meeste instrumenten in het universele spel zijn onwetend, net marionetten die worden bewogen zonder besef van wat ook. Sommigen zijn bewust en spelen hun rol in het besef dat het een spel is. En enkelen, met de volledige kennis van het universele gebeuren en ermee vereenzelvigd tegelijk met het goddelijk bewustzijn, stemmen ermee in te doen alsof ze iets afzonderlijks waren, alsof ze fragmenten waren van het geheel. Er zijn tal van

tussenstadia tussen de onwetendheid en deze volledige kennis, tal van manieren om het spel mee te spelen. (E29, 69-71)

Ieders wet verschilt, ja. Hoe zou men anders een onderscheid kunnen maken? Van hoog tot laag zouden de wezensaard, de verschijning, de handelingen en al de rest van iedereen gelijk zijn. Als er maar één wet was zou er maar één wet zijn, en iedereen zou hetzelfde steeds opnieuw herhalen. Het zou geenszins nodig zijn een heelal te manifesteren, want er zou maar één wet zijn. Het eigene van het heelal bestaat in een oneindige menigvuldigheid van wetten waarvan het geheel, de totaliteit, een weergave is van de Ene.

Dit is nu juist het zo wonderbaarlijke in de fysieke wereld, van de mens in de fysieke wereld – want het is eigen aan de aardse manier van zijn –, namelijk dat hij een van de ontelbare elementen is waarvan de totaliteit de Ene weergeeft en dat hij tegelijkertijd een persoonlijke relatie met de Ene kan hebben. Dit wil zeggen dat hij in zich tegelijkertijd het bewustzijn van de Ene kan hebben en een relatie met de Ene. dat hij een element van het geheel kan zijn. Als het feit zich van de Ene bewust te worden en zich met Hem te vereenzelvigen meebracht dat men zou ophouden bijzonder te zijn, zou men eveneens ophouden als persoonlijkheid te bestaan.

Dat is trouwens wat de boeddhisten en de volgelingen van Shankara proberen te bereiken: ze willen hun persoonlijkheid en hun individualiteit compleet uitwissen, ze willen de waarheid van hun wezen, de speciale wet van hun wezen uitschakelen. Dat beschouwen ze dan als een versmelting met de Godheid. Het is echter de negatie van de schepping. En zoals ik al zei, het wonder van deze schepping, wat de aardse individualiteit betreft, bestaat erin dat men die vereniging kan verwezenlijken, die volledige vereenzelviging met de allerhoogste, met de Ene, en tegelijk het bewustzijn behouden van zijn eigen bijzonderheid, van de eigen wet die men uit te drukken heeft. Dat is de waarheid van dit heelal.

Het heelal is voor niets anders gemaakt dan om de twee polen, die twee uitersten van het bewustzijn, te verenigen. En wanneer men ze verenigt, merkt men dat de twee uitersten een en hetzelfde zijn – een geheel dat tegelijk één en talloos menigvoudig is.

Men voelt zich echter erg verschillend van de anderen!

Uiterlijk, ja, dat spreekt vanzelf.

Het is een onwetendheid...

Nee, de onwetendheid bestaat erin zich niet bewust te zijn van de wezenlijke identiteit, van de ene oorsprong. Ik voor mij beschouw het als een absurditeit de uiterlijke verschillen van de manifestatie te willen ontkennen. Waarom zou er dan een manifestatie zijn? Waar zou het allemaal toe dienen? Het zou betekenen dat aan de schepping een absurditeit ten grondslag ligt. Was dat niet opzettelijk, dan zou het betekenen dat de dingen [door de Godheid] niet met opzet gedaan zijn, of dat Hij zich vergist heeft, of dat Hij niet goed wist wat Hij van plan was te doen!

Trouwens, ik haast me om eraan toe te voegen dat, als er een heelal bestond waarin alle elementen een en dezelfde waren, volkomen identiek, men zich meteen zou afvragen waarom het bestaat. Als jullie allen hier voor mij dezelfde waren, als jullie allemaal praatten op dezelfde manier, dachten op dezelfde manier en reageerden op dezelfde manier, dan denk ik dat ik er op staande voet vandoor zou gaan! (E50-51, 364-66)

Hoe komt het dat het heelal op elk ogenblik het heelal verklaart?

[...] Als je een verklaring wilt van iets, dan heb je daarvoor een compleet heelal nodig. Alles wordt door het geheel van de dingen verklaard. Je kunt niets verklaren behalve door het complete heelal en het complete heelal wordt verklaard door alle apart bestaande dingen samen. Het is niet moeilijk om dat na te gaan. Als je alle verklaringen leest in de afzonderlijke takken van wetenschap, van al

die menselijke kennis, dan zie je dat men het een altijd vanuit het ander verklaart, en als men dat andere dan wil verklaren heeft men weer iets anders nodig en daarvoor weer iets anders. Men blijft zo doorgaan en men gaat het hele heelal rond om één iets te verklaren. Alleen omdat de mensen dat meestal na een poosje beu zijn, aanvaarden ze dan de laatst verschafte verklaring en houden het daarop. Anders zou er nooit een eind aan komen; om één iets te verklaren zouden ze de ronde van het heelal moeten doen en ze zouden altijd weer op hetzelfde punt terugkomen.

De dingen zijn wat ze zijn omdat ze zijn wat ze zijn, omdat ze zo hoorden te zijn, anders zouden ze zo niet zijn. De dingen zijn zo omdat ze zijn zoals ze zijn. Dat staat buiten kijf. En het is werkelijk een hoogste wijsheid.

Is er geen fysieke wet die alles in het heelal kan verklaren?

Vind haar en je zult me een groot plezier doen.

Kan men de dingen kennen door de wetenschap?

Ja, als de wetenschap op de ingeslagen weg blijft voortgaan. Als ze ver genoeg gaat en onderweg niet stilhoudt, zal ze hetzelfde vinden dat de mystici hebben gevonden, dat de gelovigen hebben gevonden, dat alle [zoekenden] hebben gevonden, omdat er maar één iets te vinden is en geen twee. Er is er maar één. Men kan dus heel wat weg afleggen, in een kringetje rondraaien en blijven draaien, en als men zonder te stoppen lang genoeg de cirkelgang blijft volgen, moet men noodgedwongen op dezelfde plek uitkomen. Eenmaal daar weer aanbeland, heeft men dan de indruk dat er eigenlijk niets te zoeken was.

Zoals ik daarnet al zei, er is niets te zoeken. Dat is nu juist de macht. Het is zoals het is, punt. Het is zoals het is.

[Iemand heeft later aan de Moeder gevraagd wat ze bedoelde met 'dat is nu juist de macht.' Haar antwoord:] 'Ja, ze zullen hetzelfde vinden wat de mystici hebben gevonden, wat de gelovigen hebben

gevonden, wat alle [zoekenden] hebben gevonden – dat is nu juist de macht. Het is wat men vindt dat de macht is. En het wezenlijke Dat kan niet genoemd worden, men kan er geen definitie van geven.’ (E53, 90-91)

Wat wil dat zeggen, de kosmische geest?

De kosmische geest? Dat is de geest van de kosmos, de geest van het heelal, de geest die in het hele heelal is. Er is een heelal. Je weet wat dat is, het heelal? Goed. Welnu, dat heelal heeft een geest en die geest is de kosmische geest. Dat heelal heeft een bewustzijn en dat bewustzijn is het kosmisch, universeel bewustzijn.

Men kan zich heel goed voorstellen dat het heelal een entiteit is in iets wat nog groter is, zoals het individu een entiteit is in een veel groter geheel. En elke eenheid heeft haar bewustzijn en haar eigen geest die al haar samenstellende delen bevat, zoals een groepsbewustzijn bestaat uit alle individuele bewustzijnsvormen waaruit het is samengesteld, of zoals een vaderlands bewustzijn bestaat uit de bewustzijnseenheden van alle individuen waaruit het is samengesteld – met daarbij nog iets meer. Het individu is slechts een element in het geheel. Bijvoorbeeld, de aarde maakt deel uit van het zonnestelsel en het zonnestelsel maakt deel uit van het geheel van de sterrenstelsels van het heelal. Zoals er een individueel bewustzijn is, is er ook een groepsbewustzijn, een bewustzijn van het stelsel, een bewustzijn van het heelal dat bestaat uit alle bewustzijnsvormen waaruit het is samengesteld – met daarbij een zeker ‘iets’ meer, iets wat nog fijnstoffelijker is. Neem bijvoorbeeld jezelf. Je hebt een groot aantal cellen in je lichaam. Elk van die cellen heeft haar eigen bewustzijn, en jij hebt een bewustzijn dat het bewustzijn is van je totale individualiteit, maar dat niettemin ook bestaat uit al die kleine bewustzijnsvormen van de cellen.

Hier staat geschreven: ‘Een muur van onwetendheid rijst op die het bewustzijn van het individu scheidt van het kosmisch bewustzijn.’

Hoe kan die muur omver worden gehaald?

Door uit de onwetendheid te treden, door in een staat van kennis over te gaan.

Je moet eerst weten wat ik zopas gezegd heb, namelijk dat we een deel van het geheel zijn, dat dat geheel deel uitmaakt van een nog groter geheel, en dit op zijn beurt van een nog groter, tot dat allemaal samen één enkele totaliteit uitmaakt.

Weet je dat, dan begin je je rekenschap te geven dat er eigenlijk geen scheidsmuur hoeft te bestaan tussen jou en dat wat groter is dan jij en waar je een deel van bent. Dat is het begin. Je moet er dan toe komen dat niet alleen maar te denken, maar het ook aan te voelen en zelfs te beleven. De muur van de onwetendheid brokkelt dan af; je voelt de eenheid overal en je gaat beseffen dat je niets anders dan een min of meer beperkt deel bent van een geheel dat veel groter is dan jij en dat het heelal is. Dat is het begin van een meer universeel bewustzijn. (E55, 267-68)

Hoe komt het dat onze gedachten geschapen worden door de krachten van het universeel mentale?

Omdat de krachten van het universeel mentale doordringen in ons hoofd. We bevinden ons in een bad van krachten, maar we merken dat niet. We zijn *niet* een door een zak omsloten entiteit, die afzonderlijk bestaat van de rest: alle krachten, alle vibraties, alle impulsen komen in ons binnen en gaan door ons heen. Daardoor hebben we heel wat mentale kracht tot onze beschikking, klaar om gebruikt te worden door ons vormgevende of scheppende mentale vermogen. Dat zijn wat je vrije krachten zou kunnen noemen. Zodra een bepaalde gedachte, of een kracht, of een impuls die van buitenaf komt, doordringt in ons bewustzijn, geven we er een concrete vorm aan, een logisch voorkomen en allerlei speciale trekjes die ons eigen zijn. Dat behoort echter allemaal tot een domein waar we ons slechts zelden van bewust zijn.

Het is echter niet iets uitzonderlijks dat slechts af en toe gebeurt, het is iets wat zich voortdurend voordoet. Komt er een stroom van kracht aanzetten met een speciale gedachteformatie, dan zie je hem van de ene persoon in de andere overgaan. In elke persoon vormt hij wat we een element van licht of van kracht zouden kunnen noemen waarvan een inprenting nablijft (min of meer zuiver, min of meer helder, ofwel min of meer vermengd), de inprenting van die oorspronkelijke stroom: het resultaat is dan wat we 'onze' gedachte noemen.

Maar 'onze' gedachten, dat is iets wat praktisch niet bestaat. Het kunnen alleen maar 'onze' gedachten zijn als we niet langer, zoals doorgaans in onze normale toestand, een marktplein zijn. Elk van ons is net een marktplein waar allerlei krachten komen en gaan, verschijnen en verdwijnen, tegen elkaar aanbotsen en zelfs ruzie maken. Als we in plaats daarvan echter een geconcentreerd bewustzijn bezitten, in aspiratie naar boven gekeerd en open voor iets hogers voorbij de begrenzingen van het menselijk mentale, dan maakt die concentratie dat dat hogere neerdaalt door de lagen van de bestaande werkelijkheid heen. Het kan dan in aanraking komen met ons bewuste brein en een vorm aannemen die niet langer de schepping is van een universele kracht of van een persoonlijk mentale dat sterker is dan het onze, maar dat de *directe* expressie en schepping is van een licht boven ons, misschien een heel groot licht als onze aspiratie en openheid het veroorloven. Dit is het enige geval waarin we kunnen zeggen dat een gedachte de onze is. Alle overige gedachten zijn niet meer dan een notitie in het voorbijgaan. We schrijven die op, we bekleden met woorden een kracht die universeel en collectief is, die vrijelijk bij ons binnenkomt en weer naar buiten treedt, zich in ons beweegt, en die van de een naar de ander overgaat.

Hoe worden de gedachten dan in het universeel mentale gevormd? [...] Je zegt dat ze van buitenaf komen, nietwaar?

De ideeën hebben hun oorsprong ver boven het [gewone] mentale. Er is een niveau van het mentale boven het gewone mentale waar ideeën bestaan die men oerideeën zou kunnen noemen, prototypen [van ideeën] eigenlijk. Deze ideeën dalen naar beneden en bekleden zich met mentale substantie. Volgens de ... (hoe zal ik het zeggen? ...) de kwaliteit van de ontvanger behouden ze dan hun eigen hoedanigheid en hun originele aard, of ze worden vervormd, gekleurd, omgezet in het individuele bewustzijn. De idee staat echter veel hoger dan het mentale, ze komt uit een bron ver boven het mentale.

De manier waarop dat in zijn werk gaat is bijgevolg dezelfde, of je het nu bekijkt vanuit een universeel of vanuit een individueel standpunt; het individuele verschijnsel is slechts representatief voor het universele verschijnsel. De orde van grootte verschilt, maar het verschijnsel is hetzelfde. Het gaat daarbij natuurlijk niet langer om 'gedachten' zoals wij die hebben, het zijn universele principes waarop de werelden worden gebouwd.

Het heelal is tenslotte niet meer dan een persoon, dan een persoonlijkheid ergens in de eeuwige schepping. Elk heelal is een persoon, die gevormd wordt, leeft en ontbonden wordt, en daarna ontstaat weer een andere. Voor ons is een persoon een menselijk individu; uit het universele oogpunt is het het universele individu dat de persoon is. Het is een heelal te midden van alle andere. (E56, 392-95)

Als je maar nooit vergeet dat er geen twee gelijke dingen in het heelal kunnen zijn en moeten zijn, omdat het tweede overbodig zou zijn daar er al eenzelfde zou bestaan, en omdat het heelal ontworpen is voor het harmonisch samen bestaan van een oneindige veelvoudigheid waarin geen twee verschijnselen – en nog veel minder twee bewustzijnsvormen – ooit aan elkaar gelijk zijn. Hoe kun je dan proberen iemand anders over te halen om zo te denken als jij? Immers, als jij op een bepaalde manier denkt, dan is

het zeker dat iemand anders niet op dezelfde manier kan denken. En als jij op een bepaalde manier bestaat, dan is het zeker dat iemand anders niet op dezelfde manier kan bestaan. Wat jullie moeten leren is de verscheidenheid van de dingen in het heelal in harmonie te brengen, te synthetiseren en te combineren, en alles zijn juiste plaats toe te kennen. De harmonie moet niet in de gelijkheid worden gezocht, maar in een harmonisering die slechts bereikt kan worden door alles zijn juiste plaats toe te kennen. (E57-58, 63)

De aarde en het heelal

U schrijft: 'De liefde is overal. Ze werkt in de planten en misschien zelfs in de stenen.' Als er liefde is in een steen, hoe kun je die dan zien?

De verschillende elementen waaruit de steen bestaat worden misschien bijeengehouden door de vonk van de liefde. Ik ben ervan overtuigd dat toen de goddelijke liefde afdaalde in de materie, deze totaal onbewust was en er geen enkel soort vorm in bestond. Men mag zelfs zeggen dat de vormen over het algemeen het resultaat zijn van het werk van de liefde om het bewustzijn in de materie te brengen. Als iemand van jullie in de onbewustheid zou afdalen – ik betwijfel dat het zal gebeuren, maar goed –, in wat de elementaire onbewustheid wordt genoemd, zou hij zich rekenschap kunnen geven van wat die onbewustheid in feite is. Daarmee vergeleken zou een steen hem een wonderlijk bewust voorwerp toeschijnen. Jullie spreken minachtend over een steen omdat jullie een heel klein beetje meer bewustzijn hebben, maar het verschil tussen het bewustzijn van een steen en de onbewustheid is misschien groter dan tussen het bewustzijn van de steen en dat van jullie. De oprijzing uit de onbewustheid is uitsluitend te danken aan het offer van de Godheid, aan de afdaling van de goddelijke liefde in de

onbewustheid. Toen ik dus schreef 'misschien zelfs in de stenen', had ik dat 'misschien' kunnen weglaten. Ik kan met klem bevestigen dat [de goddelijke liefde] zelfs in de steen aanwezig is. Niets zou er bestaan, geen gesteente, geen metaal, geen ordening van atomen, zonder de aanwezigheid van de goddelijke liefde. De meeste mensen zeggen dat er 'bewustzijn' is wanneer men begint te denken; denkt men niet, dan is men niet bewust. De planten zijn echter zéér bewust en toch denken ze niet. Ze hebben heel duidelijke gewaarwordingen die de expressie van een bewustzijn zijn, maar ze denken niet. Dieren vertonen een begin van denken; hun reacties zijn veel complexer. Maar zowel planten als dieren zijn bewust. Men kan zich van een gewaarwording bewust zijn zonder een zweem van een gedachte te hebben.

Bestond er materiële substantie vóór de neerdaling van de goddelijke liefde?

Ik geloof niet dat men kan zeggen dat er toen een materiële substantie bestond. Onbewustheid is ... onbewustheid. Ik weet niet hoe ik jullie dat moet uitleggen. Als er iets is dat een negatie van iets is, dan is het de onbewustheid: ze is de negatie van alles. Het is niet eens mogelijk dat zich daar een leegte in bevindt. Je moet erin afgedaald zijn om te weten wat dat is en om het te kunnen begrijpen; woorden kunnen het niet zeggen. De onbewustheid is de negatie van alles omdat alles met het bewustzijn begint. Zonder bewustzijn is er niets.

Waren er wezens vóór die neerdaling van de liefde? Hadden zij een bewustzijn?

Er waren geen aardse wezens. De aardse wereld, de aarde, is pas ontstaan na de neerdaling in de onbewustheid, niet ervoor. De graduele vorming van de verschillende zijnstoestanden, vanaf de allerhoogste tot het meest materiële niveau, komt later dan de onbewustheid. Toen het bewustzijn met zijn schepping 'begon' –

neem wat ik zeg niet letterlijk als was het een vertelling over een ander land, want dat is het niet, ik probeer jullie alleen maar enig inzicht te geven – was de eerste manifestatie door het scheppende bewustzijn een veruiterlijking van bewustzijn, van bewust licht. Toen die veruiterlijking zich van haar oorsprong afscheidde, werd de onbewustheid geboren door tegenstelling. Hoe zal ik het zeggen? ... Ja, werkelijk door tegenstelling.¹⁷ De geboorte van de onbewustheid gaat dus aan de vorming van de werelden vooraf, en het is pas toen de perceptie ontstond dat het hele universum vergeefs geschapen zou zijn dat een oproep werd uitgestuurd en dat de goddelijke liefde zich in de onbewustheid stortte om ze in bewustzijn te veranderen. Men kan dus zeggen dat de vorming van de materiële werelden zoals wij die kennen het gevolg is van de afdaling van het opperste bewustzijn in de onbewustheid. Men kan niet zeggen dat er iets was dat eerder bestond, bijvoorbeeld dingen zoals wij die kennen in de stoffelijke wereld. (Neem me de onduidelijkheid van mijn woorden niet kwalijk, jullie begrijpen dat daarover niet met onze gewone woorden kan worden gesproken.)

De vorming van de aarde zoals wij haar kennen, dat kleine stipje in het onmetelijk heelal, heeft nu juist plaatsgehad om de poging tot transformatie [van onbewustheid in bewustzijn] op één punt te concentreren. Ze is als het ware een symbolisch punt in het heelal, geschapen om een invloed uit te oefenen op het hele heelal door rechtstreeks op dat ene punt te werken.

Willen we het probleem wat begrijpelijker maken, dan kunnen we ons beperken tot de schepping en de ontwikkelingsgeschiedenis van de aarde, want die zijn een goed symbool van de geschiedenis van het heelal. Astronomisch gezien betekent de aarde niet veel, ze is maar een heel klein, toevallig iets. Spiritueel gezien is ze echter een gewilde symbolische formatie. En zoals ik reeds gezegd heb, is het alleen op de aarde dat men die aanwezigheid, dat rechtstreeks contact met de opperste oorsprong heeft, die aanwezigheid van het

goddelijk bewustzijn verborgen in alle dingen. De andere werelden werden min of meer hiërarchisch geordend, bij wijze van spreken, maar de aarde heeft een speciale formatie gehad als gevolg van de rechtstreekse tussenkomst, zonder bemiddeling, van het opperste bewustzijn in de onbewustheid.

Zijn de bestanddelen van de zon van dezelfde materie als de aarde?

Ik heb er goed op gelet jullie te zeggen dat die formatie [van de aarde] een symbolische schepping is geweest en dat alle actie op dat speciale punt een uitstraling in het hele heelal heeft. Vergeet dat niet. en ga niet zeggen dat de aarde gevormd is door een stuk dat uit de zon werd geslingerd, of dat de zon en haar satellieten ontstaan zijn uit een sterrennevel, en wat al niet meer.

Maar is het waar dat er geen verschil is tussen de materie van de zon en die van de aarde? De zon en de andere werelden van ons zonnestelsel, zijn die tegelijk met de aarde gevormd?

Alles werd noodzakelijkerwijs tegelijk gevormd. De schepping heeft gelijktijdig plaatsgehad, met een speciale concentratie van het bewustzijn op de aarde.

Hebben de wezens van andere werelden en andere planeten een psychisch wezen?

Nee, dat is een verschijnsel dat uitsluitend op de aarde bestaat. Maar niets belet te denken dat de psychische wezens naar andere werelden kunnen gaan als ze dat graag willen. Er is geen enkele reden om te veronderstellen dat men op een andere planeet geen psychische wezens zou kunnen ontmoeten, dat is niet onmogelijk. Het zouden echter psychische wezens zijn die op de aarde gevormd zijn geweest, die de vrije beschikking over hun bewegingen hebben verkregen en die om de een of andere reden vrijelijk her en der gaan. Alle kennis van alle tradities, waar ook ter wereld, zegt dat de psychische formatie een aardse formatie is en dat het psychische

wezen iets is dat op de aarde wordt gevormd. Als [de psychische wezens] echter eenmaal gevormd zijn, kunnen ze waar dan ook in het heelal heengaan; ze zijn niet langer beperkt in hun bewegingen. Maar hun formatie en hun groei behoren tot het aardse leven, om redenen van concentratie [van de evolutionaire ontwikkeling]. (E50-51, 266-70)

Je hebt gezegd dat deze fysieke wereld de projectie van onzichtbare werelden is. Waarom moeten de goddelijke veruiterlijkingen dan in de fysieke wereld komen om deze te transformeren? Ze hoeven dat werk slechts in de onzichtbare werelden te verrichten en de projectie zal dan van meet af aan de goede zijn.

[...] Ken je dat symbool van het heelal: een slang die in haar eigen staart bijt? Men neemt dat voor het symbool van de oneindigheid, van het heelal. Welnu, zo is het ook werkelijk [...] Het heelal is net een cirkel (of veeleer een globe, maar laten we een cirkel nemen om het niet te moeilijk te maken), en er heeft een geleidelijke neerdaling plaats vanaf het meest fijnstoffelijke tot het meest materiële vlak, maar het meest materiële raakt dan weer aan de oorsprong van het meest fijnstoffelijke. Als ie dit beeld begrijpt, zie je dat, in plaats van de hele cirkel rond te gaan om de materie te veranderen, het veel gemakkelijker is dat direct te doen op het punt waar de twee uitersten elkaar raken [...]

Het is om het werk te vergemakkelijken dat alles geconcentreerd of geconcretiseerd werd op één punt, zodat men, in plaats van zich in de oneindigheid te moeten verspreiden om de dingen te veranderen, kan werken op één bepaald punt dat tot symbool van het volledig heelal dient. Vanuit occult en spiritueel standpunt is de aarde, die astronomisch gezien niets betekent (in de oneindigheid van de astronomische hemelen is de aarde niet in tel), het geconcentreerde symbool van het heelal [...] Voor het gemak en de vereisten van het werk werd het heelal symbolisch geconcentreerd en gecondenseerd

in een stukje materie dat wij de aarde noemen. Daar is alles aanwezig in symbolische vorm. Alles wat moet worden veranderd, getransformeerd, bekeerd, is er aanwezig. Dat betekent dat als men zich op dat werk concentreert en het daar verricht, de rest vanzelf zal volgen. Anders zou er nooit een eind komen [aan de transformatie van het heelal], er zou geen hoop zijn.

Het is om die reden dat dat punt zo uitzonderlijk slecht lijkt. Alles is er bij elkaar gebracht. Het kan er ook uitzonderlijk goed zijn. Want beide kanten van de medaille zijn er steeds aanwezig, de tegengestelden zijn er samen. En het is altijd het beste dat samengaat met het slechtste – of het slechtste dat samengaat met het beste, het ligt eraan van welke kant je het bekijkt. Het is echter door het slechtste dat je het beste kunt vinden en door het beste dat je het slechtste kunt transformeren, want beide reageren en werken op elkaar [...] Er wordt altijd gezegd dat er een duistere dubbelganger is van alle sterren en een lichtende dubbelganger van alle planeten. In het occultisme zegt men dat er een aarde van licht is. (E53, 312-14)

Er is een heel interessant fenomeen, ergens in het mentale van de aarde, ergens in haar vitale en ergens in haar subtiel-fysieke is de exacte, perfecte, automatische registratie te vinden van alles wat er gebeurt. Het is het geweldigste geheugen dat men zich kan voorstellen en er ontbreekt niets: het vergeet niets, het registreert alles. Als je daar toegang toe kunt krijgen, kun je [in de tijd] achteruit, vooruit en in alle richtingen. Je hebt dan de herinnering van alle dingen tot je beschikking, niet alleen die welke gebeurd zijn maar ook die welke nog gebeuren moeten, want alles is daar geregistreerd.

In de mentale wereld, bijvoorbeeld, bestaat er een fysiek-mentaal domein in betrekking met de fysieke dingen, dat de herinnering bewaart van de fysieke gebeurtenissen op aarde. Het is alsof je talloze gewelven betreedt die elkaar eindeloos opvolgen, en die

gewelven zijn vol kleine vakjes, het een boven het ander, hoger en hoger, en die hebben deurtjes. Als je daar iets wilt weten en je beschikt over voldoende bewustzijn, dan concentreer je je en je ziet ineens ergens een soort lichtende stip; je weet dan dat dat het is wat je wilt weten en je hoeft je maar op die stip te concentreren en dat [vakje] gaat open. Wanneer het opengaat, worden er als het ware heel erg fijnstoffelijke manuscripten ontrold, en als je voldoende geconcentreerd bent kun je die lezen als een boek. Je vindt daar de hele wereldgeschiedenis tot in de kleinste details terug.

Er zijn miljarden van die vakjes. Als je door [die gewelven] loopt, is het net of er geen eind aan komt. En je kunt zo het exacte feit vinden over alles wat je wilt weten. Ik moet jullie echter zeggen dat het nooit is zoals in de geschiedenisboeken, waarin de geschiedenis altijd bijgewerkt is. Ik heb er niet één historisch feit gevonden dat is zoals in de geschiedenisboeken. Daarmee wil ik jullie niet ontmoedigen om geschiedenis te leren, maar het is wel waar.

De manier waarop de gebeurtenissen verteld worden is helemaal anders dan die waarop ze gebeurd zijn, en wel om een zeer eenvoudige reden: het menselijk brein is niet in staat de dingen op exacte wijze te registreren. De geschiedenis wordt opgemaakt aan de hand van herinneringen, en herinneringen zijn altijd onnauwkeurig. Neem bijvoorbeeld geschreven herinneringen. Wie ze neerschrijft kiest de gebeurtenissen uit die hem geïnteresseerd hebben, wat hij gezien, opgemerkt of gehoord heeft, en dat is nooit meer dan een klein deel van het geheel. Wanneer de historicus iets vertelt, is dat als met de dromen waarvan je nu eens dit gegeven, dan dat, en dan weer een ander overhoudt, zodat je slechts een onvolledig overzicht hebt van wat er gebeurd is – en met wat verbeelding vul je de leemten op. De historici produceren een samenhangend verhaal: tussen de gebeurtenissen of de tijdstippen zijn er leemten die ze zo goed of zo kwaad mogelijk invullen, of veeleer naar eigen goeddunken, overeenkomstig hun mentale of

vitale voorkeuren, enzovoort. Daaruit bestaat de geschiedenis die jullie wordt aangeleerd.

Jullie kunnen je niet voorstellen hoe komisch het is hetzelfde historische gebeuren te horen vertellen in verschillende talen, in verschillende landen. Dit geldt nog eens te meer als een land daar baat bij heeft uit verwaandheid of om zijn prestige. Het beeld van de gebeurtenissen die men je schildert is uiteindelijk zó verschillend [van de versies in andere landen] dat je zou denken dat het over totaal verschillende gebeurtenissen gaat. Ongelooflijk is dat. Ik heb echter opgemerkt dat hetzelfde opgaat met volkomen oppervlakkige, dagelijkse voorvallen waar geen persoonlijke appreciatie aan te pas komt. Er is geen enkel menselijk brein in staat iets in zijn geheel te begrijpen; zelfs het meest geleerde, het meest erudiete, het meest oprechte ziet een gebeurtenis niet op een totale wijze, en dus nog minder verschillende gebeurtenissen tegelijkertijd. De persoon in kwestie zal je zeggen wat hij weet, wat hij begrepen heeft; alles wat hij niet weet, wat hij niet begrepen heeft, ontbreekt in zijn relaas en de gebeurtenis gaat er daardoor helemaal anders uitzien [dan ze oorspronkelijk was].

Ik verzeker jullie echter dat het de moeite loont de gave te hebben om in de herinnering van de aarde binnen te gaan. Het is iets totaal anders dan yoga; je hoeft er geen spiritueel leven voor te leiden, je moet alleen maar de speciale begaafdheid bezitten. Ik zou het blijven herhalen als ik de tijd had: je moet in alles absoluut oprecht zijn. Ben je niet oprecht, dan begin je jezelf te bedriegen en al je ervaringen zijn dan geen sikkepit waard. Ben je echter oprecht en slaag je erin door training (want het is niet gemakkelijk) tot dat mentale geheugen van de wereld toegang te verkrijgen, dan zul je daar dingen ontdekken die werkelijk de moeite lonen. (E50-51, 123-25)

Om bewust in 'de herinnering van de aarde' binnen te gaan, is er een training nodig. Welke training?

Een training die veel moeilijker is dan die van de yoga: een occulte training.

Je moet eerst leren bewust uit je lichaam te treden en je in een fijnstoffelijker lichaam te bewegen; je moetje van je wil kunnen bedienen om te gaan waar je heen wilt; je mag nooit schrik hebben ook al word je soms geconfronteerd met de meest verrassende en schrikwekkende dingen; je moet in een toestand van rust verkeren, het visuele vermogen van het mentale ontwikkelen, je mentale eraan wennen volmaakt vredig en rustig te zijn ... Je ziet, er komt heel wat bij kijken, en ik zou zo nog uren kunnen doorgaan. (E50-51, 139)

[12.](#) Een pralaya is wel eens eerder vergeleken met een 'oerknars' (*big crunch*) dan een 'oerknal' (*big bang*): deze laatste is in de moderne fysica het equivalent van de goddelijke scheppingsdaad waardoor een heelal ontstaat.

[13.](#) Het goddelijke eenheidsbewustzijn. Zie het hoofdstuk over het supramentale verder in dit boek.

[14.](#) De krachten of wezens die men goden noemt.

[15.](#) De tekst geeft hier *deux* (twee), maar dit is ongetwijfeld, te oordelen naar andere vermeldingen door de Moeder van hetzelfde feit, een transcriptiefout voor *dix*.

[16.](#) Een grote vijver even buiten de stad Pondicherry.

[17.](#) Zie 'de manifestatie of schepping', blz. 9 vv.

3. De mens in de evolutie

In de geschiedenis van de aarde zijn alle levensvormen de een na de ander verschenen in het kader van een algemeen schema, van een algemeen programma, telkens met toevoeging van een nieuw soort perfectie en een groter bewustzijn. Nemen we alleen maar de dierlijke levensvormen, want die zijn voor ons gemakkelijker te begrijpen, daar ze de laatste vóór de mens zijn. Elke nieuwe dierlijke levensvorm had als geheel – ik heb het niet over details – een grotere perfectie dan de voorgaande. De voorlopige bekroning van die ontwikkeling in stijgende lijn is de menselijke levensvorm, op dit moment de meest geschikte om het bewustzijn te manifesteren; daarmee bedoel ik dat de menselijke levensvorm op zijn best, op het toppunt van zijn mogelijkheden, tot meer bewustzijn in staat is dan alle levensvormen die eraan voorafgegaan zijn. Dat is één manier waarop de natuur evolueert.

[...] Sri Aurobindo zegt dat de natuur een ontwikkeling in stijgende lijn volgt om steeds meer het goddelijke bewustzijn te manifesteren dat in alle levensvormen aanwezig is. Elke nieuwe vorm die door de natuur wordt voortgebracht is daarom in staat om meer dan de voorgaande de erin aanwezige geest uit te drukken [...] Een levensvorm verschijnt, ontwikkelt zich, bereikt zijn hoogste uitdrukkingswijze en wordt opgevolgd door een andere, maar *het individu* kan niet verder vooruitgaan. De individuele hond of de individuele aap, bijvoorbeeld, behoort tot een soort met specifieke eigenschappen; wanneer de aap – of de mens – het toppunt van zijn mogelijkheden bereikt, met andere woorden wanneer een menselijk individu de hoogst mogelijke vertegenwoordiger van de mensheid is geworden, is dat een eindpunt; verder kan het menselijk individu zich niet meer ontwikkelen. Het behoort tot de menselijke soort en zal

altijd tot de menselijke soort blijven behoren. Aldus bezien is er vanuit het standpunt van de geschiedenis van de aarde een vooruitgang, daar elke soort een vooruitgang betekent ten overstaan van de voorgaande; er is echter geen vooruitgang wat het individu betreft: het wordt geboren, het volgt de curve van zijn ontwikkeling, het sterft en verdwijnt.

Om de vooruitgang van het individu mogelijk te maken, moest dus een ander middel worden gevonden.

In elke levensvorm is er in het individu een bewustzijn dat zich dichterbij de innerlijke goddelijke aanwezigheid bevindt en meer rechtstreeks onder haar invloed verkeert. Het leven van de [innerlijke] bewustzijnsvorm onder die invloed, van die concentratie van innerlijke energie, is onafhankelijk van de fysieke vorm. Het is wat we gewoonlijk 'de ziel' of 'het psychische wezen' noemen. Omdat dat om de goddelijke kern heen is gevormd, bezit het ook de goddelijke eigenschap van onsterfelijkheid, van eeuwigheid. Het uiterlijke lichaam valt weg, maar [het psychische wezen] blijft bestaan door alle ervaringen in alle levens heen. Het ontwikkelt zich steeds meer in leven na leven, en dat is de ontwikkeling van *hetzelfde* individu.

Dit ontwikkelingsverschijnsel is een aanvulling op het eerste, in de zin dat hier, in plaats van een soort die vooruitgang maakt in vergelijking met andere soorten, een *individu* alle vooruitgang van die soorten doormaakt en kan blijven vooruitgaan, zelfs wanneer de soorten het toppunt van hun mogelijkheden hebben bereikt en dan zo blijven voortbestaan ofwel verdwijnen. (Dat verschilt van soort tot soort.) Verder kunnen [de soorten] niet, terwijl het individu, dat een leven bezit onafhankelijk van de zuiver materiële vorm, van de ene levensvorm in de andere kan overgaan en zijn ontwikkeling onbepaald kan blijven voortzetten. Samen vormt dat een dubbele ontwikkelingsbeweging waarvan de lijnen elkaar aanvullen. Daarom heeft elk individu de mogelijkheid om een maximale

zelfverwerkelijking te bereiken, welke ook de vorm [van de soort] is waar het momenteel toe behoort [...]

Die twee evolutionaire ontwikkelingslijnen kruisen elkaar en vullen elkaar aan, en ze schenken aan het goddelijk licht in elk wezen de hoogste mogelijkheid van verwezenlijking. Dat is wat Sri Aurobindo heeft uitgelegd. *[De Moeder richt zich rechtstreeks tot een van de aanwezigen:]* Dat wil onder andere zeggen dat je fysieke lichaam behoort tot een dierlijke soort op weg om een supramentale soort te worden. Je bent nog niet zover! Maar van binnen heb je een psychisch wezen dat voordien al in veel, heel veel, in een ontelbaar aantal soorten heeft geleefd, dat een ervaring van duizenden jaren achter zich heeft en dat zal blijven voortbestaan ook wanneer je menselijk lichaam later ontbonden wordt. We zullen nog zien of dat psychisch wezen de mogelijkheid heeft om het fysieke lichaam waarin het huist te transformeren en zelf een tussensoort te scheppen tussen de diermens en de supermens. We zullen dat later bestuderen. Voorlopig echter hebben we een onsterfelijke ziel die zich steeds meer van zichzelf bewust wordt in een lichaam van de menselijke soort [...]

We zien in de natuur dikwijls de verdwijning van een soort in haar geheel. Waardoor komt dat?

De natuur vond waarschijnlijk dat die soort niet goed gelukt was! .... Weet je, ze stort zich in haar werk met een enorme overvloed aan middelen en een totaal gebrek aan zin voor zuinigheid. We kunnen dat om ons heen zelf nagaan. Ze probeert al het mogelijke uit, op alle mogelijke manieren, met allerlei merkwaardige vondsten, maar het is soms .... een doodlopend pad. Als ze dan in die richting bleef voortwerken, zou ze in plaats van een zinvolle vooruitgang totaal onaanvaardbare dingen produceren. Ze stort haar scheppingskracht uit met een overdaad die niet berekent, en wanneer een bepaalde combinatie niet al te goed geslaagd is, laat ze die verdwijnen zonder

dat het haar deert. Zij beschikt immers over een grenzeloze overvloed.

Ik geloof dat ze geen enkel soort experiment van de hand wijst. Het is slechts wanneer een ontwikkelingslijn kan worden uitgewerkt die ergens heen leidt dat ze ermee doorgaat. Er zijn vast en zeker tussenvormen of parallelle vormen geweest tussen de aap en de mens, men heeft daar sporen van teruggevonden (misschien met een flinke dosis verbeelding, maar goed, er zijn sporen van gevonden). Welnu, al die tussensoorten zijn verdwenen. Als we dus graag onze verbeelding laten werken, kunnen we ons afvragen of de soort die nu gaat komen, en die een tussensoort zal zijn tussen de diermens en de supermens, zal blijven bestaan dan wel of ze ook als oninteressant zal worden beschouwd en van de kaart geveegd. Dat is iets waar we het later over zullen hebben. Wanneer we weer eens samen zullen zijn, zullen we het onderwerp weer opnemen!¹⁸

Dat is gewoon het werk van een grenzeloze overdaad. De natuur bezit voldoende kennis en bewustzijn om te doen als iemand die over een eindeloze hoeveelheid elementen beschikt die dooreen worden gemengd, weer gescheiden, anders verbonden, weer terug ontbonden, enzovoort. Het is net een grote [magische] ketel.¹⁹ Je roert erin en haalt er iets uit te voorschijn; het voldoet je niet; je gooit het terug in de ketel en haalt er wat anders uit. Stel je dat voor op schaal van ... alleen maar van de aarde. Begrijp je, één vorm, of een paar vormen, of honderd vormen, dat maakt voor de natuur niets uit, want ze beschikt over duizenden vormen, en nog eens duizenden, en nog eens duizenden, en over honderd jaar, duizend jaar, miljoenen jaren. Voor haar heeft dat niet het minste belang, want ze heeft de eeuwigheid voor zich.

Als we de dingen in verhouding met onze menselijke dimensies in tijd en ruimte bekijken, dan lijkt dat allemaal enorm, maar voor haar is het niets, het is gewoon een tijdverdrijf. Ze verkiest misschien het ene tijdverdrijf boven het andere, maar het blijft een tijdverdrijf. Het is

duidelijk dat ze dat leuk vindt en geen haast heeft. Als je haar zegt het wat vlugger aan te doen en een bepaald deel van haar werk af te maken, dan is haar antwoord altijd hetzelfde: 'Maar waarom dan toch? Waarom? Vinden jullie het niet leuk?' (E57-58, 243-45 en 246-48)

Iedereen gaat altijd vooruit, is het niet?

Op een bepaalde manier, ja, maar in een gegeven bestaan is dat misschien minder duidelijk. Immers, zonder een bewuste medewerking van het [psychisch] wezen vordert de ontwikkeling relatief langzaam – relatief in verhouding tot de korte duur van het menselijk leven. Het is dan mogelijk dat iemand, bijvoorbeeld wanneer het ogenblik van zijn dood gekomen is, geen vooruitgang lijkt te hebben gemaakt en zelfs dat hij achteruit lijkt te zijn gegaan, dat hij gedeeltelijk verloren heeft wat hij aan het begin van zijn leven bezat. Neemt men echter de grote ontwikkelingslijn van zijn psychische wezen over een groot aantal levens heen, dan is er altijd een vooruitgang. Elke ervaring die het individu in een van zijn fysieke levens heeft gehad, draagt tot zijn vooruitgang bij. Het is echter het psychische wezen dat altijd vooruitgaat.

Het fysieke wezen, in de staat waarin het zich nu bevindt, begint weer af te dalen wanneer het een bepaald punt in zijn opgang heeft bereikt. Er zijn misschien elementen in het geheel die niet afdalen, maar afdalen doet het, dat is onloochenbaar.

Wat het vitale wezen betreft, is [die teruggang] niet noodzakelijk, en voor het mentale wezen evenmin. Als het vitale wezen weet hoe het zich op de universele kracht moet afstemmen, is het mogelijk dat zich voor hem geen teruggang voordoet, dat het zijn opgang blijft voortzetten. Bij het mentale wezen is dat een zekerheid; het is vrij van alle ontaarding als het zich normaal blijft ontwikkelen. In het geval [van het mentale wezen] is er altijd een vooruitgang zolang het

een coherent geheel blijft vormen onder de invloed van het psychische wezen.

Het is alleen het fysieke wezen dat eerst groeit en daarna ontbonden wordt. De reden daarvan is zijn gebrek aan plasticiteit en ontvankelijkheid, en dat is uiteraard niet onvermijdelijk. Er is dus grond om aan te nemen dat op een gegeven ogenblik, wanneer het fysieke bewustzijn voldoende bewuste en vrijwillige vooruitgang heeft gemaakt, óók het lichaam eerst enigermate en daarna meer en meer het verval zal kunnen tegengaan, en dat daarna zijn innerlijke vervolmaking geleidelijk zal kunnen beginnen te vermeederen, tot het in staat zal zijn de ontbindende krachten tegen te gaan [...]

Maar de substantie *als zodanig* – namelijk de fysieke, materiële substantie die een vorm aanneemt en een organisme opbouwt dat gedurende een bepaalde tijd onder een zekere vorm leeft, tot deze begint af te takelen en tenslotte ontbonden wordt –, de substantie als zodanig waaruit al die achter-eenvolgende vormen bestaan ontwikkelt zich dankzij al die vormen. Dat betekent dat de moleculaire, cellulaire substantie – misschien zelfs de cellulaire, moleculaire en atomaire – haar vermogen aan het ontwikkelen is om de goddelijke kracht en het goddelijk bewustzijn uit te drukken. Aan de hand van alle organismen wint die substantie steeds meer aan bewustzijn, aan licht en aan ontvankelijkheid, tot het moment komt dat ze een voldoende vervolmaking zal hebben bereikt om een geschikte drager van de goddelijke kracht te worden, die zich ervan zal kunnen bedienen zoals ze zich bedient van de elementen van de andere bestanddelen van de schepping, bijvoorbeeld de mentale en vitale.

Op dat moment zal de fysieke substantie klaar zijn om het nieuwe bewustzijn, het nieuwe licht, de nieuwe wil in de wereld te manifesteren. In de loop der eeuwen, van levens zonder tal en in organismen zonder tal die haar verrijken met ervaringen zonder tal, wordt ze als het ware steeds verfijnder; ze wordt voorbereid en meer

en meer ontvankelijk en toegankelijk voor de goddelijke krachten. Het kan er dus de schijn van hebben dat een mens, als tijdelijk individueel wezen, niet vooruitgaat, maar de algemene vooruitgang blijft onophoudelijk doorgaan, in die mens zoals in alle andere organismen. (E55, 479-81)

Hoe is de eerste mens verschenen?

Sri Aurobindo zegt hier juist [*in een passage uit The Life Divine*] dat in de wetenschap de theorieën elkaar snel opvolgen en erg onbestendig zijn, en dat ze meer lijken op een reeks hersenspinsels dan op stelsels die op louter materiële gronden bewezen kunnen worden. Omdat die wetenschap de materie tot onderwerp heeft, heeft men gemeend dat ze gemakkelijk te bewijzen zou zijn, maar alles wijst er nu op dat ze het moeilijkst te bewijzen is.

Beziet men dat onderwerp vanuit occult standpunt, dan zijn er bepaalde tradities geweest [die het over het ontstaan van de eerste mens of mensen hebben gehad], zich misschien op herinneringen [uit vorige levens] baserend. Daar dat soort kennis echter niet met materiële argumenten gestaafd kan worden, wordt ze als nog minder gefundeerd beschouwd dan de wetenschappelijke deducties en hersenspinsels. Wat de inherente logica betreft zijn [de tradities] het gemakkelijkst te begrijpen en te aanvaarden, maar ze leveren niet meer bewijzen dan er materiële bewijzen zijn betreffende één eerste mens dan wel verschillende eerste mensen, of betreffende iets wat nog geen mens maar bijna een mens was. Dat blijven allemaal veronderstellingen.

Die tradities zijn vanzelfsprekend slechts mondelinge tradities, dus vanuit wetenschappelijk standpunt totaal aanvechtbaar, maar ze steunen op individuele herinneringen. Ze zeggen dat de eerste mens, of het eerste menselijke koppel, of de eerste menselijke individuen gematerialiseerd zijn volgens een occulte methode, enigszins zoals die door Sri Aurobindo is voorzien voor het

toekomstige supramentale proces. Ze zeggen dat wezens uit hogere werelden zich een lichaam van fysieke materie hebben gebouwd of gevormd door een procédé van concentratie en materialisatie. Het zouden dus geen lagere soorten²⁰ zijn geweest die geleidelijk het lichaam tot stand hebben gebracht dat het eerste menselijk lichaam is geweest.

Volgens de spirituele en occulte kennis gaat het bewustzijn aan de vorm vooraf en is het het bewustzijn dat door zich te concentreren een vorm voortbrengt; volgens de materialistische zienswijze daarentegen gaat de vorm aan het bewustzijn vooraf en stelt hij dat bewustzijn in staat zich te manifesteren. Voor degenen die kennis van de onzichtbare werelden hebben en een directe waarneming van het spel der krachten, is er geen twijfel mogelijk: het is *noodzakelijkerwijs* het bewustzijn dat een vorm voortbrengt om zich te manifesteren.

Gezien de manier waarop de dingen nu op aarde bestaan, is het zeer zeker een bewustzijn van een hogere orde dat in een bepaalde levensvorm neerdaalt en helpt om die vorm te transformeren, zodat hij, onmiddellijk of in de loop van generaties, in staat zal zijn om het neergedaalde bewustzijn te manifesteren. Voor degenen die innerlijke visie en kennis hebben, bestaat daaromtrent geen schijn van twijfel; het kan onmogelijk anders zijn. Degenen die de dingen echter van het andere eind zien, van onderop, zijn het daar niet mee eens. Maar het is toch niet de onwetendheid die de wijsheid de les moet lezen?! Toch is dat precies wat tegenwoordig gebeurt. Omdat het gemakkelijker is te twifelen dan te weten, heeft het menselijk denken de gewoonte aangenomen de dingen in twijfel te trekken; twijfel is altijd zijn allereerste reactie, en zo weet het natuurlijk nooit iets.

Het concept gaat de manifestatie en de veruiterlijking vooraf, zoveel is zeker. En allen die een direct contact met het verleden hadden overgehouden, hadden de herinnering van een soort menselijk

prototype, heel erg superieur in vergelijking met de huidige mensheid, dat op aarde gekomen is als een toonbeeld en een belofte van wat de mensheid zal zijn wanneer ze haar vervulling heeft bereikt.

Er is in het leven een bepaalde tendens tot nabootsing, een soort neiging om de dingen na te bootsen. In het dierenrijk vindt men daar treffende voorbeelden van. Het begint reeds in het plantenrijk, maar in het dierenrijk is het echt opvallend. Je zou er talrijke voorbeelden van kunnen geven. In die zin zou men zich dan heel goed in het dierenrijk een soort streven kunnen indenken waardoor geprobeerd werd van dat ideale type een gelijkenis te maken, die dan met occulte middelen op aarde werd gemanifesteerd. Het zou dan door opeenvolgende pogingen, door steeds beter gelukte pogingen zijn geweest dat de eerste menselijke typen werden voortgebracht. (E57-58, 269-71)

Moeder, is er een spiritueel wezen in iedereen?

Het hangt ervan af watje onder 'wezen' verstaat. Als je 'wezen' door 'aanwezigheid' vervangt, dan ja, er is een spirituele aanwezigheid in iedereen. Noem je 'wezen' een gevormde entiteit, volledig van zichzelf bewust, onafhankelijk en in het bezit van de macht om zichzelf te bevestigen en de rest van de natuur te beheersen, dan nee! De *potentie* van zo'n onafhankelijk en almachtig wezen bestaat in iedereen, maar de verwezenlijking ervan kan alleen het gevolg zijn van langdurige inspanningen die zich soms over talrijke levens uitstrekken.

In iedereen is er de spirituele aanwezigheid, dat innerlijk licht, zelfs helemaal bij de aanvang. Het is eigenlijk overal. Ik heb het meer dan eens in dieren gezien. Het is als het ware een lichtende stip waarvan een zekere controle en bescherming uitgaat – iets wat zelfs in een halfbewustheid een zekere harmonie met de rest van de schepping mogelijk maakt, opdat zich niet aanhoudend onvermijdelijke rampen

zouden voordoen en opdat de rampen niet op een algemene schaal zouden gebeuren. Zonder die aanwezigheid zou de wanorde die wordt geschapen door het vitale geweld en de vitale hartstochten zo groot kunnen worden dat ze op onverschillig welk moment een algemene ramp zou kunnen veroorzaken, een algemene vernietiging die de vooruitgang van de natuur tot stilstand zou brengen. Het is die aanwezigheid, dat spirituele licht (dat men bijna een spiritueel bewustzijn zou kunnen noemen) dat zich in elk wezen en in alle dingen bevindt; dat maakt dat ondanks alle tweedracht, ondanks alle hartstochten en alle geweld, er een minimum aan algemene harmonie heerst waardoor de natuur haar werk tot een goed einde kan brengen.

Die aanwezigheid wordt duidelijk waarneembaar in het menselijk wezen, zelfs in het meest rudimentaire. Zelfs in het meest monsterachtige menselijke wezen, dat een belichaming van een monster of van een duivel lijkt te zijn, schuilt er iets dat een soort onweerstaanbare controle uitoefent. Zelfs in het ergste geval zijn er dingen die een mens onmogelijk kan doen. Zonder die aanwezigheid, als de mensen uitsluitend beheerst werden door vijandige krachten, door de krachten uit het vitale, zou die onmogelijkheid niet bestaan. Telkens wanneer een golf van die zo monsterachtige vijandige krachten zich over de aarde verbreidt, lijkt het dat niets die uitdijende verschrikkingen zal kunnen tegenhouden; toch doet zich altijd op een gegeven ogenblik, onverwacht en onverklaarbaar, een controle voor en de golf wordt ingedijkt, de ramp kan niet langer algemeen worden.

Die controle wordt uitgeoefend door de opperste aanwezigheid in de materie. Maar het is slechts in enkele uitzonderlijke mensen, na een lange, heel erg lange arbeid van voorbereiding in talrijke levens, dat de aanwezigheid tot een bewust, onafhankelijk, volledig gevormd wezen wordt, dat de almachtige meester is van de behuizing waar het in woont. Het is dan voldoende bewust, voldoende machtig om

zijn controle niet alleen over die behuizing uit te oefenen, maar ook over alles eromheen en in een steeds wijder veld van uitstraling en actie, steeds doelmatiger. (E57-58, 384-86)

Het is duidelijk dat het eigene van de mensheid bestaat in het mentale vermogen om zichzelf te zien leven. Het dier leeft spontaan, werktuiglijk, en ziet het zichzelf leven, dan kan dat slechts in onbeduidende mate zijn; het is daarom dat het zo vredig is, dat het zichzelf niet met zorgen kwelt. Zelfs als een dier lijdt doordat het iets is overkomen of doordat het ziek is, is dat lijden tot een minimum beperkt door het feit dat het niet wordt geobserveerd, dat het niet in zijn bewustzijn en in de toekomst wordt geprojecteerd, dat het zich geen zorgen maakt over zijn ziekte of zijn ongeval.

Met de mens is de nooit aflatende bezorgdheid over wat te gebeuren staat begonnen, en die bezorgdheid is de belangrijkste, om niet te zeggen de enige oorzaak van zijn kwellingen. Met zijn zich objectiverend bewustzijn is de angst begonnen, de knagende werking van de verbeelding, de kommer, de zelfpijniging, het voorzien van toekomstige rampen, waardoor de meerderheid van de mensheid – en niet de minst bewuste maar de meest bewuste – in een voortdurende zelfkwellung leeft. De mens is té bewust om onverschillig te blijven, maar niet bewust genoeg om te weten wat er te gebeuren staat. Men zou zonder zich te vergissen kunnen zeggen dat hij van alle aardse schepselen het meest ellendige is.

Het menselijk wezen is gewend zo te zijn omdat het die atavistische staat van zijn voorouders heeft overgeërfd, maar dat neemt niet weg dat het een staat van ellende is. Het is pas met het spirituele vermogen om zich tot een hoger niveau te verheffen en de dierlijke onbewustheid te vervangen door een spiritueel superbewustzijn, dat in de mens niet alleen de mogelijkheid verschijnt om het doel van zijn bestaan te onderscheiden en de verwezenlijking van zijn inspanningen te voorzien, maar ook een helderziend vertrouwen en een hogere spirituele macht waarop hij zich kan verlaten, waarin hij

vertrouwen kan hebben, waaraan hij de last van zijn leven en zijn toekomst kan toevertrouwen en daardoor alle bekommernissen van zich af zetten.

Het is voor de mens vanzelfsprekend onmogelijk weer tot het niveau van het dier af te dalen en het reeds verworven bewustzijn te verliezen. Bijgevolg bestaat er voor hem maar één middel, één weg om uit zijn huidige beklagenswaardige conditie te komen en over te gaan tot een hogere toestand waarin alle kommer en kwel vervangen wordt door een overgave vol vertrouwen en de zekerheid van de stralende vervulling: een bewustzijnsverandering.

Om je de waarheid te zeggen, er is geen ellendiger toestand dan verantwoordelijk te zijn voor een bestaan waarvan men de sleutel niet bezit, anders gezegd waarin men de aanwijzingen niet bezit die kunnen leiden tot een oplossing van de problemen. Het dier stelt zich geen problemen, het leeft. Het wordt gedreven door zijn instinct, het wordt geïnspireerd door een superieur collectief bewustzijn waar het een aangeboren kennis aan ontleent; dat gaat echter allemaal automatisch, vanzelf; het hoeft het niet te willen en zich in te spannen opdat het zo zou zijn, het is helemaal vanzelf zo. En omdat het voor zijn leven niet verantwoordelijk is, maakt het zich geen zorgen. Met de mens ontstaat het gevoel dat hij op zichzelf moet vertrouwen, en omdat hij niet de nodige kennis bezit, is dat een eeuwige bron van kwelling. Aan die kwelling kan slechts een eind komen door een totale onderwerping aan een bewustzijn dat hoger is dan het zijne en waaraan hij zich volledig kan overgeven, waaraan hij de zorg voor zichzelf kan overlaten, de leiding van zijn leven en de beschikking over alles.

Hoe kun je een probleem oplossen als je er niet de nodige kennis voor bezit? De mens denkt dat hij zelf alle problemen van zijn leven moet oplossen terwijl hij niet de nodige kennis bezit om het te doen. Dat is de bron, de oorsprong van zijn kwellingen. Het is de eeuwige vraag: 'Wat moet ik beginnen?' waar nog een andere, meer pijnlijke

bijkomt: 'Wat gaat er gebeuren?' En hij is in mindere of meerdere mate onmachtig om daarop te antwoorden. Het is daarom dat alle spirituele disciplines beginnen met de eis zich van alle verantwoordelijkheid te ontdoen en zich te verlaten op een hoger principe. Innerlijke vrede is anders onmogelijk.

Toch is aan de mens het bewustzijn gegeven om vooruit te gaan, om te ontdekken wat hij niet weet, om te ontwikkelen wat hij nog niet is. Daarom kan men staande houden dat er een hogere staat is dan die van een onbeweeglijke, statische vrede, namelijk een vertrouwen groot genoeg om die wil tot vooruitgang te bewaren en de inspanning tot vooruitgang door te zetten zonder angst, zonder zich te bekommeren om de resultaten en de gevolgen. Dit is een stap verder dan de methoden die men quietistisch zou kunnen noemen en die zich baseren op de verwerping van alle activiteit en het zoeken van een innerlijke onbeweeglijkheid en stilte. Degenen die dat doen, laten het leven achter zich omdat ze het gevoel hebben dat zonder vrede geen innerlijke verwezenlijking mogelijk is, op grond waarvan dan besloten wordt dat men de vrede niet kan bezitten zolang men in de uiterlijke levensomstandigheden blijft, in de angsttoestand van het probleem dat niet kan worden opgelost omdat men niet over de nodige kennis beschikt om het op te lossen. De stap daaraan voorbij bestaat erin het probleem onder ogen te zien, maar met de kalmte en de zekerheid van een absoluut vertrouwen in de opperste macht die wéét en die je leven kan sturen. Dan, in plaats van de actie de rug toe te keren, kun je haar uitvoeren in een hogere toestand van vrede, die sterk en daadkrachtig is. Dit is wat men een nieuw aspect van de goddelijke interventie in het leven zou kunnen noemen, een nieuwe vorm van interventie van de goddelijke krachten in het bestaan, een nieuw aspect van de spirituele verwezenlijking. (E57-58, 343-46)

Ik heb van nabij dieren gekend die werkelijk een soort innerlijke behoefte hadden om iets anders te zijn dan wat ze waren. Ik heb

zulke honden, katten en paarden gekend, en zelfs vogels. De uiterlijke vorm was vanzelfsprekend de gewone dierlijke, maar er was iets levends en waarneembaars in het dier, dat duidelijk een inspanning deed om in een hogere uiterlijke vorm over te gaan.

Ook iedere mens die voorbij het stadium van de diermens is gekomen en die een mens-mens aan het worden is, heeft werkelijk de behoefte (die ik 'onverbeterlijk' zou kunnen noemen) om iets anders te worden dan dat zo onbevredigende halfdier – onbevredigend in zijn uitdrukkingswijze, in de middelen om zich uit te drukken en in de middelen om te leven.

De vraag nu is deze: zal de aspiratie van die behoefte krachtig genoeg blijken opdat de vorm zelf, opdat de soort als geheel zich zou ontwikkelen en zich zou omvormen? Of is het alleen maar zo dat het onvergankelijke bewustzijn in het wezen de bestaande vorm zal verlaten wanneer hij ontbonden wordt, om [in een volgend leven] over te gaan in een hogere vorm – die trouwens, zoals iedereen kan merken, nog niet bestaat?

En het probleem stelt zich: *hoe* zal die hogere vorm geschapen worden? Bekijkt men dit probleem van naderbij, dan wordt het heel erg interessant. Is het door een procédé dat we moeten bedenken dat deze vorm zich geleidelijk aan zal transformeren om een nieuwe vorm te scheppen? Of zal de nieuwe vorm in de wereld verschijnen door een ander middel, ons nog onbekend?

Met andere woorden: zal dat een continuïteit vertonen of zal er plotseling iets nieuws verschijnen? Zal een geleidelijke overgang plaatshebben tussen wat we nu zijn en wat de geest in ons verlangt om te worden, of zal zich een breuk voordoen, wat betekent dat we gedwongen zouden zijn de huidige menselijke vorm af te leggen en het ontstaan van iets nieuws af te wachten – een fenomeen waarvan we het proces niet kunnen voorzien en dat geen enkel verband zal hebben met wat we nu zijn? Mogen we hopen dat dit lichaam, nu ons middel van manifestatie op de aarde, de mogelijkheid zal

vertonen om zich progressief te transformeren in iets wat de uitdrukking van een hoger leven zal kunnen zijn of zullen we van deze vorm volledig afstand moeten doen om in een andere over te gaan die nog niet op de aarde bestaat?

Dat is het probleem. Het is heel interessant.

[Toen dit gesprek voor het eerst gepubliceerd werd, heeft de Moeder daar het volgende aan toegevoegd.] Waarom niet beide tegelijk? Beide vormen [de bestaande en de nog onbekende nieuwe] zullen tegelijk bestaan, de ene sluit de andere niet uit.

Goed, maar zal de ene zich in de andere transformeren?

De ene zal zich transformeren en als het ware een ontwerp van de andere zijn. En de andere, de volmaakte, zal er komen wanneer dat 'ontwerp' zal bestaan. Want beide hebben hun schoonheid en hun bestaansredenen, dus zullen ze beide bestaan.

Het mentale bewustzijn wil altijd beslissen, kiezen, maar zo gaat het niet. Zelfs alles wat we ons kunnen voorstellen is veel minder dan wat het zal zijn. Om je de waarheid te zeggen, ieder die een intense aspiratie en een innerlijke zekerheid heeft, zal tot de realisatie geroepen worden.

Alles, in alle domeinen, zal eeuwig en altijd mogelijk zijn. En alles wat mogelijk is zal op een bepaald moment bestaan – gedurende een meer of minder lange tijdspanne, maar alles zal bestaan. Zoals men allerlei zijnswijzen tussen de dieren en de mens in heeft ontdekt die verdwenen zijn, zo zullen er ook nu allerlei zijnswijzen ontstaan en elk daarvan zal het op zijn eigen manier proberen. En dat alles samen zal ertoe bijdragen om de toekomstige verwezenlijking voor te bereiden.

Men zou de volgende vraag kunnen stellen: zal het de menselijke soort vergaan zoals bepaalde soorten die van de aarde verdwenen zijn? Er zijn soorten die van de aarde verdwenen zijn – maar geen die zo lang hebben bestaan als de mens, ik denk het niet, en vast

niet de soorten die in zich die kiem van vooruitgang droegen, de mogelijkheid tot vooruitgang. Men heeft de indruk dat de evolutie een ontwikkelingslijn volgt die hoe langer hoe dichter een hogere soort benadert; misschien zal dan alles wegvallen wat zich nog te dicht bij de lagere soorten bevindt, zoals die andere soorten verdwenen zijn.

Men vergeet steeds opnieuw niet alleen dat alles mogelijk is – alles, zelfs de meest tegenstrijdige dingen – maar ook dat alle mogelijkheden minstens een korte tijd bestaan. (E57-58, 266-68)

De moeilijkheid van het probleem lag erin dat alleen een mentaal wezen geïnteresseerd kan zijn in dat proces van transformatie en nieuwe schepping, dat het mentale bewustzijn in de diersoorten niet voldoende ontwikkeld was om zich daarvoor te interesseren. De dieren bezaten de mogelijkheid niet om te beseffen waar het om ging, om zich ermee bezig te houden en ermee bezig te blijven. Het is trouwens daarom dat dat deel van de geschiedenis van de aarde nagenoeg geheel verdwenen is. Eerst moest een mentaal vermogen zoals dat van de mens ten tonele verschijnen om de lijn van de transformatie te kunnen zien en die in herinnering te houden.

In feite verbeeldt men zich meer dan men zich herinnert. Het is duidelijk dat het psychische wezen door [alle evolutionaire ontwikkelingen in het verleden] is heengegaan, maar het heeft er geen mentale herinnering aan bewaard. De herinnering van het psychische wezen is immers van een heel andere aard, het is een psychische herinnering; ze heeft niet dat historisch karakter waardoor het mentale bewustzijn in staat is de gebeurtenissen accuraat te registreren.

Nu we echter op de drempel van de nieuwe transformatie staan [...] en we het transformatieproces van het mentale menselijke wezen in het supramentale wezen gaan meemaken, zal het historisch vermogen van het mentale bewustzijn zijn nut voor ons hebben, want het zal toekijken bij wat er gebeurt en er notitie van nemen.

Dus is ook vanuit dat standpunt het verschijnsel dat nu plaatsheeft uniek in de geschiedenis van de aarde. En hoogstwaarschijnlijk – zo goed als zeker – zal men ook de sleutel ontdekken van alle vorige transformaties wanneer men het proces van de aan de gang zijnde transformatie tot het einde toe heeft gevolgd. Dat betekent dat we alles wat we nu proberen te begrijpen met zekerheid zullen weten wanneer het proces zich opnieuw voordoet bij de transformatie van het mentale naar het supramentale wezen.

Jullie worden dus aangespoord tot een bijzondere ontwikkeling van het observatievermogen, opdat dat alles niet als in een soort droom zou gebeuren en jullie niet tot een nieuw leven zouden ontwaken zonder te weten hoe het allemaal gegaan is. Jullie moeten helemaal waakzaam zijn, helemaal wakker. En in plaats van jullie te interesseren voor pietluttige innerlijke psychologische problemen – die nogal ouderwets aandoen, die tot een niet meer zo fris menselijk verleden behoren – kunnen jullie beter aandacht besteden aan meer algemene, hogere, onpersoonlijke dingen die jullie zullen confronteren met nieuwe ontdekkingen van bijzonder groot belang. Open de ogen van de hogere intelligentie en volg wat zich aan het voltrekken is zonder vooroordelen of voorkeuren, zonder egoïsme en zonder banden. (E57-58, 332-33)

‘O natuur, materiële Moeder, je hebt gezegd dat je zou samenwerken en er zijn geen grenzen aan de luister van die samenwerking.’ [Nieuwjaars-boodschap van de Moeder, gegeven op 1 januari 1958.] – Moeder, wil je de boodschap van dit jaar uitleggen?

[...] Er is niets uit te leggen. Het is iets wat zich heeft voorgedaan, een ervaring. En nadat ze zich voorgedaan heeft, heb ik haar opgetekend, en dat was net toen ik me herinnerde dat ik iets voor het nieuwe jaar moest schrijven [...] Toen ik me herinnerde dat ik iets moest schrijven – niet om die reden, maar tegelijkertijd – is die

ervaring gekomen, en nadat ik haar had opgetekend, besepte ik dat het de boodschap voor het nieuwe jaar was!

[De volgende tekst is een passage uit de verklaring van de nieuwjaarsboodschap zoals door de Moeder gegeven in een ashram-tijdschrift:] In de loop van een van onze lessen²¹ heb ik het gehad over de grenzeloze overdaad van de natuur, de onuitputtelijke creatrix die de vormen in hun grenzeloze hoeveelheid neemt, ze dooreenmengt, weer van elkaar scheidt en nieuwe vormen geeft, en die ze weer uit elkaar haalt en vernietigt om steeds nieuwe combinaties te scheppen. Ik beschreef dat als een grote magische ketel waar je in roert en nu eens dit en dan weer dat uit te voorschijn haalt; bevalt het je niet, dan gooi je het er weer in en je haalt er wat anders uit. Eén vorm, twee vormen, honderd vormen, het komt er voor de natuur niet op aan; ze beschikt over duizenden en nog eens duizenden vormen, over honderd jaar, duizend jaar, over miljoenen jaren – dat heeft voor haar allemaal geen belang want ze heeft de eeuwigheid voor zich! Het is duidelijk dat het haar amuseert en dat ze geen haast heeft. Als je haar vraagt het wat vlugger aan te doen en een bepaald deel van haar werk snel af te maken, dan is haar antwoord altijd hetzelfde: ‘Maar waarom? Waarom toch? Vind je het niet leuk?’

De avond dat ik jullie dat allemaal gezegd heb, heb ik mij met de natuur vereenzelvigd, helemaal, ik ben opgegaan in haar spel. En die daad van vereenzelving heeft een respons teweeggebracht, een soort hernieuwde intimiteit tussen de natuur en mezelf, een toenadering welke haar hoogtepunt heeft bereikt in een ervaring die zich op 8 november [1957] heeft voorgedaan.

De natuur heeft plotseling begrepen. Ze heeft begrepen dat het nieuwe bewustzijn dat geboren is²² haar niet wil verdringen maar integendeel geheel en al omhelzen. Ze heeft begrepen dat de nieuwe spiritualiteit zich niet van het leven verwijdert, dat ze niet bevreesd terugdeinst voor de enorme omvang van zijn werkingen,

maar dat ze integendeel al zijn aspecten in zich wil opnemen. Ze heeft begrepen dat het supramentale bewustzijn er niet is om haar te verkleinen maar om haar tot vervulling te brengen.

Van de opperste realiteit is toen de order gekomen: 'Ontwaak, o natuur, tot de vreugde van de samenwerking.' En de hele natuur heeft zich gehaast om te zeggen, in een mateloze opwelling van vreugde: 'Ik stem toe! Ik werk mee!' En tegelijkertijd is er een kalmte ingetreden, een volstreekte rust, opdat dit lichaam [van de Moeder] die geweldige vreugdevloed van de natuur, die kwam aanzetten in een golf van herkenning als het ware, zou kunnen ontvangen en in zich bevatten zonder erdoor gebroken te worden en zonder er iets van te missen. De natuur stemde toe. Ze zag met de hele eeuwigheid voor zich dat het supramentale bewustzijn haar op een meer volmaakte wijze zal vervolledigen, dat het nog meer kracht zal schenken aan haar werkingen en een nog grotere reikwijdte en meer mogelijkheden aan haar spel.

En plotseling, als kwamen ze van de vier hoeken van de aarde, heb ik die grote klanken gehoord die men soms in het fijnstoffelijk fysieke te horen krijgt, enigszins als die van het [viool]concert van Beethoven, en die weerklinken op de ogenblikken van universele vooruitgang als barstten vijftig orkesten samen los zonder één wanklank, om de vreugde uit te drukken van de nieuwe communie van de natuur en de geest – de ontmoeting van twee oude vrienden die elkaar terugvinden na een lange scheiding.

Het is toen dat die woorden gekomen zijn: 'O natuur, materiële Moeder, je hebt gezegd dat je zou samenwerken en er zijn geen grenzen aan de luister van die samenwerking.' En de stralende gelukzaligheid van die luister werd ervaren in een volmaakte vrede. Zo is deze nieuwjaarsboodschap ontstaan.

[Hier wordt het gesprek van 1 januari 1958 weer opgenomen:] Ik ga jullie één ding zeggen: vergis jullie niet wat de zin van die ervaring betreft en ga jullie niet voorstellen dat alles voortaan van een leien

dakje zal lopen, altijd en overal zoals onze persoonlijke verlangens het graag zouden hebben. Het betekent niet dat het niet zal regenen wanneer we willen dat het niet regent, of dat er iets in de wereld zal gebeuren wanneer we willen dat het gebeurt, of dat alle moeilijkheden nu uit de weg geruimd zijn en alles er net als in een sprookje aan toe zal gaan!

Daar gaat het niet om; het gaat om iets veel belangrijkers: de natuur heeft in haar krachtenspel de pas gemanifesteerde supramentale kracht aanvaard en opgenomen in haar werkingen. Zoals altijd hebben de werkingen van de natuur plaats op een schaal die de menselijke oneindig overtreft en die door een gewoon menselijk bewustzijn niet vatbaar is. Het is eerder een innerlijke, psychologische mogelijkheid die in de wereld is geboren dan een opzienbarende verandering in de aardse gebeurtenissen.

Ik zeg jullie dat omdat jullie niet zouden gaan denken dat sprookjes nu de alledaagse werkelijkheid zullen worden op aarde. Het is er het moment nog niet voor.

Je moet heel veel geduld en een heel brede en complexe visie hebben om te begrijpen hoe de dingen in hun werk gaan. De wonderen die aan het gebeuren zijn, zijn niet wat men literaire wonderen zou kunnen noemen, in de zin dat ze zich niet voordoen zoals in de verhaaltjes. Ze zijn slechts waarneembaar voor een zeer diepe visie van de dingen – zeer diep, zeer breed, zeer omvattend.

Om de uitwerkingen van de genade te kunnen volgen, moet je reeds in staat zijn haar methoden en middelen te onderscheiden. Je moet reeds in staat zijn niet verblind te worden door de schijn en een diepere waarheid van de dingen te zien. (E57-58, 279-82)

‘Als een spirituele ontplooiing op aarde de verborgen waarheid van onze geboorte in de materie is, als wat op aarde in de natuur aan de gang is fundamenteel een evolutie van het bewustzijn is, dan kan de mens zoals hij is niet de laatste term van de evolutie zijn: hij is daarvoor een té onvolmaakte expressie van de Geest, en het

mentale zelf is een té beperkte vorm en instrument. Het mentale is slechts een middenterm van bewustzijn, het mentale wezen [d.w.z. de mens] kan slechts een overgangswezen zijn. Is de mens niet in staat boven zijn mentale vermogens uit te stijgen, dan moet hij voorbijgestreefd worden; het supramentale en de supermens moeten zich dan manifesteren en de leiding van de schepping overnemen. Zijn de mentale vermogens van de mens echter wel in staat om zich open te stellen voor wat ze te boven gaat, dan is er geen reden waarom hij het supramentale en de supermenselijkheid niet zou verwezenlijken, of waarom hij niet minstens zijn mentale vermogens, levenskrachten en lichaam ten dienste zou stellen van een ontwikkeling van die grotere term van de Geest die zich in de natuur zal manifesteren.’ [Sri Aurobindo, The Life Divine, blz. 846-47]

Hoe dan ook, we hebben nu een zekerheid, want er is reeds het begin van een verwezenlijking. We hebben het bewijs dat in bepaalde omstandigheden de gewone menselijke staat kan worden overstegen en dat een nieuwe bewustzijnstoestand kan worden uitgewerkt die op zijn minst een bewuste relatie tussen de mentale mens en het supramentale wezen mogelijk maakt.

We kunnen met zekerheid bevestigen dat er een tussenschakel komt tussen het mentale en het supramentale wezen, een soort supermens die nog gedeeltelijk de eigenschappen en de natuur van de mens zal bezitten, wat wil zeggen dat hij door zijn meest uiterlijke vorm nog tot de mensheid van dierlijke afkomst zal behoren. Hij zal echter zijn bewustzijn in voldoende mate transformeren opdat het in zijn verwezenlijking en in zijn werkingen tot een nieuwe soort zou kunnen behoren, een soort van supermensen.

Men kan deze soort als een overgangsoort beschouwen, want het is te voorzien dat ze het middel zal ontdekken om nieuwe wezens voort te brengen zonder de vroegere dierlijke reproductiemethode te moeten gebruiken, en het zijn deze wezens, waarlijk uit de geest

geboren, die de elementen van de nieuwe supramentale soort zullen vormen.

Men zou hen dus 'supermensen' kunnen noemen die door hun oorsprong nog tot de vroegere voortplantingswijze behoren, maar die door hun verwezenlijking een bewuste en actieve relatie hebben met de nieuwe wereld van de supramentale verwezenlijking.

Het ziet ernaar uit... het is zelfs zeker dat de substantie waaruit die intermédiare wereld zal bestaan rijker, machtiger en lichtender is [dan de huidige materie], en meer weerstand bezit, met daarbij bepaalde nieuwe hoedanigheden van verfijning en doordringing en een inherent vermogen tot universaliteit. Het is alsof haar graad van subtiliteit en verfijning de perceptie van de vibraties op een veel uitgebreidere schaal mogelijk maakt, om niet te zeggen het totaal van de vibraties, alsof ze het gevoel van opdeling opheft dat je met de oude substantie hebt, met de gewone gementaliseerde substantie. Ze heeft een subtiliteit van vibratie die de globale, universele perceptie spontaan en natuurlijk maakt. Met die substantie verdwijnt het gevoel van opdeling, van apart bestaan, op natuurlijke en spontane wijze. En die substantie is nu bijna algemeen in de aardatmosfeer verspreid.

Met enige concentratie en een ingekeerdheid van het bewustzijn, wanneer men het terugtrekt, wanneer men het terughaalt uit de gewone toestand van veruiterlijking, die meer en meer kunstmatig aandoet, is ze in de waaktoestand waarneembaar. Het soort veruiterlijking of perceptie dat vroeger natuurlijk was, doet nu onecht aan, irreëel en totaal kunstmatig; het beantwoordt niet langer aan de dingen zoals ze zijn, maar behoort tot een belevingswijze die niets te maken heeft met wat werkelijk waar is. Die nieuwe soort perceptie wordt meer en meer noodzakelijk, meer en meer natuurlijk, en de oude belevingswijze is soms nog moeilijk op te roepen, net of ze in een mistig verleden verzwond als iets wat op het punt staat uit het bestaan te verdwijnen.

Men kan daaruit besluiten dat zodra een lichaam, al is het nog volgens de oude dierlijke methode gevormd, in staat is dit nieuwe bewustzijn op een natuurlijke en spontane manier te beleven zonder daarvoor een inspanning te moeten doen, zonder uit zichzelf te moeten treden, daardoor bewezen wordt dat zoiets geen buitengewoon of uniek geval is. Het is gewoon de voorloper van een realisatie die gedeeld kan worden door een aantal individuen, ook al is ze nog niet algemeen. Deze individuen zullen trouwens zodra ze er deel aan hebben het gevoel verliezen apart te bestaan, ze zullen tot een levende gemeenschap worden.

Deze nieuwe verwezenlijking blijft zich ontwikkelen met wat men de snelheid van de bliksem zou kunnen noemen. Immers, als we de tijd op de gewone manier beschouwen zijn er pas twee jaar voorbijgegaan – iets meer dan twee jaar – tussen het ogenblik dat de supramentale substantie in de aardatmosfeer is gekomen en het ogenblik dat deze nieuwe ontwikkeling in de aardatmosfeer heeft plaatsgehad. Blijft dat met dezelfde snelheid verdergaan, dan wordt het niet alleen mogelijk, het wordt evident dat wat Sri Aurobindo in een brief geschreven heeft een profetische voorspelling is geweest, namelijk dat het supramentale bewustzijn in 1967 in een fase van verwezenlijkende macht zal treden. (E57-58, 355-58)

[18](#). De Moeder bedoelt hier, misschien slechts half in scherts, ergens in een volgend leven.

[19](#). Sri Aurobindo heeft het in de eerste pagina's van *The Synthesis of Yoga* in eenzelfde context over 'de ketel van Medea'.

[20](#). Bedoeld is 'soorten lager dan de mens', o.a. de primaten.

[21](#). Wat later als de *Entretiens* werd gepubliceerd, waren in feite gesprekken tijdens de avondlessen Frans gegeven door de Moeder op het speelterrein van de ashram.

[22](#). Het supramentale of goddelijke eenheidsbewustzijn, dat zich op 29 februari 1956 in de aardatmosfeer heeft gemanifesteerd. Op die datum is een nieuwe era in de universele geschiedenis begonnen. Zie het hoofdstuk over het supramentale verderop in dit boek.

4. Planten en dieren

Kan een plant ook anders groeien dan fysiek?

In planten huist een grote vitale kracht en die vitale kracht heeft een aanzienlijke uitwerking. Er is ook 'de geest van de soort', die een bewustzijn is. Er is reeds een actief bewustzijn werkzaam in de planten. En in de geest van de soort is er een begin – heel embryonaal weliswaar –, een begin van een respons op de invloed van de psyche. Bepaalde bloemen zijn duidelijk de expressie van een psychische aanwezigheid en aspiratie in de plant. Dat is niet heel erg bewust, maar het is aanwezig als een spontane impuls.

Het staat vast dat als je bijvoorbeeld voor een plant een speciale genegenheid hebt naast de materiële zorg die je eraan besteedt, als je ervan houdt, als je er een nauwe band mee hebt, dat zij dat voelt. Ze ontwikkelt zich veel harmonischer, gelukkiger, ze groeit beter, haar levensduur wordt verlengd. Dat alles veronderstelt een respons in de plant zelf, dus is daar een bepaalde graad van bewustzijn aanwezig. En de plant heeft zeker een vitaal wezen.

Heeft de plant een eigen persoonlijkheid en reïncarneert ze na haar dood?

Dat kan voorkomen, maar het is dan toevallig.

Er zijn bomen – vooral bomen – die erg lang hebben geleefd en die de verblijfplaats kunnen vormen van een bewust wezen, van een vitaal wezen. Het zijn doorgaans vitale entiteiten die hun toevlucht in bomen zoeken, zoals het meestal bepaalde wezens uit het vitale zijn die de wouden bewonen. Ook het water wordt bewoond door bepaalde wezens uit het vitale. Er zijn daar oude legenden over, maar ze zijn gebaseerd op feiten. De plant dient dan als

verblijfplaats en toevluchtsoord, maar het wezen [dat haar bewoont] is niet uit de plant zelf voortgekomen. (E56, 29-30)

Is er een zin voor schoonheid in de bloemen?

Waar organisch leven is, is het vitale element aanwezig, en het is het vitale element dat aan de bloemen de zin voor schoonheid verleent. Dit is misschien niet geïndividualiseerd op de manier waarop wij dat verstaan, maar het is een zin die tot de soort behoort en de soort probeert altijd hem te realiseren. Ik heb het eerste begin van een psychische aanwezigheid, van een psychische trilling in het plantenleven waargenomen, en de ontluiking van wat een bloem wordt genoemd is de eerste manifestatie van die psychische aanwezigheid.

Het psychische wordt pas in de mens geïndividualiseerd, maar het is al aanwezig vóór hem. Het is dan echter niet hetzelfde soort individualisering als in de mens, ze is minder concreet. Ze manifesteert zich als kracht, als bewustzijn veel meer dan als individualiteit. Neem bijvoorbeeld de roos: haar grote gaafheid van vorm, kleur en geur is de weergave van een aspiratie en van een psychische aanwezigheid. Je hoeft maar een roos te bekijken die zich 's morgens bij de eerste aanraking door de zon opent: dat is, in al haar pracht, een zelfovergave in aspiratie.

Elke bloem heeft haar eigen betekenis, nietwaar?

Niet zoals wij dat mentaal verstaan. Het is door een mentale projectie dat men aan een bloem een bepaalde betekenis toekent. De bloem kan op het contact van die projectie reageren en de gegeven betekenis aanvaarden, maar ze bezit niets dat op een mentaal bewustzijn lijkt.

In het plantenrijk is er het begin van een psyche maar niet het begin van een mentaal bewustzijn. Bij de dieren is dat anders. In hen begint het mentale leven vorm aan te nemen en de dingen hebben een zin voor ze. In de bloemen lijkt dat echter op het leven in een

heel klein kindje: het is noch een gewaarwording noch een gevoel, maar iets tussen beide in. Het is een spontane beleving, een heel speciale vibratie. Maar als je daar dan contact mee hebt, als je dat aanvoelt, ontvang je een indruk die weergegeven kan worden door een gedachte.

Het is zo dat ik een betekenis aan de bloemen en aan de planten heb gegeven. Er heeft eerst een soort vereenzelviging met de vibratie plaats, een perceptie van de kwaliteit welke [de bloem] vertegenwoordigt. Dan, geleidelijk aan, door een soort toenadering (soms gaat dat snel, soms vraagt het tijd) heeft een wederzijdse afstemming plaats van de vibraties van de bloem (die van vitaal-emotionele orde zijn) en van de vibratie van het mentale denken. Is die afstemming voldoende intens, dan krijg je een directe perceptie van wat een plant kan betekenen.

In zekere landen, vooral hier [in India], gebruikt men bepaalde planten als expressiemiddel van aanbidding, van offerande, van devotie. Bepaalde planten worden in bijzondere gevallen als geschenk aangeboden. Ik heb vaak kunnen vaststellen dat mijn [mentale] vereenzelviging volledig samenviel met het wezen van een bepaalde plant, omdat ik er zonder enige voorkennis spontaan dezelfde betekenis aan had gegeven als in de religieuze ceremonies. De vibratie bevindt zich dus werkelijk in de plant zelf. Komt dat door het doel waarvoor men ze gebruikt, of van heel ver, heel diep, van het begin van een psychisch leven? Het is moeilijk te zeggen. (E50-51, 185-86)

Zijn dieren niet boosaardig?

Ik denk van niet. Ik kan het niet met zekerheid zeggen, omdat ik niet alle diersoorten ken. Ik heb echter dingen gehoord die ons monsterachtig toeschijnen, maar die hoegenaamd geen daden van boosaardigheid waren.

Neem bijvoorbeeld de insectenwereld. Van alle diersoorten zijn dat degene die het meest het aspect hebben van wat wij boosaardigheid noemen – wat we ook kwaadwilligheid zouden kunnen noemen, maar het is mogelijk dat we ons bewustzijn dan op hun levenswijze projecteren en er boosaardigheid of kwaadwilligheid in lezen. Er zijn insecten waarvan de larven slechts van een levend wezen kunnen leven, dood vlees is niet voedzaam voor ze. Het moederinsect dat de eitjes gaat leggen waar de larven uitkomen, begint met een soort injectie te geven in een zenuwknoop van een ander insect (of van een klein diertje van lagere orde) dat daardoor verlamd wordt. Dan legt het netjes zijn eitjes in dat verlamde maar nog levende lichaam, opdat de larven zich ermee zouden kunnen voeden na het uitbreken van de eitjes. Duivels, nietwaar? Dat is vanzelfsprekend niet het gevolg van redelijk overleg maar van een instinct. Kun je het boosaardigheid noemen? Is het boosaardigheid? Het is gewoon een voortplantingsinstinct. Als we echter weten dat die insecten door een ‘geest van de soort’ worden gedreven die wél bewust is, die wél een bewuste wil bezit, dan kunnen we misschien zeggen dat de verbeelding die aan zulke handelwijzen ten grondslag ligt ... – ik heb jullie dit voorbeeld verteld, maar er zijn ontelbare andere gevallen die even weerzinwekkend zijn, even monsterachtig voor ons menselijk bewustzijn – dat de wezens, de vormgevers welke die insecten hebben geschapen afschuwelijke naarlingen moeten zijn geweest, met een perverse, diabolische verbeelding. Dat is heel goed mogelijk, want men zegt dat de oorsprong van de insectensoorten zich in het [lagere] vitale bevindt, dat de vormgevers ervan tot de [lagere] vitale werelden behoren, wezens dus die de boosaardigheid in de wereld niet alleen symboliseren maar ook vertegenwoordigen en uitleven. Ze zijn zich daarom heel erg bewust van hun boosaardigheid en oefenen haar met opzet uit.

De boosaardigheid van de mensen is meestal slechts een soort afspiegeling, een nabootsing of afspiegeling van de wil van die

wezens uit het vitale. De wil van deze laatsten is de schepping uitgesproken vijandig gezind en wordt aangewend om de dingen zo moeilijk, lelijk, pijnlijk en monsterachtig mogelijk te maken. Men zegt dat zij het zijn die de insecten hebben geschapen, en de insectensoorten zouden dus ... Maar ze vertegenwoordigen de boosaardigheid niet uit vrije wil, ze worden ertoe gedreven door een onbewust instinct. Ze bedrijven het kwaad niet opzettelijk, ze doen het omdat hun wezensaard nu eenmaal zo is.

Wat ik boosaardigheid noem is werkelijk de wil het kwaad om het kwaad te doen, te vernielen om te vernielen – kwaad te doen om kwaad te doen en genoeg te scheppen in het feit kwaad te doen. Dat is boosaardigheid.

Ik geloof dat het egoïsme samen met de ontluiking van het mentale begint. (Ik houd dit jullie niet voor als een zekerheid, want je ontdekt steeds nieuwe dingen.) Maar bij alles wat ik van de diersoorten gezien heb, vooral van de hogere, kan het gaan om een instinct tot zelfbehoud of het kan gaan om geweld of duistere en wilde aandriften, maar is dat werkelijk wat we boosaardigheid noemen? Misschien. Als iemand me daarover iets kwam vertellen dat hij zelf gezien heeft en dat me het tegendeel zou bewijzen, zou ik het direct aanvaarden, maar ikzelf heb tot nu toe niets dergelijks gezien.

Alles wat ik van de dieren afweet is dat ze door hun instinct tot handelen worden aangezet, maar dat ze niet de perversiteit van het menselijk mentale bewustzijn bezitten. Ik geloof dat het door de werking van het mentale is, onder de rechtstreekse invloed van het vitale, dat de mens een kwaadwillig wezen is. De Titanen zijn kwaadwillige wezens, maar zij zijn wezens uit de vitale wereld, gemanifesteerd in natuurkrachten; ze zoeken kwaad te doen om het plezier van kwaad te doen, te vernielen om het plezier van te vernielen.

Men heeft het bijvoorbeeld altijd over de boze aard van katten die met een muis spelen voordat ze hem opeten. Het is een voorbeeld

dat men aan kinderen geeft. Maar ik heb katten bestudeerd. Ik weet wat ze doen, en [wat van ze gezegd wordt] is niet waar, ze doen dat helemaal niet uit boosaardigheid. Over het algemeen gaat het als volgt: de moeder gaat op jacht om eten te vinden voor haar jongen en ze vangt een muis. Als ze die muis meteen aan de kleintjes gaf, zouden ze die niet kunnen opeten, want dat vlees is hard, taai, en ze zijn nog niet in staat om iets te eten dat zo hard en taai is. Op de koop toe is dat vlees slecht wanneer het zo is. Dus gaat de moederkat wat spelen met de muis, ze *lijkt* ermee te spelen. Ze gooit hem in de lucht, rolt hem over de grond, laat hem even lopen en vangt hem weer, en ze zit achter de muis aan tot hij helemaal mals geworden is. Wanneer de muis dan goed mals is, klaar om gegeten te worden, wanneer dat vlees dus wat toebereid is, dan geeft de moederkat het aan de kleintjes, die het nu kunnen eten. Maar katten spelen stellig niet met een muis om het plezier van ermee spelen! Ze gaan eerst op jacht en maken dan de maaltijd klaar. Ze beschikken niet over een oven of over een vuur om het gerecht gaar te koken, dus moeten ze er zo mee omgaan opdat het gegeten zou kunnen worden.

Er wordt ook gezegd dat de eerste uitdrukking van liefde bij levende wezens de begeerte is om te verslinden. Men wil in zich opnemen, men wil verslinden. Er zijn omstandigheden die erop lijken te wijzen dat dat niet helemaal onwaar is. Wanneer de tijger of de slang zijn prooi grijpt, dan geeft die prooi zich aan hen over als het ware in het zalige genot van gegeten worden. Er is het verhaal van de man die zich met zijn metgezellen in de jungle bevond; hij was wat achterop gebleven en werd gegrepen door een tijger, een menseneter. Toen de anderen vaststelden dat hij verdwenen was, keerden ze vliegensvlug op hun stappen terug. Ze vonden de sporen, volgden ze en kwamen nog net op tijd om te verhinderen dat de man door de tijger gedood werd. Toen hij weer wat bij zijn positieven was gekomen, zeiden de anderen dat het een verschrikkelijk ervaring

moest zijn geweest. 'Helemaal niet', zei hij. 'Ik weet niet wat over me gekomen is, maar stel je voor, toen die tijger me had vastgegrepen en over de grond voortsleepte, voelde ik een intense liefde voor hem en een groot verlangen om door hem te worden gegeten!' Dit is geen verzinsel, het is een waar verhaal.

Ik geloof dat ik jullie al eens het verhaal verteld heb van het konijntje dat in de kooi van een python werd gegoooid. Het was in de *Jardin des Plantes* [de botanische tuin] in Parijs, de dag van de maaltijd van de slang. Ik was daar toevallig aanwezig. De deur van de kooi werd geopend en er werd een wit konijntje in gegoooid. Het was een mooi wit konijntje, dat gelijk naar het andere eind van de kooi vluchtte, bevend van schrik. Pijnlijk om aan te zien was dat, want het konijntje had de aanwezigheid van de slang gevoeld en wist wat hem te wachten stond. De slang lag gewoon in ringen op zijn mat gerold. Eerst leek hij te slapen. Toen hief hij rustig zijn kop op, zijn nek uitstrekkend, en begon het konijntje aan te staren. Hij staarde het aan zonder te bewegen, hij keek alleen maar. Ik merkte dat het konijntje ophield met beven, het beefde niet meer. Het zat helemaal ineengedrongen. Vervolgens kwam het uit zijn verkrampde houding los. En ik zag hoe het zijn kop oprichtte, de ogen wijd opensperde, de slang aankeek en langzaam, heel langzaam naar hem toeschoof, net tot op de goede afstand. De slang heeft geen moeite hoeven te doen, hij heeft zich niet eens ontwonden, maar plotseling, hop, had hij het beet. Hij is daarna begonnen het om en om te wentelen, het toe te bereiden voor zijn maaltijd. Dat was niet om ermee te spelen, het was de toebereiding. Hij heeft het gekraakt, hij heeft al zijn botten vermorzeld; daarna heeft hij het met een afscheiding uit zijn bek ingesmeerd opdat het goed naar binnen zou glijden. En toen het goed en wel klaar was, heeft hij het langzaam verzwolgen, op zijn dooie gemak. Maar hij heeft geen moeite hoeven te doen, hij heeft niet eens een beweging hoeven te maken behalve de laatste,

pijlsnel, om het te pakken toen het voor hem zat. Het konijntje was naar hem toegekomen.

Zo gaat dat. Er gebeurt van alles in de natuur. Er is dat en er is misschien ook boosaardigheid. Ik ben er echter niet helemaal zeker van dat deze niet een van de cadeaus is die door het mentale aan de mens is geschonken. Zodra hij van zijn instinct afstand heeft genomen om zelfstandig te handelen ...

Het instinct, wat is dat precies?

Het is het bewustzijn van de natuur. Ze is zich van haar actie bewust, maar niet met een individueel bewustzijn. Er is een instinct van de soort. Er zijn er die zeggen dat er zelfs een 'geest van de soort' is, een bewust wezen voor elke soort. Het instinct volgt de manier waarop de natuur te werk gaat en de natuur is een bewuste kracht die weet wat ze wil, die het op haar manier uitvoert, die weet waar ze op af gaat en langs welke wegen ze er op af moet gaan. Ze kiest ze zelf. Voor de mens lijken de verbanden onsamenhangend omdat zijn bewustzijn te nauw is; hij kan het geheel niet voldoende overzien, en als je slechts details of brokstukjes van de dingen ziet, kun je het geheel niet begrijpen. Maar de natuur heeft een ontwerp, ze heeft een bewuste wil, ze is een volledig bewuste entiteit. Je kunt niet 'een wezen' zeggen, want dat is niet op dezelfde schaal. Zeggen we 'een wezen', dan stellen we ons met ons menselijk bewustzijn misschien vanzelf een ietwat vergroot of zéér vergroot menselijk wezen voor, in elk geval iets wat altijd op dezelfde manier functioneert [als de mens]. Daarom zeg ik dat de natuur geen 'wezen' is, maar een bewuste entiteit, een bewuste wil die de dingen bewust doet, uit vrije wil, en die enorme krachten tot haar beschikking heeft.

Men zegt ook dat de natuurkrachten blind en verwoestend zijn. Dat is echter hoegenaamd niet waar! Het is de mens in zijn verhouding met de natuur die zo oordeelt. Neem het volgende voorbeeld. Bij

sommige aardbevingen zijn er hele eilanden die in zee verdwijnen en er worden miljoenen mensen gedood. Men zegt dan: 'De natuur is monsterachtig.' Ja, vanuit menselijk standpunt is de natuur monsterachtig. Want wat doet ze? Ze veroorzaakt enorme rampen. Stel je echter eens voor dat je je al springend of rennend, of hoe dan ook, hard stoot, kneust en een blauwe plek oploopt. Voor je cellen is dat hetzelfde als een aardbeving, je vernietigt een enorm aantal cellen. Zie je de verhouding? Voor ons, voor ons o zo kleine bewustzijn, lijkt een natuurramp iets enorms, maar in feite is dat niet meer dan een kneuzing ergens op de aarde, niet eens op schaal van het heelal. We hebben het alleen maar over de aarde, en wat is dat? Tweemaal niets, een heel klein balletje in het heelal. Als het om het heelal gaat en om werelden die vernietigd worden, dat zijn rampen. Maar een aardbeving betekent niets.

Je moet je bewustzijn verruimen, als het enigszins kan. (E53, 167-73)

Zijn er dieren die erg ontwikkelde zintuigen hebben?

O ja, er zijn dieren met veel ontwikkelder zintuigen dan de onze.

Ik heb een olifant gekend die ons regelrecht naar water bracht toen we op tijgerjacht waren.

De dieren hebben veel volmaakter zintuigen dan de mensen. Ik zou je wel eens iemands spoor willen zien volgen zoals een hond dat doet, om maar iets te zeggen. Dat betekent dat in de curve, of liever in de spiraal van de evolutie de dieren, en meer bepaald die welke we de 'hogere' dieren noemen omdat ze meer op ons lijken, geleid worden door de geest van de soort, die een zeer bewust bewustzijn is. De bijen, de mieren gehoorzamen aan de geest van hun soort die van een hoge orde is. Wat het 'instinct' van de dieren wordt genoemd, is gewoon een gehoorzamen aan de geest van de soort, die altijd weet wat er wel of niet gedaan moet worden. Daar zijn talrijke voorbeelden van.

Je brengt een koe in de weide; ze loopt wat rond, snuffelt hier, snuffelt daar, en ineens steekt ze haar tong uit en rukt een bosje gras af. Dan loop ze snuffelend weer wat verder en grijpt een ander bosje gras, enzovoort. Heeft men in zulke omstandigheden ooit een koe giftig gras zien eten? Sluit het arme dier echter op in een stal, neem zelf het gras en gooi het haar voor, en ze zal het slechte gras samen met het goede eten omdat ze niet langer haar instinct maar de mens gehoorzaamt. We hebben hier al drie gevallen gehad, drie koeien die gestorven zijn door het eten van giftig gras. En die arme dieren, zoals alle dieren, hebben voor de superioriteit van de mens een soort ontzag dat ik ongegrond meen te mogen noemen. Gooi de koe giftig gras voor, zeg haar het op te eten, en ze eet het. Maar aan zichzelf overgelaten, zonder dat iets tussen haar en de geest van de soort tussenbeide komt, zou ze zoiets nooit doen. Alle dieren die met de mens in aanraking komen, verliezen hun instinct, omdat ze een soort bewondering vol toewijding hebben voor dat wezen dat hun zonder de minste moeite beschutting en voedsel kan geven. Ze hebben ook wat schrik voor de mens, want ze weten dat ze geslagen zullen worden als ze niet doen wat hij verlangt.

Vreemd is dat, ze verliezen hun eigenschappen. Neem bijvoorbeeld de herdershond; hij leeft ver van de mensen en is heel erg onafhankelijk van aard; hij komt af en toe naar huis en kent zijn meester goed, maar hij ziet hem niet zo vaak. Wordt hij door een slang gebeten, dan gaat hij ergens liggen, likt zich en doet al het nodige tot hij genezen is. Is dezelfde hond gebeten door een slang en thuis bij een mens, dan laat hij zich zonder meer doodgaan, net zoals die mens zou doen.

Ik had een katje, heel erg lief, zo zindelijk – een wonder van een kat. Hij was bij me thuis geboren en had de gewoonte die alle katten eigen is: zag hij iets bewegen, dan speelde hij ermee. Er was toen een grote schorpioen in het huis en zoals gewoonlijk is hij ook met die schorpioen gaan spelen. De schorpioen heeft hem gestoken. Het

was echter geen kat zoals andere. Hij is naar me toe gekomen, op sterven na dood, maar hij heeft me zijn poot met de steek getoond, die al erg gezwollen was en er vreselijk uitzag. Ik heb mijn katje opgenomen – hij was zo lief –, ik heb hem op een tafel gelegd en Sri Aurobindo geroepen. Ik heb tegen hem gezegd: ‘Kiki is gestoken door een schorpioen, hij moet genezen worden.’ De kat strekte zijn hals en keek Sri Aurobindo aan met al ietwat wazige ogen. Sri Aurobindo is voor de kat gaan zitten en is hem blijven aankijken. Je zag toen hoe dat katje geleidelijk aan begon te herstellen, te herstellen, en na een uur sprong het op en liep het weg, helemaal genezen.

Ik had toen ook de gewoonte een meditatie te houden in de kamer waar Sri Aurobindo de nacht doorbracht [...] Het waren regelmatig dezelfde personen die daar kwamen. Er stond daar echter een fauteuil waar dezelfde kat altijd van tevoren ging zitten. Hij zag erop toe dat niemand in die fauteuil ging zitten omdat hij erin wilde zitten. En hij ging geregeld in trance! Hij sliep niet. Zijn houding was niet de houding die katten aannemen om te slapen: hij was in trance. Hij had van die bruuske bewegingen – hij had vast en zeker visioenen – en hij stootte kleine kreetjes uit. Hij was diep in trance. Hij bleef zo urenlang zitten en wanneer hij uit zijn trance kwam, weigerde hij te eten. Hij werd wakker gemaakt om te eten, maar hij weigerde: hij keerde in zijn fauteuil terug en ging weer in trance. Dat werd erg gevaarlijk voor een katje. Maar het was geen gewone kat...

Om mijn verhaal te besluiten: laat je een dier in zijn gewone milieu, ver van de mens, dan gehoorzaamt het aan de geest van de soort; het heeft dan een zeer betrouwbaar instinct en zal nooit domheden begaan. Houd je een dier echter bij je, dan verliest het zijn instinct en ben jij het die erover moet waken, want het weet dan niet langer wat het wel of niet moet doen.

Ik hield me met katten bezig bij wijze van experiment, voor een soort zielsverhuizing in omgekeerde zin, als je dat zo kunt uitdrukken; ik

wilde namelijk zien of [hun huidige leven] hun laatste incarnatie als dier kon zijn, of ze klaar waren om in hun volgend leven in het lichaam van een mens over te gaan. Het experiment is ten volle geslaagd: ik heb drie absoluut overtuigende gevallen gehad die hun lichaam met een voldoende bewust psychisch wezen hebben verlaten om over te gaan in het lichaam van een mens. [Wat ik toen deed] is echter niet wat de mensen gewoonlijk doen; wat ze gewoonlijk doen is het bewustzijn, of veeleer het instinct van de dieren bederven. (E50-51, 262-65)

Wat is die liefde van de dieren voor de mensen?

Het is ongeveer dezelfde die weinig intellectueel ontwikkelde mensen hebben voor de Godheid. Ze bestaat uit bewondering, vertrouwen en een gevoel van geborgenheid. Bewondering, want dat lijkt je werkelijk iets heel moois toe. En niet beredeneerd: een bewondering om zo te zeggen recht uit het hart, spontaan. Honden, bijvoorbeeld, hebben dat in grote mate. En dan vertrouwen. Dit is natuurlijk soms met andere gevoelens vermengd, met een gevoel van behoefte en afhankelijkheid, want het is die persoon daar die me te eten zal geven wanneer ik honger heb, die me onderdak zal geven bij slecht weer, die voor mij zal zorgen. Het is niet hun mooiste kant. En dat wordt jammer genoeg vermengd met een soort vrees. (Ik geef de mens de schuld daarvan.) Het is een gevoel van afhankelijkheid en een soort vrees voor iets wat veel sterker is, veel meer bewust, dat je pijn kan doen terwijl je je niet kunt of mag verdedigen.

Wanneer mensen werkelijk de liefde van de dieren verdienen, dan bestaat die uit een gevoel van extatische bewondering en geborgenheid. Dat gevoel van geborgenheid is iets heel moois; het gaat uit naar iemand die in staat is je te beschermen, je alles te geven wat je nodig hebt, bij wie je altijd beschutting kunt vinden.

Dieren hebben een erg rudimentair mentaal bewustzijn. Ze worden niet onophoudelijk door gedachten gekweld zoals mensen. Ze voelen bijvoorbeeld spontane dankbaarheid voor een blijk van goedheid tegenover ze, terwijl mensen achtennegentig keren van de honderd gaan nadenken en zich afvragen wat voor eigenbelang er wel achter die goedheid kan schuilen. Dat is een van de betreurenswaardige resultaten van mentale activiteit. Dieren zijn daar vrij van. Als je iets goeds voor ze doet, zijn ze je spontaan erkentelijk. En ze hebben vertrouwen. Hun liefde bestaat dus uit al die elementen en komt tot uitdrukking in een heel sterke band, in een onweerstaanbare behoefte om bij je te zijn.

Er is ook nog iets anders. Als de meester echt een goede meester is en als het dier trouw is, dan heeft er een uitwisseling van psychische en vitale krachten plaats; dit soort uitwisseling wordt voor de dieren iets wonderbaarlijks en verschaft hun een intense vreugde. Als ze graag dicht bij je zijn en je neemt ze bijvoorbeeld in je armen, dan trilt er iets binnen in ze. De kracht die men hun geeft – de kracht van genegenheid, van tederheid, van bescherming, en zo meer –, die voelen ze en die scheidt in hen een sterke band. Bij bepaalde elitedieren zoals honden, olifanten en zelfs paarden scheidt dat al gauw een werkelijk merkwaardige behoefte aan toewijding, bij hen niet tegengewerkt door de argumenten en kronkels van het mentale, maar spontaan en erg zuiver in haar essentie, iets wat heel erg mooi is.

De mentale functie heeft bij de mens, in haar rudimentaire vorm, in het begin van haar manifestatie, heel wat dingen bedorven die voordien veel mooier waren. Natuurlijk, als de mens een trap hoger gaat en van zijn intellect een goed gebruik maakt, dan kunnen de dingen een veel grotere waarde verkrijgen. Tussen beide wezenstoestanden in is er echter een overgang waar de mens van zijn intellect het gemeenste en meest platvloerse gebruik maakt; hij maakt het tot een instrument van berekening, machtsmisbruik en

bedrog; dan is het heel erg lelijk. Ik heb in mijn leven dieren ontmoet die ik veel hoger achtte dan veel mensen, juist omdat die laaghartige berekening, die drang om te bedriegen en te profiteren in de dieren niet aanwezig is. Er zijn dieren die dat overnemen door hun contact met de mens, maar er zijn er ook die het niet hebben.

De belangeloze, niet berekenende wezensuiting is een van de mooiste aspecten van het psychische bewustzijn in de wereld. Hoe hoger men echter klimt op de ladder van de mentale activiteit, des te zeldzamer dat wordt, want samen met het intellect verschijnen de handigheid en de geslepenheid, en de corruptie, en de berekening. Wanneer een roos ontluikt, bijvoorbeeld, doet ze dat spontaan, om de vreugde van mooi te zijn, lekker te ruiken en uiting te geven aan haar levensvreugde; en ze berekent niet, ze denkt er niet over daar ook maar het minste profijt uit te trekken, ze doet het spontaan in de vreugde van te bestaan en te leven. Neem echter menselijke wezens en je ziet, op heel weinig uitzonderingen na, dat vanaf het ogenblik dat het mentale bewustzijn actief wordt, zij hun voordeel proberen te doen met hun goed voorkomen en hun begaafdheden. Zij willen dat het iets opbrengt, of dat de anderen hen bewonderen, of ze hebben nog veel lagere bedoelingen. Vanuit psychisch standpunt staat de roos dus hoger dan de mensen.

Ga je echter een trap hoger en doe je bewust wat de roos onbewust doet, dan is dat heel wat mooier. Het moet echter hetzelfde iets zijn: een spontane ontluiking van schoonheid, zonder berekening, om de vreugde van te bestaan. Kleine kinderen hebben dat soms – soms, niet altijd. Jammer genoeg leren ze heel jong onder invloed van hun ouders en van hun omgeving hoe ze van de dingen moeten profiteren.

Dat soort drang om profijt te trekken uit wat men heeft of wat men doet is werkelijk een van de lelijkste dingen ter wereld. Het is ook een van de meest verspreide, zozeer verspreid dat het bijna een spontane menselijke wezenstrek is geworden. Er is niets dat de

goddelijke liefde vollediger de rug toekeert dan dat: die drang om te berekenen en te profiteren.

Hebben de bloemen iets wat liefde is?

Hun ontluiking is hun vorm van liefde. Zie hoe een roos ontluikt in de zon, dat is zeer zeker een behoefte om haar schoonheid aan de wereld te schenken. Wij kunnen dat echter niet begrijpen omdat zij niet denken bij wat ze doen. Bij een menselijk wezen gaat alles wat het doet samen met het vermogen om zichzelf doende te zien, met andere woorden om erbij na te denken, om zich denkend doende te zien. Wij denken bij wat we doen. Dieren denken niet. Het is dus hoegenaamd niet dezelfde vorm van liefde. Bloemen zijn nagenoeg niet bewust. Hun uitdrukkingwijze is spontaan, het is geen bewustzijn dat zich van zichzelf bewust is, helemaal niet. Maar in dat alles is een grote kracht werkzaam – het grote universele bewustzijn en de grote universele liefdeskracht waardoor *alle* dingen uiteindelijk in schoonheid zullen ontluiken.

Het is wat ik hier geschreven heb.

[De Moeder leest:] 'Is het niet de liefde, in een ontaarde en verduisterde vorm, die aanwezig is in alle aandriften van de fysieke en vitale natuur als de impuls van alle bewegingen en van alle groepsvorming, hetgeen duidelijk waarneembaar wordt in het plantenrijk ....?'

Zie je, de vorming van de kristallen in de materie is reeds een respons op een beweging van liefde, maar deze wordt pas duidelijk waarneembaar in het plantenrijk, in de plant en in de boom. Ze is aanwezig in de behoefte om te groeien om meer licht te ontvangen. Bomen groeien steeds hoger; de kleine proberen even hoog te groeien als de grote en de grote willen nóg groter worden. Plaats twee planten naast elkaar: ze zullen zich zo keren dat ze elk zoveel mogelijk licht ontvangen. In alles is er die inspanning aanwezig om steeds meer lucht, meer licht, meer ruimte te hebben.

[De Moeder leest verder:] *'Bij de bloemen is het de gave van hun schoonheid en hun geur in een liefdevol ontluiken. En is [de liefde] bij de dieren niet aanwezig in de honger, de dorst, de behoefte tot toe-eigening, tot expansie, tot voortplanting, kortom in elke vorm van begeerte, bewust of onbewust, en bij de hogere soorten in de onbaatzuchtige toewijding van het moederdier voor zijn jongen?'* Bij de mens wordt dat de moederliefde. Het enige verschil is dat ze zich bij de mens van zichzelf bewust is. Bij de dieren is ze soms zuiverder dan bij de mensen. Bij de dieren zijn er echt verbazingwekkende voorbeelden van toewijding, van zorg, van zelfverloochening voor hun jongen. Maar dat gebeurt allemaal spontaan, zonder erbij na te denken. Het is niet uitgedacht, het dier denkt niet bij wat het doet. De mens denkt bij wat hij doet. Soms kan dat de handeling bederven (niet soms: meestal) en soms kan het de handeling tot een hogere orde verheffen (maar dit is zeldzaam). Er is minder spontaniteit in de handelingen van de mens dan in die van het dier. (E53, 273-77)

Zijn honden niet trouwer dan mensen?

Zeker, omdat het hun aard is trouw te zijn en bij hen geen mentale complicaties optreden. Het zijn de mentale complicaties die mensen verhinderen trouw te zijn. De meeste mensen zijn niet trouw omdat ze bang zijn gedupeerd te worden. Weet je wat dat betekent, de dupe zijn? Ze zijn bang bedrogen te worden, uitgebuit. Achter hun trouw gaat nog een groot egoïsme schuil, en er is altijd een min of meer bewuste koehandel van 'ik geef indien jij geeft'; men geeft zich aan iemand maar men verwacht altijd iets terug, uitgesproken of niet. Jij bent trouw, maar je wilt ook dat de ander je trouw zal zijn, wat betekent dat hij of zij voor je zal zorgen, aardig voor je is en vooral niet zal proberen van je trouw te profiteren. Dat soort complicaties is er niet bij de hond, omdat zijn mentale bewustzijn zéér rudimentair is. Er is niet dat verwonderlijk vermogen om te

redeneren dat mensen hebben en dat hun zoveel dwaasheden doet begaan. Maar goed, we kunnen niet naar het verleden terug, we kunnen niet weer hond worden. Dus moet je een hogere mens worden en de hoedanigheden van de hond op een hoger niveau zien te bezitten. Daarmee bedoel ik dat het, in plaats van een halfbewuste trouw (of hoe dan ook een erg instinctieve, een soort bindende behoefte), een gewilde trouw moet worden, bewust en vooral boven alle egoïsme verheven. Er is een punt waar alle deugden samenkomen en dat punt bevindt zich voorbij het ego.

Als we die trouw nemen, die toewijding, die liefde, die drang om te dienen – als dat alles boven het egoïstisch niveau kan uitstijgen, gaat het op elkaar lijken; het wordt een geven zonder iets terug te verwachten. Ga je nóg een trapje hoger, dan gebeurt dat, in plaats van plichtsbewust en in zelfverloochening, in een intense blijdschap die haar eigen beloning is, die niets terug verwacht omdat ze haar eigen vreugde in zich draagt. Maar daarvoor moet je vrij hoog gestegen zijn en niet meer die perioden van op jezelf terugvallen hebben die je van alle dingen het meest naar omlaag halen. De sympathie vol zelfbeklag die zegt: 'Ach, arme ik!' die is weerzinwekkend, en we hebben dat telkens opnieuw zonder het zelfs te merken. Het terug vallen op zichzelf, een soort ontluisterend mededogen met zichzelf waardoor men vol zelfmedelijden zegt: 'Niemand begrijpt me! Niemand houdt van me! Niemand bekommert zich om mij zoals het hoort!' en wat niet al meer, dat is zo vreselijk en haalt je op staande voet omlaag.

Je moet daar heel ver aan voorbij zijn, je moet het heel ver achter je hebben gelaten om werkelijk de vreugde van de trouw te kennen, de vreugde van het geven van jezelf die zich hoegenaamd niet, maar dan ook hoegenaamd niet afvraagt, op geen enkele manier, of dat wel goed ontvangen wordt en of de respons naar verhouding is. Niets in ruil verwachten voor wat je doet. Niets verwachten – niet uit ascetisme of opoffering, maar omdat je de vreugde ervaart van het

bewustzijn waarin je je bevindt en omdat dat voldoende is, veel beter dan alles wat men terug kan krijgen van wie dan ook. Er zijn heel wat gradaties tussen beide staten. (E54, 210-12)

Er zijn uitwerkingen van bepaalde vibraties die vibraties van de soort zijn, en die uitwerkingen zijn eigen aan de soort waartoe je behoort. Die komen voor in de menselijke soort zoals in alle andere. Er zijn dus uitwerkingen die niet in het minst persoonlijk zijn, die uitwerkingen van de soort zijn.

De menselijke soort heeft bepaalde karakteristieken die haar eigen zijn en waarvan ze bijna werktuiglijk blijkt geeft, zoals rechtop lopen, terwijl bijvoorbeeld een kat op vier poten loopt. Dat, het instinct om rechtop te lopen op de achterste ledematen, is eigen aan de mens; het is een houding die tot de soort behoort, net als zitten met een rechte rug of neerliggen op de rug. Je hoeft de dieren maar te bekijken; bijna alle rollen zich bij het neerliggen op. Het is met de mens dat het neerliggen op de rug begonnen is – denk ik toch. Ik denk niet dat apen zo slapen. Naar ik meen slapen ze in elkaar gedoken en is het met de mens dat die nieuwe gewoonte begonnen is. Daarvan gesproken ...

Ik had een kat die altijd onder mijn muskietennet kwam kruipen en zich tegen me aanvlijde. (Ik sliep op de grond in die tijd.) Die kat nu sliep gestrekt, ze ging niet liggen zoals een kat. Ze legde haar kop tegen me aan en strekte zich dan uit langs mijn benen, met haar twee voorpoten zo voor zich uit en haar twee achterpoten gestrekt. Er was in haar iets heel bijzonders dat ik eens op een nacht gezien heb. Ik was me aan het af vragen waarom ze zich zo gedroeg, en op een nacht zag ik een Russische vrouw met een bontmuts, die drie kinderen had. Die vrouw aanbad haar kinderen en ze was de hele tijd op zoek naar een veilig onderkomen voor hen. Ik weet niet wat er aan de hand was, ik ken de juiste toedracht van de zaak niet, maar ik zag haar met die drie kinderen (van verschillende grootte, zo), en ze trok ze achter zich aan en zocht een plek waar ze zouden kunnen

schuilen. Er moet toen iets gebeurd zijn; ze is waarschijnlijk plotseling gestorven met in zich dat in zekere zin vrij dierlijke moederinstinct en vol schrik – schrik, vrees, bezorgdheid. Een deel van haar moet zich vervolgens op de een of andere manier [in die kat] hebben geïncarneerd. Wat zich erin geïncarneerd heeft, was een innerlijke gevoelstoestand, zie je, het was niet de hele persoonlijkheid; het was een innerlijke gevoelstoestand die aan die vrouw had toebehoord en die in de kat was overgegaan. Dat was daar dus om de een of andere reden aanwezig. Ik zou niet kunnen zeggen hoe het gegaan is, ik heb er geen idee van, maar die kat was compleet menselijk in haar gedragingen.

Wat later kreeg ze drie jongen. Ze gedroeg zich toen op een merkwaardige manier, want ze wilde de jongen geen ogenblik alleen laten, ze weigerde ze alleen te laten. Ze at niet, ze ging haar behoeften niet doen, ze bleef altijd bij haar jongen, tot ze op een dag een idee kreeg zonder dat iemand haar iets had gezegd. Ze nam een jong, zoals katten dat doen bij het nekvel, en kwam het tussen mijn voeten leggen. Ik bewoog niet. Ze ging het tweede halen en legde het erbij, en daarna het derde. Toen ze er alle drie lagen, keek ze me aan, miauwde één keer, en liep naar buiten. Het was de eerste keer dat ze naar buiten ging nadat ze de jongen had gekregen. Ze liep de tuin in, deed er haar behoeften en ging toen eten, want ze was gerust: haar jongen lagen tussen mijn voeten. Toen ze haar jongen kreeg, wilde ze op haar rug bevallen net als een vrouw en toen ze naast me sliep, deed ze dat ook op haar rug. Ze gedroeg zich nooit als een kat. (E55, 111-13)

5. De gradaties van het bestaan en hun expressie in de mens

Wie zal me zeggen wat een individu uitmaakt? Wat geeft jullie de indruk een persoon te zijn die op zichzelf bestaat?

Men kan met Descartes zeggen: 'Ik denk, dus ik ben.'

Nee hoor, dat bewijst niet dat je geïndividualiseerd bent. Wat geeft je de indruk een individu te zijn? Bij jullie geboorte waren jullie heel anders dan met tien jaar, en nu zijn jullie heel anders dan toen jullie tien waren, of niet? De vorm ontwikkelt zich binnen bepaalde grenzen en er blijft een zekere gelijkenis, maar het geheel is toch erg verschillend van wat het bij jullie geboorte was. Je zou bijna kunnen zeggen: 'Dat was ik niet.' Dat wat jullie fysieke wezen betreft. Vergelijk nu eens jullie innerlijk bewustzijn op vijfjarige leeftijd met dat van nu. Je zou niet zeggen dat het dezelfde persoon is. En jullie gedachten met vijf jaar en nu? Helemaal anders. Wat is er dan dat jullie desondanks de indruk geeft *dezelfde* denkende persoon te zijn?

Nemen we het voorbeeld van een rivier die zijn loop volgt – het is nooit hetzelfde water dat daar vloeit. Wat maakt de rivier uit? Geen druppel water is ooit dezelfde, daar is niets in dat bestendig is. Wat is dan de rivier? (Er zijn er die dit voorbeeld nemen om aan te tonen dat er geen persoon bestaat, omdat ze heel erg zouden willen dat er geen persoon bestaat.) Wat de menselijke wezens betreft, is dat net hetzelfde: het bewustzijn verandert, de gedachten veranderen, de gevoelens veranderen. Wat blijft dan hetzelfde? Sommigen zeggen dat de individualiteit gebaseerd is op de herinnering, op het vermogen van de herinnering; je bezit een eigen herinnering, dus

ben je een individueel wezen. Dat is er totaal naast, want ook al had je geen herinnering, je zou toch altijd een individueel wezen zijn.

Het is het rivierbed dat de rivier uitmaakt.

De bedding situeert de rivier, maar ook zij verandert voortdurend. Wat betekent dat alles onbestendig is, voorbijgaand – en dat is waar. Maar het is slechts een deel van de waarheid, niet het geheel. Jullie voelen goed genoeg dat er iets ‘bestendigs’ is in jullie, maar waar komt dat gevoel van bestendigheid vandaan?

Als ik het fysiek zou moeten lokaliseren, zou ik zeggen dat het zich ergens in de borst bevindt. Wanneer ik zeg: ‘Ik ga iets doen’, dan spreekt niet het ware ‘ik’. Wanneer ik zeg: ‘Ik denk’, dan is het niet het ware ‘ik’ dat denkt. Het ware ‘ik’ kijkt toe bij het denken, het bekijkt de gedachten die zich voordoen. Bij wijze van spreken, natuurlijk.

Wanneer de overgrote meerderheid van de mensen ‘ik’ zegt, is het telkens een deel van hen dat spreekt – een deel van hun gevoelens, van hun lichaam, van hun denken, van wat dan ook. Dus is hun ‘ik’ ontelbaar veelvoudig of het verandert aldoor. Wat is het dat daarin bestendig is? Het psychische wezen natuurlijk. Want opdat iets bestendig zou zijn, moet het in de eerste plaats onsterfelijk zijn, anders kan het niet bestendig zijn. Vervolgens moet het ook onafhankelijk zijn van de ervaringen die het doormaakt; het kan niet de ervaringen zelf zijn. Het is dus zeker niet de bedding die de rivier uitmaakt, de bedding is een omstandigheid. Trek je de vergelijking verder door – vergelijkingen zijn trouwens niets waard, je leest er alles in wat je maar wilt –, dan kun je zeggen dat de rivier een goed symbool van het leven is, en dat wat in de rivier bestendig is het element water is. Het zijn niet altijd dezelfde druppels water, maar het is altijd water; zonder water zou er geen rivier zijn. Wat in de mens bestendig is, is het element bewustzijn. Het is doordat hij een bewustzijn bezit, dat hij bestendig is. Het zijn niet de vormen die

bestendig zijn, het is het bewustzijn, het vermogen om al die vormen onderling te verbinden, door al die ervaringen heen te gaan en niet alleen de herinnering eraan te behouden (de herinnering is iets zeer oppervlakkigs) maar altijd dezelfde bewustzijnsvibratie.

Dat is het grote mysterie van de schepping, want alles is hetzelfde bewustzijn: het bewustzijn is één. Maar van het ogenblik af dat dat bewustzijn zich manifesteert, zich veruiterlijkt, zich ontplooit, wordt het in ontelbare delen opgesplitst voor de vereisten van de expansie, en elk van die delen is het begin, de oorsprong van een individueel wezen geweest. De oorsprong van elke individuele vorm is de wet van die vorm, zijn waarheid. Bezat elke vorm zijn wet of waarheid niet, dan zou de mogelijkheid van een individualisering nooit hebben bestaan. Er zou iets zijn dat zich eindeloos zou uitstrekken en er zouden zich daarin misschien concentraties, samenklonteringingen voordoen, maar geen individueel bewustzijn.

Elke vorm vertegenwoordigt dus een element in de verandering van het Ene in het veelvoudige. Die veelvoudigheid impliceert een talloze hoeveelheid wetten, bewustzijns-elementen, waarheden die, door zich in het heelal te verspreiden, uiteindelijk apart bestaande individualiteiten worden. Het individuele wezen schijnt zich aldus steeds verder van zijn oorsprong te verwijderen, door de noodzaak van de individualisering. Als deze individualisering, deze bewustwording van de innerlijke waarheid, echter eenmaal voltooid is, dan wordt het mogelijk in de veelvoudigheid de oorspronkelijke eenheid te herstellen door een innerlijke vereenzelviging. Dit is de bestaansreden van het heelal zoals het zich aan ons voordoet; het is met dat doel dat het heelal werd gemaakt. Het Opperwezen heeft zich aan zichzelf gemanifesteerd om zich van zichzelf bewust te kunnen worden. Het is in elk geval de bestaansreden van *dit* heelal. Het is beter dat we ons tot ons heelal beperken, dat we ons leven op aarde zo goed mogelijk benutten; de rest volgt wel te zijner tijd.

Het is met opzet, let wel, dat ik het ego niet heb vermeld als een van de oorzaken van het aanvoelen van de individualiteit. Omdat het ego een begoocheling en een leugen is, zou de individualiteit dan ook een begoocheling en een leugen zijn (zoals de Boeddha en Shankara hebben voorgehouden), terwijl, omdat de oorsprong van de individualisering zich in het Opperwezen zelf bevindt, het ego slechts een voorbijgaande vervorming is, momenteel noodzakelijk, die zal verdwijnen wanneer ze niet nuttig meer is, wanneer het waarheidsbewustzijn [op aarde] gevestigd zal zijn. (E50-51, 191-94)

De meeste mensen leven bijna helemaal aan de oppervlakte, altijd, altijd aan de oppervlakte. Voor hen is dat zelfs het enige wat bestaat, de oppervlakte van de dingen. Sommigen hebben het gevoel in een put te vallen als ze om de een of andere reden gedwongen worden uit die oppervlakte te komen. Er zijn mensen die, wanneer ze uit hun oppervlakkigheid worden gehaald, de indruk hebben in een afgrond te storten, zó onbewust zijn ze.

Ze zijn zich slechts bewust van een stukje dunne korst dat alles is wat ze van zichzelf en van de dingen afweten, iets wat heel klein en dun is. Velen zijn zo. Zo vaak heb ik geprobeerd mensen naar binnen te keren, maar ze hadden meteen de indruk in een afgrond te tuimelen, soms een zeer donkere afgrond. Dat is dan de diepste onbewustheid. Een val in iets wat voor hen een soort niet-bestaan is komt dikwijls voor. Je zegt: 'Ga nu even zitten en probeer stil te worden, heel rustig', en ze worden door een panische angst aangegrepen ...

Er is een vrij lange voorbereiding nodig om een grotere levensvolheid aan te voelen wanneer je je uit het oppervlaktebewustzijn terugtrekt. Dat is reeds een grote vooruitgang. En het gaat zover dat, wanneer je om de een of andere reden weer in het oppervlaktebewustzijn terug moet keren, je dan het gevoel hebt in een donkere put terecht te komen. Dat lijkt dan vaal en levenloos, een wirwar van verstrengelde dingen, bijna zonder licht;

en alles lijkt er zo triest, zo naar, zo doods dat je je afvraagt hoe het mogelijk is te leven in zo'n toestand van onwerkelijkheid, onechtheid, verwarring, levenloosheid. Maar zelf ben je dan al aan het tegenovergestelde eind. (E55, 321-22)

Het onderbewuste en het subliminale

Wat betekent dat precies, onderbewust?

Onderbewust? Dat is wat halfbewust is, zie je. Men noemt dat *onderbewust* omdat het zich op een lager niveau dan het gewone bewustzijn bevindt. Het is iets wat duisterder is dan het bewustzijn, maar dat tegelijk als het ware de grondlaag vormt waar het bewustzijn op rust. Het is een soort grote voorraadkamer met allerlei vormeloze dingen, met een vormeloze substantie die kan worden gebruikt voor vormen, of voor handelingen, of voor aandriften, en zelfs voor gevoelens. Het is een soort opslagplaats die een rommel bevat van een groot aantal dingen die niet duidelijk uit elkaar te houden zijn maar die grote mogelijkheden bieden; je moet ze echter eerst in het daglicht brengen en ordenen, classificeren, vorm geven opdat ze waardevol zouden zijn. Anders blijft dat een vormeloze massa, een warwinkel – onderbewust, wat wil zeggen halfbewust, ten dele bewust – waarin alles ordeloos door elkaar ligt. Alles mist er ordening en classificatie.

Ordenen en classificeren is eigen aan het bewustzijn – ordenen, classificeren, schikken volgens een bepaalde logica. Er zijn allerlei vormen van logica, maar de vorm doet er niet toe als er maar een logisch principe wordt toegepast. Er zijn steeds hogere, steeds ingewikkelder logische systemen, maar het eenvoudigste logische principe is het eerste werk van het bewustzijn.

Het bewustzijn zit als met diepe wortels vergroeid in dat domein [van het onderbewuste] en zuigt er als het ware zijn sappen uit; het zuigt aanhoudend die onderbewustheid op, die het dan moet omvormen

tot een ordening. Het is daarom dat we onze tijd doorbrengen met steeds hetzelfde werk over te doen. Had je slechts een kleine, beperkte hoeveelheid bewustzijn die je eigen bezit is (er zijn er die zich *verbeelden* dat ze dat hebben), iets als een netjes dichtgemaakt pakje dat je eigen bewustzijn is, dan zou je klaar zijn met je werk als je de inhoud daarvan eenmaal geschikt en keurig op orde hebt gebracht en je zou je geen verdere inspanningen meer hoeven te getroosten. Maar je bent nog niet zover, je bent helemaal nog niet zover.

Zoals er bewustzijns-elementen zijn die uit je wezen ontsnappen en als het ware vervluchtigen, die zich verbreiden, zo is er ook die onophoudelijke opborreling, diep uit de ondergrond, van iets wat telkens weer naar boven komt om bewust te worden gemaakt. Als je je hard inspant en goed oplet, kun je hetzelfde elke keer met een kleine aanwinst doen in plaats van altijd weer opnieuw te moeten beginnen. De bewustzijnsontwikkeling verloopt niet rechtlijnig, ze volgt een spiraalvormige beweging. Daardoor schijn je soms achteruit te gaan, maar dat is dan alleen maar om wat meer vooruit te kunnen gaan. (E54, 364-65)

Is het onderbewuste sterker dan het mentale, het vitale en het fysieke?

[...] Het heeft een sterkere werking. Juist doordat het onderbewust is, is het overal aanwezig; alles schijnt in het onderbewuste gedompeld te zijn. 'Onderbewust' betekent slechts ten dele bewust, niet bewust en niet onbewust. Het is iets tussen beide in, half het een en half het ander. De dingen verzinken erin, je weet niet dat ze nog in je aanwezig zijn, en van daaruit oefenen ze hun invloed uit. Ze kunnen daar blijven omdat je niet weet dat ze er zijn. Er zijn heel wat dingen die je niet langer wilt behouden en die je daarom uit je actieve bewustzijn verdrijft, maar ze dalen dan af in het onderbewuste, verschuilen er zich, en omdat dat onderbewust is,

merk je het niet eens; ze zijn echter niet verdwenen en zodra ze de kans schoon zien om weer naar boven te komen, doen ze het.

Je lichaam heeft bijvoorbeeld verkeerde gewoonten, in de zin dat het steeds weer uit zijn evenwicht raakt. Dat is dan wat men ziekte noemt; ziekte betekent dat een lichaamsfunctie door een verkeerde gewoonte ontregeld wordt. Je concentreert dan de kracht op de zwakke plek en dat lukt je, maar de ziekte verdwijnt niet volledig, ze zinkt in het onderbewustzijn. Wanneer je dan niet langer op je hoede bent, wanneer je niet langer goed uitkijkt, komt ze weer naar boven en aan de oppervlakte. Je hebt misschien maanden of zelfs jaren in de mening verkeerd dat je totaal bevrijd was van een bepaalde ziekte en je past er niet langer voor op – op zekere dag is ze weer terug als was ze nooit weggeweest. Ze is weer uit het onderbewuste naar boven gestegen. Als je niet in het onderbewuste kunt doordringen en de dingen dáár veranderen, met andere woorden als je dat onderbewuste niet in bewustzijn kunt omzetten, blijft het zo gaan.

De remedie bestaat erin dat wat onderbewust is in bewustzijn te veranderen. Wanneer iets aan de oppervlakte komt, in het bewustzijn, dan is dat het ogenblik om het te veranderen. Er is een nog directer middel, namelijk bij volle bewustzijn in het onderbewuste afdalen en het daar ter plekke transformeren, maar dat is moeilijk. Zolang dat echter niet gebeurd is, kan elke vorm van vooruitgang – ik bedoel fysieke vooruitgang, in het lichaam – steeds weer ongedaan worden gemaakt. (E55, 162-63)

[De Moeder leest voor:] 'Alle begeerten die verdrongen worden zonder ontbonden te zijn, proberen zich te bevredigen terwijl de wil ingesluimerd is. En omdat begeerten ware centra van dynamische vorming zijn, proberen ze in ons en om ons heen een geheel van omstandigheden te scheppen dat voor hun bevrediging het gunstigst is.'

In een andere les hebben we het over de vormende kracht van het mentale gehad. Het mentale vormt entiteiten die een min of meer onafhankelijk leven gaan leiden en proberen zich te manifesteren. Hier nu heb ik het niet over gedachten maar over begeerten. Begeerten behoren tot het domein van het vitale, maar in de kern van een begeerte bevindt zich altijd een gedachte, en de begeerte wordt veel actiever en veel dynamischer wanneer ze in zich de vormgevende mentale macht samen met de verwerkeliijkende vitale macht draagt.

Het vitale is het centrum van het dynamisme van het menselijk wezen, van zijn actieve energie, en beide samen [de mentale vormgevende macht en de vitale verwerkeliijkende macht] vormen iets wat heel erg krachtig is, met een uitgesproken tendens om zich te verwezenlijken. (Trouwens, alles in het heelal vertoont de tendens tot manifestatie; wat verhinderd wordt zich te manifesteren, verliest zijn krachten en zijn eigenschappen.)

De meeste methoden van zelfbeheersing hebben zich van de verdringing bediend, van de verdringing van de wezensuitingen, met het idee dat als die verdringing lang genoeg aanhoudt, het element waar men van af wil zal afsterven. Dat zou volkomen terecht zijn als er alleen maar de fysieke wereld was, maar achter de fysieke wereld is er die van het onderbewuste, en achter het onbewuste is er het grenzeloze onbewuste. Wat je niet beseft is dat, als je in jezelf de begeerte niet uitroeit die de kiem van een formatie is, die formatie om zo te zeggen in het onderbewuste wordt geperst wanneer ze belet wordt zich te manifesteren – naar het onderbewuste verdreven en daar helemaal onderaan in samengeperst. Ga je in dat onderbewuste zoeken, dan zul je zien dat ze er wacht om zich ondanks alles uit te werken. Het is om die reden dat personen die jarenlang een ongewenste wezensuiting hebben kunnen onderdrukken, eensklaps verrast worden wanneer diezelfde

wezensuiting weer van onderop opduikt, en met des te meer kracht omdat ze zo lang onderdrukt is geweest.

Dromen zijn dus erg nuttig, want de verdringende wil is er niet in aanwezig, om de eenvoudige reden dat hij dan ingeslapen is of ergens anders heengegaan; de verdrongen begeerte stijgt dan vanuit de diepten naar boven en manifesteert zich als droom, en daardoor kun je heel wat leren over je eigen natuur. Dat is de reden waarom gezegd wordt dat de mens zijn ware natuur kan ontdekken in zijn slaap en in zijn dromen. Dat is niet zijn ware, diepste natuur (die zijn psychische natuur is) maar zijn spontane, onbeheerste natuur. (E50-51, 65-67)

Wat betekent dat precies, 'het subliminale wezen'?

[...] Het is dat wat zich *achter* [de andere wezensdelen] bevindt. Ik denk dat het is wat men het subtiel-fysieke, het subtiel-vitale en het subtiel-mentale zou kunnen noemen. Het is iets wat zich bevindt achter hetgeen gemanifesteerd is. Je kunt het je zo voorstellen dat het gemanifesteerde een soort deklaag is, of een korst, of een schors; het is wat wij zien en waar we mee in aanraking komen. Maar dat is de bekleding van iets. Het bekleedt iets of veruiterlijkt iets wat veel fijnstoffelijker is en dat de hele rest ondersteunt, [en dat iets is het subliminale]. Wanneer we dromen, gaan we heel vaak over in ons subliminale wezen. De dingen zijn dan bijna hetzelfde [als in de gewone werkelijkheid] maar niet helemaal; er is een grote gelijkenis maar er is toch ook een verschil, en alles is er over het algemeen veel groter. Je hebt de indruk in een sfeer binnen te treden die ruimer is. En je hebt de indruk bijvoorbeeld meer te kunnen, meer te weten, een macht en helderziendheid te hebben die je in je gewone bewustzijn niet bezit. Je hebt de indruk in je dromen veel meer te weten dan in de waaktoestand. *[Tot de vraagsteller:]* Is het niet zo? Gaat het niet zo? Heb je soms niet van die dromen waarin je bijvoorbeeld meer weet over de verborgen oorzaken van

de dingen, of over de betekenis van een bepaald gebeuren? Je hebt het gevoel dat je dat allemaal weet. Als je van iemand droomt, bijvoorbeeld, weet je beter wat hij denkt, wat hij wil, en zo meer, dan wanneer je een contact in de waaktoestand met hem hebt. Dat gebeurt allemaal wanneer je je in het subliminale bevindt. We dromen heel vaak in het subliminale.

Heeft het subliminale een contact met het psychische wezen?

Niet direct, niet directer dan wat zich aan de oppervlakte bevindt. Heb je aan de oppervlakte, in je gewone bewustzijn, een contact met het psychische wezen, dan heeft [ook het subliminale] er een contact mee. We kunnen het misschien ook anders stellen: heb je een contact met je psychische wezen, dan helpt [het subliminale] je om dat contact te onderhouden, maar niet altijd, niet noodgedwongen, want het hangt af van de ontwikkelingsgraad van je wezen. Het [subliminale] is niet noodzakelijk helderder of evenwichtiger, nee. Het is wel verfijnder en minder vlak dan ons uiterlijke bewustzijn. Ons uiterlijke bewustzijn is zo vlak, het heeft geen diepte; ons uiterlijke begrip mist diepte, onze gevoelens missen diepte; het lijkt allemaal zo vlak. [Het subliminale] daarentegen is voller, maar het is niet noodzakelijk waarachtiger. (E55, 123-24)

De materie en het lichaam

Hoe komt het dat ieder punt van het lichaam symbolisch is voor een innerlijk wezenselement?

Omdat de hele fysieke wereld het symbool is van universele zijnswijzen. Ons lichaam is daarom het symbool van onze innerlijke zijnswijzen. De hele wereld, de hele fysieke wereld is als het ware een kristallisatie – een materialisatie, een kristallisatie – van de uitdrukkingswijzen in de andere zijnsgradaties van het heelal. Ze is als het ware het eindresultaat daarvan, als was dat een projectie op

iets wat het geprojecteerde beeld vasthoudt, dat het fixeert. Op ieder punt is er daarom hetzelfde als in het hele materiële universum.

Het materiële is een zijnsgradatie, nietwaar?

Ja, het is een eindresultaat. Er is een aangroeiende en een afnemende materialiteit, en het fysieke niveau bevindt zich ergens in het midden daarvan. Het is net een scherm waardoor alle vibraties die ermee in aanraking komen tegengehouden en zichtbaar worden gemaakt, zoals dat op een projectiescherm gebeurt; het is een beeld, een afbeelding van alles wat [in het heelal] gebeurt.

Wij nemen het [materiële] waar omdat het eindig is, omdat het concreet is. Het is alsof je het hele heelal als een beweging van krachten zag, en die beweging geschiedt ongeremd tot ze een scherm ontmoet, en op dat scherm tekent ze zich af als beeld. Dat beeld op het scherm is de fysieke wereld. De fysieke wereld, door iedereen voor de enige werkelijkheid gehouden, is niet meer dan een afbeelding. Ze is een afbeelding van alles wat gebeurt in wat wij het onzichtbare noemen. Voor ons wordt dat zichtbaar doordat de vibraties bij wijze van spreken op een scherm worden opgevangen zodat er een beeld ontstaat. Was dat scherm er niet, dan zouden die vibraties ongehinderd hun weg voortzetten en we zouden niets zien. Toch zouden alle [universele] zijnswijzen bestaan, maar voor ons zouden ze onzichtbaar zijn als dat scherm er niet was om ze te onderscheppen.

Voor het gewone bewustzijn is het alleen maar het geprojecteerde beeld dat echt is. Wat zich erachter afspeelt is [voor dat bewustzijn] in meerdere of mindere mate problematisch. In het ware bewustzijn daarentegen is het alles wat zich voor of achter [het geprojecteerd beeld] afspeelt dat echt is, en wat men uiterlijk waarneemt is niet meer dan een beeld, een projectie op een scherm van iets wat onafhankelijk [van dat scherm] bestaat. Ons lichaam nu vertegenwoordigt een klein deel van het geheel van geprojecteerde

beelden, het deel dat alle vibraties omvat van de innerlijke staat welke te maken heeft met die nietige stip die het lichaam is. (E53, 309-10)

Er staat hier geschreven 'er is een waarachtig fysiek lichaam'. Wat wil dat zeggen?

Er is een fysieke natuur die volmaakt harmonisch is, die op harmonische wijze functioneert, zonder wanordelijkheid, zonder onevenwichtigheid, zonder verbreking van de harmonie, en die, als ze op aarde bestond, zich zou uitdrukken in een perfecte gezondheid, een steeds grotere kracht en een ononderbroken ontwikkeling. Alles wat men dan van zijn lichaam zou vragen, zou men ervan verkrijgen, en dat tot een graad van perfectie die bijna onvoorstelbaar is.

De fysieke staat zoals wij die kennen, met al zijn wanordelijkheid, zwakheid en lelijkheid, is te wijten aan dezelfde vervorming die het hogere vitale, het ware vitale, veranderd heeft in het soort vitale dat wij kennen. De oorzaak van de vervorming [van de fysieke staat] is dezelfde: hij heeft zich afgescheiden van zijn oorsprong, met als gevolg een schrijnend bewustzijn van zijn losgekoppeld bestaan, waardoor hij leeft in een bewustzijn dat totaal verduisterd en onwetend is geworden in plaats van aanhoudend in het bewustzijn van zijn oorsprong te verkeren. Waarom het zo is, is een vraag waarop geen [mentaal] antwoord is te geven.

Is dat alles?

Ik heb het niet erg goed begrepen, Moeder.

Je hebt niet erg goed begrepen wat het ware fysieke is? Dat komt doordat het geen kwestie van begrijpen is. Je kent het niet omdat je er niet in leeft. Maar kun je je geen lichaam voorstellen dat volmaakt mooi, volmaakt harmonisch zou zijn, dat perfect zou functioneren en nooit ziek zijn, nooit vermoeid, en dat in een staat van voortdurende vervolmaking zou verkeren? Eerst zou het steeds groter worden tot

het zijn maximale gestalte heeft bereikt, en dan zou het steeds krachtiger worden, steeds bedrevener, steeds bewuster, en dat alles altijd in een toestand van volmaakte harmonie – nooit ziek, nooit moe, nooit een verkeerde handeling, nooit een vergissing, met op elk ogenblik de nauwkeurige kennis van wat het moet doen en waarom ... (E55, 247-49)

Van welke aard zijn de invloeden van buitenaf? Kunt u een verklaring van hun werking geven?

Die invloeden zijn vanzelfsprekend van zeer diverse aard. Je kunt ze vanuit een psychologisch of vanuit een mechanistisch standpunt bestuderen, waarbij het laatste over het algemeen het gevolg is van het eerste, want het mechanistische proces is in zekere zin het resultaat van het psychologische proces.

Er zijn heel weinig mensen van wie de wezenlijke wil de diepe, innerlijke, hogere waarheid uitdrukt, en zelfs bij de besten zijn er weinig ogenblikken in het leven waarop dat gebeurt.

Het individuele bewustzijn gaat tot ver buiten het [materiële] lichaam. We hebben zelfs gezien dat het subtiel-fysieke, dat nog erg materieel is in vergelijking met het vitale wezen en dat in bepaalde omstandigheden bijna zichtbaar is, de begrenzingen van het fysieke lichaam soms vrij ver te buiten gaat. Het subtiel-fysieke bestaat uit zeer actieve vibraties die in contact komen of zich vermengen met de vibraties van het subtiel-fysieke van de anderen, en daarbij winnen de krachtigste vibraties het natuurlijk van de andere. Zoals ik jullie reeds meer dan eens gezegd heb: als je denkt, dan bekleedt die gedachte zich met subtiele vibraties en wordt ze een entiteit die zich in de aardatmosfeer beweegt om zich zo goed of zo kwaad mogelijk te verwezenlijken. Ze is immers één onder miljoenen [rondwarende gedachten], en er heeft natuurlijk een ingewikkelde interactie tussen hen plaats waardoor het niet allemaal op een eenvoudige, schematische manier verloopt.

Wat jullie jezelf noemen, het individuele wezen binnen de begrenzingen van jullie huidige bewustzijn, wordt onophoudelijk doordrongen door dat soort van buitenaf komende vibraties die zich meestal aandienen in de vorm van suggesties; op enkele uitzonderingen na heeft hun actie eerst plaats in het mentale domein, dan in het vitale, dan in het fysieke. Ik vestig er de aandacht op dat het hier nu niet om het zuiver mentale gaat, maar om het fysiek-mentale. Er is immers in het fysiek-mentale een mentale, een vitale en een louter materiële activiteit, en alles wat zich in het fysieke bewustzijn voordoet, in het lichamelijke bewustzijn en in de lichamelijke activiteit, komt eerst in de vorm van mentale vibraties bij je binnen, dus in de vorm van suggesties. Het merendeel van de tijd komen die suggesties bij je op zonder dat je je er ook maar in het minst van bewust bent. Ze dringen in je door, verwekken in je de een of andere respons en duiken in je bewustzijn op als waren ze je eigen gedachte, je eigen wilsbeweging, je eigen aandrift. Dit is slechts mogelijk vanwege het feit dat je je niet van het proces van hun activiteit bewust bent.

Die suggesties zijn talrijk en van een grote verscheidenheid, maar je kunt ze in drie categorieën indelen. Het eerste soort is wat je de collectieve suggesties zou kunnen noemen. Deze zijn zelden waarneembaar voor een gewoon bewustzijn; ze worden slechts waarneembaar voor degenen die reeds veel hebben nagedacht, veel geobserveerd, die grondig hun eigen bestaanswijze hebben bestudeerd.

Wanneer iemand op aarde geboren wordt, is dat noodzakelijkerwijs in een bepaald land en in een bepaald milieu. Als product van zijn fysieke ouders wordt hij geboren in een sociaal, cultureel, nationaal en soms in een godsdienstig bestel; in een geheel van gewoonten van denken, begrijpen, aanvoelen en zien; in allerlei constructies die eerst mentaal zijn, dan vitale leefgewoonten worden en tenslotte materiële levenswijzen. Om het duidelijker te zeggen: je wordt

geboren in een bepaalde samenleving en een bepaalde godsdienst, en die samenleving heeft een gemeenschappelijke zienswijze, het land heeft een gemeenschappelijke zienswijze en de godsdienst heeft een eigen gemeenschappelijke [mentale] constructie, doorgaans heel erg rigide. Daarin word je geboren.

Wanneer je nog heel klein bent, ben je natuurlijk totaal onbewust, maar dat alles beïnvloedt je vorming – die gestadige vorming uur na uur, dag aan dag, waarbij de ene ervaring op de andere volgt en zo geleidelijk een bewustzijn wordt opgebouwd. Je leeft daarin als onder een glazen stolp. Het is een soort bouwsel waardoor je wordt ingesloten en dat je in zekere zin beschermt, maar dat je ook behoorlijk beperkt.

Je absorbeert dat alles zonder het zelfs te merken en het vormt de onderbewuste basis van de specifieke constructie die de jouwe is. Die onderbewuste basis zal je voor de rest van je leven blijven beïnvloeden als je je niet inspant om ervan af te komen. Om je ervan te bevrijden, moet je je er eerst bewust van worden; dit is het eerste punt en ook het moeilijkste, want die geleidelijke vorming is bijzonder subtiel geweest. Ze heeft plaatsgehad tijdens een levensfase dat je nog niet bewust was, dat je pas totaal verdwaasd uit een andere wereld in deze hier beland was, en dat is allemaal gebeurd zonder dat je er ook maar in het minst aan deel hebt gehad. Daardoor beseft je niet eens dat er [in je onderbewuste] bepaalde dingen zijn die je persoonlijkheid beïnvloeden en nog minder dat je je ervan moet losmaken. Het is opmerkenswaard dat wanneer je je bewust wordt van de greep die die collectieve suggestie op je heeft, je tegelijk ziet dat er een harde en langdurige arbeid nodig zal zijn om je ervan los te maken. Maar het probleem houdt daar niet op.

Je leeft te midden van mensen. Die mensen hebben begeerten, verlangens, aandriften die zich van hen bedienen om zich te uiten, en die van overal afkomstig zijn maar in hun bewustzijn een geïndividualiseerde vorm aannemen. Om het wat concreter te

zeggen: je hebt een vader, een moeder, broers, zussen, vrienden, kennissen; elk van hen heeft zijn manier van voelen en willen, en allen met wie je in contact bent verwachten iets van je, zoals jij iets van hen verwacht. Dat wordt niet altijd uitgesproken, maar het is min of meer bewust in hun wezen aanwezig en het maakt er formaties.

Die formaties hebben een bepaalde kracht al naar gelang ieders denkvermogen en vitaliteit. Alles wat de mensen om je heen van je willen, verlangen, hopen of verwachten komt bij je binnen in de vorm van suggesties die zelden uitgesproken worden, maar die je absorbeert zonder ertegen te reageren en die in jou plotseling een gelijkaardige begeerte, of wil, of aandrift opwekken. Dat gaat zo van 's morgens vroeg tot 's avonds laat en ook van 's avonds laat tot 's morgens vroeg – want het houdt niet op wanneer je slaapt; integendeel, het wordt dan vaak nog erger omdat je niet verkeert in het bewustzijn van de waaktoestand, dat je in zekere mate beschermt.

Wat ik zopas gezegd heb is iets algemeen, zo algemeen dat het volkomen normaal lijkt, en zo normaal dat je het slechts opmerkt in speciale omstandigheden en om speciale redenen. Het spreekt natuurlijk vanzelf dat je eigen responsen, je eigen aandriften en je eigen wilsuitingen eenzelfde invloed op anderen hebben, en dat dat alles samen een fantastische warboel wordt waarin de sterkste altijd de overhand heeft.

Als het probleem zich daartoe beperkte, zou men het nog aankunnen, maar het wordt nog gecompliceerder. Deze aardse wereld, deze mensenwereld, wordt namelijk voortdurend overrompeld door de krachten uit de aanpalende [lagere] vitale wereld, uit de subtielere oorden buiten de viervoudige²³ aardse atmosfeer. Die [lagere] vitale wereld, die niet onder de invloed van de psychische krachten noch van het psychische bewustzijn staat, bestaat essentieel uit kwade wil, wanorde en disharmonie, kortom uit de meest antigoddelijke elementen die men zich kan indenken. Die

vitale wereld dringt voortdurend in de fysieke door, en doordat ze veel fijnstoffelijker is dan de fysieke is ze meestal, behalve in enkele zeldzame uitzonderingen, totaal onwaarneembaar. Er zijn in die wereld entiteiten, wezens, wilsvormen, individualiteiten die allerlei boze bedoelingen hebben, en die elke gelegenheid te baat nemen om zich te amuseren als het kleine wezentjes zijn, om kwaad te doen en wanorde te stichten als het grotere, machtiger wezens zijn. Deze laatsten hebben een aanzienlijke macht om in een mens binnen te dringen en hun suggesties op hem los te laten; ze benutten daarvoor de kleinste opening of de geringste affiniteit, want het is een spel dat ze leuk vinden.

Ze dorsten of hongeren soms naar bepaalde menselijke vitale vibraties, voor hen een gerecht waar ze verlekkerd op zijn; hun spel bestaat er dan in bij de mens de negatieve aandriften op te wekken waardoor hij zijn krachten uitstort zodat zij er zich op hun gemak mee kunnen voeden. Alle uitbarstingen van woede, geweld, hartstocht of begeerte, alles waardoor men spasmodisch bepaalde energieën uit zich stoot, hebben die vitale entiteiten het liefst, omdat ze ervan genieten als van een delicatessen. Hun tactiek is eenvoudig: ze sturen je een kleine suggestie, impuls of vibratie die in je doordringt en die door besmetting of resonantie in jou de nodige vibratie opwekt om de kracht uit te stoten waarmee zij zich willen voeden.

In dit geval is het wat gemakkelijker om de beïnvloeding te onderkennen, want als je ook maar in het minst attent bent, merk je dat opeens iets in je wakker wordt. Bijvoorbeeld, zij die gemakkelijk boos worden en die zich ook maar in het minst hebben ingespannen om hun woede te leren bedwingen, zien iets wat van buitenaf komt, of van onderop, en dat iets neemt werkelijk bezit van hun bewustzijn en wekt de woede weer op. Ik zal niet beweren dat iedereen tot zo'n opmerkzaamheid in staat is; ik heb het alleen maar over degenen

die een poging hebben gedaan om hun eigen wezen te doorgronden en te beheersen.

Zulke vijandige suggesties zijn gemakkelijker waar te nemen dan, bijvoorbeeld, je reactie op een wil of een begeerte die uit eenzelfde soort natuur als de jouwe voortkomt, namelijk uit een ander menselijk wezen dat jou beïnvloedt zonder dat je duidelijk het gevoel hebt van iets wat van buitenaf komt. In het laatste geval zijn de vibraties te zeer gelijkend, en moet je veel beter opletten en een scherper waarnemingsvermogen hebben om je er rekenschap van te kunnen geven dat die invloeden in feite niet de jouwe zijn ook al lijken ze uit jezelf afkomstig, dat ze van buitenaf komen. Zijn er echter vijandige krachten in het spel, dan merk je, als je ook maar in het minst oprecht bent en jezelf oplettend gadeslaat, dat iets in je wezen beantwoordt aan een beïnvloeding, aan een impuls, aan een suggestie, dat iets heel concreets in je doordringt en in je wezen analoge vibraties opwekt. (E56, 444-50)

Het vitale (de levenskrachten)

Het vitale lichaam omgeeft het fysieke lichaam als een soort omhulsel met min of meer de dichtheid van de hittegolven die je kunt waarnemen wanneer het erg warm is. Het is de tussenlaag tussen het fijnstoffelijke lichaam en het meest materiële vitale lichaam. Het is wat het lichaam beschermt tegen alle vormen van besmetting, vermoeidheid, overspanning, zelfs tegen ongevallen. Is dat omhulsel helemaal gaaf, dan beschermt het je tegen alles; een wat te sterke emotie, vermoeidheid of kregeligheid, of een schok van welke aard ook is echter voldoende opdat het om zo te zeggen beschadigd zou worden, en zelfs een kleine beschadiging kan onverschillig welke binnendringing doorlaten.

Ook de medische wetenschap heeft ontdekt dat je geen ziekten opdoet als je in een volmaakt vitaal evenwicht bevindt, of dat je dan toch in zekere mate immuun bent voor besmettingen. Heb je het

evenwicht, de innerlijke harmonie die het [vitale] omhulsel onaangetast houdt, dan beschermt die je tegen alles.

Er zijn er die een erg gewoon leven leiden, maar die weten te slapen en te eten zoals het hoort, en van wie het vitale omhulsel zo gaaf is dat ze door alle gevaren heengaan als vormden die niet de minste bedreiging voor hen. Het is een eigenschap die je kunt aankweken. Word je je bewust van het zwakke punt in je vitale omhulsel, dan zijn enkele minuten concentratie, of een oproep tot de kracht, of een innerlijke vrede soms voldoende om dat te herstellen, om het te genezen en om wat je hinderde te doen verdwijnen. (E50-51, 70-71)

Heb je een sterk verlangen naar iets wat je niet onmiddellijk kunt hebben, dan stuur je [onbewust] dat verlangen uit buiten jezelf. Het gaat de wijde wereld in als een kleine individualiteit die zich van je heeft losgemaakt. Het beschrijft een cirkel, heel breed of minder breed, en keert naar je terug wanneer je het misschien al vergeten bent. Bij personen die iets intens verlangen, gaat dat verlangen van hen uit als een klein wezentje met een vlammetje binnenin. Dat wezentje heeft zijn eigen lotsbestemming. Het beweegt zich door de wereld, waar het misschien met andere dingen in botsing komt. Jij bent het vergeten, maar zelf vergeet het nooit dat het een bepaald resultaat moet zien te verwezenlijken. Bijvoorbeeld, dagenlang zeg je bij jezelf: 'Wat zou ik toch graag hierheen of daarheen willen gaan', naar Japan misschien, 'en wat zou ik er niet al willen zien', en dat verlangen gaat van je uit. Doordat verlangens echter van voorbijgaande aard zijn, vergeet je het verlangen dat je met zoveel kracht hebt uitgestuurd totaal. Er zijn immers tal van redenen om aan andere dingen te denken. En na tien jaar, of vroeger, of later, keert je verlangen naar je terug met zijn resultaat kant en klaar, helemaal uitgewerkt. Je roept dan uit: 'Maar dat interesseert me niet meer!' Tien of twintig jaar later interesseert het je niet meer, maar die kleine formatie heeft haar taak uitgevoerd zo goed als ze kon! Het is onmogelijk dingen te verlangen zonder dat ze in vervulling gaan,

zelfs al is het maar een zwak verlangen. De formatie heeft haar uiterste best gedaan, ze heeft zich veel moeite getroost, ze heeft hard gewerkt, en najaren keert ze tot je terug. Het is net een dienaar die je hebt uitgestuurd en die al het mogelijke heeft gedaan om zijn opdracht uit te voeren. Wanneer hij terugkomt, zeg je tegen hem: 'Waarom heb je dit nu toch gedaan?' – 'Waarom? Maar meneer, omdat u het verlangd hebt!'

Je kunt geen intense gedachte formuleren zonder dat ze van je uitgaat, als een ballonnetje lijkt het wel. Er worden verhalen verteld die heel waarschijnlijk klinken, zoals dat van de vrek die aan niets anders dacht dan aan zijn geld; hij had dat geld ergens verstopt en ging er altijd naar kijken. Na zijn dood bleef hij ernaartoe komen, maar nu als spook (in zijn vitale lichaam dus). Hij bleef over zijn geld waken. Niemand kon in de nabijheid ervan komen zonder dat hem iets onaangenaams overkwam. En zo gaat het inderdaad: als je gewerkt hebt om iets te verwezenlijken, wordt het ook verwezenlijkt, altijd – misschien zelfs nadat je gestorven bent. Immers, omdat je lichaam ophoudt te bestaan, houden die vibraties niet op te bestaan, ze werken zich ergens uit. Dat is wat ook de Boeddha zei: de vibraties blijven bestaan, ze blijven zich uitwerken. Ze zijn besmettelijk. Ze gaan over in anderen, blijven voortwerken in anderen en ieder voegt er het zijne aan toe. (E53, 19-20)

Kan het vitale niet bekeerd worden?

Het vitale bekeren? Zeker kan dat. Het is een moeilijk karwei, maar het kan. Kon het niet, dan zou er geen hoop zijn. Maar het mentale is daar doorgaans als instrument niet voldoende voor. Want ik heb vrij veel personen gekend die alles heel duidelijk zagen, die de dingen uitstekend begrepen, die mentaal volledig overtuigd waren, die je zelfs opmerkelijke dingen konden vertellen en beschrijven, die anderen nuttige lessen konden geven, maar van wie het vitale deed

wat het wilde en niet eens naar dat alles luisterde. Het zei: 'Jij kunt uitkramen wat je maar wilt, ik ga mijn eigen weg.'

Alleen wanneer het contact met de psyche tot stand is gebracht, kan er van bekering sprake zijn – van onverschillig wie, ook van de grootste misdadigers, en soms in een handomdraai. Er doet zich dan een verlichting voor van het soort dat je overweldigt en compleet verandert. Daarna gaat alles goed. Je kunt nog kleine problemen hebben om dat uit te werken, maar het gaat goed.

Het mentale is een predikant, zo is zijn aard. Het steekt hele redevoeringen af, en preken zoals in de kerk. Het vitale wordt dan meestal ongeduldig en geeft het mentale brutaal te verstaan: 'Je hangt me de keel uit. Wat je zegt is prima voor jou, maar het raakt mijn koude kleren niet.' Of in het beste geval, als het mentale bijzonder begaafd en het vitale van een enigszins hogere aard is, kan het soms zeggen: 'O, wat is het mooi wat je daar zegt, maar zie je, ik kan dat niet. Het is heel erg mooi, maar het gaat me boven mijn pet.'

Het vitale is echter een eigenaardig wezen. Het is een wezen vol hartstochten, opwellingen van enthousiasme en natuurlijk begeerten. Het kan bijvoorbeeld gemakkelijk begeesterd worden door iets moois, het kan daar bewondering voor opbrengen en aanvoelen dat dat groter en nobeler is dan het zelf is. Doet zich werkelijk iets bijzonder moois voor, iets van een uitzonderlijk gehalte, dan kan het enthousiast worden en zich er met een onvoorwaardelijke toewijding aan overgeven, met een generositeit die je bijvoorbeeld niet in het mentale of fysieke domein vindt. Er is dan die volheid van actie die juist voortkomt uit het vermogen van het vitale voor iets enthousiast te worden en om helemaal, zonder enige terughoudendheid, aanwezig te zijn bij wat het doet. Helden zijn altijd personen met een machtig vitale. Wanneer het vitale voor iets geestdriftig wordt, is het niet langer een redelijk wezen maar een vechter. Het gaat helemaal in zijn daden op en kan buitengewone dingen verrichten omdat het

niet berekent. Het redeneert niet, het zegt niet bij zichzelf dat het moet uitkijken, dat het iets beter niet kan doen. Het is niet voorzichtig, het vergeet zichzelf, het geeft zich helemaal over aan wat het doet. Wordt het op de goede manier geleid, dan kan het prachtige dingen doen.

Een bekeerd vitale is een uiterst machtig instrument. Het wordt soms bekeerd door iets uitzonderlijk moois, hetzij in moreel hetzij in materieel opzicht. Als het bijvoorbeeld een geval van totale zelfverloochening meemaakt, van iemand die zichzelf geeft zonder te berekenen – iets wat zo zeldzaam maar zo machtig mooi is –, dan kan het daarvoor gewonnen worden; het kan aangegrepen worden door de ambitie om hetzelfde te doen. Dat begint met een ambitie en eindigt met een onvoorwaardelijke overgave.

Er is één iets wat het vitale verafschuwt, en wel een vaal, eentonig, grijs, kleurloos en waardeloos bestaan. Komt het daarin terecht, dan valt het in slaap. Het zinkt dan weg in een toestand van inertie. Het is waar dat het van extreem geweld houdt, dat het ontzettend boosaardig en ontzettend wreed kan zijn, maar het kan ook ontzettend edelmoedig, goed en heldhaftig zijn. Het is in alles extreem en kan zich aan de goede of aan de kwade kant bevinden al naar gelang, hoe zal ik het zeggen, al naar gelang uit welke hoek de wind waait.

Breng je dat vitale in een slechte omgeving, dan zal het die slechte omgeving nabootsen en slechte dingen doen, met geweld en helemaal tot het uiterste. Breng het in aanwezigheid van iets wat mooi is, genereus, groot, nobel, goddelijk, dan wordt het ook daardoor meegesleept; het geeft er zich volledig aan over en vergeet de rest. Het geeft zich vollediger dan de andere wezensdelen omdat het niet berekent. Het volgt zijn hartstochten en zijn geestdrift. Zijn er dingen die het begeert, dan zijn zijn begeerten onstuimig, onredelijk; het houdt hoegenaamd geen rekening met het voordeel of nadeel dat anderen daardoor ondervinden, dat kan hem geen snars

schelen. Geeft het zich echter over aan iets moois, dan berekent het evenmin; het geeft er zich helemaal aan over zonder te overleggen of het hem goed dan wel slecht zal bekomen. Het [vitale] is een zeer kostbaar instrument.

Het is echter net een volbloed: laat het zich leiden, dan wint het alle races en komt het overal als eerste over de meet; is het niet getemd, dan vertrappelt het de anderen en maakt het brokken, tot het de teugels of zijn eigen poten breekt. Het komt erop aan te weten welke kant het zal kiezen. Het houdt van het buitengewone – het buitengewoon slechte of het buitengewoon goede, als het maar buitengewoon is. Het heeft een hekel aan een alledaags leven en wordt daar zelf kleurloos en half inert van. En sluit men het ergens in een hokje en zegt men ertegen: 'Houd je nu koest', dan blijft het daar zo zitten en verkwijnt hoe langer hoe meer, tot het tenslotte een soort mummie geworden is zonder nog een sprankje leven, helemaal uitgedroogd. Men heeft dan niet langer de kracht om te doen wat men zou willen. Men kan nog prachtige ideeën hebben en voortreffelijke plannen, maar de energie om ze uit te voeren is niet langer aanwezig. Beklaag je dus niet als je een krachtig vitale hebt, maar je moet er ook stevige teugels voor hebben en het strak in toom houden. Dan gaat het wel. (E53, 289-92)

Het mentale

Het mentale is een deel van het wezen met heel wat verschillende aspecten, met heel wat lagen die elkaar raken en door elkaar heen gaan. Daarbij dringt het deel van het wezen dat wij het mentale noemen door in andere niveaus van het bestaan. In de mentale wereld zelf zijn er talrijke gradaties. Al die gradaties en al die krachten zijn onderling afhankelijk; toch is er een verschil in de kwaliteit van hun uitdrukkingwijze en moeten we ze van elkaar onderscheiden omwille van de duidelijkheid. We hebben het daarom over een hoger mentale, een intermediair mentale, een fysiek

mentale en zelfs over een volkomen materieel mentale. Men zou nog heel wat meer gradaties kunnen onderscheiden.

Er zijn mentale regionen hoog boven de vitale wereld, die aan haar invloed ontsnappen; je ontmoet daar geen vijandige krachten of wezens. Er zijn echter andere [mentale regionen], veel andere, die zich binnen het bereik van de vitale krachten bevinden en ervan doordrongen worden.

De mentale gradatie die tot de fysieke wereld behoort (en die we over het algemeen het fysiek-mentale noemen) is in haar samenstelling en werkingen meer materieel dan het eigenlijke mentale en voor een groot deel in de greep van de vitale wereld en de vijandige krachten. Dit fysiek-mentale heeft doorgaans een soort bondgenootschap gesloten met het bewustzijn van het lager vitale en met zijn werkingen; vertoont het lager vitale bepaalde begeerten en aandriften, dan komt het fysiek-mentale tussenbeide om die te rechtvaardigen en te steunen met allerlei gunstige verklaringen, verontschuldigungen en drogredenen. Dit is de mentale gradatie die het meest openstaat voor suggesties uit de vitale wereld en die het vaakst door de vijandige krachten wordt overweldigd.

We hebben in ons echter ook een hoger mentale dat zich beweegt in de wereld van de belangeloze gedachten en van de verlichte bespiegelingen, en dat de vormen [van het materiële heelal] voortbrengt. Dit [hoger mentale] spant niet samen met de vitale aandriften.

Nog hoger is er het mentale van de zuivere ideeën vóór ze in vormen worden omgezet; hier vind je geen enkel spoor meer van de invloed van vitale wezensuitingen en van de vijandige krachten, want het bevindt zich daar hoog boven. Er kunnen zich wel tegenstrijdige bewegingen in voordoen, bewegingen die niet in overeenstemming zijn met de waarheid of die met elkaar in conflict verkeren. Er doen zich echter geen vitale problemen voor, er is niets dat als zodanig vijandig kan worden genoemd. Het echt wijsgerig mentale, het

mentale dat alleen begaan is met denken, uitvinden en vormen bouwen alsook het mentale van de zuivere ideeën voorbij alle vormen, bevinden zich buiten het bereik van de beïnvloeding door de lagere werelden en van hun invasies. De werkingen van die [hogere] mentale werelden kunnen echter worden nagebootst of er kan een verkeerd gebruik van hun scheppingen worden gemaakt door perverse en vijandige wezens van een groter formaat en een hogere herkomst dan alle die ik tot nog toe vermeld heb. (E29, 72-74)

Als met het hart een meer directe kennis kan worden verkregen, wat is dan de rol van het intellect als uitdrukkingmiddel van kennis?

Als uitdrukkingmiddel, zeg je?...

De ware rol van het mentale bestaat erin onze handelingen vorm te geven en te organiseren. Het mentale heeft een vormgevend en organiserend vermogen; de verschillende elementen van de inspiratie worden erdoor geordend met het oog op onze handelingen, om de handelingen te organiseren. Als het zich uitsluitend tot die rol beperkte, tot het ontvangen van de inspiratie van bovenaf of uit het mystieke centrum van de ziel, en als het gewoon het plan van de handelingen uittekende – in grote trekken of in de kleinste bijzonderheden, voor de onbenullige dingen des levens of voor de grote, gebeurtenissen van wereldformaat –, dan zou het zijn ware taak ten volle vervullen.

Het is géén kennisinstrument. Het kan echter wel kennis gebruiken in de handelingen, om de handelingen te organiseren. Wanneer het goed ontwikkeld is, is het een heel erg machtig en heel erg bruikbaar instrument voor organisatie en vormgeving.

Je kunt dit goed aanvoelen wanneer je bijvoorbeeld orde wilt scheppen in je leven, wanneer je de verschillende elementen van je bestaan hun juiste plaats wilt toekennen. Er is een eigenschap van het intellect die onmiddellijk ieder ding op zijn plaats zet, een plan

van het geheel opmaakt en alles organiseert. Kennis is niet uit het mentale afkomstig; ze is, zoals ik net zei, afkomstig uit de mystieke diepten van de ziel of uit een hoger bewustzijn; maar het mentale concentreert de kennis in de fysieke wereld en organiseert haar opdat ze tot basis van de actie van het hoger bewustzijn zou kunnen dienen. Je ervaart dit zeer duidelijk wanneer je je leven wilt organiseren.

[Het mentale] heeft ook nog een ander nut. Wanneer je in contact bent met de rede, met het redenerende centrum van je intellect, met de zuivere rede, dan heb je een sterke controle over alle vitale aandriften. Alles wat uit de vitale wereld komt kan door het mentale onder controle worden gebracht en aangewend voor gedisciplineerde en georganiseerde handelingen. Dit moet echter gebeuren ten dienste van iets anders, niet alleen maar tot zelfvoldoening.

Dat zijn de twee nuttige aspecten van het mentale: als controlerend element, als controlewerktuig, en ook als instrument voor organisatie. Dat is zijn ware functie. (E56, 217-18)

Wat is dat, de substantie van het mentale wezen?

Mijn kind, substantie wil zeggen – hoe zal ik dat zeggen? ... – de ‘stof’ waaruit het mentale wezen bestaat. Je zou bijvoorbeeld kunnen zeggen dat de cellen de [materiële] substantie van je lichaam uitmaken. Het gaat niet om materie in de eigenlijke zin – het mentale is niet wat men materieel zou kunnen noemen – maar om datgene waaruit het mentale bestaat. Was er geen mentale substantie, dan zou er ook geen mentaal wezen zijn. Er zou alleen maar een vibratie zijn, en zelfs een vibratie heeft een milieu nodig om in te kunnen bestaan.

Bestond je lichaam niet uit materiële substantie, dan zou je geen lichaam hebben. Dat is wat men substantie noemt: het is het iets waaruit iets bestaat. De mensen denken over het algemeen dat het

mentale alleen maar een bestaanswijze is; er is echter een mentale substantie net zoals er vitale en fysieke substantie is. En omdat er zo'n substantie is, is er ook een eraan beantwoordende, op zich bestaande wereld, wat wil zeggen dat het mentale apart van het fysieke kan bestaan. Zelfs wanneer het fysieke zou verdwijnen, zou het mentale kunnen blijven voortbestaan. Het is belangrijk in te zien dat er een mentale substantie is, die vanzelfsprekend veel verfijnder is dan die van de fysieke wereld [...]

Er wordt gezegd dat de substantie verschillende dichtheidsgraden bezit; hoe materiëler, des te hoger de dichtheidsgraad, hoe meer boven de materie uit des te geringer de dichtheidsgraad. Toch is dat nog altijd substantie. Er is zelfs een etherische substantie. Ik beweer niet dat dit klopt met de wetenschappelijke theorieën, ik garandeer jullie niet dat ik geen wetenschappelijke ketterijen aan het verkopen ben, maar het is wel een kosmisch feit.

Ik denk dat ik daarover gesproken heb toen ik het eens over het occultisme had. Ik heb gezegd dat, voor je met occultisme kunt beginnen, het eerste dat je moet weten is dat de verschillende bestaansgradaties een verschillende dichtheid bezitten, en ook een individueel bestaan, onafhankelijk, eigen aan elk ervan; dat dat werkelijkheden zijn die bestaan, dat dat waarlijk reële substanties zijn en niet zomaar *bestaanswijzen*.

Er kan een mentaal wezen bestaan en er kan een mentale activiteit plaatshebben (bijvoorbeeld een gedachte) in totale onafhankelijkheid van het brein. De materialistische theorieën daarentegen houden voor dat het brein de mentale activiteit veroorzaakt. Dat is onjuist: in het brein gebeurt de materiële transcriptie van de mentale activiteit. De mentale activiteit heeft haar eigen domein en het mentale domein heeft zijn eigen realiteit, zijn eigen substantie. Men kan denken, handelen, vormen scheppen buiten het brein. Men kan zelfs leven, bewegen, zich verplaatsen en een directe kennis van de mentale dingen hebben in een mentale wereld, totaal onafhankelijk van een

lichaam dat zich ondertussen in een toestand van complete inertie kan bevinden, dus niet alleen in slaap maar in een kataleptische toestand.

Het is trouwens zeker dat zolang men niet heeft ingezien dat men bestaat uit verschillende wezenstoestanden met een onafhankelijk leven, men nooit een volledige zelfbeheersing zal verkrijgen; er zal altijd iets zijn dat je blijft ontgaan. (E54, 349-51)

Soms komen plotseling gedachten bij je op. Waar komen die vandaan en hoe werken ze in het hoofd?

Waar ze vandaan komen? Uit de mentale atmosfeer.

Waarom ze bij je opkomen? Je ontmoet ze misschien op je weg zoals je iemand ontmoet op een stadsplein. Het gaat meestal als volgt: je bevindt je op een pad waar gedachten voorbijkomen, en je ontmoet er een, en die passeert je door het hoofd. Het spreekt vanzelf dat degenen die gewend zijn te mediteren, zich te concentreren, of voor wie intellectuele problemen een concrete en tastbare werkelijkheid hebben, door de concentratie van hun geest verwante ideeën aantrekken; er vormt zich dan een groepering van ideeën die ze ordenen om een bepaald probleem op te lossen of licht te werpen op de vraag waar ze mee bezig zijn. Daarvoor moet je echter gewend zijn te mediteren en de wijsgerige geest bezitten waarvoor ideeën entiteiten zijn met een eigen leven en die je op een mentaal schaakbord ordent zoals pionnen in het schaakspel. Je neemt er een, brengt het naar ergens anders, zet het daar neer, schept een bepaalde orde en maakt zo een geheel met die ideeën die onafhankelijke individuele entiteiten zijn: ze hebben onderlinge verwantschappen en vormen patronen volgens innerlijke wetten.

Je moet daarvoor echter de gewoonte hebben van meditatie, van reflectie, van analyse, van deductie, van mentale ordening. Anders, als je er zomaar op los leeft, is dat net als in de stad: er zijn overal straten vol voorbijgangers, en de voorbijgangers die je ontmoet

passeren je door het hoofd. Soms hebben de ideeën geen enkel verband met elkaar; als je neerschreef wat je door het hoofd gaat, zou het resultaat knettergekke wartaal zijn.

We hebben al eens gezegd dat het een interessant spelletje is opeens aan iemand te vragen: 'Waar denk je aan?' Het komt vast niet vaak voor dat die persoon je duidelijk zal kunnen antwoorden: 'Ik dacht net aan dit bepaalde iets.' Kan hij het wel, dan mag je er zeker van zijn dat hij iemand is die veel nadenkt. Het spontane antwoord is anders gewoonlijk: 'Ik zou het niet weten.' [...]

Het speculatief mentale moet getraind worden om zich te ontwikkelen. Wordt het niet op een systematische manier getraind, dan leef je altijd in een soort wolk. De overgrote meerderheid van de mensen kan in zijn brein de meest tegenstrijdige ideeën herbergen zonder dat ook maar in het minst hinderlijk te vinden. Zolang men in zijn hoofd geen orde schept, loopt men op zijn minst de kans om geen controle te hebben over wat men denkt. Mensen moeten dikwijls tot actie overgaan om zich rekenschap te kunnen geven van de inhoud van wat ze denken. Is het niet tot actie, dan toch tot een gewaarwording van hun gevoelens – het valt hun ineens op dat ze geen al te mooie gevoelens hebben en ze merken dan dat ze hun manier van denken niet onder controle hebben.

Als mensen slechte gedachten hebben, komt dat dan doordat ze hun mentale niet beheersen?

Slechte gedachten? Daar zijn verschillende redenen voor. Ze kunnen het resultaat zijn van een slecht karakter; hebben ze lelijke gevoelens, dan kunnen die gevoelens oorzaak van lelijke gedachten zijn. Het kan ook andersom gaan. Ze staan misschien open voor allerlei suggesties van buitenaf, en die suggesties dringen dan in hen door, zoals ik heb uitgelegd, en wekken lelijke gevoelens op. Ze kunnen ook het gevolg zijn van onderbewuste invloeden die elkaar bevechten juist omdat er geen controle over wordt uitgeoefend.

Komen die invloeden aan de oppervlakte, dan kunnen ze ongehinderd binnenstromen door wijdopen deuren, in plaats dat er een controle over wordt uitgeoefend om de niet verkieslijke invloeden buiten te houden.

We baden in alle mogelijke dingen: goede, slechte, neutrale, lichtende, duistere. Dat is allemaal om ons heen aanwezig en ieders bewustzijn zou in principe als een filter moeten werken. Je zou niet mogen ontvangen wat je niet wilt ontvangen, je zou niet mogen denken wat je niet wilt denken. Je moet dan ook niet toestaan dat gedachten zonder je formele toestemming in gevoelens en daden worden omgezet.

Dit is in feite de reden van het fysieke bestaan. Ieder is een instrument voor de controle van een bepaald geheel van vibraties die zijn eigen opgaaf, zijn eigen werkterrein uitmaken; ieder moet daarom slechts de vibraties willen ontvangen die overeenstemmen met het goddelijk plan en de andere weigeren. (E57-58, 284-87)

Zijn er wezens in de mentale wereld?

Ja, veel. Ze zijn totaal onafhankelijk [van de andere niveaus] en hebben hun eigen leven en relaties met elkaar net zoals wezens in de andere werelden. Voor een fysiek bewustzijn zijn tijd en ruimte echter anders in de vitale of mentale wereld dan in de fysieke. Wie in het fysieke bewustzijn leeft, heeft bijvoorbeeld de indruk dat verplaatsingen in het mentale ogenblikkelijk geschieden. Ze zijn niet ogenblikkelijk, gezien vanuit het hogere bewustzijn, maar wel vanuit het fysieke, waaraan ze buitengewoon snel toeschijnen.

Wezens uit de mentale wereld hebben ook een eigen persoonlijkheid en zelfs een vorm die permanent kan zijn als ze dat verkiezen. Hun vorm is de expressie van hun denken en is voldoende plastisch om met het denken te kunnen veranderen, terwijl hij toch ook voldoende duurzaam is om blijvend herkenbaar te zijn. Treed je uit je lichaam en ga je de mentale werelden binnen, dan kun je die wezens daar

ontmoeten, met hen praten en zelfs een afspraak met hen maken voor de volgende keer!

Kunnen ze mensen onder hun invloed brengen zoals de wezens uit de vitale wereld dat doen?

Er zijn heel wat formaties die zich op aarde proberen te verwezenlijken, maar de mentale formaties [die dat willen] zijn meestal voortgebracht door menselijke wezens en blijven op het mentale niveau voortwerken met de bedoeling het denken van de mensen onder hun invloed te brengen. De wezens van het mentale niveau als zodanig zijn over het algemeen scheppende wezens, en omdat ze scheppers van vormen zijn, zijn ze er niet al te zeer in geïnteresseerd andere bestaande vormen te beïnvloeden. Ze zijn er tevreden mee zich uit te drukken door middel van de vormen die ze voortbrengen. (E50-51, 250-51)

Eén ding is zeker in verband met het mentale en de manier waarop het werkt: je kunt slechts begrijpen wat je reeds in je diepste wezen weet. In een boek word je pas echt getroffen door wat je reeds diep in jezelf aan ervaringen rijk bent. Heeft iemand een boek of een onderricht uitstekend gevonden, dan hoor je hem vaak zeggen: 'Dit is precies wat ik zelf aanvoelde en wist, maar ik kon het niet zo goed en zo duidelijk uitdrukken als het daar geformuleerd werd.'

Komt een boek met ware kennis in handen van de mensen, dan vindt ieder zichzelf in dat boek terug, en telkens wanneer hij het opnieuw leest, ontdekt hij nieuwe dingen die hij eerst niet had opgemerkt, telkens opent zich voor hem een nieuw kennisterrein dat voor hem tot dan toe ontoegankelijk was. Dat is omdat er in hem telkens nieuwe kennisniveaus worden aangeroerd die in zijn onderbewuste lagen te wachten om zich uit te drukken; die uitdrukking is nu verschaft door iemand anders en veel beter dan de persoon in kwestie het zelf had gekund. Maar zodra hij met de inhoud van die kennisniveaus in aanraking komt, herkent hij dat en

voelt hij het aan als de waarheid. De kennis die hem van buitenaf lijkt te komen is slechts een gelegenheid om de kennis die in hem aanwezig is aan de oppervlakte te brengen. (E29, 61-62)

Hoe kan het menselijk denken vormen scheppen?

In de mentale wereld scheidt het menselijk denken voortdurend vormen. Het menselijk denken is in de mentale wereld erg creatief. Wanneer je denkt, scheid je voortdurend vormen. Je zendt ze uit en ze gaan hun werk uitvoeren. Je bent voortdurend omringd door een zwerm van kleine formaties. Er zijn natuurlijk mensen die niet helder kunnen denken; die brengen dan niets dan wervelingen voort. Degenen die echter een heldere en krachtige denkwijze hebben, zijn omringd door een grote groep kleine vormen die er soms op uit gaan om bij anderen de een of andere taak uit te voeren; denk je er opnieuw aan, dan komen ze bij je terug.

Er zijn gevallen van mensen die door hun eigen mentale formaties geplaagd worden; die formaties komen dan aldoor terug als om hen te bezitten en ze kunnen er zich niet van losmaken omdat ze niet weten hoe ze die formaties, die ze zelf hebben voortgebracht, moeten ontbinden. Er zijn meer dergelijke personen dan men zou denken. Als ze een bijzonder sterke denkformatie hebben voortgebracht [...], blijft die met de voortbrenger verbonden; ze komt steeds weer zijn brein aanboren om nieuwe krachten op te doen en maakt zich bijna onontbeerlijk. Dat is een hele wereld die [door de mensheid als geheel] nog te ontdekken valt. We leven waarlijk in onwetendheid. We bezitten vermogens die we niet kennen, dus bedienen we er ons niet of heel slecht van. We bedienen ons ervan op een onbewuste manier en heel slecht.

Ik weet niet of jullie ooit van Madame David-Neel hebben gehoord, die in Tibet is geweest en die er verschillende boeken over heeft geschreven.²⁴ Ze was boeddhiste en zoals alle boeddhisten ... De boeddhisten hebben een heel strenge traditie; ze geloven niet in

God noch in zijn eeuwigheid en ze geloven evenmin in goden die werkelijk goddelijk zijn. Ze weten zich echter op bewonderenswaardige wijze van het mentale domein te bedienen. De boeddhistische discipline geeft je een groot meesterschap over het mentale instrument en het mentale domein.

Wij [de Moeder – toen Mirra Richard – en Alexandra David-Neel] praatten over van alles, en op een keer zei ze tegen me: ‘Moet u horen, ik heb een experiment uitgevoerd.’ (Ze had ook enigszins de theosofie bestudeerd.) Ze zei: ‘Ik heb vorm gegeven aan een *mahatma*²⁵ – met mijn denkkraft heb ik vorm gegeven aan een mahatma.’ Ze wist (en dit is ook bewezen) dat mentale formaties op een gegeven ogenblik een persoonlijk leven gaan leiden, onafhankelijk van de vormgever ook al blijft er een band met hem bestaan, maar onafhankelijk in de zin dat ze een eigen wil bezitten. Ze vertelde me toen: ‘Stel u voor, ik heb mijn mahatma zo goed gemaakt dat hij een persoonlijkheid is geworden die onafhankelijk van mij bestaat en dat hij me de hele tijd komt lastigvallen! Hij komt me berispen voor het een en goede raad geven voor het ander. Hij wil mijn leven besturen en ik slaag er niet in me van hem los te maken. Dat is heel erg moeilijk en ik weet niet hoe ik het moet doen.’ Ik heb haar toen gevraagd hoe ze het geprobeerd had. Ze zei het me. Ze zei ook: ‘Ik vind het ontzettend vervelend. Mijn mahatma is ontzettend vervelend, hij laat me niet met rust. Hij stoort mijn meditatie, hij belet me te werken. Ik weet heel goed dat ik hem zelf heb voortgebracht en toch lukt het me niet van hem af te komen!’ [...] Ik heb haar toen gezegd hoe ze het doen moest.²⁶ De dag daarop – ik zag haar in die tijd bijna elke dag – kwam ze me zeggen: ‘Hè, ik ben van mijn mahatma af!’ Ze had niet langer geprobeerd de band te verbreken, want dat leidt tot niets. Je moet weten hoe je je schepping weer terug in je op moet nemen, dat is het enige middel: je formatie weer inslikken.

Zo is het nu eenmaal: we brengen de hele tijd formaties voort, zij het in mindere mate en minder goed uitgewerkt. Als je bijvoorbeeld sterk aan iemand denkt, bevindt zich ogenblikkelijk een kleine emanatie van je mentale substantie bij die persoon, een vibratie van je denken die met het zijne contact gaat maken. Is zijn mentale bewustzijn ontvankelijk, dan ziet het je en zal hij achteraf tegen je zeggen: 'Je bent me verleden nacht komen opzoeken.' Dat is omdat je een kleine formatie hebt gemaakt die haar werk is gaan uitvoeren, dat erin bestond een verbinding tot stand te brengen tussen jou en die persoon, of hem een boodschap van je over te brengen. Zulke dingen gebeuren voortdurend. Omdat het echter een dagelijks en spontaan verschijnsel is dat zich in onwetendheid voordoet, geeft men er zich niet eens rekenschap van; het gebeurt automatisch.

Personen met sterke begeerten voorzien de mentale formatie van een soort vitaal omhulsel dat haar nog werkelijker maakt. Zulke personen zijn in het algemeen omgeven door een groot aantal kleine wezentjes die hun eigen formaties zijn, hun eigen mentale formaties bekleed met vitale kracht. Die vallen je de hele tijd lastig om je materieel de formatie te doen realiseren die je zelf hebt voortgebracht.

Jullie hebben misschien de boeken van Maurice Magre gelezen [...] Hij beschrijft dat. Hij is hier geweest, we hebben met elkaar gepraat, en hij zei me hoe hij altijd had opgemerkt – hij was heel sensitief – dat personen met seksuele begeerten omgeven zijn door een soort wolk van kleverige en weinig mooie entiteiten; die personen worden daar voortdurend door bestookt om in hen de [seksuele] begeerte op te wekken. Hij zei dat hij dat rondom bepaalde personen had waargenomen. Het is net of je omringd bent door een zwerm muggen, maar die entiteiten zijn groter, nog veel lelijker en plakkerig. Vreselijk is dat. En ze zwermen om je heen en ze laten je nooit met rust, en ze wekken in je de begeerte waardoor ze gevormd werden

en voeden zich ermee. Het is hun voedsel. En het is inderdaad zo, wat hij had waargenomen was volkomen juist.

Ieder draagt het gezelschap van zijn eigen begeerten met zich mee. De mensen hoeven je dus niets te zeggen, je hoeft hen maar aan te kijken en je ziet om hen heen precies de toestand waarin ze zich bevinden. Ze mogen zich als engelen of heiligen voordoen, ze kunnen je niet bedriegen, want er is dat dat om hen heen wervelt. (E54, 316-20)

De verbeelding is in feite een vormgevend mentaal vermogen. Wordt dat vermogen ten dienste van de Godheid gesteld, dan is het niet alleen vormgevend maar ook scheppend. Er bestaan trouwens geen irreële vormgevingen, want elke verbeeldingsvorm is een realiteit in het mentale vlak. De plot van een roman, bijvoorbeeld, bestaat in zijn geheel in het mentale vlak, onafhankelijk van het fysieke vlak. Ieder van ons is in zekere mate een romanschrijver en heeft het vermogen om in [het mentale] vlak vormen te scheppen. Het grootste deel van ons leven is in feite het resultaat van onze verbeelding.

Elke keer dat je je verbeelding ongezonde paden laat volgen door haar te gebruiken om vorm te geven aan wat je vreest en ongevallen of rampen te voorzien, ondermijn je je eigen toekomst. Is je verbeelding daarentegen positief gericht, dan heb je meer kansen om het gestelde doel te bereiken. Meneer Coué²⁷ heeft die machtige waarheid ten nutte weten te maken en honderden mensen genezen gewoon door hun te zeggen dat ze zich moesten verbeelden dat ze hun moeilijkheden hadden overwonnen [...] Ik herhaal het, wees nooit terneergeslagen of droefgeestig. Je verbeelding moet altijd vol hoop zijn, altijd ontvankelijk en welgemoed blijven en onder de invloed van de hoogste waarheid, zodat deze in je kant en klaar alle nodige vormen kan aantreffen om gestalte te geven aan haar scheppend licht.

De verbeelding is als een mes: ze kan ten goede of ten kwade worden gebruikt. Blijf je altijd het idee of het gevoel hebben dat je getransformeerd zult worden, dan bevorder je daardoor het proces van yoga. Geef je daarentegen toe aan neerslachtigheid en blijf je aanhoudend je beklag doen, altijd maar herhalend dat je niet klaar bent voor de realisatie of dat je niet bekwaam bent om haar te verwezenlijken, dan vergiftig je je wezen. Het is juist om reden van deze zeer belangrijke waarheid dat ik er zozeer op aandring en onvermoeibaar blijf herhalen: wat er ook gebeurt, laat je nooit ontmoedigen; integendeel, leef in de voortdurende hoop, in de onuitroeibare overtuiging dat wat we ondernomen hebben uiteindelijk zal slagen. (E30-31, 219-20)

Wanneer we ons iets verbeelden, bestaat het dan?

Wanneer je je iets verbeeldt, wil dat zeggen dat je een mentale formatie maakt die dicht bij of ver van de waarheid kan zijn, dat hangt ook af van de kwaliteit van je formatie. Er zijn er die zo'n sterk formatief vermogen hebben dat ze erin slagen te verwezenlijken wat ze zich verbeelden. Er zijn er niet veel, maar ze bestaan. Ze verbeelden zich iets en ze brengen zo'n goed gemaakte en zo'n sterke formatie voort dat die erin slaagt zich te verwezenlijken. Die personen zijn scheppers. Er zijn er niet veel, maar ze bestaan.

Wanneer men aan iemand denkt die niet bestaat, die dood is...?

Wat bedoel je? Wat zeg je daar nu? Is het iemand die niet bestaat of iemand die dood is? Dat zijn twee verschillende dingen.

Ik bedoel iemand die dood is.

Iemand die dood is ... Is die persoon in het mentale domein gebleven, dan ga je [wanneer je aan hem denkt] hem meteen opzoeken. Is hij niet langer in het mentale domein, maar in het psychische, dan volstaat het natuurlijk niet aan hem te denken. Je moet dan weten hoe je het psychische domein moet betreden om

hem daar te vinden. Is hij echter nog steeds in het mentale domein en denk je aan hem, dan kun je een mentaal contact met hem hebben en een soort mentale visie van zijn bestaan.

Het mentale heeft een eigen soort gezichtsvermogen dat niet hetzelfde is als dat van [onze fysieke] ogen, maar het is een gezichtsvermogen, het is een vermogen om vormen te onderscheiden. Het is geen verbeelding, het heeft niets met verbeelding te maken.

Verbeelding is bijvoorbeeld wanneer je je een ideaal wezen gaat voorstellen waar je al je verwachtingen op projecteert en zegt: 'Het zou zo moeten zijn, het zou zo'n vorm moeten hebben, het zou zo moeten denken en zo'n karakter hebben.' Je ziet er alle details van en je bouwt daar een wezen mee op. Schrijvers doen dat de hele tijd, want wanneer ze een roman schrijven, gebruiken ze hun verbeelding. Er zijn er die hun stof uit het leven halen, maar er zijn ook verbeeldingskrachtigen, scheppers. Ze scheppen een karakter en brengen het dan in hun boek. Dat is je verbeelding gebruiken [...]

Wat is de functie, wat is het nut van de verbeelding?

Als men haar gebruikt zoals ik gezegd heb, kan men er zijn innerlijk en uiterlijk leven mee scheppen. Men kan zijn bestaan opbouwen met zijn verbeelding, als men weet hoe men haar moet gebruiken. Daartoe moet men haar een bepaalde macht meegeven. Het is in feite een elementaire manier van scheppen, van dingen in de wereld vorm te geven. Het heeft me altijd toegeschenen dat men zonder verbeeldingskracht niet zou kunnen vooruitgaan. Je verbeelding gaat altijd op je belevenissen vooruit. Denk je over jezelf, dan verbeeld je je in het algemeen wat je zou willen worden; dat gaat je voor en je volgt; het blijft voor je uit gaan en je volgt het. De verbeelding opent de weg voor de werkelijkheid. Je kunt mensen zonder verbeelding heel moeilijk voor iets warm laten lopen; ze zien alleen maar wat zich voor hun neus bevindt, ze voelen alleen maar wat ze op een

gegeven ogenblik zijn, en ze kunnen niet vooruit omdat ze blijven steken in het alledaagse. Dat alles staat in relatie tot wat men verbeelding noemt.

Wetenschapsmensen moeten verbeelding hebben.

Veel, anders zouden ze nooit iets ontdekken. Wat men verbeelding noemt is in de grond een vermogen om van het verwezenlijkte naar het verwezenlijkbare te gaan en het door projectie in de werkelijkheid te brengen. Het is duidelijk dat men zich progressieve en regressieve dingen kan verbeelden. Er zijn mensen die zich altijd alle mogelijke rampen verbeelden, en jammer genoeg hebben ze ook de eigenschap om die rampen naar zich toe te halen. Dat zijn net antennes met een bereik tot in een wereld die nog niet verwezenlijkt is; ze vangen iets van daaruit op en brengen het naar hier over. Dat is dan natuurlijk iets wat er in de aardatmosfeer bijkomt, dingen met een tendens tot manifestatie. [De verbeelding] is een instrument dat je kunt leren beheersen, dat je naar willekeur kunt gebruiken, dat je kunt richten, afstemmen. Het is een eigenschap die je in jezelf kunt ontwikkelen en ten nutte maken, die je kunt gebruiken met een bepaald doel.

Kan men zich de Godheid verbeelden en er zo een contact mee hebben?

Als je erin slaagt je de Godheid te verbeelden, is dat al een contact. Je kunt dan in ieder geval een contact hebben met wat je van de Godheid verbeeldt. Het is eigenlijk absoluut onmogelijk zich iets te verbeelden dat niet ergens bestaat. Je kunt je niets verbeelden dat niet ergens bestaat. Het bestaat misschien niet in de aardse wereld, het bevindt zich misschien elders, maar je kunt je onmogelijk iets verbeelden dat niet reeds in principe in het heelal vervat is, anders zou het [in je verbeelding] niet kunnen bestaan. (E55, 262-65)

Kan men door de verbeelding zijn verlangens of aspiraties tot vervulling brengen?

Wat bedoel je? Wat wil je eigenlijk zeggen? Dat je je verbeeldt dat een verlangen vervuld is en zo bijdraagt tot zijn verwezenlijking?

Ja.

Zeker, vast en zeker.

Idealen ook?

Waar de mensen echter in het algemeen niet over beschikken is voldoende tijd. Maar als je bijvoorbeeld een heel sterke verbeelding hebt en je werkt de verwezenlijking van een verlangen uit, mooi in alle details en als een goed gebouwde formatie die op zichzelf bestaat, keurig afgewerkt, dan mag je zeker zijn dat ze zich zal verwezenlijken als je lang genoeg in leven blijft. Ze kan zich morgen verwezenlijken, of het volgend ogenblik, of het kan jaren duren, of eeuwen, maar dat ze zich zal verwezenlijken is zeker. Als je dan aan die verbeeldende kracht een scheppend vitaal vermogen toevoegt, dan kun je er een levende kracht van maken, en omdat alle levende krachten hun manifestatie nastreven, zal ze op de aardse omstandigheden pressie uitoefenen om zich te verwezenlijken en zal ze zich ook verwezenlijken.

Zoals ik gezegd heb, moet je rekening houden met twee punten. Ten eerste, wat de verlangens en de persoonlijke omstandigheden betreft zijn mensen niet erg volhardend; ze zijn niet erg standvastig, en na een poosje verliezen ze hun interesse zelfs voor iets wat hen heel erg geïnteresseerd heeft. Ze gaan aan iets anders denken, ze hebben weer andere verlangens en maken andere formaties. Wat men zich eerst verbeeld had, was erg goed vormgegeven, en na zijn weg in de ruimte te hebben gevolgd, verwezenlijkt het zich. De persoon in kwestie, die inmiddels met een andere constructie begonnen is omdat de eerste hem niet langer interesseerde, wordt nu geconfronteerd met de verwezenlijking van dat vroegere verlangen, terwijl hij reeds met een ander bezig is, en met nog een ander, en met nog een. Hij vindt dat dan bepaald ergerlijk: 'Maar ik

moet daar niets meer van hebben, wat komt dat hier nu nog doen?’ – zonder zich rekenschap te geven van het feit dat het eenvoudig het resultaat is van een vroegere inspanning.

Als het in plaats van verlangens om aspiraties naar spirituele zaken gaat en je je inspanning regelmatig doorzet, dan ben je er absoluut zeker van op een dag te verkrijgen wat je je verbeeld hebt. Het kan wat tijd vragen als zich veel hindernissen op de weg bevinden. Als bijvoorbeeld de formatie die je gemaakt hebt in de aardatmosfeer erg ongewoon is, kan het even duren om de omstandigheden van haar vervulling voor te bereiden. Is het evenwel iets wat al meermaals op aarde gerealiseerd is en geen al te ingrijpende transformatie, dan kun je de verwezenlijking vrij vlug verkrijgen op voorwaarde dat je de inspanning met de nodige volharding doorzet. Voeg je daarbij de intensiteit van je geloof, vertrouwen in de goddelijke genade en de overgave van jezelf aan de genade die alles doet wat men van Haar verwacht, dan kan dat iets geweldigs worden; je kunt meemaken hoe de dingen zich steeds meer verwezenlijken en hoe de meest verbazingwekkende dingen het een na het ander werkelijkheid worden. Maar daarvoor moeten bepaalde voorwaarden worden vervuld.

Er is een grote zuiverheid nodig en een grote intensiteit in de zelfovergave, alsook het absolute vertrouwen in de opperste wijsheid van de goddelijke genade, die beter dan wijzelf weet wat goed voor ons is, en zo meer. Offert men dan zijn aspiratie aan de Godheid, schenkt men ze Hem werkelijk met een voldoende intensiteit, dan zijn de resultaten wonderbaarlijk. Je moet echter in staat zijn om ze te zien, want wanneer de nagestreefde dingen dan verwezenlijkt worden, vinden de meeste mensen dat heel normaal; ze zien niet eens waarom een bepaald iets gebeurd is en hoe het in zijn werk is gegaan. Ze zeggen gewoon: ‘Dat spreekt toch vanzelf, het kon toch niet anders?’ Ze missen dan de vreugde van de dankbaarheid. Want als je vervuld kunt worden met dankbaarheid en erkentelijkheid

jegens de goddelijke genade, dan voltooit dat het geheel, en bij elke stap vooruit zie je steeds beter dat alles precies is zoals het hoort te zijn en het beste dat het zijn kan. Zo is dat. (E55, 273-75)

Sri Aurobindo schrijft hier: 'De rede is enerzijds wat onze vitale aandriften en de inspanning van ons mentaal zoeken verlicht – ze is niet altijd het voornaamste licht – en corrigeert; ze is anderzijds een eenvoudige dienaress van de versluisde geest en bereidt de wegen voor de komst van zijn heerschappij.'

Ja, dat is wat we gezegd hebben, dat de rede in het rationele domein datgene is wat je het juiste oordeel geeft en de goede richting aanwijst. Dat is wat men 'verlichten' noemt, licht brengen in iets. Twijfelt men, dan bevindt men zich in duisternis, in verwarring, maar doet men een beroep op de rede, dan kan ze je op een bepaald punt leiding verschaffen, ze kan klaarheid schenken waar men zich in het donker bevindt, dus 'verlicht' ze. 'Dienares van de Geest' betekent dat ze getransformeerd kan worden tot een instrument om de spirituele werkelijkheid in de lagere delen van het wezen te onthullen; een dienaress dient, nietwaar, en in dit geval dient ze de Geest als zijn instrument. Ze kan de wegen voor de komst van het rijk van de Geest voorbereiden door evenwicht en vrede te vestigen in het wezen, zodat het op de juiste manier oordeelt, op de juiste manier handelt en in staat is de Geest te ontvangen in een toestand van verlicht evenwicht.

Het spreekt vanzelf dat een wezen dat in een draaikolk van duisternis verkeert niet klaar is om de Geest te ontvangen. Ben je er echter door het gebruik van de rede in geslaagd je wezen op een logische, redelijke, evenwichtige en wijze manier te organiseren – de rede is in haar essentie een instrument van wijsheid – dan is dat een uitstekende voorbereiding om voorbij de rede te gaan, als je maar weet dat ze geen eindpunt maar slechts een voorbereidend middel is. Ze is een basis, zie je. Degenen die spirituele ervaringen hebben,

die een contact met de hogere werelden hebben zonder daarvoor in hun lagere wezensdelen klaar te zijn, ondervinden heel wat moeilijkheden omdat ze voortdurend te kampen hebben met een hoop wezen-elementen die niet op orde zijn, niet gezuiverd, niet geclassificeerd. Elk daarvan trekt het laken naar zijn kant; het heeft zijn eigen aandriften, voorkeuren en begeerten, en het licht dat van boven gekomen is moet daar dan orde in scheppen. Had de rede op voorhand haar werk gedaan en de plaats min of meer schoon en leefbaar gemaakt, dan zou de Geest bij zijn neerdaling er zich gemakkelijker hebben kunnen vestigen. (E55, 196-97)

Velen denken en schrijven onder inspiratie. Waar komt die vandaan?
Velen? Als dat niet mooi is! Ik dacht niet dat er zoveel waren ....
Nou, en?

De dichters, wanneer ze gedichten schrijven ...

Inspiratie komt van tal van verschillende niveaus. Inspiratie kan materieel zijn, inspiratie kan vitaal zijn, er is inspiratie die van allerlei mentale niveaus afkomstig is, en er is – zeer zelden – inspiratie die uit het hogere mentale of uit een nog hogere wereld komt. Niet alle inspiratie komt van hetzelfde niveau. En geïnspireerd zijn betekent daarom niet noodzakelijk dat men een wezen van een hoger type is. Men kan ook geïnspireerd zijn om grote dwaasheden te verkopen of te begaan!

‘Geïnspireerd’, wat wil dat zeggen?

Het wil zeggen iets ontvangen dat van hogerop komt en dat niet in je aanwezig was; het wil zeggen je openstellen voor een invloed van buiten je individuele bewuste wezen.

Men kan eigenlijk ook geïnspireerd zijn om een moord te begaan. Er zijn landen waar moordenaars onthoofd worden, waar hun hoofd wordt afgehakt; dat veroorzaakt een erg gewelddadige dood waardoor het vitale wezen ineens uit het lichaam wordt gestoten,

zodat het de tijd niet heeft zich geleidelijk aan los te maken om het lichaam te verlaten. Het vitale wezen wordt dan met geweld uit het lichaam gestoten samen met al zijn impulsen, en het neemt doorgaans zijn intrek in een van de personen die [bij de onthoofding] aanwezig zijn, deels vol afgrijzen deels met een soort ongezonde nieuwsgierigheid. Deze nieuwsgierigheid verwekt bij hen een opening en [het vitale wezen van de onthoofde] treedt erdoor naarbinnen. Statistieken hebben aangetoond dat de meeste jonge moordenaars [in die landen] zeggen dat de impuls [om een moord te begaan] bij hen is opgekomen toen ze de dood van een andere moordenaar bijwoonden. Dat was dus een 'inspiratie', maar van het verderfelijke soort.

Inspiratie is in de grond een moment van openheid voor iets wat tevoren niet in je persoonlijk bewustzijn aanwezig was, dat van buiten komt, dat in je doordringt en je aanzet om iets te doen. Dit is de breedst mogelijke omschrijving. Wanneer de mensen zeggen: 'Dat is een geïnspireerd dichter', dan bedoelen ze gewoonlijk dat de dichter in kwestie iets van heel hoog ontvangen heeft en op een merkwaardige manier verwoord. Men zou echter moeten zeggen dat hij een inspiratie van hoge kwaliteit heeft.

Komt dat niet wanneer men wil?

Wanneer men wil? Meestal niet, omdat men het mechanisme van zijn wezen niet voldoende kent en omdat men de deuren van de inspiratie niet kan openen wanneer men het wil.

Het is echter wel iets wat mogelijk is. Het is een van de dingen die je sneller worden aangeleerd op het pad van yoga, een bepaalde deur te openen wanneer je het wilt. Dat kan het resultaat zijn van meditatie, van concentratie, van aspiratie; al die technieken zijn bestemd om ergens een deur te openen.

In het algemeen probeert men een deur te openen voor het hoogst mogelijke, niet voor onverschillig wat. De ontvankelijkheid voor

onverschillig wat is jammer genoeg altijd aanwezig.

Het is onmogelijk helemaal in een ivoren toren opgesloten te zijn. Trouwens, ik denk niet dat het erg nuttig zou zijn, je zou onmogelijk nog vooruitgang kunnen boeken als je helemaal in jezelf besloten was. Je zou dan slechts kunnen schikken en blijven herschikken wat in jezelf aanwezig is. Stel je voor dat je als een gesloten bol was, compleet afgesloten, zonder enig contact met de wereld erbuiten: je zendt niets uit, je ontvangt niets, je bent compleet van alles afgesloten. Je bezit een aantal bewustzijns-elementen, wezensuitingen, vibraties (noem het wat je wilt) en dat is allemaal binnen in die bol besloten, en je bewustzijn ook. Je hebt niet het minste contact met de buitenwereld, je bent je enkel en alleen van jezelf bewust. Wat kun je dan beginnen? De innerlijke ordening veranderen, dat kun je, ja. Je kunt heel wat bereiken door de innerlijke ordening te veranderen, maar daar blijft het dan ook bij. Er doet zich een soort innerlijke vooruitgang voor, maar geen werkelijke vooruitgang met betrekking tot de krachten buiten je. Na een poosje zou je ontzettend beperkt worden en jezelf hartstikke beu. De elementen binnenin almaar schikken en herschikken, en nog eens schikken en herschikken, dat is niet prettig.

We treden echter de hele tijd buiten onszelf en we brengen van die uittredingen altijd iets mee terug. Het is net of je poreus bent: krachten gaan van je uit en krachten komen in je binnen. Er hebben onafgebroken zulke wisselwerkingen plaats. Het is daarom heel erg belangrijk de omgeving te kiezen waarin je leeft, want er heeft een voortdurende uitwisseling plaats tussen wat je geeft en wat je ontvangt. Personen die zich veel in uiterlijke activiteiten uitleven, ontvangen meer, maar in hetzelfde vlak als dat van hun activiteiten. Jonge kinderen, bijvoorbeeld, die altijd in beweging zijn, altijd aan het schreeuwen, hollen en springen – ze houden zich zelden rustig behalve wanneer ze slapen, en dan nog – die verbruiken veel en ze ontvangen veel; meestal is dat een verbruik van fysieke en vitale

energieën en ook een ontvangen van fysieke en vitale energieën. Ze recupereren grotendeels wat ze verbruiken. Het is dus heel belangrijk dat ze in een milieu verblijven waar ze na of tijdens het verbruik van hun krachten iets kunnen terugwinnen dat op zijn minst van een gelijkwaardige kwaliteit als de hunne is, niet van mindere kwaliteit.

Wanneer je niet langer die generositeit van de beweging hebt, ontvang je veel minder. Dit is een van de redenen – een van de voornaamste – dat de fysieke groei tot stilstand komt. Je wordt zuinig, je probeert zo weinig mogelijk te verbruiken, en het mentale gaat er zich mee bemoeien: ‘Je moet oppassen en je niet moe maken, je moet niet te veel doen’, enzovoort. Het mentale moeit er zich mee en de fysieke ontvankelijkheid vermindert aanzienlijk. Ten slotte houd je op met groeien – door redelijk te worden houd je op met groeien!

De ontvankelijkheid vermeerdert echter op andere niveaus. Bij mensen die in een wereld van begeerten en hartstochten leven vermeerdert de vitale ontvankelijkheid soms zodanig dat ze onaangename afmetingen aanneemt voor henzelf en voor anderen. Allen die mentaal productief zijn, die studeren, die een mentale activiteit uitoefenen, kunnen een onbegrensde [mentale] vooruitgang maken indien ze hun mentale activiteit blijven uitoefenen. Het mentale in het menselijk wezen staakt nooit zijn bedrijvigheid, ook niet wanneer het fysieke instrument achteruitgaat. De mens kan zijn materiële intelligentie niet langer uiten wanneer hij bijvoorbeeld een hersenletsel heeft, maar toch is er niets dat het mentale zelf, onafhankelijk van het instrument, verhindert zich te blijven ontwikkelen. Het [mentale] wezen heeft een oneindig langere levensduur dan het fysieke wezen. Het is nog jong wanneer men fysiek reeds oud is. Alleen wanneer men er niet op toeziet zijn brein in goede staat te bewaren, of wanneer zich een ongeval voordoet en het beschadigd wordt, kan men zich niet langer uitdrukken, maar het

mentale zelf blijft zich ontwikkelen. Zij die zich in een voldoende staat van fysiek evenwicht bevinden, bijvoorbeeld degenen die zich niet aan buitensporigheden hebben overgegeven, die hun lichaam nooit hebben misbruikt, die zichzelf niet vergiftigd hebben zoals de meesten doen (die niet hebben gerookt, die geen alcohol hebben gedronken, en zo meer), die behouden hun brein in een betrekkelijk goede staat; ze kunnen het blijven ontwikkelen, zelfs in mentale expressie, tot het eind van hun leven. Pas wanneer zich in hun laatste levensjaren een soort afstandelijkheid in hen voordoet, verliezen ze het vermogen om zich uit te drukken. Maar het mentale blijft zich ontwikkelen.

Het vitale is van nature onsterfelijk. Het is evenwel niet geordend en het bevindt zich in zijn normale toestand in een staat van buitensporige opwinding, van hartstochtelijkheid, van tegen elkaar opbotsende aandriften. Door dat alles maakt het zichzelf kapot. Een begeerte, een hartstocht is iets heel erg levends en blijft ook heel lang leven, zelfs onafhankelijk van het wezen dat hem veel meer passief ondergaan dan actief gevormd heeft. Dat zijn namelijk dingen die je ondergaat, die van buiten op je afkomen als een storm die je wezen overweldigt en meesleept als je je niet heel rustig houdt, zo, helemaal onbeweeglijk en rustig als klampte je je binnenin aan iets stevigs en onwrikbaars vast en liet je de storm uitrazen. Terwijl hij aan het razen is, moet je je niet verroeren. Je moet niet rillen van schrik, wankelen op je benen of je van je stuk laten brengen, maar volmaakt onbeweeglijk blijven en weten dat stormen overgaan. En wanneer de storm is uitgewoed, dan is het voorbij. Je kunt eens diep ademhalen en weer je gewone evenwichtige toestand aannemen, met een minimum aan aangerichte schade. Zo eindigt het doorgaans goed.

Maar met degenen die als een kurk op de golven zijn en die her en der worden gedreven, die zichzelf niet in de hand kunnen houden, met hen kan van alles gebeuren. Ze kunnen in een wervelkolk

terechtkomen en in één keer verzwoegen worden. Dan blijft er niets over. (E53, 236-41)

Tot welk niveau behoort de intuïtie?

Het is een van de niveaus, een van de werelden waar we het de laatste keer over hebben gehad, tussen het hoger mentale en het bovenmentale.

Hoe manifesteert zich die, Moeder, de intuïtie?

Hoe die zich manifesteert? Het is iets wat zich voordoet zonder redeneren, zonder analyseren, zonder deduceren. Ineens weet je iets zonder het beredeneerd te hebben, zonder het te hebben geanalyseerd of gededuceerd, zonder erover te hebben nagedacht, zonder je brein te hebben gebruikt, zonder de elementen van het probleem bijeen te hebben gebracht en geprobeerd er een oplossing voor te vinden ... Dat is ineens als een licht in je bewustzijn, misschien in je hoofd, misschien lager, op een andere plek. Het is een licht in je bewustzijn dat op een bepaald punt een precieze kennis brengt die niet het resultaat is van analyses en deducties. Het is in feite de eerste manifestatie van een kennis door vereenzelviging.

Begrijp je wel wat dat betekent, kennis door vereenzelviging? Als je ertoe komt je met iets te vereenzelvigen, dan wórd je dat iets gedurende een bepaalde tijd, en door dat iets te worden, weet je wat er zich in bevindt, zonder nog te hoeven gissen of veronderstellingen te maken. (E54, 480-81)

Wanneer je een tekst leest, komen er soms ideeën bij je op. Hoe kun je dan onderscheid maken tussen een idee van de [schrijver van de tekst] en een idee van jezelf?

Weet je, dat bestaat niet, een idee van iemand anders en een idee van jezelf. Niemand heeft ideeën die van hemzelf zijn. Er is een oneindigheid [van ideeën] waaruit elk put volgens zijn persoonlijke

affiniteit. Ideeën zijn gemeenschappelijk bezit, een gemeenschappelijk goed.

Er zijn echter verschillende verdiepingen. Eerst is er de verdieping waarmee we het meest vertrouwd zijn, die waar de hersenen van ieder van ons op afgestemd zijn; die [ideeën] krioelen hier, op de verdieping van de doorsneemens. Dan is er een iets hogere verdieping voor personen die men denkers noemt. En daarboven zijn nog hogere verdiepingen, veel; sommige bevinden zich voorbij de wereld van de woorden maar behoren nog steeds tot het domein van de ideeën. En er zijn personen die in staat zijn tot helemaal bovenaan te klimmen, daar iets wat op een licht lijkt te bemachtigen en het naar beneden te brengen samen met zijn hele voorraad ideeën en gedachten. Breng je een idee uit een van de hoogste domeinen naar beneden, dan neemt ze een bepaalde ordening aan, ze kristalliseert zich in een groot aantal gedachten welke die idee alle op een verschillende wijze uitdrukken. Ben je een schrijver, of een dichter, of een beeldend kunstenaar, en je brengt de idee nog lager naar beneden, dan kunnen allerlei uitdrukkingwijzen van een grote verscheidenheid bij je opkomen, allemaal voortspruitend uit één idee maar die van heel hoog komt. Weet je hoe je dat moet doen, dan leer je onderscheid te maken tussen de idee in haar zuiverheid en haar uitdrukkingwijze.

Er zijn er die dat in hun brein niet kunnen omdat hun de verbeelding of de gave om te schrijven ontbreekt, maar ze kunnen het aanleren door studie en door te lezen wat anderen hebben geschreven. Er zijn veel dichters die dezelfde idee tot uitdrukking hebben gebracht – dezelfde idee, maar in zoveel verschillende vormen [bij de verschillende dichters] dat als je er veel van leest (voor degenen die graag veel lezen) het heel interessant wordt om na te gaan: kijk, die bepaalde idee werd door deze dichter zo uitgedrukt en door die andere zo, enzovoort. Je hebt dan een keuze van verwoordingen door verschillende dichters van een en dezelfde idee ginderboven,

hoog, heel hoog. En je stelt vast dat er een bijna wezenlijk verschil is tussen de zuivere idee, de oeridee, en haar formulering in de mentale wereld, en zelfs in de wijsgerige of artistieke wereld. Het is een uitstekende bezigheid als je graag mentale gymnastiek doet.

Wil je echter werkelijk intelligent worden, dan moet je mentale gymnastiek kunnen doen, net zoals je fysieke gymnastiek moet kunnen doen als je werkelijk een sterk lichaam verlangt. Dat is net hetzelfde. Mensen die nooit mentale gymnastiek hebben gedaan, hebben een klein, pover brein, heel simplistisch; ze denken hun leven lang net als kinderen. Je moet [die mentale gymnastiek] kunnen doen – zonder hem echter helemaal serieus te nemen; je moet er geen rotsvaste overtuigingen door gaan smeden en zeggen: ‘Deze idee is waar en die daar is onwaar. Deze formulering is de juiste en die daar is onjuist. Deze godsdienst is de ware en die andere is vals’ – en wat al niet meer. Begin je daarmee, dan word je compleet stompzinig.

Kun je echter in dat alles enig inzicht krijgen en bijvoorbeeld alle godsdiensten de een na de ander nemen en zien hoe ze dezelfde menselijke aspiratie naar een absoluut iets hebben uitgedrukt, dan wordt het interessant. Je kunt dan met dat alles ... ja, beginnen te spelen. En als je die dingen helemaal beheerst, kun je erbovenuit stijgen en op het eindeloos menselijk geredetwist met een glimlach neerkijken. Je bent dan meester over je denken en je windt je niet langer op omdat iemand niet denkt zoals jij – wat hier jammer genoeg een algemeen verbreide ziekte is. (E55, 105-107)

Er is wat het mentale betreft iets wat heel moeilijk maar naar mijn mening ook heel belangrijk is: je moet je mentale nooit toestaan over dingen en mensen te oordelen. Zeggen: ‘Dit is goed, dat is slecht; dit is goed en dat is kwaad, deze heeft dit gebrek, gene heeft die kwalijke trek’, enzovoort; dat is allemaal denigrerend.

Allen die hun intelligentie ontwikkelen, merken dat ze steeds minder weten naarmate ze intelligenter worden en dat men met het mentale

niet kan weten. Men kan op een bepaalde wijze denken, op een bepaalde wijze oordelen of de dingen zien, maar men is nooit zeker van iets en men zal ook nooit van iets zeker zijn. Men kan altijd blijven zeggen: 'Het is misschien zo' of: 'Het is misschien anders', tot in het oneindige, omdat het mentale geen kennisinstrument is.

Boven de gedachten bestaan de zuivere ideeën; de gedachten dienen om de zuivere ideeën uit te drukken. En de kennis bevindt zich even ver boven het domein van de zuivere ideeën als deze zich boven het denken bevinden. Je moet dus van het denken weten op te klimmen tot de zuivere idee, die op haar beurt een uitdrukkingwijze van de kennis is. De kennis kan alleen maar door een totale vereenzelviging worden verkregen. Als je dus van je kleine menselijke mentale uitgaat, het mentale van het fysieke bewustzijn dat steeds door blijft malen, dat in zijn belachelijk superioriteitsgevoel alles vanuit de hoogte beziet en beoordeelt, dat zegt dat iets verkeerd is en hoe het anders zou moeten zijn, dan ben je zonder mankeren zeker je te vergissen. Het beste is te zwijgen, de dingen goed te bekijken, en alles in jezelf te registreren en daar te bewaren zonder er een oordeel over te vormen. Ben je in staat dat alles rustig in jezelf te bewaren zonder de minste opwindning, en het rustig aan het hoogste deel van je bewustzijn voor te leggen terwijl je ondertussen oplettend stil probeert te blijven en af te wachten, dan zal misschien na verloop van tijd, als van heel ver en heel hoog, iets als een licht verschijnen, en je zult dan wat meer waarheid kennen. Maar zolang je je gedachten door elkaar blijft haspelen en ze slechts bij stukjes en beetjes tot uitdrukking brengt, zul je nooit iets weten. Ik zal het honderd keren herhalen als het nodig mocht blijken: zolang jullie daar niet van overtuigd zijn, zullen jullie nooit aan je onwetendheid kunnen ontsnappen.

Is er een bepaald aantal zuivere gedachten?

Om dat te weten, moet je het gaan vragen aan de allerhoogste! Ik houd me niet bezig met statistieken.

Ik zal jullie een anekdote vertellen. Een vriend van me had een reis gemaakt naar India en hij werd uitgenodigd om over zijn reis te vertellen. Er was ter plekke een heel gelovige oude dame aanwezig, die hem de vraag stelde: 'Zijn de zielen in India geteld?' 'Ja', antwoordde hij. 'Hoeveel zijn er dan?' vroeg de oude dame. Zijn antwoord: 'Eén.' (E50-51, 54-55)

Welk deel van het wezen verlaat het lichaam bij een vitale nachtmerrie?

Je vitale – niet in zijn geheel (want dat zou een kataleptische toestand veroorzaken), maar een deel van het vitale gaat aan de wandel. Er zijn personen die altijd naar kwade oorden gaan, dus hebben ze erg moeilijke nachten. Het aantal soorten wandelingen dat je kunt maken is ontelbaar. Het kan een heel klein iets zijn, een klein deel van je [vitale] wezen [dat je lichaam verlaat], maar als het voldoende bewust is, kan het je een nare nachtmerrie bezorgen.

Zie je, wanneer je slaapt zijn je innerlijke wezensdelen niet in je lichaam samengebald; ze verlaten het en gedragen zich min of meer onafhankelijk (wel op beperkte wijze, maar toch onafhankelijk). Ze brengen die tijd in hun eigen domein door. Het mentale doet dat nog meer, want het is ternauwernood in het lichaam bevat; het is slechts in het lichaam geconcentreerd maar er niet in bevat. Ook het vitale komt buiten de begrenzingen van het lichaam, maar het is er meer in geconcentreerd. De substantie van het mentale is echter zo subtiel dat het volstaat aan iemand te denken om met die persoon samen te zijn, gedeeltelijk dan toch, mentaal. Denk je sterk aan een bepaalde plaats, dan is een deel van je mentale daar aanwezig; afstand bestaat er om zo te zeggen niet.

Om een mentale te hebben dat rond het lichaam gecentraliseerd is, moet je de juiste opvoeding hebben gehad. Weinig mensen hebben

een mentale met een bepaalde vorm, dat zijn [bij de meesten] net drijvende wolken die komen en gaan. Zelfs om een vitale te hebben met een vorm gelijkend op die van je fysieke lichaam, moet je sterk geïndividualiseerd zijn, sterk gecentraliseerd. Dat geldt nog meer voor het mentale wezen. Dit moet helemaal geïndividualiseerd zijn, gecentraliseerd, georganiseerd rond het psychische centrum om een vaste vorm te hebben.

Er zijn mensen die hun leven doorbrengen met het organiseren van hun mentale. Ik heb er gekend die van hun mentale een soort versterkte vesting hadden gemaakt, een enorm bouwwerk (dat waren mensen met buitengewone mentale capaciteiten). Ze hadden hun mentale tot een groot bouwwerk gemaakt, heel sterk, en zo vast, met zulke stevige muren dat ze geen contact meer hadden met de mentale wereld erbuiten. Ze leefden helemaal in hun eigen constructie. Al hun bewustzijnsverschijnselen behoorden tot die constructie; ze hadden geen contact meer met de mentale buitenwereld. Ze hadden nog wel een contact met hun eigen vitale en hun eigen lichaam, maar al hun bewustzijnsverschijnselen speelden zich af in hun mentale constructie, ze konden daar niet meer uit.

Dit is heel sterk bij degenen die het spirituele leven beoefenen met de klassieke methoden van verwerping van het materiële bewustzijn, concentratie op het innerlijk wezen en vereenzelviging ermee. Als ik namen zou noemen, zouden jullie ervan opkijken. Ze bouwen een zienswijze op waarin je alle gradaties van het mentale terugvindt, zo'n stevige en onwrikbare constructie dat ze erin opgesloten zitten. Wanneer ze menen de opperste waarheid bereikt te hebben, hebben ze niets anders dan het zenit van hun eigen mentale constructie bereikt.

En ze hebben alle ervaringen die ze voorzien hadden: de ervaring van de bevrijding, de ervaring van uit het lichaam te treden, de ervaring van vereenzelviging met de allerhoogste – alles, alles, maar

allemaal binnen hun eigen constructie, zonder enig raakpunt met de universele werkelijkheid. Als je daarin dan tussenbeide komt (als je om de een of andere reden het vermogen hebt om erin tussenbeide te komen), of als je gewoon een bres slaat in een van die muren, dan zijn ze daar eerst ondersteboven van en daarna beschouwen ze de kracht die dat heeft gekund als een verschrikkelijke kracht van vernietiging, als de manifestatie van een vijandige kracht van de kwaadaardigste soort!

Wat is een mentale nachtmerrie?

Als er chaos heerst in het brein, of als het door hevige opwinding of overspanning door koorts is aangegrepen, of als de controle onvoldoende is en men zich door mentale formaties in bezit laat nemen, dan doet zich meestal [een mentale nachtmerrie] voor – trouwens meestal veroorzaakt door mentale formaties die men zelf heeft voortgebracht. Daar de controle van het redelijk, wakend bewustzijn dan is opgeheven, gaat dat allemaal een rondedans uitvoeren in je hoofd, met als gevolg een soort ontketende waanzin. De gedachten warrelen door elkaar, botsen tegen elkaar op, vechten met elkaar – het is werkelijk hallucinatorisch. Als men dan de macht niet bezit om in zijn hoofd een diepe vrede te brengen, een grote rust, een heel sterk en zuiver licht, dan is dat tienmaal erger dan een vitale nachtmerrie.

De akeligste vitale nachtmerrie is meestal een gevecht met een vijand die je wil doden. Je probeert hem hard te raken maar de slagen komen nooit aan; je legt er al je kracht in, al je energie, maar het lukt je nooit je tegenstander te treffen. Hij staat daar dreigend vóór je, hij gaat je wurgen, en je verzamelt al je energie. Je probeert hem te treffen, maar niets kan hem raken. Wanneer de strijd een lijf aan lijf gevecht is met een wezen dat zich op je gooit, dan is het bijzonder weerzinwekkend. Het is om díé reden dat je wordt aangeraden je lichaam niet te verlaten zonder de nodige macht of

zuiverheid. De kracht die je in dat soort nachtmerrie wilt gebruiken is de 'herinnering' aan een fysieke kracht; je kunt echter een grote fysieke kracht hebben, zelfs een eersterangs bokser zijn, en je niettemin in de vitale wereld totaal krachteloos bevinden omdat je niet over het nodige *vitale* vermogen beschikt.

Bij die mentale nachtmerries, bij die koortsachtige heksendans in je hoofd, heb je helemaal de indruk je verstand te verliezen. (E50-51, 215-18)

Wat is het bewustzijn?

[*Na een stilte:*] Ik ben uit meerdere verklaringen aan het kiezen. Een daarvan is een grapje, namelijk dat het bewustzijn het tegenovergestelde is van de onbewustheid. Een andere ... [Het bewustzijn] is de scheppende essentie van het heelal. Zonder bewustzijn geen heelal, want bewustzijn betekent objectivering. Ik zou ook kunnen zeggen dat het bewustzijn is wat *is*, omdat er zonder bewustzijn niets is. Dat is de beste verklaring. Zonder bewustzijn is er geen leven, geen licht, geen objectivering, geen schepping, geen heelal.

Er is misschien een bewustzijn in de niet-gemanifesteerde allerhoogste – maar als men over die dingen spreekt, gaat men onzin verkopen. Er wordt gezegd dat de allerhoogste zich in het eerste begin van zichzelf bewust geworden is – wat zou betekenen dat hij zich tevoren niet van zichzelf bewust was, dat hij zich toen in een toestand bevond die men niet 'bewust' kan noemen! – dat zijn eerste uiting er dus in bestond zich van zichzelf bewust te worden, en dat, toen hij zich eenmaal van zichzelf bewust geworden was, hij zijn bewustzijn naar buiten heeft geprojecteerd, waardoor de schepping is ontstaan. Het is tenminste wat de oude traditie zegt. Laten we aannemen dat er nooit een begin is geweest, want [een begin veronderstellen] is een menselijke manier van zien: het begin is de allerhoogste, de niet-gemanifesteerde allerhoogste die zich van

zichzelf bewust is geworden. Hij vond misschien dat zijn bewustzijn als zodanig hem niet voldeed (!) en hij heeft het geprojecteerd (niet buiten zichzelf, want er is niets anders dan hij), hij heeft het veranderd in een actief bewustzijn opdat het een objectivering van hemzelf zou worden.

Men kan bijgevolg met zekerheid zeggen dat het bewustzijn de oorsprong van alle schepping is. Dit is een zekerheid voor zover men met woorden zeker kan zijn: het bewustzijn is de oorsprong van alle schepping. Zonder bewustzijn geen schepping. Wat wij nu bewustzijn noemen is niet meer dan een ver contact, vaag en onbepaald, met het opperste bewustzijn. Het is, als je wilt, de afspiegeling van het originele bewustzijn in een niet al te exact gevormde, niet al te zuivere spiegel. Wat wij ons bewustzijn noemen, is dat originele bewustzijn weerspiegeld in een wazige persoonlijke spiegel (soms heel erg wazig, soms heel erg vervormend).

Als we dus door middel van die weerspiegeling langzamerhand de oorsprong van het weerspiegelde terugvinden, kunnen we in contact komen met het ware bewustzijn. Zijn we eenmaal in contact met het ware bewustzijn, dan stellen we vast dat het overal hetzelfde is, dat de opdeling slechts door de vervorming veroorzaakt wordt. Zonder de vervorming is alles bevat in een en hetzelfde bewustzijn. Dit betekent dat het slechts de vervorming is, de weerkaatsing in de vervormende spiegel, die de verschillen en de opdeling in het bewustzijn veroorzaakt, anders is alles één bewustzijn. Men kan deze dingen echter slechts door ervaring begrijpen. (E50-51, 258-60)

Het bovenmentale

Boven het mentale zijn er verscheidene niveaus van bewuste existentie, waaronder de werkelijk goddelijke wereld die door Sri Aurobindo 'het supramentale' werd genoemd, de wereld van de waarheid. Maar tussen [het mentale en het supramentale] heeft Sri

Aurobindo een wereld onderscheiden die hij 'het bovenmentale' heeft genoemd, de wereld van de kosmische goden.

Tot nu toe is het het bovenmentale dat onze wereld heeft geregeerd; het is de hoogste top die de mens in zijn verlicht bewustzijn heeft kunnen bereiken. Men heeft dat voor de opperste Godheid genomen, en allen welke die top hebben bereikt, hebben er nooit een ogenblik aan getwijfeld dat ze met de ware Geest in aanraking waren gekomen. Zijn luister is voor het gewoon menselijk bewustzijn zó groot dat het er totaal door gefascineerd wordt en meent de opperste waarheid te hebben gevonden.

Het is nochtans een feit dat het bovenmentale zich ver onder de Godheid als zodanig bevindt. Het is niet het authentieke verblijf van de waarheid. Het is alleen maar het domein van de *vormgevers*, van de machten en scheppende godheden die sinds de aanvang der tijden door de mens zijn vereerd. Indien de ware Godheid zich nog niet heeft gemanifesteerd en de aardse natuur nog niet heeft getransformeerd, is het juist omdat de mens het bovenmentale met het supramentale heeft verward. De kosmische goden leven niet volledig in het waarheidsbewustzijn; ze hebben er slechts een verbinding mee en elk van hen vertegenwoordigt een aspect van zijn glorie.

Het supramentale is ongetwijfeld ook in de geschiedenis van de wereld actief geweest, maar altijd via het bovenmentale. Alleen de directe neerdaling van het supramentale bewustzijn en de supramentale macht kan het leven helemaal volgens de termen van de Geest herscheppen. Immers, in het bovenmentale is reeds het spel der mogelijkheden aanwezig dat het begin aangeeft van de drievoudige lagere wereld: die van het mentale, de levenskrachten en de materie waarin ons bestaan zich afspeelt. Telkens wanneer we dat spel [van de mogelijkheden] terugvinden en niet het spontane en onfeilbare werk van de waarheid die de Geest is ingeboren, is het een teken dat ook de onwetendheid en de vervorming er in de kiem

aanwezig zijn. Dat betekent niet dat het bovenmentale een niveau van onwetendheid is, maar dat het de scheidslijn is tussen het hogere en het lagere; het spel van de mogelijkheden, het spel van een aparte keuze, zelfs indien nog niet volledig opgedeeld, eindigt bijna onvermijdelijk in een vervorming van de waarheid der dingen. Het bovenmentale bezit bijgevolg de macht niet om de mensheid te transformeren en ze een goddelijke natuur te geven, en het kan die macht ook niet bezitten. Het supramentale is daarvoor het enige doelmatige middel. Wat nu precies onze yoga onderscheidt van de voorgaande pogingen om het leven te spiritualiseren is dat wij weten dat de luister van het bovenmentale niet de hoogste werkelijkheid is, maar een tussenschakel tussen het mentale en de ware Godheid. (E30- 31, 240-41)

Het supramentale

[Het supramentale wordt afzonderlijk toegelicht in hoofdstuk 19 van dit boek.]

Sat, chit, ananda (zijn, bewustzijn, alvreugde)

[Voor de bestaansgradatie van de hoogste goddelijke attributen, zie het eerste hoofdstuk in dit boek: 'Het Opperwezen en zijn manifestatie'.]

[23.](#) Bestaande uit fysieke, vitale, mentale en psychische elementen.

[24.](#) De ontdekkingsreiziger Alexandra David-Neel was de eerste westerse vrouw die in 1924 vermomd de verboden Tibetaanse hoofdstad Lhasa heeft betreden. Ze is in 1969 gestorven in Zuid-Frankrijk, op honderdentweejarige leeftijd.

[25.](#) De theosofie beweert geïnspireerd te zijn door bepaalde bovenaardse wezens die ze mahatma's noemt.

[26](#). De Moeder had voordien een grondige occulte scholing ontvangen van Max en Alma Théon in Algerije en was toen reeds een volleerde occultiste.

[27](#). De autosuggestieve geneesmethode van Emile Coué (1857-1926) was tijdens zijn leven vermaard. Ze wordt tegenwoordig herontdekt.

6. De ziel, de psyche, het psychische wezen

De psychische wereld is het deel van de manifestatie dat zich – althans het psychische wezen – rechtstreeks onder de invloed van het goddelijk bewustzijn bevindt. De vijandige krachten kunnen er niet in het minst vat op hebben. Het is een wereld van harmonie en alles evolueert er van licht naar licht en van vooruitgang naar vooruitgang. Het [psychische wezen] is de behuizing van het goddelijke bewustzijn, van het goddelijk Ik in het individuele [menselijk] wezen. Het is een centrum van licht, waarheid, kennis en schoonheid door de tegenwoordigheid van het goddelijk Ik gaandeweg geschapen in elk van ons; het staat onder de rechtstreekse invloed van het goddelijk bewustzijn, waarvan het een deeltje, een afsplitsing is, en wordt erdoor gevormd en in stand gehouden. Je moet in een mens dat innerlijke wezen weten te vinden om met de Godheid in hem in aanraking te kunnen komen. Het vormt de schakel tussen het goddelijke bewustzijn en het gewone bewustzijn. In de uiterlijke natuur worden de orde en de wet van de goddelijke wil erdoor gemanifesteerd.

Wanneer je uiterlijke bewustzijn de aanwezigheid van het psychische wezen in je weet te vinden en zich ermee verenigt, kun je het zuiver eeuwig bewustzijn ontdekken en erin leven. In plaats van uitsluitend door onwetendheid te worden bewogen, zoals gewoonlijk het geval is met menselijke wezens, word je je bewust van de aanwezigheid van een eeuwig licht en een eeuwige kennis binnenin, en het is daaraan dat je je onderwerpt, dat je je integraal toewijdt, om het in al je levensuitingen tot uitdrukking te brengen.

Het psychische wezen is immers het deel van jezelf dat reeds aan de Godheid is gegeven. Het is door zijn invloed, zich geleidelijk verbreidend van binnen naar buiten tot aan de meest materiële

grenzen van je bewustzijn, dat de transformatie van je gehele natuur zal worden bewerkstelligd. De meeste mensen zijn zich niet bewust van de psyche in hen; de yogische inspanning bestaat erin jezelf ervan bewust te maken, zodat het transformatieproces, in plaats van een langzame arbeid van eeuwen, kan worden samengebald in één leven of zelfs in enkele jaren.

Het psychische wezen is wat na de dood blijft voortbestaan omdat het het onsterfelijke ik is; het is dat psychische wezen dat de drager van het bewustzijn is in leven na leven.

Het psychische wezen bezit de werkelijke individualiteit van het ware goddelijke individu in je. De individualiteit is immers de speciale uitdrukkingswijze aan iedereen eigen, en je psychische wezen is een van de talloze apart bestaande aspecten van het éne goddelijk bewustzijn dat in jou vorm heeft aangenomen. In het psychische wezen heerst er echter niet het gevoel van een verdeling in individueel en universeel zoals de andere delen van je natuur dat hebben. In het psychische wezen weet je dat je individualiteit jouw eigen uitdrukkingswijze is, maar je weet ook dat die uitdrukkingswijze slechts een objectivering van het éne universele bewustzijn is. Het is net als had je een deel van jezelf afgezonderd en het vóór je geplaatst om een wederzijdse uitwisseling van blikken en het spel van een persoonlijke relatie mogelijk te maken. Deze dualiteit was noodzakelijk om een objectieve relatie te scheppen en uit te werken, en om er de vreugde van te beleven; evenwel, voor het psychische wezen is de scheiding waardoor de dualiteit zo scherp tot uiting komt alleen maar schijn, een begoocheling en niets méér. (E29, 74-75)

In het gewone leven is er nog geen één persoon op een miljoen die een bewuste relatie met zijn psychische wezen heeft, zelfs geen kortstondige. Het is wel mogelijk dat het psychische wezen van binnenuit werkt, maar dan voor het uiterlijk wezen zo onzichtbaar en zo onbewust dat het is alsof het niet bestond. Bij de meeste mensen,

bij de overgrote meerderheid, is het alsof het is ingeslapen, geenszins actief maar als het ware verdoofd.

Het is slechts door *sadhana* [spirituele discipline] en een tot het uiterste doorgedreven inspanning dat men ertoe komt een bewuste relatie met zijn psychische wezen te hebben. Er kunnen zich natuurlijk uitzonderingen voordoen (maar zoiets is dan ook werkelijk uitzonderlijk, de gevallen zijn zo weinig talrijk dat men ze zou kunnen tellen) bij wie het psychische wezen een volledig gevormd wezen is, vrij, meester van zichzelf, dat verkozen heeft terug te keren in een menselijk lichaam op aarde om er zijn werk te doen. In zo'n geval is het mogelijk, zelfs wanneer de persoon in kwestie geen bewuste *sadhana* doet, dat het psychische wezen over voldoende macht beschikt om er een min of meer bewuste relatie mee te hebben. Dat zijn echter gevallen die men zéér uitzonderlijk zou kunnen noemen, het zijn de uitzonderingen die de regel bevestigen.

Voor bijna alle mensen is er een zeer, zéér volhardende inspanning nodig om zich bewust te worden van hun psychische wezen. Over het algemeen wordt aangenomen dat men zich gelukkig mag achten als men daar slechts dertig jaar over doet – dertig jaar van ononderbroken inspanning wel te verstaan. Het is mogelijk dat het vlugger gaat, maar dat is zo zeldzaam dat dan meteen de gedachte opkomt: 'Dit is geen gewoon menselijk wezen.' Iets dergelijks komt voor bij degenen die als min of meer goddelijk werden of worden beschouwd en die [in hun vorige levens] grote yogi's zijn geweest, grote ingewijden. (E55, 311-12)

Het ware ik is ook wat 'de waarheid van het wezen' wordt genoemd. Het is het goddelijk element dat jullie individuele werkelijkheid is. Het is het goddelijk element waardoor jullie een apart bestaande individualiteit zijn, en het is tegelijk een deel van het éne wezen en daardoor het éne wezen zelf. Dat betekent dat terwijl je als een bepaald aspect van de Ene een individu bent, je tevens een

integraal bestanddeel van de Ene bent waardoor je slechts als een objectivering van de Ene bestaat. De Ene is het ware ik.

Het psychische wezen is een formatie eigen aan de aarde. Alleen de mensen hebben een psychisch wezen, dat zich op de aarde en door het leven op de aarde heeft ontwikkeld, en dat een projectie van het goddelijk bewustzijn in de materie is om deze uit haar inertie te wekken, zodat ze weer naar de Godheid zal kunnen terugkeren.

Het ware ik bevindt zich in sommige gevallen in het psychische wezen, anders gezegd het is 'gehuisvest' in het psychische wezen, maar lang niet altijd.

Er is altijd een goddelijke tegenwoordigheid in het psychische wezen; dat is echter de goddelijke tegenwoordigheid die aan de oorsprong van de formatie van de psyche aanwezig was; het is een veruiterlijking van het goddelijk bewustzijn. Het ware ik daarentegen is geen aardse formatie, het gaat aan de aardse formatie vooraf. (E55, 120)

Er staat hier geschreven: 'De ziel of het psychische wezen trekt zich tenslotte in de psychische wereld terug om er te rusten tot een nieuwe geboorte ervoor aanstaande is.' Wat gebeurt dan met het centrale wezen, Moeder?

We hebben gezegd dat 'het centrale wezen' en 'het psychische wezen' één en hetzelfde zijn, maar het deel ervan dat de Godheid is en in de Godheid blijft, is en blijft in de Godheid. De psyche is de afvaardiging van de Godheid in het leven op aarde, voor de groei van de aarde, maar het met de Godheid vereenzelvigde deel van het centrale wezen blijft met de Godheid vereenzelvigd, dat verandert niet. Zelfs tijdens het leven²⁸ blijft het met de Godheid vereenzelvigd, en na de dood blijft het zoals tijdens het leven, dat maakt geen verschil. Het is het psychische wezen dat die afwisselende fasen van ervaring en assimilatie doormaakt. Het *jivatman* echter is in de Godheid en blijft in de Godheid zonder te veranderen; het maakt

geen ontwikkeling door. Het is in de Godheid, is vereenzelvigd met de Godheid en blijft vereenzelvigd met de Godheid zonder zich ervan af te scheiden. Voor het *jivatman* maakt het geen verschil of het al dan niet een lichaam heeft.²⁹

Is het centrale wezen van iedereen dan hetzelfde?

Nee, want er is ons gezegd [*in een tekst van Sri Aurobindo*] dat het vereenzelvigd is *in veelvoudigheid*. Het is de eeuwige waarheid van ieder wezen. Van de ene kant bezien zijn [alle psychische wezens] gelijk, van de andere kant bezien zijn ze allemaal verschillend; de waarheid van ieder wezen is immers een individuele waarheid, maar vereenzelvigd met de ene Godheid. Dat bestaat buiten de manifestatie [of schepping], maar het is ook de oorsprong van de manifestatie. Het is een eenheid die geen eenvormigheid is.

Dit is hetzelfde als wat ik de laatste keer heb uitgelegd: iedereen is verschillend en toch is iedereen gelijk. Wordt de Godheid benaderd vanuit verschillende hoeken, dan lijkt Hij je vanuit elke hoek verschillend te zijn. Hetzelfde geldt voor de manifestatie. Wat de invalshoek ook is, het is altijd de volledige eenheid van de Godheid waar men op afgaat. Het ontmoetingspunt [met de Godheid] verschilt, maar voorbij dat raakpunt is er de éne totaliteit.

Het is allemaal erg moeilijk onder woorden te brengen, maar men kan die ervaring hebben. Het is net of er een ontelbaar aantal deuren of wegen bestond waardoor of waarlangs men tot de Godheid kan komen. Ga je op Hem toe, dan is dat vanuit een bepaald vertrekpunt. Je betreedt die eenheid door een bepaalde deur. Ben je echter eenmaal door die deur, dan stel je vast dat daar een op zich bestaande identiteit is en dat slechts de wegen of de persoonlijke benaderingswijzen verschillen. (E55, 258-59)

Het is dankzij de psychische aanwezigheid in de materie dat een rechtstreeks contact van de materie met de Godheid mogelijk is en

men tegen alle mensen kan zeggen: 'U draagt de Godheid in zich en u hoeft slechts in uzelf binnen te gaan om Hem te vinden.'

[De psychische aanwezigheid] is iets wat eigen is aan de mens, of liever aan de bewoners van de aarde. In het menselijk wezen wordt de psyche bewuster, geformeerder [dan in de lagere soorten] – en ook onafhankelijker. In het menselijk wezen is ze geïndividualiseerd. Dat is eigen aan de aarde. Het is een directe en verlossende inbreng in de meest onbewuste en duistere materie opdat ze opnieuw, in opeenvolgende stadia, tot het goddelijk bewustzijn zou kunnen ontwaken, tot de goddelijke tegenwoordigheid en tenslotte tot de Godheid zelf. Het is de aanwezigheid van de psyche die de mens tot een uitzonderlijk wezen maakt. Ik zeg het hem niet graag, want hij heeft al een veel te hoge dunk van zichzelf, zo hoog dat die niet nog wat meer opgevijseld hoeft te worden! Toch is dat een feit, zozeer dat er wezens zijn uit andere domeinen van het heelal (door sommigen halfgoden en zelfs goden genoemd, bijvoorbeeld wezens uit wat Sri Aurobindo 'het bovenmentale' noemt) die er erg op gebrand zijn een menselijk lichaam op aarde aan te nemen om de hun ontbrekende ervaring van het psychische wezen te hebben. Die wezens bezitten heel wat eigenschappen die mensen niet bezitten, maar hun ontbreekt de goddelijke tegenwoordigheid; die is uitzonderlijk en iets wat op de aarde bestaat en nergens anders.

Al die bewoners van de hogere werelden – van het hoger mentale, het bovenmentale en de andere werelden – hebben geen psychisch wezen. De wezens uit het vitale hebben er natuurlijk ook geen, maar die betreuren dat niet. Ze willen er geen. Slechts zeldzame uitzonderingen onder hen [willen er een], namelijk degenen die zich willen bekeren; dezen doen dan wat voor de hand ligt: ze nemen een menselijk lichaam aan. De anderen willen er geen, want het is iets wat hen bindt aan wetten waar ze niets van moeten hebben.

Het is een feit – en dus ben ik verplicht het te constateren – dat het een buitengewoon voorrecht van de mens is een psyche in zich te

hebben. Om je de waarheid te zeggen, hij weet er maar weinig profijt van te trekken. Hij blijkt zijn voorrecht niet te beschouwen als iets wat heel, heel erg begerenswaard is, te oordelen naar de manier waarop hij zich tegenover die aanwezigheid gedraagt! Zijn mentale ideeën, vitale begeerten en fysieke gewoonten schat hij veel hoger. (E54, 185-86)

Bevindt het psychische wezen zich in het hart?

Niet in het fysieke hart, niet in de hartspier. Het bevindt zich in een vierde dimensie, een innerlijke dimensie. Maar het is zo ongeveer op de plaats van het hart, ergens achter de zonnevlecht, dat men het het gemakkelijkst kan vinden. Het psychische wezen bevindt zich in een vierde dimensie ten opzichte van ons fysieke wezen. (E54, 446) Laatst heb ik gezegd dat de mensen meestal hun psychische wezen niet in zich dragen. Ik zou dat wat nader willen toelichten.

Je moet erom denken dat de innerlijke wezens zich niet in de drie [vertrouwde] dimensies bevinden. Als je je lichaam opensneed, zou je er alleen maar de inwendige organen in aantreffen, en die bevinden zich in de drie dimensies. De innerlijke wezens leven in een andere dimensie. Wanneer ik zeg dat bepaalde personen hun psychische wezen niet in zich dragen, dan bedoel ik niet dat het zich niet in het centrum van hun wezen bevindt, maar dat hun oppervlakkig bewustzijn zo klein is, zo eng, zo duister, dat het onbekwaam is niet alleen een bewuste maar zelfs een intieme relatie te hebben met het psychische wezen dat [dat bewustzijn] op alle manieren te buiten treedt. Het is zoveel hoger en zoveel dieper dan de oppervlakkige bewustzijnswijzen dat het er geen relatie mee heeft, noch qua hoedanigheid noch qua wezensaard.

De godsdiensten zeggen dat je een goddelijke vonk in je draagt. Ze hebben er goed aan gedaan dat een 'vonk' te noemen, want het is [fysiek] zo klein datje het onverschillig waar in het lichaam kunt situeren. Dat betekent echter niet dat het zich in het fysieke lichaam

bevindt: het bevindt zich in een andere bewustzijnsdimensie, en er zijn er die er contact mee hebben en anderen die er geen contact mee hebben.

Denk je aan de goddelijke tegenwoordigheid in het atoom, dan is de metafoor gemakkelijker te begrijpen, want je komt daar in het zo oneindig kleine dat dat een limiet vormt waar je niet langer tussen twee, drie, vier of vijf dimensies kunt onderscheiden. Wie de moderne fysica bestudeert, zal weten wat ik bedoel. De elementen waaruit het atoom is samengesteld zijn wat hun grootteorde betreft zo onwaarneembaar dat we ze met onze driedimensionale noties niet kunnen vatten, temeer daar ze aan wetten gehoorzamen welke die noties vreemd zijn. Houd je daarmee rekening, dan kun je inderdaad zeggen dat de goddelijke vonk zich in het centrum van elk atoom bevindt, en je bent dan niet ver van de waarheid. Ik had het echter niet over de goddelijke vonk maar over het psychische wezen, over het psychische bewustzijn, en dat is iets anders. Het psychische wezen is een entiteit met een vorm; het is opgebouwd rondom een centraal bewustzijn, en omdat het een vorm heeft, heeft het ook een dimensie, maar een andere dimensie dan de drie dimensies waar ons uiterlijk bewustzijn mee vertrouwd is.

Men zegt vaak dat kinderen in het bezit van hun ziel komen omstreeks de leeftijd van zeven jaar. Wat bedoelt men daar precies mee?

Dat is niet juist. Er zijn personen van wie het psychische wezen waakt over de vorming [van het lichaam dat het gaat aannemen] vóór de geboorte, zelfs vóór [de foetus] zich in de schoot van de moeder bevindt. Er zijn kinderen van wie het psychische wezen met hen in contact komt op het ogenblik dat ze hun eerste kreet uitstoten. Er zijn er ook van wie het psychische wezen enkele uren na de geboorte in hen komt – of enkele dagen, of enkele weken, maanden, jaren, of... nooit.

U hebt me eens gezegd dat men van een kind geen mentale inspanning moet vragen vóór de leeftijd van zeven jaar.

Dat is iets geheel anders. Het gaat daarbij alleen maar om de vorming van het fysieke brein en die voltrekt zich heel langzaam en geleidelijk. Vraag je van een brein dat zich aan het vormen is een inspanning die zijn krachten te boven gaat, dan vermoei je het. Je maakt dat het overspannen raakt en ziek wordt.

U zegt dat het psychische wezen hetzelfde is als de goddelijke vonk...

Nee, ik heb dat nooit gezegd, het zou een stommiteit zijn. Het psychische wezen is opgebouwd *omheen* de goddelijke vonk. De goddelijke vonk is één, universeel, in alles en in allen dezelfde, één en oneindig, altijd zichzelf gelijk. Je kunt niet zeggen dat dat een wezen is: het is *het* wezen, niet *een* wezen. Ga je helemaal tot de oorsprong terug, dan kun je natuurlijk zeggen dat er maar één ziel is, want de oorsprong van alle zielen is dezelfde – zoals de oorsprong van het hele heelal dezelfde is, zoals de oorsprong van de hele schepping dezelfde is. Het psychische wezen, daarentegen, is een individueel, persoonlijk wezen, met zijn eigen geschiedenis, zijn eigen ontwikkeling, zijn eigen groei, zijn eigen opbouw – maar deze opbouw is het gevolg van de uitstraling van een centrale goddelijke vonk.

Vanaf de dag dat een uiterlijk wezen (fysiek, vitaal of mentaal) in rechtstreeks en ononderbroken contact komt met het psychische wezen, kan men net zo goed zeggen dat het fysieke wezen van de betrokken persoon dan door het centrale goddelijke bewustzijn georganiseerd wordt. Vanaf het ogenblik dat je met het centrale goddelijke bewustzijn in relatie treedt, dat je je eraan onderwerpt, word je erdoor geleid. Je kunt zeggen dat het lichaam er dan door georganiseerd wordt, maar dat is *een lichaam*, het is geen ziel. Het

is niet het feit door die goddelijke vonk georganiseerd te worden dat een ziel uitmaakt.

Is er een psychisch wezen in de atomen?

Nee, daar is nog geen psychisch wezen in aanwezig. Men kan het zo stellen dat er een 'mogelijkheid' van psychisch bewustzijn in de materie aanwezig is. De verbreiding van het goddelijk bewustzijn had geen ander doel dan een ordening onder de directe invloed van de Godheid mogelijk te maken. Het is daarom dat [de materiële wereld] boven alle werelden van wanorde uitstijgt.³⁰ Men kan dus zeggen dat de oorsprong van de ziel ook in het atoom aanwezig is, en in alle elementen waaruit het atoom bestaat, maar dat is alleen maar de oorsprong.

Er moet nog aan toegevoegd worden dat het psychische wezen, wanneer het zijn volledige gestalte heeft verkregen, een vorm heeft welke een gelijkenis vertoont met de fysieke vorm van de persoon in kwestie. Het is niet helemaal dezelfde, maar het heeft een vaste vorm. Elk psychisch wezen verschilt van alle andere; ze zijn niet allemaal naar hetzelfde model gebeeldhouwd of gegoten. Ze verschillen van elkaar, ze hebben een individualiteit, een persoonlijkheid. (E50-51, 155-58)

Je moet de psyche vooral niet verwarren met de emoties, dat zijn twee totaal verschillende dingen. De mensen denken altijd dat wanneer ze bepaalde emoties ondervinden, intense gevoelsopwellingen, dat ze dan in hun psyche zijn binnengegaan. Dat heeft niets met de psyche te maken, het is louter vitaal – het is misschien het meest subtiele deel van het vitale, maar het is vitaal. Het is niet door de emoties dat je in aanraking komt met de psyche, maar door zeer intense aspiratie en zelfverloochening. (E55, 287)

Om de ziel in iemand te kunnen zien, moet je in het algemeen een zeer rustig mentale hebben, zéér rustig, want als het bedrijvig is, zijn het zijn vibraties die je waarneemt en niet de vibratie van de ziel.

Als je in de ogen kijkt van iemand die zich van zijn ziel bewust is en die erin leeft, heb je de indruk in die persoon af te dalen, diep, diep, diep in hem binnen te gaan, ver, ver, ver naar binnen. Wanneer je een gewoon iemand in de ogen kijkt, ontmoet je meestal vrij vlug een trillend oppervlak waar je blik tegen aanstoot, maar je hebt niet het gevoel daar almaar dieper in af te dalen, almaar dieper, als in een schacht, heel diep, diep, diep binnenin, tot je daar een ... stil antwoord krijgt, heel rustig [...] Er zijn ogen waar je niet in binnen kunt, die gesloten zijn als een deur, maar er zijn er ook die open zijn. Je gaat daarin binnen en je ontmoet, vrij gauw achterin, iets wat daar trilt, dat soms schittert ... dat trilt. Vaak vergist men zich dan en men zegt: 'O, die heeft een levende ziel!' Maar dat is zijn ziel niet, het is zijn vitale.

Om de ziel te vinden, moet je door de oppervlakte dringen, naar binnen gaan, naar binnen, naar binnen, en diep afdalen, afdalen, steeds dieper afdalen in een heel diepe en stille put zonder enige beweging. Daar is dan iets wat... warm is, rustig, rijk aan inhoud, en heel onbeweeglijk, en heel vol, en zacht. Dat is de ziel.

En als je blijft aandringen en zelf bewust bent, dan ervaar je als het ware een volheid die de indruk wekt van een volledigheid met onpeilbare diepten. En je voelt dat, als je daarin doordrong, zich geheimen zouden openbaren als de weerspiegeling in zeer vredig water van iets wat eeuwig is. En je voelt je niet langer door de tijd beperkt. Je hebt de indruk altijd geweest te zijn en in alle eeuwigheid te zullen zijn. (E57-58, 350-51)

Het is eigenlijk pas wanneer je van je ziel bewust geworden bent, wanneer je met je psychische wezen vereenzelvigd bent, dat je in één oogopslag het beeld van je persoonlijke ontwikkeling door de voorbije eeuwen heen kunt overzien. Dan begin je te weten, niet eerder. Ik verzeker jullie dat het dan ook buitengewoon interessant wordt. Het verandert je instelling tegenover het leven.

Er is zo'n ontzaglijk verschil tussen iets vaag aanvoelen, een onzekere indruk van iets hebben, van een kracht, een beweging, een impuls, een aantrekking, van iets wat je in het leven vooruitstuwt (maar dat is allemaal zo wazig, zo onbepaald, zo mistig) – er is zó'n verschil tussen dat en een duidelijke kijk hebben, een nauwkeurige perceptie, een totaal begrip van de zin van je leven. Pas als je die duidelijke kijk hebt begin je de dingen te zien zoals ze zijn, niet eerder. Pas dan kun je de draad van je levenslot beginnen te volgen en duidelijk het doel ervan waarnemen, tegelijk met de middelen om het te verwezenlijken. Maar dat gebeurt door opeenvolgende innerlijke ontwakingsmomenten, als zwaaiden er plotseling deuren open naar nieuwe einders – elke keer werkelijk een nieuwe geboorte tot een waarachtiger, dieper, duurzamer bewustzijn.

Tot zolang leef je als in een nevel, op de tast, onder de last van een noodlot dat je soms verplettert, dat je het gevoel geeft op een bepaalde manier gemaakt te zijn en daar niets aan te kunnen verhelpen. Je gaat gebukt onder het gewicht van een bestaan dat je neerdrukt, dat je over de grond doet kruipen in plaats dat je hoog kunt opvliegen en alle draden [van je verschillende levens] overschouwen, alle leidraden, al die draden die alles bij elkaar houden in één enkele bundeling van vooruitgang naar een verwezenlijking toe die zich steeds duidelijker aftekent.

Je moet uit de halfbewustheid kunnen komen die meestal voor volkomen normaal wordt gehouden. Het is de 'normale' manier van bestaan en men doet niet eens een stap achteruit om dat te kunnen bekijken en zich te verbazen over die onzekerheid, over dat gebrek aan bepaaldheid. Weten wat je zoekt en er bewust naar zoeken, vrijwillig, obstinaat en methodisch, is daarentegen een uitzondering; het is 'abnormaal'. Toch is het alleen zo dat je werkelijk begint te leven. (E57-58, 21-22)

Wat is het verschil tussen de woorden 'spiritueel' en 'psychisch'?

Dat is niet hetzelfde. Het psychische wezen is opgebouwd door de goddelijke tegenwoordigheid en is eigen aan de aarde – ik zeg dus niet ‘het heelal’ maar wel ‘de aarde’. Het psychische wezen kun je alleen op aarde tegenkomen; de rest van het heelal is op een totaal verschillende wijze gevormd.

Het heelal bevat ook alle domeinen hoger dan het fysieke. Er is een globaal fysieke dat het mentale, vitale, enzovoort, insluit. Alle domeinen boven het mentale zijn van spirituele orde; van de mens uit gezien behoren ze tot de Geest, en het is die Geest die zich geleidelijk materialiseert om tenslotte te worden wat wij de materie noemen.

De wezens van het bovenmentale, bijvoorbeeld, en alle wezens uit de hogere regionen hebben geen psychisch wezen. ‘Engelen’ hebben geen psychisch wezen. Het is slechts op aarde dat het psychische leven begint, en het is door dat procédé dat de Godheid het materiële leven gewekt heeft tot de noodzaak om tot zijn goddelijke oorsprong terug te keren. Zonder het psychische element zou de materie nooit uit haar onbewustheid gewekt zijn geweest, ze zou nooit terugverlangd hebben naar het leven van haar oorsprong of naar het spirituele leven. Het psychische wezen in de mens is bijgevolg de manifestatie van de spirituele aspiratie. Er bestaat echter wel een spiritueel leven onafhankelijk van het psychische.

Is er een relatie tussen de psychische wereld en de aarde?

Ik heb jullie zopas gezegd dat het alleen op aarde is dat het psychische wezen de nodige ervaringen opdoet om zich te individualiseren. De onderlinge afhankelijkheid tussen de psychische wereld en de aarde is dus om zo te zeggen absoluut.

Wat is het meest efficiënte middel om het psychische wezen te wekken?

Maar het is klaarwakker! Niet alleen is het klaarwakker, het is ook actief, maar jullie zijn je daar niet van bewust. Het *lijkt* ingeslapen

omdat jullie er geen contact mee hebben.

Ik denk dat zonder de innerlijke wil van het psychische wezen de mensen eigenlijk totaal onverschillig en futloos zouden zijn; ze zouden een erg dierlijk leven leiden. Elke glimp van een aspiratie is altijd een teken van een psychische invloed. Zonder de aanwezigheid van de psyche, zonder de psychische invloed zou er nooit de zin van vooruitgang of de wil tot vooruitgang zijn. (E50-51, 183-84)

Is er in het psychische vlak verleden, heden en toekomst?

In het psychische? Ja. Je bent je er zelfs bewust van alle levens die je geleefd hebt. Kom je in contact met het psychische wezen, dan ben je je bewust van alle levens die je geleefd hebt. Het behoudt de herinnering aan alle gebeurtenissen waar het bij betrokken is geweest, maar niet van de hele levens. Het biedt geen stof voor sensatieverhaaltjes over hoe je eerst een aap bent geweest, daarna iets van enigszins hogere orde, dan holenmens, enzovoort. Maar alle gebeurtenissen uit de vorige levens waar de ziel bij betrokken is geweest blijven bewaard, en als je in bewust contact komt met je psychische wezen kunnen die gebeurtenissen weer in de herinnering opgeroepen worden zoals een film wordt afgedraaid in de bioscoop. Dat heeft echter geen continuïteit, afgezien van levens waarin het psychische wezen de hele tijd bewust is geweest en actief, doorlopend actief, met andere woorden de hele tijd verbonden met het bewustzijn. Als het psychische wezen ononderbroken met het bewustzijn verbonden is geweest, spreekt het vanzelf dat het dan de bewuste herinnering blijft behouden aan alles wat in dat bepaalde leven is voorgevallen. Wanneer je die dingen nagaat, constateer je dat de herinneringen van het psychische wezen van een bepaalde persoon in leven na leven steeds meer samenhang vertonen en gaan gelijken op wat men een fysieke herinnering zou kunnen noemen. Ze gaan in ieder geval steeds meer gelijken op

onze intellectuele en sentimentele herinneringen, en op fysieke gebeurtenissen op ogenblikken dat het psychische wezen in het uiterlijke bewustzijn naar voren heeft kunnen komen. Het geheel van de fysieke omstandigheden waarin men zich op zulke ogenblikken bevond blijft onvervormd in het bewustzijn behouden. (E55, 251-52)

Heeft de psyche een macht?

Een macht? Het is over het algemeen de psyche die het leven bestuurt! Men weet dat niet omdat men er zich niet van bewust is, maar het is over het algemeen de psyche die het leven bestuurt. Als men erg oplettend is, kan men dat merken, maar de meeste mensen hebben er niet het minste idee van.

Als ze bijvoorbeeld in hun oppervlakkige onwetendheid beslist hebben een bepaald iets te doen en als alle omstandigheden dan samenwerken opdat het anders zou uitvallen, beginnen ze te razen en te tieren; ze gaan tekeer tegen het lot en zeggen dat de natuur verdorven is, of hun levenslot rampzalig, of God onrechtvaardig, enzovoort, al naargelang hetgeen waarin ze geloven – terwijl het meestal juist de voordeligste wending voor hun innerlijke ontwikkeling is geweest. Vraag je dat je psyche je zou helpen om een knus leventje te mogen leiden, veel geld te verdienen, kinderen te hebben die het sieraad van hun familie zijn, en zo meer, dan zal ze dat natuurlijk niet doen. Ze zal echter alle nodige omstandigheden samenbrengen opdat de behoefte tot vereniging met de Godheid in je bewustzijn zal ontwaken.

Je hebt soms mooie plannen gemaakt, maar als ze verwezenlijkt zouden worden, zou je meer en meer verstrikt raken in je oppervlakkige onwetendheid, in je enggeestige en dwaze ambitie en je zinloos gedoe. Krijg je echter een flinke klap te incasseren en grijp je naast de betrekking die je op het oog had, of worden de plannen die je hebt gesmeed gedwarsboomd en zit alles je tegen, dan opent die pech soms een deur op iets anders dat waarachtiger en dieper

is. Win je daarna wat aan bewustzijn en kijk je eens achterom, dan zeg je bij jezelf als je ook maar in het minst oprecht bent: 'Nee, ik was het niet die gelijk had, het was de natuur, of de goddelijke genade, of mijn psychische wezen.' Het is het psychische wezen dat dat voor jou geregeld heeft.

Is het de wil van de psyche dat ons wezen met de Godheid vereenzelvigd zou worden?

Ja, zonder twijfel is dat de wil van de psyche. Het is ook haar bestaansreden, daarvoor is ze er. Het kan bijvoorbeeld voorkomen dat in het mentale, en soms zelfs in het fysieke en vitale, bepaalde innerlijke bewegingen de invloed van de psyche beginnen te ondergaan zonder het zelfs te weten. Dat is dan de reden waarom die wezensdelen de ziel aankleven en eveneens gaan verlangen naar de goddelijke kennis, de goddelijke vereniging en de relatie met de Godheid. (E53, 448-49)

Blijft het psychische wezen zich aldoor ontwikkelen?

Er doen zich in de psyche twee zeer verschillende lijnen van ontwikkeling voor. De ene heeft te maken met haar vorming, groei en ordening. Het psychische wezen begint immers als een kleine goddelijke vonk binnenin, en uit die vonk groeit dan gaandeweg een bewust, onafhankelijk wezen met een eigen werking en wil. Het psychische wezen is oorspronkelijk niet meer dan een vonk van het goddelijk bewustzijn; het bouwt zich een bewuste persoonlijkheid op in de loop van opeenvolgende levens. Zijn ontwikkeling kan worden vergeleken met die van een opgroeiend kind. Het is iets wat gevormd moet worden – het psychische wezen is bij de meeste mensen iets wat veel tijd nodig heeft om zich te vormen. Het is aanvankelijk geen volledig geïndividualiseerd en bewust wezen dat zichzelf meester is. Het heeft al die opeenvolgende incarnaties nodig om zichzelf op te bouwen en zich helemaal van zichzelf bewust te worden.

Aan dat soort ontwikkeling komt echter eenmaal een eind. Er komt een ogenblik dat het psychische wezen volledig is opgebouwd, volledig geïndividualiseerd, en dat het helemaal meester is van zichzelf en van zijn lotsbestemming. Belichaamt zo'n psychisch wezen zich dan opnieuw in een mens, dan maakt dat een groot verschil: die mens wordt om zo te zeggen vrij geboren. Hij is niet gebonden door de omstandigheden, door het milieu, door zijn conceptie en erfelijkheid zoals de gewone mensen. Hij komt in de wereld om iets vrijwillig uit te werken, hij heeft een taak, een missie te vervullen. Wat de ontwikkeling van zijn psychische wezen betreft, is zijn groei beëindigd, hetgeen betekent dat het voor hem niet langer onontbeerlijk is in een lichaam herboren te worden. Tot zolang was zijn wedergeboorte verplicht, omdat het door de wedergeboorte is dat het psychische wezen ontwikkeld wordt; het is in het fysieke leven en in een fysiek lichaam dat het zich beetje bij beetje ontwikkelt en een volledig bewust wezen wordt. Is het echter eenmaal compleet gevormd, dan is het vrij, in de zin dat het zich daarna naar verkiezen wel of niet kan belichamen. Een bepaald soort ontwikkelingslijn bereikt aldus haar einde.

Als dat compleet gevormde psychische wezen echter een instrument van het werk van de Godheid wil worden, als het, in plaats van in zijn eigen wereld in psychische gelukzaligheid te gaan rusten, verkiest een werker op aarde te zijn om bij te dragen tot de verwezenlijking van het goddelijk werk, dan moet het door een nieuwe ontwikkeling heen in connectie met zijn arbeidsvermogen, de organisatie van zijn arbeid en de veruiterlijking van de goddelijke wil.

Er is dus een moment waarop een ingrijpende verandering plaats kan hebben. Zolang het [volgroeid] psychische wezen in de wereld wil blijven, zolang het verkiest voor de Godheid te werken, zal het zich voort blijven ontwikkelen. Het is pas wanneer het zich in de psychische wereld terugtrekt en het goddelijke werk verzaakt of weigert zich er nog voor in te zetten dat het in een statische toestand

buiten de evolutie van de manifestatie kan blijven. Zoals ik jullie gezegd heb, is de ontwikkeling van het psychische wezen alleen maar op aarde mogelijk, in de fysieke wereld, en nergens anders. In de psychische wereld onderga je een soort gelukzalige rust waarin je blijft wat je bent zonder nog te veranderen.

Maar wat gebeurt er met mensen die zich niet van hun psyche bewust zijn?

Ze zijn gedwongen zich te ontwikkelen, willens of onwillens. Het psychische wezen zelf ontwikkelt zich in hen, ook al zijn zij er zich niet van bewust. Ze worden tot ontwikkeling gedwongen. Ze volgen een curve, ze volgen een opgaande lijn in het leven. Dat is eenzelfde ontwikkeling als die van de groeiende mens: er komt een ogenblik dat hij het toppunt van zijn groei bereikt. Kiest hij dan geen hoger vlak voor zijn ontwikkeling, wordt zijn louter fysieke ontwikkeling niet omgezet in een mentale, psychische of spirituele, dan buigt de curve neerwaarts en eindigt ze in ontbinding – hij bestaat dan niet langer. Het is juist omdat er in de fysieke wereld geen blijvende ontwikkeling bestaat, dat er een groei, een hoogtepunt, een neerdaling en een ontbinding plaatshebben. Want alles wat niet vooruit gaat, gaat achteruit; alles wat zich niet ontwikkelt, takelt af.

Dat is nu precies wat zich fysiek voordoet. De fysieke wereld heeft niet geleerd onbepaald te blijven vooruitgaan; ze gaat tot een bepaald punt, wordt het moe te groeien of is niet in staat zich nog voort te blijven ontwikkelen, stopt ermee en begint na een poosje te ontbinden. Degenen met een louter fysiek bestaan bereiken een bepaalde top en daarna gaat het heel snel bergaf. Nu, door de algemene, collectieve vooruitgang van de mensheid, vindt er naast de fysieke ontwikkeling ook een vitale en een mentale ontwikkeling plaats, zodat de mentale ontwikkeling nog heel lang kan blijven doorgaan nadat de fysieke afgelopen is; door deze mentale

ontwikkeling blijft men de opklimmende lijn volgen lang nadat het fysieke heeft opgehouden zich te ontwikkelen.

En er zijn ook degenen die yoga doen, die zich bewust worden van hun psychische wezen en zich ermee vereenzelvigen, die deelhebben aan zijn bestaan; zij blijven zich ontwikkelen tot hun laatste ademtocht. En ze zullen er niet mee ophouden na de dood, nadat ze hun lichaam hebben verlaten omdat het niet langer kon blijven voortbestaan: ze zullen zich blijven ontwikkelen.

Het is het onvermogen van het lichaam om zich te transformeren, om zich te blijven ontwikkelen dat maakt dat het achteruitgaat en dat het tenslotte steeds gevoeliger wordt voor verstoringen van het innerlijk evenwicht – tot de dag dat er zich een verstoring voordoet die krachtig genoeg is om het helemaal uit zijn evenwicht te brengen, waardoor het dan dat evenwicht en zijn gezondheid niet meer kan herwinnen [...]

Het is slechts in het zuiver spirituele leven – in het leven buiten alle vormen van fysiek en aards bestaan, met inbegrip van het mentale – dat er geen ontwikkeling is. Men heeft dan een statische toestand bereikt, buiten alle ontwikkelingsbewegingen. Men bevindt zich dan echter ook buiten de manifestatie. In die toestand behoort men niet langer tot de manifestatie; men heeft de gemanifesteerde wereld vaarwel gezegd. Men moet uit de gemanifesteerde wereld treden om buiten de ontwikkeling te kunnen komen, want beide zijn een en hetzelfde: manifestatie betekent ontwikkeling en ontwikkeling betekent manifestatie. (E53, 233-36)

Hoe kun je weten dat het psychische wezen naar voren is gekomen?

[31](#)

Mijn kind, wanneer dat gebeurt, weet je het. Zolang je het niet weet, is het niet naar voren gekomen. Het is als met degenen die vragen: 'Hoe kan ik weten of ik in relatie met de Godheid ben?' De vraag alleen volstaat om aan te tonen dat ze het niet zijn, want waren ze

het wel, dan zouden ze die vraag niet stellen. Wat het psychische wezen betreft, is het net hetzelfde. Wanneer het psychische wezen zich op de voorgrond bevindt, weet je dat en is het onmogelijk het te betwijfelen – dus stel je dan die vraag niet. (E54, 450-51)

Zoals je laatst nog gezegd hebt: als iemand moeilijkheden heeft, duidt dat op een middelmatig [psychisch] wezen.

Neem me niet kwalijk: je mag het psychische wezen niet met het uiterlijk wezen verwarren. Het psychische wezen kan volmaakt zijn en het uiterlijk wezen idioot. Je mag de twee niet verwarren. Meestentijds hebben ze jammer genoeg niets met elkaar te maken. Het uiterlijk wezen is zich gewoonlijk geenszins van het psychische wezen bewust; het is slechts in de mate dat het zich ervan bewust is, dat het ook de volmaaktheid ervan weerspiegelt.

Bedoel je echter de levensomstandigheden en niet het karakter – waarom zou een psychisch wezen geen moeilijkheden hebben in de wereld? Was de wereld helemaal psychisch, dan zou ik het met je eens zijn, maar ze is het niet. Ze is juist het tegendeel, en ik denk dat, door de bank genomen, het zo is dat hoe psychischer³² men is, des te meer moeilijkheden men heeft. Men is dan echter gewapend om de moeilijkheden het hoofd te bieden. Maar hoe psychischer men is, des te meer men met de huidige wereld in tegenspraak verkeert, en wanneer men in tegenspraak met iets verkeert, heeft dat moeilijkheden tot gevolg. Ik heb opgemerkt dat degenen die veel moeilijkheden hebben vaak personen zijn in vrij nauwe relatie met hun psychische wezen. Neem je de levensomstandigheden in beschouwing – ik bedoel niet het karakter, dat is iets helemaal anders, maar de uiterlijke omstandigheden –, dan zijn degenen die het meest moeten vechten en het het hardst te verduren krijgen personen met een sterk ontwikkeld psychisch wezen.

De ontwikkeling van het psychische wezen heeft een tweevoudig gevolg, waarbij het een het ander aanvult. Samen met de

ontwikkeling van het psychische wezen groeit de gevoeligheid aan, en met een aangroeiende gevoeligheid gaat de groei van het vermogen om te lijden gepaard. Daar weegt echter iets tegenop, en dat is dat naarmate de relatie met het psychische wezen intenser wordt, men de levensomstandigheden helemaal anders tegemoet treedt, met iets als een innerlijke vrijheid; daardoor kan men dan van de gebeurtenissen afstand nemen en de schok ervan niet op de gewone manier ondergaan. Men kan de moeilijkheden of de uiterlijke gebeurtenissen tegemoet treden in kalmte, vrede en met voldoende innerlijke kennis om er niet door overstuur te raken. Enerzijds is men dus gevoeliger, anderzijds sterker om die grotere gevoeligheid te kunnen verwerken. (E55, 22-23)

Neemt men de opgaande beweging van de evolutie in beschouwing, dan is het juister te spreken over een psychische aanwezigheid dan over een psychisch wezen. Het is immers de psychische aanwezigheid die door een graduele ontwikkeling het psychische wezen wordt. Die psychische aanwezigheid is er in elke evolutionaire vorm, maar niet geïndividualiseerd. Ze groeit geleidelijk en volgt de ontwikkeling van de evolutie. Ze is niet het resultaat van een neerdaling of involutie van bovenaf. Die aanwezigheid neemt progressief vorm aan rondom de vonk van het goddelijk bewustzijn, bestemd om de kern uit te maken van het groeiende wezen. Is dit groeiende wezen uiteindelijk geïndividualiseerd, dan is de psychische aanwezigheid het psychische wezen geworden. De psychische aanwezigheid is die vonk die eeuwig is en die om zich heen allerlei elementen verzamelt om de individualiteit van het psychische wezen op te bouwen; dit is pas volledig gevormd wanneer de psychische persoonlijkheid helemaal ontwikkeld is, helemaal opgebouwd rondom de eeuwige goddelijke vonk. Het psychische wezen bereikt zijn volledigheid, zijn algehele volheid pas wanneer het zich met een wezen of een persoonlijkheid uit hogere werelden verenigt.

Lager dan het menselijk niveau heeft in het algemeen geen of bijna geen individuele psychische vorming plaats: er is alleen maar die in meerdere of mindere mate uitgesproken psychische aanwezigheid. Toen echter, door de evolutie van de materiële belichamingen rondom de vonk van het goddelijk bewustzijn, de mensheid op aarde verscheen, hebben zekere menselijke organismen zich in de loop van hun progressieve groei voldoende geperfectioneerd om zich, dankzij hun openheid en hun ontvankelijkheid, te kunnen verenigen met bepaalde wezens die uit hogere werelden waren neergedaald. Aldus werd een goddelijke mensheid gevormd die men een eliteras zou kunnen noemen.

Waren ze onder elkaar gebleven, dan zouden die mensen een uniek en supermenselijk ras zijn blijven vormen. Het is bekend dat heel wat rassen op iets dergelijks aanspraak hebben gemaakt. Zowel de Ariërs als de Semieten en de Japanners, onder andere, hebben zich als het uitverkoren ras beschouwd. In feite heeft zich een algemene nivellering van de mensheid voorgedaan, een ver doorgedreven vermenging. Want dat hogere ras ondervond de noodzaak om zich voort te planten en werd ertoe gedreven zich met de rest van de mensheid te vermengen, met de dierlijke mensheid wel te verstaan. Het is dus ontaard en die ontaarding is geëindigd met een gebeurtenis waar de heilige geschriften in de hele wereld het over hebben: de grote val van de mens, de verdrijving uit het paradijs, het einde van het Gouden Tijdperk.

Dat bracht vanzelfsprekend een verlies van bewustzijn met zich mee maar niet van materiële kracht, want de gewone mensheid heeft er enorm bij gewonnen. Er zijn natuurlijk sommige [hogere] wezens geweest die vierkant geweigerd hebben zich [met de dierlijke mensheid] te vermengen en die zich door het verlies van hun superioriteit erg gekrenkt hebben gevoeld. Dat is dan de ware oorzaak van de rassentrots, van het raciaal exclusivisme, en van de hoge opinie van zichzelf die bepaalde kasten, zoals de brahmanen

in India, hebben. Tegenwoordig kan men zeggen dat geen enkel deel van de mensheid nog zuiver dierlijk is; alle rassen werden door de neerdaling uit de hogere werelden beïnvloed en de resultaten van die involutie werden meer en meer verbreid door een diepgaande vermenging. Men kan natuurlijk niet zeggen dat elke mens een psychisch wezen heeft, niet meer dan men kan weigeren een psychisch wezen te onderkennen bij alle dieren. Veel dieren die in het gezelschap van de mens hebben geleefd, hebben het begin van een psychisch wezen, terwijl men zo vaak mensen ontmoet die nog even afgestompt blijken als de dieren. Ook wat dat betreft heeft een grote nivellering plaatsgehad.

In zijn geheel genomen begint de psyche, in de ware zin van het woord, echter op het menselijk niveau (dit is trouwens de reden waarom de katholieke godsdienst verklaart dat alleen de mens een ziel heeft). Alleen in de mens bestaat de mogelijkheid van een psychisch wezen dat groeit tot het zijn volledige gestalte heeft bereikt en dat zelfs groot genoeg kan worden om zich tenslotte te verenigen met een uit de hogere werelden neerdalend wezen, met een godheid. (E30-31, 211-13)

De vreugde te bestaan

Sri Aurobindo heeft het hier over een existentie 'die zich verveelvoudigt alleen door de vreugde van te zijn.' Wat is die vreugde?

De vreugde te bestaan.

Wanneer je daarvoor klaar begint te zijn, komt er een ogenblik dat je in elk ding, in elk voorwerp, in elke levensuiting, in elke vibratie, in alles om je heen die vreugde kunt voelen – niet alleen in de mensen en het bewustzijn, maar ook in de dingen, in de voorwerpen, niet alleen in de bomen, de planten en de levende dingen, maar ook in een gewoon voorwerp dat je gebruikt, in de dingen om je heen –, die

vreugde te bestaan, te zijn wat je bent, gewoon te zijn. En je ziet dat in alles trillen. Je raakt iets aan en je voelt die vreugde. Maar, let wel, je moet de discipline hebben gevolgd waar ik het eerder over gehad heb; anders, zolang je nog begeerten hebt, of voorkeuren, of emotionele banden, of neigingen, of afkeer, en zo meer, kan dat niet; dan is het niet mogelijk.

Zolang je nog plezier ondervindt, vitaal of fysiek plezier in iets, kun je die vreugde niet voelen. Want ze is anders overal aanwezig. Die vreugde is heel erg subtiel. Je beweegt tussen de dingen en het is of ze je alle hun vreugde toezingen. Het komt zover dat dat iets erg vertrouwds wordt in het leven om je heen. Ik moet bekennen dat ze moeilijker in de mensen aan te voelen is, omdat zij al die mentale en vitale formaties hebben die hun waarnemingsveld binnenstromen en het verstoren. De dingen worden bij hen te zeer vermengd met hun wrang egoïsme, dus kun je daar moeilijker de vreugde in voelen. Maar zelfs bij de dieren voel je haar. In de planten is het al wat moeilijker maar zo wonderbaarlijk ... in de planten, in de bloemen. Ze spreken alle hun vreugde uit, ze geven er uiting aan. En zoals ik net zei, is er een bewustzijnstoestand waarin alle vertrouwde dingen, de dingen om je heen die je gebruikt, die vreugde hebben te bestaan, te zijn wat ze zijn.

Dan weet je dat je met de ware vreugde in aanraking bent gekomen. En daar zijn geen voorwaarden aan verbonden. Ik bedoel dat ze niet afhangt van ... ze hangt van niets af. Ze hangt niet van de uiterlijke omstandigheden af, niet van een al dan niet aangename situatie. Ze hangt van niets af; ze is een communie met de bestaansreden van het heelal. En als ze zich voordoet, vult ze alle cellen van het lichaam.

Het is niet iets wat je denkt, je redeneert er niet bij, je ontleedt het niet, niets daarvan: het is een *staat* waarin je leeft. En als het lichaam er deel aan kan hebben, voelt dat zo fris aan, zo spontaan. Er is dan geen zelfbewustheid meer, geen instelling van

zelfobservatie, van ontleding van zichzelf of van de dingen. Alles is dan net een loflied van vreugdevolle vibraties, maar heel, heel erg rustig, zonder heftigheid, zonder hartstocht, niets van dat alles. Het is verfijnd en tegelijk intens, en wanneer het over je komt is het net of het heelal één wonderlijke harmonie is. Zelfs wat het gewoon menselijk bewustzijn lelijk en onaangenaam toeschijnt, lijkt dan wonderbaarlijk.

Zoals ik al zei, wordt de ervaring van die vreugde jammer genoeg voortdurend verstoord door de mensen, de menselijke levensomstandigheden en wat al niet meer, met al die mentale en vitale formaties. Je wordt dan gedwongen terug te keren tot die zo onwetende, zo blinde perceptie van de dingen. Zodra dit echter ophoudt en je eruit kunt ontsnappen, verandert alles. Zoals [Sri Aurobindo] het daar zegt: alles verandert. Alles wordt een wonderlijke harmonie ... en alles is de vreugde, de ware vreugde, de waarachtige vreugde. (E57-58, 25-27)

De liefde

De liefde is een van de grote universele krachten. Ze bestaat op zichzelf, onafhankelijk van de voorwerpen waarin, waardoor en waarvoor ze zich manifesteert, en haar expressie is altijd vrij. Ze manifesteert zich overal waar zich een gelegenheid voordoet, waar iets ervoor ontvankelijk is, en in alles wat zich ervoor openstelt. Wat u liefde noemt, verondersteld dat het een persoonlijk of individueel iets zou zijn, is slechts het vermogen om die universele kracht te ontvangen en uit te drukken.

Dat die kracht universeel is, betekent niet dat ze onbewust zou zijn; integendeel, ze is een soeverein bewuste kracht. Het is bewust dat ze zich probeert te manifesteren en te verwezenlijken op aarde; het is bewust dat ze haar instrumenten uitzoekt, dat ze degenen die tot een antwoord in staat zijn tot haar vibraties wekt en in hen haar eeuwige doelstellingen probeert te verwezenlijken. Blijkt het

instrument ongeschikt, dan laat ze het voor wat het is en keert zich tot andere. Mensen menen dat ze plotseling verliefd geworden zijn; ze ervaren hoe hun liefde ontluikt, groeit en verwelkt, terwijl dat misschien wat langer duurt bij degenen die beter geschikt zijn voor een langere levensduur ervan. Wat er ook van zij, hun gevoel van een persoonlijke beleving is een illusie, want dat was slechts een golfje in de oeverloze oceaan van de universele liefde.

De liefde is universeel en eeuwig. Ze manifesteert zich altijd en blijft altijd aan haar essentie gelijk. Ze is een goddelijke kracht; de vervormingen die wij zien in de uitdrukking ervan zijn te wijten aan haar instrumenten. Ze manifesteert zich niet alleen in de mensen, ze is overal aanwezig. Ze is er in de planten, misschien zelfs in de stenen, en haar aanwezigheid is gemakkelijk waar te nemen in de dieren. Alle vervormingen van die grote goddelijke macht zijn veroorzaakt door de duisternis, de onwetendheid en het egoïsme in haar zo zeer beperkte instrumenten.

De liefde, die eeuwige kracht, heeft geen verlangens, geen begeerten, geen drang naar bezit of naar persoonlijke banden; in haar zuivere uitingen is ze het zoeken naar de eenheid van het ik met de Godheid, hetgeen een absoluut zoeken is dat zich om niets anders bekommert. De goddelijke liefde geeft zich en vraagt niets in ruil.

Het is beter niet te spreken over wat de mensen ervan gemaakt hebben, want ze hebben haar vertekend tot iets lelijks en afstotelijks. Toch geeft zelfs in de mensen het eerste contact met de liefde een glimp van haar zuiverste substantie te zien; een ogenblik lang zijn ze dan in staat zichzelf te vergeten, een ogenblik lang wekt en vergroot het goddelijk contact van de liefde in hen alles wat nobel en mooi is. Maar de menselijke natuur krijgt gauw weer de overhand met al haar onzuivere aanspraken, haar eisen tot vergoeding voor het geschonkene, haar versjacheren van wat een onbaatzuchtige gave

had moeten zijn, haar drang tot bevrediging van de lagere aandriften, haar ontaarding en bederf van alles wat goddelijk was.

Om de goddelijke liefde te manifesteren moet men eerst in staat zijn haar te ontvangen. Slechts zij kunnen haar manifesteren die openstaan voor haar essentiële manifestatie. Hoe ruimer en helderder de openheid in hen, des te meer ze de goddelijke liefde in haar oorspronkelijke zuiverheid kunnen manifesteren; maar hoe meer ze in hen met de lagere menselijke gevoelens vermengd wordt, des te groter wordt de vervorming.

Wie niet voor de liefde in haar essentie en waarheid openstaat, kan de Godheid niet benaderen. Zelfs degenen die haar zoeken langs de weg van de kennis bereiken een punt waaraan voorbij, als ze verder willen gaan, ze tegelijk ook de liefde moeten verwezenlijken en beide als één voelen: de kennis die het licht van de goddelijke vereniging is en de liefde die de ziel van de kennis is. Er komt een punt in de ontwikkeling van het wezen waar beide elkaar ontmoeten en waar de een niet langer van de ander te onderscheiden is. De verdeling, het onderscheid dat men tussen beide maakt, is het werk van het gewone menselijke mentale bewustzijn. Zodra men een hoger niveau bereikt, verdwijnt dat.

Onder degenen die op deze wereld gekomen zijn om er de Godheid te openbaren en het aardse leven te transformeren, zijn er die de goddelijke liefde in een grotere volheid hebben gemanifesteerd. In sommigen van hen was de zuiverheid van die manifestatie zo groot dat ze door de hele mensheid onbegrepen zijn gebleven en er zelfs van beschuldigd werden hard en harteloos te zijn. Toch was de goddelijke liefde in hen. Maar in hen was ze goddelijk zowel in haar vorm als in haar substantie, niet menselijk. Want wanneer de mens het over liefde heeft, associeert hij haar met zwakheid van de emoties en van de sentimenten. De goddelijke intensiteit van de zelfnegatie, het vermogen om zich geheel te geven zonder voorbehoud of beperkingen, zonder iets in ruil te vragen, is de

mensen onbekend. Manifesteert het zich zonder vermenging met sentimentele zwakheid, dan wordt het door de mensen verweten hard en kil te zijn; ze kunnen er niet het hoogste, meest intense vermogen van de liefde in onderkennen.

Wilt u weten hoe de Godheid zijn liefde in de wereld manifesteert? Hij heeft dat gedaan onder de vorm van een groot offer, van de opperste gave van zichzelf. Het volmaakte bewustzijn heeft erin toegestemd zich in de onbewustheid van de materie te storten en erdoor verzwolgen te worden, opdat het bewustzijn in de diepten van die duisternis gewekt zou kunnen worden, opdat de goddelijke macht eruit zou kunnen verrijzen om het hele gemanifesteerde heelal tot een hogere expressie van het goddelijk bewustzijn en de goddelijke liefde te maken. Van dien aard was de opperste liefde dat ze erin heeft toegestemd de goddelijke staat, haar absolute bewustzijn en haar oneindige kennis te verzaken om zich te verenigen met de onbewustheid en om samen met onwetendheid en duisternis in de wereld te wonen. Toch is er misschien niemand die dat liefde zou noemen, want ze tooit zich niet met oppervlakkige gevoelens, vraagt niets als vergoeding voor wat ze gedaan heeft en pronkt niet met haar offervaardigheid.

De kracht van de liefde in de wereld probeert bewustzijnsvormen te vinden die in staat zijn die goddelijke uiting in haar zuiverheid te ontvangen en tot uitdrukking te brengen. Die drang naar liefde in alle wezens, dat onweerstaanbaar elan, dat zoeken naar het hart van de wereld en naar alle harten, is het gevolg van de impuls die wordt veroorzaakt door de goddelijke liefde achter alle menselijke hartstochten. Ze beroert miljoenen instrumenten, probeert zich in hen te manifesteren en wordt steeds opnieuw ontgoocheld. Door dat voortdurende contact worden de instrumenten echter gaandeweg voorbereid, en op een dag zal plotseling in hen het vermogen tot de gave van zichzelf ontwaken, met de mogelijkheid om te beminnen.

De wezensuiting van de liefde is niet beperkt tot menselijke wezens en is wellicht minder vervormd in andere werelden dan in die van de mens. Kijk naar de bloemen, kijk naar de bomen. Wanneer de zon ondergaat, wanneer alles stil wordt, ga dan even onder een boom zitten en treed in communicatie met de natuur. U zult voelen hoe uit de aarde, uit de diepste wortels van de bomen, door al hun vezels en tot in de hoogste takken de aspiratie opstijgt van een intense liefde en een intense behoefte – de behoefte aan iets wat licht en geluk verschaft, aan het licht dat aan het verdwijnen is en om de terugkeer waarvan wordt gesmeekt. Dat stijgt op als een dankzegging waarbij de meest intense dankbaarheid zich verenigt met het vurigste gebed. Dat elan is zo zuiver en zo spontaan dat, als u zich op die opwelling in de bomen kunt afstemmen, uw eigen wezen zich ook zal verheffen in een vurige aanroeping van de vrede, het licht en de liefde die zich hier nog niet hebben gemanifesteerd.

Als u eenmaal in contact bent gekomen met die zuivere, grenzeloze en ware goddelijke liefde, ook al was het maar heel even en in haar minste gedaante, zult u beseffen wat voor verwerpelijk iets de begeerte van de mens ervan gemaakt heeft. In de menselijke natuur is de liefde laaghartig, hardvochtig, egoïstisch, gewelddadig en lelijk geworden, ofwel zwak en sentimenteel, vol kleinzielige gevoelerigheid, broos, oppervlakkig en veeleisend. En zo'n laaghartigheid, zo'n hardvochtigheid, of de zwakheid die alleen maar met zichzelf begaan is, noemt men liefde!

Moet ons vitale deelhebben aan de goddelijke liefde? Zo ja, wat is de juiste en passende vorm welke die deelneming zou moeten aannemen?

Is er een grens aan de manifestatie van de goddelijke liefde? Moet ze tot een onwerkelijke of onstoffelijke sfeer worden beperkt? In haar manifestatie op de aarde stort de goddelijke liefde zich uit tot helemaal onderaan, in de grofstoffelijkste materie. Het is waar dat ze

niet terug te vinden is in de egoïstische vervormingen van het menselijk bewustzijn. Maar het vitale is een even belangrijk element voor de manifestatie van de goddelijke liefde als elke andere manifestatie ervan waar dan ook in het heelal. De mogelijkheid van een evolutieve ontwikkeling zonder de tussenkomst van het vitale bestaat niet. Omdat dat vermogen van de natuur [d.i. het vitale] zo ontzettend vervormd is geraakt, zijn er mensen die verkiezen te denken dat het helemaal moet worden uitgeroeid en zowel uit de persoonlijkheid als uit de wereld verwijderd. Het is echter uitsluitend via het vitale dat de materie door de transformerende macht van de geest kan worden geraakt. De materie zou dood zijn als het vitale er niet zijn dynamisme en zijn levende kracht in bracht; omdat de hoogste gradaties van het bestaan dan niet met de aarde in contact zouden kunnen komen en in het leven geconcretiseerd worden, zouden ze zich teleurgesteld terugtrekken en verdwijnen.

De goddelijke liefde waar ik het over heb, is een liefde die zich hier manifesteert, op deze fysieke aarde, in de materie. Ze moet evenwel voor de menselijke perversies worden gevrijwaard, wil ze aanvaarden om zich hier te incarneren. Het vitale is hierbij, zoals in elke vorm van manifestatie, een onmisbare bemiddelaar; zoals steeds hebben de vijandige krachten er zich echter meester van gemaakt, juist omdat het zo waardevol is. Het is de energie van het vitale die in de doodse en ongevoelige materie doordringt om ze op te wekken en tot leven te brengen. De vijandige krachten hebben die energie echter bedorven; ze hebben haar veranderd in een middel van geweld, egoïsme, begeerte en alles wat lelijk is, en haar daardoor verhinderd haar plaats in het goddelijk werk in te nemen.

De enige mogelijkheid bestaat erin die energie te transformeren, niet haar uitingen te onderdrukken of uit te schakelen. Zonder vitale energie zou immers nergens iets van enige intensiteit mogelijk zijn. Het vitale is datgene in ons wat zich genereus aan iets kan wijden. Juist omdat het altijd de neiging en de kracht heeft om te nemen, is

het ook in staat om zich in de hoogste mate te geven; omdat het weet hoe te bezitten, kan het ook zonder enig voorbehoud van zichzelf afstand doen. De ware vitale wezensuiting is een van de allermooiste, van de allerprachtigste; ze is echter vervalst en vervormd tot het meest lelijke, bedorvene en weerzinwekkende.

Overal waar in een menselijke liefdesverhouding ook maar een zier zuivere liefde te vinden is geweest die zich heeft kunnen manifesteren zonder al te veel vervorming, vinden we iets wat echt en mooi is. Blijft die wezensuiting niet duren, dan is het omdat ze zich niet van haar ware doel bewust is; ze weet niet dat haar doel niet de vereniging van een wezen met een ander is, maar de vereniging van alle wezens met de Godheid. De liefde is een opperste kracht, die door het eeuwig bewustzijn is veruiterlijkt en uitgestuurd in een inerte en duistere wereld, om die wereld en haar wezens weer tot de Godheid terug te brengen. In haar duisternis en onwetendheid was de materiële wereld de Godheid vergeten. De liefde is afgedaald in de afgrond; ze heeft allen die ingeslapen waren gewekt; haar gefluister heeft hun verzegelde oren geopend: 'Ergens is er iets wat het ontwaken en leven waard is: de liefde.' En samen met die wekroep door de liefde deed zich in de wereld de mogelijkheid van de terugkeer tot de Godheid voor. Door bemiddeling van de liefde verheft de schepping zich tot de Godheid; ten antwoord buigen de goddelijke liefde en genade neer in een gebaar van tegemoetkoming jegens de schepping. De liefde kan slechts in haar zuivere schoonheid bestaan, zich met haar natuurlijke macht bekleden en de intense vreugde van haar volheid kennen in die uitwisseling, in die versmelting van de aarde en de allerhoogste, in die beweging van liefde van de Godheid tot zijn schepping en van de schepping tot de Godheid.

Deze wereld was er een van dode materie, totdat de goddelijke liefde erin is afgedaald en ze tot leven heeft gewekt. Sindsdien is de wereld op zoek getogen naar die goddelijke bron van het leven,

maar op haar zoektocht heeft ze alle mogelijke verkeerde wegen genomen. Ze is verdwaald en in de nacht verkeerde richtingen uitgegaan. Veruit het grootste deel van deze schepping is over de weg blijven voorstompelen als een blinde die het onbekende zoekt, zonder te weten wat hij zoekt.

Het hoogste dat bereikt werd is wat de mensen de liefde in haar hoogste, zuiverste en meest belangeloze vorm toeschijnt, de liefde van de moeder voor haar kind bijvoorbeeld. Deze menselijke liefdesuiting zoekt onbewust iets anders dan wat ze reeds gevonden heeft, maar ze weet niet waar dat andere te vinden, ze weet niet eens wat het is. Vanaf het ogenblik dat zijn bewustzijn tot de goddelijke liefde ontwaakt, zuiver en onafhankelijk van elke manifestatie in menselijke vormen, wéét de mens waar zijn hart altijd al naar gehunkerd heeft. Dat is het begin van de aspiratie van de ziel waardoor het bewustzijn tot de behoefte van de vereniging met de Godheid wordt gewekt. Vanaf dat ogenblik moeten alle [liefdes]vormen die zijn geboren in onwetendheid, en alle vervormingen die erdoor zijn veroorzaakt, worden uitgewist en verdwijnen, om plaats te maken voor de allerenigste uiting van de schepping die op de goddelijke liefde antwoordt door haar eigen liefde voor de Godheid. In een bewuste, ontwaakte, voor de goddelijke liefde openstaande schepping stort de Godheid dan zijn grenzeloze liefde uit. De cirkel van de volledige beweging is voltooid; beide uiteinden ontmoeten elkaar; beide uitersten, de allerhoogste Godheid en de gemanifesteerde materie, verenigen zich en hun goddelijke vereniging wordt compleet en duurzaam.

Grote wezens³³ hebben zich in deze wereld geïncarneerd om er iets van de soevereine zuiverheid en macht van de goddelijke liefde in neer te brengen – of liever, de goddelijke liefde heeft in hun wezen een persoonlijke vorm aangenomen opdat zij zich op de aarde gemakkelijker en op volmaktere wijze zou kunnen realiseren. De goddelijke liefde wordt gemakkelijker begrepen wanneer ze in een

persoonlijk wezen gemanifesteerd wordt dan wanneer haar uitingen onpersoonlijk blijven. Een menselijk wezen dat door het contact [met de grote wezens] en door de intensiteit van dat contact tot het bewustzijn van de goddelijke liefde is gewekt, merkt dat de arbeid van de transformatie wordt vergemakkelijkt; de eenheid die het nastreefde wordt natuurlijker en intiemer. De verwezenlijking, de vereniging zal dan ook vollediger en volmaakter zijn – want de wijde eenvormigheid van een onpersoonlijke en universele liefde zal verlicht en verlevendigd worden door de kleurenpracht en de schoonheid van alle mogelijke relaties met de Godheid. (E29, 82-89)

[28.](#) Terwijl de psyche, of het psychische wezen, in een aards lichaam verblijft.

[29.](#) De ziel als *jivatman* is een eeuwig deel of aspect van de Godheid in zijn eeuwigheid. De Godheid heeft zich in zijn manifestatie of schepping geprojecteerd door middel van de *jivatmans* die Hemzelf zijn. De projectie van een *jivatman* in de manifestatie heet dan *antaratman*; het is 'de goddelijke vonk' in alle dingen. Omdat deze manifestatie of schepping een evolutionaire is, concentreert de evolutie zich om die goddelijke kernen, zonder welke niets dat gemanifesteerd is zou kunnen bestaan. Aldus vormt zich rond die kernen, rond de *antaratmans*, geleidelijk aan een subtiel maar zeer concreet lichaam, door Sri Aurobindo en de Moeder 'het psychische wezen' genoemd. Dit psychische wezen is als het ware de belichaming in de manifestatie van de goddelijke luister van het *jivatman*, dat zijn eeuwige basis in de ongemanifesteerde Godheid vormt. In feite is dit alles een individualisering van het goddelijk scheppingsproces, waardoor de Godheid zichzelf heeft veruiterlijkt om Zich te schouwen – of hoe men dat ook wil uitdrukken.

[30.](#) Toen dit gesprek voor het eerst gepubliceerd werd, gaf de Moeder de volgende toelichting: 'Bepaalde delen van het vitale zijn werelden van wanorde en de wezens die het vitale bewonen hebben geen psychisch wezen. Een psychisch wezen is er alleen maar op aarde, in de fysieke wereld. Het is daarom dat ik beknopt gezegd heb dat de goddelijke vonk die het psychische wezen opbouwt boven (of doorheen) de werelden van wanorde is uitgestegen, en dat ze zich rechtstreeks in de fysieke wereld heeft gemanifesteerd om er die mogelijkheid van een opbouw rondom de goddelijke vonk te scheppen.'

[31.](#) Met andere woorden de graad waarin je je psychische wezen, of je ziel, gerealiseerd of verwezenlijkt hebt.

[32.](#) Uit wat voorafgaat, zal duidelijk geworden zijn dat 'psychisch' hier een totaal andere betekenis heeft dan bijvoorbeeld in de parapsychologie en in veel scholen van occultisme.

[33.](#) De avatars of directe goddelijke belichamingen.

7. De vijandige krachten

De wereld zoals ze tegenwoordig is, bevindt zich voor het grootste deel onder invloed van de vijandige krachten. Deze worden 'vijandig' genoemd omdat ze niets moeten hebben van het goddelijk leven; ze zijn het goddelijk leven vijandig gezind. Ze willen dat de dingen blijven zoals ze zijn, omdat die hun domein en hun macht in de wereld uitmaken. Ze weten heel goed dat ze al hun macht en al hun invloed zullen verliezen zodra de Godheid gemanifesteerd zal worden. Dus bevechten ze de Godheid openlijk en met hun hele inzet, en moet alles wat ze in het uiterlijk leven veroverd hebben hun weer stukje bij beetje worden afgenomen. Wat men hun kan afnemen is evenzoveel winst. Tot nu toe heeft men alleen maar gepoogd de schade te beperken; alles wat als niet transformeerbaar werd beschouwd werd aan zijn lot overgelaten, maar dat was dan voorlopig ook verloren voor de goddelijke verwezenlijking.

Alle verwezenlijkingen van de natuur in het uiterlijke leven, alles wat ze geschapen heeft – op aarde bijvoorbeeld het hele planten- en dierenrijk en de wereld van de mensen –, als men dat alles aan zijn lot overlaat als een illusie die onmogelijk de Godheid kan uitdrukken, dan laat men het ook in handen van de vijandige krachten, die proberen het te behouden om het voor hun eigen doeleinden te gebruiken. Is men echter van mening dat dat alles nu misschien wel ontaard is, maar dat het in zijn essentie en oorsprong niet alleen aan de Godheid toebehoort maar de Godheid zelf is, dan kan men bewust en vrijwillig werken voor de transformatie ervan en het allemaal ontrukken aan de vijandige invloed waardoor het nu wordt beheerst. (E55, 458-59)

Welke zijn de vijandige krachten uit het subtiel-fysieke?

Welke de vijandige krachten zijn? Er zijn er zoveel als er elementen in de wereld zijn. Het is maar dat we ze niet waarnemen als ze zich niet in het fysieke uitdrukken, dus geven we ons van hun bestaan geen rekenschap. Ik heb jullie echter onlangs nog gezegd dat de atmosfeer vol is van ontelbare formaties die over het algemeen bestaan uit gedachten, begeerten, aandriften of wilsuitingen, en die even talrijk door elkaar krioelen als de gedachten van de mensen. Sommige daarvan zijn goedaardig, andere zijn kwaadaardig. En daarachter zijn er de formaties uit de vitale wereld, een wereld die de Godheid essentieel vijandig gezind is. Het is alleen het vitale in de mens dat, onder de invloed van het psychische wezen, kan veranderen en een medewerker aan het goddelijke werk worden. Voor het overige is de vitale wereld essentieel gevormd uit wezens die vijandig staan tegenover het goddelijke werk, en wie zich zonder controle aan die vijandige krachten overgeeft, plaatst zich vanzelfsprekend onder de invloed ervan. Het zou veel gemakkelijker zijn te zeggen welke krachten niet vijandig zijn. (E54, 348)

Mijn vraag was of de vijandige krachten zich bewust zijn van de rol die hun is toebedeeld. Zo ja, dan zou dat betekenen dat ze bijdragen tot de spirituele verwezenlijking.

In laatste instantie is er niets dat er niet toe bijdraagt. Deden ze dat echter opzettelijk, dan zouden ze geen vijandige krachten meer zijn maar medewerkers. Je moet voor één ding oppassen en wel dat, wanneer je de term 'vijandige krachten' gebruikt, je niet gaat denken dat die krachten *ons* vijandig gezind zijn. Het zijn geen krachten die de mensen en hun rust en geluk vijandig gezind zijn: ze staan vijandig tegenover het goddelijk werk.

Ik heb heel wat mensen gehoord die het over 'vijandige krachten' hadden en die bijvoorbeeld zeiden dat ze aangevallen werden 'door de vijandige krachten van de ziekte'. Dat is een veel te persoonlijk gezichtspunt, want ziekte *hoeft* niet het werk van vijandige krachten

zijn. Jij noemt ze vijandig omdat ze jou aanvallen, maar als men het over vijandige krachten heeft, dan bedoelt men eigenlijk krachten die vijandig staan tegenover het goddelijke werk of de goddelijke wil. Als ze hun medewerking aan dat werk verleenden, zouden ze niet langer vijandig zijn, zie je, dat is zo logisch als wat. Men kan dus niet beweren dat hun werk de vooruitgang van de mensheid op het oog zou hebben, of zelfs de ontwikkeling van het heelal, maar er is niets, niet eens het meest vijandige, dat niet voor het goddelijke werk gebruikt kan worden. Het hangt ervan af hoe je dat beziet. Het dient echter gezegd dat [de vijandige krachten] er in hun omgang met de mensen een duivels genoegen in scheppen ze op de proef te stellen. Als je niet uitermate sterk en oprecht bent, en je durft bijvoorbeeld zeggen: 'Ik, ik sta vast in mijn geloof' – een voorbeeld uit vele –, dan zal zich onmiddellijk iets voordoen dat probeert je geloof aan het wankelen te brengen. Ik veronderstel dat zulke dingen hun tijdverdrijf, hun amusement zijn. Hoe vaak gebeurt het niet dat wanneer iemand over iets opschept, misschien op een erg kinderachtige manier: 'Ik ben zeker dat ik die fout nooit zal maken', dat ik daar dan een vijandige formatie op af zie komen die bij hem binnenglijpt, door het openingetje gemaakt door zijn opschepperij. Ze dringt daardoor naar binnen en stelt alles in het werk opdat hij precies zou doen wat hij niet meer wilde doen. Voor die vijandige formatie is dat een verzetje, maar het is vast niet bedoeld om je vooruit te helpen. Weet je het echter op de goede manier te benutten, dan helpt het je toch vooruitgaan. Je kunt dan bijvoorbeeld het voornemen maken: 'De volgende keer zal ik wat minder hoog van de toren blazen.'

Daar die krachten heel erg bewust zijn in het mentale en vitale vlak, hoef je je pretentie niet eens uit te spreken. Je hebt bijvoorbeeld hard je best gedaan om een slechte gewoonte of een fysieke zwakheid te corrigeren en je bent er ten dele in geslaagd; zelfs als je ook maar gewoon mentaal de vaststelling maakt dat je een succes

hebt geboekt, is de zwakheid er het volgend ogenblik weer. Je hoeft dat niet eens onder woorden te brengen, het volstaat het te constateren: 'Kijk eens aan, vroeger was het zo en nu is het zo geworden, als dat niet mooi is' – uit! Meteen is het weer terug, zonder de minste twijfel.

Want er zijn [onzichtbare vijandige] toeschouwers met een ontzettend eng karakter overal om je heen, en die vinden dat geweldig amusant. Soms hoor ik ze zelfs lachen wanneer iemand iets naïefs uitkraamt. Ik hoor dan een soort stokkend lachje, ergens. Ze vinden dat geweldig amusant – en het volgende ogenblik of de dag daarop ligt alles weer pardoos aan diggelen. (E55, 18-20)

Is er ook in de slechtste mensen iets wat een aspiratie heeft?

In de slechtste mensen? Ja, mijn kind, zelfs in de asura's³⁴, zelfs in de tegenstanders, zelfs in de monsters is er iets dergelijks. Er is altijd ergens een plekje, een kleine barst, iets wat men meestal een zwak punt noemt. Die plek maakt [paradoxalerwijs] echter de kracht van die wezens uit, want het is daar dat ze geraakt kunnen worden.

Want zelfs in de meest duistere en ontaarde wezens, zelfs van degenen van wie het de bewuste wil is tegen de Godheid te vechten, is niettemin in weerwil van henzelf de oorsprong goddelijk. Hoe ze het ook proberen, hoe ze zich ook inspannen om met hun oorsprong te breken, ze kunnen het niet. Opzettelijk, bewust doen ze al het mogelijke, maar ze weten maar al te goed dat het hun niet zal lukken. Er is altijd een middel om zelfs het monsterachtigste wezen te raken. De Godheid, de werking van de Godheid in de wereld, stelt altijd een limiet aan de buitensporigheden van het kwaad en verleent tegelijk een onbeperkte macht aan het goede. Het is deze onbeperkte macht van het goede die uiterlijk, in de manifestatie, begrenzingen stelt aan de uitbreiding van het kwaad. De zo beperkte menselijke visie komt het soms voor dat het kwaad geen grenzen heeft en zich tot zijn uiterste mogelijkheden doorzet, maar die

uitersten zijn zelf een grens. Er komt altijd een eind aan, een punt waar de Godheid ingrijpt en zegt: 'Tot hier en niet verder.' Of het nu grote natuurrampen betreft of menselijke monsterachtigheden, er is *altijd* een punt waar de Godheid ingrijpt en verhindert dat ze nog verder zouden worden doorgedreven. (E55, 478-79)

Hebben die vitale wezens een psychisch wezen?

Nee. Ik heb gezegd dat het eerste wat ze moeten doen om een lichaam aan te nemen erin bestaat het psychische wezen te verdrijven van de persoon van wie ze bezit nemen. Dat kan gebeuren bij de geboorte. Er zijn kinderen die bijna doodgeboren worden; men meent dat ze dood zijn, maar ineens komen ze weer tot leven – omdat een vitaal wezen in dat lichaam is ingetreden. Het kan eveneens tijdens een ziekte gebeuren. Iemand is heel erg ziek en verliest langzamerhand het contact met zijn psychische wezen; dan, tijdens een bezwijming of een andere soortgelijke toestand, wordt het contact met het psychische wezen volledig afgebroken en een vitaal wezen neemt ijlings bezit van dat lichaam. Ik ken gevallen waarin ook dat gebeurd is. Of het kan een langdurig proces zijn. Het vitale wezen komt in de atmosfeer van de persoon in kwestie, blijft er een tijdlang zijn invloed uitstralen en veroorzaakt tenslotte bepaalde ziekten, bepaalde crisissen, vooral geestesziekten; wanneer het ogenblik dan gekomen is, wordt de band met het psychische wezen doorgeknipt en het vitale wezen neemt bezit van dat lichaam. Er zijn gevallen dat mensen ernstig ziek worden en helemaal anders uit die ziekte komen dan ze eerst waren. Zo gaat het heel vaak.

U hebt gezegd dat die wezens uit het vitale aangetrokken worden door het spirituele leven. Waarom?

Ze worden erdoor aangetrokken, maar dat betekent niet dat ze zich oprecht hebben voorgenomen om een spiritueel leven te volgen. De voornaamste karaktertrek van die wezens is hun leugenachtigheid; hun natuur bestaat uit bedriegerij. Ze hebben de macht om illusies

op te wekken. Ze kunnen de schijnbare gestalte van goddelijke of hogere wezens aannemen, ze kunnen verschijnen in een verblindend licht. Waarlijk oprechte mensen worden daardoor echter niet om de tuin geleid, ze voelen dadelijk iets aan dat hen waarschuwt. Is men evenwel verzot op het wonderbaarlijke, het onverwachte of het fantastische, leeft men graag in een verbeeldingswereld, dan wordt men gemakkelijk bij de neus genomen. We hebben daar onlangs nog een historisch voorbeeld van gehad, namelijk Hitler, die contact had met een wezen dat hij voor de allerhoogste hield. Dat wezen kwam hem raad geven en zei alles wat hij hoorde te doen. Hitler trok zich in de eenzaamheid terug en bleef er zolang als nodig was om met zijn 'leidsman' in contact te treden en van hem de nodige inspiratie te ontvangen, die hij daarna zeer getrouw ten uitvoer bracht. Het wezen dat Hitler voor de allerhoogste nam was gewoon een asura, degene die in het occultisme de 'Heer van de Leugen' wordt genoemd en die zichzelf tot 'Heer van de Naties' heeft uitgeroepen.

Hij had zichzelf een schitterend voorkomen gegeven, voldoende om iedereen te misleiden behalve degenen die zijn toegerust met de ware occulte kennis om te zien wat erachter school, achter dat voorkomen. Iedereen zou bedrogen zijn geweest, zo prachtig zag hij eruit. Meestal verscheen hij aan Hitler in een harnas en een helm van zilver; het was als schoten er vlammen uit zijn hoofd, en hij had een atmosfeer van verblindend licht om zich heen, zo verblindend dat Hitler hem nauwelijks kon aankijken. Hij zei alles wat Hitler moest doen, hij speelde met hem als een kat met een muis. Hij was vastbesloten hem alle mogelijke extravaganties te doen begaan tot de dag dat hij zijn nek zou breken – wat trouwens ook gebeurd is.

Er zijn talrijke gevallen van dien aard, maar dan op mindere schaal. Hitler was een uitstekend medium, hij had grote mediamieke gaven, maar het ontbrak hem aan intelligentie en onderscheidingsvermogen. Wat dat wezen hem ook zei, hij slikte

alles. Het was door dat wezen dat hij gedreven werd en het deed dat als verstrooiing, het nam die hele onderneming niet ernstig. Die wezens spelen met de mensen zoals een kat met een muis – tot hij hem opeet.

Zijn geestesgestoorden bezeten?

Ja, behalve wanneer er een fysiek letsel is, een defect in de vorming [van het brein], of wanneer zich een ongeval, bijvoorbeeld een hersenbloeding, heeft voorgedaan. In alle andere gevallen is het bezetenheid. Het bewijs daarvan is dat je iemand niet kunt genezen die geestesgestoord is door een letsel, terwijl als het niet door een letsel is maar door bezetenheid, de persoon in kwestie genezen kan worden.

[Bezetenheid] overkomt jammer genoeg alleen mensen die het graag hebben. Er moet in het betrokken menselijk wezen heel wat ambitie en verwaandheid aanwezig zijn, samen met veel domheid en eigenliefde. Zulke karaktertrekken worden door [de vijandige] wezens te baat genomen. Ik heb gevallen gekend van personen die ten dele bezeten waren en die ik heb kunnen bevrijden van de wezens die de bezetenheid uitoefenden. [Na de genezing] voelden ze zich vanzelfsprekend een poosje erkentelijk en tevreden, maar dat heeft niet lang geduurd; die positieve toestand verdween als sneeuw voor de zon en ze begonnen te denken: Ik ben nu niet meer dan een doodgewone mens, terwijl ik vroeger zo'n buitengewoon wezen was! Ze hadden in zich een buitengewone macht gevoeld, zelfs wanneer dat een macht was om kwaad te doen, en ze hadden dat prima gevonden. Wat deden ze dus? Ze riepen met hun hele inzet de macht terug waarvan ze bevrijd waren. Het [door de Moeder] vernietigde wezen kon natuurlijk niet terugkeren, maar zijn plaats werd door een ander ingenomen, want die wezens bestaan bij duizenden. In een bepaald geval heb ik dat driemaal na elkaar meegemaakt, zodat ik tenslotte tegen die persoon gezegd heb: 'Ik

ben het moe, maak jij je er zelf maar van af, ik houd mij daar niet meer mee bezig.'

Wat gebeurt er in zulke gevallen met het psychische wezen?

Gewoonlijk gaat het weg.

Ik moet eraan toevoegen dat de wezens uit de vitale wereld onsterfelijk zijn. Ze kunnen niet sterven, maar ze kunnen vernietigd worden. Het is echter alleen een zuivere spirituele kracht die ze kan vernietigen. In een vitaal gevecht, bijvoorbeeld (er zijn mensen met een erg strijdbaar vitaal vermogen), is de ervaring altijd dezelfde: bevecht men een vitaal wezen in de vitale wereld, dan kan men het verpletteren of doden, maar het wordt altijd weer herboren. Ze staan altijd weer op. Ik geloof dat daarin de oorsprong van de legenden van de hydra's of de veelkoppige draken te zoeken is.

Er is maar één kracht ter wereld die ze definitief kan vernietigen, zonder hoop op een heropleving, en dat is een kracht van de hoogste scheppende macht.³⁵ Het is een kracht afkomstig van voorbij de supramentale wereld; ze staat dus niet iedereen ter beschikking. Het is een kracht van licht, van een schitterende witheid, zo stralend dat gewone ogen erdoor verblind zouden worden. Het volstaat dat een wezen uit de vitale wereld door een straal van dat licht wordt getroffen om het terstond op te lossen. Het wordt vloeibaar, zoals slakken die tot vloeistof worden als je er wat zout op strooit [...]

Toen Hitler stierf, is 'de Heer van de Leugen' toen in Stalin overgegaan?

Het is niet helemaal zo dat de dingen in hun werk gaan, maar het is iets in die zin. Waar je je in vergist is dat je denkt dat dat wezen op Hitler's dood zou hebben moeten wachten. Dat soort wezens is niet aan één fysiek lichaam gebonden. Het wezen in kwestie kon heel goed bezit nemen van Hitler en tegelijkertijd zijn invloed uitoefenen op tal van anderen. We hebben ons van Hitler afgemaakt omdat hij

een hele natie en een fysieke macht achter zich had; was hij in zijn opzet geslaagd, dat zou het een ramp voor de mensheid zijn geweest. Het volstond echter niet zich van hem af te maken om ook van de kracht achter hem af te zijn, zo gemakkelijk is dat niet. Jullie moeten weten dat de origine van die wezens aan die van de goden vooraf is gegaan; zij zijn *les premiers émanés*, de eerste individuele wezens van het heelal, dus kun je niet zomaar van hen af komen door een oorlog te winnen.

Zolang ze voor de universele evolutie nodig zijn, zullen ze blijven bestaan. De dag dat ze niet langer nodig zijn, zullen ze zich bekeren of verdwijnen. Ze weten trouwens dat hun laatste uur nadert en het is daarom dat ze zoveel schade aanrichten als ze maar kunnen.

[De eerste asura's] waren met zijn vieren. De eerste heeft zich bekeerd, de tweede heeft zich weer in zijn oorsprong opgelost. Twee zijn nog in leven, en deze twee zijn hardnekkiger dan de andere. De een, zoals ik daarnet zei, is in het occultisme bekend als 'de Heer van de Leugen', de ander is 'de Heer van de Dood'. En zolang die twee bestaan, zal het moeilijk blijven. (E50-51, 206-10)

Er zijn mensen die net vampiers zijn. Wat zijn ze eigenlijk en waarom zijn ze zo?

Dat zijn geen menselijke wezens; alleen hun vorm, hun voorkomen is menselijk. Het zijn incarnaties van wezens uit een wereld palend aan de fysieke, van wezens uit een bestaansgradatie die wij de vitale wereld noemen. Het is de wereld van de begeerten, aandriften en hartstochten, de wereld van het geweld, de hebzucht en het bedrog, en van allerlei soorten onwetendheid; toch is het ook daar dat zich alle dynamismen bevinden, alle levensenergieën en heel wat nuttige vermogens.

De wezens van die wereld hebben van nature een bevreedende macht over de materiële wereld en kunnen er een sinistere invloed op uitoefenen. Sommige van hen bestaan uit fragmenten van

menselijke wezens die na de dood zijn blijven voortleven in de vitale atmosfeer, dichtbij het aardse vlak. De begeerten en verlangens van de mensen blijven daar ronddwalen en behouden er de menselijke vorm zelfs nadat het fysieke lichaam ontbonden is; ze proberen nog heel vaak zich te manifesteren en zich te bevredigen, en de aardse belichaming van zulke schepselen uit de vitale wereld is daar het gevolg van. Dat zijn echter wezens van weinig belang; ook al kunnen ze erg lastig zijn, het is niet onmogelijk met ze af te rekenen.

Er zijn er andere die veel gevaarlijker zijn en die nog nooit een menselijke vorm hebben aangenomen; ze zijn nooit in een menselijk lichaam op aarde geboren geweest. Ze weigeren meestal geboren te worden in een vorm die hen tot slaaf van de materie maakt en verkiezen in hun eigen wereld te blijven, machtig en gevaarlijk, en van daaruit hun heerschappij over de aardse wezens uit te oefenen. Ook al aanvaarden ze niet op aarde geboren te worden, toch willen ze een contact hebben met de fysieke natuur, maar zonder erdoor aan banden te worden gelegd.

Hun methode bestaat erin eerst te proberen invloed te verkrijgen op een mens. Daarna dringen ze langzaam in zijn atmosfeer door, en daar kunnen ze dan na verloop van tijd volledig van hem bezit nemen, nadat ze de ware menselijke ziel en haar persoonlijkheid hebben verjaagd. Wanneer die schepselen aldus van een aards lichaam bezit hebben genomen, hebben ze wel een menselijk voorkomen maar niet de menselijke natuur. Ze hebben de gewoonte de levenskracht van de mensen op te zuigen, ze maken zich meester van de vitale kracht waar ze zich dan mee voeden. Komen ze in je atmosfeer, dan voel je je plotseling gedeprimeerd en uitgeput; verblijf je geruime tijd in hun gezelschap, dan word je ziek; leef je samen met een van hen, dan kan het je dood betekenen.

Maar hoe kan men zijn omgeving zuiveren van zulke schepselen als ze er eenmaal hun intrek hebben genomen?

De vitale macht belichaamd in zulke wezens is heel erg materieel en slechts op zeer korte afstand werkzaam. Leef je niet in hetzelfde huis als zij, of verkeer je niet in hun gezelschap, dan loop je meestal niet het risico onder hun invloed te komen. Breng je echter een verbinding of communicatie met hen tot stand, bijvoorbeeld per brief, dan maak je een uitwisseling van krachten mogelijk en stel je je bloot aan de invloed van een van hen, zelfs op een grote afstand. De verstandigste manier om met die wezens om te gaan is elke band met ze te verbreken en niets met ze te maken te hebben – tenzij je werkelijk een grote occulte kennis en macht bezit, en weet hoe je je moet beschermen; toch is het zelfs dan nog altijd gevaarlijk met ze om te gaan. Hopen ze te bekeren is een waandenkbeeld, want ze willen helemaal niet bekeerd worden. Ze hebben niet de minste intentie een transformatie te ondergaan en elke poging in die zin is nutteloos. Wanneer die wezens zich in een menselijk lichaam bevinden, beseffen ze [als mens] maar zelden wie ze werkelijk zijn. Soms hebben ze een vaag aanvoelen dat ze niet helemaal op de gewone manier menselijk zijn. Maar er zijn er ook die bewust zijn, en zelfs zéér bewust; dezen weten niet alleen dat ze niet tot de mensheid behoren, ze weten ook wat ze zijn, gedragen zich navenant en streven bewust de verwezenlijking van hun doeleinden na. De wezens uit de vitale wereld zijn van nature machtig; wordt aan die macht ook nog kennis toegevoegd, dan zijn ze dubbel gevaarlijk. Er is met die schepselen niets aan te vangen; men moet er zorgvuldig alle contact mee vermijden, tenzij men over het middel beschikt om ze de baas te blijven en ze te vernietigen.

Als u door omstandigheden gedwongen wordt toch met ze in contact te komen, hoed u dan voor de aantrekkingskracht die van ze uitgaat. Wezens uit het vitale die zich in het fysieke vlak manifesteren hebben altijd een grote hypnotische kracht, want het centrum van hun bewustzijn bevindt zich in de vitale wereld en niet in de

materiële. Ze worden door het materiële bewustzijn niet versluierd en verkleind zoals de menselijke wezens.

Is het geen feit dat die schepselen op een vreemde manier gefascineerd worden door het spirituele leven?

Ja, doordat ze voelen dat ze niet tot de aarde behoren maar van elders komen; ze voelen ook dat er machten zijn die ze ten dele verloren hebben, en ze zijn ongeduldig om die machten terug te winnen. Telkens wanneer ze iemand ontmoeten die hun een bepaalde kennis van de onzichtbare werelden kan geven, spoeden ze zich dus naar die persoon toe. Maar ze houden de vitale wereld voor de spirituele en hun zoeken heeft vitale doeleinden, geen spirituele. Ze doen soms ook een opzettelijke poging om spiritualiteit te verdraaien en er een nabootsing van te maken in de wereld die overeenstemt met hun eigen natuur. Zelfs in zo'n geval is dat als het ware een eerbetoon dat zij bewijzen aan het spirituele leven, of iets als een vergoeding die ze betalen op hun manier. Ze worden er ook door aangetrokken. Ze zijn tegen de goddelijke wet in opstand gekomen, maar in weerwil van hun opstand, of zelfs daaróm juist, voelen ze zich op een bepaalde manier met de tegenwoordigheid van de Godheid verbonden en worden ze er sterk door aangetrokken.

Men kan daarom zien hoe ze soms als instrument dienen om degenen die het spirituele leven op aarde moeten verwezenlijken met elkaar in contact te brengen. Ze vervullen die rol niet vrijwillig, ze worden ertoe gedwongen. Het is een soort compensatie die ze moeten betalen. Ze worden immers de druk van het neerdalend licht gewaar en voelen aan dat de tijd gekomen is, of weldra komen zal, dat ze moeten kiezen tussen bekering of ontbinding, tussen onderwerping aan de goddelijke wil met het innemen van hun plaats in het grote werk of afdaling in de onbewustheid waardoor ze zullen ophouden te bestaan. Het contact met een zoeker van de waarheid

geeft zulke wezens een kans om te veranderen. Alles hangt ervan af hoe ze die kans te baat nemen. Op de goede manier benut, kan hij voor hen de weg naar bevrijding openen en ze uit de leugen, de duisternis en de ellende halen, die de stof zelve zijn waaruit de vitale wezens bestaan, en ze naar de geestelijke wedergeboorte en het leven leiden.

Hebben die wezens niet een grote macht over het geld?

Inderdaad, de macht over het geld is nu onder invloed of in handen van krachten en wezens uit de vitale wereld. Het is aan die invloed te wijten dat men het geld nooit in grote sommen naar de zaak van de waarheid ziet uitgaan; het wordt altijd in andere banen geleid. Het bevindt zich immers in de klauwen van de vijandige krachten en is een van hun voornaamste middelen om hun heerschappij over de aarde in stand te houden. De suprematie van de vijandige krachten over de macht van het geld is met alle mogelijke middelen, volledig en in alle bijzonderheden georganiseerd, en het is een van de moeilijkste taken ook maar het minste uit de handen van die nauw aaneengesloten organisatie te halen. Telkens als men ook maar een kleine som gelds bij zijn huidige bewakers wil weghalen, moet men er een verbeterd gevecht voor leveren. (E29, 50-54)

Zou het niet beter zijn [de vijandige wezens] te veranderen?

Ach, mijn kind, natuurlijk zou het beter zijn, veel beter, maar .... Het is een domein waarvan ik een diepgaande kennis heb. Na veertig jaar van ononderbroken inspanningen ben ik tot de conclusie gekomen dat het absoluut onmogelijk is iemand te veranderen als hij of zij het niet oprecht zelf wil. Gaat hij niet zelf aan het werk met een absolute oprechtheid, dan zal hij nog geen jota veranderen. Ik heb het [met bepaalde personen] veertig jaar lang geprobeerd; je kunt het honderd veertig jaar proberen en het zal nog altijd hetzelfde zijn. Het is het karakter van die wezens volkomen met zichzelf

ingenomen te zijn; ze willen niet veranderen, dat is de minste van hun beslommeringen.

Onder de wezens die zich tegenwoordig met de aarde bezighouden, de asurische wezens, bevindt zich de grootste asura, die van de Leugen, die zichzelf 'Heer van de Naties' noemt. (Hij heeft zichzelf een mooie naam gegeven, hij is 'de Heer van de Naties'!) Wees er zeker van dat, overal waar iets verkeerd gaat, hij of een van zijn handlangers erachter zit. Hij is ervan overtuigd dat zijn uur weldra zal slaan en dat het dan met hem gedaan zal zijn, dat hij zal moeten verdwijnen, maar hij weigert radicaal te veranderen. Hij heeft niet de minste intentie om te veranderen, omdat hij dan terstond al zijn macht zou verliezen. Het is onmogelijk [om hem te veranderen]. En hij weet dat hij zal verdwijnen. Maar hij verklaart categorisch dat hij alvorens te verdwijnen zoveel mogelijk zal verwoesten. Eigenlijk zou hij er alléén in toestemmen te verdwijnen indien alles met hem samen verdween. Jammer genoeg, voor hem, is dat niet mogelijk. Maar hij zal alles doen wat in zijn macht ligt om alles te vernielen, af te breken, kapot te maken en te bederven wat hij maar kan, zoveel is zeker. Met daarna de grote duik in het niets. Hij aanvaardt de duik in het niets slechts op die voorwaarde. Het is nooit bij hem opgekomen dat hij zich zou kunnen bekeren. Dan zou hij niet langer zichzelf zelf zijn, nietwaar, hij zou niet langer zichzelf zijn.

Er is een groot verschil tussen een menselijk wezen en die wezens uit het vitale domein. Ik heb het jullie al vaker gezegd, maar ik ga het nog eens herhalen.

In een menselijk wezen schuilen de goddelijke tegenwoordigheid en het psychische wezen, aanvankelijk alleen maar in de kiem maar tenslotte helemaal gevormd, bewust, onafhankelijk, geïndividualiseerd. Zoiets bestaat niet in de vitale wereld. Het is een speciale genade, die is geschonken aan alle menselijke wezens die in de materie bestaan en op aarde leven. Daarom is er geen enkel menselijk wezen dat zich niet kan bekeren als het dat wil; anders

gezegd, er is de mogelijkheid dat de mens het wil, en vanaf het ogenblik dat hij het wil, kan hij het. Hij is er zeker van te slagen vanaf het ogenblik dat hij het wil.

De wezens uit het vitale, daarentegen, hebben geen psychisch wezen, ze hebben niet die directe goddelijke tegenwoordigheid in zich. (Helemaal in het begin zijn ze natuurlijk rechtstreeks uit de Godheid voortgekomen, maar dat was aan de oorsprong, héél lang geleden.) Ze hebben geen direct contact met de Godheid binnenin, ze hebben geen psychisch wezen. Als ze zich bekeerden, zou er niets van hen overblijven, want ze bestaan helemaal uit het tegengestelde [van de Godheid en het psychische wezen]: ze bestaan helemaal uit persoonlijke zelfbevestiging, despotisch gezag, afscheiding van de oorsprong, en uit het grootste misprijzen voor alles wat zuiver, mooi en nobel is. Ze hebben in zich niet dat psychisch iets wat zelfs in de laagst gevallen mens respect opwekt voor wat mooi en zuiver is. Zelfs het laagste menselijke wezen respecteert wat zuiver, nobel en mooi is, maar die wezens hebben dat niet. Ze zijn volledig in de contramine, geheel en al in de contramine. Zoiets doet hen walgen. Voor hen is het iets waar je niet aan moet komen omdat het je vernietigt; het doet je verdwijnen. Goede wil, oprechtheid, zuiverheid en schoonheid zijn dingen die hen doen verdwijnen, dus haten ze dat.

Ik zie daarom niet wat je zou moeten doen om ze te bekeren. Wat kun je als aangrijpingspunt gebruiken? Ik zie er geen, zelfs niet bij de grootsten. Dat zijn dus wezens die slechts zullen verdwijnen wanneer de haat uit de wereld verdwijnt. Men zou het ook kunnen omdraaien en zeggen dat de haat uit de wereld zal verdwijnen wanneer zij verdwijnen. Om de redenen die ik zopas vermeld heb, bezit de mens het vermogen om licht te brengen in plaats van duisternis, schoonheid in plaats van lelijkheid, goedheid in plaats van kwaadaardigheid – de mens bezit dat vermogen, maar de asura bezit het niet. Het is dus de mens die het werk zal doen. Hij is het die

zal veranderen, hij is het die de aarde zal transformeren. En hij zal de asura verplichten naar andere werelden te vluchten of zich te ontbinden. Daarna zal het mooi rustig zijn. (E53, 109-12)

Om erin te slagen de asurische krachten in de wereld te ontbinden, zou de Godheid misschien zijn hele schepping weer in zich moeten terugnemen, want zij bevinden zich aan de oorsprong van de schepping.

De transformatie zou dan pas kunnen plaatshebben wanneer de Godheid herleid wordt tot de Godheid?

Maar dat is een *pralaya*, het betekent niet de transformatie maar de ontbinding van de aarde! Men zegt dat er zes scheppingen geweest zijn, met andere woorden zes veruiterlijkingen van het heelal, en dat het heelal zesmaal weer in de Godheid is teruggekeerd. Daar is sprake van in de heilige geschriften. Zoiets is vanzelfsprekend een einde, maar geen vervulling. Het heeft zich voorgedaan doordat er iets aan die scheppingen mankeerde, zodat ze weer ingetrokken moesten worden en overgedaan. Men zegt dat onze huidige schepping de zevende is, en omdat het de zevende is, zou het ook de goede zijn, de laatste, die niet meer zal worden ingetrokken, maar die zich altijd voort zal blijven transformeren en steeds meer vervolmaken zodat ze niet meer ingetrokken hoeft te worden.

Wat is daarvan waar?

We zullen het moeten afwachten.

Maar is het de zes laatste keren zo gegaan?

Wat de zes eerste betreft, ja, het is waar. Men geeft zelfs de volgorde waarin ... Aan de basis van elke schepping zijn er bepaalde attributen [van de Godheid], en men geeft de volgorde van die [gemanifesteerde] attributen [...] Deze schepping is gebaseerd op het evenwicht, maar dan een speciaal evenwicht dat progressief is. Het attribuut van deze schepping is geen statisch evenwicht,

maar *het* evenwicht. Het is daarom dat men zegt dat als in de huidige schepping alles zich eenmaal precies op zijn plaats bevindt, in volmaakt evenwicht, er geen kwaad meer zal zijn. Wat is het kwaad? Het kwaad bestaat doordat de dingen zich niet in hun evenwichtstoestand bevinden. Er is niets dat het kwaad als zodanig uitmaakt, er is alleen maar een positie die verkeerd is. De dingen bevinden zich niet in de juiste positie.

Wat is dan de [juiste] positie van de asura's?

In de Godheid teruggekeerd te zijn. Er waren vier grote asura's. Twee van de vier hebben zich bekeerd en werken nu mee aan het goddelijke werk. De twee andere houden stand. Hoe lang zullen ze het nog volhouden? We zullen zien. Ze hebben de keuze tussen zich te bekeren, met andere woorden hun plaats in het evenwicht van het geheel in te nemen, ofwel ontbonden te worden, wat betekent dat ze weer terug in hun oorsprong zouden worden opgenomen.

Er is er een die bijna een poging tot bekering heeft gedaan, maar het is hem niet gelukt. Op het beslissende ogenblik vond hij het te onaangenaam. Dus heeft hij het tot later uitgesteld.

De andere weigert het te proberen. Hij heeft een zeer, zeer belangrijke plaats in de wereld ingenomen, want degenen die niet weten waar het om gaat noemen hem 'de Heer van de Naties'. [...]

Het is niet dat hij niet weet dat op zekere dag zijn einde zal komen, maar hij probeert het uit te stellen zolang het enigszins mogelijk is.

Omdat ze niet van een menselijke dimensie zijn, zou het nog vrij lang kunnen duren. Zolang ze ergens op aarde een bewustzijn vinden dat voor hun invloed openstaat, zullen ze er blijven. Dat kan je een idee geven van de omvang van het probleem. Tegenwoordig is het niet door middel van individuen maar van hele naties dat ze hun invloed uitoefenen [...]

Maken de asura 's geen ruzie onder elkaar?

Ja hoor, zeker doen ze dat! – net zoals de mensen onder asurische invloed. Ze zijn eikaars ergste vijanden. Het moet gezegd dat dat een zegen is, want als ze op goede voet met elkaar verkeerden, zou het nog veel moeilijker zijn. De macht van hun invloed wordt misschien verminderd doordat aan deze wereld een wet van evenwicht ten grondslag ligt. Maar toch ... [...]

Waarom is de mens een centrum van aantrekking voor de vijandige krachten? Hij is zo beperkt!

Juist. Het is dan ook gewoonlijk niet op een menselijk wezen dat ze zich concentreren; ze proberen van de atmosfeer van de aarde bezit te nemen. Maar zonder bezit te nemen van mensen kan men geen bezit nemen van de aardatmosfeer, omdat het in de mens is dat de hoogste aardse kracht zich manifesteert. Wat het aannemen van een mensenlichaam voor hun bekering betreft, is het heel eenvoudig: de mens bezit een psychisch wezen en er bestaat geen enkele asura die zich altijd tegen de invloed van een psychisch wezen kan blijven verzetten, ook al gaat hij met alle geweld tekeer tegen de onderwerping eraan en wil hij zich niet aan banden laten leggen. (E54, 196-201)

Wanneer een mens door een vijandige kracht bezeten is, wat gebeurt er dan met zijn ziel?

Dat hangt af van de graad van bezetenheid. In het algemeen verloopt het proces van bezeten raken geleidelijk. Er is eerst een bepaalde invloed die men in zijn wezen ondergaat, zelfs niet helemaal maar gedeeltelijk, dus in bepaalde onderdelen van zijn wezen en gedurende bepaalde perioden. Dat is de eerste fase. In de tweede fase wordt de beïnvloeding permanent en is er een deel van het wezen dat ontardt, dat die invloed voortdurend blijft ondergaan en hem ook tot uitdrukking brengt. Daarna probeert het beïnvloedende wezen in dat deel zijn intrek te nemen, wat gewoonlijk een conflict veroorzaakt, een innerlijke strijd. De

personen in kwestie zijn dan ten prooi aan [psychologische] crisissen, soms zelfs aan zenuwcrisissen, aan zenuwziekten. Wegens het innerlijk verzet verkeren de twee delen van het wezen in een voortdurend conflict, en het gevolg daarvan zijn ernstige evenwichtsstoornissen, zelfs van het fysieke evenwicht. Slaagt men er niet in effectief weerstand te bieden, kan men niet uit de greep loskomen, dan gaat het wezen dat een deel van de persoon in zijn macht heeft meer en meer als een octopus te werk: het grijpt met zijn tentakels steeds verder om zich heen, langzaam, in alle richtingen. Dat eindigt dan in een totale bezetenheid. Wanneer het eenmaal zover is, wordt de bezeten persoon ofwel totaal onevenwichtig, of hij wordt een soort monster en zijn psychische wezen verlaat hem.

Dat zijn gelukkig erg zeldzame gevallen. In de mens is het psychische wezen doorgaans sterk genoeg om voldoende weerstand te kunnen bieden, en het meest voorkomende geval is een langdurig conflict tussen de beide wezensdelen [het bezetene en het nog niet bezetene], tot het psychische wezen, als het sterk genoeg is en weet hoe het zich moet verlaten op een kracht die groter is dan de zijne, de vijandige invloed kan afweren en zich ervan bevrijden. Het is slechts in het extreme geval van een totale bezetenheid dat het psychische wezen weggaat. Maar dat gebeurt uiterst zelden, uiterst zelden.

Het komt voor dat een kindje doodgeboren wordt, dat het sterft op het moment van de geboorte, of enkele minuten later, of een paar uren later. In zulke gevallen is de reden soms dat het psychische wezen besloten heeft dat lichaam niet te gebruiken. Is de dokter of de verpleegster die de bevalling doet echter bedreven in het vak en kan het lichaam weer tot leven worden gewekt, door kunstmatige ademhaling of hoe ook, dan maakt zich meestal een vijandig wezen van dat lichaam meester. Er hebben zich gevallen voorgedaan van kinderen die dood leken, doordat het psychische wezen het lichaam

verlaten had, maar bij wie vóór ze helemaal stierven een vijandig wezen naar binnen glipte om de plaats [van het psychische wezen] in te nemen. Er zijn zulke gevallen bekend. Die mensen worden dan demonen. In het leven worden ze echte demonen. Er zijn er niet veel.

Er zijn wezens uit het vitale (maar dan uit een hogere gradatie van het vitale, veruiterlijkingen van asura's bijvoorbeeld) die om de een of andere reden besloten hebben dat ze zullen proberen zich te bekeren, niet langer antigoddelijk te zijn en in relatie met de Godheid te treden. Ze weten dat de beste manier daartoe erin bestaat zich met een menselijk lichaam te identificeren om onder de leiding van een psychisch wezen te komen. Dus incarneren ze in een menselijk lichaam, niet met de bedoeling het psychische wezen te verjagen maar integendeel om te proberen onder de invloed van het psychische wezen te komen en zich erdoor te laten bekeren. Ook zulke gevallen zijn weinig talrijk, maar ze hebben zich toch voorgedaan. De menselijke wezens in kwestie zijn dan begiftigd met buitengewone eigenschappen. Ze hebben meestal echter ook buitengewone moeilijkheden, omdat de macht die zich in hen geïncarneerd heeft op zijn minst een vijandige macht is gewéést, als ze het niet nog steeds is, en omdat het moeilijk is om al die opstandige wezenstrekken meteen te corrigeren. Het vraagt soms een heel leven om dat te doen.

Er zijn ook asurische wezens die geprobeerd hebben zich te bekeren en die er niet in zijn geslaagd. Ze hebben het door hen gekozen lichaam moeten verlaten, omdat ze zich niet hebben kunnen bekeren. Het was een te moeilijke opgave voor hen, de vereiste inspanningen waren te groot.

Let wel, alle gevallen waar ik het tot nu toe over heb zijn echte uitzonderingen. Jullie moeten niet denken dat je hem om de haverklap tegenkomt, de meneer die een incarnatie van een vijandige kracht is of die bezeten is. Het zijn zeldzame, heel erg

zeldzame gevallen. Gevallen van beïnvloeding, daarentegen, [...] komen jammer genoeg vaak voor, vooral bij personen die met yoga beginnen zonder eerst voldoende gelouterd te zijn, personen met egoïstische oogmerken. Het komt heel vaak voor dat personen die met yoga beginnen zich om redenen van ambitie of verwaandheid onder de invloed van bepaalde vijandige krachten plaatsen. Er zijn ook velen die zich onder zekere invloeden bevinden ... je kunt dat geen toeval noemen, maar ... Er zijn bijvoorbeeld psychische wezens die een bepaald milieu voor hun incarnatie uitkiezen omdat ze denken dat ze daar de ervaringen zullen hebben die ze beogen, maar door omstandigheden bevindt dat milieu zich misschien onder een vijandige invloed. Het lichaam waarmee ze zich [bij hun geboorte in dat milieu] bekleden bevindt zich dus in zekere mate onder die vijandige invloed, waar ze hun hele leven lang hard tegen moeten vechten. Zoals ik zei, kunnen ze op een gegeven moment de overhand krijgen en een grote overwinning behalen, als ze weten hoe ze steun moeten zoeken bij krachten die groter zijn dan de hunne. Het is een grote overwinning zich van de invloed van een vijandige kracht te ontdoen. Het is werkelijk een overwinning met veel verdere repercussies dan de persoonlijkheid van het betrokken individu; ze heeft een weerslag op de situatie van de hele aarde. Elke aldus behaalde overwinning door een individu op een vijandige kracht die hem beïnvloedt, is een grote stap vooruit naar het moment dat de aarde helemaal van de aanwezigheid van vijandige krachten bevrijd zal zijn. [Zo'n overwinning] betekent een grote vooruitgang voor de aarde. (E54, 493-96)

Wanneer we schrik hebben, komt dat door de boosaardigheid van die [vitale] wezens?

Ja, mijn kind. Schrik is het mooiste cadeau van die wezens aan de aarde. Het was hun eerste cadeau, en het is nog steeds het invloedrijkste. Het is door schrik dat ze de menselijke wezens onder

de knoet houden. Eerst veroorzaken ze een gevoel van schrik; door dat gevoel wordt je weerstand verzwakt; dan word je beetje bij beetje aan hun macht overgeleverd. En dat is niet eens een schrik die je kunt beredeneren. Het is een soort angst die je aangrijpt, je weet niet waarom, iets wat je aan het beven maakt, dat je met angst vervult. Je zou niet kunnen zeggen waarom, het heeft ogenschijnlijk geen reden. Welnu, dat komt van hen. (E53, 132)

Hoe kun je het hoofd bieden aan de vijandige krachten, die onzichtbaar zijn en toch zozeer levend en concreet?

Veel hangt af van het ontwikkelingsstadium van je bewustzijn. Als je geen speciale occulte kennis of macht bezit, dan is het beste wat je eerst kunt doen zo rustig en vredig mogelijk te blijven. Neemt de aanval de vorm aan van vijandige suggesties, probeer ze dan kalm af te weren, net zoals je een materieel voorwerp van je afduwt. Hoe kalmer je blijft, des te sterker je wordt. De vaste basis van alle spirituele macht is de gelijkmoedigheid van de ziel. Je moet niet toelaten dat ook maar iets je evenwicht verstoort; door je evenwicht te bewaren, kun je het hoofd bieden aan alle aanvallen. Beschik je daarbij over het onderscheidingsvermogen om de kwaadaardige suggesties waar te nemen en te ontmaskeren wanneer ze op je toe komen, dan wordt het des te gemakkelijker om ze af te weren. Soms duiken ze echter op zonder dat je het merkt en dan is het veel moeilijker om ze te bevechten. Is dat het geval, dan moet je rustig blijven en de vrede samen met een diepe innerlijke kalmte in je laten neerdalen. Houd jezelf stevig in de hand en stuur een oproep uit in vertrouwen en geloof; is je aspiratie zuiver en standvastig, dan kun je er zeker van zijn dat je de nodige hulp zult ontvangen.

Aanvallen door de vijandige krachten zijn onvermijdelijk. Je moet ze beschouwen als beproevingen op de weg en die beproevingen moedig doorstaan. De strijd kan hard zijn, maar wanneer je eruit komt, heb je iets gewonnen: je bent een stap vooruitgegaan. Het

bestaan van de vijandige krachten is zelfs in zekere zin noodzakelijk: ze maken je vastberadenheid sterker, je aspiratie helderder. Het is eveneens waar dat ze er zijn omdat jij hun redenen geeft om er te zijn. Zolang er in jou een respons is, is hun optreden volkomen gerechtvaardigd. Als niets in jou op hen zou reageren, zouden ze helemaal geen greep kunnen uitoefenen op een deel van je natuur; ze zouden zich terugtrekken en je met rust laten. Je moet hun hoe dan ook nooit toelaten je spirituele vooruitgang tot stilstand te brengen of in de weg te staan.

De enige manier om het gevecht met de vijandige krachten te verliezen is wanneer je geen vertrouwen hebt in de goddelijke hulp. Een oprechte aspiratie trekt altijd de nodige hulp naar zich toe. Een kalme en vurige oproep, de overtuiging dat men de opklimmende weg naar de verwezenlijking nooit alleen gaat, en het geloof dat hulp altijd geboden wordt wanneer je die nodig hebt, brengen je met gemak en zekerheid naar de overwinning.

Komen de vijandige krachten in het algemeen van buitenaf of van binnenuit? Denk je of voel je dat ze van binnenuit komen, dan wijst dat erop dat je voor ze openstaat en dat ze in je zijn doorgedrongen zonder dat je het gemerkt hebt. De ware natuur van de dingen is een harmonie, maar in bepaalde werelden doet zich een vervorming voor met perversie en vijandigheid als gevolg. Heb je een affiniteit met die vervormende werelden, dan kun je bevriend raken met de wezens die er leven en positief op hun invloed reageren. Dat komt voor, maar het is geen erg gelukkige toestand. Het bewustzijn wordt er dan onmiddellijk door omfloerst en je kunt het ware niet langer van het onware onderscheiden – je kunt niet eens meer zeggen wat een leugen is en wat niet.

Het is in ieder geval het verstandigst de aanvallen die zich voordoen als van buitenaf afkomstig te beschouwen: dit ben ik niet en ik wil er niets mee te maken hebben! Je moet je op dezelfde manier gedragen tegenover alle lagere aandriften en begeerten, tegenover

alle twijfels en aarzelingen van het mentale. In de mate waarin je je ermee vereenzelvigd, wordt de moeilijkheid om ze te bevechten des te groter, want je hebt dan het gevoel dat je voor de nooit gemakkelijke taak gesteld wordt je eigen natuur te overwinnen. Zodra je echter kunt zeggen: 'Dit ben ik niet en ik wil er niets mee te maken hebben', wordt het veel gemakkelijker om [de vijandige krachten] te verdrijven.

Waar kun je de scheidslijn trekken tussen wat zich binnen en buiten jezelf bevindt?

Die lijn is veranderlijk; ze bevindt zich zo dichtbij of zo veraf als je dat zelf wilt. Je kunt alles in je opnemen en het als een deel van je wezen beschouwen, of je kunt het van je af gooien zoals je met een haar of een stukje vingernagel zou doen, zonder dat het je ook maar het minste doet [...] Zij die hun bewustzijn zo wijd als de wereld kunnen maken, worden de wereld, maar zij die zich in hun kleine menselijke lichaam en de kooi van hun gewaarwordingen opsluiten, kunnen niet meer buiten die beperkingen; hun lichaam en hun beperkte ervaringen vormen dan voor hen het geheel van hun wezen. (E29, 40-42)

Komt er een moment dat de vijandige krachten niet meer zullen bestaan?

Wanneer hun aanwezigheid in de wereld geen nut meer zal hebben, zullen ze verdwijnen. Hun actie wordt gebruikt bij wijze van proef opdat niets vergeten zou worden, niets over het hoofd gezien in het werk van transformatie. Die vijandige krachten laten geen enkele fout onopgemerkt. Heb je in je eigen wezen ook maar het geringste detail over het hoofd gezien, dan zullen ze op dat verwaarloosde punt blijven hameren tot de pijn zo groot wordt dat je gedwongen bent het te veranderen. Wanneer ze voor dat werk niet langer nodig zijn, zal hun bestaan overbodig worden en zal er een eind aan worden gemaakt. Het is hun veroorloofd hier te blijven omdat ze

onontbeerlijk zijn in het grote werk; zodra ze niet langer onontbeerlijk zijn, zullen ze moeten veranderen of verdwijnen.

Duurt het nog lang voor dat gebeurt?

Het hangt allemaal af van het standpunt van waaruit je dat bekijkt. Tijd is immers relatief. Je kunt erover spreken vanuit gewoon menselijk standpunt, of vanuit het diepere standpunt van een innerlijk bewustzijn, of heel hoog vanuit het goddelijke perspectief.

Ben je één met het goddelijke bewustzijn, dan heeft het maar weinig belang of een verwezenlijking volgens de waardeschaal van de mensheid duizenden jaren dan wel één enkel jaar tijd vraagt; je bevindt je dan buiten de aangelegenheden van de menselijke natuur in de oneindigheid en eeuwigheid van de goddelijke natuur. Je bent dan niet langer onderhevig aan het gevoel van extreem ongeduld waardoor de mensen bezeten zijn, omdat ze graag de vervulling der dingen zouden willen meemaken. Ongeduld, haast en onrust leiden tot niets. Zij zijn als schuim op de golven, veel drukte om niets. (E29, 78-79)

[34](#). De asura's zijn de grote vijandige wezens uit het mentale en soms gedeeltelijk ook uit het vitale. De vier grootsten onder hen zijn de *premiers émanés* of oerasura's die oorspronkelijk de vier basiselementen van de goddelijke manifestatie vormden, zoals in het tweede hoofdstuk van dit boek is uiteengezet.

[35](#). De hoogste scheppende macht is de universele Moeder.

8. Ziekte en dood

Ziekte

Een ziekte is eigenlijk niets anders dan een verstoring van het [innerlijk] evenwicht. Als je een nieuw evenwicht tot stand kunt brengen, zal de verstoring verdwijnen. Een ziekte is gewoon een onevenwichtigheid in het wezen – altijd, in alle gevallen, zelfs wanneer de dokters je zeggen dat ze aan microben te wijten is – een onevenwichtigheid tussen de verschillende functies, tussen de krachten. Daarmee bedoel ik niet dat er geen microben zijn. Natuurlijk zijn die er, en veel meer dan bekend. Zij zijn echter niet de reden van je ziekte, want ze zijn er altijd. Ze zijn altijd aanwezig en meestal doen ze je niets, maar op een dag is er dan ineens een soort die je ziek maakt. Waarom? Gewoon omdat de afweer [in je lichaam] niet was zoals gewoonlijk, omdat zich ergens een onevenwichtigheid heeft voorgedaan, omdat de lichaamsfunctie niet normaal werkte. Kun je het evenwicht echter door een innerlijke macht herstellen, dan komt daar een eind aan: het probleem wordt opgelost, de onevenwichtigheid verdwijnt. Een andere manier om mensen te genezen is er niet. Ze kunnen alleen maar genezen indien de onevenwichtigheid ontdekt wordt en zichzelf of anderen het vermogen hebben om het evenwicht te herstellen.

Je krijgt echter te maken met twee zeer verschillende soorten mensen. De enen houden van hun onevenwichtigheid – ze houden ervan, ze zijn eraan gehecht, ze willen haar niet kwijt! Je mag dan alles proberen wat je maar wilt, zelfs als je het evenwicht herstelt zullen ze het volgende ogenblik weer uit hun evenwicht zien te raken *omdat ze dat graag willen*. Ze zeggen wel dat ze niet ziek willen zijn, maar binnenin is er iets wat zich vastklampt aan de onevenwichtigheid, dat ze niet wil laten gaan. Daarentegen zijn er

anderen die oprecht van een gezonde, evenwichtige toestand houden, en zodra je dezen de macht geeft om het evenwicht te herstellen, wordt het ook hersteld en zijn ze in enkele minuten genezen. Zelf beschikten ze niet over de nodige kennis of macht om de orde te herstellen – want onevenwichtigheid is een wanordelijkheid – maar als je met de nodige kennis ingrijpt en het evenwicht herstelt, dan verdwijnt de ziekte helemaal vanzelf, en degenen die je hebben laten begaan, genezen.

Alleen zij die je niet laten begaan genezen niet, en het is hun aan te zien; ze laten je niet doen wat nodig is, ze klampen zich vast [aan de onevenwichtigheid in hen]. Ik zeg dan tegen hen: 'Zo, je bent niet genezen? Ga maar eens naar de dokter.' En het mooie van de zaak is dat ze meestal in dokters geloven, terwijl genezing door hen op precies dezelfde manier in zijn werk gaat. Elke dokter die enigszins over de dingen heeft nagedacht zal je zeggen: 'Inderdaad, wij zijn slechts de aanleiding, maar het is het lichaam dat zichzelf geneest. Als het lichaam wil genezen, geneest het zichzelf.' Er zijn lichamen die niet aanvaarden dat het evenwicht hersteld wordt als ze geen medicijn mogen innemen of een behandeling ondergaan waardoor ze de indruk krijgen dat men zich echt met ze bezighoudt. Schrijf ze een behandeling voor, nauwkeurig gedetailleerd, soms zelfs moeilijk om te volgen, en ze raken ervan overtuigd dat ze niets beters kunnen doen dan hun evenwicht herstellen – wat ze dan ook doen! (E53, 136-38)

Als we een ziekte op ons toe zien komen, hoe kunnen we haar dan tegenhouden?

Om te beginnen moet je die niet willen, en niets in het lichaam mag haar willen. Je moet een sterke wil hebben om niet ziek te worden. Dat is de eerste voorwaarde. De tweede voorwaarde is dat je het licht roept – een licht van evenwicht, een licht van vrede, van rust en

evenwicht – en het in alle cellen van je lichaam stuurt met de waarschuwing dat ze vooral niet bang mogen zijn.

Je moet in de eerste plaats niet ziek willen zijn en daarbij niet bang zijn voor de ziekte. Je moet je niets [van de ziekte] aantrekken en er niet bang voor zijn. Je moet de ziekte helemaal niet willen, maar dat mag niet zijn omdat je er bang voor bent. Je mag geen schrik hebben. Je moet een kalme vastberadenheid betonen en een volledig vertrouwen in de macht van de genade die je tegen alles zal beschermen, en dan aan iets anders denken en niet met de ziekte bezig blijven. Doe beide dingen: de ziekte met de volle inzet van je wil afwijzen en de lichaamscellen een vertrouwen inprenten dat de schrik totaal verdrijft, en houd je dan met iets anders bezig, denk niet langer aan de ziekte, vergeet dat er zoiets bestaat. Kun je dat, dan zul je zelfs geen besmettelijke ziekten oplopen ook al ga je om met personen die er een hebben. Maar je moet daartoe in staat zijn.

Er zijn er [in de ashram] veel die zeggen: ‘Hier ben ik niet bang.’ In hun mentale zijn ze niet bang, nee. Hun mentale is sterk, het is niet bang – maar hun lichaam siddert van schrik zonder dat ze het zelfs beseffen, omdat die siddering plaatsheeft in de lichaamscellen. De cellen trillen van schrik en de ziekte wordt daardoor aangetrokken. Daar is het dat je de kracht moet brengen, en de rust van een volmaakte vrede, en het absolute vertrouwen in de genade.

Soms zie je je ook verplicht met een even sterke mentale kracht alle suggesties te verdrijven van het volgende soort: ‘de fysieke wereld is vol ziekten; dat is besmettelijk; je bent in aanraking geweest met iemand die een ziekte had, dus heb je die zeker ook; innerlijke middelen zijn niet sterk genoeg om een uitwerking te hebben op het fysieke’ – en nog veel meer van dat soort dwaasheden die in de lucht zitten. Het zijn collectieve suggesties die door de een aan de ander worden doorgegeven. En komen er dokters aan te pas, dan wordt het nog erger!

Wanneer Sri Aurobindo zegt dat een ziekte op iemand toekomt, wat is het dan precies dat op die persoon toekomt?

Het is een soort vibratie bestaande uit een mentale suggestie, een vitale kracht van wanorde, en bepaalde fysieke elementen die de materiële veruiterlijking van de mentale suggestie en de vitale vibratie vormen. De fysieke elementen kunnen zijn wat men tegenwoordig ziektekiemen noemt, of microben, of wat dan ook. Als men heel erg ontwikkelde zintuigen heeft, kan die vibratie gepaard gaan met een gewaarwording, of met een bepaalde smaak, of zelfs met een geur. Er zijn ziekteformaties die de lucht een speciale smaak verlenen, of een speciale geur, of een speciaal soort aanvoelen.

We hebben veel zintuigen die ingeslapen zijn. We zijn verschrikkelijk *tamasisch* [inert]. Als al onze zintuigen actief waren, zouden we veel dingen waarnemen die ons nu ontgaan zonder dat we daar enig benul van hebben [...]

Er is trouwens altijd de mogelijkheid zich af te zonderen binnen een beschermende atmosfeer, op voorwaarde dat je weet hoe je een uiterst rustige vibratie kunt creëren, zo rustig dat ze als het ware een muur om je heen optrekt. We zijn echter voortdurend, voortdurend aan het vibreren in respons op de vibraties die van buitenaf komen. Als je in staat bent dat waar te nemen, zie je dat er de hele tijd iets is dat antwoordt op de vibraties die van buitenaf komen. Nooit bevind je je in een helemaal rustige atmosfeer die alleen maar van jezelf uitgaat, met andere woorden die van binnen naar buiten gaat en niet van buiten naar binnen, die je als het ware omwikkelt, heel rustig. Dan kun je gaan waar je wilt; al die vibraties die van buitenaf komen zullen je atmosfeer niet kunnen verpesten. Als jullie toch maar die dans, die dans van vibraties de hele tijd om jullie heen konden zien, dan zouden jullie begrijpen waar ik het over heb [...]

Wat zo verbazingwekkend is, is de onbewustheid waarmee mensen door het leven gaan. Ze kunnen niet leven, ze weten niet hoe ze

moeten leven. Er is er niet één op een miljoen die weet hoe te leven. En ze doen maar, zo goed en zo kwaad als het gaat, en wat voor belang heeft het tenslotte allemaal? Er gebeurt toch wat gebeuren moet ... Ze kunnen niet leven. De mensen zouden toch moeten leren leven! Het is het eerste wat men de kinderen zou moeten bijbrengen: leren leven. (E55, 164-68)

Ziekten komen door het subtiele lichaam in ons binnen, niet? Wat kun je doen om dat te verhinderen?

Goede vraag. Als je heel gevoelig bent, maar dan héél gevoelig, dan voel je een ziekte op het ogenblik dat ze met het subtiele lichaam in aanraking komt en probeert erin door te dringen. Het is niet zoals wanneer je lichaam wordt aangeraakt, het is veel meer een soort indruk. Kun je de ziekte voelen op het ogenblik dat ze bij je binnenkomt, dan ligt het nog in je macht om nee te zeggen, en dan gaat ze weg. Je moet daarvoor echter héél gevoelig zijn. Maar je kunt die gevoeligheid ontwikkelen. Alles kan methodisch door de wil worden ontwikkeld. Je kunt je volledig bewust worden van dat [fijnstoffelijk] omhulsel, en als je het voldoende ontwikkelt, hoef je niet eens meer op te letten of uit te kijken; je vóélt dat iets je aanraakt [...]

Je moet je dan sterk concentreren, met een grote wilskracht, met het geloof dat niets je kwaad kan berokkenen, dat niets je kan raken. Dat volstaat om op het beslissende moment de ziekte te kunnen verwerpen. Maar je moet het wel onmiddellijk doen. Je moet geen vijf minuten wachten, het moet meteen gebeuren. Als je te lang wacht en ergens werkelijk een onbehaaglijk gevoel begint te krijgen alsof iets niet in orde was, dan is het beter rustig te gaan zitten, je te concentreren, de kracht te roepen en ze te concentreren op de plek die verstoord begint te worden, die ziek begint te worden. Doe je niets, dan krijg je inderdaad ergens een ziekte omdat je niet voldoende op je hoede bent geweest. Soms moet je de ziekte dan

op haar beloop laten en een gunstig moment afwachten om ervan af te kunnen komen.

Ik heb ergens gezegd dat in het domein van het fysieke alles een kwestie is van procédé, er is een proces nodig voor wat dan ook. Is de ziekte erin geslaagd tot in het fysiek-fysieke door te dringen, dan moet je het vereiste procédé volgen om ervan af te komen. Dat is dan wat de wetenschap het ontwikkelingsbeeld van de ziekte noemt. Dat procédé kan wel versneld worden met behulp van spirituele krachten, maar het moet desondanks worden gevolgd. Het heeft vier verschillende stadia. Het eerste is ogenblikkelijk, het tweede kan zich voltrekken in enkele minuten, het derde in enkele uren en het vierde in enkele dagen. Indien de ziekte zich eenmaal gevestigd heeft, dan hangt de uitkomst niet alleen van de ontvankelijkheid van het lichaam af, maar ook van de goede wil van het deel van het wezen dat de oorzaak van de wanorde is. Komt de ziekte van buitenaf, dan heeft ze zeker een affiniteit met iets binnenin. Slaagt ze erin [door het subtiel-fysieke] heen te dringen en bij je binnen te komen zonder dat je het merkt, dan is het omdat je er ergens binnenin je een affiniteit mee hebt, en het is dan het deel van het wezen dat voor de ziekte ontvankelijk was dat overtuigd moet worden [haar niet langer te willen]. [...]

De voorwaarde in alle gevallen – in *alle* gevallen, of je jezelf behandelt en alleen maar op jezelf vertrouwt dan wel of je iemand anders vraagt om je te helpen –, de eerste voorwaarde bestaat erin geen schrik te hebben en rustig te blijven. Ga je onrustig doen en je opwinden, dan is het uit, dan kun je niets meer beginnen. Zowel in het spirituele leven als bij het genezen van ziekten moet je in alle omstandigheden altijd rustig blijven, (E50-51, 297-301)

[De Moeder leest voor uit een vroeger geschreven tekst van haar:]
‘Als je het contact verbreekt met de energie en de kracht die je ondersteunen, dan doet zich een inzinking voor en ben je wat de medische wetenschap ‘een gunstige voedingsbodem’ noemt die

door de onzichtbare vijanden kan worden benut. Het zijn de twijfel, het slechte humeur, het gebrek aan vertrouwen en de egoïstische zelfingekeerdheid die elke vorm van communicatie met het goddelijk licht en de goddelijke energie verbreken, en die de ziekteaanval een kans op welslagen bieden. Het is aan dergelijke gemoedstoestanden en niet aan microben dat je de oorzaak van de ziekten moet toeschrijven.'

Er is iets wat nu algemeen aanvaard begint te worden, ook door de geneeskunde, namelijk dat hygiënische maatregelen, bijvoorbeeld, slechts doeltreffend zijn voor zover men er vertrouwen in heeft. Nemen we het geval van een epidemie. Jaren geleden hebben we hier een cholera-epidemie gehad, een heel erge. De [Franse] hoofdarts van de [stads]kliniek was een zeer energieke man die meteen het besluit nam iedereen in te enten. Tegen degenen die ingeënt waren, zei hij dan: 'U bent nu ingeënt en er kan u niets meer gebeuren. Was u niet ingeënt, dan zou u vast en zeker sterven.' Hij zei dat met gezag. Een epidemie van dat soort duurt meestal erg lang en is moeilijk in te dammen, maar die arts is erin geslaagd de epidemie in een veertiental dagen een halt toe te roepen, als ik me goed herinner – hoe dan ook, in een verwonderlijk korte tijd. Hij beseftte maar al te goed dat het beste effect van zijn inentingen het vertrouwen was dat hij de mensen inprentte [...]

Ik zal jullie eens wat zeggen: wat de mensen voor een microbe houden is de materialisatie van een vibratie of een wil uit een andere wereld. Toen ik van de ontdekking [van bepaalde micro-organismen] hoorde, zei ik bij mezelf: 'De wetenschap gaat er werkelijk op vooruit.' Men zou bijna kunnen zeggen, en met meer grond: 'De *materie* gaat vooruit', ze wordt hoe langer hoe ontvankelijker voor de wil van bovenaf. Ze zullen nog tot de ontdekking komen dat wat in hun wetenschap voor 'micro-organismen'³⁶ doorgaat gewoon een bepaalde vibratie is, en dat die vibratie de materiële weergave van een hogere wil is. Ben je in staat die kracht, of die wil, die macht of

vibratie (je kunt het noemen wat je wilt) onder bepaalde omstandigheden in jezelf over te brengen, dan werkt ze niet alleen in jou, maar door 'aansteking' ook in anderen.

[In 1929 had iemand aan de Moeder gevraagd waarom men in de ashram gefilterd water dronk, terwijl men niet aan microben geloofde. De Moeder had geantwoord:] 'Is er iemand onder u die zuiver en sterk genoeg is om niet door een suggestie te worden beïnvloed? Als je ongefïlterd water drinkt en je denkt: Ik ben besmet water aan het drinken, dan loop je alle kans om ziek te worden. Zelfs als je de suggesties niet door je bewuste denken naar binnen laat komen, is er nog altijd je onderbewuste dat er passief voor openstaat [...] De gewone menselijke conditie is een toestand vol angst en vrees. Als je je fysiek-mentale tien minuten lang gadeslaat, zul je constateren dat het negen van die tien minuten vol schrik is voor het een of ander [...] En als je je mentale en vitale door discipline en inspanning van alle vrees en schrik hebt kunnen vrijmaken, blijkt het nog veel moeilijker om ook je lichaam te overtuigen.'

[Vraag:] Waarom is het zo moeilijk het lichaam te overtuigen nadat men erin geslaagd is zich mentaal en vitaal vrij te maken?

Omdat het lichaam in veruit de meeste gevallen door het onderbewuste geïnspireerd wordt; het staat onder de invloed van het onbewuste. Alle uit het actief bewustzijn verdreven schrik gaat zich daar verschuilen en je moet hem dus vanzelfsprekend ook uit het onderbewuste verjagen of hem er uitroeien. (E50-51, 232-35)

Moeder, wanneer iemand zwaar ziek wordt, is dat dan een louter fysiek verschijnsel of is de reden een moeilijkheid in zijn spirituele leven?

Het hangt van de persoon af. Is het iemand die yoga doet, dan is er vanzelfsprekend ergens een moeilijkheid in zijn spirituele leven. Is het iemand die zich hoegenaamd niet met yoga bezighoudt en het gewone leven op een gewone manier leeft, dan is het een gewoon

ongeval. Het hangt compleet van de persoon af. De uiterlijke omstandigheden mogen dan al dezelfde zijn, de innerlijke redenen zijn altijd verschillend. Er zijn geen twee ziekten aan elkaar gelijk, ook al plakt men etiketten op de ziekten en probeert men ze in categorieën onder te brengen. In feite is iedereen ziek op zijn eigen manier, en die manier hangt af van wie hij is, van zijn bewustzijnstoestand en van het leven dat hij leidt.

We hebben al eens meer gezegd dat ziekten altijd het resultaat zijn van de verstoring van een evenwichtstoestand, maar die kan zich voordoen in totaal verschillende omstandigheden. Bij de gewone mens, van wie het bewustzijn gecentraliseerd is in het fysieke, uiterlijke leven, gaat het om een louter fysieke verstoring van het evenwicht, van de werking van de organen. Zodra in dat uitsluitend oppervlakkige leven echter een innerlijk leven begint te ontluiken, veranderen de ziekteoorzaken; ze worden dan de expressie van onevenwichtigheden tussen de verschillende wezensdelen – tussen vooruitgang of een innerlijke inspanning enerzijds en de weerstanden, de uiterlijke lichaamscondities of de levensomstandigheden anderzijds.

Zelfs vanuit het gewone, uiterlijke standpunt bezien is sinds lang aanvaard dat de oorzaak van een ziekte altijd de verzwakking van de levenskracht is door psychologische oorzaken. Verkeert men in een normale evenwichtstoestand en leeft men in een toestand van normale fysieke harmonie, dan beschikt het lichaam over voldoende weerstandsvermogen en heeft het in zich een voldoende krachtige atmosfeer om zich tegen ziekten te weer te stellen. Zijn meest materiële substantie zendt dan fijnstoffelijke vibraties uit die krachtig genoeg zijn om ziekten het hoofd te bieden, zelfs ziekten die besmettelijk worden genoemd. (In feite zijn alle vibraties besmettelijk, maar er zijn nu eenmaal ziekten die als bijzonder besmettelijk worden beschouwd.)

Iemand die, zelfs uiterlijk bekeken, in een toestand verkeert waarin zijn organen harmonisch functioneren en waarin een voldoende moreel evenwicht heerst, beschikt tegelijkertijd over een voldoende weerstand om niet door een besmetting te worden aangetast. Is hij echter om de een of andere reden uit zijn evenwicht geraakt of verzwakt, bijvoorbeeld door neerslachtigheid, misnoegdheid, morele problemen of een te grote vermoeidheid, dan wordt de normale weerstand van zijn lichaam daardoor verminderd en staat hij open voor ziekte. Betreft het echter iemand die yoga doet, dan gaat het om iets geheel anders, waarmee ik bedoel dat de oorzaken van de onevenwichtigheid dan van een andere aard zijn en dat de ziekte in dat geval meestal de uitdrukking is van een innerlijke moeilijkheid die overwonnen dient te worden.

Ieder moet daarom voor zichzelf uitmaken waarom hij ziek is. In de meeste gevallen is schrik de oorzaak. Het kan een mentale schrik zijn, of een vitale, en het is bijna altijd ook een fysieke schrik, een schrik in de cellen. Het is schrik die de deuren opent voor alle besmettingen. Mentale schrik kan overwonnen worden door allen die enige zelfbeheersing of een gevoel van hun menselijke waardigheid hebben; vitale schrik is van subtiele aard en vereist een grotere zelfcontrole: maar om de fysieke schrik te overwinnen moet je een ware yogi zijn, want de lichaamscellen vrezen alles wat onaangenaam of pijnlijk is, en zodra zich ergens een gezondheidsprobleempje voordoet, hoe onbeduidend ook, worden de cellen ongerust, want ze voelen zich niet graag uit hun gewone doen. Om dat te overwinnen is het meesterschap van een bewuste wil nodig.

Het is in het algemeen de fysieke schrik die de deur voor de ziekten openzet. Ik laat dus de twee eerste vormen van schrik buiten beschouwing, want die horen overwonnen te kunnen worden door elk menselijk wezen dat in de nobele zin van het woord menselijk wil zijn. Fysieke schrik is echter moeilijker te overwinnen. Als hij niet

aanwezig was, zouden zelfs de ergste aanvallen van ziekte kunnen worden afgeweerd. Heeft men ook maar de minste beheersing over zijn lichaam, dan kunnen de uitwerkingen [van ziekte] verminderd worden, maar dat betekent nog geen immuniteit. Het is dat soort gesidder veroorzaakt door een fysieke, materiële schrik, schrik in de lichaamscellen, dat alle ziekten erger maakt [...]

Hoe moeten we geneesmiddelen gebruiken in een lichaam dat niet helemaal onbewust is? Want zelfs als men een beroep doet op de goddelijke genade, merkt men dat men wat medicijn nodig heeft, dat wat medicijn een goede uitwerking heeft. Wil dat zeggen dat alleen het lichaam geneesmiddelen nodig heeft, of is er iets verkeerd in het mentale of in het vitale?

In de meeste gevallen is het innemen van geneesmiddelen (als het op een redelijke manier gebeurt, als men er zich dus niet door vergiftigt) gewoon een steun om het lichaam te helpen vertrouwen te hebben. Het is het lichaam dat zichzelf geneest. Als het wil genezen, dan geneest het. Dat is nu algemeen bekend, en zelfs de meest traditionalistische artsen zeggen: 'Onze geneesmiddelen helpen, maar het zijn niet de geneesmiddelen die genezen, het is het lichaam dat beslist te genezen.' Vandaar dat, wanneer je tegen het lichaam zegt: 'Je moet dit medicament innemen', het bij zichzelf denkt: nu ga ik genezen! en doordat het zo denkt, geneest het. In bijna alle gevallen zijn er [geneesmiddelen] die helpen, althans enigermate, als ze maar op een redelijke manier gebruikt worden. Worden ze niet op een redelijke manier gebruikt, dan mag je er zeker van zijn dat je het lichaam in kwestie helemaal ontregelt. Je geneest één ding maar je verwekt een ander dat meestal erger is. Maar door een kleine hulp, door iets wat het lichaam vertrouwen schenkt – 'het gaat nu beteren, ik heb dat medicament genomen en het gaat beteren' – wordt het erg geholpen; het beslist te genezen en het geneest. Ook wat dit betreft is er een heel scala van mogelijke

gevallen, van de yogi, die zo'n perfecte innerlijke controle heeft dat hij zelfs vergif zou kunnen innemen zonder er kwaad van te ondervinden, tot de persoon die vanwege een puistje naar de dokter loopt en die allerlei speciale medicamenten nodig heeft om zijn lichaam te overtuigen dat het moet genezen. Er is het hele scala, van het hoogste, absolute meesterschap [over het lichaam] tot de totale afhankelijkheid, eveneens absoluut, aan uiterlijke hulpmiddelen en alles wat men te slikken geeft. Er is totale afhankelijkheid en er is een volmaakte vrijheid, met alle gradaties daartussenin. Dus is alles mogelijk. Het is net een groot klavier, erg complex en erg compleet, waarop je kunt spelen – het lichaam is je instrument (E57-58, 137-41)

De dood

Als het om de een of andere reden noodzakelijk is je lichaam te verlaten en nadien andere lichamen aan te nemen, is het dan niet beter van je dood iets te maken dat mooi is, vreugdevol, geestdriftig, in plaats van een bedroevende nederlaag? Wie zich aan het leven blijft vastklampen, wie met alle mogelijke middelen het einde een paar minuten probeert uit te stellen, wie bij het sterven onderhevig is aan een vreselijke angst, die is zich niet van zijn ziel bewust. [De dood] is alles bij elkaar misschien een middel tot iets. Je kunt dat voorval waar je anders weerloos tegenover staat veranderen in een middel. Als je bewust bent, kun je er iets moois van maken, iets heel moois, zoals van alles. En, let wel, zij die geen schrik hebben, die de dood niet vrezen, die zonder misbaar kunnen sterven, zijn degenen die nooit aan de dood denken, die niet geobsedeerd worden door de 'verschrikking' die hun te wachten staat om haar zo ver mogelijk van zich af te houden en zo lang mogelijk uit te stellen. Wanneer het ogenblik gekomen is, kunnen [zij die geen schrik hebben] dan het hoofd oprichten, glimlachen en zeggen: 'Ik ben bereid.'

Zij zijn degenen die van hun leven het best mogelijke maken, zij zijn degenen die zeggen: 'Ik blijf hier zolang het nodig is, en tot de laatste minuut zal ik geen ogenblik verkwisten om mijn doel te verwezenlijken.' Dezen, wanneer het eenmaal zover is, komen er het mooiste uit. Waarom? Heel eenvoudig omdat ze in hun ideaal leven, in de waarheid van hun ideaal; omdat dat ideaal voor hen de werkelijkheid is, de reden van hun bestaan, en omdat ze dat ideaal en de reden van hun bestaan in alles kunnen terugvinden en nooit tot de platvloersheid van het materiële leven afdalen.

Je moet nooit naar de dood verlangen; je moet nooit de dood willen; je moet nooit bang zijn om te sterven; en je moet in alle omstandigheden jezelf willen overtreffen. (E50-51, 395-96)

Er zijn twee remedies [tegen de schrik voor de dood]. Er zijn er veel, maar ze komen allemaal neer op deze twee, en de toepassing van een dieper bewustzijn is altijd onontbeerlijk.

De eerste remedie bestaat erin te bedenken dat de dood iets is dat iedereen overkomt. (Laten we het op dat peil houden.) Het is iets wat iedereen overkomt en dat ook jou dus vroeg of laat te wachten staat, en er is geen reden om bang te zijn, want het is iets wat volkomen normaal is. Je kunt daar een ander idee aan toevoegen, namelijk dat volgens de ervaring – niet die van jou persoonlijk maar de algemeen menselijke ervaring – in dezelfde, absoluut identieke omstandigheden de enen sterven en de anderen niet. Waarom? En als je de zaak nog wat verder wilt doordrijven, kun je bij jezelf zeggen dat [de dood] op de keper beschouwd afhangt van iets buiten je bewustzijn, en dat je tenslotte slechts sterft wanneer je moet sterven, en daarmee uit.

Wanneer je moet sterven, sterf je, en wanneer je niet moet sterven, sterf je niet. Zelfs als je in levensgevaar verkeert, zul je niet sterven als je ogenblik niet gekomen is, en als er geen zweem van gevaar is, is een prikje in de voet voldoende om de dood tot gevolg te hebben. Er zijn inderdaad mensen die gestorven zijn van een speldenprik in

de voet omdat hun tijd gekomen was. Het heeft dus geen zin bang te zijn. Wat je kunt doen is een bewustzijnstoestand nastreven waarin je kunt zeggen: het is nu eenmaal zo, we aanvaarden het feit van de dood omdat algemeen wordt aangenomen dat het onvermijdelijk is. Ik hoef me daaromtrent geen zorgen te maken, want het zal slechts gebeuren wanneer het moet gebeuren. Dus hoef ik niet bang te zijn: staat het me niet te gebeuren, dan gebeurt het me niet; staat het me te gebeuren, dan gebeurt het me. En daar het onvermijdelijk móét gebeuren, is het beter geen schrik te hebben. Integendeel, eenieder moet –aanvaarden wat volkomen natuurlijk is. Dit is een algemeen verspreide remedie, ze wordt vaak gebruikt.

Er is echter een andere. Die is wat moeilijker maar naar mijn mening ook beter. Ze bestaat erin bij jezelf te zeggen: dit lichaam ben ik niet, en binnenin te zoeken wat werkelijk jezelf is ... tot je je psychische wezen hebt gevonden. Heb je je psychische wezen gevonden, dan heb je – ogenblikkelijk, horen jullie goed – het gevoel onsterfelijk te zijn. Je weet dan dat komen en gaan iets doodgewoons is: ik ga toch niet huilen om een paar schoenen die ik weggooi wanneer ze versleten zijn! Welnu, het psychische wezen heeft zich met je huidige lichaam bekleed om zijn werk te kunnen uitvoeren. Wanneer het ogenblik komt dat je dit lichaam moet verlaten, met andere woorden dat je het moet afleggen omdat het om de een of andere reden niet meer deugt, dan verlaat je het zonder vrees. Het is een volkomen natuurlijke daad en je voert hem uit zonder spijt, dat is alles. Vanaf het ogenblik dat je in je psychische wezen leeft, ervaar je dat gevoel, spontaan en moeiteloos, je zweeft boven het fysieke leven en je hebt het gevoel van onsterfelijkheid. Ik beschouw dit als de beste remedie. De eerste was een intellectuele remedie berustend op gezond verstand en nadenken: dit is een diepgaande ervaring die je steeds opnieuw kunt hebben zodra je het contact met je psychische wezen terugvindt. Het is echt een interessant fenomeen omdat het zich vanzelf voordoet: niet zo gauw ben je in

contact met je psychische wezen of je hebt het gevoel van onsterfelijkheid, dat je altijd geweest bent en altijd zijn zult, in eeuwigheid. Al wat komt en gaat zijn dan voorvallen zonder belang in het leven. Het is de beste remedie. De eerste was die van de gevangene die argumenten moet bedenken om zijn gevangenschap voor zichzelf aanvaardbaar te kunnen maken; dit is voor degenen voor wie geen gevangenis meer bestaat. Jullie moeten ook weten dat er een derde remedie bestaat, maar daarvoor moet je een yogi van formaat zijn. De derde remedie bestaat erin te weten dat de dood niet onvermijdelijk is, dat het een voorval is dat zich tot nu toe altijd heeft voorgedaan (dat zich tot nu toe toch altijd schijnt te hebben voorgedaan), en dat we het in ons hoofd hebben gehaald en de wil hebben om dat voorval te overwinnen. Maar dat betekent zo'n fantastische strijd tegen alle natuurwetten, tegen alle collectieve suggesties en tegen alle aardse gewoonten, dat je er beter niet mee begint als je geen eersteklas vechter bent die voor niets terugdeinst. Je moet een door en door onverschrokken held zijn, want bij elke stap en op elk ogenblik moet je strijden tegen alle gevestigde waarden. Het is dus niet erg gemakkelijk. Zelfs individueel is het een gevecht met jezelf, omdat (en ik meen jullie dit al eens gezegd te hebben) als je wilt dat je fysieke bewustzijn ertoe komt de fysieke onsterfelijkheid mogelijk te maken, je zozeer bevrijd moet zijn van alles wat nu het fysieke bewustzijn uitmaakt, dat dat een gevecht vereist op elk moment. Alle gevoelens, alle gewaarwordingen, alle gedachten, alle reflexen, alle neigingen, alle afkeer, alles wat bestaat, alles wat de stof van ons fysieke leven uitmaakt, moet worden overwonnen, getransformeerd en van al zijn gewoonten ontdaan. Het is iedere seconde een strijd tegen duizenden, tegen miljoenen tegenstanders. Als je je geen held voelt, begin je er beter niet aan. Want dié oplossing, nou ... Ik geloof dat iemand me al eens de vraag heeft gesteld: 'Is iemand daar al in geslaagd?' Om je de waarheid te zeggen, ik zou het niet weten, want zo iemand heb ik

nog niet ontmoet. Naar mijn aanvoelen is het tot nu toe niet gelukt, al is het wel mogelijk. Wellicht dat degene die het volbracht heeft het dan niet bekend heeft gemaakt, tot nu toe althans niet.

De eerste twee oplossingen zijn binnen jullie bereik. Bovendien is er ook nog een kleine remedie die heel, heel gemakkelijk aan te wenden is, want ze berust gewoon op een conclusie van het gezonde verstand. Je moet bij jezelf bedenken dat wanneer je schrik hebt, het net is of de schrik datgene aantrekt waarvoor je schrik hebt. Ben je bang een bepaalde ziekte op te lopen, dan is het net of je die ziekte aantrekt. Ben je bang een ongeval te hebben, dan is het net of je een ongeval aantrekt. Als jullie dat zo'n beetje in jezelf en om jullie heen nagaan, zullen jullie merken dat het iets is dat voortdurend gebeurt. Als je dan wat gezond verstand hebt, zeg je natuurlijk bij jezelf: het is niet verstandig voor iets bang te zijn, want het is net of ik daardoor aan datgene waarvoor ik bang ben een teken gaf om op mij af te komen. Had ik een vijand die me wil doden, dan zou ik hem toch niet laten weten: zeg, als je me wilt doodmaken, hier ben ik! Met de schrik geldt iets soortgelijks. Omdat schrik dus slecht is, moeten we er niets van hebben. En als je tegenwerpt dat je hem met je verstand niet kunt uitschakelen, dan betekent dat dat je geen zelfbeheersing hebt en dat je iets aan je zelfbeheersing moet doen. (E53, 358-61)

Allen die [bij de dood] hun lichaam verlaten komen terecht in een domein van het lager vitale dat niet bijzonder aangenaam is. En dan nog iets, [...] het belangrijkste [op het ogenblik van de dood] is de laatste bewustzijnstoestand van de stervende wanneer het vitale wezen en het lichaam nog verenigd zijn. De laatste bewustzijnstoestand – men zou kunnen zeggen het laatste verlangen, de laatste hoop of de laatste aspiratie – is van enorm belang voor het eerste samentreffen met de onzichtbare wereld. De verantwoordelijkheid van degenen die de stervende bijstaan is veel groter dan doorgaans wordt gedacht. Als ze hem kunnen helpen om

in zijn hoogst mogelijke bewustzijnstoestand te verkeren, bewijzen ze hem de grootste dienst. Wat ze echter in de meeste gevallen doen is zich uit alle macht aan hem vastgrijpen en hem met een verbeterd egoïsme naar zich toe blijven halen. In plaats van te kunnen heengaan in een verheven bewustzijnstoestand die hem bij zijn uittreding uit het lichaam zal beschermen, wordt hij dan door materiële dingen vastgehouden en moet hij innerlijk een harde strijd leveren om zich zowel van zijn lichaam als van zijn emotionele banden te bevrijden. In feite leeft de hele mensheid in volslagen onwetendheid (op weinig uitzonderingen na, zo weinig dat ze het bespreken niet waard zijn), een *volslagen onwetendheid* van de manier waarop men moet leven – niet van de dingen in het universum, maar gewoon van de meest elementaire levenskennis. De mensen weten niet hoe ze moeten leven. (E54, 510-11)

Ik was ernstig ziek en twee uur lang buiten bewustzijn, en ik had de indruk dat ik naar de overzijde was gegaan, dat ik in een andere wereld was. Toen ik weer bijkwam, had ik de indruk een lange reis gemaakt te hebben in een wereld die sterk verschilde van die waar ik toen dagelijks in leefde.

Dat was een gedeeltelijke uittreding, het was niet de volledige uittreding die werkelijk de dood tot gevolg heeft. Is men helemaal uitgetreden, met andere woorden laat men het lichaam volledig los en is men werkelijk dood, dan verwekt een terugkeer in het lichaam zo'n pijn dat je die onmogelijk kunt vergeten. Men zegt dat de kinderen het uitschreeuwen wanneer ze ter wereld komen vanwege het eerste contact van hun longen met de lucht, maar ik denk dat het iets anders is. De terugkeer in het lichaam verwekt een soort wrijving – want het moet iets zeer materieels zijn dat uittreedt om de dood tot gevolg te kunnen hebben, iets wat zelfs materiëler is dan het subtiel-fysieke – en die wrijving is buitengewoon pijnlijk. Men kan uiterlijk onbewust zijn, maar dat wil daarom niet zeggen dat men dood is.

Het is pas wanneer iets heel erg materieels het lichaam verlaat en alle banden met het lichaam verbroken worden, dat dat werkelijk de dood is. Dat is de reden – ik geloof dat men het nu begint te ontdekken – waarom de mensen pas zes of zeven dagen na hun ‘dood’ sterven. Anders gezegd, ze zijn niet dood zolang hun lichaam onaangetast blijft, maar pas wanneer een deel van het lichaam begint te ontbinden. In die tijd [van zes of zeven dagen] kan iemand met de vereiste kennis, macht en bedrevenheid een persoon in zo’n toestand dus doen ‘verrijzen’. Ik geloof dat de meeste ‘miraculeuze verrijzenissen’ hierdoor kunnen worden verklaard. (E50-51, 158-59)

Wat gebeurt er met het vitale na de dood?

Het wordt ontbonden. Slechts in zeldzame gevallen is het niet zo. Als je [bij je leven] hevige hartstochten had of verscheurd werd door steeds dezelfde driften, dan worden die allemaal zelfstandige deeltjes. In plaats van zoals damp of een vloeistof te vervluchtigen, gaat dat zijn eigen weg in kleine deeltjes. Elk van die deeltjes vitale substantie heeft een aandrift, begeerte of hartstocht als kern, en zo worden kleine wezentjes gecreëerd, niet noodzakelijk met een menselijke vorm maar toch met een vorm. Ze gelijken soms op het lichaam waar de deeltjes toe behoort hebben, of ze nemen een vorm aan die de begeerte uitdrukt die ze vertegenwoordigen. Hun enige zorg bestaat er natuurlijk in hun verlangen of hun hartstocht te vervullen, en ze zoeken elke mogelijke gelegenheid om die te bevredigen. (E50-51, 213)

Wat men in het algemeen ‘het domein van de dood’ noemt is een bepaalde wereld uit het meest materieel-vitale, waarin je terechtkomt onmiddellijk nadat je je lichaam hebt verlaten. Je meest bewuste deel van je wezen komt daarin terecht op het ogenblik van de dood. Die materieel-vitale wereld is zeer duister. Ze is vol vijandige formaties die begeerten of zelfs vijandige wilsvormen in zich dragen; dat zijn zeer, zéér primaire wezentjes met een erg beperkte

levenswijze die net vampiers zijn, want ze voeden zich met alles wat door de mensen wordt uitgestoten. En zo, op het ogenblik van de schok van de dood – want er zijn weinig mensen die sterven zonder een schok, die bewust en met een volledige kennis terzake uit hun lichaam treden, er zijn er niet veel, de dood is meestal een ongeval, een laatste ongeval –, bij de schok van de dood gooien die wezentjes zich daarop, op die uittredende vitale substantie, en voeden zich ermee. Zolang je leeft, kunnen ze je niets doen. Jullie kennen allen het soort nachtmerrie waarin je plotseling wakker wordt wanneer het werkelijk gevaarlijk wordt – wat betekent dat je in je lichaam gevlucht bent, want het lichaam is je beschutting. In het fysieke kunnen ze je dus niets doen. Wanneer je je echter helemaal buiten het fysieke bevindt en alle banden ermee verbroken zijn [...], wanneer je dus geen lichaam meer hebt en de speciale omstandigheden niet te baat neemt... Als de stervende bijvoorbeeld erg geliefd is door zijn nabestaanden, en als dezen op het ogenblik van de dood hun gedachten en hun liefde op de stervende persoon concentreren, dan vindt hij daarin een toevlucht en een afdoende bescherming tegen die [vitale] entiteiten. Overlijdt iemand echter zonder dat iemand enige persoonlijke genegenheid voor hem heeft, of is hij omringd door mensen die hij kwaad heeft gedaan en die niet van hem houden, of bevindt hij zich in een toestand van ontzettende onbewustheid, dan wordt hij als prooi aan die vitale krachten overgeleverd, en dat is een ervaring die heel pijnlijk en moeilijk te doorstaan is. [Die vitale krachten] hebben alleen maar macht over wat tot hun eigen domein behoort, namelijk het meest materieel-vitale; het hoger vitale is buiten hun bereik, ze hebben er niet in het minst vat op. Het materieel-vitale valt tenslotte van de overledene af, maar daarna komt het hoger vitale en daar heeft hij andere gevaren te trotseren. En wanneer het hoger vitale van hem afvalt, komt het mentale...

Achter dat alles bevindt zich echter de psyche en die kan door niets worden geraakt; ze is boven alle aanvallen verheven en vrij om te gaan waar ze wil. In het algemeen gaat ze rusten in de psychische domeinen, behalve in speciale gevallen, wanneer ze haar volledige rijpheid heeft bereikt. [In de psychische domeinen] gaat ze dan over in een staat van gelukzalige contemplatie die tegelijk een assimilatie is van al haar ervaringen. Zijn de assimilatie en de rust beëindigd, dan maakt ze zich klaar om neer te dalen voor een nieuw leven. Aan de psyche kan niets raken. Er zijn echter zo weinig mensen die zich van hun ziel bewust zijn dat men er wellicht niet één kent. Waaruit bestaan de mensen die men kent? Uit hun fysieke ervaringen, uit hun vitale reacties, uit hun mentale formaties, dus uit een lichaam, een karakter en een denkwijze – te zamen maakt dat een menselijk wezen uit. Welnu, dat alles kan na de dood slechts blijven voortbestaan wanneer het geordend en gecentraliseerd is rondom het psychische wezen en in de mate waarin het op volmaakte wijze met het psychische wezen is vereenzelvigd. Anders wordt dat hele samenstel ontbonden en blijft het psychische wezen alleen over, soms alleen nog maar als een vlam, soms als een volledig bewust wezen.

Zo is de algemene wet. Nu zijn er echter wat men 'bruggen' of 'beschermdoorgangen' zou kunnen noemen in de vitale wereld ingebouwd om door al die gevaren heen te gaan. Er zijn atmosferen waardoor de stervenden ontvangen worden, waardoor ze worden bijgestaan en beschermd. Er zijn allerlei scenario's mogelijk. Wat ik jullie daarnet gezegd heb, betreft de normale toestand van de overledenen, van de gewone mensheid, maar zodra het om een ietwat hoger menselijk wezen gaat, veranderen de voorwaarden. De algemene wet is altijd van kracht behalve wanneer een menselijk wezen een uitzonderlijke graad van ontwikkeling heeft bereikt. Er zijn personen wier wezen zo'n totale cohesie vertoont dat ze niet langer

ook maar in het minst van hun lichaam afhankelijk zijn, *niet in het minst*, of het nu wel of niet aanwezig is.

Zo'n ontwikkeling verkrijg je echter niet zomaar, door er af en toe even over na te denken, er nog minder vaak naar te verlangen en de zaak meestal te vergeten. Nee, het is niet op die wijze dat ze verworven wordt. Zo'n ontwikkeling vereist een discipline die minstens even streng is als de strengste spirituele disciplines. In feite is het daarvoor dat we op aarde zijn. Om je de waarheid te zeggen, de mensen zijn met dat doel gebouwd, om die ontwikkeling door te maken, en het is misschien omdat ze dit weigeren dat er zoveel wanorde in de wereld is. Zouden ze zich er wél op toeleggen, dan zou het allemaal veel beter gaan. (E54, 63-66)

Als op het ogenblik van de dood het vitale in de vitale wereld wordt aangevallen door vijandige krachten of entiteiten, probeert het zich dan niet ergens te verschuilen?

Ja. Het is daarom dat men in alle landen en alle godsdiensten aanbeveelt gedurende minstens zeven dagen na iemands dood samen te komen om hem te gedenken. Want als je in genegenheid aan iemand denkt – zonder innerlijke wanorde, zonder te huilen, zonder al die wanhopige hartstocht –, als je rustig kunt blijven, dan wordt je atmosfeer voor de overledene als een lichtbaken. Wanneer hij door de vijandige krachten wordt aangevallen (ik heb het nu over zijn vitale wezen, niet over zijn psychische wezen, want dat gaat rusten), kan het gebeuren dat hij zich totaal verloren voelt, niet meer weet wat te beginnen en in grote nood verkeert; maar dan ontwaart hij, door affiniteit, het licht van degenen die met genegenheid aan hem denken en hij vlucht daarheen. Het komt zo vaak voor dat een vitale formatie, een deel van het vitale van de overledene (of soms het hele vitale als het goed georganiseerd is) zijn toevlucht zoekt in de aura, in de atmosfeer van degenen of van degene die hem heeft

liefgehad. Er zijn personen die altijd een deel van het vitale van een gestorvene met zich mee blijven dragen.

Hier vindt men het echte nut van de [religieuze] ceremoniën [voor de overledenen], die anders geen zin hebben. Het verdient de voorkeur dat zonder ceremoniën te doen. Ceremoniën zijn er veeleer schadelijk voor, om de eenvoudige reden dat men niet aan de gestorvene denkt terwijl men met het ceremonieel bezig is. Als men in beslag genomen wordt door het maken van bepaalde gebaren en bewegingen, door het uitvoeren van een ritueel, dan denkt men veel meer daaraan dan aan de overledene. Het is trouwens met dat doel dat mensen dat meestal doen, want het is hun gewoonte te proberen te vergeten.

Het is een feit dat de eerste van de twee voornaamste bezigheden van de mens erin bestaat te proberen alle onaangenaamheden te vergeten, en de andere te proberen verstrooiing te vinden om de verveling te verdrijven. Het zijn de twee voornaamste bezigheden van de mensheid, wat betekent dat ze de helft van haar tijd doorbrengt met niets te doen dat echt waarachtig is. (E50-51, 227-28)

Waarom lijdt men wanneer men zelfmoord heeft gepleegd?

Waarom pleegt men zelfmoord? Omdat men laf is. Als men laf is, heeft men het altijd moeilijk.

Lijdt men dan ook nog in een volgend leven?

Het psychische wezen komt op aarde met een bepaald doel, om een geheel van ervaringen door te maken, te leren en vooruitgang te boeken. Als iemand dan heengaat vóór zijn werk af is, zal hij moeten terugkeren om het af te maken in omstandigheden die nog veel moeilijker zijn. Alles wat hij dus in het ene leven heeft ontweken, zal hij opnieuw op te lossen krijgen in het volgende, maar dan veel moeilijker. Als je in het leven met een probleem af te rekenen krijgt, betekent dat dat je een proef moet afleggen; weiger je hem af te

leggen, dan wordt hij je een volgende keer voorgezet en dan is hij nog heel wat moeilijker.

Maar mensen zijn uitermate onwetend en denken dat het als volgt is: er is het leven en er is de dood, punt; het leven bestaat uit niets dan moeilijkheden en de dood is de eeuwige vrede. Zo is het echter hoegenaamd niet. Wanneer men gewild het leven verlaat, gevolg gevend aan een onwetende en duistere gevoelsopwelling, gaat men regelrecht naar een vitale wereld die bestaat uit hetzelfde soort gevoelens en hetzelfde soort onwetendheid. De moeilijkheden die men heeft willen vermijden vindt men daar dus terug, maar nu zonder de bescherming van het fysieke lichaam. Heb je bijvoorbeeld ooit een nachtmerrie gehad, met andere woorden een gewaagde uitstap in een [lagere] vitale wereld, dan maak je er een eind aan door wakker te worden, anders gezegd door zo snel mogelijk in je fysieke lichaam te vluchten. Heb je je lichaam echter afgeworpen, dan heb je er geen meer om je te beschermen, en dus bevind je je dan in een nachtmerrie zonder eind. Om nachtmerries te kunnen vermijden moet je je in een psychisch bewustzijn bevinden, dan word je er niet door lastig gevallen. Maar [zelfmoord] is het gevolg van een duistere onwetendheid en van een grote lafheid wanneer een speciale inspanning van je wordt gevraagd. (E55, 25-26)

Na hun dood gaan de mensen over in de vitale wereld – maar gaan degenen die goede dingen gedaan hebben niet naar de hemel?

Waar is die hemel? Wie heeft je dat wijsgemaakt? Heb je soms horen spreken over hemel, hel en vagevuur? [...] Dat is meestal wat de priesters van de verschillende godsdiensten zeggen om de gelovigen ertoe aan te sporen zich te gedragen. Het is immers een algemeen bekend feit dat het leven niet gemakkelijker is voor de goeden dan voor de slechten; in de meeste gevallen is het zelfs net andersom, het lukt de slechten beter dan de goeden! Mensen die niet erg spiritueel ingesteld zijn, vragen zich daarom af: waarom zou

ik me inspannen om goed te doen? Ik kan beter slecht zijn en een prettig leven hebben.

Het is erg moeilijk om hun aan het verstand te brengen dat het goede heel wat verschillende aspecten heeft en dat het misschien soms de moeite loont een inspanning te doen om goed te zijn. Om dit voor de minder verstandigen begrijpelijk te maken, zegt men dan: 'Als jullie mooi gehoorzaam, vriendelijk en onzelfzuchtig zijn, als jullie altijd goede werken doen en geloven in de leer die wij jullie voorhouden, dan zal God jullie na de dood naar de hemel sturen. Zijn jullie soms van goede wil en soms niet, doen jullie soms het goede maar soms ook niet, zijn jullie heel vaak met jezelf bezig en weinig met anderen, dan moeten jullie na de dood een louterende ervaring doormaken in het vagevuur. Zijn jullie echter hartstikke slecht, doen jullie anderen niets dan kwaad, bedrijven jullie allerlei boze dingen en bekommeren jullie je om niets of niemand, en, vooral, geloof je niet in de leer die we jullie voorhouden, dan gaan jullie recht naar de hel voor alle eeuwigheid.'

Het is een van de meest fantastische verzinsels die ik ooit gehoord heb: die hel *voor alle eeuwigheid*. Ben je eenmaal in de hel, dan is dat voor eeuwig! Begrijpen jullie wat dat betekent, 'eeuwig'? Je zult gepijnigd en verbrand worden (in de warme landen word je verbrand, in de koude bevroren) in alle eeuwigheid. Denk je eens in! [*Tot de vraagsteller:*] Ik weet niet wie jou die leuke dingen geleerd heeft, maar dat zijn gewoon verzinsels om mensen tot gehoorzaamheid te dwingen, om ze onder de duim te houden.

Er zijn leerstelsels die niet zo zijn en er zijn godsdiensten die niet zo zijn. Maar goed, men kan het op een poëtische, beeldrijke, beschrijvende manier over een hemel hebben wanneer daarmee een wonderlijke wereld bedoeld is met de hoogste graad van vreugde, geluk en welbevinden. Maar het hangt dan nog af van de godsdienst waar je toe behoort. Want er zijn hemelen waar je je tijd doorbrengt met God lof toe te zingen, met niets anders dan dat: op

de lange duur moet dat nogal vervelend zijn. Je brengt er je tijd door met muziek te maken en lofzangen te zingen tot God. Er zijn daarentegen andere hemelen waar je alle mogelijke geneugten ervaart; alles waar je tijdens je leven naar verlangd hebt, wordt je overvloedig geschonken in de hemel. Er zijn ook hemelen waar je aldoor in gelukzalige meditatie verkeert, maar voor degenen die niet veel van meditatie moeten hebben, zal dat eentonig uitvallen. Je ziet, men heeft van alles bedacht opdat mensen braaf zouden zijn en de hun opgelegde wetten gehoorzamen.

Nu is de menselijke verbeelding zo sterk scheppend, zo sterk vormgevend, dat er in de manifestatie inderdaad plaatsen zoals die hemelen zijn. Er zijn ook plaatsen zoals de verschillende varianten van de hel en er zijn plaatsen zoals de verschillende varianten van het vagevuur. De mens scheidt werkelijk alles wat hij zich verbeeldt. Slaag je erin iemands bewustzijn te verlichten [na de dood], dan kun je hem uit die plaatsen weghalen; anders blijft hij erin opgesloten, gevangen door het geloof dat hij er tijdens zijn leven in had. Je zult me zeggen dat dat precies hetzelfde is als een werkelijk bestaan, maar het is juist het exacte tegendeel: een totaal denkbeeldig en zeer beperkt bestaan. Het is alleen maar werkelijk voor degenen die zo denken; zodra je anders gaat denken, bestaat het niet meer voor je en kun je eruit. Als je iemand eruit weghaalt, komt hij terstond tot het besef dat hij in zijn eigen formatie gevangen zat.

Mensen hebben een ongelooflijk scheppingsvermogen. Ze hebben een heel stel godheden geschapen naar hun eigen beeld en met menselijke gebreken; die godheden doen dan in het groot en met veel grotere macht wat de mensen in het klein doen. Ze hebben een eigen bestaan dat weliswaar relatief is, maar het is een onafhankelijk bestaan, net zoals dat van je gedachten.

Breng je een gedachte voort, een goed gevormde mentale formatie die los van je haar weg gaat, dan wordt ze een onafhankelijke entiteit en gaat ze het werk doen waarvoor ze geformeerd is. Ze blijft

dat doen onafhankelijk van jezelf. Je moet daarom oppassen. Breng je zo'n formatie voort en gaat die van je uit, dan gaat ze haar taak uitvoeren; wat later merk je dan dat het misschien niet erg gelukkig was zo gedacht te hebben en dat die formatie niet zo'n gunstig iets was. Is ze echter eenmaal van je uitgegaan, dan is het heel erg moeilijk om ze opnieuw onder controle te krijgen, je moet daarvoor over grote occulte kennis beschikken. Ze is er vandoor, ze gaat haar weg. Stel dat je in een opwelling van grote woede [...], wanneer je echt woedend op iemand bent, zegt: 'Ik wens dat hem een ongeluk overkomt!', dan gaat die formatie van je eropuit! Ze gaat eropuit en je hebt er geen controle meer over. En ze gaat het een of andere ongeluk organiseren, ze gaat haar taak uitvoeren. En wat later gebeurt het ongeluk. Gelukkig hebben [degenen die de formatie hebben gevormd] meestal niet voldoende kennis om te beseffen: ik ben daarvoor verantwoordelijk, maar toch is het zo.

Jullie moeten weten dat die vormgevende macht een groot voordeel heeft als je haar weet te gebruiken. Je kunt ook positieve formaties voortbrengen, en als je dat op de goede manier doet, zullen deze zich net zo goed uitwerken. Jullie kunnen heel wat doen voor de mensen gewoon door in jullie kamer te blijven zitten, misschien meer dan door uiterlijk dingen voor ze te doen. Als je weet hoe je op de juiste manier moet denken, met kracht, intelligentie en goedheid, en als je van iemand houdt en je wenst hem oprecht het allerbeste, uit de grond van je hart, dan doet dat hem veel goed, meer dan jullie vermoeden. Ik heb het al zo vaak gezegd, bijvoorbeeld tegen degenen die hier [in de ashram] zijn, die vernemen dat een familielid heel erg ziek is en die dan de kinderlijke aandrang hebben om meteen de zieke te gaan verzorgen op de plaats waar hij zich bevindt. Gaat het niet om een van die uitzonderlijke gevallen waarin er niemand is om voor die zieke te zorgen (en dan nog), dan zeg ik jullie dat als je *hier* de goede instelling kunt hebben en je met genegenheid en goede wil op de zieke concentreert, als je hier voor

hem bidt en positieve formaties vormt, dat je hem veel meer goed doet dan door hem te gaan verzorgen, voeden, wassen, kortom alles te doen wat alle anderen kunnen. Iedereen kan iemand verzorgen, maar niet iedereen kan goede formaties vormen en krachten uitsturen die de genezing in de hand werken.

Hoe dan ook, om tot onze hemel terug te keren: dat is een kinderlijke vervorming – kinderlijk en met politieke oogmerken – van iets wat in zekere zin waar is, maar niet helemaal. Ik heb jullie al vaak gezegd, en ik kan het niet genoeg herhalen, dat de mens niet uit één stuk bestaat. We bevatten in ons heel wat wezensdelen en elk daarvan heeft zijn eigen leven. Dat is allemaal samengebracht in één lichaam (zolang je een lichaam hebt), en het werkt door middel van dat ene lichaam; dus heb je de indruk dat dat één persoon is, één wezen. Er zijn er echter een aantal en die zijn alle geconcentreerd in verschillende bestaansgradaties: zoals je een fysiek wezen hebt, heb je ook een vitaal, mentaal en psychisch wezen, en nog heel wat andere, met alle schakels daartussenin. Het is vrij ingewikkeld, jullie zullen het misschien niet begrijpen.

Veronderstel dat je een leven vol begeerten leeft, vol hartstochten, vol aandriften: je vitale wezen heeft dan het overwicht in je. Is er echter een spiritueel doel in je leven, een grote goede wil, het verlangen om goed te doen, onbaatzuchtigheid en een wil tot vooruitgang, dan is er in je een overwicht van het psychische wezen. Wanneer je je lichaam verlaat, gaan al die wezens uiteen. Slechts als je een zeer geavanceerde yogi bent, in staat om die wezens rond je goddelijk centrum te verenigen, blijven ze met elkaar verbonden. Heb je jezelf niet één kunnen maken, dan worden al je wezensdelen op het ogenblik van de dood stuk voor stuk verspreid. Elk gaat weer naar zijn eigen domein terug. Wat bijvoorbeeld het vitale wezen betreft, gaan je verschillende begeerten uiteen en op hun eigen vervulling af, totaal onafhankelijk, omdat er dan niet langer een psychisch wezen is om ze samen te houden. Heb je echter je

bewustzijn met je psychische wezen verenigd, dan blijf je van je psychische wezen bewust wanneer je sterft, en dit keert terug naar de psychische wereld, die een wereld is van gelukzaligheid, vreugde, vrede, rust en van steeds aangroeiende kennis. Wil je dat een hemel noemen, mij best. Want, inderdaad, in de mate dat je met je psychische wezen vereenzelvigd bent, blijf je je ervan bewust, en het psychische wezen is onsterfelijk en gaat in zijn onsterfelijke wereld een leven of een rust van volmaakt geluk doorbrengen. Wil je dat een hemel noemen, dan kun je het zo noemen.

Ben je een goed mens, ben je je van je ziel bewust geworden en leef je erin, dan zul je wanneer je lichaam sterft samen met je psychische wezen in de psychische wereld gaan rusten in een toestand van gelukzaligheid. Heb je echter in je vitale en in zijn aandriften geleefd, dan gaat elk van die driften zich ergens proberen uit te werken. Bij de vrek. bijvoorbeeld, die alleen maar voor zijn geld heeft geleefd, gaat het deel van zijn vitale dat aan dat geld verkleefd was zich na zijn dood in de buurt van dat geld vestigen, en het blijft erover waken opdat niemand het zou wegnemen. De mensen zien het niet, maar het is er wel degelijk aanwezig en het voelt zich erg ongelukkig als er iets met zijn dierbare geld gebeurt. Ik heb een gefortuneerde dame gekend die vijf kinderen had, de een nog verkwistender dan de ander. Zo goed als zij haar best had gedaan om haar fortuin te verzamelen, zoveel temeer deden haar kinderen hun best om het over de balk te smijten: ze verkwistten er zoveel van als ze maar konden. Na haar dood is die arme oude dame me komen opzoeken en zei: 'Ze gaan nu al mijn geld vergooien!' Ze voelde zich diep ongelukkig. Ik heb haar wat getroost, maar ik heb haar slechts met veel moeite kunnen overhalen niet over haar geld te blijven waken. Leef je uitsluitend in je fysieke bewustzijn (wat moeilijk is, want je hebt tenslotte ook gedachten en gevoelens), dan verdwijnt je tegelijk met je fysieke lichaam – gedaan, uit. Er is wel een 'geest van de lichaamsvorm'. Je lichaamsvorm heeft een geest die tot zeven

dagen na de dood blijft voortbestaan. De artsen hebben je dood verklaard, maar de geest van je lichaamsvorm leeft nog, en hij leeft niet alleen maar is ook in de meeste gevallen bewust. Dat duurt zeven tot acht dagen en dan wordt ook hij ontbonden. Ik heb het hier nu niet over yogi's maar over gewone mensen. Voor yogi's zijn er geen wetten; we hebben het dan over een heel andere categorie, voor hen is de wereld anders. Ik heb het over gewone mensen die een gewoon leven leiden. Voor hen gaat het zo.

Als slotsom kunnen we dus stellen dat als je [na de dood] je bewustzijn wilt behouden, je je beter kunt concentreren op het deel van je wezen dat onsterfelijk is; anders zal je bewustzijn vervluchtigen als een vlam in de lucht. En dat is maar gelukkig, want als het niet zo was, zouden er misschien goden of hogere mensen zijn die verschillende soorten hel of hemel zouden scheppen zoals dat gebeurt in de materiële verbeelding, en ze zouden je erin opsluiten; ze zouden je opsluiten in een hel of in een hemel naargelang je hun al dan niet hebt aangestaan. Dat zou een uiterst kritieke situatie zijn. Maar gelukkig is het niet zo.

Men zegt dat er een god van de dood is. Is dat waar?

Ja. Ik noem hem een 'geest' van de dood. Ik ken hem heel goed. En hij heeft zijn werk op een onvoorstelbare wijze georganiseerd. Je hebt geen idee hoe goed dat georganiseerd is.

Ik denk dat er eigenlijk tal van geesten van de dood zijn, honderden. Ik heb minstens twee van hen ontmoet, de ene in Frankrijk en de andere in Japan, en ze verschilden heel erg van elkaar. Je zou daaruit kunnen afleiden dat er verschillende geesten zijn naargelang de cultuur, de opvoeding, het land of het geloof. Maar er zijn geesten van alle natuurelementen: er zijn geesten van het vuur, van de lucht, van het water, van de regen, van de wind. En er zijn dus ook geesten van de dood.

Elke geest van de dood, wie hij ook is, heeft recht op een aantal doden per dag. Het is waarlijk op een fantastische wijze georganiseerd. Er is een soort overeenkomst tussen de vitale krachten en de natuurkrachten. Als een geest van de dood bijvoorbeeld besloten heeft dat hij op een bepaald aantal mensen recht heeft – vijf of zes, of slechts een paar, naargelang de dagen – als hij besloten heeft dat die en die personen zullen sterven, dan gaat hij de wacht houden bij de persoon die gaat sterven. Is daar echter iemand die bewust is (ik bedoel niet de uitgekozen persoon) en die de geest van de dood op iemand ziet afgaan van wie hij niet wil dat hij zou sterven, dan kan hij, mits hij over een bepaalde occulte kennis en macht beschikt, tegen die geest zeggen: ‘Ik verbied je deze persoon te nemen.’ Het is iets wat gebeurd is, niet één keer maar verscheidene keren, in Japan en hier.³⁷ Het was telkens een verschillende geest, wat de reden is waarom ik zeg dat er heel wat moeten zijn. ‘Ik wil niet dat hij sterft.’ – ‘Maar ik heb recht op een dode!’ – ‘Ga dan iemand zoeken die klaar is om te sterven.’ Ik heb dat verschillende keren zien gebeuren. Soms is het de naaste buurman die sterft in plaats van de uitgekozen persoon, soms is het een kennis van hem, en soms een vijand. Zie je, er is altijd ergens een relatie, een positieve of een negatieve relatie van buurschap of onverschillig wat, die uiterlijk toevallig lijkt. Dat is echter de geest die beslag heeft gelegd op *zijn* dode. Hij heeft recht op een dode en hij zal hem hebben. Je kunt wel tegen hem zeggen: ‘Ik verbied je deze bepaalde persoon te nemen’, en de macht hebben om hem weg te sturen, maar dan gaat hij naar iemand anders toe, want hij staat op wat hem toekomt en dus is er iemand anders die sterft [...]

Er zijn mensen die zich rekenschap geven dat ze gaan sterven. Waarom sturen ze de geest van de dood dan niet weg?

Dat hangt van die mensen af. Er zijn twee dingen voor nodig. Ten eerste, niets in je wezen, geen enkel deel van je wezen mag willen

sterven. Dat komt niet vaak voor. Er is altijd wel een deel van je dat defaitistisch is – dat moe is, dat het allemaal zat is, dat niet langer wil vechten en zegt: ‘Vooruit dan maar, zoveel te beter als dit het einde is!’ Dat is voldoende, je sterft. Het is een feit: als niets, maar dan ook niets in je toestemt om te sterven, sterf je niet. Opdat iemand zou sterven, is er altijd een seconde, misschien een onderdeel van een seconde, dat hij erin moet toestemmen. Is er die flits van de toestemming niet, dan sterft hij niet.

Ik heb mensen gekend die volgens alle fysieke en vitale wetmatigheden werkelijk hadden moeten sterven en die geweigerd hebben. Ze hebben gezegd: ‘Nee, ik wil niet sterven’, en ze zijn in leven gebleven. Anderen hoefden hoegenaamd niet te sterven, maar ze hebben gezegd: ‘Nou, zoveel te beter, dan is het ermee gedaan’, en het was ermee gedaan. Alleen maar daardoor, niet meer dan dat. Er is geen herhaalde wens voor nodig, je hoeft slechts te zeggen: ‘Ik heb er genoeg van’, en het is uit. Dat is werkelijk hoe het gaat. De dood kan aan je hoofdeind staan, maar als je tegen hem zegt: ‘Ik moet je niet, ga weg’, dan is hij verplicht weg te gaan. Maar over het algemeen gaat men eronderdoor, omdat men moet vechten, omdat men sterk moet zijn, omdat men erg moedig en volhardend moet zijn en een groot geloof hebben in de noodzaak van het leven, zoals bijvoorbeeld iemand die heel sterk het gevoel heeft dat hij nog iets te verrichten heeft en dat ook absoluut wil doen. Maar wie is er zeker van dat er niet ergens in hem een stuk defaitist schuilgaat, een deel dat er de brui aan geeft en zegt: ‘Het is genoeg geweest’? Zo zien jullie maar hoe noodzakelijk het is je hele zelf één te maken.

Ongeacht de weg die we volgen of het onderwerp dat we bestuderen, we komen altijd tot dezelfde conclusie: wat voor een individu het belangrijkste is, is zichzelf één te maken rondom zijn goddelijke kern; daardoor wordt hij een waar individu en meester over zichzelf en zijn lot. Anders is hij het voorwerp van krachten die met hem spelen als de golven met een kurk. Hij gaat waar hij niet

gaan wil, hij stemt erin toe dingen te doen die hij niet doen wil, en valt tenslotte in een diepe put zonder de macht om er nog uit te klauteren.

Ben je echter bewust georganiseerd, verenigd rondom de goddelijke kern en erdoor bestuurd, geleid, dan ben je meester over je lot. Het loont de moeite om het te proberen. Hoe dan ook, ik vind het beter meester te zijn dan slaaf. Het is een vrij onprettige gewaarwording als een marionet aan touwtjes bewogen te worden en dingen te moeten doen die je misschien wilt of niet wilt, maar die je hoe dan ook gedwongen bent te doen omdat er aan de touwtjes getrokken wordt, ook zonder dat je het merkt. Dat is heel erg onprettig. (E53, 146-57)

[36.](#) Met 'micro-organismen' is hier waarschijnlijk bedoeld wat nu 'antilichamen' wordt genoemd.

[37.](#) De Moeder spreekt uit eigen ervaring.

9. Reïncarnatie of wedergeboorte³⁸

Om het probleem van wat in volkse termen 'wedergeboorte' heet op de juiste manier te begrijpen, moeten twee factoren in aanmerking worden genomen. Er is, ten eerste, de ontwikkelingslijn van het goddelijk bewustzijn dat zich van bovenaf wil manifesteren en dat een gradatie van eigen formaties ondersteunt in het heelal, het terrein van zijn manifestatie. Ten tweede is er het psychische bewustzijn, zaad van de goddelijke ontwikkeling in de tijd, dat zich van onderaf ontwikkelt tot het de goddelijke kracht van boven ontmoet en in aanraking komt met de supramentale waarheid.

Dat psychische bewustzijn is het innerlijk wezen in de mens. Het is de stof waaruit de ware ziel, of *jiva*, gevormd kan worden wanneer, als antwoord op haar aspiratie, het supramentale neerdaalt om haar een coherente persoonlijke vorm te geven. Het uiterlijke wezen van de mens is een vergankelijke vorm die bestaat uit de mentale, vitale en fysieke substantie van de universele natuur, en die het resultaat is van een complexe interactie van allerlei krachten. De psyche voedt zich als het ware met de essentie van de ervaringen die worden opgedaan door de verschillende belichamingen waar ze [bij wijze van spreken] achter staat; daar ze echter geen continu contact heeft met die vormen, behoudt ze de herinnering van de levens die ze tot steun heeft gediend niet in haar totaliteit. Dat is de reden waarom het niet volstaat om gewoon met de psyche in contact te treden om zich alle vorige levens tot in de bijzonderheden te herinneren.

Wat men in het algemeen voor herinneringen aan vorige levens laat doorgaan is niet meer dan welbewuste bedriegerij of verzinsels, bedacht op basis van enkele slecht verwerkte gegevens uit het innerlijk wezen. Er zijn veel personen die eveneens beweren zich

hun levens als dier te herinneren en ergens een aap te zijn geweest. Als er iets zeker is, dan is het wel dat een aap niet het minste contact met zijn psychische bewustzijn heeft en er dus niets van zijn levenservaringen in kan opnemen. De indrukken opgedaan door zijn apennatuur verdwijnen samen met de ontbinding van zijn dierlijk lichaam; doen alsof men nog steeds van die indrukken kennis heeft, is bewijzen dat men niet eens het meest elementaire afweet van de manier waarop dat eigenlijk in zijn werk gaat noch van het probleem waar we het over hebben.

Zelfs wat de levens als mens betreft, is het pas wanneer de psyche naar voren komt dat ze daarvan nauwkeurige herinneringen kan opdoen en bewaren, maar beslist niet van alle details in ieder leven, tenzij ze zich continu op de voorgrond heeft bevonden en een ononderbroken band met het uiterlijk wezen heeft gehad. Want het fysiek-mentale en het fysiek-vitale worden in de regel ontbonden bij de dood van het fysieke lichaam; ze vallen uiteen, keren weer terug tot de universele natuur, en van hun ervaringen blijft niets over. Zolang ze niet met de psyche verenigd zijn om één bewustzijn te vormen, zolang de hele persoonlijkheid niet is samengebald rondom de centrale goddelijke wil en zolang dat centrale wezen niet met de ontwikkelingslijn van het goddelijk bewustzijn van bovenaf verbonden is, kan men de kennis niet ontvangen die tot dat bewustzijn behoort, noch kan men de volledige reeks lichaamsvormen en levens overzien waarvoor dat bewustzijn tot steun heeft gediend en die de opeenvolgende instrumenten van zijn progressieve zelfveruiterlijking zijn geweest.

Zolang dat niet is gebeurd, heeft het geen zin te spreken over vorige levens van zijn eigen *zelf* en over gebeurtenissen die in die levens hebben plaatsgehad. Dat zozeer gekoesterde 'zelf' is dan nog niet meer dan uiterlijke natuur die niet van blijvende aard is en die hoegenaamd niets te maken heeft met de andere formaties waarachter het ware wezen, net als achter de huidige formatie,

aanwezig is. Alleen het supramentale bewustzijn kent alle levens als waren ze aan dezelfde draad geregen, en alleen uit het supramentale bewustzijn kan men ware kennis putten. (E30-31, 208-10)

Dit is hoe [de wedergeboorte] in haar werk gaat. Laten we een goddelijke vonk nemen die door aantrekkingskracht, verwantschap en keuze om zich heen het begin van een psychisch bewustzijn verzamelt. (Een dergelijke ontwikkeling is reeds duidelijk waarneembaar bij de dieren. Jullie moeten niet denken dat jullie zulke uitzonderlijke wezens zijn, dat jullie de enigen zijn met een psychisch wezen en dat de rest van de schepping er geen heeft. Dat begint reeds bij de delfstoffen, het is wat meer ontwikkeld in het plantenrijk, en bij de dieren is er een eerste begin van een psychische aanwezigheid.) Later komt een ogenblik dat dat psychische wezen voldoende ontwikkeld is om een onafhankelijk bewustzijn en een persoonlijke wil te hebben. Nog later, na talloze min of meer geïndividualiseerde levens, wordt het zich bewust van zichzelf, van zijn werking en van het milieu dat het voor zijn ontwikkeling heeft uitgekozen.

Wanneer het psychische wezen een bepaalde bewustzijnsontwikkeling heeft bereikt, beslist het zelf, doorgaans in de laatste momenten van een leven op aarde, over de omstandigheden waarin zijn volgende incarnatie zich zal afspelen. (Ik moet jullie hier op iets heel belangrijks attent maken: het psychische wezen kan zich alleen maar in de materiële wereld op aarde vormen en ontwikkelen.) Nadat het zijn lichaam verlaten heeft, gaat het over in een rusttoestand waarvan de duur afhankelijk is van zijn eigen keuze en ontwikkelingsgraad; dat is een toestand van assimilatie, van passieve ontwikkeling zou je kunnen zeggen, een rusttoestand van passieve groei waardoor datzelfde psychische wezen tot nieuwe ervaringen zal kunnen overgaan en een steeds actiever ontwikkeling doormaken. Aan het eind van een leven, dat in

de meeste gevallen slechts ophoudt wanneer het psychische wezen volbracht heeft wat het wilde, kiest het het milieu waarin het herboren zal worden en bij benadering de plaats op aarde, de levensomstandigheden en het soort leven, en een heel nauwkeurig uitgestippeld programma van de ervaringen waar het [in zijn volgende incarnatie] doorheen zal moeten om de gewenste vooruitgang te maken.

Ik ga jullie een concreet voorbeeld geven. Nemen we een psychisch wezen dat om de een of andere reden besloten heeft zijn intrek te nemen in een lichaam met de lotsbestemming van een koning, omdat het een hele reeks ervaringen slechts onder die voorwaarden kan hebben. Nadat het de levenservaringen van een koning heeft doorgemaakt, stelt het vast dat er in zo'n leven een heel terrein is waarop het zich niet kan ontwikkelen vanwege de beperkingen van een dergelijk leven [als koning]. Wanneer er dan aan zijn verblijf op aarde een einde komt en het beslist heen te gaan, neemt het dus het besluit dat het in zijn volgende leven in een gemiddeld [sociaal] milieu geboren zal worden, in gewone omstandigheden, hoog noch laag, maar van een aard dat het lichaam waarin het zich zal bevinden vrij zal zijn om te doen wat het verkiest.

Ik vertel jullie niets nieuws wanneer ik jullie zeg dat het leven van een koning een slavenleven is. Een koning is verplicht zich aan een uitvoerig protocol te onderwerpen en aan allerhande ceremonies om zijn prestige op te houden. (Verwaande persoonlijkheden vinden dat misschien aangenaam, maar voor een psychisch wezen is het verre van aangenaam, want het ontnemt hem de mogelijkheid tot een groot aantal ervaringen.) Na die beslissing te hebben genomen, draagt [het psychische wezen] alle herinneringen uit een koningsleven in zich mee en gaat het rusten voor de tijd die het nodig acht. (Ik moet hier opmerken dat ik het in dit geval over een psychisch wezen heb dat uitsluitend met zichzelf begaan is, dus niet met een psychisch wezen dat zich aan een bepaald werk heeft

toegewijd, want in dat laatste geval is het dat werk dat over de toekomstige levens en over hun omstandigheden beslist. Ik heb het hier over een psychisch wezen dat zijn groei aan het afwerken is.)

Het beslist dus dat het op een gegeven ogenblik opnieuw een lichaam zal aannemen. Omdat het al een aantal ervaringen achter de rug heeft, weet het welk deel van zijn bewustzijn zich in welk land ontwikkeld heeft, en het kiest de plaats die hem de nodige nieuwe mogelijkheden tot ontwikkeling zal bieden – het land, de levensomstandigheden, bij benadering de persoonlijkheid van de ouders en ook de conditie van het [aan te nemen] lichaam zelf, zijn fysieke bouw en de hoedanigheden die het voor de toekomstige ervaringen behoeft.

Het is aan het rusten; op het vastgestelde ogenblik ontwaakt het en projecteert zijn bewustzijn op de aarde, zich daarbij concentrerend op de uitgekozen plek en omstandigheden – althans min of meer; er is een zekere speling mogelijk doordat het psychische bewustzijn zich te ver van het fysiek-materiële bewustzijn af bevindt om alles met de nauwkeurigheid van ons [fysieke] gezichtsvermogen te kunnen zien. Het werkt bij benadering. Het vergist zich niet wat het land en de omgeving betreft, maar er kan zich een kleine verschuiving voordoen in de omstandigheden.

Is er op dat bepaald moment een koppel, of veeleer een vrouw met een psychische aspiratie, die om de een of andere reden, of zelfs zonder te weten waarom, een uitzonderlijk kind wil, en die aan bepaalde voorwaarden voldoet – is op dat ogenblik die aspiratie aanwezig op aarde, dan veroorzaakt dat een vibratie, een psychisch licht dat door het [neerdalend] psychische wezen wordt opgemerkt, en het komt er onmiddellijk op af, zonder enige aarzeling. Vanaf dat ogenblik, dat het ogenblik van de conceptie is, waakt het over de groei van het kind opdat deze zo gunstig mogelijk zou verlopen voor het doel dat het zich heeft gesteld; zijn invloed waakt dus over het kind vóór dit fysiek ter wereld komt.

Gaat alles goed en heeft er geen ongelukkig toeval plaats (er kan zich altijd een ongelukkig toeval voordoen), gaat alles goed op het ogenblik dat het kind geboren wordt, dan duikt de psychische kracht (misschien niet in haar geheel, maar een deel van het psychische bewustzijn) in dat menselijk wezen en leidt het vanaf zijn eerste kreet naar de ervaringen die het moet doormaken. Dat heeft tot gevolg dat, zelfs als de ouders niet bewust zijn en zelfs als het kind in zijn uiterlijk bewustzijn niet helemaal bewust is (kinderen hebben daar het nodige brein nog niet voor, want dit wordt langzamerhand, beetje bij beetje gevormd)... dat heeft tot gevolg dat de psychische invloed alle gebeurtenissen, alle omstandigheden in het leven van dat kind zal leiden, tot het in staat zal zijn een bewust contact met zijn psychische wezen te hebben. Fysiek gesproken is dat in de regel tussen het vierde en het zevende jaar, soms vroeger, soms zelfs in het allereerste begin; dit zijn dan echter geen gewone kinderen, maar kinderen met eigenschappen die men bovennatuurlijk noemt. Dat is evenwel niet bovennatuurlijk, het is gewoon het gevolg van de aanwezigheid en de werking van het psychische wezen.

Er zijn echter personen die niet het geluk hebben, of het gelukkig gesternte (om het zo eens te zeggen), iemand in den lijve te ontmoeten die hen kan voorlichten. Toch hebben ze het gevoel dat alle stappen van hun bestaan geleid worden door een bewustzijn om de grootst mogelijke vooruitgang te maken. Is het voor hen nodig dat er iets gebeurt, dan gebeurt het; is het nodig dat ze bepaalde personen ontmoeten, dan ontmoeten ze die; is er een bepaald boek dat hen zal helpen als ze het lezen, dan valt het hun in handen. Voor hen wordt alles geregeld als was er iemand die over hen waakte om hun leven te voorzien van het grootste aantal ontwikkelingsmogelijkheden. Het is heel goed mogelijk dat zulke personen zeggen: 'Een psychisch wezen, wat is dat voor iets?' omdat ze nooit die term hebben horen gebruiken of omdat niemand

hem voor hen heeft kunnen verklaren. Voor zulke personen is echter een ontmoeting of een blik voldoende om bewust te worden; een woord is genoeg opdat ze zich de dingen zouden herinneren: 'Maar ik wist dat allemaal...!'

Dat is nu juist hoe het een psychisch wezen vergaat dat de laatste fase van zijn ontwikkeling heeft bereikt. Daarna zal het niet langer gebonden zijn door de noodzaak om nog op aarde te komen. Het zal zijn ontwikkeling voltooid hebben en vrij kunnen kiezen of het zich aan het goddelijk werk wil wijden dan wel of het naar elders wil gaan, naar hogere werelden. In dit stadium aanbeland, herinnert het zich in het algemeen alles wat het heeft meegemaakt, en het geeft zich rekenschap van de dringende noodzakelijkheid om mensen te helpen die nog met dezelfde moeilijkheden te kampen hebben [als die waar het zelf doorheen is gegaan]. Zulke psychische wezens geven hun bestaan ten geschenke aan het goddelijk werk. Dit is geen absolute eis, het is niet onvermijdelijk, want ze hebben de vrije keuze, maar ze doen het in negentig van de honderd gevallen.

In het gewone leven – en ik bedoel hiermee het leven van een elite van mensen die reeds voldoende ontwikkeld zijn – is er slechts bij tussenpozen contact tussen de uiterlijke persoonlijkheid en het psychische wezen, dat plaatsheeft ten gevolge van zekere ervaringen of innerlijke behoeften. In zulke gevallen bevindt het psychische wezen zich 'op de voorgrond', zoals Sri Aurobindo het uitdrukt, wat wil zeggen dat het aan de oppervlakte van het bewustzijn komt en dan een rechtstreeks contact heeft met bepaalde materiële omstandigheden, vormen, woorden, klanken, enzovoort, telkens gedurende een zeer korte tijd; het registreert dat alles als op een foto of een film, maar zo'n contact duurt slechts een minuut of enkele ogenblikken in een heel leven. Zulke ogenblikken kunnen vrij vaak voorkomen maar ze gaan heel vlug voorbij. Als je dus psychische herinneringen hebt die waarachtig, oprecht en spontaan zijn, niet verzonnen door je mentale of vitale maar puur psychisch en

authentiek, dan heb je slechts een herinnering aan sommige kortstondige ogenblikken.

Het is dikwijls erg moeilijk om je vorige levens te situeren, om te zeggen dat je deze of gene persoon was. Pas wanneer de psychische ervaring op een belangrijk moment in het leven heeft plaatsgehad en een geheel van omstandigheden je als het ware de sleutel van het gebeuren geeft (de kleding, woorden die gesproken werden, bepaalde gebruiken of een omgeving) kun je zeggen: 'Ik heb dat leven geleefd!' Komt iemand je echter al zijn vorige levens vertellen vanaf de tijd dat hij een aap is geweest, en met een hoop details op de koop toe, dan kun je er zeker van zijn dat hij je iets op de mouw aan het spelden is. (E50-51, 160- 65)

Als je een psychische herinnering hebt, heb je de herinnering aan een geheel van omstandigheden op *een moment* van een bepaald leven, vooral aan de emotie van dat moment, aan het bewustzijn dat op dat moment actief was. Dat wordt dan in je bewustzijn opgenomen tegelijk met zijn samenhang, met de dingen eromheen, met een woord dat gesproken werd of met een zin die je gehoord hebt. Het belangrijkste was echter de zielstoestand waarin je je bevond; die blijft zeer duidelijk in het [psychisch] geheugen gegrift.

Dat zijn als het ware mijlpalen in het psychische leven, gebeurtenissen die een diepe indruk hebben nagelaten en die tot de vorming [van het psychische wezen] hebben bijgedragen. Wanneer je dan je psychische wezen voorgoed hebt gevonden, onbetwifelbaar en blijvend, is het dat soort gebeurtenissen dat je je herinnert. Er kunnen heel wat van zulke gebeurtenissen zijn, maar het zijn altijd flitsen uit een bestaan en je kunt niet zeggen: 'Ik ben deze of gene persoon geweest, ik heb dit of dat gedaan, ik heette zo en ik was dat.' In zeldzame gevallen kunnen er echter voldoende aanwijzingen zijn om de datum of de plaats [van een psychische herinnering] te bepalen, of het land, of een zekere periode. Dat kan voorkomen.

De psyche neemt natuurlijk gaandeweg meer en meer [aan het uiterlijk leven] deel, waardoor ook het bestand van de [psychische] herinneringen aangroeit. Men kan dan een vorig leven reconstrueren, maar niet met alle bijzonderheden van dat leven. Men kan dan zeggen dat men op bepaalde momenten zus of zo was – op *momenten*, op belangrijke momenten in een leven. De persoonlijkheid moet zich daarvoor volledig met haar psychische wezen geïdentificeerd hebben, er haar hele bestaan rond geordend hebben, haar hele wezen hebben vereend – alle deeltjes, alle elementen, alle wezensuitingen één rond de psychische kern – hetgeen haar dan tot een uniek wezen maakt, uitsluitend naar de Godheid gekeerd. Valt het lichaam weg, dan blijft dié constellatie voortbestaan. Het is dan een bewust, compleet gevormd wezen dat zich in een volgend leven al het voorheen gebeurde nauwkeurig kan herinneren. Het kan dan zelfs bewust van het ene leven in het andere overgaan zonder daarbij iets van zijn bewustzijn te verliezen. Hoeveel wezens zijn er op aarde die zo'n staat hebben bereikt? ... Niet veel, zou ik denken. En ze vertonen in het algemeen niet de neiging om hun avonturen te vertellen. (E53, 36 en 37)

Bij reïncarnatie is het niet het uiterlijke wezen dat een lichaam aanneemt, het wezen gevormd door de ouders, het milieu en door de mentale, vitale en fysieke omstandigheden; het is alleen het psychische wezen dat van het ene lichaam in het andere overgaat. Logisch gesproken kan dus noch het mentale deel van het wezen noch het vitale zich vorige levens herinneren of zich herkennen in het karakter of de levenswijze van deze of gene persoon. Alleen het psychische wezen kan die herinnering hebben, en het is pas wanneer men zich van zijn psychische wezen bewust wordt dat men tevens de juiste indrukken overhoudt van wat zich in vroegere levens heeft afgespeeld.

Voor ons is het trouwens veel belangrijker onze aandacht gericht te houden op wat we willen worden dan op wat we geweest zijn.

(Quelques paroles, 2 april 1935)

Ik heb jullie al vaak gezegd dat, wat het volgend leven betreft, de laatste bewustzijnstoestand [vóór de dood] de belangrijkste is. Als je op het ogenblik dat je sterft de intense aspiratie hebt om terug te komen en je werk voort te zetten, dan schikken de omstandigheden zich om dat mogelijk te maken.

Voor wat na de dood gebeurt, zijn er echter allerlei mogelijkheden. Er zijn er die naar de psychische wereld teruggaan. (Ik heb jullie gezegd dat de [vitale en mentale] elementen van het uiterlijke wezen zelden bewaard blijven; we zullen het daarom alleen maar over het psychische bewustzijn hebben, dat altijd blijft bestaan.) Er zijn er dus van wie de psyche teruggaat naar het psychische domein om er de [tijdens het leven] opgedane ervaringen te assimileren en het volgend leven voor te bereiden. In sommige gevallen kan dat eeuwen duren.

Hoe meer de psyche geëvolueerd is, hoe dichter ze haar volledige rijpheid benadert, des te meer tijd is er tussen de geboorten. Er zijn [psychische] wezens die pas na duizend of tweeduizend jaar reïncarneren. Hoe dichter men zich nog in het begin van de [psychische] vorming bevindt, des te vlugger de reïncarnaties elkaar opvolgen. In het allereerste begin, nog dichtbij het dier, gebeurt dit bijna onmiddellijk, zodat het niet zelden voorkomt dat men het lichaam aanneemt van de kinderen van zijn eigen kinderen of in de daarop volgende generatie, zo vlug gaat dat. In zulke gevallen gaat het altijd om een zeer primitieve graad van evolutie waarin het psychische wezen nog niet erg bewust is; het is zich nog aan het vormen. Naarmate het meer ontwikkeld wordt, is er ook meer tussentijd tussen de incarnaties, zoals ik daarnet zei.

Is het psychische wezen volledig ontwikkeld, hoeft het voor zijn ontwikkeling niet meer op aarde terug te keren en is het helemaal vrij, dan kan het kiezen. Het kan kiezen niet meer op de aarde terug te keren als het vindt dat zijn werk elders is, of als het liever in het

zuiver psychische bewustzijn verblijft zonder nog te reïncarneren; het kan ook helemaal bewust [op aarde] terugkeren wanneer het wil, hoe het wil, waar het wil. Er zijn er ook die zich met krachten van een universele orde hebben verenigd, of met entiteiten uit het bovenmentale of elders, die in de aardatmosfeer blijven en het ene lichaam na het andere aannemen voor het werk.³⁹

Dat betekent dat vanaf het ogenblik dat het psychische wezen helemaal gevormd is en absoluut vrij – als het helemaal gevormd is, *is* het ook absoluut vrij –, het kan doen wat het wil en zoals het dat wil. In zo'n geval kan men dus niet zeggen dat het zo of anders gaat, want het doet precies wat het wil en het kan zelfs op het moment van de dood van het lichaam voorzeggen (dit is gebeurd) wat zijn volgende incarnatie zal zijn en wat het erin zal doen. Vóór het echter zo'n staat bereikt, die niet vaak voorkomt – dat hangt ten enenmale van de ontwikkelingsgraad van het psychische wezen af en van de hoop vervat in het integrale bewustzijn van het wezen in kwestie –, zijn er nog steeds de mentale, vitale en fysieke bewustzijnsvormen, verenigd met het psychische bewustzijn. Op het ogenblik van de dood, op het ogenblik dat het [psychische wezen] het lichaam verlaat, formuleert het een hoop, een aspiratie of een wil, en die formulering beslist meestal over het volgend leven.

De vraag: 'Wat gebeurt er na de dood en wat kan men in verband daarmee doen?' heeft dus geen zin. Er gebeuren alle mogelijke dingen en men kan van alles doen. Ieder is echter met zijn eigen persoon begaan; men stelt een algemene vraag, maar in feite gaat het om een zeer persoonlijke kwestie. Daarover kan dan niet in algemene zin worden gesproken. (E55, 98-100)

In een nieuw leven zijn zowel het mentale als het vitale en het fysieke nieuw. Hoe komen de ervaringen uit vorige levens daaraan ten goede? Moet je opnieuw door al die ervaringen heen?

Dat hangt van de persoon af. Het is niet het mentale of vitale dat zich ontwikkelt en in leven na leven vooruitgaat – behalve in zeer uitzonderlijke gevallen en een ver gevorderde graad van [psychische] evolutie –, het is het psychische wezen. Het gaat dus als volgt: het psychische wezen wisselt activiteit af met rust; het gaat door een leven van vooruitgang dankzij de ervaringen die het fysiek meemaakt, in een actief leven in een fysiek lichaam, met alle ervaringen van het lichaam, het vitale en het mentale; daarna gaat het normaal gesproken over in een assimilerende rust, waar het resultaat van de vooruitgang tijdens het actieve bestaan wordt uitgewerkt. Is die assimilatie beëindigd en heeft het psychische wezen in zich de vooruitgang verwerkt die is geboekt tijdens zijn actieve leven op aarde, dan daalt het opnieuw in een lichaam af, waarbij het het resultaat van al zijn vorige aanwinsten met zich meebrengt. In een gevorderd stadium kiest het zelfs het milieu, het soort lichaam en de omstandigheden waarin het wil leven om zijn ervaring op het een of andere terrein af te ronden. In bepaalde héél ver gevorderde gevallen kan het psychische wezen beslissen wat voor soort leven het in zijn volgende incarnatie zal hebben voordat het het lichaam verlaat.

Gaat het om een bijna volledig gevormd en reeds zeer bewust psychisch wezen, dan houdt het toezicht over de vorming van zijn nieuwe lichaam en kiest het, door innerlijke beïnvloeding, de elementen en de substantie waaruit dat lichaam zal bestaan, zodat het lichaam zal voldoen aan de vereisten van de nieuwe ervaringen [van het psychische wezen]. Dat gebeurt echter slechts in een zeer ver gevorderd stadium.

Later, wanneer het psychische wezen volledig gevormd is en zijn terugkeer op aarde geschiedt in een geest van dienstvaardigheid, van hulp aan de mensheid en van medewerking aan het goddelijke werk, kan het uit het mentale en vitale van vorige levens in het zich vormende lichaam bepaalde elementen van vroeger overbrengen,

die bewaard gebleven zijn omdat ze in die vorige levens met psychische krachten werden doordrenkt en daardoor tot de algemene ontwikkeling kunnen bijdragen. Dat kan echter alleen maar in een zeer, zeer ver gevorderd stadium.

Is het psychische wezen ten volle ontwikkeld en helemaal bewust, dan wordt het een bewust instrument van de goddelijke wil, en organiseert het het vitale en mentale zodanig dat ook zij aan de algemene harmonie kunnen deelhebben en blijven voortbestaan. Bij een hoge ontwikkelingsgraad zijn bepaalde delen van het mentale en vitale wezen bij machte te blijven bestaan ondanks de ontbinding van het lichaam. Als bijvoorbeeld bepaalde mentale of vitale delen van de menselijke activiteit bijzonder ontwikkeld werden, blijven die behouden, zelfs in hun eigen vorm, in de vorm van de activiteit die zo sterk ontwikkeld is geweest. Bij zeer intellectuele personen, bijvoorbeeld, die hun brein in uitzonderlijke mate ontwikkeld hebben, behoudt het mentale deel van het wezen zijn constructie. Deze blijft bewaard in de vorm van dat grotelijks geordend brein; ze leidt haar eigen leven en kan naar een toekomstig leven worden meegenomen om er met al haar capaciteiten aan deel te hebben.

Bij kunstenaars, bijvoorbeeld bij musici die het gebruik van hun handen op een buitengewoon bewuste manier hebben ontwikkeld, blijft de vitale en mentale substantie bewaard in de vorm van handen; die handen blijven bewust en kunnen zelfs, als er een bepaalde affiniteit is, het lichaam van levende personen gebruiken. En zo zijn er meer voorbeelden.

In gewone mensen, bij wie het psychische wezen nog niet ten volle ontwikkeld en uitgewerkt is, kunnen de mentale en vitale vormen een poosje blijven voortbestaan nadat het psychische wezen het lichaam verlaten heeft, op voorwaarde dat de dood vredig en geconcentreerd verlopen is; is iemand echter op bruuske wijze en in een toestand van opwinding gestorven, met nog talrijke banden van afhankelijkheid, dan maken de verschillende onderdelen van zijn

wezen zich van elkaar los en leven nog geruime tijd hun eigen leven in hun eigen domein, waarna ze worden opgelost.

Het centrum van de organisatie en van de transformatie is altijd de aanwezigheid van de psyche in het lichaam. Het is dus een grove vergissing te veronderstellen dat in de overgangsperioden tussen twee fysieke levens de vooruitgang blijft doorgaan, of dat hij volgens sommigen zelfs versneld wordt. Doorgaans is er dan helemaal geen vooruitgang, want de psyche gaat dan rusten, en de andere wezensdelen worden na een min of meer kortstondig verblijf in hun eigen domein ontbonden.

Het is het leven op aarde dat het terrein van de vooruitgang is. Het is alleen hier, op aarde, dat vooruitgang mogelijk is, gedurende het aardse bestaan. En het is het psychische wezen dat de vooruitgang uit een leven overbrengt in een ander, door zijn eigen ontwikkelingsritme en zijn eigen evolutie te organiseren. (E57-58, 304-306)

Hebben wezens die zich willen manifesteren nog dezelfde verlangens als ze weer eens geboren worden?

Dat zijn twee verschillende dingen. Het gaat niet om het hele wezen maar om een speciaal aspect van het karakter dat in de aardatmosfeer achterblijft – dat niet weggaat, dat in de aardatmosfeer blijft om zich te blijven manifesteren. Het is echter best mogelijk dat het psychische wezen naar de psychische wereld teruggaat, en jullie weten dat het het psychische wezen is dat zich opnieuw belichaamt. Ik heb laatst nog uitgelegd dat vóórdat het psychische wezen het fysieke lichaam verlaat, het meestal beslist wat zijn volgende incarnatie zal zijn, wat het milieu zal zijn waarin het geboren zal worden en wat voor beroep het zal uitoefenen, omdat het dat bepaalde ervaringsterrein nodig heeft.

Het is dus mogelijk dat de grootste schrijvers of de grootste musici bij hun wedergeboorte het lichaam aannemen van een idioot. Als

mensen dat horen, zeggen ze geschokt: 'Dat is toch niet mogelijk!' Uiteraard gaat het niet altijd zo, maar het is mogelijk.

In een ander geval was het net andersom. Dat was een violist, de grootste van de [negentiende] eeuw' [...] Hoe heette hij ook weer? Ysaye! Het was een Belgische violist, de beste van zijn tijd. Die man, nu, was zonder enige twijfel een reïncarnatie van Beethoven – misschien niet een reïncarnatie van Beethovens hele psychische wezen, maar zeker van zijn muzikale begaafdheid. Hij leek op Beethoven, hij had de kop van Beethoven. Ik heb hem gezien, ik heb hem horen spelen. Toen ik in Parijs naar een concert van hem ging met het violconcerto van Beethoven op het programma, kende ik Ysaye niet. Hij kwam het toneel op om het concert uit te voeren en ik zei bij mezelf: vreemd is dat hoe die man op Beethoven lijkt, hij heeft werkelijk de kop van Beethoven.

Toen hij begon te spelen, drie, vier noten met één haal van zijn strijkstok – werd alles anders, de hele atmosfeer was anders! Alles werd van een ongehoorde pracht! Drie noten, en dat startte met een macht, een grootsheid zo wonderbaarlijk dat niemand zich nog verroerde: allen hielden de adem in. En hij heeft het concert van het begin tot het einde op een unieke manier gespeeld, met een begrip dat ik nooit bij een andere uitvoerder heb teruggevonden. En ik heb toen gezien dat het muzikale genie van Beethoven zich in hem bevond. Maar Beethovens psychische wezen had zich inmiddels misschien in een schoenmaker geïncarneerd, of in wie dan ook, ik zou het niet weten, omdat het een ander soort ervaring wilde doormaken.

Wat ik in [Eugène Ysaye] gezien heb was een formatie die tot de aarde behoorde, van mentaal-vitale aard. En omdat Beethoven zijn hele mentale, vitale en fysieke wezen om zijn muzikale begaafdheid had opgebouwd, had dat zijn vorm behouden. Het was levend gebleven, en het had zich in die man gereïncarneerd. Maar dat was dus niet Beethoven's psychische wezen. Tijdens Beethovens leven

was het zijn psychische wezen dat die andere [gedeeltelijke] wezens gevormd had, dat ze rondom de schepping van zijn muziek had geordend, maar dat betekent hoegenaamd niet dat zijn psychische wezen als zodanig na zijn dood op aarde is gebleven. Volgens de normale gang van zaken zal zijn psychische wezen naar de psychische wereld terug zijn gegaan. Maar [zijn muzikale begaafdheid] had een vorm verkregen; ze leidde haar eigen, onafhankelijke, op zichzelf staande leven. Ze had een vorm aangenomen met het oog op een bepaalde manifestatie en was [in de aardatmosfeer] gebleven om zich te manifesteren. En toen ze een geschikt [menselijk] instrument had gevonden, was ze erin overgegaan om zich te manifesteren.

Kan een psychisch wezen in twee lichamen reïncarneren?

Zó eenvoudig is het ook weer niet. Het psychische wezen is het resultaat van de evolutie, namelijk van het goddelijk bewustzijn dat zich in de materie heeft verbreid, dat de materie geleidelijk aan heeft doen oprijzen en groeien om tot de Godheid terug te keren. Het psychische wezen is gevormd door die goddelijke kern, progressief, in al zijn opeenvolgende incarnaties. Er komt een punt waarop het een soort perfectie bereikt, de perfectie van zijn groei en vorming. Omdat het in zich een aspiratie tot verwezenlijking draagt, tot een grotere vervolmaking om de Godheid beter te manifesteren, trekt het dan meestal een wezen van de involutie aan, met andere woorden een wezen uit wat Sri Aurobindo de *overmind* heeft genoemd, het bovenmentale, en dat komt zich dan in dat psychische wezen belichamen. Het kan een van die entiteiten zijn die de mensen meestal 'goden' noemen, een van de godheden. Wanneer de fusie plaatsheeft, wordt het psychische wezen vanzelfsprekend verheerlijkt en heeft het deel aan de natuur van het [hoge] wezen dat in hem is geïncarneerd. Het heeft dan de macht om emanaties, veruiterlijkingen te vormen. Zulke wezens hebben de macht om

veruiterlijkingen te vormen, wat wil zeggen dat ze een deel van zichzelf uitsturen, waardoor dat deel onafhankelijk wordt en in andere wezens kan incarneren. Zo kunnen er niet slechts twee of drie, maar vier, vijf emanaties van hetzelfde psychische wezen worden gevormd. Het verschilt van geval tot geval, maar het is mogelijk. Dat betekent dat [twee of meer mensen] dezelfde 'psychisch-goddelijke' oorsprong kunnen hebben. Zijn er verscheidene emanaties, dan voelen de onderscheiden personen zich over het algemeen terecht zo [nl. uitzonderlijk of goddelijk], omdat ze in zichzelf iets van een godheid hebben. Dat is net een deel van de godheid dat zich naarbuiten heeft geprojecteerd en in een ander wezen een onafhankelijke vorm heeft aangenomen. Het is geen verdubbeling, het is een soort projectie van zichzelf. (*Tot Tara, het meisje dat de vraag heeft gesteld:*) Verdubbeling [of splitsing] geeft het idee dat elk van de verdubbelde delen een deel van de oorspronkelijke eigenschappen kwijt is. Snijd je je lichaam in tweeën, dan blijven er slechts twee helften over; bezit je echter het vermogen om iets uit jezelf te veruiterlijken, dan blijf je één geheel, zoals je bent, en tegelijkertijd is er een andere Tara in iemand anders! Gesnapt? Zo zit dat. (E53, 298-301)

Gebeurt het dat het psychische wezen niet op de plaats terechtkomt waar het wilde incarneren?

Wanneer een psychisch wezen uit zijn psychische wereld een licht op aarde ziet, dan kan het eropaf komen zonder precies te weten waar dat is. Alle mogelijke gevallen kunnen zich voordoen. Indien het psychische wezen echter zeer bewust is, voldoende bewust, dan zal het het licht van de aspiratie op een welbepaalde plaats zoeken terwille van de cultuur, van de opvoeding die het er zal aantreffen. Dat gebeurt veel vaker dan men wel zou denken, vooral in sociale milieus met enige opvoeding.

Een intelligente vrouw, artistiek of wijsgerig onderlegd en met het begin van een bewuste individualiteit, kan verlangen dat het kind dat ze ter wereld gaat brengen het best mogelijke zal zijn volgens haar opvattingen of volgens de normen die ze door lectuur heeft opgedaan. Gezien het aantal psychische wezens dat aanhoudend geboren wordt, zou het [voor het psychische wezen] echter moeilijk zijn om elke keer zulke uitzonderlijke omstandigheden te vinden.

Er zijn natuurlijk gevallen dat het psychische wezen op zijn kop gevallen schijnt te zijn en als het ware afgestompt is, maar dat is dan een ongelukkig toeval. In zo'n geval duurt het gewoonlijk lang voor het ontwaakt. Het is een ongelukkig toeval in de zin dat het het psychische wezen waarschijnlijk aan het nodige onderscheidingsvermogen ontbrak, of het had misschien af te rekenen met bepaalde krachten die zich tegen zijn beslissing [de keuze van zijn incarnatie] verzetten en die gedeeltelijk de overhand hebben gekregen.

Er zijn duizenden mogelijkheden, weet je. Je kunt niet zeggen dat alles volgens dezelfde regels verloopt, alle psychische wezens zijn verschillend. (E50-51, 187)

Ik mag zeggen dat ik een ontelbaar aantal incarnaties van geëvolueerde zielen heb meegemaakt in personen die geboren gingen worden of die reeds geboren waren. Zoals gezegd zijn de omstandigheden nogal verschillend; ze zijn veel meer afhankelijk van de psychologische omstandigheden dan van de materiële, maar toch ook van de materiële. Ze hangen eveneens af van de ontwikkelingsgraad van de ziel die wil reïncarneren – we nemen hier het woord 'ziel' in de zin van psychisch wezen, wat wij het psychische wezen noemen –, het hangt van haar ontwikkelingstoestand af, en ook van het milieu waarin ze gaat incarneren en van de taak die ze te vervullen heeft. Al met al dus heel wat verschillende condities. En het hangt in zeer grote mate af van het bewustzijn van de ouders. Het spreekt immers vanzelf dat er

een enorm verschil is tussen gewild een kind maken, met een bewuste aspiratie, een oproep tot de onzichtbare wereld en een spirituele intensiteit, en toevallig een kind maken zonder het te willen en zelfs zonder het kind te willen. Ik zeg niet dat er ook in het laatste geval geen incarnatie kan plaatshebben, maar dan over het algemeen later, niet bij de conceptie.

Voor de vorming van het kind maakt dat een groot verschil. Heeft de incarnatie plaats bij de conceptie, dan wordt de hele vorming van het kind dat geboren gaat worden bestuurd en geleid door het bewustzijn dat zich gaat belichamen: de keuze van de [samenstellende] elementen, het bijeenbrengen van de substantie – een keuze van de krachten en zelfs van de materiële substantie die [tijdens de groei van het kind in de moederschoot] geassimileerd wordt. Er heeft reeds een sortering plaats. Dat schept natuurlijk heel bijzondere omstandigheden bij de vorming van het lichaam, dat daardoor al vóór zijn geboorte min of meer ontwikkeld, geëvolueerd en harmonisch uitgebouwd kan zijn. Ik moet erbij zeggen dat dit zeer, zéér uitzonderlijk is, maar het komt voor.

Wat vaker voorkomt is dat op het ogenblik van de geboorte, dus bij de eerste onafhankelijke actie van het kind wanneer het zijn longen uitzet door zo hard te schreeuwen als het maar kan, die roep van het leven de neerdaling gemakkelijker en efficiënter maakt. Maar soms gaan [na de geboorte] dagen en zelfs maanden van langzame voorbereiding voorbij en heeft de neerdaling [van de ziel] in het lichaam heel geleidelijk plaats, op een zeer subtiele en bijna onmerkbaar manier. Soms heeft [die intrede van de ziel in het lichaam] veel later plaats, namelijk wanneer het kind enigszins bewust wordt en een erg subtiele maar reële relatie voelt met iets wat van bovenaf, van heel hoog als het ware een invloed gepaard met een bepaalde druk op hem uitoefent. Het kind kan dan zelf de behoefte beginnen te voelen om contact te hebben met dat

onbekende iets wat het niet begrijpt en alleen maar aanvoelt. Die aspiratie trekt de psyche aan en maakt dat ze in het kind neerdaalt. Dit zijn enkele vrij vaak voorkomende gevallen. Er zijn nog heel wat andere, want het kan op talloze manieren gebeuren. De gevallen die ik zopas beschreven heb zijn de meest frequente uit mijn eigen ervaring.

De ziel die wil incarneren verblijft soms een tijdlang in een domein van het hoger mentale, dichtbij de aarde, nadat ze haar toekomstige behuizing heeft uitgekozen. Ze kan ook lager afdalen, in het vitale, en van daaruit een nog directere invloed uitoefenen. Of ze kan in het subtiel-fysieke overkomen en van heel dichtbij toezicht uitoefenen over de vorming van haar toekomstig lichaam.

Nu de andere vraag, die betreffende het heengaan.

Ook dat hangt af van de ontwikkelingsgraad [van de persoon in kwestie], van de omstandigheden van de dood, en vooral van de éénmaking van het wezen en zijn houding op het ogenblik dat het het lichaam verlaat. We hebben het tot dusver gehad over volledig ontwikkelde wezens, over volledig ontwikkelde psychische wezens. (Ik heb het nog niet eens over psychische wezens die hun aanwezigheid in een fysiek lichaam benut hebben om yoga te doen, want de omstandigheden zijn dan totaal anders.) Jullie zullen je herinneren dat ik vaak meer in het algemeen gezegd heb dat, wat de omhulsels⁴⁰ van het psychische wezen betreft, alles afhangt van zijn houding op het ogenblik van de dood, en die houding heeft onvermijdelijk te maken met zijn innerlijke ontwikkeling en de éénmaking [van alle wezensdelen rond het psychische wezen].

Nemen we het beste geval, namelijk iemand die zijn wezen volledig rondom de goddelijke tegenwoordigheid in hem heeft ééngemaakt en die daardoor alleen nog meer één wil is, één bewustzijn; die persoon heeft rond zijn centrale psychische wezen een volledig ontwikkeld en geordend mentale opgebouwd, een vitale dat zich helemaal onderworpen heeft en meewerkt en een gehoorzaam,

gewillig en plastisch fysieke. Omdat dit fysieke volledig ontwikkeld is, heeft het een subtiel lichaam (wat Sri Aurobindo 'het ware fysieke' noemt) dat zijn begrenzingsgrenzen ver overschrijdt en dat een voldoende soepelheid, plasticiteit en evenwicht bezit om de innerlijke wezensdelen te kunnen bevatten en de bewegingen van de ziel te volgen in, ik zal niet zeggen haar opstijging, maar in haar omzwervingen buiten het lichaam.

Wat de ziel [na de dood] zal doen en waar ze naartoe zal gaan? Alles hangt af van wat ze heeft beslist voordat ze het lichaam heeft verlaten. Het feit dat ze om zich heen het wezen kan behouden dat tijdens het fysieke leven volledig geordend en ééngemaakt is geweest, zal haar in staat stellen effectief te kiezen wat ze wil doen. Ook hier doet zich een waaier van mogelijkheden voor. Ze kan regelrecht in een ander lichaam overgaan. (Er zijn gevallen bekend waarin een volledig bewust en ontwikkeld wezen [tijdens zijn leven in een fysiek lichaam] een ander [fysiek lichaam] heeft voorbereid, in staat om het meteen te ontvangen en onderdak te verlenen. Om zijn materiële werk niet te hoeven onderbreken wanneer het zijn lichaam verlaat, gaat het zich in een ander fysiek lichaam met een ander psychisch wezen verenigen, het gaat ermee versmelten, zich eraan toevoegen. (Dit is een extreem geval, ook heel erg zeldzaam, maar het maakt deel uit van de gangbare traditionele occulte kennis.) Het andere uiterste is dan de ziel die na haar ervaringen in een fysiek lichaam wil gaan rusten om die ervaringen te assimileren en om zich voor te bereiden op een nieuw fysiek bestaan, later, soms veel later. In het laatste geval kan er, naast tal van andere mogelijkheden, het volgende gebeuren. De ziel laat in elk domein – in het subtiel-fysieke, het vitale en het mentale – haar overeenkomstige omhulsels achter, het een na het ander; er blijft een soort band tussen hen bestaan, maar elk leidt een onafhankelijk leven. Zelf gaat ze naar de psychische zone, realiteit of wereld, en treedt er in een gelukzalige assimilerende rust, tot ze, zoals ergens geschreven staat, al haar

'goede werken' geassimileerd heeft, tot ze die goede werken heeft verteerd en klaar is om een nieuwe ervaring aan te vatten. Heeft ze haar werk goed gedaan en hebben al haar wezensdelen of omhulsels zich in de onderscheidene domeinen naar behoren gedragen, dan zal ze zich bij haar volgende neerdaling opnieuw bekleden met die omhulsels die in een vroeger leven de hare zijn geweest, en met die rijkdom aan kennis en ervaring toegerust zal ze zich klaarmaken om haar intrek te nemen in een nieuw lichaam. Dat gebeurt misschien na honderden of duizenden jaren, want in die domeinen is alles wat een vorm of ordening bezit niet noodzakelijk nog langer onderhevig aan de ontbinding die we op aarde 'de dood' noemen. Zodra een vitaal wezen volledig harmonisch is uitgebouwd, wordt het onsterfelijk. Het is door de innerlijke wanorde en alle aandriften tot vernietiging en, ja, ontbinding dat het uiteengereten en vernietigd wordt. Is het echter helemaal harmonisch geworden, gevormd, en om zo te zeggen vergoddelijkt, dan wordt het onsterfelijk. Hetzelfde geldt voor het mentale, en zelfs in het subtiel-fysieke worden de volledig ontwikkelde omhulsels, doordrenkt met spirituele krachten, na de dood niet noodzakelijk ontbonden. Ze kunnen een bepaalde taak blijven uitvoeren, of ze kunnen een heilzame rust vinden in bepaalde natuurelementen, bijvoorbeeld in water. (Ze doen dat meestal in een vloeistof, in water of in het sap van bomen.) [...] Ze kunnen echter ook actief blijven en op meer materiële elementen van de fysieke natuur blijven inwerken.

Ik heb jullie nu dus een aantal mogelijke gevallen gegeven. Ik herhaal dat ik zo uren zou kunnen doorgaan en steeds nieuwe mogelijkheden aangeven. Wat ik gezegd heb, geeft echter een enigszins algemene kijk op de zaak en kan de deuren van jullie verbeelding openen. (E56, 381-85)

Er dient terloops op gewezen te worden dat een bepaalde misvatting met betrekking tot reïncarnatie heel erg verbreid is. Mensen stellen zich voor dat 'zijzelf' reïncarneren, maar dat is een grove vergissing.

Het is waar dat sommige delen van het wezen met andere versmelten en ook in nieuwe lichamen actief blijven, maar het is niet het hele wezen van de mens dat reïncarneert, om de eenvoudige reden dat wat hij als 'zichzelf' beschouwt geen werkelijke, geïndividualiseerde entiteit is, maar slechts een uiterlijke persoonlijkheid bestaande uit een uiterlijke vorm en beantwoordend aan een naam. Men zegt dus ten onrechte dat A in B is gereïncarneerd, want A is een heel andere persoonlijkheid dan B. Wat men terecht zou kunnen zeggen is dat hetzelfde bewustzijn voor zijn ontwikkeling zowel A als B als instrumenten van zijn manifestatie heeft gekozen. Wat werkelijk constant blijft, is het psychische wezen; dit is echter niet de uiterlijke persoonlijkheid maar een entiteit die zich heel diep binnenin bevindt, en niet moet worden vereenzelvigd met je uiterlijke vorm of naam. (E30-31, 204-05)

Zijn er veel die zich herinneren aan de overkant te zijn geweest en weer teruggekomen te zijn?

Men heeft die herinnering pas wanneer men [in de loop van zijn incarnaties] een bepaald bewustzijnsniveau heeft bereikt. Het is niet moeilijk om die bewustzijnstoestand gedeeltelijk te hebben, gedurende een korte tijd; in diepe meditatie, in een droom of in een visioen kan men het gevoel of de indruk hebben reeds vroeger geleefd te hebben, een bepaalde ervaring te hebben doorgemaakt of de een of andere waarheid te hebben gekend. Dat is echter geen volledige realisatie. Om een volledige realisatie te hebben moet men innerlijk het blijvend bewustzijn hebben verwezenlijkt, het bewustzijn dat altijd geweest is en altijd zijn zal, en dat alle levens uit het verleden, het heden en de toekomst met elkaar verbindt. (E29, 31)

Families van zielen

Wat betekent dat, 'zijn familie kiezen'?

Je bent ter wereld gekomen in een bepaald milieu, onder bepaalde mensen. Op enkele uitzonderingen na lijkt je, wanneer je nog klein bent, alles wat je omringt volkomen natuurlijk toe doordat je erin geboren bent en omdat je het gewend bent.

Ontwaakt later een spirituele aspiratie in je, dan is het mogelijk dat je je erg onbehaaglijk gaat voelen in het milieu waar je tot dan toe in geleefd hebt, bijvoorbeeld als degenen die voor je opvoeding instaan niet eenzelfde soort aspiratie hebben als jij of als hun ideeën ingaan tegen wat zich in jou aan het voltrekken is. In plaats van bij jezelf te zeggen: dit is nu eenmaal mijn familie, wat kan ik eraan doen? Dit is nu eenmaal mijn vader, mijn moeder, dit zijn mijn broers, mijn zussen ... in plaats daarvan kun je op zoek gaan (ik bedoel niet dat je daarom moet beginnen te reizen), op zoek naar mensen met een geest die met de jouwe verwant is, die een gelijkaardige aspiratie hebben. Word je bezield door de oprechte aspiratie om degenen te vinden die net zoals jij op zoek zijn naar iets, dan zul je altijd in de gelegenheid worden gesteld om hen op de een of andere manier te ontmoeten, soms onder de meest toevallige omstandigheden.

Heb je één of meerdere personen gevonden wier geestestoestand dezelfde is als de jouwe en die dezelfde aspiratie hebben, dan ontstaan er banden van verwantschap, van genegenheid, van vriendschap, en jullie zullen onder elkaar een soort broederschap vormen, met andere woorden een ware familie. Jullie zijn dan samen omdat jullie je met elkaar verwant voelen, jullie zijn samen omdat jullie hetzelfde doel in het leven willen verwezenlijken. Jullie begrijpen elkaar wanneer jullie met elkaar praten, het is niet langer nodig over het minste te gaan discussiëren, jullie leven in innerlijke harmonie. Dat is de ware familie. Het is de familie van de aspiratie, de familie van de spirituele instelling. (E50-51, 286-87)

Wanneer personen die over de hele wereld verspreid zijn, over zeer grote afstanden, door omstandigheden of een innerlijke drang gedreven worden om zich hier [in de ashram in Pondicherry] bij de

anderen te komen vervoegen, is het bijna altijd omdat ze elkaar in een vorig leven reeds hebben ontmoet (niet allemaal in een gelijktijdig leven) en omdat hun psychische wezen aanvoelt dat het tot één familie behoort; ze hebben dan [in dat vorige leven] de innerlijke belofte afgelegd hun krachten te bundelen en samen te werken. Het is daardoor dat iets hen dwingt weer bijeen te komen zelfs wanneer ze ver van elkaar vandaan geboren zijn; dat 'iets' is hun psychische wezen, hun psychische bewustzijn. En het is alleen maar in de mate dat het psychische bewustzijn sterk genoeg is om zijn wil op te dringen, om de levensomstandigheden te regelen, met andere woorden om zich niet door de uiterlijke krachten te laten dwarsbomen, dat men elkaar opnieuw kan ontmoeten.

Het is een diepe waarheid dat er grote families van wezens zijn die aan dezelfde taak werken, die elkaar in min of meer groten getale al eerder ontmoet hebben en die in groepen reïncarneren. Het is net alsof er op gegeven ogenblikken een wekroep klonk door de psychische wereld, alsof een groep slapende kinderen gewekt werd: 'Het is tijd! Vlug, vlug naar beneden!' – en ze haasten zich naar omlaag. Soms komen ze niet op dezelfde plaats terecht en zijn ze verspreid. Innerlijk is er dan iets wat hen dwarszit, dat hen niet met rust laat; om de een of andere reden voelen ze zich tot een bepaalde plek aangetrokken en zo komen ze weer bij elkaar. Dat heeft echter te maken met iets diep in het wezen, iets wat zich niet aan de oppervlakte bevindt, anders zou men de verbondenheid niet eens merken wanneer men elkaar ontmoet. Men ontmoet en herkent elkaar slechts in de mate dat men zich van zijn psychische wezen bewust is, dat men eraan gehoorzaamt, dat men erdoor geleid wordt. Er is anders zoveel dat dat tegenspreekt, waardoor het versluierd wordt, waardoor men wordt afgestompt, er zijn zoveel hindernissen die beletten dat men elkaar op een dieper vlak terugvindt en werkelijk aan het grote werk kan meewerken. Men wordt door de krachten van de natuur heen en weer geslingerd.

Er is maar één oplossing en die bestaat erin zijn psychische wezen te vinden, als men het eenmaal gevonden heeft er zich uit alle macht aan vast te klampen en zich erdoor te laten leiden, stap voor stap, welke ook de hindernissen mogen zijn. Dat is de enige oplossing. (E53, 2 en 3)

Waarom worden grote kunstenaars in dezelfde periode in hetzelfde land geboren?

Het antwoord zal verschillen al naargelang de persoon aan wie je die vraag stelt. Ik geloof dat Sri Aurobindo dat vanuit evolutionair standpunt heel duidelijk heeft uiteengezet in *The Human Cycle*.

De evolutie, met inbegrip van de beschavingen en culturen, beschrijft een min of meer regelmatige spiraalbeweging rond de aarde, en de resultaten van vroegere beschavingen dienen om geleidelijk aan andere beschavingen te vormen. Slaagt de evolutie erin ergens een harmonisch geheel te verwezenlijken, dan brengt dat tegelijk het actieterrein en de uitvoerders van de actie voort, waarmee ik bedoel dat op het moment van de grote artistieke bloeiperioden alle omstandigheden voor een ontwikkeling van de kunst gunstig waren, en het feit dat ze gunstig waren trok vanzelfsprekend de personen aan die ze ten nutte konden maken. Er hebben zich zulke [evolutionaire] bewegingen gematerialiseerd, grote bloeitijden zoals die van de Italiaanse Renaissance en bijna gelijktijdig de Renaissance in Frankrijk, waar kunstenaars uit alle landen bijeenkwamen omdat de omstandigheden daar voor de uitoefening van hun kunst gunstig waren. Dat is een van de redenen – een reden die men als uiterlijk zou kunnen beschouwen – van het ontstaan van beschavingen.

Er is een andere reden, en wel dat het occult gezien bijna altijd dezelfde krachten en dezelfde wezens zijn die zich in alle perioden van artistieke schoonheid op de aarde belichamen, en dat er volgens de occultisten cycli van renaissances zijn. Die wezens keren [op

aarde] terug en groeperen zich bij de geboorte door [een innerlijke] verwantschap. Het is dus zo dat ze geregeld bijna allemaal samenkomen met hetzelfde doel. Er zijn occultisten die dat onderwerp bestudeerd hebben en die cijfers hebben gegeven steunend op materiële feiten in de ontwikkeling van de aarde. Ze hebben gezegd dat bepaalde cyclussen zich herhalen eenmaal in de honderd jaar, eenmaal in de duizend jaar, eenmaal in de vijfduizend jaar, enzovoort, en dat het volgens hun occulte kennis steeds dezelfde wezens zijn die terugkomen. Helemaal juist is dat niet. Ik treed daaromtrent niet in bijzonderheden, maar het volgende is juist: het zijn dezelfde krachten die aan het werk zijn. Het zijn dezelfde krachten en ze zijn gegroepeerd volgens hun affiniteiten. Om een reden die volkomen materieel kan zijn, of ook mentaal, of cyclisch, komen ze samen op dezelfde plaats, en op die plaats ontstaat dan een nieuwe beschaving, of er is een speciale vooruitgang in beschaving, of een opbloei, een ontluiking, een ontplooiing van schoonheid zoals tijdens de grote bloeiperioden in Griekenland, Egypte, India, Italië, Spanje ... Overal, in alle landen ter wereld zijn er mooie perioden geweest.

Stel je dezelfde vraag aan astrologen, dan zullen ze je uitleggen dat de oorzaak daarvan de stand van de sterren is; ze zullen je zeggen dat bepaalde sterrenstanden bepaalde uitwerkingen op de aarde hebben. Zoals ik jullie al eens gezegd heb, zijn dat allemaal 'talen', wijzen van zich uitdrukken en zich verstaanbaar maken. De waarheid is dieper, gecompliceerder, vollediger. (E50-51, 345-47)

Hoe komt het dat men in zijn dromen mensen ontmoet en kent die men daarna in het alledaagse leven zal ontmoeten en leren kennen?

Dat komt door bepaalde verwantschappen die mensen bij elkaar brengen, verwantschappen in de mentale of vitale wereld. Mensen ontmoeten elkaar dikwijls in die werelden vóór ze elkaar op aarde ontmoeten. Ze kunnen [in die werelden] bij elkaar komen, met elkaar

praten en alle relaties hebben die ook in het fysieke leven voorkomen. Sommigen zijn zich bewust van die activiteiten, anderen niet. Sommigen (om je de waarheid te zeggen, de meesten) zijn zich niet bewust van hun innerlijk wezen en van zijn relaties; toch, wanneer ze de nieuwe persoon in de uiterlijke wereld ontmoeten, komt hij hun erg vertrouwd voor, op de een of andere manier goed bekend. (E29, 21)

Hoe komt het dat wij elkaar ontmoet hebben?

We zijn allen samen geweest in vorige levens, anders hadden we elkaar in dit leven niet kunnen ontmoeten. We behoren tot dezelfde familie en we hebben door de eeuwen heen samengewerkt voor de overwinning van de Godheid en zijn manifestatie op aarde. (E29, 5)

Moeder, waarom profiteren we niet zoveel als we zouden moeten van onze aanwezigheid hier, in de ashram?

Dat is heel eenvoudig: omdat het hier te gemakkelijk is. Als je de wereld rond moet gaan om een onderrichter te vinden, als je alles moet achterlaten om ook maar de eerste woorden van een onderricht te horen, dan worden dat onderricht en die spirituele hulp erg kostbaar, zoals alles wat moeilijk te verkrijgen is, en je doet een grote inspanning om haar te verdienen.

De meesten van jullie zijn hier gekomen toen jullie nog heel klein waren, op een leeftijd dat er van een spiritueel leven, van een spiritueel onderricht geen sprake is omdat het voorbarig zou zijn. Jullie hebben wel in de atmosfeer geleefd, maar zonder het zelfs te beseffen. Jullie zijn gewend me te zien en me te horen praten, en ik praat met jullie zoals men gewoonlijk met kinderen praat. Ik heb zelfs met jullie gespeeld zoals men met kinderen speelt. Jullie hoeven hier maar te komen zitten en jullie horen me spreken, jullie hoeven me maar een vraag te stellen en ik antwoord; ik heb nooit geweigerd wat ook tegen wie ook te zeggen. Het is zo gemakkelijk. Het is voldoende hier te leven – te slapen, te eten, jullie

lichaamsoefeningen te doen en op school te leren. Jullie leven hier zoals jullie onverschillig waar zouden leven. Dus is het een gewoonte geworden.

Had ik strenge regels voorgeschreven, had ik gezegd: 'Ik zal jullie pas iets zeggen wanneer jullie echt een inspanning hebben gedaan om het te mogen horen', dan zouden jullie die inspanning misschien verricht hebben, maar ik kijk er niet op die manier naar. Ik geloof meer in de macht van de atmosfeer en in het voorbeeld dan in een strikt onderricht. Ik reken meer op iets wat in het wezen ontwaakt, door 'besmetting', dan in een inspanning opgelegd door regels en discipline.

Misschien is er ondanks alles iets aan het groeien en zal dat eensdaags zichtbaar tot ontluiking komen. Dat is wat ik hoop.

Er komt een dag dat jullie bij jezelf zullen zeggen; ik ben hier nu zo lang geweest, ik had zoveel kunnen leren, zoveel realiseren, en ik heb er niet eens aan gedacht, behalve zomaar terloops. Dan, die dag ... Stel je voor dat je je dan op die dag ineens bewust wordt van iets wat je niet eerder hebt opgemerkt, dat zich diep in jezelf bevindt en dat *dorst* naar de waarheid, dat *dorst* naar de transformatie, en dat bereid is de nodige inspanningen te doen om dat te kunnen verwezenlijken. Die dag zullen we heel vlug vooruitgaan, met reuzenschreden. Hij is misschien gekomen, die dag, na vijf jaar? Ik heb bij het begin [van de avondlessen] gezegd: 'Ik geef jullie vijf jaar.' De vijf jaar zijn nu voorbij, dus is die dag misschien gekomen. Men zal misschien opeens een *onweerstaanbare* drang voelen om niet langer in onbewustheid te leven, in onwetendheid, in de staat waarin men de dingen doet zonder te weten waarom, waarin men ze ondergaat zonder te weten waarom, waarin innerlijk verschillende wilsvormen tegen elkaar opbotsen, waarin men nergens iets van begrijpt, waarin men leeft uit gewoonte, volgens een routine, louter als reactie – men laat zich leven. En op een dag is men daar niet langer tevreden mee.

Dat doet zich bij iedereen op een verschillende wijze voor. Meestal doet het zich voor als een behoefte om te weten, om te begrijpen; bij anderen is het een behoefte om te doen wat gedaan moet worden op de manier waarop het gedaan moet worden; bij nog anderen is er een vaag aanvoelen dat achter dit zo onbewuste, zo nutteloze, zo zinloze leven iets te vinden is dat de moeite loont om geleefd te worden, dat er een werkelijkheid, een waarheid schuilt achter al die leugens en begoochelingen.

Je voelt opeens dat alles wat je doet en alles wat je ziet geen zin meer heeft, dat het geen reden van bestaan meer heeft, maar dat er *iets* is dat wél een zin heeft; dat je hier op aarde bent om een bepaalde reden; dat dat allemaal – al dat gedoe, al die drukte, al die verspilling van kracht en energie – dat dat allemaal een bestaansreden moet hebben, een doel, en dat dat onbehagen binnenin je, dat gebrek aan voldoening, dat tekort, die *dorst* naar iets, je ergens anders heen moet brengen. En op een dag stelt zich dan de vraag: ‘Waarom zijn we dan toch geboren? Waarom sterven we? Waarom lijden we? Waarom doen we de dingen?’ Je leeft dan niet langer als een kleine, ternauwernood bewuste machine. Je wilt echt voelen, je wilt de dingen echt doen, je wilt echt weten. In het gewone leven ga je dan boeken zoeken en personen die iets meer weten dan jijzelf; je gaat op zoek naar iemand die een antwoord heeft op de vragen, die de sluier van de onwetendheid kan oplichten. Hier is het eenvoudig: je hoeft slechts te doen wat je elke dag doet, maar met een bepaalde instelling. Je gaat naar de Samadhi⁴¹, je bekijkt een foto van Sri Aurobindo, je komt een bloem van mij ontvangen, je gaat naar de les ... je doet alles wat je gewoonlijk doet, maar met een vraag binnenin: waarom? En als je die vraag stelt, krijg je een antwoord.

Waarom? Omdat we niet willen dat het leven nog langer zou zijn zoals het is; omdat we niet meer van de leugen en de onwetendheid moeten hebben; omdat we genoeg hebben van het lijden en de

onbewustheid; omdat we de wanorde en de boosaardigheid beu zijn; omdat Sri Aurobindo ons is komen zeggen: 'Het is niet nodig de aarde te verlaten om de waarheid te vinden; het is niet nodig het leven te verlaten om zijn ziel te vinden; het is niet nodig de wereld te verlaten of een enggeestige geloofsovertuiging te hebben om met de Godheid in contact te komen. De Godheid is overal, in alles, en als Hij verborgen is, dan is het omdat we de moeite niet doen om Hem te ontdekken.'

We kunnen door een oprechte aspiratie een verzegelde deur in ons openen en het iets vinden dat de zin van het leven zal veranderen, dat op al onze vragen zal antwoorden, dat alle problemen zal oplossen, en dat ons naar de volmaaktheid zal leiden waarnaar we verlangen zonder het te weten, naar de *enige* werkelijkheid die ons kan voldoen en ons een duurzame vreugde, evenwicht, kracht en leven schenken. (E57-58, 422-25)

[38](#). Zie in dit verband ook de teksten over de ziel en het psychische wezen in het hoofdstuk 'De gradaties van het bestaan'.

[39](#). Het goddelijk werk van de evolutie die moet leiden tot de volledige manifestatie van de Godheid in zijn schepping.

[40](#). De ziel incarneert in verschillende 'lichamen' of 'omhulsels' die heel wat verschillende namen hebben in de onderscheidene occulte of spirituele tradities. De voornaamste van deze omhulsels, waaruit wij allemaal bestaan, zijn het mentale, het vitale en het materiële. Met de materiële zintuigen wordt alleen het materiële omhulsel waargenomen, maar de mens is heel wat complexer dan de natuurwetenschappen veronderstellen.

[41](#). De eenvoudige grafombe, toen alleen van Sri Aurobindo, nu ook van de Moeder.

10. Vrije wil, lotsbestemming, karma, genade

Kan men als rechtvaardiging van iemands verleden zeggen dat alles wat in zijn leven gebeurd is, diende te gebeuren?

Het is evident dat alles wat gebeurd is, diende te gebeuren; het had niet kunnen zijn als het niet had moeten zijn. Zelfs de fouten die we gemaakt hebben en de tegenslagen die we te verduren hebben gehad, moesten gebeuren. Er school daarin de een of andere noodzakelijkheid, een nut voor ons leven. Maar om je de waarheid te zeggen, zulke dingen kunnen niet op mentale wijze worden verklaard en hoeven dat ook niet. Want alles wat ons overkomt is noodzakelijk, niet om een mentale reden, maar om ons te brengen ver voorbij alles wat het mentale zich kan voorstellen. En is het al met al nodig verklaringen te hebben? Het heelal als geheel verklaart ieder ding op ieder ogenblik, en iets gebeurt omdat het heelal in zijn geheel is wat het is. Dit betekent niet dat wij in blinde aanvaarding gebonden zijn aan de onverbiddelijke wetten van de natuur. Je kunt het verleden als een gegeven feit aanvaarden en het nut ervan inzien, terwijl je niettemin de opgedane ervaring kunt gebruiken om in jezelf je bewuste wil voor te lichten, waardoor je je op het heden en de toekomst zult kunnen richten en die uitwerken.

Is het tijdstip van de gebeurtenissen ook voorzien in het grote plan van de Godheid?

Alles hangt af van het niveau waarover men het heeft en waarop men 'ziet'. Er is een niveau van goddelijk bewustzijn waar alles absoluut gekend is en waar het plan van de dingen, als geheel, voorzien en voorbestemd is. Deze manier van zien behoort tot de hoogste toppen van het supramentale: het is de visie van het Opperwezen zelf. Als we dat bewustzijn echter niet bezitten, dient

het nergens toe te spreken in termen die slechts op dat niveau van kracht zijn en die niets te maken hebben met onze tegenwoordige manier van zien en van de dingen begrijpen. Want op een lager bewustzijnsniveau staat niets vast en is niets op voorhand verwezenlijkt: alles is er in de maak. Hier zijn geen vooraf bestaande feiten, er is alleen het spel van de mogelijkheden, en het is uit de botsing van die mogelijkheden dat resulteert wat gebeuren moet. In dit domein hier kunnen we een keuze maken; we kunnen een bepaalde mogelijkheid van de hand wijzen en een andere aanvaarden, we kunnen de ene weg volgen en de andere links laten liggen. We kunnen dat zelfs wanneer wat gebeurt reeds voorzien en voorbestemd werd op een hoger niveau.

Het opperste bewustzijn kent alles vooraf, omdat alles in zijn eeuwigheid bestaat. Maar door de noodzaak van zijn spel en om in het fysieke domein te verwezenlijken wat vooraf in zijn opperste Zelf werd verordend, gaat het hier op aarde te werk alsof het van het geheel geen kennis had; het gaat te werk alsof het met een nieuwe, nooit voorheen beproefde draad aan het weven was. Zo, door een ogenschijnlijke vergetelheid van zijn eigen voorkennis op de hogere niveaus, verschaft het opperste bewustzijn aan het individu, in het actieve leven van de wereld, een gevoel van vrijheid, onafhankelijkheid en persoonlijk initiatief. Dit zijn instrumenten en praktische procédés waarvan Het zich bedient en waardoor de elders besloten en verordende gebeurtenissen en omstandigheden hier beneden worden verwerkelijkt.

Neem het voorbeeld van een acteur, dat zal je helpen om het probleem te begrijpen. Een acteur kent zijn hele rol, hij draagt het geheel van de feiten die zich in het stuk gaan afspelen in zijn geheugen. Op het toneel moet hij echter doen alsof hij niets vooraf weet; hij moet het gevoel hebben en spelen alsof hij alles voor het eerst onderging, alsof zich een totaal nieuwe wereld voor zijn ogen

afwikkelde, met al haar gebeurtenissen, toevalligheden en verrassingen.

Bestaat er dan hoegenaamd geen ware vrijheid? Is alles absoluut bepaald, ook onze vrijheid? Is het fatalisme dan het laatste geheim?

Vrijheid en fatalisme, vrije wil en voorbestemdheid zijn waarheden die tot verschillende bewustzijnsniveaus behoren. Het is de mentale onwetendheid die ze op hetzelfde niveau plaatst en tegenover elkaar stelt. Het bewustzijn is geen eenvoudige en uniforme werkelijkheid, het is complex; het is niet als één vlak, het heeft veel dimensies of verdiepingen. Bovenaan de ladder bevindt zich het Opperwezen, onderaan de materie, en er is een oneindige gradatie van bewustzijnsstrappen tussen wat zich helemaal bovenaan en helemaal onderaan bevindt.

In het domein van de materie en op het niveau van het gewone bewustzijn is men aan handen en voeten gebonden. Als slaaf van het mechanisme van de natuur zit men ingelast in de keten van het *karma*; in die keten is alles wat gebeurt exact het gevolg van wat eraan vooraf is gegaan. Er is wel de illusie van een onafhankelijk bestaan, maar in feite doet men wat alle anderen doen: men volgt de wereldwijde bewegingen van de natuur, men wentelt machteloos mee op het verpletterend zware rad van haar kosmische machine.

Dat is echter niet onontkoombaar. Je kunt een ander standpunt innemen als je dat wilt. In plaats van onderaan te blijven, gebukt onder het mechanisme of bewogen als een marionet, is het mogelijk hogerop te klimmen en alles van bovenaf te bekijken. Door je bewustzijn te veranderen kun je je zelfs van een bepaalde hefboom bedienen om op schijnbaar onoverkomelijke omstandigheden in te werken en onwrikbare condities te veranderen. Zodra je je aan de heersende draaikolk hebt onttrokken en er hoog bovenuit komt, merk je dat je vrij bent, vrij van alle dwang. Niet alleen ben je dan niet langer een lijdzaam instrument, je wordt een actief werktuig; niet

alleen ben je niet langer gebonden door de gevolgen van je daden, je kunt die gevolgen zelfs veranderen. Als je eenmaal in staat bent het spel van de krachten na te gaan, als je eenmaal tot het bewustzijnsniveau kunt stijgen waar zich de oorsprong van die krachten bevindt en je met die dynamische bronnen kunt vereenzelvigen, behoor je niet langer tot wat bewogen wordt maar tot wat doet bewegen.

Dat is nu juist het doel van yoga: weggkomen uit de cyclus van karma om in de goddelijke beweging der dingen over te gaan. Door yoga laat je de mechanische cirkelbeweging van de natuur waarin je een onwetende slaaf bent en een ellendig en machteloos werktuig achter je, om op te klimmen tot een hoger niveau waar je een bewuste medewerker en een dynamisch instrument wordt in de uitwerking van een hogere lotsbestemming. Die bewustzijnsontwikkeling volgt een dubbele lijn. Eerst is er een opklimming: men verheft zich van het vlak van het gewone bewustzijn tot hogere zijnsgebieden. Deze opklimming van het lagere naar het hogere lokt als antwoord echter een neerdaling van het hogere in het lagere uit. Verheft men zich boven de aarde, dan heeft dat ook tot gevolg dat er iets van het hogere op aarde neerdaalt – een licht of een macht die ervoor zorgt dat ze haar oude natuur transformeert of probeert te transformeren. De dingen die we in ons bevatten, alle verschillend en zonder onderling verband – het hogere en het lagere, de uiterlijke en innerlijke lagen van ons wezen en ons bewustzijn – dat alles ontmoet elkaar dan, wordt langzamerhand met elkaar verenigd en versmelt tot één waarheid, tot één harmonie.

Het is zo dat 'wonderen' gebeuren. De wereld bestaat uit ontelbare bewustzijnsvlakken en elk daarvan heeft zijn eigen wetten; de wetten van het ene vlak zijn niet van kracht in het andere. Een wonder is niets anders dan een plotselinge neerdaling, een doorbraak in het materiële vlak van een hoger bewustzijn samen met zijn vermogens. Meestal zijn dat de vermogens van het vitale. Een mechanisme uit

een hoger vlak wordt opeens in het materiële mechanisme ingevoegd. Dat is als een bliksemschicht die eensklaps de wolken van ons gewone bewustzijn doorklieft en in dat bewustzijn andere krachten, andere stromingen, andere ketens van gebeurtenissen overbrengt. Het resultaat daarvan noemen wij een 'wonder', omdat we dat ervaren als een bruuske verandering van de natuurwetten van de wereld zoals we die gewend zijn, zonder daarvan de toedracht of de reden te kennen of waar te nemen, omdat de oorsprong van het wonder zich in een ander vlak bevindt. Zulke doorbraken van buitenaardse werelden in onze materiële wereld zijn verre van zeldzaam. Het zijn zelfs vaak voorkomende verschijnselen; als we er oog voor hebben en een voldoende scherp waarnemingsvermogen, kunnen we wonderen in overvloed zien. Ze komen bijzonder vaak voor in het bestaan van degenen die zich inzetten om de hoogste sferen in het aardse bewustzijn hier beneden te brengen. (E29, 33-38)

[De Moeder leest voor uit het voorgaande gesprek:] 'Vrijheid en fatalisme, vrije wil en voorbestemming zijn waarheden die tot verschillende bewustzijnsniveaus behoren.'

[Vraag:] Welke zijn die verschillende bewustzijnsniveaus?

[...] Ik heb jullie al over de verschillende bewustzijnsvlakken verteld. Welnu, in het materiële vlak, het zuiver materiële (los van het vitale), heerst een absoluut determinisme waarbij het een altijd uit het ander volgt. Zoals ik jullie laatst nog zei, als je er de oorzaak van iets wilt vinden, of zijn gevolg, dan heb je altijd iets anders nodig, en nog iets anders, en kun je zo het hele heelal rondgaan. Het is zo, in het materiële vlak is alles absoluut werktuiglijk. Maar in dat zuiver materiële vlak kan het vitale vlak doordringen, wat reeds gebeurt in het plantenrijk. Het vitale vlak heeft een determinisme dat totaal verschilt [van het materiële]. Bewerkstellig je dat het vitale determinisme in het fysieke determinisme doordringt, dan volgt

daaruit een combinatie van beide waardoor alles verandert. En boven het vitale vlak is er het mentale. Het mentale heeft ook een eigen determinisme waarbij alles heel nauwkeurig aan elkaar wordt geschakeld.

[In elk afzonderlijk vlak] is dat een werking die men 'horizontaal' zou kunnen noemen. Neem je echter een 'verticaal' gebeuren waarbij het mentale in het vitale afdalt en het vitale in het fysieke, dan zijn er drie verschillende determinismen in het spel die samen vanzelfsprekend een heel ander resultaat hebben [dan elk afzonderlijk]. Waar het mentale tussenbeide komt, verschilt het determinisme noodzakelijkerwijs van dat waarin het niet tussenbeide komt. In het hogere dierlijke leven is er reeds een mentaal determinisme aanwezig dat totaal verschilt van de determinismen in het vlak van het plantenrijk.

Boven elk vlak zijn er andere vlakken, steeds hoger, tot het allerhoogste. Het allerhoogste vlak is dat van de absolute vrijheid. Ben je in staat om in je bewustzijn al die niveaus verticaal te doorkruisen, bij wijze van spreken, helemaal tot het hoogste vlak te klimmen en het determinisme van de absolute vrijheid in de materiële determinismen naar beneden te brengen, dan verander je er alles. Ook in alle tussenliggende vlakken wordt dan alles veranderd. Door die veranderingen in vlak na vlak wordt de schijn van vrijheid gewekt, want de doordringing of de afdaling van een hoger vlak in een lager heeft voor het lagere niet te voorziene gevolgen. Het hogere vlak kan die gevolgen voorzien, maar het lagere kan dat niet. En zo, doordat de gevolgen niet voorzien kunnen worden, krijg je de indruk van het onverwachte en van vrijheid. Het is pas wanneer je op een bewuste en permanente manier in het hoogste vlak kunt blijven, met andere woorden in het goddelijk bewustzijn, dat je daar kunt zien dat alles absoluut voorbestemd is en *tegelijk* dat door de complexiteit en de verstrengeling van de determinismen alles absoluut vrij is. Het hoogste vlak is het vlak

waar geen tegenstellingen meer bestaan, waar alle dingen *zijn*, in harmonie en zonder met elkaar in tegenstrijd te verkeren [...]

Alles zal in het heelal plaatshebben, maar hoe en in welke volgorde? 'Hoogboven' worden beslissingen genomen waar ons gewone bewustzijn niet bij kan, en die dus heel moeilijk door ons te voorzien zijn. Maar zelfs als je bewust dat niveau kunt bereiken en van daaruit het gebeuren overzien ... (Hoe kan ik dat voor jullie duidelijk maken?...) Alles bestaat daar op een absolute, statische, eeuwige manier. Dat 'alles' zal zich echter ontrollen in de materiële wereld, het een na het ander; in het statische bestaan kan alles tegelijk aanwezig zijn, maar in de wording moet het een het ander opvolgen in de tijd. Welke weg zal die ontplooiing dan volgen? ... Hoogboven is dat het domein van de absolute vrijheid. Wie zegt dat een aspiratie met een voldoende oprechtheid, dat een gebed met een voldoende intensiteit niet in staat zou zijn om de volgorde van de ontplooiing te veranderen? ... Wat zou betekenen dat alles mogelijk is.

Je moet er natuurlijk een voldoende oprechte aspiratie en een voldoende intens gebed voor hebben, maar dat is mogelijk voor de menselijke natuur. Het is een van de wonderlijke genaden die aan de menselijke natuur geschonken zijn, maar de mensen weten haar niet te gebruiken. Het komt erop neer dat men, in weerwil van de meest onverbiddelijke determinismen in het horizontale vlak, in staat is dingen die schijnbaar absoluut gedetermineerd zijn te veranderen indien men door al die horizontale vlakken heen kan komen en het toppunt van het bewustzijn bereiken. Je kunt dat noemen wat je wilt, maar het is een soort combinatie van een absoluut determinisme en een absolute vrijheid [...]

In [de voorgelezen tekst] ben ik vergeten te zeggen – ik ben het eigenlijk niet vergeten, maar ik heb aangevoeld dat het nutteloos was het te zeggen – dat al die theorieën niets dan theorieën zijn, met andere woorden mentale concepten die slechts min of meer beeldrijke voorstellingen van de werkelijkheid zijn, maar geenszins

de werkelijkheid zelf. Als je ‘determinisme’ zegt, of je zegt ‘vrijheid’, dan spreek je alleen maar woorden uit, en dat alles vormt slechts een erg ontoereikende beschrijving, erg afgezwakt en een verre benadering van de waarheid die zich in jullie, rondom jullie en overal elders bevindt. Om zelfs maar een beginnend inzicht te kunnen hebben in wat het heelal is, moeten jullie boven je mentale formules uitstijgen, anders zullen jullie nooit wat begrijpen. Om jullie de waarheid te zeggen, als jullie ook maar één ogenblik, één kort ogenblik die absoluut oprechte aspiratie hebben, of dat gebed met een voldoende intensiteit, dan zullen jullie veel meer weten dan na uren meditatie.

[De Moeder leest verder:] ‘Het opperste bewustzijn geeft aan het individu, in het actieve leven van de wereld, het gevoel van vrijheid, onafhankelijkheid en initiatief. Dit zijn instrumenten en praktische procédés waarvan Het zich bedient en waardoor de elders besloten en verordende gebeurtenissen en omstandigheden hier beneden worden verwerkelijkt.’

[...] Weten jullie wat dat is, ‘onafhankelijkheid’? Het is de vrijheid van keuze. ‘Onafhankelijkheid’ is de vrijheid van keuze en ‘initiatief’ is het feit van de keuze zelf. Je voelt eerst dat je vrij bent, daarna dat niemand je kan verhinderen te kiezen, en je gebruikt tenslotte je vrijheid om te kiezen en je neemt een beslissing. Dat zijn de drie stappen. En die drie stappen – het gevoel dat je vrij bent, de gedachte dat je die vrijheid gaat gebruiken om te kiezen en dan de keuze zelf – noem ik de ‘instrumenten en praktische procédés’.

Neem me niet kwalijk, kinderen, dat is allemaal gezegd in wat al te wijsgerige bewoordingen waar ik het nu niet zo erg meer mee eens ben. Ik was verplicht een taal te spreken die me nu wat té ingewikkeld lijkt, maar goed, zo was het nu eenmaal.

Ik zei dus dat die drie dingen – het gevoel vrij te zijn, de wil om te kiezen en de verrichte keuze – de procédés zijn die de natuur in ons

gebruikt om ons tot handelen aan te zetten; anders zouden we niet in beweging komen. Hadden we niet de illusie dat we vrij zijn, de tweede illusie dat we onze vrijheid kunnen benutten om te kiezen en de derde illusie dat we kunnen kiezen, dan zouden we geen vinger verroeren. De natuur verschaft ons dus die drie illusies en zet ons daardoor tot handelen aan omdat het voor haar nodig is dat we handelen.

Ik heb gezegd dat dat 'Het' met een hoofdletter het opperste bewustzijn is, maar in feite is het de natuur en gaat alles om een handigheidje van de natuur. Het opperste bewustzijn kent geen handigheidjes, alleen de natuur gebruikt die. Het opperste bewustzijn gaat gewoon in alle dingen over met zijn volledige bewustzijn, omdat Het het bewustzijn is; daardoor probeert het die hele onbewustheid dichter bij het bewustzijn te brengen, zonder handigheidjes. Het heeft geen handigheidjes nodig, Het is overal. Het werkt overal en Het brengt het bewustzijn in de onbewustheid.

Knip je een lamp aan in een donkere kamer, dan is de kamer niet langer donker – breng je ergens bewustzijn, dan heerst daar niet langer onbewustheid. Dat is wat het [opperste bewustzijn] doet. Overal waar Het onbewustheid ontwaart, probeert Het daarin door te dringen. De deuren zijn soms op slot en dan duurt het wat langer. Maar eens gaan de deuren open en Het stort zich daar dan meteen in: onbewustheid verdwijnt en het bewustzijn verschijnt, zonder dat daarvoor handigheidjes of andere hulpmiddelen nodig zijn. Dat wordt bewust.

De materiële natuur, de fysieke natuur is echter niet zo; ze zit vol handigheidjes. Ze houdt je de hele tijd voor de gek, ze trekt aan de touwtjes van haar marionetten. Voor haar zijn jullie allemaal poppen die bewogen worden door aan touwtjes te trekken. Ze verwekt allerlei illusies in jullie hoofd, opdat jullie zouden doen wat zij wil zonder dat jullie het zelf willen. Ze heeft het niet nodig dat jullie

zouden willen wat zij verlangt. Ze trekt aan de touwtjes en jullie doen het.

Het is daarom dat we het soms met elkaar aan de stok hebben [de Moeder en de natuur], maar dat moet je tegen niemand zeggen!

Je zegt hier dat we 'gevangen zitten in de keten van karma', maar soms, wanneer de goddelijke genade tussenbeide komt, gaat dat in tegen ...

Absoluut. De goddelijke genade gaat absoluut tegen het karma in. Ze doet het smelten als sneeuw voor de zon.

Dat is nu net wat ik daarstraks gezegd heb. Wat jij zegt, is een andere manier om het te formuleren. Ik stelde me in jullie plaats en ik zei: als jullie een voldoende oprechte aspiratie hebben en een voldoende intens gebed, dan kunnen jullie iets in je doen neerdalen dat alles zal veranderen – alles. Echt waar, *alles* wordt veranderd.

Ik kan daarvan een voorbeeld geven op een beperkte schaal, maar dat toch een goed inzicht kan geven. Een steen valt en volgt daarbij de wetten van de mechanica. Laten we zeggen dat een dakpan naar beneden valt – ze is losgekomen en ze valt van het dak. Komt echter een ander soort determinisme tussenbeide, bijvoorbeeld het vitale of mentale determinisme van iemand die zich daar toevallig op een balkon bevindt, die wil verhinderen dat die dakpan op het trottoir valt en daarom zijn hand uitsteekt, dan zal ze in zijn hand terechtkomen en niet op de grond. Die persoon heeft dus een verandering teweeggebracht in de lotsbestemming van die dakpan. Een determinisme van een verschillende orde is tussenbeide gekomen en in plaats dat de dakpan op iemands hoofd terechtkomt, wordt ze opgevangen door die hand en niemand wordt gekwetst of gedood. Dit is een voorbeeld van een interventie vanuit een ander vlak, van een bewuste wil die ingrijpt in een onbewuste werktuiglijkheid.

De gevolgen van het karma liggen dus niet strak vast?

Nee, helemaal niet. Ik voor mij geloof dat degenen die dat binnen de verschillende godsdiensten gezegd hebben, die zulke absolute regels hebben gegeven, dat ze dat gedaan hebben om de plaats van de natuur in te nemen en zelf aan de touwtjes te trekken. Er is altijd dat soort gedrevenheid om de plaats van de natuur in te nemen, zelf aan de touwtjes te trekken en de mensen naar zijn pijpen te doen dansen. Dus zeggen ze: 'Alles wat u doet heeft onafwendbare gevolgen.' Zo'n concept is op een gegeven ogenblik in de evolutie nodig geweest om te voorkomen dat mensen in een totaal onbewust egoïsme zouden blijven leven en totaal zonder besef van de gevolgen van hun daden. Het ontbreekt niet aan mensen die nog steeds zo leven; naar mijn mening leeft zelfs de meerderheid zo: ze volgen hun aandriften zonder zich af te vragen welke gevolgen hun daden zullen hebben voor henzelf en voor anderen. Het is dus goed dat iemand op gezaghebbende toon tegen hen zegt: 'Opgepast, wat u doet zal gevolgen hebben die heel lang zullen blijven nawerken!' Er zijn er ook die zijn komen zeggen: 'U zult voor uw daden betalen in een volgend leven.' Dat is een van die fantastische verzinsels ... Maar kom, het doet er niet toe, ook dat kan goed zijn voor de mensen. Er zijn nog andere godsdiensten die zeggen: 'Weet dat als u die zonde begaat, u naar de hel gaat voor alle eeuwigheid.' Alsjeblieft! De mensen hebben dan zo'n schrik dat ze enigszins worden ingetoomd. Ze denken even na voordat ze hun aandriften gehoorzamen, maar lang niet altijd. Het nadenken komt vaak achteraf, te laat.

[De gevolgen van karma] zijn niet absoluut. [Die zienswijze] berust weer op min of meer oprechte mentale constructies waardoor de dingen in keurig uitgesneden stukjes worden verdeeld en waardoor je wordt voorgehouden: 'U moet dit *of* dat doen. Indien niet het een, dan het ander.' Wat is zo'n leven toch eng. En mensen raken overstuur, ze worden doodsbang: 'Het is dit *of* dat?' En wat moeten ze beginnen als ze graag zouden hebben dat het dit *noch* dat was?

Ze moeten daarvoor een verdieping hoger gaan. Je moet hun de sleutel geven om een bepaalde deur te openen. Er is een deur die toegang geeft tot de trap naar boven en daar is een sleutel voor nodig. De sleutel is wat ik jullie daarnet gezegd heb: een voldoende oprechte aspiratie of een voldoende intens gebed. Ik heb 'of' gezegd maar ik denk niet dat het 'of' is. Er zijn er die de voorkeur geven aan het een en er zijn er die de voorkeur geven aan het ander, maar er is een magische kracht in beide en het is die kracht die je moet weten te gebruiken.

In beide schuilt iets heel moois. Op een dag zal ik jullie daarover vertellen. Ik zal jullie zeggen wat er in die aspiratie schuilgaat en wat in dat gebed, en waarom beide zo mooi zijn. Sommigen hebben een hekel aan bidden, maar als ze diep in hun hart nagingen waarom, zouden ze constateren dat het uit zelfingenomenheid is of, erger nog, uit hoogmoed. En daarnaast zijn er degenen die geen aspiratie hebben, die wel proberen maar die daar niet toe in staat zijn. Dat komt doordat ze de vlam van de wil niet hebben, doordat ze de vlam van de nederigheid niet hebben. Om je karma te veranderen zijn beide nodig, een grote nederigheid en een zeer sterke wil. (E53, 95-104)

Wil men het probleem voor het gewone praktische denken toegankelijker maken, dan zou men het zo kunnen zien dat alles in alle eeuwigheid en bijgevolg gelijktijdig bestaat, maar dat dat totaal, gelijktijdig en eeuwig bestaan als het ware het domein is van een bewustzijn dat zijn vreugde schept in een oneindige of dan toch eindeloze tocht door zijn bezittingen heen; zo gaat Het van ontdekking tot ontdekking van dingen die reeds bestaan, die altijd bestaan hebben, maar die bij wijze van spreken nooit door het Opperwezen bezocht werden. En de weg die Het op zijn ontdekkingstocht volgt zou totaal vrij zijn, vol verrassingen, niet van tevoren uitgestippeld, en hij zou afhangen van de keuze van het ogenblik; hoewel zijn domein in alle eeuwigheid heeft bestaan en

altijd zal blijven bestaan, zou het op totaal onverwachte, onvoorziene wijze verkend kunnen worden, waardoor de deur voor alle relaties en alle mogelijkheden wordt geopend.

Dat is [voor het Opperwezen] tevens de ontdekking van zichzelf, want dat domein is Hijzelf. En het is een ontdekking die het gevolg kan zijn van ogenblikkelijke beslissingen, zonder een vooraf opgemaakt plan, met alle vreugde van de totale vrijheid en het onvoorziene op elk moment. Een eeuwige tocht door zijn eigen wezen. Alles is absoluut voorbestemd omdat alles in alle eeuwigheid bestaat, en toch is de ontdekkingstocht ook absoluut vrij en onvoorzien.

Zo zijn er werelden die gelijktijdig bestaan en die schijnbaar geen enkel verband met elkaar hebben, maar die toch geleidelijk aan ontdekt worden; dat geeft dan de indruk van een nieuwe schepping. Als men de dingen zo ziet, kan men begrijpen dat er naast de fysieke wereld zoals wij die kennen, met al haar onvolkomenheden, beperkingen en onwetendheid, ook een of meerdere andere werelden zijn die op zichzelf bestaan, die zozeer van ons fysieke heelal verschillen dat ze voor ons niet bestaan omdat we er geen enkele relatie mee kunnen hebben. Maar wanneer de eeuwige grote ontdekkingstocht een van die andere werelden aandoet, zal door het feit van de tegenwoordigheid van het eeuwige bewustzijn noodzakelijkerwijs een band tussen onze wereld en die andere worden geschapen en zullen beide geleidelijk met elkaar in contact komen.

Zoiets is nu aan het gebeuren. We kunnen met zekerheid zeggen dat de supramentale wereld reeds bestaat, maar dat het ogenblik aangebroken is dat ze de volgende bestemming in de ontdekkingstocht van het opperste bewustzijn gaat worden. Daardoor zal langzamerhand een bewuste band worden ontwikkeld tussen onze wereld en de supramentale en zal er een relatie tussen beide ontstaan, dankzij de nieuwe oriëntering van de

ontdekkingstocht. Dit is een uitleg die evenveel waard is als veel andere en die misschien gemakkelijker te begrijpen is door personen die geen metafysici zijn. Mij bevalt hij wel.

Je hebt gezegd dat alles absoluut voorbestemd is. Wat is dan de rol van de persoonlijke inspanning?

Ik heb je zopas gezegd dat de Grote Ontdekkingsreiziger op elk ogenblik het volgende traject van Zijn tocht bepaalt; dus houdt dat een absolute vrijheid van keuze in en wordt daardoor aan de universele ontplooiing het aanzien van het onvoorziene en de mogelijkheid tot verandering gegeven. Het staat het Opperwezen immers volledig vrij zijn route te wijzigen als het Hem zo uitkomt. Dat is nu juist de absolute vrijheid. Maar alles *is* er, en doordat alles er is, is alles ook op absolute wijze voorbestemd. Het bestaat sedert altijd, maar het wordt op een totaal onvoorziene wijze ontdekt en de vrijheid ligt in die volgorde van de ontdekking. Je maakt een wandeling en ineens vind je het leuk om deze kant op te gaan in plaats van die kant; de route van je wandeling wordt daardoor helemaal anders, maar het landschap waar je doorheen loopt was er al, het bestond al, het was dus gepredetermineerd – maar niet jouw ontdekking ervan.

Zeker, slechts een bewustzijn dat met het opperste bewustzijn vereenzelvigd is kan die indruk van absolute vrijheid hebben. Zolang je niet één bent met het opperste bewustzijn, heb je noodgedwongen de indruk, of het gevoel, of het idee, dat je onderhevig bent aan de wet van een hogere wil, maar vanaf het ogenblik dat je met die wil vereenzelvigd bent, ben je geheel en al vrij.

Dat komt op hetzelfde neer als wat Sri Aurobindo altijd heeft gezegd: 'Het is in de eenheid met het Opperwezen dat de ware vrijheid wordt verwezenlijkt.' (E57-58, 300-303)

Als je een ramp ziet aankomen, kun je die door een inspanning veranderen?

Het hangt af van de aard van het gebeuren. Er zijn zoveel verschillende omstandigheden. Het hangt ook af van het vlak waarin je bewust bent. Er is een vlak waarin alle mogelijkheden bestaan, en doordat daar alle mogelijkheden aanwezig zijn, is er ook de mogelijkheid om de mogelijkheden te veranderen. Zie je in dat vlak een ramp aankomen, dan kun je ook de macht hebben om die te verhinderen. In andere gevallen word je gewaarschuwd maar heb je geen vat op het gebeuren. Toch hangt ook dit weer af van het vlak waarin je bewust bent.

Ik heb eens een echt gebeurd verhaal gehoord waarin een bewust besef vooraf heeft voorkomen dat er een ramp gebeurde. Het betrof een Amerikaanse meneer die in een van de grote hotels in Amerika logeerde waar liften zijn (je gaat niet langs de trap naar beneden, je neemt de lift om naar beneden en naar boven te gaan). Voordat hij ontwaakte, had hij vroeg in de morgen een droom gehad die hij zich nog levendig herinnerde. Hij had een jongetje gezien in het uniform van een liftjongen, dat het gebaar van een liftjongen maakte om je uit te nodigen in de lift te stappen. De persoon die daar in dit geval toe uitgenodigd werd, was hijzelf, maar waar [de liftjongen] heen wees bevond zich niet langer een lift maar een lijkkoets! [...] Die jongen beduidde hem in een lijkkoets te stappen! Toen hij zijn kamer verliet, stond daar de liftjongen met de lift om hem naar beneden te brengen ... precies dezelfde jongen, hetzelfde figuur, hetzelfde uniformpakje, hetzelfde gebaar! [De reiziger] herinnerde zich de lijkkoets en stapte niet in de lift. 'Nee, welbedankt!' zei hij en nam de trap. Nog voor hij beneden was, hoorde hij ineens een vreselijk geraas: de lift stortte naar beneden en allen die er zich in bevonden werden gedood. Dankzij zijn droom was hij er niet ingestapt; hij had begrepen. In zo'n geval, wanneer men iets 'ziet', kan men een ramp voorkomen.

Zoals ik gezegd heb, zijn er andere gevallen waarin men gewaarschuwd wordt. In feite is dat opdat men zich innerlijk zal

voorbereiden op een toekomstig gebeuren, opdat men de juiste innerlijke houding tegenover het toekomstige gebeuren aanneemt om het aan te kunnen. Het is net een les om je goed in te prenten: wat komen gaat, heeft je dit te leren. Het gebeuren kun je niet veranderen, maar je verandert je innerlijke houding en reactie ertegenover. In plaats van een verkeerde reactie en een verkeerde houding tegenover een bepaalde ervaring, heb je dan de juiste en trek je zoveel mogelijk [innerlijk] profijt uit wat je overkomt. (E53, 217-18)

Mensen nemen de werking van de genade slechts waar wanneer ze in gevaar hebben verkeerd, dus wanneer zich de dreiging van een ongeval heeft voorgedaan of wanneer een ongeval gebeurd is en zij er heelhuids aan ontsnapt zijn. Dan gaan ze iets beseffen. Ze beseffen echter nooit dat het een oneindig grotere genade is wanneer bijvoorbeeld een reis, of wat dan ook, zonder ongeval verloopt. Dat wijst erop dat er dan een zodanige harmonie aan het werk is dat er niets kan gebeuren. Hun lijkt dat echter volkomen normaal. Zijn er personen die ziek zijn geweest en vlug genezen, dan vloeien ze over van erkentelijkheid; het zal echter nooit bij diezelfde personen opkomen hun erkentelijkheid te betuigen wanneer ze gezond zijn, en toch is dat een veel groter wonder. (E53, 462)

Ik heb ergens gezegd of geschreven dat hoe groot je geloof en vertrouwen in de goddelijke genade ook is, hoe groot de gave ook is om die genade in alle omstandigheden aan het werk te zien, op elk ogenblik, overal in het leven, je er toch nooit in zult slagen de wonderbaarlijke onmetelijkheid van haar werking te begrijpen noch de nauwkeurigheid, de precisie waarmee die werking wordt uitgevoerd. Nooit zul je in staat zijn in te zien hoezeer de genade alles bestiert, achter alles aanwezig is, alles regelt, alles leidt opdat de opmars naar de goddelijke verwezenlijking zo snel, zo volledig en

ook zo algemeen en zo harmonisch mogelijk zou zijn, gegeven de omstandigheden waarin de wereld verkeert.

Zodra je in contact bent met de genade, is er geen ogenblik in de tijd en geen punt in de ruimte dat je niet op overweldigende wijze haar eeuwige werking aantoonst, haar voortdurende tussenkomst.

En als je die eenmaal gezien hebt, dan voel je dat je haar nooit helemaal kunt verwerken, omdat je haar nooit zou mogen vergeten, omdat je nooit schrik zou mogen hebben, of angst, of spijt, of afkeer ... en zelfs geen lijden. Als je één was met die genade, als je haar overal zag, zou voor jou een leven van verrukking beginnen, van almacht, van oneindig geluk.

En dat zou de beste medewerking aan het goddelijk werk zijn. (E56, 288)

[Later gaf de Moeder het volgende commentaar op de laatste paar zinnen van het voorgaand citaat, vanaf: 'Als je één was met die genade ...']

De gestelde voorwaarde is niet zo licht te vervullen. Zoiets is het resultaat van een bewuste groei, van een nooit aflatende observatie en van een ononderbroken levenservaring.

Ik heb jullie dat al meer dan eens gezegd. Als je je in een geheel van omstandigheden bevindt en er doen zich bepaalde gebeurtenissen voor – vaak gebeurtenissen die ingaan tegen je wensen of tegen wat jou het beste lijkt –, is het soms zo dat je die gebeurtenissen betreurt en bij jezelf zegt: was het toch maar anders gegaan, was het toch maar zus of zo gegaan, en dit in verband zowel met kleine als met grote dingen. De jaren gaan voorbij, het leven gaat verder; je gaat vooruit, je wordt bewuster, je begint de dingen beter te begrijpen. En wanneer je dan eens achterom kijkt, stel je vast, eerst met verbazing en later met een begrijpende glimlach, dat die omstandigheden die je eertijds zo ergerlijk of ongunstig toeschenden, de beste waren die zich konden hebben voorgedaan om je de nodige vooruitgang te

laten maken. En als je ook maar een klein beetje wijsheid bezit, zeg je dan bij jezelf: 'Werkelijk, de goddelijke genade kent geen grenzen.' Wanneer je dit verschijnsel een aantal keren hebt meegemaakt, zul je beginnen te begrijpen, ondanks de menselijke blindheid en de bedrieglijkheid van de omstandigheden, dat het de genade is die overal aan het werk is en die maakt dat op ieder ogenblik het allerbeste gebeurt in de staat waarin de wereld zich op dat ogenblik bevindt. Het komt doordat onze visie beperkt is, of zelfs doordat we verblind worden door onze voorkeuren, dat we niet kunnen zien dat het zo is. Begin je dat echter te zien, dan ga je in een onbeschrijflijke verrukking leven, omdat je achter de oppervlakkige schijn die genade waarneemt, oneindig, wonderbaarlijk, almachtig, die alles weet, alles organiseert, alles regelt, en die ons, of we het willen of niet, naar het hoogste doel leidt, namelijk de vereniging met de Godheid – de bewustwording van de Godheid en de vereniging ermee.

Dan leeft men, in die werking en aanwezigheid van de genade, een leven vol vreugde, vol verwondering, met het gevoel van een wonderbaarlijke macht, en met tegelijkertijd zo'n vredig, onvoorwaardelijk vertrouwen dat het door niets meer ondermijnd kan worden.

En als je in die toestand van volmaakte ontvankelijkheid en volmaakte toewijding verkeert, dan verminder je in evenredigheid daarmee het verzet van de wereld tegen de goddelijke actie. Het is bijgevolg de beste medewerking die je de actie van de Godheid kunt verlenen. Je begrijpt wat Hij wil en stemt met je hele bewustzijn in met zijn wil. (E56, 294-95)

Je hebt geschreven: 'Je kunt het tijdstip van je dood niet verhaasten of uitstellen.' Maar de dood komt doordat men ophoudt zich te ontwikkelen. Als men zich blijft ontwikkelen, kan men dus dat tijdstip naar later verschuiven. Of betekent het dat de dag en het ogenblik dat men gaat sterven vanaf de geboorte vastliggen?

Nee. Dat is iets geheel anders en ligt op een heel ander vlak. Ik heb ergens geschreven dat men slechts sterft wanneer men aanvaardt te sterven. Dat lijkt in tegenspraak met wat ik hier geschreven heb, maar het is de waarheid [...] Het zijn twee verschillende gezichtspunten. Hier heb ik me geplaatst op een volkomen materieel, alledaags gezichtspunt, dat van het fysieke bewustzijn. Ik heb echter ergens anders uitgelegd dat er in een bestaan als het ware verschillende 'lagen van voorbestemming' zijn. Het fysieke bestaan heeft zijn determinisme; het vitale bestaan heeft zijn determinisme; het hoger mentale en het psychische bestaan hebben hun determinisme. Alle hogere bestaanswijzen hebben hun determinisme – het supramentale bestaan heeft een supramentaal determinisme. Het determinisme van elke bestaanswijze is het resultaat van de combinatie van al die determinismen [...] Als nu bijvoorbeeld het fysieke determinisme op een gegeven ogenblik noodzakelijkerwijs de dood tot gevolg moet hebben, en je kunt onmiddellijk in contact treden met een zeer hoog determinisme, laten we zeggen het supramentale, en beide met elkaar in verbinding brengen, dan verander je daardoor op datzelfde ogenblik je fysieke determinisme helemaal – de dood die wordt vereist door het fysieke determinisme wordt geannuleerd en de omstandigheden veranderen en verdwijnen naar de achtergrond.

Het is niet daarover dat ik het heb in dit artikel. Ik heb me hier op het louter materiële standpunt geplaatst. Ik heb voorbeelden gegeven. Er is het voorbeeld van iemand die bijna uitsluitend in het materiële bewustzijn leefde, in zijn mentale, vitale en materiële bewustzijn, en die vanaf zijn vijftigste jaar intens naar de dood verlangde – hij heeft tot zijn zevenentachtigste geleefd! Ik heb ook het tegenovergestelde voorbeeld van iemand die heel lang wilde leven, die het gevoel had dat hij nog heel wat belangrijke dingen te verrichten had en daarom niet gauw wilde sterven, en die met het oog daarop allerlei voorzorgen nam – hij is [vroeg] gestorven. Je kunt gevallen hebben

die met elkaar in tegenstrijd schijnen, maar dat is dan niet meer dan schijn. Er zijn verklaringen voor al die dingen; ze gehoorzamen aan wetten van een verschillende orde. [In het aangehaalde artikel] heb ik me op het louter materiële standpunt geplaatst.

Kun je niet bewerkstelligen dat een hoger determinisme tussenbeide komt, dan kun je in feite niets veranderen. Het is de enige mogelijkheid om je fysieke determinisme te veranderen. Blijf je in je fysieke bewustzijn en wil je je fysieke determinisme veranderen, dan kan dat niet.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog heb ik een jongeman gekend tegen wie gezegd was dat hij doodgeschoten zou worden. (Jullie weten dat men in een oorlog gemakkelijk sterft.) Men had zelfs bij benadering de datum voorspeld. Hij had daardoor zo'n schrik gekregen dat hij voor die dagen verlof had aangevraagd en gekregen. Hij kwam met verlof naar Parijs. Hij was officier en droeg een pistool. Toen hij van een tram sprong, struikelde hij, het pistool ging af en het schot heeft hem op slag gedood. Hij heeft zijn lot niet kunnen ontlopen.

Ik zou jullie talloze dergelijke voorbeelden kunnen vertellen. Dat behoort echter allemaal tot één vlak, het materiële – het louter materieel-fysieke, materieel-mentale en materieel-vitale vlak.⁴² Slechts een hogere kennis, een contact met de hogere niveaus en de neerdaling van die hogere niveaus in het fysieke vlak kunnen de omstandigheden veranderen. Daardoor komt het dat, als men erin zou slagen het supramentale niveau op permanente wijze in het fysieke vlak te doen afdalen, het fysieke leven getransformeerd zou worden, met andere woorden totaal veranderd. Het is slechts mogelijk op die voorwaarde. (E54, 55-57)

[De Moeder leest een passage voor uit Bases of Yoga van Sri Aurobindo:] 'Een absoluut geloof, het geloof dat wat zal gebeuren het best mogelijke is, maar ook dat, als je erin slaagt een echt instrument te worden, het resultaat datgene zal zijn wat je wil, geleid

door het goddelijke licht, ziet als hetgeen gedaan moet worden, kartavyam karma.'

Het geloof dat wat gebeurt altijd het best mogelijke is.

We beschouwen dat op het ogenblik zelf misschien niet als het best mogelijke omdat we onwetend zijn en ook blind, omdat we de gevolgen van de gebeurtenissen niet zien en evenmin wat erna gebeurt. Je moet echter het geloof bewaren dat als je alles aan de Godheid overlaat, als je Hem de volledige verantwoordelijkheid voor jezelf toevertrouwt, als je Hem alles in jouw plaats laat beslissen, dat het dan voor jou altijd het beste is wat je overkomt. Het is een feit dat zeker is. In de mate dat je je [aan de Godheid] overgeeft, is het het best mogelijke dat je overkomt. Het klopt misschien niet met wat je graag zou willen, met je voorkeuren of je verlangens, want die zijn blind; maar het is het beste vanuit spiritueel standpunt, het beste voor je vooruitgang, voor je ontwikkeling, voor je spirituele groei, voor je *ware* leven. Zo is het altijd.

En je moet altijd het geloof bewaren, want het geloof is de expressie van het vertrouwen in de Godheid en de overgave van wat je doet aan de Godheid zelf. Kun je dat, dan is dat iets wonderbaarlijks. Wat ik zeg is een feit. Het zijn niet alleen maar woorden, het is een feit. Kijk je achterom, dan stel je vast dat een hoop dingen die je niet begreep toen ze gebeurden precies nodig waren opdat je de nodige vooruitgang zou maken. Altijd, zonder uitzondering. Het is onze blindheid die ons verhindert te zien. (E54, 397-98)

Je zegt [in een Entretien uit 1951:] 'Had men altijd het gevoel dat het het beste is dat gebeurt in alle omstandigheden, dan zou men geen schrik hebben.' Is het werkelijk het beste dat in alle omstandigheden gebeurt?

Het is het beste, gegeven de situatie van de wereld. Het is niet absoluut het beste. Je moet twee dingen in gedachten houden: op totale en absolute wijze is wat op ieder ogenblik gebeurt het best

mogelijke voor het goddelijk doel van alles; en voor degene die zich bewust op de goddelijke wil heeft afgestemd, is het het gunstigste voor zijn eigen goddelijke verwezenlijking. Ik geloof dat dit de juiste verklaring is. In het kader van het geheel der dingen is het altijd, op ieder ogenblik, het best mogelijke voor de goddelijke evolutie; voor de elementen die bewust op de Godheid zijn afgestemd, is het het gunstigste om hun eenwording [met de Godheid] te verwezenlijken.

Je mag echter niet uit het oog verliezen dat alles voortdurend verandert, dat er geen statisch 'beste' is; het is een 'beste', dat, indien het zou blijven voortduren, het volgend ogenblik al niet langer het beste zou zijn. Het komt doordat het menselijk bewustzijn altijd de neiging vertoont alles statisch te willen behouden wat het goedvindt of als goed waardeert, dat het merkt dat dat ['beste'] onvatbaar is. Het is de poging om alles te behouden die de dingen vervormt.

Ik heb dat nagegaan toen ik het standpunt heb willen ervaren van de Boeddha, die de manifestatie haar onstandvastigheid verweet. Volmaaktheid en standvastigheid waren voor hem één en hetzelfde. In zijn ervaring van het gemanifesteerde heelal had hij een voortdurende verandering waargenomen, waaruit hij besloot dat de gemanifesteerde wereld onvolmaakt was en hoorde te verdwijnen. Verandering en onstandvastigheid bestaan niet in het ongemanifesteerde, dus was het ongemanifesteerde de ware Godheid. Het is door dat na te gaan, door me op dat punt te concentreren, dat ik gezien heb dat zijn conclusie de juiste was: de manifestatie is ten enenmale onstandvastig. Ze is een eeuwige transformatie.

Evenwel, in de manifestatie bestaat de volmaaktheid erin eenzelfde beweging van transformatie of ontwikkeling te volgen als de goddelijke beweging, als de essentiële beweging. Maar alles wat tot de onbewuste of tamasische⁴³ schepping behoort, streeft ernaar zijn bestaan op identieke wijze te blijven behouden veeleer dan een

bestaan van voortdurende transformatie te hoeven ondergaan. Dit is de reden waarom sommige denkers gesteld hebben dat de schepping een vergissing is. Je vindt echter alle mogelijke zienswijzen: een volmaakte schepping; een 'fout' aan de oorsprong met een vergissing als gevolg; een schepping die een voortbrengsel van lagere orde is en die een einde moet hebben omdat ze een begin heeft gehad; de opvatting van de Veda's zoals Sri Aurobindo ze ons heeft verklaard en die een geleidelijke ontwikkeling of ontdekking zonder einde is – eindeloos en zonder einde – van het alles door zichzelf...

Dat zijn natuurlijk allemaal menselijke zienswijzen. Voorlopig, zolang we ons alleen maar op menselijke wijze kunnen uitdrukken, is alles altijd een menselijke zienswijze. Maar volgens de aanvankelijke stellingname die ten grondslag ligt aan de uitgedrukte zienswijze (een stellingname gebaseerd op een 'fout' aan de oorsprong, of een 'ongelukkig toeval' in de schepping, of een bewuste goddelijke wil in voortdurende ontwikkeling van bij het begin) zijn ook de gevolgtrekkingen of de 'neerdalingen' in het yogisch bewustzijn verschillend. Er zijn nihilisten, nirvanisten en illusionisten; er zijn de godsdiensten die een interventie van de duivel in de een of andere gedaante aanvaarden; er is het zuiver vedisme dat een eeuwige ontvouwing van het Opperwezen in een progressieve objectivering veronderstelt... Naargelang de voorkeur staat men hier, daar of ginder, en dan zijn er nog talrijke varianten.

Zich baserend op wat Sri Aurobindo echter als de meest totale waarheid heeft aangevoeld, op het concept van een zich geleidelijk ontwikkelend heelal, moet men wel besluiten dat elk ogenblik het best mogelijke gebeurt voor de ontwikkeling van het geheel. Dat is onweerlegbaar logisch. Ik geloof dat deze visie alleen kan worden weersproken door mensen die tenderen naar een starre stellingname. Alle denkers die een 'fout' of een 'verginging' poneren, met een eruit volgend conflict tussen krachten die afremmen en

krachten die voorstuwten, kunnen die mogelijkheid natuurlijk tegenspreken. Men kan echter niet anders dan zeggen dat voor degene die spiritueel op de opperste wil of de opperste waarheid is afgestemd, elk ogenblik datgene plaatsvindt wat het beste voor zijn persoonlijke realisatie is. Het is zo in alle gevallen. Het onvoorwaardelijk 'beste' kan slechts erkend worden door degene die het heelal als een ontplooiing ziet, als een bewustwording van het Opperwezen door zichzelf.

In feite heeft dat allemaal niet het minste belang. Immers, wat *is* overtreft totaal en absoluut alles wat het menselijk bewustzijn ervan kan denken. Pas wanneer je ophoudt mens te zijn, begin je te weten, maar zodra je iets probeert te verwoorden, word je weer menselijk en houd je dus op te weten. Daar is niets aan te doen.

Door dat onvermogen lijkt het ook zinloos het probleem tegen heug en meug in te willen herleiden tot wat het menselijk begrip ervan kan vatten. Dit in acht genomen, is het wijs zoals een kennis van me te zeggen: 'We zijn hier, we hebben een taak uit te voeren, dus komt het erop aan die zo goed mogelijk te doen zonder ons te bekommeren om het hoe of het waarom.' Waarom is de wereld zoals ze is? ... Wanneer we in staat zullen zijn om het te begrijpen, zullen we het begrijpen. Vanuit praktisch oogpunt is dat vanzelfsprekend.

Toch kiest ieder zijn eigen standpunt. Hier [in de ashram] heb ik er alle voorbeelden van; ik heb hier een soort staalkaart van alle opvattingen. Ik zie dan ook heel goed de reacties. Ik zie dezelfde kracht – de éne zelfde kracht – die in die menselijke stalen werkzaam is en hun verschillende houdingen tot gevolg heeft. Die verschillen zijn voor een diepere visie zeer oppervlakkig [...] De innerlijke vooruitgang, de innerlijke ontwikkeling, de wezenlijke vibratie wordt er niet door beïnvloed, niet in het minst. De een hunkert met heel zijn hart naar het nirvana, de ander streeft met heel zijn wil naar de supramentale manifestatie, en in beide gevallen is het resultaat van de vibraties zo ongeveer hetzelfde. En als geheel is

dat een massa van vibraties die zich steeds meer voorbereidt om te ontvangen wat komen moet.

Er is een staat, een wezenlijk pragmatische staat, spiritueel pragmatisch, waarin van alle menselijke onzinnigheden de metafysica de meest zinloze is. (E50-51, 236-40)

[42.](#) De Moeder bedoelt de laagste gradaties van het mentale, vitale en fysieke, nl. die welke met de materie in aanraking zijn.

[43.](#) *Tamas* is een van de drie fundamentele *guna's* of hoedanigheden die in verschillende verhoudingen aan al het gemanifesteerde eigen zijn: *tamas* (inertie), *rajas* (beweging) en *sattwa* (evenwicht).

11. Religie en spiritualiteit

Is religie noodzakelijk in het leven van de gewone mens?

Ze is noodzakelijk in de samenleving omdat ze dient als correctie van het collectief egoïsme, dat zonder die controle buitenmatige proporties zou kunnen aannemen.

Het niveau van het collectieve bewustzijn is altijd lager dan dat van het individuele bewustzijn. Het is bijvoorbeeld opmerkelijk dat het bewustzijnsniveau aanzienlijk daalt wanneer mensen in groepen samenkomen of met velen bij elkaar zijn. Het bewustzijn van de massa is zeer inferieur aan dat van het individu, en het collectieve bewustzijn van een gemeenschap is zeker inferieur aan het bewustzijn van de individuen waaruit ze bestaat.

Om die reden is [religie] een noodzakelijkheid. In het gewone leven hebben de individuen, of ze het weten of niet, altijd een religie, maar het voorwerp ervan is soms van een erg lage orde. De god die ze aanbidden kan die van het succes zijn, of van het geld, of van de macht, of gewoon een familiale god: de kinderen als god, het gezin als god, de voorouders als god. Er is altijd een religie. Het gehalte van die religie verschilt aanmerkelijk naargelang het individu, maar het is voor een mens moeilijk om te leven en te blijven leven, om met leven te blijven doorgaan, zonder ook maar het begin van een ideaal te hebben dat tot centrum van zijn bestaan dient. Meestal beseft hij dat niet eens, en als men hem vroeg wat zijn ideaal is, zou hij het niet kunnen formuleren, maar vagelijk is er altijd een aanwezig, iets wat voor hem het meest waardevolle is in het bestaan.

Voor het merendeel van de mensen is dat bijvoorbeeld de zekerheid – leven in zekerheid, zeker zijn dat de omstandigheden waarin men verkeert zullen blijven duren. Dat is een van de grote doelstellingen, als men het zo kan noemen, een van de grote beweegredenen waar

de mens door gedreven wordt. Er zijn er voor wie het comfort het belangrijkste is, voor anderen is dat het genot, het amusement.

Dat is allemaal van erg laag gehalte en kan moeilijk een ideaal worden genoemd, maar het is echt een vorm van religie, iets wat de moeite waard kan lijken om er zijn leven aan te wijden. Er zijn heel wat invloeden die van de mens bezit proberen te nemen met dat als basis. Het gevoel van onveiligheid, van onzekerheid is als een werktuig, een instrument dat door de politieke of godsdienstige instellingen gebruikt wordt om druk uit te oefenen op individuen. Ze bedienen zich van die ideeën.

Elk idee in de menselijke politiek, of elk sociaal idee, is de mindere uitdrukking van een ideaal dat het begin van een religie is. Zodra het vermogen tot denken aanwezig is, is er eveneens noodzakelijkerwijs de aspiratie naar iets hogers dan het rudimentaire dagelijks bestaan, en het is deze aspiratie die de energie en de mogelijkheid om te leven geeft.

Men zou vanzelfsprekend kunnen zeggen dat het met de individuen is zoals met de gemeenschappen, namelijk dat hun waarde evenredig is aan hun ideaal, aan hun religie, in andere woorden aan hetgeen ze in hun leven helemaal bovenaan plaatsen.

Heeft men het echter, wanneer men over religie spreekt, over de erkende godsdiensten, dan is het zo dat iedereen zijn eigen godsdienst heeft, of men dat beseft of niet, ook wanneer men tot de grote godsdiensten behoort met een naam en een geschiedenis. Het is zeker dat zelfs wanneer men de dogma's uit het hoofd leert en een voorgeschreven ritueel volgt, ieder dat op zijn manier interpreteert en op zijn manier uitvoert, en dat slechts de naam van de godsdienst voor iedereen dezelfde is. Een godsdienst is niet dezelfde voor alle individuen die menen hem te belijden.

Men mag zeggen dat zonder de een of andere vorm van een aspiratie naar het onbekende en hogere, het menselijk bestaan erg moeilijk zou zijn. Was er niet diep in elke mens de hoop op iets

beters, wat dat ook moge zijn, dan zou hij moeilijk de nodige energie kunnen vinden om met leven te blijven doorgaan. Daar er echter heel weinig individuen zijn die vrij kunnen denken, is het veel gemakkelijker tot een godsdienst toe te treden, hem te erkennen, te aanvaarden en deel uit te maken van de godsdienstige gemeenschap, dan zelf een eigen cultus uit te werken. Dus behoort men ogenschijnlijk tot de een of andere godsdienst, maar in feite is dat niet meer dan schijn. (E57-58, 401-403)

Wat is nu eigenlijk religie? Is religie een hindernis op het spirituele pad?

Religie behoort tot het hogere mentale bewustzijn van de mensheid. Ze is de inspanning van de mens om in de mate van zijn mogelijkheden iets te benaderen dat hem te boven gaat en waaraan hij namen geeft als God, geest, waarheid, geloof, kennis of oneindigheid; deze namen vertegenwoordigen voor de mens een absoluutheid waar zijn mentale bewustzijn niet bij kan en waar het toch probeert bij te komen. Religie kan bij haar aanvang goddelijk zijn; in haar huidige staat is ze niet goddelijk maar menselijk.

We zouden het eigenlijk veeleer over religies dan over religie moeten hebben, want de door de mens bedachte religies zijn niet te tellen. Al die verschillende religies zijn op bijna dezelfde manier ontstaan, zelfs als hun oorsprong verschilt. We weten hoe de christelijke religie ontstaan is. Het is zeker Jezus niet die verantwoordelijk is voor wat men het christendom noemt. Enkele zeer geleerde en vernuftige mannen hebben de koppen bij elkaar gestoken en het systeem bedacht dat wij nu kennen. Er was niets goddelijks in de wijze waarop het [christendom] gevormd werd en er is evenmin iets goddelijks in de wijze waarop het functioneert. Niettemin was de reden of de aanleiding van zijn vorming zonder twijfel een geheel van openbaringen door een goddelijk wezen, een wezen dat van elders kwam en dat een hoger niveau van een

bepaalde kennis, dat een bepaalde waarheid met zich meebracht voor de aarde. Hij is gekomen en heeft voor zijn waarheid geleden. Maar heel weinigen hebben begrepen wat hij bedoelde, en heel weinigen hebben de moeite gedaan om de waarheid te vinden waarvoor hij geleden heeft en om volgens die waarheid te leven.

De Boeddha trok zich uit de wereld terug, ging neerzitten in meditatie en ontdekte een weg uit het lijden en de aardse ellende, uit honger, ziekte, dood, begeerte en zonde. Hij zag een waarheid die hij probeerde mee te delen aan de leerlingen en volgelingen die zich rond hem verzamelden. Maar zelfs reeds vóór zijn dood werd zijn onderricht van zijn ware zin afgebogen. Het is pas na het heengaan van de Boeddha dat het boeddhisme zich heeft aangediend als een volledig uitgewerkte godsdienst, gegrond op de woorden die de meester verondersteld werd te hebben gesproken en op de veronderstelde betekenis van zijn uitspraken. Doordat zijn volgelingen en de volgelingen van die volgelingen het echter niet eens konden worden over wat de meester gezegd had, of over wat hij bedoeld had, ontstonden er vrij vlug ontelbare sekten en sekten-van-sekten uit de schoot van de moedergodsdienst. Zo ontstonden 'het kleine voertuig' of de weg van het zuiden, 'het grote voertuig' of de weg van het noorden, en de talrijke wegen van het verre oosten, en elke weg beriep zich erop de enige, oorspronkelijke, zuivere doctrine van de Boeddha te zijn.

Wat Christus onderricht heeft, is een gelijkaardig lot ten deel gevallen. Ook op die basis zijn talrijke kerken ontstaan, aftakkingen van de oorspronkelijke godsdienst. Er wordt vaak gezegd dat als Jezus terugkwam, hij niet in staat zou zijn zijn onderricht te herkennen onder de verkledingen die het bedekken, en dat als de Boeddha weer op aarde afdaalde en zag wat men van zijn openbaring gemaakt heeft, hij ontmoedigd gauw naar het nirvana terug zou gaan.

Uit elk van de godsdiensten valt dezelfde geschiedenis te lezen. De aanleiding van zijn ontstaan is de komst van een groot onderrichter in de wereld; hij is de belichaming van een goddelijke waarheid en doet wat hij kan om haar te openbaren; maar de mensen leggen er beslag op, drijven er een koehandel mee en gebruiken haar om een quasi politieke organisatie op te richten. Ze voorzien de godsdienst van een besturend lichaam, een administratie en wetten, van geloofsartikelen en dogma's, voorschriften en reglementen, ritueel en ceremoniën – en dat alles wordt de gelovigen opgelegd als absoluut en onaantastbaar. Net als de staat beloont de aldus opgebouwde godsdienst de volgzaam en straft hij de opstandigen of de van de weg afgedwaalden, de ketters, de afvalligen.

Het eerste en voornaamste geloofsartikel van de algemeen aanvaarde en formele godsdiensten is altijd: onze godsdienst is in het bezit van de opperste waarheid, de onze alleen; alle andere verkeren in de leugen of zijn toch zeker van minder allooi. Zonder dit fundamentele dogma had geen enkele op een overtuiging gebaseerde godsdienst kunnen bestaan. Ben je niet overtuigd en verkondig je niet dat jij alleen de enige waarheid bezit, de hoogste waarheid, dan kun je geen indruk maken op de mensen en ze niet massaal naar je doen toestromen.

Zo'n houding is natuurlijk voor de religieuze mentaliteit heel natuurlijk, maar juist daardoor is religie zozeer het tegengestelde van spiritualiteit. De geloofsartikelen en dogma's van een bepaalde godsdienst zijn producten van het mentale; laat je je door zijn voorschriften leiden en aan banden leggen, dan zul je en kun je de waarheid van de geest niet kennen, die vrij en ongebonden blijft buiten alle voorschriften en alle dogma's. Blijf je stilstaan bij een godsdienstig geloof waardoor je aan banden wordt gelegd en dat je voor de enige waarheid ter wereld neemt, dan zet je daardoor een punt achter de vooruitgang en de ontplooiing van je innerlijk wezen.

Als je religie echter vanuit een andere hoek bekijkt, is ze niet noodzakelijk een hinderpaal in de vooruitgang van alle mensen. Zie je haar als een van de hoogste activiteiten van de mensheid, en kun je er de aspiratie van de mensen in onderkennen zonder daarbij de onvolkomenheid van alles wat van menselijke makelij is te vergeten, dan kan ze een plaats innemen onder de dingen die helpen in de benadering van het spirituele leven. Onderzoek je een religie op ernstige en indringende wijze, dan kun je de waarheid ontdekken die erin bevat is, de aspiratie achter haar [uiterlijke] vormen, en haar oorspronkelijke goddelijke inspiratie die door menselijke interventies, interpretaties en organisaties zozeer vervormd is geworden. Met de juiste mentale instelling kan men ervoor zorgen dat een religie, zelfs zoals ze is, licht werpt op de weg en dient als hulp bij de spirituele inspanning.

In alle religies vindt men altijd een aantal personen met een grote emotionaliteit en bezield door een ware en vurige aspiratie, maar die slechts met een zeer eenvoudig intellect begaafd zijn en niet de behoefte voelen om de Godheid langs de weg van de kennis te benaderen. Voor zulke karakters is religie nuttig en zelfs in de meeste gevallen nodig, want door middel van uiterlijke vormen, zoals de kerkelijke ceremoniën, verleent ze een soort hulp en steun aan hun innerlijke spirituele aspiratie.

In alle godsdiensten zijn er ook gelovigen die een hoogstaand spiritueel leven hebben ontwikkeld. Het is echter niet de godsdienst die hun die spiritualiteit heeft geschonken; zij zijn het zelf die hun spiritualiteit op hun godsdienst hebben geprojecteerd. Waar ze zich ook bevonden zouden hebben, in welke cultus ze ook geboren hadden kunnen zijn, ze zouden er hetzelfde spirituele leven hebben gevonden en geleefd. Het is hun eigen wezensaard, het is de macht van hun innerlijk wezen die hen gemaakt heeft tot wat ze zijn, niet de godsdienst die ze belijden. Hun aard is zodanig dat de godsdienst voor hen geen verslaving of dienstbaarheid wordt. Daar hun mentale

bewustzijn echter niet sterk ontwikkeld is, niet helder, niet actief, hebben ze er behoefte aan het een of ander dogma als de expressie van een absolute waarheid te zien zonder het ook maar in het minst in twijfel te trekken. Ik heb zulke personen in alle godsdiensten aangetroffen en het zou een slechte daad zijn hun geloof te verstoren. De godsdienst is voor hen geen hinderpaal. Hij is wel een hinderpaal voor degenen die in staat zijn verder te gaan, maar hij is vaak een hulp voor degenen die niet verder kunnen en die toch bij machte zijn de wegen van de geest tot een bepaald punt te volgen. Religie is de drijfveer geweest van het slechtste en het beste in de mens. In haar naam werden de moorddadigste oorlogen gevoerd en de vreselijkste vervolgingen op touw gezet, maar ze is ook aanleiding geweest tot de nobelste heldhaftigheid en tot de hoogste zelfopoffering. Samen met de wijsbegeerte geeft ze de grens aan die door het menselijke mentale bewustzijn in zijn meest hoogstaande activiteiten is bereikt. Ze is een beletsel en een keten als je de slaaf bent van haar uiterlijke vormen; weet je haar innerlijke substantie op de juiste manier te gebruiken, dan kan ze als springplank dienen voor je vlucht opwaarts naar de regionen van de geest.

Wie vasthoudt aan een bepaald geloof of wie een bepaalde waarheid heeft ontdekt, is altijd geneigd te denken dat hij alleen de volledige, algehele waarheid heeft gevonden. Zo is de menselijke natuur nu eenmaal. Mensen hebben blijkbaar een samenraapsel van leugens nodig om overeind te kunnen blijven en op hun weg verder te gaan. Werd hun plotseling de visie van de waarheid gegeven, dan zouden ze onder haar gewicht verpletterd worden [...]

Iets verkrijgt slechts innerlijke waarde en wordt reëel voor je als je het zelf verworven hebt door de uitoefening van je vrije wil, niet als het je werd opgelegd. Wil je zeker zijn van je godsdienst, dan moet je hem zelf kiezen; wil je zeker zijn van je vaderland, dan moet je het zelf kiezen; wil je zeker zijn van je familie, dan moet je ook die zelf kiezen. Aanvaard je wat het toeval je gebracht heeft zonder het aan

een onderzoek te onderwerpen, dan kun je niet zeker zijn dat het goed of slecht voor je is, of dat het de waarheid van je leven is.

Zet een stap achteruit buiten je natuurlijke omgeving, je erfelijke karaktertrekken, buiten alles wat door de blinde en mechanische werking van de natuur veroorzaakt werd en je onder dwang is opgelegd. Ga in jezelf naarbinnen en bekijk dat allemaal, rustig en onbewogen. Weeg er de waarde van af en kies vrijelijk. Dan zul je in waarheid kunnen zeggen: 'Dit is mijn familie, mijn vaderland, mijn godsdienst.'

Gaan we enigszins in onszelf naarbinnen, dan zullen we ontdekken dat er in ieder van ons een bewustzijn is dat door de eeuwen heen heeft geleefd en dat zich in een grote waaier van vormen heeft gemanifesteerd. Ieder van ons is in tal van verschillende landen geboren geweest, heeft tot een groot aantal nationaliteiten behoord en in de meest verschillende godsdiensten geloofd. Waarom zouden we de laatste als de beste dienen aan te nemen? De ervaringen die we in al die levens hebben opgedaan, in een grote verscheidenheid van landen en godsdiensten, zijn bewaard gebleven in de innerlijke continuïteit van ons bewustzijn, dat door al onze levens heen blijft bestaan. Er zijn in ons heel wat persoonlijkheden, opgebouwd door die ervaringen uit vroegere levens; worden we ons bewust van die menigte in ons, dan is het niet langer mogelijk over een bepaalde vorm van waarheid te spreken als over de enige waarheid, over een land als over ons enige vaderland, over een godsdienst als over de enige ware godsdienst.

Sommigen worden in een bepaald land geboren terwijl de belangrijkste elementen van hun bewustzijn duidelijk tot een ander land behoren. Ik heb personen ontmoet die in Europa waren geboren en die nochtans duidelijk Indiërs waren; ik heb anderen in een Indiaas lichaam gekend die zonder de minste twijfel Europeanen waren. Gaat iemand van dezen naar het land of de beschaving

waarmee hij [innerlijk] verwant is, dan zal hij zich daar als vanzelf thuis voelen.

Als het je doel is vrij te zijn in een vrijheid van de geest, dan moet je alle banden verbreken die niet de innerlijke vrijheid van je wezen vertegenwoordigen maar die uit onderbewuste gewoonten voortkomen. Wil je je helemaal, absoluut en uitsluitend aan de Godheid wijden, doe het dan onvoorwaardelijk en oprecht; laat geen fragmenten van jezelf nog hier of daar blijven vasthaken. Je zult me zeggen dat het niet gemakkelijk is radicaal alle banden te verbreken, maar heb je ooit in je leven achterom gekeken en de veranderingen in je nagegaan die in enkele jaren tijds hadden plaatsgehad? Als je het doet, vraag je je bijna altijd af hoe het mogelijk is dat je gevoeld hebt wat je gevoeld hebt en hoe je op een bepaalde manier in bepaalde omstandigheden hebt kunnen handelen. Soms zul je zelfs jezelf niet meer herkennen in de persoon die je pas tien jaar geleden was. Hoe kun je je dan gebonden voelen aan wat geweest is of wat is? En hoe kun je op voorhand vastleggen wat al dan niet mogelijk is in de toekomst?

Al je relaties moeten opnieuw worden opgebouwd op een grond van vrijheid en innerlijke keuze. De tradities waarin je leeft of waarin je werd opgevoed werden je opgedrongen onder druk van het milieu, van een collectieve suggestie, of van een keuze door anderen. Er is onvermijdelijk een element van dwang in je aanvaarding ervan. Ook de religie is aan de mensen opgedrongen en wordt meestal gehandhaafd door religieuze vrees of door geestelijke bedreigingen. In je relatie met de Godheid mag een dergelijke dwang niet aanwezig zijn; ze moet vrij zijn, het resultaat van een keuze door je mentale bewustzijn en je hart, opgevolgd in geestdrift en vreugde. Wat voor vereniging [met de Godheid] zou dat wel kunnen zijn waarin je in schrik en beven moet bekennen: 'Ik moet wel, ik mag niet anders'? (E29, 90-94 en 96, 97)

Kan men door die methode [van de religie] de Godheid verwezenlijken?

Zij die in zich een spirituele lotsbestemming dragen en die geboren zijn om de Godheid te verwezenlijken, om in Hem bewust te worden en Hem te beleven, die bereiken hun doel langs onverschillig welke weg, wat het pad ook is dat ze volgen. Daarmee bedoel ik dat er zelfs in religieuze kringen mensen zijn die de spirituele ervaring hebben gehad en die de Godheid hebben gevonden – niet dankzij maar meestal ondanks de religie, in weerwil ervan. Ze hadden in zich het innerlijk elan en dat heeft hen tot hun doel gebracht ondanks de belemmeringen en door de belemmeringen. Alles heeft hen geholpen.

Wanneer diezelfde mensen hun ervaring willen meedelen, gebruiken ze natuurlijk de termen van de godsdienst waarin ze werden opgevoed; daardoor verkleinen ze hun ervaring en beperken ze haar noodzakelijkerwijs in grote mate. Ze maken haar zo te zeggen sektarisch. Wat henzelf betreft is het echter heel goed mogelijk dat ze alle vormen en alle begrenzungen en alle conventies overschreden hebben, en dat ze de authentieke ervaring in al haar eenvoud hebben gehad. (E56, 168-69)

Hier staat geschreven: 'Laat je niet beïnvloeden door je omgeving en haar tegenkanting. Zulke omstandigheden worden in het begin vaak opgelegd bij wijze van proef.' Opgelegd door de Godheid?

Sri Aurobindo heeft dat niet zo bedoeld, zou ik denken. Je moet het nemen op de manier die je het beste helpt. Het is een moeilijk probleem.

Ik heb jullie reeds vaker uitgelegd dat, wanneer je in een doorsnee bewustzijn leeft en voor zover je in een bepaald vlak blijft dat een combinatie is van het meest materieel mentaal-vitaal-fysieke, dus in het vlak van het alledaagse leven, dat je dan gebonden bent door het determinisme van dat vlak. Je hebt diep in jezelf wel iets wat

naar een ander, hoger soort leven verlangt, maar het weet nog niet hoe het dat hogere leven moet leven, en het oefent van binnenin druk uit opdat de nodige omstandigheden voor dat hogere leven verwerkelijkt zullen worden. Ik bedoel hier dus innerlijke omstandigheden, geen uiterlijke. Die drang gebruikt echter de uiterlijke belemmeringen als steunpunten om zijn wil tot vooruitgang te versterken. Bezie je dat van binnen naar buiten toe, dan kun je zelfs zeggen dat je zelf de moeilijkheden schept om je te helpen vooruitgaan.

Je kunt dat echter ook vanuit een ander vlak bezien en bij jezelf zeggen dat er in het heelal niets is dat niet het werk van de Godheid is. Dat is wezenlijk waar, maar niet hier [in de materie], en het vormt het onderwerp van heel wat commentaren en discussies. Je zegt dan: 'Het is de Godheid die alles organiseert, dus is Hij ook voor de moeilijkheden verantwoordelijk.' Dit is echter een erg kinderlijke manier van de zaken stellen, erg simplistisch. Maar zoals ik daarnet al zei: 'Als het je helpt zo te denken, denk dan maar zo.' Het denken is altijd een benadering en zó ver van de waarheid. Het is niet meer dan een afwegen van de dingen, nooit volledig, altijd verward en vol misvattingen, zelfs op zijn best. Het is dus misschien het moment om praktisch te zijn en bij jezelf te zeggen: goed, ik aanvaard deze bepaalde gedachte als ze me vooruit helpt. Ga je echter denken dat ze de absolute waarheid is, dan kun je er zeker van zijn dat je je vergist, want er bestaat geen gedachte die de absolute waarheid is [...]

Wat je ook denkt, zelfs al is het zeer verheven, zeer zuiver, zeer nobel, zeer waar, is slechts een heel klein, een microscopisch klein aspect van de waarheid, en dus verre van helemaal waar. Je moet dus, zoals ik zei, praktisch zijn en de gedachte aanvaarden die je vooruit helpt, voorlopig, op het ogenblik dat je haar hebt. Soms werkt ze verhelderend en helpt ze je om vooruit te gaan. Behoud ze zolang ze je helpt vooruitgaan, maar maak je ervan af wanneer ze ophoudt

stimulerend te zijn en begint te bederven. Probeer dan een andere te vinden die je op haar beurt wat verder helpt. Heel wat ellende en ongelukken in de wereld zouden ons bespaard blijven als mensen de relativiteit van hun kennis inzagen, de relativiteit van het geloof, de relativiteit van de verschillende stelsels die onderricht worden, en ook de relativiteit van de omstandigheden – hoezeer dat alles ook van relatief belang kan zijn. Op een gegeven ogenblik kan het van kapitaal belang zijn, het kan voor jou leven of dood betekenen (ik bedoel daarmee niet het fysieke leven en de fysieke dood, maar het leven en de dood van de geest), maar dan alleen op dat ogenblik. Als je dan wat verder bent gegaan, als je spiritueel gesproken een eindje verder bent en je kijkt achterom naar dat bepaalde iets, naar de omstandigheid of de gedachte waarvan je bestaan misschien heeft afgehangen, dan zal ze je zo relatief, zo onbeduidend toeschijnen. Je hebt dan weer iets hogers nodig om weer verder te kunnen gaan.

Kon men dat altijd in gedachten houden, dan zou daardoor heel wat sektarisme vermeden worden, heel wat onverdraagzaamheid, en er zou op staande voet een eind komen aan alle redetwisten. Redetwisten ontstaan gewoon doordat de een zus denkt en de ander zo, doordat de een zo'n houding heeft aangenomen en de ander een andere, en in plaats van te proberen die posities nader tot elkaar te brengen en te zien hoe ze in harmonie kunnen worden gebracht, worden de twee partijen tegen elkaar opgezet als bij een vuistgevecht. Zo is het, en niet anders. Geef je je echter rekenschap van de algehele relativiteit van je gezichtspunt, van je denken, van je overtuiging, van wat je meent dat goed is, en zie je hoe relatief dat alles is in het heelal, dan zul je in je reacties minder heftig zijn, veel verdraagzamer. (E54, 406-409)

Je wordt je slechts van de werkelijkheid bewust wanneer je je ervan in jezelf bewust wordt, dat is waar. Het is ook waar dat je pas kunt zeggen hoe iets werkelijk is wanneer je het zelf ervaart. Als je van

iets zegt: 'Het is zo', terwijl je het niet ervaren hebt, dan is dat... Je kunt wel zeggen: 'Er was een ogenblik dat het voor mij zo was', dat is juist. Maar zeg je 'het is zo' als je het niet zelf ondervonden hebt, dan is dat niet meer dan een mentale affirmatie.

Alles bestaat. Alles! – alles waarvan je de ervaring kunt hebben en oneindig veel meer waarvan je de ervaring niet kunt hebben, omdat een wezen op zichzelf niet het geheel is. Was het op zichzelf het geheel, dan zou het de ervaring kunnen hebben van alles, zonder uitzondering. Potentieel is het zo, ja, maar in je evolutie volg je een bepaalde lijn die jou eigen is.

Het komt neer op het volgende: je bent je slechts van het heelal bewust in de mate dat het heelal in jouw bewustzijn aanwezig is. Wat jou betreft is het heelal begrensd door je bewustzijn, ongeacht wat anderen [over het heelal] mogen zeggen. Bijvoorbeeld, alles wat je leest, alle beschrijvingen en verslagen die men je geeft, alles wat men je zegt kun je alleen maar begrijpen voor zover het beantwoordt aan iets in je bewustzijn. Is het niet in je bewustzijn aanwezig, dan begrijp je het niet en bestaat het dus niet voor je – wat niet wil zeggen dat het niet buiten je bestaat. (E54, 414)

Sri Aurobindo schrijft hier: 'Het zou een feit van betekenis zijn indien al die zienswijzen van God elkaar zouden kunnen omhelzen en in elkaar versmelten, maar de intellectuele dogma's en het egoïsme van de culten staan die versmelting in de weg.' Hoe is het mogelijk die zienswijzen met elkaar te versmelten?

Het is niet in het mentale bewustzijn dat de dingen met elkaar in overeenstemming kunnen worden gebracht en tot een synthese gemaakt. Daarvoor moet je boven het mentale bewustzijn uitstijgen en de idee achter de gedachten gaan zoeken. Sri Aurobindo toont hier bijvoorbeeld aan wat elk van de godsdiensten vertegenwoordigt als menselijke inspanning, aspiratie en verwezenlijking. Neem je de geest van die godsdiensten, het principe dat ze vertegenwoordigen,

in plaats van hun uiterlijke vormen die hun dogma's en intellectuele concepten zijn, dan is er niets dat belet ze te verenigen. Ze zijn gewoon aspecten van de menselijke vooruitgang die elkaar uitstekend aanvullen en die met nog veel andere samengevoegd zouden moeten worden om een completere vooruitgang te bewerkstelligen, een volmaakter begrip van het leven, een integralere benadering van de Godheid. Maar zelfs die samenvoeging, die reeds een teruggaan naar de Geest achter de dingen veronderstelt, volstaat niet; er moet een visie van de toekomst aan worden toegevoegd, van het doel dat de mensheid nastreeft, van de toekomstige verwezenlijking van de wereld, van die 'spirituele revolutie' waarover hij spreekt die een nieuw tijdperk zal inluiden en die de supramentale revolutie is.

In het supramentale bewustzijn is dat allemaal niet langer tegengesteld of wederzijds exclusief; het wordt complementair. Het is alleen maar door de mentale denkwijze dat de dingen worden opgedeeld. Wat een bepaalde mentale denkwijze vertegenwoordigt zou moeten worden verenigd met wat alle andere mentale denkwijzen vertegenwoordigen, om een harmonisch geheel te vormen. Daarin schuilt het wezenlijke verschil tussen de godsdiensten en het ware spirituele leven.

Een godsdienst bestaat bijna uitsluitend uit zijn uiterlijke vorm, uit zijn cultus, uit een samenstel van ideeën, en wordt slechts groot door de spiritualiteit van enkele uitzonderlijke persoonlijkheden. Het spirituele leven, daarentegen, en vooral dat wat de supramentale verwezenlijking zal zijn, is onafhankelijk van elke enge intellectuele denkwijze, van elke beperkte levensvorm. Het omhelst alle mogelijkheden en alle denkwijzen, en maakt ze tot het uitdrukkingsmiddel, tot het voertuig van een hogere en meer universele waarheid.

Een nieuwe godsdienst zou niet alleen overbodig maar ook schadelijk zijn. Wat verwezenlijkt moet worden is een nieuw *leven*.

Een nieuw *bewustzijn* is wat tot uitdrukking moet worden gebracht. Het gaat om iets voorbij de begrenzingen van het intellect en de formuleringen van het mentale. Het is een levende waarheid die zich moet manifesteren.

De essentie en de waarheid van alles moeten in die verwezenlijking kunnen worden opgenomen. Ze moet een zo omvattend mogelijke, zo compleet mogelijke, zo universeel mogelijke uitdrukking van de goddelijke werkelijkheid zijn. Dat alleen is in staat de mensheid en de wereld te redden. Het is de grote spirituele revolutie waar Sri Aurobindo van spreekt en het is wat hij wil dat wij ten uitvoer zouden brengen.

Hij heeft er de grote lijnen van geschetst in [...] *The Supramental Manifestation*. De eerste zin ervan, die ik vandaag heb voorgelezen, bevat de sleutel van het hele probleem, niet alleen individueel maar ook collectief: 'Alles zou veranderen als de mens erin toestemde gespiritualiseerd te worden, maar zijn mentale, vitale en fysieke natuur verzetten zich tegen de hogere wet. Hij is verknocht aan zijn onvolkomenheid.' (E57-58, 88-90)

De vormen van goddelijke macht hebben zich in verschillende wezens belichaamd⁴⁴ met een speciaal doel, voor een speciale actie, op een speciaal moment in de universele evolutie; essentieel zijn ze echter alleen maar gedifferentieerde aspecten van het ene wezen. Hun verschil ligt dus in de specialisatie van hun actie. Overigens is het altijd dezelfde waarheid, dezelfde macht, hetzelfde eeuwige leven dat zich in die belichamingen manifesteert en dat ze op een gegeven moment voortbrengt om een bepaalde reden en met een bepaald doel. Dat gebeurt telkens opnieuw in de geschiedenis, maar het zijn altijd nieuwe belichamingen die gebruikt worden om een nieuwe stap vooruit te zetten [in de evolutie].

De oude vormen [van die belichamingen] kunnen blijven bestaan zoals een vibratie blijft bestaan, maar wat men hun 'historische bestaansredenen' zou kunnen noemen was tot een bepaald moment

beperkt, en de ene [belichaming] wordt door een andere vervangen om een nieuwe stap vooruit te zetten. De vergissing van de mensheid bestaat erin zich altijd te blijven vastklampen aan wat ze achter zich heeft en te verlangen dat het verleden eeuwig zal blijven voortduren. Je moet die dingen gebruiken zolang ze nuttig zijn. De ontwikkeling van elk individu heeft haar eigen verloop, in bepaalde stadia waarvan een godsdienst een voorlopig nut kan hebben; heb je zo'n stadium echter achter de rug, dan moet je tot iets nieuws overgaan en inzien dat het voorgaande stadium wel in de loop van je ontwikkeling nuttig is geweest, maar nu niet meer. Tegen personen die een bepaald punt van ontwikkeling en meesterschap over hun mentale hebben bereikt, zou ik zeker niet zeggen: 'Lees de *Dhammapada*⁴⁵ en mediteer erover'; het zou verloren tijd zijn. Ik zeg het alleen maar tegen degenen die zich nog in het stadium bevinden waarin dat nuttig is.

De mensen blijven met een last op hun schouders lopen. Ze willen niets van het verleden achterwege laten en gaan meer en meer gebogen onder het gewicht van een steeds aangroeiende nutteloze last. Heb je een gids op een stuk van de weg, verlaat dat stuk weg én de gids wanneer je aan het eind ervan gekomen bent, en ga verder! Voor de mensheid blijkt dat heel erg moeilijk. Krijgen de mensen greep op iets wat hen helpt, vinden ze een houvast, dan blijven ze zich eraan vastklampen en willen ze niets anders meer. Zij die dankzij het christendom vooruitgang hebben geboekt, willen het niet meer loslaten en blijven het op hun schouders dragen; zij die dankzij het boeddhisme vooruitgang hebben geboekt, willen het niet meer loslaten en blijven het op hun schouders dragen. De tocht wordt daardoor bezwaard en telkens weer vertraagd.

Heb je een bepaald stadium achter de rug, laat het dan achterwege, laat het verdwijnen in het verleden en ga verder! (E57-58, 225-27)

Is die houding van zich met het ongemanifesteerde vereenzelvigen en de wereld aan haar lijden overlaten geen egoïsme?

Ja. Het is dan ook merkwaardig dat altijd weer hetzelfde is gebeurd: zij [die zich met het ongemanifesteerde wilden vereenzelvigen] hebben op het allerlaatste ogenblik als het ware een ingeving ontvangen dat ze naar de wereld moesten terugkeren en hun werk afmaken. Het is net of hun op de drempel [van het ongemanifesteerde of nirvana] gezegd werd: 'Kom hier nog niet binnen, eerst moet je nog wat gaan werken! Wanneer de wereld klaar is, dan kun je hier binnenkomen.'

Die vluchthouding tegenover de moeilijkheden is inderdaad de grootste vorm van egoïsme. Er wordt gezegd: 'Dit is wat je moet doen [je vereenzelvigen met het ongemanifesteerde], en wanneer alle anderen het ook gedaan hebben, zal het goed zijn voor de hele wereld.' Er is echter slechts een heel kleine elite van mensen klaar om dat te doen, en dat zijn juist degenen die op aarde het nuttigst kunnen zijn, omdat ze meer weten dan de anderen. Ze hebben heel wat moeilijkheden overwonnen en kunnen anderen helpen waar dezen zich machteloos bevinden.

Maar er is de massa van de mensen, de massa in haar geheel... Als enkelen erin geslaagd zijn [het ongemanifesteerde te bereiken], zelfs enkele honderden, spreekt men daarover als ging het om de hele mensheid, terwijl het in werkelijkheid slechts een soort elite van de mensheid is, een selectie. Wat echter die onmetelijke massa betreft, alle mensen die op aarde leven – zie alleen maar in India die enorme bevolking die in de dorpen leeft, op het platteland – zij kunnen onmogelijk de inspanning doen die voor de [geestelijke] bevrijding nodig is en de wereld de rug toekeren om een spiritueel leven te leiden. Ze hebben niet eens de tijd om zich van zichzelf bewust te worden. Ze bestaan maar, aan hun arbeid gebonden als een paard voor de ploeg. Ze volgen de sleur van een leven waar ze meestal niet uit kunnen. Tegen hen ga je niet zeggen: 'Doe zoals ik en alles komt goed.' Want 'doe zoals ik' betekent niets [voor hen]. Er

zijn misschien [op de hele wereld] enkele honderden die het kunnen, meer niet. (E54, 39, 40)

Als je niets doet, kun je ook geen ervaringen hebben. Het hele leven is één ervaringsterrein. Elke beweging die je maakt, elke gedachte die je hebt, elk werk dat je verricht kan een ervaring zijn en zou een ervaring moeten zijn. Het is duidelijk dat vooral het werk een ervaringsterrein is waarin men de vooruitgang moet uittesten die men innerlijk probeert te verwezenlijken.

Blijf je je tijd in meditatie en beschouwing doorbrengen zonder te werken, dan weet je nooit of je vooruit bent gegaan. Je leeft misschien in een illusie, in de illusie dat je vooruit bent gegaan. Doe je echter de een of andere arbeid, dan vormen alle omstandigheden van die arbeid, het contact met de anderen en de materiële bezigheden een ervaringsterrein om je niet alleen van de gemaakte vooruitgang bewust te laten worden, maar ook van de nog te maken vooruitgang. Blijf je in jezelf besloten, zonder actief te zijn, dan is het mogelijk dat je helemaal in een subjectieve begoocheling leeft. Maar vanaf het ogenblik dat je door je arbeid naar buiten komt en contact hebt met anderen en met de omstandigheden en dingen uit het leven, ga je je objectief rekenschap geven of je al dan niet vooruit bent gegaan, of je kalmer bent geworden, bewuster, sterker, onthechter, welke begeerten of voorkeuren je nog hebt, welke zwakheden, of je nog [spiritueel] ontrouw bent. Dat alles kun je bij jezelf nagaan door te werken. Sluit je je daarentegen op in een louter persoonlijke meditatie, dan is het mogelijk dat je in een complete begoocheling gaat leven en er niet meer uitkomt, en dat je gelooft buitengewone dingen te hebben verwezenlijkt terwijl het alleen maar een indruk, een begoocheling is dat je ze verwezenlijkt hebt [...]

Hoe komt het dan, Moeder, dat in India alle spirituele scholen leren dat men de actie moet ontvluchten?

Omdat ze alle gebaseerd zijn op de leer dat het leven een illusie is. Het is begonnen met het onderricht van de Boeddha, die leerde dat het leven de vrucht van de begeerte is en dat er maar één manier is om aan de ellende en het lijden te ontsnappen, namelijk het bestaan te ontvluchten. En het is verder gegaan met Shankara, die daaraan toegevoegd heeft dat het leven niet alleen de vrucht van de begeerte is, maar dat het een totale illusie is en dat je de Godheid niet kunt verwezenlijken zolang je in die illusie leeft. Ik geloof dat voor hem de Godheid niet eens bestond. Hij bestond in elk geval voor de Boeddha niet.

Hadden zij dan werkelijk ervaringen?

Het ligt eraan wat je 'ervaringen' noemt. Ze hadden ongetwijfeld een innerlijk contact met iets. De Boeddha heeft ongetwijfeld een innerlijk contact gehad met iets wat in vergelijking met het uiterlijk leven een niet-bestaan was, en in dat niet-bestaan verdwijnen vanzelfsprekend alle gevolgen van het bestaan. Er is zo'n staat. Men zegt zelfs dat als je die staat twintig dagen kunt aanhouden, je zeker bent je lichaam af te leggen. Ik mag dat graag geloven, op voorwaarde dat je al het [gemanifesteerde] uitsluit. Het kan evenwel ook een ervaring op de achtergrond zijn waarvan men zich bewust blijft zonder dat ze daarom exclusief is, en waarin het contact met de wereld en met het uiterlijk bewustzijn geschraagd wordt door iets wat onafhankelijk en vrij is. Dat is een staat waarin men uiterlijk echt grote vooruitgang kan maken, omdat men zich dan van alles kan losmaken en handelen zonder emotionele banden, zonder voorkeur, met een innerlijke vrijheid die ook uiterlijk tot uitdrukking komt.

Dit laatste is echter noodzakelijk: als je eenmaal de innerlijke vrijheid verworven hebt en het bewuste contact met wat eeuwig en oneindig is, dan moet je tot de actie kunnen terugkeren zonder dat bewustzijn te verliezen; je moet die staat het hele bewustzijn laten beïnvloeden dat op de actie is afgestemd. Sri Aurobindo zegt dat je de hogere

kracht naar beneden moet brengen. Het is of zich een kans voordeed om de wereld te veranderen omdat men een nieuwe kracht is gaan halen – een nieuwe bestaansgradatie, een nieuw bewustzijn – en men die met de uiterlijke wereld in aanraking brengt. De tegenwoordigheid en de uitwerking daarvan hebben dan onvermijdelijke veranderingen tot gevolg en – naar we hopen – een complete transformatie in wat de uiterlijke wereld is.

Wat de Boeddha⁴⁶ betreft zou men dus kunnen zeggen dat hij zonder enige twijfel het eerste deel van de ervaring heeft gehad maar dat hij nooit aan het tweede heeft gedacht, omdat dit in strijd was met zijn eigen theorie. Zijn theorie bestond erin dat je [uit het aardse leven] moest zien weg te komen. Het is evenwel duidelijk dat er maar één manier is om eruit weg te komen, en dat is te sterven. En dan nog. Zoals hij immers zelf gezegd heeft, kun je dood zijn en toch nog sterk aan het leven verkleefd blijven, waardoor je in de kring van wedergeboorten blijft zonder de bevrijding te hebben. Hij heeft in feite het idee erkend dat het door de opeenvolgende levens op aarde is dat men zich kan blijven ontwikkelen en men uiteindelijk tot de bevrijding komt. Voor hem bestond het ideaal er echter in dat er niet langer een wereld zou zijn. Het was alsof hij de Godheid een vergissing aanwreef en de mens maar één iets te doen viel, namelijk die vergissing te herstellen door ze ongedaan te maken. Hij wilde echter redelijk en logisch zijn en kon daardoor geen Godheid aanvaarden. Door wie was die vergissing dan begaan en hoe? Dat heeft hij nooit verklaard. Hij hield gewoon voor dat ze gebeurd was, en dat de wereld begonnen was met de begeerte en zou eindigen wanneer de begeerte eindigde. Hij stond op het punt te zeggen dat de wereld zuiver subjectief is, met andere woorden een collectieve illusie, en dat als de illusie ophield ook de wereld zou ophouden, maar zover is hij niet gegaan. Het is Shankara die het probleem weer heeft opgenomen en die in zijn leer helemaal tot het uiterste is gegaan.

Als men bijvoorbeeld tot de tijd van het onderricht van de rishi's⁴⁷ teruggaat, bestond het denkbeeld nog niet om de wereld te willen ontvluchten. Voor hen moest de verwezenlijking op aarde plaatshebben. Zij voorzagen een Gouden Tijdperk waarin de verwezenlijking op de aarde plaats zou hebben. Het is misschien door een verzwakking van de vitaliteit in het leven van het land [India] dat men de dingen anders is gaan zien. Het is stellig met het onderricht van de Boeddha dat het idee van de vlucht uit de wereld is opgekomen; het heeft de vitaliteit van het land ondermijnd omdat je al het mogelijke hoorde te doen om het leven te verlaten. De uiterlijke werkelijkheid werd een begoocheling en een leugen waar je beter niets meer mee te maken had. Dus sloot men zich ook af van de universele energie en werd de vitaliteit geleidelijk aan minder, en samen met de vitaliteit werden ook de mogelijkheden tot verwezenlijking minder. (E55, 331-34)

Het spirituele leven, het leven van yoga, heeft een groei tot doel waarvan de bekroning een vereniging met het goddelijk bewustzijn is, en het resultaat een zuivering, intensivering, verheerlijking en vervolmaking van wat in elk van ons aanwezig is. Het schenkt ons het vermogen om de Godheid te manifesteren. Het verhoogt het karakter van iedere persoonlijkheid tot zijn volle waarde en brengt het tot het maximum van zijn expressie. Want dat maakt deel uit van het goddelijk plan.

De moraal, daarentegen, gaat te werk door middel van mentale constructies. Zich baserend op een aantal principes betreffende wat wel of niet goed is, houdt ze een ideaal type voor waar iedereen aan hoort te beantwoorden. Het moreel ideaal verschilt, in zijn bestanddelen en in zijn geheel, naar tijd en plaats. Toch verklaart het zichzelf altijd als enig in zijn soort, als een categorische absoluutheid. Het erkent geen ander moreel stelsel dan zichzelf, het gedooft zelfs geen varianten binnenin zichzelf. Alle mensen moeten in de éne gietvorm van het éne ideaal worden gegoten, allen moeten

zonder uitzondering gelijk en eenvormig worden gemaakt. Doordat de moraal uiteraard zo strak en irreëel is, is ze in beginsel het tegendeel van het spirituele leven.

Het is waar dat het spirituele leven de ene essentie in allen openbaart, maar het onthult ook de oneindige verscheidenheid van allen. Het beoogt de verscheidenheid in de eenheid en de vervolmaking in die verscheidenheid. De moraal daarentegen stelt een kunstmatig model tot voorbeeld, daardoor ingaand tegen de verscheidenheid van het leven en de vrijheid van de geest. Ze eist dat allen zich zullen voegen naar een mentaal bedenksel dat onaanvechtbaar en zeer beperkt is. Allen dienen zich in te spannen om dezelfde hoedanigheden en dezelfde ideale natuur te verwerven. De moraal is niet goddelijk en is niet afkomstig van de Godheid, zij is door de mens bedacht en uitsluitend menselijk. Als basis houdt ze een scherpe verdeling tussen goed en kwaad voor, maar dat is slechts een denkbeeldige afbakening. Ze bedient zich van relatieve normen die ze als absoluut wil opleggen, maar goed en kwaad verschillen al naargelang het klimaat, de tijdgeest en het land. (E29, 141, 142)

Heeft de moraal ons niet geholpen om ons bewustzijn te verruimen?

Dat verschilt van persoon tot persoon. Er zijn er die erdoor geholpen worden, anderen worden er helemaal niet door geholpen.

De moraal is iets volkomen kunstmatigs en denkbeeldigs. In het merendeel van de gevallen, onder de besten, zet ze een rem op de waarachtige spirituele inspanning door de morele voldoening dat men zich op de goede weg bevindt en dat men een goed mens is, dat men zijn plicht doet en alle morele vereisten van het leven nakomt. Men is dan zo zelfvoldaan dat men zich niet langer inspant en geen vooruitgang meer boekt.

Het is voor een deugdzzaam mens uiterst moeilijk om de weg Gods te bewandelen. Dit is al vaak gezegd, maar het is absoluut waar.

Doordat hij zozeer over zichzelf voldaan is, heeft hij het gevoel verwezenlijkt te hebben wat hij hoorde te verwezenlijken; hij heeft dan geen aspiratie meer en zelfs niet langer de elementaire nederigheid waardoor men de noodzaak aanvoelt om vooruit te gaan. Zij die hier [in India] sattwisch⁴⁸ worden genoemd, blijven doorgaans behaaglijk in hun deugdzaamheid genesteld en denken er niet aan er ooit nog uit te komen. Zo blijf je uiteraard miljoenen mijlen van de goddelijke verwezenlijking verwijderd.

Wat je echter kan helpen zolang je het innerlijke licht niet hebt gevonden, is voor jezelf een aantal regels opstellen, die natuurlijk niet helemaal strikt en onveranderlijk hoeven te zijn, maar toch voldoende nauwkeurig geformuleerd om je niet van de rechte weg te laten afdwalen of fouten te laten begaan waarvan je de gevolgen je leven lang blijft dragen.

Het is daarom goed voor jezelf een aantal principes op te stellen, die echter met je eigen natuur moeten stroken. Onderwerp je je aan een sociale, collectieve code, dan word je er de slaaf van en ben je eens en voor altijd onmachtig om nog een inspanning tot transformatie te verrichten. (E56, 163-64)

Ik moet hierbij [bij een zopas voorgelezen tekst van Sri Aurobindo] iets opmerken. Ik herinner me niet of Sri Aurobindo er verderop over spreekt, maar die vier activiteiten of verwezenlijkingen waar hij het over heeft (de religie, het occultisme, de spirituele wijsbegeerte en de spirituele ervaring), nodig voor de ontwikkeling en de transformatie van de mens, kunnen niet in gelijke mate door alle mensen beoefend worden.

Wat door het grootste aantal mensen beoefend kan worden – men zou ook kunnen zeggen ‘begrepen’ (al is dat geen echt ‘begrip’) –, namelijk door degenen die bijna uitsluitend in een fysiek bewustzijn leven, is de godsdienstige activiteit, omdat ze steunt op een credo en op vaste praktijken. Een groot aantal mensen dat nog geen noemenswaardige innerlijke ontwikkeling heeft bereikt, kan het pad

van de godsdiensten volgen gewoon door zich aan een geloofsbelijdenis te houden of zich aan een collectieve suggestie te onderwerpen – vooral door zich aan een collectieve suggestie te onderwerpen.

Wat het occultisme betreft moet je reeds een hoger stadium van de ontwikkeling hebben bereikt en meer bewustzijn hebben van de vitale wereld om het spel van de occulte krachten te kunnen kennen, wat onontbeerlijk is om ze te kunnen manipuleren.

De spirituele wijsbegeerte is een middel dat slechts met voordeel kan worden gebruikt door personen met een vrij volledige mentale ontwikkeling, mensen die in het vlak van het intellect ten volle bewust zijn. Voor degenen die de mentale gymnastiek om de acrobatieën van de geest te volgen niet aankunnen, blijft ze een gesloten boek.

Tenslotte, ten aanzien van de vierde activiteit, heeft Sri Aurobindo ons ergens in *The Life Divine* gezegd dat je, om de weg van de spirituele ervaring te volgen, in jezelf een 'spiritueel wezen' moet hebben: je moet zijn wat men 'tweemaal geboren' noemt. Heb je in jezelf geen spiritueel wezen dat op zijn minst rijp is om zich van zichzelf bewust te worden, dan kun je wel proberen spirituele ervaringen na te bootsen, maar het is dan niet meer dan een grove nabootsing of misschien zelfs hypocrisie, het is geen werkelijkheid.

Om die vier wegen tegelijkertijd te volgen en met een integraal nut te beoefenen, moet men bijgevolg reeds een complete persoonlijkheid zijn, in staat om bewust te leven in de vier voornaamste elementen van de menselijke en spirituele natuur. Het spreekt vanzelf dat de innerlijke ontwikkeling niet altijd klaarblijkelijk is naar buiten toe. Je kunt je in aanwezigheid bevinden van iemand die in zich een bewuste spirituele entiteit draagt, klaar voor de meest verheven ervaringen, en hem uiterlijk niettemin onbehouden en onontwikkeld vinden.

Het is ook niet nodig die vooruitgang te volgen in de aangegeven orde. Willen we echter dat onze verwezenlijking integraal is en willen we een algehele transformatie van ons wezen bereiken, dan moeten we de essentie kunnen benutten van wat elk van die middelen te bieden heeft.

Het psychische of spirituele bewustzijn schenkt je de diepe innerlijke verwezenlijking, het contact met de Godheid, de bevrijding van de uiterlijke belemmeringen. Om deze bevrijding echter doelmatig te laten zijn, moet ze een effect op de rest van je wezen hebben. Het mentale moet voldoende open zijn om het spirituele licht van de kennis te kunnen ontvangen; het vitale moet sterk genoeg zijn om de krachten achter de uiterlijke schijn te kunnen manipuleren en meester te blijven; het fysieke moet voldoende gedisciplineerd en georganiseerd zijn om in de handelingen van alledag de diepere ervaring te kunnen uitdrukken en integraal te beleven.

Ontbreekt een van die elementen, dan is het resultaat niet volledig. Het kan gebeuren dat men het een of ander element veronachtzaamt onder voorwendsel dat het niet het belangrijkste, centrale iets is. Ook kan de verwaarlozing van de uiterlijke dingen je zeker niet beletten om in spirituele gemeenschap met de allerhoogste te treden, maar dan alleen maar door het leven te ontvluchten. Willen we een totaal, compleet wezen zijn en een integrale verwezenlijking hebben, dan moeten we onze spirituele ervaring mentaal, vitaal en fysiek naar buiten toe kunnen uitdrukken. Hoe meer onze uitdrukking ervan de volmaaktheid benadert en wordt uitgevoerd door een compleet en volmaakt wezen, des te meer onze verwezenlijking integraal en perfect zal zijn.

Voor wie de integrale yoga wil volgen is er niets overbodig en niets dat verwaarloosd mag worden. Het komt erop aan alles zijn juiste plaats toe te kennen en de leiding te geven aan de instantie die werkelijk het recht op de leiding heeft. (E57-58, 390-92)

Ik heb hier een vraag⁴⁹, maar ze gaat alleen maar over woorden en is dus niet erg interessant [...] Wat wil dat zeggen ‘de mentale gevolgen van het spirituele theorema van het bestaan’? De vraag komt waarschijnlijk van iemand die niet weet wat ‘theorema’ betekent.

Een theorema is de formulering van een waarheid waar men door redeneren toe gekomen is. De term wordt op een nauwkeurig bepaalde wijze gebruikt in de wiskunde, in alle fysieke wetenschappen en ook in de wijsbegeerte. Om op het onderhavige geval terug te komen, het spirituele theorema van het bestaan betreft ‘het absolute in de relativiteit, of de eenheid in verscheidenheid’. Om de mentale gevolgen daarvan te verklaren zouden we aan filosofie moeten doen en ik geloof dat jullie daarvoor nog niet voldoende voorbereid zijn. Als je werkelijk de betekenis ervan wilt begrijpen ... Je hebt de indruk dat de filosofie zich altijd in de marge van de waarheid beweegt; ze is net een raaklijn die almaar nader komt tot wat haar raakpunt zou moeten zijn, almaar nader, maar die dat punt nooit raakt. Er is altijd iets wat de filosofie blijft ontgaan – en, om je de waarheid te zeggen, dat iets is alles.

Zulke dingen kun je alleen maar begrijpen door ze te ervaren: je moet de waarheid *beleven*. Het gaat er niet om de waarheid waar te nemen als met de gewone zintuigen, maar ze vanbinnen te verwezenlijken, dat gelijktijdig bestaan van de twee toestanden [het absolute in de relativiteit, de eenheid in verscheidenheid], die tegelijk bestaan terwijl ze toch tegengestelde zijnstoestanden zijn. Woorden, welke ook, kunnen slechts tot verwarring aanleiding geven. Alleen de ervaring geeft de tastbare realiteit van het iets waar het om gaat: van het gelijktijdig bestaan van het absolute en de relativiteit, van de eenheid en de verscheidenheid, niet als twee toestanden die op elkaar volgen en waarvan de ene door de andere wordt veroorzaakt, maar als één toestand die op twee tegenovergestelde wijzen kan

worden waargenomen al naargelang de instelling tegenover de werkelijkheid.

Woorden als zodanig vertekenen de ervaring. Om met woorden te spreken doe je niet een stap achteruit maar een stap omlaag, en daardoor ontglipt je de essentiële waarheid. Je moet woorden alleen maar gebruiken als een min of meer bruikbaar middel om tot het iets te komen dat niet onder woorden kan worden gebracht. Zo bezien is geen enkele formulering beter dan een andere. De beste formulering van alle is die welke je helpt herinneren, anders gezegd: ze is de werking van de genade gekristalliseerd in een gedachte.

Het is mogelijk dat er geen twee gelijke manieren [van denken of ervaren] zijn, dat ieder de zijne heeft. Men vergisse zich echter niet: je kunt niets vinden door redeneren, alleen maar door aspiratie. Echt vinden doe je niet door studie en analyse, maar door de intensiteit van je aspiratie en door de oprechtheid van je innerlijke ontvankelijkheid.

Ben je waarlijk en uitsluitend op de spirituele waarheid afgestemd, wat ook de naam is die je eraan geeft, dan wordt al het overige bijkomstig. Is die waarheid voor jou alleen van belang en dwingend noodzakelijk, dan volstaat één ogenblik van intense, absolute, totale concentratie om een antwoord te vinden. In dat geval komt de ervaring het eerst en is het pas later, als een gevolg en een herinnering, dat de formulering steeds duidelijker wordt. Zo ben je zeker je niet te vergissen. De formulering kan in meerdere of mindere mate juist zijn, dat heeft niet het minste belang, als je er maar geen dogma van maakt. Ze is juist *voor jou*, dat is voldoende. Wil je haar aan anderen opdringen – wat ze ook is, zelfs indien ze als zodanig volmaakt is – dan wordt ze vals.

Dat is de reden waarom de godsdiensten er altijd naast zitten – altijd. Ze willen immers de formulering van een ervaring standaardiseren en ze aan iedereen als de ontegenzeggelijke waarheid opleggen. De ervaring was authentiek, op zich volledig, overtuigend

... voor degene die ze had. De manier waarop hij haar geformuleerd heeft was uitstekend ... voor hem. Maar haar aan anderen willen opdringen is een fundamentele vergissing met rampzalige gevolgen, altijd, die de mens steeds verder doet dwalen, steeds verder van de waarheid.

Het is om die reden dat alle godsdiensten, hoe mooi ook, de mens altijd tot de ergste buitensporigheden hebben geleid. De misdaden, de gruwelen begaan in naam van de godsdienst behoren tot de donkerste episoden in de geschiedenis van de mensheid. En dat alles komt gewoon door die kleine vergissing aan de basis: willen dat wat voor één individu waar is ook voor de massa of voor de collectiviteit waar zou zijn.

De weg moet worden getoond en de deuren moeten worden geopend, maar iedereen moet zelf de weg bewandelen en door die deuren op zijn persoonlijke verwezenlijking afgaan.

De enige hulp die men mag en moet ontvangen is die van de genade. Zij neemt bij eenieder de vorm aan die hij behoeft. (E57-58, 461-63)

[44.](#) De Moeder heeft het hier over de 'avatars', rechtstreekse belichamingen van de Godheid in de evolutie van de aarde (zie hoofdstuk 1).

[45.](#) Een boeddhistische tekst, oorspronkelijk geschreven in het Pali, die door de Moeder in haar avondlessen werd becommentarieerd.

[46.](#) Volgens de Moeder was de Boeddha 'een van de grootste denkers en openbaarders die een oplossing voor de kwalen van de mensheid hebben gezocht'. (E55, 360)

[47.](#) De vereerde Indiase wijzen aan wie de Veda's werden ingegeven.

[48.](#) Volgens de Indiase terminologie is een 'sattwisch' mens iemand die bewogen wordt door de principes van kennis, evenwicht en licht; een 'rajasisch' mens is steeds doende en geeft zich over aan zijn begeerten en hartstochten, terwijl de 'tamasische' mens leeft in inertie, onwetendheid en duisternis.

[49.](#) Degenen die de avondlessen van de Moeder bijwoonden, konden ook vooraf schriftelijk vragen stellen.

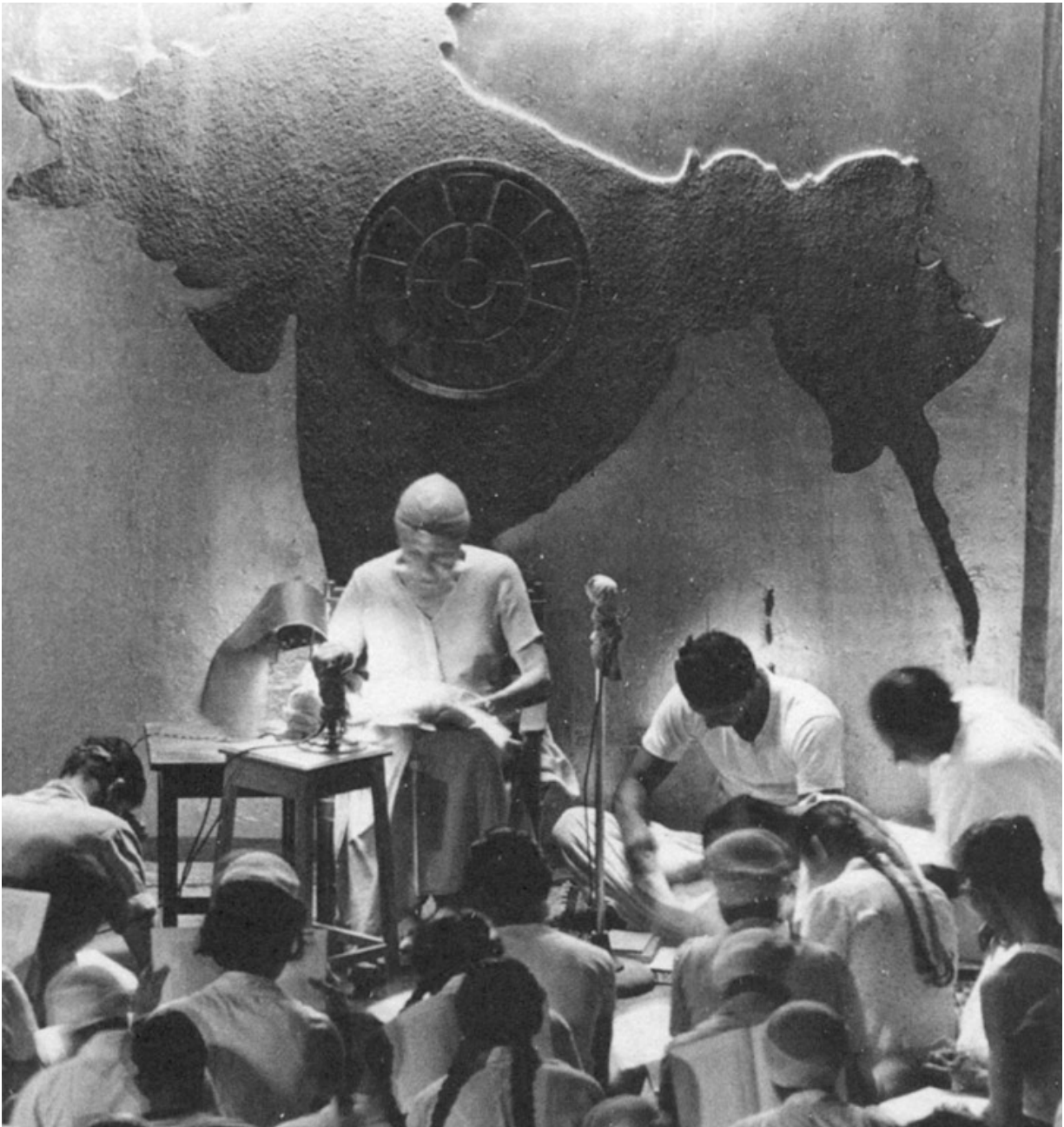
12. Wetenschap en materialisme

De wetenschap bevindt zich op de toppen van het gewone bewustzijn. Voor de wetenschap is waar wat zich op aarde bevindt, om de eenvoudige reden dat het er is. Wat ze de natuur noemt, is voor haar de opperste werkelijkheid en haar doel bestaat erin een theorie op te stellen om de werkingen van de natuur te verklaren. Ze klimt daarom zo hoog als het fysieke bewustzijn maar kan en spant zich in om de beginselen te ontdekken van wat ze de ware, de reële wereld noemt. In feite interpreteert ze de 'oorzaken' aan de hand van de 'gevolgen', want ze is begonnen met het bestaande [d.i. het veruiterlijkte of gemanifesteerde] voor het ware, voor het reële te nemen, en ze probeert de dingen alleen maar mentaal te verklaren.

Voor het yogisch bewustzijn, daarentegen, is deze wereld niet de ultieme werkelijkheid. Door voorbij het mentale in het bovenmentale te stijgen en daarna in het supramentale over te gaan, dringt het yogisch bewustzijn door tot de goddelijke wereld van de fundamentele waarheden. Wanneer het van daaruit naar beneden kijkt, ziet het wat hierbeneden met die waarheden gebeurd is, hoe ze vervormd en helemaal vervalst zijn geworden. Voor de yogi is deze zogenaamde feitelijke wereld daarom een leugen en geenszins de ware werkelijkheid. Deze wereld is niet wat ze hoort te zijn, ze is zelfs het tegendeel daarvan – terwijl voor de wetenschapsmens deze wereld absoluut fundamenteel is.

Het is ons doel de dingen te veranderen. De wetenschapsmens zegt dat alles wat bestaat natuurlijk is en fundamenteel niet kan worden veranderd. De wetten waar hij het doorgaans over heeft zijn echter de schepping van zijn eigen mentale bewustzijn, en doordat hij aanneemt dat de natuur zoals ze is de ware basis uitmaakt, veranderen de dingen voor hem fundamenteel niet en kunnen ze

ook niet veranderen. Volgens ons kan dat alles echter worden veranderd, omdat wij weten dat er iets hogers is, een goddelijke waarheid die zich probeert te manifesteren. Hierbeneden bestaan geen vaste wetten; trouwens, de wetenschap zelf geeft toe, op momenten dat ze niet al te dogmatisch is, dat wetten niets dan mentale constructies zijn. Het gaat alleen maar om gelijkenissen, overeenkomsten, en als het mentale alles zou kunnen onderzoeken, zou het moeten constateren dat geen twee dingen hetzelfde zijn.

De Moeder gaf de Entretiens altijd voor een kaart van 'het ware India'.

De wetten komen overeen met de werking van het mentale; het proces van de supramentale manifestatie is helemaal anders; men zou zelfs kunnen zeggen dat het het tegenovergestelde van het mentale proces is. In de supramentale verwezenlijking zal elk ding in

zich een waarheid dragen die zich op elk ogenblik kan manifesteren zonder geconditioneerd te zijn door wat eraan vooraf is gegaan of door wat erop volgt. De complexe aaneenschakeling van het verleden en het heden, waardoor de processen van de natuur zozeer de schijn van een onverbiddeijk determinisme verkrijgen, is niets anders dan een mentale wijze van de dingen te bezien; ze is geen bewijs dat alles wat bestaat onontkoombaar is en niet anders kan zijn.

De kennis van de yogi dient trouwens de onzinnige theorie van replek die voorhoudt dat alles wat gebeurt een directe daad van God is. Zodra je tot het supramentale kunt opklimmen stel je immers vast dat de wereld vals en vervormd is. De supramentale waarheid is er nog niet in geslaagd zich te manifesteren.⁵⁰ Hoe zou de wereld dan een waarachtige uitdrukking van de Godheid kunnen zijn? Pas wanneer het supramentale hier beneden gevestigd zal zijn en alles zal besturen, zal men kunnen zeggen dat de opperste wil zich uitsluitend en in al zijn authenticiteit heeft gemanifesteerd.

Tegelijkertijd moeten we echter vermijden de leugenachtigheid van deze wereld op gevaarlijke wijze te overdrijven, zoals sommigen doen die tot een hoger bewustzijn zijn opgeklommen. Zo is het Shankara en anderen zoals hij vergaan; ze hebben een glimp van het ware bewustzijn opgevangen en die ervaring vormde zo'n scherp contrast met de leugenachtigheid van deze wereld dat ze het idee gingen uitdragen dat het heelal niet alleen vals is, maar bovendien een onwerkelijke illusie waar men eens en voor altijd uit weg moet zien te komen. Wij van onze kant, wij zien ook die leugen, maar we weten dat dit heelal veranderd moet worden en niet als een illusie aan zijn lot overgelaten. De waarheid wordt [door dit heelal] slecht weergegeven; er is [aan de oorsprong van dit heelal] iets gebeurd dat de goddelijke werkelijkheid heeft geperverteerd, maar toch is deze wereld bestemd om die werkelijkheid te veruiterlijken. De

goddelijke werkelijkheid veruiterlijken is de grond van onze yoga.
(E30-31, 225-27)

Ik geloof dat een van de grootste problemen bij het vat krijgen op de aard der dingen voortkomt uit een denkbeeldige vereenvoudiging waarbij aan de ene kant de geest en aan de andere kant de materie wordt geplaatst. Het is deze domme vergissing die bewerkstelligt dat men er niets meer van snapt. Er is enerzijds de geest en anderzijds de materie – gemakkelijk is dat. Behoor je dus niet tot de geest dan behoort je tot de materie, en behoort je niet tot de materie dan behoort je tot de geest. Maar wat noem je geest en wat noem je materie? Er bestaat een onbeperkte gradatie van de dingen, een getraptheid zonder eind. Het heelal is een eindeloze aaneenschakeling van werelden en bewustzijnstoestanden. Waar eindigt je materie en waar begint je geest in die gradatie van een steeds grotere fijnstoffelijkheid? Je hebt het almaar over ‘geest’, maar waar begint hij, die geest van jou? Waar je niets meer kunt zien, is het daar? Maar dan breng je bij de geest bijvoorbeeld alle wezens uit het vitale onder omdat je ze in je normale toestand niet kunt zien [...]

Het is zoals met degenen die zeggen dat je in de materie bent wanneer je leeft, en ben je dood, dan ben je in de geest. Punt. Je moet je geest dus van de materie bevrijden, je moet sterven opdat je geest van de materie bevrijd zou worden. Door dit soort dwaasheden begrijp je uiteindelijk niets meer. Maar ze hebben niets te maken met de wereld zoals ze werkelijk is.

Voor het menselijk bewustzijn zoals het nu is, zijn er oneindig meer onzichtbare dingen dan zichtbare. Wat je kent, de dingen die voor je zichtbaar zijn en waar je je bewust van bent, dat is zo ongeveer als de schil van een sinaasappel in verhouding tot de hele vrucht – en dan nog in de veronderstelling dat het een sinaasappel is met een heel dunne schil, geen dikke! Als je dus alleen maar de schil van de sinaasappel kent, weet je niet veel van de vrucht in zijn geheel af. Dat is ongeveer zoals de dingen er nu voor staan wat de mens

betreft. Alles wat hij van het heelal afweet, is niet meer dan een dunne korst aan de oppervlakte, en zelfs die kent hij nog slecht. Toch is dat alles wat hij kent; de rest blijft buiten zijn bereik. (E56, 101-102)

Begeef je je in een enigszins wijsgerige, psychologische en subjectieve bewustzijnstoestand, dan kun je gemakkelijk een soort 'objectieve onwerkelijkheid' van de dingen ervaren. Wat voor ons gewone bewustzijn het enig werkelijke, tastbare, concrete en meetbare is, wordt ongrijpbaar, bijna substantieloos, en is alleen nog maar werkelijk voor het bewustzijn waardoor het wordt waargenomen. De werkelijkheid is dus erg variabel en kan soms zelfs tegengestelde vormen aannemen naargelang de manier waarop ze door het bewustzijn wordt waargenomen.

Beschouwen we de verscheidene verklaringen van de wereld, de verscheidene manieren waarop de verklaring van de wereld werd geformuleerd, dan zien we een menigte opvattingen die elkaar soms radicaal tegenspreken en die niettemin bewustzijns waarnemingen zijn met hetzelfde iets als voorwerp. Zo is er bijvoorbeeld de extreme opvatting dat alles wat bestaat de volledige, algehele uitdrukking is van de goddelijke wil – er is wat men een school van denkers zou kunnen noemen die, zich op hun persoonlijke ervaring baserend, hebben bevestigd dat alles op volmaakte wijze de uitdrukking van de goddelijke wil is – met daarnaast het andere extreem, namelijk de zienswijze dat de wereld een soort chaos is zonder enige samenhang, ontstaan om onbekende redenen en op niet geweten wijze met een onbekend doel, zonder de minste logica, zonder oorzakelijk of onderling verband, een toeval dus. De wereld bestaat nu eenmaal, maar men zou niet kunnen zeggen waarom.

Neem je die twee extremen en je bestudeert alles wat erover gezegd, geschreven en onderwezen is, alles wat over de wereld gedacht is van het ene extreem tot het andere, en kun je dat allemaal samen overzien, dan kom je tot de conclusie dat,

aangezien het over dezelfde wereld gaat en de verklaringen zo totaal verschillend zijn, die wereld slechts bestaat in het bewustzijn van degene die ze waarneemt. 'iets' moet er fundamenteel gegeven zijn, maar dat iets moet zich bevinden voorbij hetgeen de mensen erover denken, heel ver eraan voorbij, het moet iets totaal anders zijn. En zo krijg je het gevoel van een totaal ongrijpbare werkelijkheid.

In de grond is de werkelijkheid van de wereld voor ieders bewustzijn ook volkomen subjectief. De wereld heeft geen objectieve werkelijkheid, want aan de ene kant kan men zeggen dat ze het resultaat is van het in de hoogste mate bewuste opperste bewustzijn, en aan de andere kant dat ze iets is met geen andere bestaansreden dan een onbegrijpelijk toeval. En toch zijn beide opvattingen toepasbaar op iets wat een en hetzelfde is [...]

Elk heeft zijn idee, min of meer duidelijk, min of meer beredeneerd, min of meer nauwkeurig, en dat idee noemt hij de wereld. Elk heeft zijn manier van zien, zijn manier van aanvoelen en zijn persoonlijke relatie met al het overige, en het is dat wat hij de wereld noemt. Hij plaatst zichzelf natuurlijk in het midden, en de hele wereld moet zich daaromheen schikken zoals hij ze waarneemt, aanvoelt, begrijpt en begeert, zoals hij erop reageert. Aangezien dat echter voor elk persoonlijk bewustzijn anders is, betekent het dat wat de wereld wordt genoemd – dat iets op zich – ten enenmale aan onze waarneming ontsnapt. Het moet iets anders zijn [dan wat we waarnemen] en het moet mogelijk zijn boven ons persoonlijk bewustzijn uit te stijgen om te begrijpen wat het is. Sri Aurobindo noemt deze bewustzijnssprong 'de overgang van de lagere naar de hogere hemisfeer'. In de lagere hemisfeer zijn er evenveel heelallen als er individuen zijn, in de hogere hemisfeer is er 'iets' dat is wat het is en waarin alle bewustzijnseenheden moeten samenkomen. Dat noemt hij 'het waarheidsbewustzijn'. Naarmate het menselijk bewustzijn vooruitgaat, krijgt het toenemend besef van die relativiteit

en tegelijkertijd volgt er een soort aanvoelen, een vage indruk dat er een waarheid is die niet op de gewone manier kan worden waargenomen, maar die toch op de een of andere manier waarneembaar moet zijn. (E57-58, 230-32)

Het enig waarlijk belangrijke dat de moderne wetenschap heeft ontdekt is dat, vanuit louter uiterlijk en fysiek oogpunt, de dingen niet zijn wat ze schijnen te zijn. Bekijk je een menselijk wezen, een voorwerp of een landschap, dan neem je dat waar door middel van je ogen, van je tastzin, van je gehoor en, bij sommigen, van je reuk en smaak. Nu komt de wetenschap je zeggen: 'Dat is allemaal een begoocheling: je ziet de dingen helemaal niet zoals ze zijn, je voelt ze niet zoals ze zijn, je ruikt ze niet zoals ze zijn, je proeft ze niet zoals ze zijn. Het is de bouw van je organen die je op een bepaalde wijze met de dingen in aanraking brengt, maar dat is iets wat totaal oppervlakkig is, uiterlijk, illusoir en onwerkelijk.' Vanuit het standpunt van de wetenschap zijn jullie een geheel van ... niet eens van atomen maar van iets wat nog veel minder waarneembaar is dan een atoom en dat onophoudelijk in beweging verkeert. Er is niets dat in feite een lichaam is, een neus, ogen of een mond, dat is allemaal niets dan schijn. En de wetenschapsmensen komen tot de conclusie – net zoals de verstokte spiritualisten van de oude stempel – dat de wereld een illusie is. Dat is een belangrijke ontdekking, een heel belangrijke. Nog een stap verder en ze zullen de waarheid vinden. Als iemand je dus komt zeggen: 'Maar dit hier zie ik toch, ik raak het toch aan, ik voel het toch, ik ben daar zeker van', dan is dat wetenschappelijk gesproken onzin. Alleen iemand die de dingen nooit wetenschappelijk bestudeerd heeft kan zoiets zeggen. Langs een diametraal tegenovergestelde weg zijn [wetenschap en spiritualiteit] dus tot dezelfde gevolgtrekking gekomen: de wereld zoals je ze ziet is een illusie.

Wat zit daar nu achter dat waar is? Personen met spirituele kennis zullen je zeggen: 'Wij hebben de ervaring [van de wereld zoals ze

is]’, maar dat is vanzelfsprekend een zuiver subjectieve ervaring; er is nog geen terrein waar ieder op absolute wijze staande kan houden dat dat soort ervaring ook voor alle anderen ontegensprekelijk is. Ieders ervaring is voor hemzélf ontegensprekelijk. En als je nog wat verder gaat...

De waarde van een ervaring of van een [innerlijke] ontdekking zou misschien kunnen worden aangetoond door de macht die ze schenkt – de macht om de schijn van de dingen, de omstandigheden en de wereld zoals ze ons voorkomt te veranderen en te transformeren volgens de wil die zich in de ervaring manifesteert. Ik ben van mening dat het meest algemene overtuigende bewijs van de geldigheid van een persoonlijke of collectieve ervaring haar vermogen zou zijn om de dingen – de schijnbare dingen die we de wereld noemen – anders te maken dan ze zijn. Subjectief gezien is de uitwerking van de ervaring op een persoonlijk bewustzijn een ontegensprekelijk bewijs; voor wie de gelukzaligheid heeft verwezenlijkt, de soevereine vrede, de nooit afnemende vreugde, de diepe kennis der dingen, is dat als bewijs meer dan doorslaggevend. De uitwerkingen [van de ervaring] op de uiterlijke dingen hangen echter van heel wat meer dan de ervaring zelf af. Die hangen misschien zelfs van de oeroorzaak van de ervaring af. In dat alles blijkt er evenwel één iets te zijn dat als een aanvaardbaar bewijs zou kunnen gelden, ook voor degenen die de ervaring niet hebben gehad, namelijk de *macht* over anderen en over dingen die voor het gewone bewustzijn ‘objectief’ zijn.

Als er bijvoorbeeld iemand was die de bewustzijnstoestand waarover ik het net had verwezenlijkt heeft, samen met de macht om hem op anderen over te dragen, dan zou dat ten dele (alleen maar ten dele) een bewijs zijn van de werkelijkheid van zijn ervaringen. Ging dat echter nog een stap verder en kon de bewustzijnstoestand waarin hij zich bevindt – bijvoorbeeld een toestand van volmaakte harmonie – die harmonie ook in de uiterlijke wereld opwekken, in wat

ogenschijnlijk geen harmonie is, dat zou dat volgens mij het gemakkelijkst aanvaardbare bewijs zijn, zelfs voor de wetenschappelijk-materialistische geest. Als de begoochelende schijn [van de wereld] veranderd kon worden in iets wat mooier is, harmonischer, gelukkiger dan de wereld waarin we nu leven, dan zou dat misschien een onweerlegbaar bewijs zijn. En als we dat nog verder doordreven en als, zoals Sri Aurobindo het ons beloofd heeft, de kracht, het bewustzijn en het licht van het supramentale deze wereld konden transformeren en een nieuwe soort [voorbij de mens] scheppen, dan zou, zoals de apen en de andere dieren (als ze konden spreken) het bestaan van de mens niet kunnen ontkennen, de mens het bestaan van de nieuwe [supramentale] wezens niet kunnen ontkennen, op voorwaarde dat het verschil met de menselijke soort voldoende groot is om zelfs door de bedrieglijke organen van de mens te kunnen worden waargenomen. (E57-58, 272-74)

U hebt gezegd dat de wereld en de duisternis samengaan. Wat is daar de oorzaak van?

De oorzaak is dat het licht duisternis is geworden en het bewustzijn onbewustheid. Hoe kan ik dat uitleggen? Je zou het een ongelukkig toeval kunnen noemen, als je wilt, als het je denken voldoet. Het was misschien alles bij elkaar het beste dat kon gebeuren, wie zal het zeggen? Alles hangt af van het standpunt dat je inneemt. Er moet ongetwijfeld een bewustzijn zijn geweest waarin dat was voorzien, en als het niet vermeden is, dan wil dat zeggen dat het op het programma stond! Dit is een menselijke manier van het probleem te zien; in de [hogere] regionen ervaar je het helemaal anders. Je zou er ook een verhaal over kunnen vertellen⁵¹ dat het onderwerp van een prachtig drama zou kunnen uitmaken, maar dat is dan ook niet meer dan een verhaal, een manier van de dingen voor te stellen.

Een verhaal heeft slechts waarde in zoverre het je tot inzicht kan brengen. Hé, dit is een interessant onderwerp: een verhaal, met andere woorden een manier om de dingen voor te stellen, heeft slechts waarde in zoverre je een inzicht kan verschaffen in zijn onderwerp. Een taal (die een soort verhaal is) heeft slechts waarde in zoverre ze je in relatie met de werkelijkheid kan brengen. De wetenschap is een taal, de kunst is een taal. Elke vorm van activiteit is als het ware een taal, anders gezegd een uitdrukkingwijze, en een uitdrukkingwijze heeft slechts waarde voor zover ze je in aanraking brengt met wat ze wil uitdrukken. Dit is een erg interessante veralgemening, want breng er alle categorieën in onder die je maar wilt en je zult zien dat ze waar blijft.

Het is hetzelfde met alles. De manier om het heelal en de universele waarheid te formuleren is weer een taal, en alles hangt af van de persoon die zich ervan bedient en van de persoon aan wie men het inzicht wil overbrengen. Hoe men het ook wendt of keert, als het jou tot inzicht brengt, is dat alles wat nodig is. Brengt het je niet tot inzicht, dan heeft het voor jou niet de minste waarde, ook al is het het wonder der wonderen of de waarheid der waarheden. Dit is een wezenlijk pragmatische kijk op het heelal: de dingen hebben slechts waarde in zoverre ze datgene verwezenlijken waarvoor ze gemaakt werden, en de interessantste wijsgerige stelsels ter wereld dienen nergens toe als mensen ze niet begrijpen. De mooiste kunstwerken ter wereld zijn van geen nut voor mensen die er niet door op de weg van de waarheid worden geholpen. De meest volmaakte yoga ter wereld is nutteloos voor degenen die er niet door tot de verwezenlijking worden geleid.

Heb je eenmaal die zin voor relativiteit, dan is het voor jou afgelopen met alle dogmatisme, alle sektarisme, alle absolutisme waardoor mensen altijd geloven dat wat zij goed hebben bevonden 'de waarheid' is. Het is de waarheid voor henzelf, niet noodzakelijk voor hun buurman. En wat de buurman denkt, is de waarheid voor hem.

En als je van iets denkt: dit is idioot, het dient nergens toe, maar het helpt hem de waarheid te verwezenlijken, dan is het uitstekend en zelfs het best mogelijke – voor hem.

Zo is het met alles, alles wat op aarde bestaat. Wil je niet door en door bekrompen blijven, oogkleppen dragen en slechts naar het puntje van je eigen neus blijven staren, dan moet je beginnen met dat te begrijpen. Je moet inzien dat de dingen in het heelal op een doel afgaan, dat ze waarde hebben in zoverre ze dat doel helpen verwezenlijken, en dat die waarde volkomen relatief is. Wat goed is voor de een is misschien niet goed voor de ander. Wat goed is op een gegeven ogenblik is misschien niet goed op een ander. Alle dogmatisme is bijgevolg absurd.

Het is gemakkelijk te zeggen: 'Dit is dus waar, ik weet nu dat het de waarheid is en ik zal nooit meer anders denken.' Dat is gemakkelijk. Er is misschien inderdaad iets wat je opeens in contact met een bepaald licht heeft gebracht; je bent je misschien van jezelf bewust geworden, van iets wat boven je uitgaat en de werkelijkheid van je wezen is, dus is dat prima wat jou betreft. Ga je dan echter niet voorstellen dat je van deur tot deur, van stad tot stad en van land tot land moet rondbazuinen: 'Ik heb de waarheid in pacht', want wat voor jou waar is, is het misschien bij lange na niet voor iemand anders. Wat je gezien hebt, draagt zijn waarheid in zich, het draagt zijn hele waarheid in zich, maar de echte bestaansreden van die waarheid was jou te helpen jezelf te ontdekken, de waarheid van je wezen te vinden. Het is goed mogelijk dat ze je buurman geen zier helpt, als je tenminste niet over een behoorlijke overredingskracht beschikt en hem niet overtuigt de dingen te zien zoals je ze zelf hebt gezien. Maar dat heeft niet veel waarde.

Heb je dat eenmaal begrepen, dan vraag je niet meer: 'Waarom is er zoveel verscheidenheid in de wereld? Waarom die massa dingen? Waarom al die verwarring? Waarom?' Het is alleen maar een warboel omdat jij er niets van snapt en omdat de dingen zich niet op

hun plaats bevinden. Bevonden de dingen zich op hun plaats, dan zou het niet langer een warboel zijn. En zo komen we tot het besluit dat je geen atoom uit de wereld kunt wegnemen zonder het heelal te ontwrichten. Alles wat is, is noodzakelijk; was het niet noodzakelijk, dan zou het er niet zijn. Het geheel van de dingen in zijn volledigheid is onontbeerlijk om de Godheid te verwezenlijken. Nam je er één iets uit weg, dan zou er een leemte in de verwezenlijking ontstaan. En ik heb het niet enkel over materiële dingen, over punten in de materiële wereld, ik heb het over alle diepten [van het bestaan]. Zeg je dus zoals veel mensen: 'Hoe goed zou het niet zijn als dit of dat er niet was in de wereld', dan geef je blijk van onwetendheid. (E50-51, 315-18)

Is het niet mogelijk het heelal in zijn werkelijkheid te kennen, zoals het is op zich, onafhankelijk van de waarnemer of de denker?

Er is een middel, ja: door vereenzelviging. Dit is echter vanzelfsprekend een middel helemaal buiten de fysieke processen om. Ik denk dat de onmacht [van de wetenschap] alleen voortkomt uit het gebruikte procédé, doordat ze in een totaal oppervlakkig bewustzijn is blijven steken waarin het verschijnsel dat zich één keer heeft voorgedaan zich telkens opnieuw moet voordoen. Drijft ze haar opzoekingen ver genoeg door, dan zal ze plotseling op een punt komen waar haar fysieke procédés waardeloos blijken. In de grond kan men alleen maar kennen wat men zelf is. Als je dus het heelal wilt kennen, moet je het heelal worden. Fysiek kun je het heelal niet worden, maar er is misschien een ander middel om het heelal te worden, namelijk in het bewustzijn. Vereenzelvigd men zijn bewustzijn met het universele bewustzijn, dan weet men hoe het allemaal in elkaar zit. Dat is het enige middel, er is geen ander.

Het is een absoluut feit dat je slechts kent wat je bent; wil je iets kennen, dan moet je het worden. Velen werpen dan natuurlijk tegen dat zoiets onmogelijk is, maar dat komt doordat ze in een bepaald

vlak blijven. Het is evident dat als je in het materiële en in het mentale vlak blijft, je het heelal niet kunt kennen, omdat het mentale niet universeel is. Het is slechts één uitdrukkingvorm van het heelal. Slechts door een essentiële vereenzelviging kun je de dingen kennen, niet van buiten naar binnen maar van binnen naar buiten. Dat is niet onmogelijk. Het is zelfs heel goed mogelijk. Het is gedaan. Maar het kan niet gedaan worden door middel van instrumenten, hoe geperfectioneerd die ook zijn. Je moet daar nog iets anders bij betrekken, andere bestaansgradaties, andere werkelijkheden dan de louter materiële [...]

Je kunt alles weten, maar je moet er het middel toe kennen. Dat middel kun je niet leren in boeken, je kunt het niet formuleren met cijfers. Het is slechts mogelijk door het in praktijk te brengen, en dat vraagt zelfverloochening, toewijding, volharding en hardnekkigheid, in een veel grotere mate dan de oprechtste, eerlijkste, onzelfzuchtigste geleerden ooit hebben betoond.

Ik moet echter zeggen dat de wetenschappelijke methode een uitstekende discipline is. Daartegenover staat de methode die de Boeddha heeft voorgeschreven om zich van zijn begeerten en van de begoocheling van de wereld te bevrijden, een van de merkwaardigste disciplines die de aarde ooit heeft gekend. Die twee disciplines bevinden zich aan tegenovergestelde polen, maar ze zijn allebei uitstekend; wie de ene of de andere in alle oprechtheid volgt, bereidt zich werkelijk op het pad van yoga voor. Het is voldoende als dat ergens een klein klikje tot gevolg heeft, als je erin slaagt uit je enigszins te enge zienswijze te komen, aan de ene pool of aan de andere, opdat je zou kunnen overgaan in een integraliteit die tot de waarheid en het opperste meesterschap leidt.

Ik weet niet of de onwetendheid de grootste belemmering is op de weg van de mensheid. We hebben gezegd dat de belemmering bijna uitsluitend mentaal is en dat de mens veel complexer is dan een louter mentaal wezen, hoe mentaal hij ook mag zijn. Omdat hij de

laatste schepping van de natuur is, is hij ook haar jongste mogelijkheid; zijn mentale activiteit heeft daarbij een in verhouding enorm aandeel verkregen omdat hij zo trots is het enige wezen op aarde te zijn dat een dergelijk instrument tot zijn beschikking heeft. En dat is hij inderdaad, al weet hij het niet altijd goed te gebruiken. Het is evenwel niet [met het mentale bewustzijn] dat hij de oplossing zal vinden. Hij moet erbovenuit kunnen stijgen. (E55, 363-65)

In dit hele onderricht [van de *Dhammapada*] is er iets opmerkelijks, namelijk dat je nooit gezegd wordt dat juist leven of juist denken het gevolg is van een pijnlijke inspanning of opoffering, maar dat het integendeel de hoogst aangename staat is die alle lijden geneest. In die tijd, de tijd van de Boeddha, was het spirituele leven vreugde en gelukzaligheid. Het was een staat van hoogste geluk, de staat die je vrijmaakt van alle hinderlijke wereldse dingen, van alle lijden, van alle zorgen, die je gelukkig maakt, voldaan, tevreden.

Het is het materialisme van de moderne tijd dat de geestelijke inspanning tot iets pijnlijks en een opoffering heeft gemaakt, tot een moeizame verzaking van alle zogenaamde levensvreugden.

De nadruk op de uitsluitende realiteit van de fysieke wereld, van de fysieke geneugten, van de fysieke vreugden, van de fysieke bezittingen is het gevolg van de materialistische tendens van de menselijke beschaving. Iets dergelijks was in vroegere tijden ondenkbaar. Integendeel, het waren de teruggetrokkenheid, de concentratie, de bevrijding van alle materiële zorgen, de toewijding aan de spirituele vreugde die het geluk uitmaakten.

Van dit standpunt uit bezien is het zo duidelijk als wat dat de mensheid er niet op vooruit is gegaan. Daarbij hebben degenen die in centra van de materialistische beschaving geboren zijn in hun onderbewustzijn de verwrongen overtuiging meegekregen dat alleen materiële dingen werkelijk zijn, en dat het een bijna sublieme inspanning en een teken van een uitzonderlijke opofferingsgeest is zich niet met materiële dingen bezig te houden. Niet van 's ochtends

tot 's avonds bezig te zijn met allerlei fysieke voldoeningen, fysieke genoegens, fysieke gewaarwordingen en fysieke interesses, wordt beschouwd als het teken van een ongewone geest. Men geeft er zich geen rekenschap van, maar de hele moderne beschaving is gegrondvest op de opvatting: wat men kan aanraken, daarvan is men zeker dat het werkelijk bestaat; wat men kan zien, daarvan is men zeker dat het werkelijk bestaat; wat men in zijn mond kan stoppen, daarvan is men zeker dat het werkelijk bestaat. Maar de rest? We zijn er niet zeker van dat dat geen ijdele dromen zijn en dat we erdoor niet het onwerkelijke voor het werkelijke nemen, de schaduw voor de prooi. Op de keper beschouwd, wat valt erbij te winnen? Wat dromen. Maar heb een flinke bundel geld in je zak en je bent er zeker van dat je die hebt.

Die houding is overal en achter alles aanwezig. Krab de schijn een beetje weg en je vindt haar in je eigen bewustzijn. En af en toe hoor je in jezelf iets fluisteren: 'Kijk uit, laat je maar niet om de tuin leiden.' Bedroevend is dat.

Er wordt ons gezegd dat de evolutie progressief is en dat ze een opgaande spiraalvormige ontwikkeling volgt. Ik twijfel er niet aan dat wat men in de moderne steden voor comfort aanziet een veel hogere graad van comfort is dan dat van de holenmens. In de oude verhalen had men het echter altijd over een vermogen om de dingen te voorzien, over de gave van profetie, over de aankondiging van gebeurtenissen door visioenen, over een intieme omgang van het leven met iets fijnstoffelijkers dat voor de mensen uit die tijden een zeer concrete werkelijkheid bezat. Als men nu in al die mooie en zo comfortabele steden iets [geestelijks] van de hand wil wijzen, wat zegt men? 'Dat is maar een droom, het is niets dan verbeelding.'

De mens met een innerlijk leven wordt scheef aangekeken; men vraagt zich af of hij wel goed bij zijn verstand is. Wie zijn tijd niet doorbrengt met te proberen rijk of rijker te worden, of zijn comfort en welbevinden te vergroten, of een betere positie te verkrijgen, of een

belangrijk personage te worden, die vertrouwt men niet. Men vraagt zich af of hij ze wel allemaal op een rijtje heeft. En dat alles maakt deel uit van de atmosfeer, van de lucht die men inademt, van de inhoud van de gedachten die men van anderen ontvangt, zozeer dat het volkomen natuurlijk lijkt. Men voelt niet aan dat het een groteske monsterachtigheid is. Zich wat meer van zichzelf bewust worden, in contact komen met het leven achter de uiterlijke schijn, dat lijkt van alle dingen niet het beste. Ga je op een comfortabele stoel zitten voor een goed gevulde tafel en prop je je maag vol met lekkere spijzen, dan lijkt dat beslist veel concreter en veel interessanter. En overzie je de afgelopen dag en maak je de balans van die dag op, dan kruis je hem aan als een goede dag als hij je materieel voordeel heeft gebracht, of de een of andere vorm van plezier, of een fysieke voldoening. Heb je echter een levensles moeten leren, heb je een tik op je vingers gekregen om je duidelijk te maken dat je nog een grote onbenul bent, dan dank je de genade daar niet voor maar je zegt: 'Het leven is niet altijd leuk!'

Wanneer ik die oude teksten lees, heb ik de indruk dat we in innerlijk opzicht, wat het ware leven betreft, enorm achteruit zijn gegaan, en dat we de werkelijkheid van het innerlijk leven hebben verzaakt voor wat vernuftige mechanieken en bemoedigingen van de fysieke luiheid door het gebruik van instrumenten of apparaten die de inspanningen in het leven verminderen. We hebben de [innerlijke] zin verloren en er is een inspanning nodig om de zin van het leven te leren, de reden van het bestaan, het doel waar we op af moeten gaan – waar het leven in zijn geheel op afgaat, of we het willen of niet. Voor één stap in de richting van dat doel is er nu een geweldige inspanning nodig. En we denken er in het algemeen slechts aan wanneer onze uiterlijke omstandigheden minder prettig zijn [...]

Het is erg jammer dat men het een moet verliezen om het ander te hebben. Wanneer ik het innerlijke leven voorspreek, is het hoegenaamd niet mijn bedoeling me tegen alle moderne

uitvindingen te keren, bij lange na niet, maar wat hebben die uitvindingen ons toch artificieel en stompzinnig gemaakt! Wat hebben we niet de zin voor de ware schoonheid verloren en hoezeer gaan we niet gebogen onder de last van overtollige behoeften!

Het ogenblik is misschien gekomen om de opgang in de spiraal voort te zetten en met alles wat de kennis van de materie ons gebracht heeft onze spirituele vooruitgang op een steviger basis te grondvesten. Sterk door wat we van de geheimen van de materiële natuur hebben geleerd, zullen we dan de uitersten kunnen samenbrengen en de opperste werkelijkheid terugvinden in het hart van het atoom. (Cdham, 24.1.1958)

[Wonderen doen] is een bekoring waar elke onderrichter mee af te rekenen krijgt; de reden daarvan is eenvoudig dat de gewone mensheid in het algemeen geen persoonlijk contact heeft met de goddelijke machten, daarom niets begrijpt van wat een verlicht bewustzijn kan zijn en materiële bewijzen verlangt. Het is op dat verlangen dat de meeste godsdiensten steunen. Om redenen die ik in alle oprechtheid 'politiek' moet noemen, werd er aan de basis van de godsdiensten een aantal wonderen geplaatst die door de stichter verricht zouden zijn; aldus werd op vrij grove wijze bij de onwetenden de smaak, de behoefte aan wat 'wonderen' wordt genoemd, aangemoedigd opdat ze in de goddelijke macht van de een of ander zouden geloven.

Dat is een erge vorm van onwetendheid, want het is helemaal niet nodig een bepaalde macht of een goddelijk bewustzijn te hebben om wonderen te doen. Wonderen doen met de hulp van kleine wezentjes uit de vitale wereld, die voldoende materieel zijn om een contact te hebben met de materiële wereld en erop te werken, is heel wat gemakkelijker dan in het bewustzijn van de hogere bestaansgradaties te leven en op de natuur te werken uitsluitend door middel van al die hogere gradaties.

Men heeft de mensen steeds ingepompt dat het bewijs dat iemand goddelijk is erin bestaat dat hij de doden kan doen verrijzen, de zieken genezen en nog heel wat dergelijke dingen meer (behalve een dwaas verstandig maken).⁵² Welnu, ik garandeer jullie dat dat geen bewijs is. Het bewijst maar één iets, namelijk dat die 'meesters' in contact staan met machten uit de vitale wereld, met wier hulp ze in staat zijn een bepaald soort wonderen te doen en geen andere. Vertrouwt men daarop om de superioriteit van een mens te erkennen, dan vergist men zich schromelijk.

Er zijn vanzelfsprekend andere godsdiensten die zich gebaseerd hebben op de openbaringen aan hun stichters gedaan. Die openbaringen zijn de mentale transcriptie, min of meer nauwkeurig, van de kennis die ze ontvangen hebben. Dit is reeds van een hogere orde, maar het is nog geen bewijs.

Mijn conclusie is dus de volgende: die menselijke zucht voor bewijzen is geenszins gunstig voor de [spirituele] ontwikkeling. Want de ware goddelijke macht heeft de wereld volgens een bepaald plan geordend en in dat plan is er geen sprake van dat de dingen op onlogische wijze zouden gebeuren; de wereld zou anders van het begin af onlogisch zijn geweest, en dat is ze niet. De mensen stellen zich doorgaans een van twee mogelijkheden voor: ofwel is er een materiële wereld waar zij toe behoren, komt alles daaruit voort en keert het daarin terug (dit is voor de ongelovigen); ofwel (voor de gelovigen, voor het merendeel der gelovigen) is er iets wat ze 'God' noemen met daarnaast de fysieke wereld, en die fysieke wereld is de schepping van die God, die weet wat Hij doet en doet wat Hij wil – waarbij de drogreden erin bestaat dat alles op willekeurige wijze in zijn werk gaat, zowel natuurlijk als bovennatuurlijk.

Er zijn heel weinig mensen die weten dat er in het heelal een oneindig aantal gradaties bestaat; dat elk van die gradaties haar eigen werkelijkheid bezit, haar eigen leven, haar eigen wet, haar eigen determinisme; en dat de schepping er niet zomaar is

gekomen, door een grillige wil op willekeurige wijze, maar dat ze een bewustzijnsontplooiing is en dat alles is ontstaan als het logisch gevolg van iets wat eraan vooraf is gegaan. Ik zeg het jullie zo eenvoudig mogelijk. Dit is erg onvolledig geformuleerd, maar als ik jullie het geheel aftekende zoals het is, zouden jullie het maar moeilijk kunnen begrijpen.

Ik zou echter willen dat jullie mijn conclusie kennen [...] en die is dat elk van die talloze gradaties haar eigen, zeer logisch determinisme heeft; alles erin heeft een oorzaak en een gevolg. Maar al die werelden, hoewel verschillend, bestaan niet afzonderlijk van elkaar. Door tal van processen, die bestudeerd kunnen worden, zijn de innerlijke of hogere werelden voortdurend in relatie met de uiterlijke of lagere werelden waar ze voortdurend op inwerken, zodanig dat het determinisme van een bepaalde wereld het determinisme van de andere wijzigt. Neem je bijvoorbeeld het zuiver materiële domein en stel je vast dat zijn zuiver materiële wetten plotseling door iets gewijzigd worden, dan zou je dat een 'wonder' moeten noemen omdat het determinisme van een bepaald vlak verbroken wordt door tussenkomst van een ander vlak, en toch noemen we dat gewoonlijk geen wonder. Komt bijvoorbeeld de menselijke wil tussenbeide en wijzigt hij het een of ander [in de materiële wereld], dan vinden jullie dat volkomen normaal omdat jullie zoiets gewend zijn vanaf jullie kindertijd. Jullie zullen je het voorbeeld herinneren dat ik laatst nog gegeven heb: een dakpan valt en volgt daarbij de wet van het determinisme dat haar eigen is, maar je wilt die val onderbreken, steekt daarom je hand uit en vangt haar op. Je zou dat een 'wonder' moeten noemen, maar je doet het niet omdat jullie zoiets gewend zijn. Een rat of een hond zouden het misschien een wonder noemen als ze konden spreken.

Het is net zo met wat de mensen een 'wonder' noemen. Ze hebben het over 'wonderen' omdat ze totaal onwetend zijn, onbewust van de gradaties tussen de wil die zich wil uitdrukken en het vlak waarin hij

zich uitdrukt. Een mentale of vitale wil komt hun volkomen normaal voor, maar gaat het om een wil uit een hogere wereld (uit de wereld van de goden of die van nog hogere wezens) die plotseling je hele persoonlijke wereldje op zijn kop zet, dan schijnt je dat een wonder toe. Het lijkt alleen maar een wonder omdat je niet bij machte bent de gradaties te volgen door middel waarvan het verschijnsel in kwestie zich heeft voorgedaan.

Kon je bijgevolg de opperste wil, die welke uit de allerhoogste gradatie afkomstig is, zien in de logica van zijn werking, kon je hem nagaan in al zijn aspecten, dan zou hij voor jou iets zijn dat volkomen normaal is. Je kunt [de onderlinge interactie van de verscheidene zijnsvlakken] op twee manieren uitdrukken. Je kunt ofwel zeggen: 'Dat is volkomen normaal, het is zo dat de dingen in hun werk moeten gaan, het is niet meer dan een expressie van de goddelijke wil', of telkens wanneer je in het materiële vlak een tussenkomst vanuit een ander vlak waarneemt, kun je zeggen: 'Dit is een wonder.' Ik kan jullie dus verzekeren dat degenen die wonderen willen zien mensen zijn die op hun onwetendheid gesteld zijn. Jullie volgen mijn redenering, nietwaar? Die mensen zijn verkleefd aan hun onwetendheid, ze willen koste wat het kost wonderen zien en met stomheid worden geslagen. Dit is de reden waarom degenen die ernstig yoga hebben beoefend vinden dat zo'n neiging verderfelijk is en waarom wonderen doen [op het pad van yoga] verboden wordt.

Iets lijkt een 'wonder' omdat men de mensen de tijd niet gunt om de processen waar te nemen aan de hand waarvan het 'wonder' geschiedt; de methode achter de handeling wordt hun niet getoond. (E50-51, 91-95)

Het is het egoïstische, onwetende, enggeestige bewustzijn dat om wonderen vraagt. Zodra men verlicht is, weet men dat het wonder overal is, altijd. En hoe meer men in dat wonder en in de genade gelooft, des te meer men in staat is het overal te zien, want het is voortdurend aanwezig. Het zijn onze onwetendheid en gebrek aan

geloof, samen met ons blind egoïsme, die de waarneming ervan in de weg staan. (E55, 436)

De dingen zijn dus zoals ze door jou gezien worden. Sinds de mensen bepaalde dingen hebben uitgevonden – niet uitgevonden maar ontdekt – die ze voorheen niet kenden en er als kinderen mee zijn beginnen te spelen, heb ik echter ervaringen gehad [in verband met de veroorzaking van de weersomstandigheden] die niet erg leuk waren. Ik heb het over atoombommen en andere, nog ergere dingen. Dat heeft werkelijk al die kleine wezentjes⁵³ *enorm* gestoord, want zij leefden volgens een eigen ritme, met hun eigen gewoonten, waardoor de weersverschijnselen toch minstens voorspelbaar waren. Ze worden daar erg, heel erg door van hun stuk gebracht. Ze hebben er al enorm door geleden en zijn helemaal van de wijs geraakt, ze weten niet meer wat ze doen.

Er was een tijd, aan het eind van de oorlog, dat de toestand daarboven [in bepaalde domeinen van die kleine wezentjes] ontzettend chaotisch was geworden. Je leefde er in volle absurditeit, en omdat nog steeds met die verschrikkelijke proeven wordt doorgedaan, zijn [die kleine entiteiten] nog niet van hun ontredde bekomen. Ze zijn inderdaad totaal ontredde. Waarlijk, de mensen spelen met dingen die ze slechts oppervlakkig kennen – die ze dus helemaal niet kennen. Ze weten net genoeg om ze verkeerd te gebruiken. Er kan van alles gebeuren, helaas met inbegrip van rampen die al sinds lang voorspeld zijn. Ze kunnen gebeuren. Het zal afhangen van ... van wat tussenbeide zal komen. (E55, 439)

Kan de fysieke wetenschap zich in haar vooruitgang openstellen voor het occultisme?

Ja, maar ze noemt het geen occultisme, dat is alles. Het is niet meer dan een kwestie van woorden. Ze zijn fantastische ontdekkingen aan het doen, die aan hen die de occulte kennis bezaten reeds

duizenden jaren geleden bekend waren. Ze hebben een lange omweg gemaakt en ze komen op hetzelfde uit.

Door de recente ontdekkingen in de geneeskunde en de fysica, bijvoorbeeld, vinden ze met grote interesse en verbazing dingen waarvan bepaalde wijzen lang geleden al kennis hadden. Ze schotelen je dat voor als nieuwerwetse wonderen, maar ze zijn veeleer oud goed, die wonderen van ze!

Ze zullen nog aan occultisme beginnen te doen zonder het zelf te beseffen. Want in de grond is het zo dat zodra je ook maar een weinig de waarheid der dingen benadert, en je bent oprecht in je onderzoekingen, je bent niet alleen maar met de schijn tevreden maar je wilt werkelijk iets vinden, dat je dan achter de uiterlijke schijn begint te zien, nader bij de waarheid der dingen. Kom je nader bij de waarheid, dan vind je *dezelfde* kennis waarvan anderen, die [in vroegere tijden] het binnenwaartse pad hebben gevolgd, in hun innerlijke ontdekkingen verslag hebben uitgebracht.

De methode en de weg verschillen, maar de ontdekking zal dezelfde zijn omdat er geen twee uiteenlopende dingen te ontdekken vallen: er is er maar één, dus zal het noodzakelijkerwijs hetzelfde zijn. Alles hangt af van de weg die gevolgd wordt. De enen gaan snel, de anderen langzaam; de enen gaan recht op het doel af, de anderen, zoals ik net zei, maken een grote omweg, en hoeveel moeite kost dat niet! Wat hebben ze niet gewerkt! Het verdient trouwens alle respect. (E57-58, 447-48)

Wat verstaan we onder het woord 'toeval'? Toeval kan slechts het tegenovergestelde zijn van orde en harmonie. Er is slechts één ware harmonie en dat is de supramentale – het rijk van de waarheid, de manifestatie van de goddelijke wet. Dus is er in het supramentale geen plaats voor toeval. Maar in de lagere natuur is de opperste waarheid verduisterd, wat de reden is waarom men er niet die eenheid van de goddelijke actie en van het goddelijk doel vindt die alleen de orde uitmaken. Het domein van de lagere natuur, beroofd

van die eenheid, wordt beheerst door wat we toeval noemen, dat wil zeggen een veld waarin de verschillende tegenstrijdige krachten dooreengemengd zijn en niet hetzelfde, ene doel hebben. Wat uit die algemene botsing kan voortkomen is niets dan verwarring, discordantie en leugen – gevolgen van het toeval. Het toeval is niet een simpel idee om onze onwetendheid aangaande de oorzaken der dingen te verhullen; het is een term voor de verwarring in de lagere natuur waaraan de kalme eenheid van doelstelling ontbreekt die eigen is aan de goddelijke waarheid.

De wereld is haar goddelijke oorsprong vergeten en een arena geworden waarin egoïstische energieën met elkaar in botsing komen; toch kan ze ontvankelijk worden voor de waarheid, deze door aspiratie in zich doen neerdalen en orde scheppen in de draaikolk van het toeval. Wat de mensen voor een werktuiglijke opeenvolging van gebeurtenissen houden, door hun associatieve manier van denken, hun ervaringen en hun veralgemeningen, is in feite het resultaat van ingrepen door krachten uit de subtiele wereld, die alle hun eigen wil proberen te verwezenlijken. De wereld is nu zozeer aan die niet-goddelijke krachten onderworpen dat de overwinning van de waarheid slechts behaald kan worden door ervoor te vechten.

De waarheid komt de wereld niet in rechte toe. De wereld moet ze verdienen door de leugen en de perversie te verwerpen. Een belangrijk deel van de leugen bestaat erin te zeggen dat alles zijn uiteindelijke oorsprong in de Godheid heeft en dat daaruit volgt dat alles waarmee wij te maken hebben ook rechtstreeks van Hem afkomstig is. In feite is de Godheid hier beneden, in de lagere natuur, afgeschermd door de kosmische onwetendheid, en wat nog door dat scherm komt is dus niet de onverhulde goddelijke kennis. Staande houden dat alles, zonder onderscheid, de wil van God is, is een sluwe suggestie van de vijandige krachten die de schepping het

liefst zo stevig mogelijk zouden willen vastkluisteren in de lelijkheid en wanorde waar ze nu toe vervallen is. (E30-31, 228-29)

[50](#). Toen dit gesprek ergens in 1930-1931 plaats had. Zie in dit verband het hoofdstuk over het supramentale.

[51](#). Zie het verhaal van de vier oerasura's in hoofdstuk 2.

[52](#). Zoals de Moeder eens vertelde: 'Ik geloof dat het een mohammedaanse anekdote is. Jezus had doden doen verrijzen, zieken genezen, stommen doen spreken, het gezicht teruggeschonken aan blinden. Maar op een dag bracht men hem een dwaas opdat hij hem verstandig zou maken, en Jezus nam de benen! "Waarom bent u weggelopen?" vroeg men hem later. Waarop hij antwoordde: "Ik kan alles, behalve een dwaas verstandig maken." '

[53](#). Onzichtbare wezentjes die onder andere voor de weersverschijnselen instaan.

13. Occultisme

[Het occultisme] is een domein waarover ik met jullie tot nu toe niet heb willen spreken, omdat men zich daarvoor reeds in grote mate van zichzelf bewust moet zijn, uitstekend zijn reflexen moet beheersen en vooral vrij zijn van alle schrik – van elke mogelijkheid tot schrik – om ermee te kunnen beginnen. Het is een kennis die in de moderne wereld nauwelijks als wetenschappelijk wordt beschouwd maar die wel degelijk wetenschappelijk is, in de zin dat het om nauwkeurig omschreven processen gaat en dat men dezelfde resultaten verkrijgt indien alle omstandigheden exact worden herhaald. Het is een progressieve wetenschap en men kan er een even logische vooruitgang in maken als in alle andere wetenschappen die in de moderne tijd worden aanvaard. Het occultisme houdt zich echter bezig met realiteiten die niet tot het meest materiële domein behoren. Er zijn speciale begaafdheden en een speciale opleiding nodig om je van dat domein bewust te kunnen worden, omdat het zich buiten het bereik van onze gewone zintuigen bevindt.

We hebben fijnstoffelijke zintuigen. Zoals we een fysiek lichaam hebben, hebben we eveneens andere, fijnstoffelijke lichamen met hun eigen zintuigen, veel verfijnder, veel nauwkeuriger en tot veel meer in staat dan onze fysieke zintuigen. Omdat het in de moderne opvoeding niet de gewoonte is zich met die domeinen bezig te houden, kan men niets anders verwachten dan dat die dingen niet tot onze alledaagse kennis behoren.

Kinderen leven nochtans spontaan heel veel in dat domein. Ze zien er dingen die voor hen even werkelijk zijn als de fysieke en praten erover, maar meestal zegt men hun dan dat ze domme praat verkopen, omdat ze over dingen praten die anderen niet zien. Voor

hen zijn die echter even waar, even tastbaar, even reëel als wat iedereen [in zijn vertrouwde wereld] kan zien. Hun dromen hebben een intensiteit die van kapitaal belang is in hun leven, en het is pas door de intensieve mentale ontwikkeling dat die eigenschappen vervagen.

Nu zijn er personen die zo fortuinlijk zijn met een aangeboren begaafdheid ter wereld te komen, met innerlijke zintuigen die actief blijven in weerwil van alles. Ontmoeten zulke personen tijdig iemand die hen kan helpen met een methodische ontwikkeling van die aangeboren begaafdheid, dan worden ze bijzonder interessante instrumenten voor de studie en de exploratie van de occulte wereld. In alle tijden zijn er initiatiescholen geweest die zulke bijzonder begaafde individuen opnamen en in dat soort wetenschap opleidden. Die scholen waren altijd in zekere mate geheim, omdat gewone mensen zich vaak onverdraagzaam betonen tegenover vermogens waar ze niet bij kunnen en waardoor ze van de wijs worden gebracht. Er zijn echter bloeitijdperken in de menselijke geschiedenis geweest waarin die scholen werden erkend en hogelijk gewaardeerd en gerespecteerd, zoals in het oude Egypte, in Chaldea, in het oude India en zelfs in zekere mate in Griekenland en Rome. Er hebben altijd colleges van geïnitieerden bestaan, zelfs in het Europa van de Middeleeuwen, maar die moesten toen zorgvuldig verborgen blijven omdat ze door het officiële christelijke geloof werden opgespoord en vervolgd; ontdekte men toevallig dat iemand de occulte wetenschappen beoefende, dan werd die tot de brandstapel veroordeeld en levend verbrand als heks of tovenaar.

In onze dagen is die kennis bijna verloren gegaan. Er zijn nog maar weinig mensen die haar bezitten. Toch is dankzij de mentale ontwikkeling de onverdraagzaamheid verdwenen. De mensen moeten niet veel van die dingen hebben – ze worden erdoor in de war gebracht, ze voelen ze als ergelijk aan – maar ze moeten toch toegeven dat ze niet misdadig zijn, en personen die het occultisme

beoefenen worden niet langer verbrand of in de gevangenis geworpen.

Er zijn er echter velen die een occulte kennis voorwenden en heel weinigen die werkelijk iets weten. Om die studie aan te vatten moet je in alle geval, zoals ik jullie bij het begin al zei, over een zeer grote zelfbeheersing beschikken en een soort zelfverloochening hebben bereikt, een soort zelfvergetelheid, een niet-egoïsme, een niet-geïnteresseerdheid in zichzelf en een zin voor zelfopoffering, waardoor je haar zonder gevaar kunt beoefenen. Blijf je egoïstisch of erg emotioneel, of blijf je in de ban van je begeerten, dan is het zeker dat je bij de beoefening van die wetenschap ongevallen zult uitlokken die fatale gevolgen kunnen hebben.

Zoals ik bij het begin zei is de onontbeerlijke voorwaarde een onverschrokkenheid die elke vorm van schrik uitsluit. Het is heel vaak gezegd en het is ook volstrekt waar dat de eerste dingen die je in het onzichtbare domein tegenkomt in de letterlijke zin van het woord schrikwekkend zijn. Heb je geen schrik, dan is er geen gevaar, maar de minste schrik brengt je in gevaar. Alvorens [in vroegere tijden] toe te staan dat iemand die wetenschap begon te beoefenen, onderwierp men de adept daarom gedurende lange tijd, soms jaren, aan een discipline die de zekerheid gaf dat hij dat zou kunnen doen zonder de minste vrees en zonder zichzelf in gevaar te brengen. Dat is de reden, mijn kinderen, dat ik jullie er nooit over gesproken heb [...]

[De Moeder vertelt het verhaal van een Deense schilder aan wie ze het occultisme onderwees en die tijdens een occulte ervaring een tijger op zich af zag komen. Doordat hij geen schrik had, begon die tijger te krimpen tot hij tenslotte nog maar een poesje was.]

Wat stelde die tijger voor?

In de loop van de voorbije dag had hij zich op iemand boos gemaakt. Hij was boos geworden en had lelijke gedachten gehad. Hij had

namelijk gehoopt dat die persoon iets erg onaangenaams zou overkomen. Nu is er in het occultisme iets wat men de 'terugslag' noemt. Als je een slechte gedachte uitzendt, botst ze op jezelf terug in de vorm van een aanval. Dit is een van de redenen waarom je het totale meesterschap over je gevoelens, gewaarwordingen en gedachten moet hebben; immers, word je boos op iemand of denk je kwaad van hem, of, erger nog, wens je hem kwaad toe, dan kan het gebeuren dat je in een droom die persoon op je ziet toekomen om je met geweld aan te vallen. Weet je niets van die dingen af, dan zeg je: 'Zie je nu wel dat ik gelijk had hem kwaad toe te wensen!' In feite zat het helemaal anders: het was je eigen gedachte die naar je terugkwam.

De betrokken persoon kan onwetend zijn van wat er aan de hand is. Want als men een formatie maakt – en dit is een van de meest algemene wetten in het occultisme –, een mentale formatie dat iemand een ongeval of iets onaangenaams zou moeten overkomen, en het is zo dat die persoon zich in een verheven bewustzijnstoestand bevindt, dat hij niemand kwaad wil, dat hij met de zaak niets te maken heeft en er evenmin interesse voor heeft, dan zal die formatie op zijn atmosfeer afketsen en terugslaan op degene die haar heeft uitgestuurd. (E54, 44-49)

Iedereen doet aan occultisme zonder het te weten. Iedereen bezit er het vermogen toe maar weet niet dat hij het bezit. Dat vermogen kan nog heel klein zijn, niet groter dan een speldenknop, maar het kan ook zo groot zijn als de aarde en zelfs als het heelal. Je kunt niet leven zonder aan occultisme te doen, maar je beseft het niet [...]

Wanneer je denkt – ik heb het jullie al zo vaak uitgelegd –, wanneer je denkt, doe je aan occultisme zonder het te beseffen. Denk je aan iemand, dan is automatisch een deel van je in contact met die persoon, en bekrachtig je je gedachte met de wil dat die persoon zus of zo zou moeten worden, of dat hij het een of ander moet doen, of

iets weten, onverschillig wat, dan doe je aan occultisme zonder het te weten.

Er zijn er die dat doen met macht; hebben ze een intense gedachte, dan manifesteert en verwezenlijkt die zich. Er zijn anderen bij wie het allemaal erg onschuldig is en die geen beduidende resultaten behalen. Het hangt af van je denkvermogen en ook van je vermogen tot concentratie. Dit is echter een vorm van occultisme die iedereen bedrijft zonder het zelfs te beseffen. Het verschil met degenen die bewust aan occultisme doen, is dat deze laatsten het weten, en dat ze misschien ook weten hoe ze het doen. (E57-58, 212-13)

Sri Aurobindo heeft het hier over de intentie om het occultisme te beoefenen en zegt dat degenen die dat vermogen niet bezitten moeten wachten tot het hun gegeven wordt. Kunnen ze het niet verkrijgen door zich te oefenen?

Nee. Alleen wanneer je dat vermogen op latente wijze bezit, kun je het door oefening ontwikkelen. Bezit je het vermogen tot occultisme niet, dan kun je het vijftig jaar lang proberen, maar je inspanningen zullen niets opleveren. Niet iedereen bezit het vermogen tot occultisme. Het is net of je me vroeg of iedereen musicus kan worden, of schilder. Er zijn er die dat kunnen en anderen die het niet kunnen. Het is een kwestie van aanleg.

Wat is het verschil tussen occultisme en mysticisme?

Dat is bij lange na niet hetzelfde. Mysticisme is een min of meer gevoelsmatige relatie met wat men als een goddelijke macht aanvoelt. Het soort zeer gevoelsmatige, zeer affectieve, zeer emotioneel intense relatie met een onzichtbaar iets wat de Godheid is, of dat men voor de Godheid houdt – dat is mysticisme. Occultisme is precies wat [Sri Aurobindo] hier beschreven heeft: het is de kennis van de onzichtbare krachten en het vermogen om ermee om te gaan. Het is een wetenschap. Het is helemaal een wetenschap. Ik vergelijk het occultisme altijd met scheikunde, want

het is eenzelfde kennis als die van de scheikunde in materiële zaken. Het is een kennis van de onzichtbare krachten, van hun onderscheidene vibraties, van hun onderlinge relaties, van de combinaties die men tot stand kan brengen door ze te vermengen, en van de resultaten die men ermee kan hebben. Het is allemaal wetenschappelijk. Occultisme moet dan ook aangeleerd worden als een wetenschap, wat wil zeggen dat het geen zaak is van emoties of van nevelige en onbepaalde dingen. Je moet het occultisme bestuderen zoals je de scheikunde bestudeert en alle formules leren, of je moet die formules zelf kunnen vinden als je niemand hebt om ze je aan te leren. Ze zelf proberen te vinden is echter niet zonder gevaar. Er zijn occulte verbindingen die even explosief zijn als sommige in de scheikunde.

Is occultisme nodig in dit leven?

In dit leven? Het hangt ervan af wat je in dit leven wilt doen. Bedoel je op het pad van yoga? Niet nodig. Bovendien zijn er, zoals [Sri Aurobindo] hier zegt, heel wat personen die er niet voor geschikt zijn, die er de gave niet voor hebben. Er zijn er heel wat die, als ze ook maar de minste ervaring hebben – de minste, bijvoorbeeld wanneer ze enigszins uit hun lichaam kunnen beginnen te treden – door een panische angst worden aangeprepen, en dat is erg moeilijk te genezen. Het kan genezen worden als je een sterke wil hebt en een grote zelfbeheersing. Er zijn echter mensen die hun zijnsgradaties⁵⁴ niet van elkaar kunnen scheiden. Doen ze het toch, dan gaat er iets verkeerd; hun lichaam lijdt eronder. Er zijn anderen die zonder de minste moeite uit hun lichaam treden, ergens in een andere wereld een uitstapje maken en weer in hun lichaam terugkeren; het lijkt hun allemaal zo natuurlijk als wat.

In het algemeen bezitten degenen die voor zulke dingen interesse hebben (als het niet gewoon een soort mentale nieuwsgierigheid is) ook de bekwaamheid. Het is mogelijk dat ze dat niet weten, maar het

kan hun duidelijk worden gemaakt. Men moet daarbij echter voorzichtig te werk gaan. Ik ga jullie een voorbeeld geven.

Zodra je uit je lichaam treedt, hoe weinig ook, zelfs alleen maar mentaal, is dat het deel van het mentale dat de controle over de lichaamsfuncties heeft dat uittreedt; daarbij blijft het deel van het automatische mentale, dat bepaalde bewegingen of kliersecreties veroorzaakt, onder de bescherming en de controle van het bewuste, denkende deel. Nu zijn er in de atmosfeer altijd massa's kleine, heel kleine wezentjes, meestal het resultaat van menselijke ontbindingen [na de dood], die net microben zijn – ze zijn als het ware de microben van het vitale, maar beter zichtbaar [dan microben] en met een eigen wil. Je kunt niet zeggen dat ze echt boosaardig zijn, maar ze zitten vol kattenkwaad, ze maken dolgraag lol en zoeken zich te amuseren ten koste van de mensen. Zodra ze iemand uit zijn lichaam zien treden die niet voldoende beschermd is, maken ze zich meester van dat automatisch deel van zijn mentale en ze pesten hem met allerlei vervelende dingen. Sommige personen slikken bijvoorbeeld hun tong in terwijl ze in trance zijn, en als ze de nodige voorzorgen niet hebben genomen, stikken ze. Anderen bijten op hun tong, en dat doet soms heel erg pijn. Al zulke dingen kunnen je overkomen.

De conclusie is dus dat je normaal gesproken nooit in trance moet gaan zonder iemand bij je te hebben die over je waakt, niet alleen fysiek maar met de bewuste macht om te verhinderen dat die kleine wezentjes zich meester maken van je zenuwcentra die niet door de bewuste tegenwoordigheid beschermd zijn. Het is een algemene regel.

Er zijn echter grotere gevaren. Treed je uit je lichaam op een zeer materiële manier en blijft er alleen nog het contact door middel van het koord – dit is een band die als een draad van licht is en die het uitgetreden deel van het wezen verbindt met het deel dat in het lichaam is gebleven –, dan gebeurt er niets, op voorwaarde dat die

band beschermd is. Is hij echter niet beschermd, dan kunnen er vijandige krachten zijn, niet alleen ondeugend maar behept met kwaadwilligheid, die hem komen doorknippen. Is hij eenmaal doorgeknipt, dan mag je alles in het werk stellen wat je maar wilt, je kunt niet in je lichaam terug.

Ben je dan dood?

Ja, na een poosje. Dat wijst erop dat dat allemaal geen kinderspelletjes zijn en geen tijdverdrijf, en evenmin dingen die je gewoon doet voor de aardigheid. Ze moeten uitgevoerd worden zoals het hoort, in de juiste omstandigheden en met veel zorg. En er is iets wat absoluut essentieel is, maar dan ook ab-so-luut: je moet niet aan de occulte wetenschap raken als er ook maar de minste vrees in je is.

Gebeurt het bijvoorbeeld dat je in je dromen met afgrijselijke dingen te maken krijgt en je bent er bang voor, dan moet je van het occultisme afblijven. Kun je daarentegen de akeligste dromen hebben en er rustig bij blijven of ze soms zelfs amusant vinden en erin geïnteresseerd zijn, kun je dat allemaal de baas blijven en weet je je in alle omstandigheden te redden, dan betekent het dat je aanleg hebt voor het occultisme en dat je het kunt beoefenen. Er zijn mensen die in hun dromen onversaagde vechters zijn. Worden ze met vijanden geconfronteerd, dan weten ze hoe ze hen moeten aanpakken; ze zijn niet alleen sterk genoeg om zich te verdedigen maar ook om te overwinnen; ze zijn vol vuur, energie en moed. Dat zijn de ware kandidaten voor het occultisme. Maar degenen die snel weer terug in hun lichaam vluchten, even rap als een rat in zijn holletje, die moeten er niet aan raken.

Daarbij is een onuitputtelijk geduld vereist. Zoals het jaren vraagt om met de verschillende scheikundige stoffen te kunnen omgaan, zo moet je ook in het occultisme, als je iets nieuws wilt ontdekken, heel lang werken zonder resultaat; je kunt jarenlang proberen en niet de

minste ervaring hebben. Het wordt dan eentonig en niet erg leuk. En altijd is er in je dat fysiek-mentale, praktisch en positief van aard, dat aldooor blijft herhalen: 'Waarom houd je je daarmee bezig? Je ziet toch dat het niets is, dat men je blauwe bloempjes op de mouw heeft gespeld? Waarom werken voor niets? Je verliest je tijd. Er is niets aan, het zijn alleen maar waanvoorstellingen.' En het is heel erg moeilijk om je overtuiging en je geloof te bewaren als er niets is om het te staven. (E54, 218-22)

De occulte wereld is niet één gebied waar alles door elkaar is gemengd en dat alleen maar occult wordt genoemd omdat we het niet kunnen waarnemen. De occulte wereld is een aaneenschakeling van gebieden waarvan men zou kunnen zeggen dat ze steeds etherischer of fijnstoffelijker zijn, steeds verder verwijderd van de fysieke stoffelijkheid zoals we gewend zijn die te zien. En elk van die gebieden is een wereld op zich, met haar eigen vormen en bewoond door wezens met een densiteit gelijk aan die van het domein waarin ze leven. Zoals wij, in de fysieke wereld, bestaan uit dezelfde stoffelijkheid als die van de fysieke wereld, zo zijn er ook in de vitale, mentale, bovenmentale en supramentale werelden (en in nog veel, oneindig veel andere) wezens met een gestalte die bestaat uit een substantie die dezelfde is als die van die werelden. Dat wil zeggen dat als je in staat bent bewust een van die werelden te betreden met het deel van je wezen dat met die bepaalde wereld overeenstemt, je je erin kunt bewegen op een volkomen objectieve manier net als in de materiële wereld.

Er zijn daar dan veel meer dingen te zien en te beleven dan in onze kleine, armzalige materiële wereld, die slechts één niveau van die oneindige gradatie uitmaakt. In die andere domeinen ontmoet je van alles en er is een even diepgaande studie van nodig als van de fysieke wereld – misschien nog verder doorgedreven – om te kunnen weten wat erin omgaat en relaties te hebben met de wezens die er leven.

Het spreekt vanzelf dat naarmate men zich verder van de materiële wereld verwijderd, de vormen en het bewustzijn van de wezens van een zuiverheid, een schoonheid en een volmaaktheid zijn die onze fysieke vormen ver overtreffen. Het is slechts van de naaste vitale wereld, degene die bijna met ons materiële leven vermengd is, dat men kan zeggen dat sommige van haar aspecten nog lelijker zijn dan hier. [Die lagere vitale wereld] is immers vol boosaardigheid zonder het tegenwicht van de aanwezigheid van het psychische wezen, dat in de fysieke wereld die boosaardigheid tegengaat, corrigeert en herstelt. Dat is echter een vrij begrensde zone en zodra je erbovenuit komt, kun je dingen ontdekken die niet gunstig zijn voor het menselijk leven, wezens buiten verhouding met het menselijk bestaan maar met een eigen schoonheid en grootheid, en met wie je achteraf toch relaties kunt hebben die aangenaam en zelfs nuttig zijn.

Zoals ik jullie al gezegd heb, is het echter niet voorzichtig zich in die domeinen te wagen zonder een voorafgaande initiatie en vooral een loutering van het wezen, zodat je er niet binnengaat bezwaard en misvormd door je begeerten, je hartstochten, je egoïsme, je vrees, je zwakheid. Vóór je dat soort activiteiten onderneemt, is er een complete voorbereidende zuivering van jezelf nodig en een verruiming van het bewustzijn. Beide zijn onontbeerlijk.

In die onzichtbare werelden zijn er ook regionen die het resultaat zijn van menselijke mentale formaties. Je vindt er trouwens alles wat je maar kunt bedenken. En je vindt er ook heel vaak juist dat wat je verwachtte er te vinden. Er zijn daar hemelen en hellen en vagevuren. Er is van alles overeenkomstig de onderscheidene godsdiensten en hun verbeeldingswereld. Die toestanden hebben slechts een erg relatief bestaan, van een gelijkaardige relativiteit als die van de materiële dingen hier. Dit betekent dat ze voor degene die er zich middenin bevindt reëel zijn en dat hun uitwerkingen duidelijk voelbaar zijn. Er is een innerlijke bevrijding, een verruiming van het

bewustzijn en een contact met een diepere en hogere waarheid nodig om zich aan de begoocheling van hun realiteit te kunnen onttrekken.

Het is iets in dezelfde zin als wat [in de fysieke wereld] gebeurt. De meeste mensen hier zijn ervan overtuigd dat de fysieke werkelijkheid de enige is, namelijk de werkelijkheid die kan worden aangeraakt en gezien. Voor hen is in feite alles wat je niet kunt zien, wat je niet kunt aanraken, wat je niet kunt voelen problematisch. Wat daar gebeurt [in die regionen van mentale formaties] is iets wat daar goed op lijkt. Degenen die op het ogenblik van de dood om de een of andere reden overtuigd zijn dat ze naar een hemel of naar een hel zullen gaan, gaan er ook heen wanneer ze gestorven zijn; voor hen is dat werkelijk een hemel of een hel, en je hebt alle moeite van de wereld om ze daaruit te krijgen en naar een plaats met meer waarheid, met meer werkelijkheid te brengen.

Het is moeilijk om al die werelden, die werelden zonder tal, in enkele minuten te bespreken. Het is een kennis die de belevenis van de ervaring vereist, vele jaren lang, systematisch, gepaard met, zoals ik zei, een innerlijke voorbereiding die onontbeerlijk is om de ervaringen zonder gevaar te kunnen doorstaan.

We hebben allen de gelegenheid om een contact te hebben (zeer gedeeltelijk, zeer oppervlakkig) met die werelden, in onze dromen namelijk. De studie van de dromen vraagt veel tijd en aandacht, en kan een voorbereiding zijn voor een indringende studie van de onzichtbare werelden. (E56, 248-51)

Kan men met occulte middelen naar andere planeten gaan?

Ja, natuurlijk, men kan overal heen. Wat zou ons verhinderen erheen te gaan? We gaan overal heen. Het moet echter gezegd worden dat het niet ons fysieke lichaam is dat dan op reis gaat [...], het is het meest materieel-vitale, en dat is reeds heel moeilijk.

Het is doorgaans het mentale deel van het vitale dat een uitstap maakt, niet het mentale of vitale als zodanig. Over korte afstanden kun je in je subtiel-fysieke uit je lichaam treden, en in dat geval zie je de dingen materieel, zoals ze zijn. Je kunt dat echter niet over lange afstanden, om redenen van praktische aard. Er is echter ook een veiligheidsreden, want ga je in je subtiel-fysieke lichaam te ver weg, dan gaat je [grof-fysieke] lichaam niet alleen in trance, het gaat over in een kataleptische staat; wordt het dan niet bewaakt door iemand met een gedegen kennis en een grote macht, dan kan dat verkeerd uitpakken. Voor de verre reizen is het dus het meest fijnstoffelijke deel van het vitale, overeenstemmend met een soort mentaal bewustzijn van het vitale, dat eropuit gaat.

Je ziet dan alles wat van een gelijkaardige hoedanigheid is [als het 'lichaam' of 'omhulsel' waarin je bent uitgetreden]. Ontmoet je een zeer materieel iets, dan zie je het niet zoals het is. Je kunt dus niet met zekerheid zeggen hoe het in feite is. Je kunt zeggen wat je gezien hebt, maar dat is dan ook alles. Je kunt geen fantastische verhalen verkopen zoals in de kranten over wat er omgaat op de Maan, of op Jupiter of Venus. Je kunt een bepaalde ervaring hebben en bepaalde dingen weten, maar doorgaans van een meer psychologische orde.

Als je me echter vraagt of daar wezens zijn [op de andere planeten]: ik denk niet dat er in het heelal een plaats is waar géén wezens zijn, want het principe zelf van dit heelal is de schepping van individuele wezens. Er zijn overal individuele wezens, maar ze hebben verschillende dichtheidsgraden. De meesten zijn onzichtbaar, behalve voor iemand met eenzelfde dichtheidsgraad, en slechts degenen die uit hun lichaam kunnen treden en naar andere werelden gaan, kunnen die wezens zien. Maar zolang je je van deze [fysieke] ogen bedient, zie je niet veel.

Ons gezichtsveld is zó beperkt! In feite, als je erover nadenkt, is het zo beperkt dat het lachwekkend is! Het veld van onze zintuiglijke

waarneming is lachwekkend in zijn beperking. Neem daarentegen bijvoorbeeld het mentale: je denkt aan iemand of aan iets, aan een stad of een plaats, en je bent er terstond, meteen, ogenblikkelijk. En je bént daar. Het is niet zo dat je er niet bent, je bént daar, en je kunt er zo'n nauw contact hebben dat je er een conversatie kunt voeren, dat je vragen kunt stellen en antwoorden ontvangen, op voorwaarde dat degene met wie je het contact hebt voldoende gevoelig is. Het is iets wat voortdurend gebeurt, voortdurend. Je moet echter enige [occulte] kennis bezitten, anders merk je niet eens wat er aan de hand is. (E55, 188-89)

Wat is witte magie?

Men noemt 'witte magie' magie die goed doet en 'zwarte magie' magie die kwaad doet. Maar dat zijn niet meer dan woorden zonder veel inhoud.

Magie? ... Het is een kennis die tot louter materiële formules is herleid. Het zijn woorden, of cijfers, of combinaties van woorden met cijfers die een bepaald effect moeten hebben gewoon door het feit dat ze uitgesproken of geschreven worden, zelfs door iemand zonder innerlijke macht. In het occultisme is dat zoals de scheikundige formules in de wetenschap. Jullie weten dat er in de wetenschap scheikundige formules bestaan om bepaalde elementen te verbinden en daardoor andere elementen te vormen. Ook als je geen mentale of vitale macht bezit, en zelfs geen fysieke, maar je volgt nauwgezet een bepaalde formule, dan krijg je het verwachte resultaat. Je hoeft je de formule alleen maar te kunnen herinneren. In het occultisme heeft men hetzelfde geprobeerd, namelijk combinaties te maken van klanken, letters, cijfers of woorden die door hun inherente eigenschappen de macht hebben om een resultaat te verwezenlijken. De eerste de beste onbenul die dat leert en precies doet wat voorgeschreven is, verkrijgt verzekerd resultaat, of meent dat althans te verkrijgen. Neem daarentegen de mantra,

die een occult instrument is: als een mantra je niet door een goeroe gegeven werd en als die goeroe je niet samen met de mantra ook zijn occulte of spirituele macht heeft doorgegeven, dan mag je die mantra duizenden keren herhalen, hij zal niet de minste uitwerking hebben.

Dat alles om jullie te zeggen dat je in het ware occultisme de kwaliteit, de eigenschap, de innerlijke gave moet bezitten om het te beoefenen, hetgeen tevens de beveiliging is. De eerste de beste stommeling kan het ware occultisme niet beoefenen. Dat is dan ook niet langer magie, hetzij witte, zwarte of gouden; het is helemaal geen magie maar een spirituele macht die door een lange discipline verkregen moet worden en die je uiteindelijk slechts door een goddelijke genade wordt gegeven.

Dat betekent dat zodra je wat nader tot de waarheid komt, je beveiligd bent voor alle charlatanerie, pretentie en leugen. Ik heb daar talrijke en doorslaggevende bewijzen van. Hij die de ware occulte macht heeft, bezit tegelijkertijd, door de uitwerking van de innerlijke waarheid, de macht om alle vormen van witte of zwarte magie, of van welke kleur ook, teniet te doen, gewoon door de toepassing van één 'druppel' van die waarheid.

Er is niets dat de werking van de waarheid kan weerstaan. Beoefenaars van de magie weten dat goed genoeg, zodat ze er in alle landen en vooral in India zorgvuldig op toezien nooit hun formules te gebruiken tegen yogi's of heiligen; ze weten immers dat die formules, uitgezonden met hun kleine, erg oppervlakkige en werktuiglijke macht, tegen de ware macht waardoor iemand met een spiritueel leven beschermd wordt zullen terugkaatsen als een bal tegen een muur; hun formule zal afketsen en zich op henzelf uitwerken.

De yogi of de heilige hoeft daar niets voor te doen, hij hoeft zich niet eens te willen beschermen, het gebeurt helemaal vanzelf. Hij bevindt zich in een staat van bewustzijn en innerlijke macht die hem

automatisch beschermt tegen alles wat van een lagere orde is. Hij kan vanzelfsprekend zijn macht ook gebruiken om anderen ervoor te beschermen. Die afketsing van de kwaadaardige formatie op zijn atmosfeer beschermt hem automatisch. Is zo'n kwaadaardige formatie uitgestuurd tegen iemand die door hem beschermd wordt of die zijn hulp inroept, dan kan hij door een beweging van zijn eigen atmosfeer, van zijn eigen aura, de persoon die ten prooi valt aan magische bezweringen als het ware omwikkelen; de terugkaatsing geschiedt dan op dezelfde manier [als ware ze tegen de yogi of heilige zelf gericht] en de boosaardige formatie gaat zich uitwerken op degene die haar heeft uitgezonden. In zo'n geval is de bewuste wil van de yogi, of heilige, of wijze nodig. Hij moet op de hoogte worden gebracht van wat er omgaat en beslissen in te grijpen.

Dat is het verschil tussen ware kennis en magie. (E57-58, 445-47)

Ik heb horen zeggen dat magiërs die zich voor hun werk van occulte krachten bedienen na hun dood erg veel moeten lijden. Is dat waar?

Welk soort magiërs bedoel je? Onverschillig welke? Degenen die occulte machten hebben en ze gebruiken in hun eigen belang, zijn het die op wie je doelt?

Ja.

Ik weet niet of ze moeten lijden dan wel of ze hun bewustzijn verliezen na hun dood, maar zoveel is zeker dat ze dan niet in omstandigheden van vrede en geluk verkeren. In het spirituele leven is het immers een absolute regel dat machten je vanzelf gegeven worden door innerlijke discipline en toewijding aan de Godheid. Zijn je aspiratie, discipline en toewijding echter vermengd met ambitie, namelijk met de bedoeling bepaalde machten te verwerven, dan is het bijna een vervloeking als ze je gegeven worden.

In de regel worden ze je niet gegeven, maar is er iets vitaals dat ze probeert na te bootsen en dat in je overkomt met vijandige bedoelingen, dan kom je onder de invloed van wezens die je

machten geven uitsluitend met de bedoeling zich van jou te bedienen, je te gebruiken om het werk te doen dat ze op het oog hebben en de wanorde te scheppen die ze teweeg willen brengen. Vinden ze dat je hen genoeg gediend hebt en dat je hun verder van geen nut meer bent, dan vernietigen ze je gewoon. Ze vernietigen je misschien niet fysiek, omdat ze niet altijd over de macht beschikken om dat te doen, maar ze vernietigen je mentaal, vitaal en in je bewustzijn, en je bent helemaal kapot zelfs vóór je dood. Omdat je je volledig onder hun invloed bevindt, is na je dood het eerste dat ze doen je verzwelgen – want dat is hun manier van mensen gebruiken, ze verzwelgen. Dat is waarschijnlijk geen prettige ervaring. [Occulte machten proberen te verkrijgen] is een zeer gevaarlijk spel.

Overal, in alle vormen van onderricht, in alle disciplines door de eeuwen heen, heeft men steeds hetzelfde herhaald: je moet de sadhana nooit vermengen met ambitie en het zoeken van persoonlijk voordeel, want dan vraag je om narigheid. Het gaat dus niet om het een of ander persoonlijk geval, alle gevallen van dien aard hebben noodlottige gevolgen.

Zijn er magiërs die geen magie doen met het oog op persoonlijk voordeel?

Bedoel je magisch ritueel? Want je moet magie niet met occultisme verwarren. Occultisme is een wetenschap. Het is de kennis van de onzichtbare krachten en het vermogen om ze te gebruiken, zoals men het vermogen verkrijgt om met materiële krachten om te gaan als men ze wetenschappelijk bestudeert.

Magie bestaat uit procédés, waarschijnlijk geformuleerd door personen met een bepaalde kennis en nog meer met een macht om vitale formaties te vormen. Men kan dat leren zonder enige [spirituele] aanleg; iemand zonder het minste innerlijke vermogen kan dat leren net zoals hij bijvoorbeeld scheikunde of wiskunde zou leren. Het is iets wat je gewoon kunt leren, niet iets waar je aanleg

voor hoeft te hebben. Op zich vraagt magie dus geen andere eigenschappen dan die welke je nodig hebt voor de praktijk van de scheikunde. Scheikundige proeven kun je herhalen, en als je intelligent en handig genoeg bent kun je er een interessant en nuttig resultaat mee verkrijgen en gevrijwaard blijven van alle gevaar. Ben je een domoor, dan kun je het slachtoffer worden van ongelukken. Het is iets in dezelfde aard.

Met behulp van magische formules kun je een bepaald resultaat bereiken, maar dat resultaat is noodzakelijkerwijs beperkt; het heeft ook niet zoveel belang voor degenen die door hun innerlijke ontwikkeling spontaan machten ontvangen waarvan ze dan een hogere kennis hebben die niet werktuiglijk is. Magie is niet iets voor iemand die echt een yogi is; voor zo iemand heeft ze geen enkel belang tenzij misschien om zijn nieuwsgierigheid te bevredigen. Ze is alleen maar interessant voor personen die geen yogi's zijn en die bepaalde machten begeren, machten die trouwens erg beperkt zijn, altijd.

Wat er [aan magie] bijzonder is, is dat ze een directe uitwerking heeft op de materie. Bij degenen die spirituele machten bezitten, yogische machten, werken die machten daarentegen meestal door bemiddeling van mentale krachten – hetzij van spirituele krachten hetzij van mentale – en in zeldzame gevallen door middel van vitale krachten, maar niet rechtstreeks op de materie (behalve bij degenen die hun yoga in de materie doen, maar dat zijn uitzonderingsgevallen die we buiten beschouwing kunnen laten). [De magische formules] zetten kleine entiteiten aan het werk die doorgaans voortkomen uit de ontbinding van menselijke wezens en die nog een voldoende contact hebben met de materiële wereld om er een effect op te kunnen hebben. Is de actie van lagere orde, dan is ook de macht van lagere orde en bijna afstotelijk voor iemand die werkelijk in betrekking staat tot de hogere krachten.

Dat men iets probeert te verwezenlijken met de spontane machten van de spirituele realisatie spreekt vanzelf. Eigenlijk doen alle mensen iets in die zin, want alleen al door het feit dat je denkt, voer je een onzichtbare, occulte actie uit, en die actie is in verhouding met de vermogens van je denken. Zich van magische formules bedienen om het een of andere resultaat te bereiken houdt echter geen werkelijk verband met spiritueel leven. Vanuit spiritueel oogpunt lijkt het zelfs verbazingwekkend dat zulke formules altijd effectief zijn, omdat de omstandigheden van geval tot geval verschillen; dat het uitspreken van bepaalde woorden en het maken van bepaalde tekens in alle gevallen een uitwerking heeft, lijkt dus verwonderlijk.

Wil je iets op spirituele wijze doen en is het om de een of andere reden nodig bijvoorbeeld bepaalde woorden uit te spreken, dan komen die woorden spontaan bij je op en zijn het precies degene die in de gegeven omstandigheid nodig zijn. Het is echter niet goed in te zien hoe formules, op voorhand geschreven en in de meeste gevallen werktuiglijk herhaald zonder te weten wat men zegt of waarom men het zegt, altijd effectief kunnen zijn. Hun uitwerking moet in belangrijke mate van geval tot geval variëren. Het is zeker dat dezelfde formule niet altijd precies dezelfde uitwerking kan hebben en dat er, opdat ze hoe dan ook een uitwerking zou hebben, één factor onontbeerlijk is: schrik. Het eerste dat wordt opgewekt bij de persoon tegen wie de bezwering is gericht, is een soort angst, een vrees; is hij of zij niet bang, dan ben ik er zo goed als zeker van dat de bezwering geen uitwerking kan hebben, of dat de uitwerking zo gering is dat het de moeite niet loont erover te praten.

Wat de deur opent voor de werking van die krachten is de angst, een soort bang voor gevoel, een indruk dat er iets gaat gebeuren. Door die vibraties van schrik worden bepaalde krachten uit je naarbuiten gestoten en het is door die krachten dat de vitale wezentjes vat op je krijgen.

Er zijn mensen die aan hypnose doen. Als ze dat altijd met dezelfde persoon doen, wordt die persoon dan ziek na een bepaalde tijd?

Niet noodzakelijk. Het hangt af van het soort hypnose en van de hypnotiseur. Niet noodzakelijk ziek, nee. Eén ding is echter zeker, en dat is dat die persoon zijn eigen wil verliest, dat het de wil van de hypnotiseur is die de plaats van zijn eigen wil inneemt, anders zou dat niet werken. Niet noodzakelijk ziek maar ontzettend afhankelijk. Het heeft bijna een soort verslaving tot gevolg. (E55, 301- 305)

Wij [Sri Aurobindo en de Moeder] hebben een tijdlang gewoond in het huis dat nu het *Guest House* wordt genoemd [...] We hadden een kok die Vatel heette. Hij had een behoorlijk slecht karakter en kon moeilijk aanmerkingen op zijn werk verdragen. Hij had ook contacten met zekere moslims die zich naar het schijnt met magische praktijken bezighielden, ze hadden een magisch boek en het vermogen om magie te bedrijven. Op een dag had Vatel iets helemaal verkeerd gedaan. Iemand had hem een standje gegeven – ik weet niet of een van jullie Datta heeft gekend, zij was het die hem bekritiseerd had – en hij was woedend geworden. Hij had bedreigingen geuit en gezegd: ‘Wacht maar, jullie zullen je nog verplicht zien dit huis te verlaten.’ We hadden daar niet de minste aandacht aan geschonken.

Twee of drie dagen later, geloof ik, is men me komen zeggen dat er stenen op de binnenplaats gevallen waren, drie of vier stukken baksteen. We hebben ons afgevraagd wie uit het belendend huis die stenen kon hebben gegooid. Sommigen van ons hebben gedaan wat aan de kinderen altijd verboden wordt: ze zijn op de muren en daken geklommen om te zien of ze iemand zagen die de stenen kon hebben gegooid, of die er iets mee te maken kon hebben, maar ze vonden niemand.

Naar ik meen was dat tussen vier en vijf uur in de namiddag begonnen. Naarmate het einde van de dag naderde werd het aantal

vallende stenen steeds talrijker. De dag daarop waren er nog meer. Ze begonnen vooral de keukendeur te raken en één ervan kwetste de arm van Datta toen ze over de binnenplaats liep. Het aantal stenen was nu veel groter geworden. Ook de belangstelling [voor het verschijnsel] werd groter, en door de aangroeiende belangstelling leek het aantal stenen te worden vermenigvuldigd! Ze begonnen in verschillende richtingen tegelijk te vliegen, zelfs in kamers zonder ramen of deuren [...] In het trappenhuis vielen ze zo [*loodrecht*] naar beneden. Zouden ze door het enige raampje dáár zijn gekomen, dan zouden ze zó [*schuin*] zijn gevallen, maar ze vielen loodrecht. Iedereen begon toen pas echt geïnteresseerd te worden.

Ik moet nu niet vergeten te zeggen dat Vatel zich ziek had gemeld; twee dagen vóór de stenen waren beginnen te vallen was hij niet meer op zijn werk verschenen. Hij was echter zijn keukenhulp blijven sturen, een jongen tussen de dertien en de veertien, vrij dik, pafferig en inert, misschien wat aan de domme kant. Het viel ons op dat het aantal stenen vermeerderde waar die jongen zich bevond of heenging. De jongelui in het huis⁵⁵ [...] sloten hem op in een kamer waarvan ze alle deuren en ramen dichtmaakten [...] De jongen zat dus in die kamer en het begon er stenen te regenen, met alle deuren en ramen dicht! Er vielen er steeds meer en hij werd aan een been gewond. We begonnen het toen toch wat té gek te vinden.

Ik was bij Sri Aurobindo. We waren rustig aan het werken, samen aan het mediteren. De jongelui hadden nog eens in de kamer gekeken [waar het hulpje van de kok opgesloten zat] om te zien hoe het er daar aan toeging en ze zijn ons komen waarschuwen, want ze vonden dat het tijd werd ons te zeggen dat de situatie ernstig werd. Ik had meteen door wat er aan de hand was.

Ik moet zeggen dat we eerst een poging hadden gedaan om alle mogelijkheden van een gewone fysieke verklaring uit te sluiten. We hadden ook de politie ontboden. We hadden hen op de hoogte gebracht dat er mensen waren die met stenen naar ons gooiden en

gevraagd of ze wilden komen kijken wie dat deed. Een politieagent, een goeie vent, zei van meet af aan: 'Zo, uw kok is Vatel! Dan weten we wat er aan de hand is.' Hij droeg een geladen pistool en vatte post op de binnenplaats – niet één steen meer. Ik bevond me op het terras bij Sri Aurobindo en zei tegen hem: 'Dit is sterk! We laten de politie komen en nu valt er geen enkele steen meer! Vervelend is dat! Ze zullen denken dat we niet de waarheid hebben gesproken, dat hier geen stenen vallen.' Niet zo gauw had ik dat gezegd of het begon weer stenen te regenen. Let wel, de stenen vielen op een grote afstand van het terras, niet één ervan viel in onze nabijheid.⁵⁶ De politieagent zei toen: 'Ik hoef hier niet langer te blijven. Ik weet wat het is, het is Vatel die u dit aandoet. Ik kan nu maar beter gaan.' Het was toen dat bij wijze van proef die jongen in een kamer werd opgesloten, dat de stenen in die afgesloten kamer begonnen te vallen en dat men me kwam zeggen dat de jongen gewond was. Ik heb daarop gezegd: 'Stuur die jongen meteen weg uit het huis. Breng hem naar een ander huis, onverschillig waar, en verzorg hem, maar houdt hem niet hier. Dat is alles. Blijf rustig en wees niet bang.' Ik was in Sri Aurobindo's kamer en ik dacht: we gaan eens kijken wat dit is. Ik ging in meditatie en stuurde een kleine oproep uit. Ik zei: 'Wie is het die hier stenen naar ons gooit? Je moet ons komen zeggen wie met stenen naar ons gooit.' Ik zag toen drie kleine wezentjes, van die wezentjes met heel weinig macht en van wie het bewustzijn tot één soort handeling beperkt is. Ze hebben niets te betekenen, maar ze staan ten dienste van mensen die aan magie doen. Degenen die aan magie doen bevelen die wezentjes hen te komen helpen en ze zijn verplicht te gehoorzamen, Dat gaat door middel van tekens en woorden. Ze zijn dus naar me toe gekomen en bang dat ze waren, doodsbang! Ik vroeg hun: 'Waarom gooien jullie die stenen? Wat heeft die flauwe grap te betekenen?' Zij antwoordden: 'We zijn ertoe gedwongen, we zijn gedwongen. Het is

onze schuld niet. Er is ons bevolen het te doen, het is onze schuld niet.'

Ik moest me inhouden om niet te lachen, maar ik ben serieus gebleven en heb tegen ze gezegd: 'Wel, het moet uit zijn, horen jullie goed!' Toen zeiden ze tegen me: 'Wilt u ons niet bij u houden? We zullen alles doen wat u maar zegt.' – 'Zozo', dacht ik, 'dit kan misschien interessant zijn.' En ik vroeg hun: 'Wat kunnen jullie zo allemaal doen?' – 'We kunnen stenen gooien.' – 'Dat interesseert me niet, ik heb geen zin om stenen te gooien naar wie ook. Zouden jullie me misschien bloemen kunnen brengen? Zouden jullie me rozen kunnen brengen?' Ze keken elkaar verbijsterd aan en zeiden: 'Wij zijn zo niet gebouwd, wij kunnen dat niet.' Ik heb toen gezegd: 'Ik heb jullie niet nodig. Maak dat jullie weggkomen en zie vooral dat jullie hier nooit terugkeren, anders zal het jullie slecht vergaan!' Ze hebben de benen genomen en zijn nooit teruggekeerd.

Er was me iets opgevallen, namelijk dat je die stenen slechts tot aan de dakgoot zag. Onder de dakgoot zag je de stenen, erboven waren nergens stenen te bekennen. Dat wees erop dat het een magische formatie was. In de buitenlucht zag je niets; de stenen werden gematerialiseerd in de atmosfeer van het huis en vielen er neer.

Om het geheel af te ronden ben ik de volgende ochtend – wat ik net verteld heb had 's avonds plaats – naar beneden gegaan om een bezoekje te brengen aan de keuken. In die keuken stonden enkele pilaren en op een van die pilaren vond ik enkele tekens en cijfers, grof gekrabbeld als met een stuk steenkool – ik herinner met de tekens niet meer – en woorden in het Tamil. Ik heb dat allemaal zorgvuldig uitgeveegd en een aanroeping gedaan. En dat was dat, de klucht was ten einde.

Maar toch niet helemaal. Vatels dochter was een *aya* in het huis. ze was een van de dienstmeisjes. Vroeg in de namiddag kwam ze er aan in een staat van hevige aandoening en zei: 'Mijn vader ligt in de kliniek, hij ligt op sterven. Vanmorgen is hem iets overkomen, hij

heeft zich plotseling erg ziek gevoeld en verkeert nu in levensgevaar. Men heeft hem naar de kliniek gebracht. Ik ben zo bang.' Ik wist wat het was. Ik ben naar Sri Aurobindo toegegaan en heb tegen hem gezegd: 'Vatel ligt in de kliniek, hij is in levensgevaar.' Sri Aurobindo heeft me toen eens aangekeken en geglimlacht: 'Ach, om wat stenen ...' Nog dezelfde avond was Vatel genezen. Hij heeft het nooit meer gedaan.

Hoe kwam het dat men de stenen kon zien?

Dat is het merkwaardige ervan. Er zijn wezens die de gave bezitten om voorwerpen te dematerialiseren en te rematerialiseren. Ze zagen er als doodgewone brokken baksteen uit, maar die brokken baksteen materialiseerden zich slechts in het veld waar de magie van kracht was. De magie was uitgevoerd voor dat bepaalde huis, meer in het bijzonder voor de binnenplaats, en de actie van de vitale krachten kon dáár alleen werkzaam zijn. Dat is de reden waarom die jongen, nadat hij naar een ander huis was gebracht, door geen enkele steen meer werd geraakt. De magische formatie was speciaal voor dat huis uitgevoerd en de stenen materialiseerden zich op de binnenplaats. En omdat die aanval meer in het bijzonder tegen Datta gericht was, werd haar arm door een steen geraakt.

Er is ook nog iets anders. We zijn nadien de naam te weten gekomen van de magiër wiens hulp Vatel had ingeroepen. Die magiër blijkt hier zeer bekend te zijn, en Vatel had hem gezegd dat hij ons absoluut uit dat huis weg wilde, ik zou niet precies kunnen zeggen waarom. Hij was woedend. Dus heeft hij aan die magiër gevraagd het er stenen te laten regenen. De magiër vroeg echter: 'Maar is dat niet het huis waar Sri Aurobindo woont?' – 'Ja', zei Vatel. – 'Dan wil ik daar niets mee te maken hebben. Doe wat je wilt, ik bemoei me daar niet mee.' Vatel heeft echter aangedrongen en misschien ook beloofd meer te betalen. De magiër heeft toen tegen hem gezegd: 'Goed, maar dan op één voorwaarde: er zullen geen

stenen vallen in een cirkel van vijftwintig meter rond Sri Aurobindo. (Het was twintig of vijftwintig meter.) Er moet altijd vijftwintig meter afstand blijven tussen de stenen en Sri Aurobindo.’ En hij had zijn magische bezwering aldus geformuleerd. Daardoor kwam het dat niet één steen in onze nabijheid viel. Ze vielen aan het andere eind van de binnenplaats.

Al zulke dingen kunnen ze doen; het staat geschreven in hun boeken. Het gaat om woorden en rituelen met een bepaalde macht. Natuurlijk moeten degenen die ze uitvoeren een vitale kracht bezitten. Er is ook een mentaal vermogen voor nodig, niet veel, heel weinig eigenlijk, maar wel een vrij sterke vitale kracht om die kleine wezentjes te beheersen, om ze de baas te blijven. Het is door schrik dat ze in toom worden gehouden, want [de magiërs] hebben ook de macht om ze te vernietigen, en daarvoor zijn die wezentjes heel erg bang.

Het is echter voldoende op al die wezentjes, of al die formaties, gewoon één druppel van het ware, zuivere licht aan te brengen, van het pure witte licht dat het licht van de opperste vormgevende kracht is. Eén druppel daarvan en zulke wezens verdwijnen als hadden ze nooit bestaan. Toch is dat geen vernietigende kracht, het is integendeel een opbouwende kracht, maar zozeer tegengesteld aan hun natuur dat ze in het niets worden opgelost. Het was daarvoor dat ze zo’n schrik hadden. Want ik had ze geroepen, hun het witte licht⁵⁷ getoond en gezegd: ‘Moeten jullie eens zien wat ik hier heb. Kom dus maar gauw.’ Maar hun voorstel was aandoenlijk: ‘We zullen alles doen wat u maar wilt.’ Ik zei: ‘Goed, wat kunnen jullie doen?’ – ‘Stenen gooien ...’ (E54, 66-72)

*Wat zijn de twaalf zintuigen?*⁵⁸

Men kent er ons niet meer dan vijf toe, is het niet? Er is in alle geval nog een ander zintuig dat verband heeft met het bewustzijn. Ik weet niet of jullie daar ooit van gehoord hebben, maar iemand die blind is,

bijvoorbeeld, kan zich van een voorwerp op een bepaalde afstand bewust worden door een perceptie die niet de tastzin is, want hij kan het niet voelen, dat niet het gezichtsvermogen is, want hij kan het niet zien, maar dat toch een contact is, iets wat hem in staat stelt een contact met het voorwerp te hebben zonder te horen, te zien of te voelen. Dit is een van de meest voorkomende zintuigen buiten degene die we gewoonlijk gebruiken.

Er is een ander zintuig, een soort nabijheidsgevoel: kom je in de nabijheid van iets, dan voel je dat, net alsof je er contact mee had. Een ander zintuig, dat ook fysiek is, brengt je in contact met gebeurtenissen op grote afstand. Het is een fysiek zintuig want het behoort tot de fysieke wereld; het is dus niet louter mentaal, want je hebt een bepaalde gewaarwording. Er zijn personen die de gewaarwording hebben van een contact met iets wat zich op zeer grote afstand bevindt. Je moet niet vergeten dat er in het fysieke bewustzijn verschillende gradaties zijn. Er is een vitaal-fysieke en een mentaal-fysieke, en die zijn niet uitsluitend lichamelijk. Het vermogen om in het materiële vlak vooruit te zien is ook een van de fysieke zintuigen.

We hebben dus iets wat op korte afstand waarneemt, iets wat op lange afstand waarneemt en iets wat vooraf waarneemt. Dat zijn er al drie. Het zijn net verbeteringen van de zintuigen die we al bezitten, zoals ook geluiden horen op zeer grote afstand. Er zijn mensen die geluiden kunnen horen op zeer grote afstand en die geuren kunnen ruiken op zeer grote afstand. Dat zijn net vervolmakingen van [de overeenkomstige, ons bekende] zintuigen. (E50-51, 260-61)

Je hebt een paar keer zomaar een van jouw boeken of een boek van Sri Aurobindo genomen en het toevallig op de een of andere bladzijde opengeslagen om er een zin uit te lezen. Kunnen die zinnen dan een teken of een aanwijzing voor iemand bevatten? Hoe moet je dat doen om echt een antwoord te hebben?

Iedereen kan dat. Het gaat als volgt: je concentreert je, en de rest hangt af van wat je verlangt. Heb je een innerlijk probleem en je verlangt er een oplossing voor, dan concentreer je je op dat probleem. Ben je in het ongewisse over de toestand waarin je verkeert en je wilt enig licht betreffende die toestand, dan leg je jezelf in alle eenvoud innerlijk bloot en je vraagt om licht. Of ben je gewoon nieuwsgierig om te weten wat 'de onzichtbare kennis' je te zeggen heeft, dan blijf je een ogenblik rustig en stil, en je opent jezelf. Ik heb altijd aangeraden een briefopener te gebruiken omdat die zo dun zijn. Terwijl je geconcentreerd bent, steek je de briefopener in het boek en je wijst [zonder te kijken] ergens iets aan met de punt. Als je weet hoe je je moet concentreren, als je het werkelijk doet met een aspiratie om een antwoord te krijgen, dan komt er altijd een.

Dat komt doordat in boeken zoals dit [*de Moeder wijst naar 'The Synthesis of Yoga' van Sri Aurobindo*], boeken van revelatie, er altijd een accumulatie van krachten aanwezig is – op zijn minst van hogere mentale krachten en meestal van de spirituele krachten van hoogste kennis. Elk boek is door de woorden die het bevat net een kleine accu van die krachten. Mensen weten dat niet omdat ze er zich niet van kunnen bedienen, maar het is zo. Evenzo is er in elke foto een kleine representatieve accumulatie van de kracht van degene die erop staat afgebeeld – van zijn wezensaard en van zijn vermogens, als hij die bezit. Als je oprecht bent en een aspiratie hebt, dan zend je een vibratie uit die de vibratie van je aspiratie is; die gaat de ermee overeenstemmende kracht in het boek opzoeken en je krijgt je antwoord vanuit een hoger bewustzijn.

Alles is er potentieel in vervat. Elk deel van een geheel bevat potentieel wat in het geheel aanwezig is. Dit is vrij moeilijk om uit te leggen, maar jullie zullen het begrijpen aan de hand van een voorbeeld. Degenen die op iemand magie willen bedrijven, zorgen ervoor dat ze een stukje van een vingernagel ofwel een haar hebben

[van de persoon die het voorwerp van de magie uitmaakt]; dat is voldoende, want daarin is potentieel alles vervat wat in de bedoelde persoon zelf aanwezig is. Zo is er in een boek potentieel – niet veruiterlijkt, niet gemanifesteerd – dezelfde kennis aanwezig als in degene die het boek geschreven heeft. Sri Aurobindo vertegenwoordigde een totaliteit van begrip, kennis en macht, en elk van zijn boeken is daarvan tegelijk een symbool en een vertegenwoordiging. Elk van zijn boeken bevat symbolisch, potentieel wat in hemzelf aanwezig is.⁵⁹ Als je je dus op een bepaald boek concentreert, kun je door middel van dat boek met de oorsprong ervan in contact komen. Door het boek als middel te gebruiken kun je zelfs veel meer ontvangen dan wat erin aanwezig is.

Er is altijd een manier van [de in concentratie aangewezen tekst] te lezen en te interpreteren die een antwoord geeft op wat je zoekt. Dat is geen toeval en evenmin een tijdverdrijf. Je kunt het natuurlijk zomaar voor de grap doen, maar dan gebeurt er niets; je krijgt geen antwoord [op de innerlijke gestelde vraag] en het is niet interessant. Doe je het echter in ernst, probeert je aspiratie zich in ernst te concentreren op dat instrument – dat net een batterij is, geladen met bepaalde energieën –, probeert ze in contact te komen met de erin aanwezige energieën en zoekt ze met aandrang een antwoord op wat ze wil weten, dan zal die energie de vereniging van beide krachten, namelijk de kracht die van jou uitgaat en die welke in het boek is geaccumuleerd – je hand met de briefopener, of wat je ook mag gebruiken, leiden. Ze zal hem precies op de tekst brengen die inhoudt wat je wilt weten. Doe je dat zonder oprechtheid en zonder overtuiging, dan gebeurt er niets, dat spreekt vanzelf. Doe je het oprecht, dan krijg je een antwoord. Bepaalde boeken zijn sterker geladen dan andere. Er zijn er ook waarin het antwoord minder duidelijk is. Over het algemeen geven boeken met aforismen of korte zinnen – geen langdradige wijsgerige uiteenzettingen, maar veeleer

gecondenseerde en beknopt geformuleerde teksten – de beste resultaten.

De waarde van het antwoord zal vanzelfsprekend afhangen van het niveau van de spirituele kracht die in het boek aanwezig is. Neem je een roman, dan krijg je alleen maar onbenulligheden ten antwoord. Neem je evenwel een boek dat een condensatie van krachten bevat – van spirituele kennis of kracht, of met een instruerende potentie – dan krijg je een zinvol antwoord op je vraag. (E56, 186-88)

Ik was in Japan. Het was begin januari 1919, in de tijd dat daar een geweldige griepepidemie woedde, in heel Japan, die honderdduizenden slachtoffers heeft gemaakt.⁶⁰ Het was een epidemie zoals ze zich zelden voordoen. In Tokio waren er elke dag honderden en nog eens honderden nieuwe gevallen. De ziekte duurde drie dagen en de derde dag stierf de zieke. Er stierven zoveel mensen dat men hen niet eens meer kon verbranden. Stierf de zieke niet op de derde dag, dan was hij na zeven dagen helemaal genezen, wat uitgeput maar helemaal genezen. Er heerste paniek in de stad, want in Japan zijn epidemieën uiterst zeldzaam. Japanners zijn heel nette mensen, heel erg zorgzaam en met een goed moreel. Er woedden daar zelden van die ziekten. Maar nu was er die epidemie, een ware ramp. Er heerste een ontzettende schrik. Je zag de mensen bijvoorbeeld op straat lopen met een masker voor neus en mond om de lucht te filteren die ze inademen, zodat ze niet door ziektekiemen besmet zouden worden. De schrik was algemeen.

Ik leefde toen samen met iemand die me maar niet met rust liet: ‘Wat is dat toch voor iets, die ziekte? Wat zit daarachter, achter die ziekte?’ Wat ik deed, was me gewoon omhullen door mijn kracht, door mijn bescherming, om niet door de ziekte aangetast te worden; verder hield ik me daar niet mee bezig en ik ging door met mijn werk. Ik had niets en ik dacht er niet aan. Maar telkens weer: ‘Wat kan dat toch zijn? Ik zou wel eens willen weten wat er achter die ziekte

schuilgaat. Als u me toch eens zei wat die ziekte is, waarom die ziekte er is? ...' enzovoort.

Op een dag werd ik naar het andere eind van de stad geroepen door een jonge vrouw die een kennis van me was en die me aan vrienden wilde voorstellen of die me iets wilde tonen ... Ik weet niet meer precies waar het om ging, maar ik moest met de tram de hele stad door. Ik zat dus in die tram en ik zag al die mensen met maskers voor hun gezicht, en in de atmosfeer was er die alomtegenwoordige vrees, met daarbij dat onophoudelijke gevraag. Ik ben toen ook mezelf beginnen af te vragen: inderdaad, wat is dat voor iets, die ziekte? Wat zit erachter? Wat zijn de krachten die die ziekte veroorzaken? ... Ik ben in het huis van die kennis aangekomen, heb er een uur of wat doorgebracht en ben weer vertrokken. En ik ben thuisgekomen met hoge koorts. Ik had haar te pakken, de ziekte. Je werd er zomaar door overvallen, zonder enige waarschuwing, in een handomdraai.

Ziekten die door kiemen of microben worden verspreid, blijven meestal eerst enkele dagen in het lichaam. Ze komen bij je binnen en er heeft een kort innerlijk gevecht plaats dat je wint of dat je verliest; verlies je het, dan heb je de ziekte te pakken, zo eenvoudig is dat. In een geval als dit echter ontvang je bijvoorbeeld een brief, je opent de envelop en een ogenblik later ril je al van de koorts. Goed, die avond had ik dus een enorme koorts. Een dokter wordt geroepen – niet door mij – en hij zegt tegen me: 'Ik moet je dringend dit medicament geven.' Het was een van de beste medicamenten tegen de koorts en er was niet veel meer van voorradig omdat iedereen het nam. Hij zei: 'Ik heb nog enkele pakjes, ik geef ze u.' – 'Alstublieft, geef ze me niet want ik zal ze niet nemen.' Dat stond hem geweldig tegen. 'Dan is het niet nodig dat ik hier nog kom.' Waarop ik zei: 'Het is inderdaad misschien niet nodig.' En ik ben te bed gebleven met die verschrikkelijke koorts.

De hele tijd vroeg ik me af: Wat kan die ziekte toch betekenen? Waarom is die ziekte er? Wat zit er achter die ziekte? ... Aan het eind van de tweede dag lag ik daar alleen en ik zag duidelijk hoe een wezen met een stuk van zijn hoofd afgeschoten en in een militair uniform (of wat ervan overbleef) op me afkwam en zich zomaar op mijn borst gooide, met dat halve hoofd, om mijn levenskracht op te zuigen. Ik keek goed toe en merkte dat ik aan het sterven was. Hij zoog al het leven uit me weg. Zoals ik jullie daarnet zei, stierven de mensen van longontsteking in drie dagen. Ik lag als op mijn bed genageld, onbeweeglijk, diep in trance. Ik kon niet bewegen en hij zoog alle kracht uit me. Ik dacht: dit is het einde. Ik heb toen een beroep op mijn occulte machten gedaan. Ik heb een zwaar gevecht geleverd en ben erin geslaagd hem van me af te duwen, zodat hij niet langer bovenop me kon blijven. En ik ben wakker geworden.

Maar ik had gezien wat er aan de hand was. Ik had geleerd, ik had begrepen dat de ziekte voortkwam uit mensen die uit hun lichaam waren geslingerd. Ik had dat reeds in de Eerste Wereldoorlog gezien, aan het eind van die oorlog, toen de soldaten in de loopgraven gedood werden door bombardementen. Ze waren zo gezond als wat en een ogenblik later werden ze uit hun lichaam geslingerd, onbewust van het feit dat ze dood waren. Ze beseften niet dat ze geen lichaam meer hadden en probeerden uit anderen de levenskracht te zuigen die ze zelf niet langer bezaten. Met andere woorden, ze waren veranderd in een enorm aantal vampiers en zogen de levenden leeg.

Daardoor ontstond een ontbinding van de levenskrachten van degenen die ziek werden en stierven. Men leefde in een soort plakkerige en ondoorzichtige wolk, die bestond uit al die dingen. Degenen die die wolk in zich opnamen, werden ziek maar genazen over het algemeen, maar degenen die door zo'n [gestorven] wezen werden overvallen, stierven zonder uitzondering, want tegen zoiets waren ze niet bestand. Ik voor mij weet hoeveel kennis en kracht ik

nodig heb gehad om dat gevecht te kunnen winnen. Vreselijk hevig was dat. Waarmee ik bedoel dat degenen die aangevallen werden door een wezen dat het centrum was van een draaikolk van boze krachten, er onvermijdelijk door stierven. En er moeten drommen van die wezens geweest zijn. Ik heb dat toen allemaal gezien en begrepen. (E53, 206-10)

[54.](#) De fysieke, vitale, mentale en bovenmentale elementen waaruit hun wezen bestaat.

[55.](#) Sri Aurobindo's gezellen van het eerste uur, die later de eerste leden van de ashram zouden worden. Het voorval van de 'stenenregen' speelde zich af in december 1921.

[56.](#) In de nabijheid van Sri Aurobindo en de Moeder.

[57.](#) Dat het licht van de Moeder is.

[58.](#) De Moeder had in een vorig gesprek gezegd dat de mensen niet vijf maar twaalf zintuigen hebben.

[59.](#) De Moeder gebruikt de tegenwoordige tijd, ook al had Sri Aurobindo zijn lichaam toen reeds meer dan vijf jaar verlaten.

[60.](#) Het was de tijd van de wereldwijde griepepidemie aan het eind van de Eerste Wereldoorlog, in 1919-1920, waardoor meer mensen om het leven zijn gekomen dan in die hele oorlog zelf.

14. Het leven van alledag

Gewone mensen komen op dit ondermaanse zonder te weten wat leven is en moeten bij elke stap leren leven. Voordat ze weten wat ze willen verwezenlijken, moeten ze [bij wijze van spreken] eerst zelfs leren lopen – zoals je een kind leert lopen, zo moeten zij in het leven leren leven. Wie weet hoe hij moet leven? Het is door ervaringen, door vergissingen, door allerlei pech en ongelukken dat men geleidelijk aan leert te zijn wat ‘redelijk’ wordt genoemd. Anders gezegd, als men een aantal keren een fout heeft gemaakt en de nadelige gevolgen ervan heeft ondergaan, leert men die fout niet meer te maken. Wanneer het brein voldoende ontwikkeld is en je je van de rede kunt bedienen, kan die rede je echter helpen om het aantal fouten te verminderen en de weg te gaan zonder al te vaak te struikelen.

De overgrote meerderheid van de mensen wordt geboren, leeft en sterft zonder te beseffen waarom hun dat alles overkomen is. Ze zijn geboren, ze leven, ze ervaren wat men kans en onkans noemt, en wanneer ze aan hun eind gekomen zijn, gaan ze heen. Ze zijn gekomen en gegaan zonder ook maar iets geleerd te hebben. Bij de overgrote meerderheid is het zo.

Onder hen bevindt zich een klein aantal mensen die men de elite zou kunnen noemen en die wil weten wat er met hen gebeurt, waarom ze op de aarde zijn en waarom het hun allemaal te beurt valt. Onder dezen zijn er die hun verstand gebruiken, zodat ze het middel vinden om de weg op redelijke wijze te gaan, waardoor ze hem veel vlugger afleggen dan de anderen. Dat zijn de ware redelijke wezens.

En er is een handvol, een flinke handvol, die geboren worden met de indruk dat er iets te ontdekken valt in het leven, dat er voor het leven

een hogere reden bestaat, dat er een doel is, en die zich inspannen om dat doel te vinden. Bij dezen loopt de weg voorbij de rede naar gebieden die ze met of zonder hulp moeten verkennen, al naargelang hun lotsbestemming, en ze moeten dan de hogere werelden ontdekken. Zo zijn er niet veel. Ik weet niet hoeveel er nu op de wereld zijn, maar het lijkt me toe dat ze nog geteld kunnen worden. Bij dezen is het dan de vraag wanneer ze [hun ontdekkingstocht] beginnen.

Naar ik meen zijn er ook mensen bij wie de rationele levensperiode heel vlug na de geboorte kan beginnen, wanneer ze nog heel jong zijn, en bij wie die periode van korte duur kan zijn. Ze zijn dan bijna meteen klaar om zich op de nieuwe en onverkende wegen naar de hogere werkelijkheden te begeven. Om zich op die wegen te wagen zonder vrees en zonder gevaar moet je echter eerst met behulp van de rede je hele wezen hebben geordend rond het hoogste centrum waarvan je je bewust bent, en wel zodanig dat [je wezen] zich innerlijk onder je controle bevindt en je niet telkens weer bij jezelf hoeft te zeggen: ik doe dit, maar ik weet niet waarom. Dit is me overkomen, maar ik weet niet waarom. Het is altijd weer 'ik weet niet, ik weet niet, ik weet met', en zolang dat zo is, is de weg niet zonder gevaar. Pas wanneer je weet wat je wilt, doe je ook wat je wilt en ben je in staat om met vastberadenheid te handelen, zonder door de toevalligheden van het leven overweldigd te worden, zonder te aarzelen, en met een minimum aan gevaar op de suprarationele wegen. Je hoeft daarvoor niet oud te zijn, het kan heel jong beginnen. Zelfs een kind van vijfjaar kan zich al van de rede bedienen om zichzelf in de hand te houden, ik weet dat. Er is in het wezen van die kleuters die zo spontaan en onverantwoordelijk lijken reeds een afdoende mentale organisatie aanwezig, een afdoende organisatie van het brein, om op redelijke wijze zichzelf te kunnen beheersen, en daarbij hun leven, hun natuur, hun wezensuitingen, hun daden en hun gedachten [...]

Volgen de natuurwetten de wet van de menselijke rede?

Nee, zeker niet.

Hoe komt het dan dat door de menselijke rede zoveel natuurwetten kunnen worden verklaard?

Omdat de menselijke rede van een hogere orde is dan de natuur. De natuur is infrarationeel. De natuurwetten zijn infrarationele wetten. Wanneer mensen zeggen: 'Wat kan ik eraan doen, het is de wet van de natuur', moet ik lachen. Het loont dan de moeite niet een mens te zijn: je kunt beter een aap of een olifant zijn of een leeuw. De natuurwetten zijn infrarationeel. Dat hij de rede bezit, is de enige superioriteit van de mens, en als hij er zich niet van bedient, dan is hij gewoon aan een dier gelijk. Het is het flauwste excuus dat men geven kan: 'Wat kan ik eraan doen, het is de wet van de natuur' ! (E55, 202-205)

Hoe komt het dat men zich op het eerste gezicht tot bepaalde personen aangetrokken voelt en door andere afgestoten?

Dat heeft in het algemeen te maken met vitale relaties, met niets anders. Er zijn vitale vibraties die met elkaar overeenstemmen en andere die niet met elkaar overeenstemmen. Meestal is dat de reden, niets anders. Het is vitale scheikunde. Men zou zich in een veel dieper en meer helderziend bewustzijn moeten bevinden opdat het iets anders zou zijn.

Er bestaat een innerlijke perceptie, steunend op een psychisch bewustzijn, waardoor je aanvoelt welke de personen zijn met dezelfde aspiratie als die van jou, met hetzelfde doel als dat van jou, die metgezellen op de weg kunnen zijn; die perceptie maakt je ook helderziende wat degenen betreft die een heel andere weg volgen, of die in zich krachten dragen die je vijandig zijn en die je in je ontwikkeling kunnen schaden. Om zo'n perceptie te hebben zou je echter zelf uitsluitend met je spirituele ontwikkeling en je integrale realisatie begaan moeten zijn. Dit is maar zelden het geval. En heb

je die innerlijke helderziendheid verkregen, dan heeft dat in de regel geen aantrekking of afstoting tot gevolg, maar een kennis die men 'objectief' zou kunnen noemen en als het ware een innerlijke zekerheid waardoor je op kalme en beredeneerde wijze kunt handelen, zonder je aangetrokken of afgestoten te voelen.

Men kan dus op algemene en bijna absolute wijze zeggen dat als iemand uitgesproken en impulsieve sympathieën en antipathieën heeft, dat erop wijst dat hij in een vitaal bewustzijn leeft. Er kunnen ook verwantschappen van mentale aard in het spel zijn, bijvoorbeeld bij intellectuele personen; in dit geval zijn dat tevens personen die zich op een vrij hoog niveau in de intellectuele orde bevinden, en dat komt dan ook meer tot uitdrukking door een zeker welvoelen in de relaties en door iets wat veel rustiger en meer onthecht is. Er zijn personen met wie men graag praat en anderen tot wie men zich niet aangetrokken voelt om een gesprek te voeren, men vindt er geen baat bij. [Mentale verwantschappen] zijn afstandelijker en kalmer; ze behoren veeleer tot de wereld van de rede. Antipathie en sympathie daarentegen hebben duidelijk met de vitale wereld te maken. Nu is er net zo goed een vitale scheikunde als er een fysieke is: er zijn ook vitale elementen die elkaar afstoten en andere die elkaar aantrekken, er zijn ook vitale stoffen die verbindingen kunnen vormen en andere waarvan de verbinding een ontploffing tot gevolg heeft. Zo is het nu eenmaal. Er zijn ook vitale vibraties die met elkaar overeenstemmen, zozeer dat zulke sympathieën negenenennegentig keren van de honderd gehouden worden voor wat mensen 'liefde' noemen. Eensklaps voelen ze: dat is nu de man op wie ik gewacht heb! Dat is de vrouw die ik zocht! en ze vallen elkaar in de armen – tot ze constateren dat het maar een erg oppervlakkig iets was dat niet kan blijven duren. Zo gaat dat. De eerste raad die men daarom geeft aan degenen die yoga willen doen, is dat ze boven alle sympathieën en antipathieën moeten zien uit te komen. Zulke gevoelens zijn zonder diepe grond en kunnen je soms bijna

onoverkomelijke moeilijkheden bezorgen. Men kan er zijn leven schade mee berokkenen. Het beste is er geen rekening mee te houden, zich enigszins in zichzelf terug te trekken en zich af te vragen om welke reden – meestal niet zo heel erg geheimzinnig – men de ene persoon wel en de andere niet graag ontmoet.

Ik herhaal dat wanneer je uitsluitend met je sadhana⁶¹ begaan bent, er een ogenblik komt dat je kunt voelen, maar dan op een subtiële en rustige manier, welke contacten gunstig zijn voor je sadhana en welke schadelijk. Dat vraagt echter altijd een afstandelijke instelling, vaak in tegenstrijd met de zogenaamde aantrekkingen en afstotingen in het vitale. Heel dikwijls heeft het er niets mee te maken. Het is dus geraden dat allemaal enigszins van op een afstand te bekijken en zichzelf zo'n beetje de les te lezen over de ijdelheid aller dingen.

Er zijn natuurlijk personen die bijna basaal slecht zijn, die kwaadaardig geboren zijn en die graag kwaad doen. Normalerwijs, als men zich in een natuurlijke, niet geperverteerde staat bevindt zoals de dieren (wat dat betreft staan deze veel hoger dan de mens, perversie begint pas met de mensheid), dan houdt men zich op enige afstand van zulke wezens, zoals men een afstand zou bewaren met iets wat fundamenteel schadelijk is. Gelukkig komen zulke gevallen niet veel voor. Wat men in het leven door de band ontmoet zijn gemengde persoonlijkheden in wie er een soort evenwicht heerst tussen het goede en het kwaad; men kan dan relaties met goede en kwade kanten verwachten. Er is geen reden om voor iemand een diepe antipathie te voelen; men is immers zelf gemengd en het is alleen het gelijke dat het gelijke ontmoet!

Er wordt ook gezegd dat bepaalde individuen net vampiers zijn die de vitaliteit en de energie van iemand in hun nabijheid instinctief opzuigen, en voor wie men op zijn hoede hoort te zijn als voor een ernstig gevaar. Ik zal niet zeggen dat zulke individuen niet bestaan, maar ze komen zelden voor en zeker niet op zo'n uitgesproken wijze

dat men zo'n persoon zou moeten schuwen als de pest. Wil men zich dus in spirituele zin ontwikkelen, dan is het eerste wat men doen moet boven zijn sympathieën én zijn antipathieën uitstijgen, en dat alles met een glimlach aanzien. (E57-58, 204-206)

Men zegt dat er heel intelligente mensen zijn en andere die gek zijn. Hoe komt dat?

Hoe? Maar, mijn kind, er is een enorme verscheidenheid in de natuur! Er zijn geen twee dingen die gelijk zijn. Alle mogelijkheden bestaan in de natuur, alles wat jij je kunt indenken en nog honderd miljoen keren meer. Dus vind je mensen die intelligent zijn en je vindt mensen die het niet zijn. En er zijn andere bij wie het geestelijk evenwicht verstoord is. En wat jij kunt zien is dan nog tot een heel klein terrein beperkt. Je kunt echter zeggen dat dat allemaal bestaat, met daarnaast honderd duizenden miljoenen dingen meer, en dat in de wereld geen twee dingen gelijk zijn.

Ik geloof niet dat men zich iets kan voorstellen dat niet ergens bestaat. Dat is juist wat de natuur zo leuk vindt: ze probeert alles uit, ze doet alles, maakt alles, doet alles weer teniet, verzint alle denkbare combinaties, en ze blijft maar veranderen, hervormen, dingen overdoen in een eeuwige stroom van mogelijkheden die elkaar opvolgen, met elkaar in botsing komen, zich met elkaar vermengen, versmelten, en weer ontbonden worden. In het aardse leven zijn geen twee minuten gelijk, en hoe lang bestaat de aarde al? Knappe koppen zullen het je misschien bij benadering kunnen zeggen. En hoe lang zal ze nog blijven bestaan? Dat zullen ze je misschien ook zeggen, in cijfers met veel nullen, zoveel dat je die getallen niet in één keer kunt lezen. Maar nooit is er tweemaal hetzelfde en nooit zijn er twee ogenblikken die dezelfde zijn.

Vind je twee dingen die dezelfde lijken, dan is dat maar schijn. Er zijn geen twee dingen die dezelfde zijn noch zijn er twee gelijke ogenblikken. En dat gaat zover in de tijd terug dat je de tel kwijtraakt.

En het gaat zo ver in de tijd vooruit dat je de tel kwijtraakt. En nooit zal iets tweemaal hetzelfde zijn. Dus heeft het weinig zin te vragen waarom iets bestaat.

Je wilt me tóch vragen waarom? Wel, ze heeft veel meer verbeelding dan jij, de natuur! Ze verbeeldt zich aldoor nieuwe dingen. Dat moet wel, want alles is altijd anders en alle combinaties zijn altijd weer anders: er zijn immers geen twee seconden in het heelal die identiek zijn? Ze heeft een fantastische verbeelding. Heb je daar nooit over nagedacht? Heb je ooit twee ogenblikken gekend die dezelfde waren? Nee. Je weet goed genoeg dat je vandaag niet bent zoals je gisteren was, en dat je morgen niet zult zijn zoals je vandaag bent. En dat je jezelf niet zou herkennen als je zelfs niet meer dan tien jaar in de tijd terugging. Je weet niet eens meer wat je toen dacht, verondersteld dat je toen iets dacht.

Het is dus geen probleem. Alles wat je kunt doen is proberen het zeer beperkte ervaringsterrein dat jou gegeven is te exploreren, er alle mogelijkheden van na te gaan. Als je die allemaal zou willen opschrijven, zou je zien dat het al gauw een dik boekdeel zou worden, alleen maar over dat kleine ervaringsterrein dat het jouwe is. En wat ben je zelf? Een seconde in de eeuwigheid. (E53, 258-59)

De dingen komen naar je toe omdat ze een verwantschap met je hebben. Er is in jou ergens iets waaraan ze zich kunnen vasthaken, een soort sympathie ergens, misschien niet erg bewust of openlijk maar niettemin aanwezig. Is dat er niet, dan komen [de dingen] ook niet naar je toe. Er is een geheel van dingen dat je nooit meer lastig komt vallen als je eenmaal bepaalde essentiële punten in je wezen hebt veranderd. (E55, 109)

Wat gebeurt er als men vlees eet?

Zal ik jullie een verhaaltje vertellen? Ik kende een dame, een jonge Zweedse, die een sadhana deed. Ze was vegetariër uit gewoonte – uit smaak en uit gewoonte. Op een dag werd ze uitgenodigd door

vrienden van haar en die zetten haar kip voor. Ze wilde zich niet aanstellen en heeft van die kip gegeten. Later, 's nachts, bevond ze zich plotseling in een mand met haar hoofd tussen rieten biezen, almaar dooreengeschud, en ze voelde zich ontzettend misselijk, ontzettend ellendig. Daarna voelt ze zich met het hoofd naarbeneden en de voeten in de lucht hangen, en maar schudden en schudden. Ze voelt zich vreselijk ellendig. Opeens begint men dingen uit haar lichaam te rukken, wat verschrikkelijk pijn doet, en dan komt er iemand met een mes en snijdt haar de hals af. Ze is toen wakker geworden. Ze heeft me dat verteld. Ze zei dat ze nooit zo'n afgrijselijke nachtmerrie had gehad, dat ze aan niets anders meer had kunnen denken voordat ze weer insliep, dat het bewustzijn van die arme kip gewoon in haar was overgekomen en dat ze in haar droom alle angsten van die kip had doorstaan toen ze naar de markt werd gebracht, verkocht, geplukt en de hals afgesneden.

Zo gaat dat. In meerdere of mindere mate slik je samen met het vlees iets van het bewustzijn van het dier in dat je eet. Dat is niet erg, maar het is niet altijd aangenaam. En het helpt je natuurlijk niet om je veeleer aan de kant van de mens dan aan die van het dier te bevinden. Naar het schijnt aten de primitieve mensen, nog veel nader bij het dier dan bij de geest, rauw vlees, want dat schenkt veel meer kracht dan gebakken vlees. Ze doodden een dier, reten het aan stukken en zetten er hun tanden in, en ze waren er erg sterk door. Het is trouwens daarom dat zich in de ingewanden van de mens dat eindje blindedarm bevindt dat toen veel groter was dan nu; dat diende om dat rauwe vlees te helpen verteren. Maar de mens is daarna beginnen te koken. Hij vond dat het vlees zo veel lekkerder was en hij at het gebakken, en de blindedarm is langzamerhand kleiner geworden en diende tenslotte nergens meer toe. Nu is hij een overvloedigheid en soms de oorzaak van ziekte. Ik vertel jullie dat om jullie duidelijk te maken dat het nu misschien de tijd is om van voedsel te veranderen en over te schakelen op iets wat minder

dierlijk is. Dit hangt geheel en al af van de bewustzijnstoestand van eenieder. Voor een gewone man die het gewone leven leeft, met gewone bezigheden, die aan niets anders denkt dan aan de kost te verdienen, in goede gezondheid te blijven verkeren en misschien voor zijn gezin te zorgen, voor hem is het goed vlees te eten. Hij kan onverschillig wat eten als het hem maar goed bekomt, als het hem goed doet.

Wil je echter van het gewone leven naar een hoger leven overgaan, dan begint het probleem interessant te worden; probeer je je op de [lichaams]transformatie voor te bereiden na een hoger leven geleid te hebben, dan wordt het zeer belangrijk. Want er zijn stellig soorten voeding die het lichaam helpen om fijnstoffelijker te worden en andere waardoor het in een staat van dierlijkheid blijft verkeren. Het is echter pas op dat punt dat voeding belangrijk wordt, niet eerder, en voor je zover bent zijn er heel wat andere dingen te doen. Het is beslist beter je mentale en je vitale te zuiveren voordat je erover denkt je lichaam te zuiveren. Want ook al neem je alle mogelijke voorzorgen en zie je erop toe dat je fysiek alleen maar inneemt wat je lichaam fijnstoffelijker helpt maken, het dient nergens toe als je mentale en je vitale in een staat blijven van begeerte, onbewustheid, duisternis, hartstocht, enzovoort. Je lichaam zal er alleen maar zwak door worden. Het raakt uit de pas met het innerlijk leven, en op een kwade dag wordt het dan ziek.

Je moet beginnen met wat zich binnenin bevindt, ik heb jullie dat al eens gezegd. Je moet bovenaan beginnen, eerst zuiveren wat zich bovenaan bevindt en daarna wat onderaan is. Ik bedoel daarmee niet dat je je met het lichaam aan allerlei verlagende dingen moet blijven overgeven. Dat is niet wat ik bedoel. Vat het niet zó op als zou ik jullie voorhouden dat jullie je begeerten niet moeten beheersen, want zo is het helemaal niet. Wat ik bedoel is dat je niet moet proberen een engel te zijn wat je lichaam betreft als je zelfs niet bij benadering een engel bent in je mentale en vitale: dat zou

een onevenwichtigheid veroorzaken, tegengesteld aan de bestaande maar daarom niet beter. We hebben onlangs gezien dat het van cruciaal belang is het evenwicht te bewaren. Welnu, om het evenwicht te bewaren moet alles tegelijk vooruitgaan. Je moet niet een deel van je wezen in het duister laten terwijl je een ander deel hogerop in het licht probeert te brengen. Je moet er goed op letten dat geen enkel hoekje duister blijft. (E54, 205-208)

Hoe komt het dat vasten een toestand van ontvankelijkheid tot gevolg heeft?

Dat komt doordat het vitale in het algemeen bijzonder op het lichaam geconcentreerd is. Een goed gevoed lichaam haalt zijn kracht, zijn energie uit het voedsel. Dat is zo ongeveer de enige manier om energie op te doen – niet de enige, maar de voornaamste in de omstandigheden waarin de mensen nu leven. Het is evenwel een erg tamasische manier.

Denk je daar even over na, dan stel je vast dat de vitale energie die van planten of dieren afkomstig is logischerwijs van een lagere kwaliteit is dan de vitale energie van de mens, toch een enigszins hoger wezen in de rangorde van de soorten. Neem je dingen in je op van beneden, dan neem je tevens de daar aanwezige onbewustheid in je op. Het is niet mogelijk te eten zonder een aanzienlijke hoeveelheid onbewustheid te absorberen. Je wordt er zwaarder en dikker van. En eet je veel, dan wordt een groot deel van je bewustzijn opgeslorpt door de vertering en de stofwisseling van wat je gegeten hebt. Als je dus geen voedsel inneemt, krijg je al die onbewustheid niet te verwerken en te transformeren, hetgeen energieën vrijmaakt. En omdat er in je wezen een instinct aanwezig is om de verbruikte energieën te compenseren, doe je, als je ze niet uit het voedsel opneemt, instinctief een inspanning om ze te verkrijgen door een vereniging met de universele vitale krachten, die zich overal vrij bewegen. Weet je hoe je deze moet assimileren, dan

kun je ze rechtstreeks in je opnemen, en ze zijn onbeperkt. Het is niet als met je maag die slechts een bepaalde hoeveelheid voedsel kan verteren zodat het onmogelijk is meer te absorberen. Daarenboven wordt uit het ingenomen voedsel maar een klein, heel klein deel van de vitale energie vrijgemaakt, en wat blijft daarvan over na alle arbeid van het inslikken, verteren, enzovoort? Niet erg veel, nietwaar?

Je leert daarentegen instinctief hoe je de universele energieën moet aantrekken die zich in onbegrensde hoeveelheden vrij in het heelal bevinden. Zolang je die naar je toe kunt halen, kun je ze blijven absorberen. Is er niet de voorziening van beneden die uit het voedsel voortkomt, dan doe je het nodige om de energieën van buitenaf naar je toe te halen, en je absorbeert er zoveel van als je maar kunt. Soms absorbeer je er meer van dan je kunt en dat brengt je dan in een toestand van opwinding. Is je lichaam behoorlijk sterk en kan het gedurende bepaalde tijd zonder voedsel blijven, dan blijft je evenwicht behouden en kun je die [universele] energieën voor allerlei andere dingen gebruiken, zoals [innerlijk] vooruitgang maken, bijvoorbeeld, bewuster worden en je wezensaard transformeren. Maar beschikt je fysieke lichaam maar over weinig reserves en wordt het aanzienlijk verzwakt door niet te eten, dan ontstaat er een onevenwichtigheid tussen de intensiteit van de energieën die je absorbeert en het vermogen van het lichaam om ze te verdragen. Je wordt erdoor ontregeld. Je verliest je evenwicht, de balans van je krachten wordt verstoord en er kan van alles met je gebeuren. Je verliest in alle geval een groot deel van de controle over jezelf. Je raakt doorgaans erg opgewonden en je neemt die opwinding voor een hogere zijnstoestand. In feite is ze vaak gewoon het gevolg van een gebrek aan innerlijk evenwicht, meer niet. Je ontvankelijkheid wordt er in grote mate door verfijnd. Bijvoorbeeld, wanneer je aan het vasten bent en niet langer energieën van beneden opneemt, en je snuift de geur op van een bloem, dan word je daardoor gevoed;

de geur voedt je, hij schenkt je heel wat energie die je anders niet eens opmerkt.

Bepaalde vermogens worden door vasten geïntensiveerd en men houdt dat dan voor spirituele vooruitgang. Toch heeft het maar heel weinig met spiritualiteit te maken, behalve in het geval van personen die veel eten, die veel aan eten denken, die er veel mee bezig zijn [...] Want er is ook het volgende: als je aan het vasten bent en je moet er gedurig aan denken dat je honger hebt en dat je zou willen eten, dan is dat tienmaal erger dan te eten; maar kun je echt vasten en aan iets anders dan eten denken, dan kun je daardoor geholpen worden om een trapje hoger te gaan in je bewustzijn, om bevrijd te worden uit de slavernij van de behoefte aan materiële dingen. Zoals met alles is vasten echter vooral goed voor degenen die erin geloven. Heb je het geloof dat je erdoor vooruit zult gaan, dat je erdoor gezuiverd zult worden, dan doet het je goed. Heb je dat geloof niet, dan heeft het niet veel nut. behalve dat je er magerder van wordt. (E55, 68-70)

Als je de zienswijze omarmt dat de wereld de veruiterlijking is van de Godheid in al zijn complexiteit, dan zijn complexiteit en verscheidenheid noodzakelijk, en kun je onmogelijk anderen nog willen overtuigen te denken en te voelen zoals jij.

Ieder moet zijn eigen manier van denken, voelen en reageren hebben. Waarom zou je willen dat anderen zouden doen zoals jij en zijn zoals jij? Zelfs in de veronderstelling dat je in het bezit bent van een grotere waarheid dan die van hen ... – ook al betekent dit woord hoegenaamd niets, want naargelang van het gekozen standpunt zijn alle waarheden waar, ten dele, maar ze zijn waar doordat ze waarheden zijn – vanaf het ogenblik dat je wilt dat jouw waarheid groter zou zijn dan die van je buurman begin je van de waarheid af te wijken.

De gewoonte anderen te willen verplichten te denken zoals jijzelf heeft me altijd vreemd toegeschenen. Ik noem dat

‘propagandamakerij’, en die kan zeer ver gaan. Een stapje meer en je wilt dat anderen doen zoals jij en voelen zoals jij, en alles wordt dan ontzettend eenvormig.

Ik heb in Japan de zoon van Tolstoi ontmoet, die de wereld afliep voor het heil van de achtenswaardige menselijke eenheid. Zijn oplossing was zo simpel als wat: iedereen moest dezelfde taal spreken, hetzelfde soort leven leiden, zich op dezelfde wijze kleden, hetzelfde eten ... Ik maak geen grapje, dat was wat hij zei. Ik heb hem in Tokio ontmoet. Hij zei: ‘Zo zou de hele wereld gelukkig zijn. Als iedereen hetzelfde deed, zouden allen het met elkaar kunnen vinden en niemand zou nog ruzie maken.’ Je kon hem onmogelijk aan het verstand brengen dat zoiets niet erg redelijk is. Hij was erop uitgegaan om met die boodschap de wereld af te lopen, en werd hem naar zijn naam gevraagd, dan zei hij Tolstoi. Nou, Tolstoi ... daar viel ieders mond van open. Er waren er heel wat die niet wisten dat [de schrijver Leo] Tolstoi dood was en die dachten: wat een buitenkansje, we gaan hier iets buitengewoons te horen krijgen, en hij flapte er zulke stommiteiten uit! Welnu, dat is alleen maar een overdrijving van hetzelfde soort [propagandistische] houding.

Hoe dan ook, ik kan jullie verzekeren dat je vanaf een bepaald punt hoegenaamd, maar dan ook hoegenaamd niet meer de behoefte voelt om anderen te overtuigen van de waarheid van wat je denkt. (E56, 122-23)

Geld

Denkt men aan geld, dan denkt men aan bankbiljetten, of aan muntstukken, of aan rijkdom, aan dure dingen, maar dat alles is slechts de fysieke veruiterlijking van een kracht die vitaal gemanipuleerd kan worden en die, wanneer men haar bezit en beheerst, bijna werktuiglijk die meer materiële veruiterlijkingen van het geld met zich meebrengt. Het is een soort macht. Het is de macht tot aantrekking van bepaalde zeer materiële vibraties. Door

[het feit van die macht] te gebruiken wordt haar vermogen vermeerderd. Het is net als de uitwerking die oefeningen op het lichaam hebben: haar vermogen wordt vermeerderd door het gebruik ervan [...]

De macht van het geld behoort tot een wereld die vervormd geschapen is; ze behoort tot de vitale wereld. [Sri Aurobindo] zegt het ook. Hij zegt dat ze behoort tot de vitale en materiële werelden. Ze heeft daarom *altijd* onder controle gestaan van de asurische krachten en moet nu op die krachten worden heroverd. Dat is de reden waarom men vroeger zei tegen degenen die yoga of een andere discipline wilden beoefenen dat ze van het geld moesten afblijven omdat het (zo zei men) des duivels was, asurisch, of toch regelrecht in tegenstelling met het goddelijk leven. Maar het hele gemanifesteerde heelal is de Godheid zelf en behoort Hem dus helemaal toe. Het is in dit perspectief dat [Sri Aurobindo] zegt dat de machten van het geld de Godheid toebehoren. Ze moeten heroverd worden om ze Hem terug te schenken. Ze hebben onder de invloed van de asurische krachten gestaan en moeten heroverd worden om ze ter beschikking van de Godheid te stellen, opdat Hij ze zou kunnen gebruiken voor zijn werk van transformatie.

Het zijn de mensen die het geld hebben gemaakt. Hoe kan het dan een goddelijke macht zijn?

Het is net of je zei: een mens is gemaakt door een man en een vrouw, hoe kan die mens dan in essentie goddelijk zijn? Dit is precies hetzelfde. De hele uiterlijke schepping komt voort uit uiterlijke oorzaken, maar daarachter zijn goddelijke krachten aanwezig. Wat de mensen hebben uitgevonden – biljetten, of muntstukken, of dure dingen –, dat zijn allemaal gewoon middelen van veruiterlijking, niets anders. Ik heb het vanaf het begin gezegd: [die middelen zijn] niet de kracht zelf, ze zijn haar door de mensen gemaakte materiële veruiterlijking. Ze zijn louter conventies. Er zijn

bijvoorbeeld landen waar schelpen worden uitgewisseld in plaats van geld [...] Het is louter conventie.

Erachter staat die [goddelijke] kracht waar ik het over had en die zich op alle mogelijke manieren manifesteert. Neem bijvoorbeeld het goud. De mensen hebben aan het goud zoveel waarde toegekend omdat het van alle metalen datgene is dat het minst ontaardt: het blijft bijna onbepaald behouden. Dat is de reden, er is er geen andere. Het is echter niet meer dan een conventie. Het bewijs daarvan is dat telkens wanneer een nieuwe goudmijn ontdekt wordt en ontgonnen, de waarde van het goud daalt. Dat zijn gewoon conventies onder mensen. Wat echter de macht van het goud uitmaakt, is niet het goud zelf maar de kracht erachter. Zoals ik daarnet al zei, is dat een kracht die in staat is om wat dan ook aan te trekken en te gebruiken, alle materiële dingen. Van die kracht wordt gebruik gemaakt volgens een bepaalde conventie. We weten allemaal dat de rijkdom wordt uitgedrukt door middel van stukjes papier waar iets op gedrukt staat en die erg vuil kunnen worden. Soms worden ze zo smerig dat ze alleen nog goed genoeg zijn om er een vuurtje mee te stoken. Toch wordt [een groot aantal ervan] als een fortuin beschouwd. Waarom? Om reden van conventie. Maar wie in staat is de erachter schuilgaande kracht naar zich toe te laten komen en die te gebruiken om het goede in de wereld te vermeerderen, het goede en het welzijn in de wereld, die weet hoe hij met de macht van het geld om moet springen, dat wil zeggen met de kracht achter het geld. (E54, 285 en 287-89)

Vrienden van buiten [de ashram] hebben me dikwijls de volgende vraag gesteld: 'Als men verplicht is zijn brood te verdienen, moet men zich dan eenvoudig aan de heersende code van de eerlijkheid houden of moet men strikter zijn?'

Het hangt af van de houding die uw vriend in het leven heeft aangenomen. Wil hij een sadhak⁶² zijn, dan is het onontbeerlijk dat

de voorschriften van de gewone moraal op hem niet langer van toepassing zijn. Is hij echter een gewone man die het gewone leven leeft, dan is dat een louter praktische kwestie en moet hij de wetten naleven van het land waarin hij woont om geen narigheid te krijgen! Evenwel, alle dingen die in het gewone leven van zo betrekkelijke waarde zijn en die met een zekere toegeeflijkheid tegemoet kunnen worden getreden, veranderen compleet vanaf het ogenblik dat iemand beslist yoga te beoefenen en tot het goddelijk leven toe te treden. De waarden veranderen dan totaal, en wie in het gewone leven als eerlijk kan worden beschouwd, is het [op het pad van yoga] misschien niet langer. Er heeft dan trouwens zo'n ommekeer van waarden plaats dat de alledaagse begrippen niet langer toepasselijk zijn. Wil je je aan het goddelijk leven wijden, dat moet je dat doen in alle oprechtheid, met andere woorden je moet je helemaal geven, niets meer doen uit eigenbelang en uitsluitend vertrouwen op de goddelijke macht waaraan je je overgeeft. Alles verandert compleet, zie je, alles, alles, het is een totale ommekeer.

Wat ik zopas uit dat boek heb voorgelezen is uitsluitend van toepassing op degenen die een vorm van yoga willen doen; voor anderen heeft dat geen zin, het is voor hen een taal zonder zin, maar voor degenen die yoga willen doen is het gebiedend. Het is trouwens hetzelfde met alles wat we de laatste tijd hebben gelezen: je moet ervoor oppassen dat je niet met je ene been aan de ene kant blijft staan en met je andere been aan de andere kant: je kunt niet op twee schaatsen rijden waarvan elk zijn eigen gang gaat. Sri Aurobindo zei dat je geen 'dubbel leven' moet leiden. Je moet ofwel het ene leven ofwel het andere de rug toekeren; je kunt niet beide levens tegelijk leiden.

Dat betekent trouwens niet dat je je levensomstandigheden hoeft te veranderen: het is de innerlijke houding die compleet moet veranderen. Je kunt blijven doen wat je gewend bent, maar met een totaal verschillende innerlijke houding. Ik zeg dus niet dat het om

yoga te beoefenen noodzakelijk is de wereld te verlaten en dat je de eenzaamheid of een ashram in moet. Ook is het een feit dat het veel moeilijker is yoga in de wereld en in wereldse omstandigheden te willen doen, maar het is ook veel vollediger. Je komt immers op ieder ogenblik voor problemen te staan waar degene die alles verlaten heeft en de eenzaamheid is ingegaan niet mee te worstelen heeft. Voor hem blijven de problemen tot een minimum beperkt.

In het leven krijg je af te rekenen met allerlei moeilijkheden, in de eerste plaats met het onbegrip van je naasten en kennissen. Je moet daarop voorbereid zijn en je wapenen met geduld en met een grote onverschilligheid. Op het pad van yoga moet je je niet bekommeren om wat mensen denken of zeggen; als vertrekpunt is dit onontbeerlijk. Je moet volkomen immuun zijn voor wat de wereld van je zegt of denkt, en voor de manier waarop ze je behandelt. Het onbegrip van anderen mag niet eens je koude kleren raken. Het is om die reden dat het meestal veel moeilijker is in zijn gewone omgeving te blijven om yoga te doen dan alles te verlaten en de eenzaamheid in te gaan. Het is veel moeilijker, maar wij zijn hier niet om gemakkelijke dingen te doen. De gemakkelijke dingen laten we over aan degenen bij wie de gedachte aan transformatie niet eens opkomt.

Als iemand veel geld heeft verdiend met oneerlijke middelen, kan men er hem dan van vragen voor de Godheid?

Sri Aurobindo heeft die vraag beantwoord. Hij zegt dat het geld op zich een onpersoonlijke macht is; de manier waarop je het geld verdient is alleen voor jou persoonlijk van belang. Het kan je ontzaglijk veel kwaad doen, het kan ook anderen kwaad doen, maar dat verandert niets aan de hoedanigheid van het geld, dat een totaal onpersoonlijke kracht vertegenwoordigt. Geld heeft geen kleur, geen smaak, geen psychologisch bewustzijn: het is een macht. Het is net of je zou zeggen dat de lucht ingeademd door een schurk meer

besmet is dan de lucht ingeademd door een eerlijk man – ik denk van niet, ik geloof dat het effect ervan hetzelfde is.

Men kan om redenen van praktische aard geld weigeren dat gestolen is, maar dan inderdaad om redenen van praktische aard, niet om goddelijke redenen. Het is een kwestie van louter menselijke maatstaven. Praktisch gesproken kun je zeggen: ‘De manier waarop u dat geld verdiend hebt staat me tegen, daarom wil ik het niet als offerande aan de Godheid schenken’, maar dat is alleen maar omdat je een menselijk geweten hebt. Is er echter iemand die een moord heeft begaan – laten we het ergste geval nemen – en die zijn geld door die moord heeft verkregen, en die wordt ineens aangegrepen door vreselijke wroeging en berouw, zodanig dat hij zegt: ‘Er staat me maar één ding te doen met dit geld, het op de meest onpersoonlijke manier geven waar het op de beste manier gebruikt kan worden’, dan lijkt me dat een verkieslijker handelwijze dan dat hij het voor zijn eigen voldoening zou gebruiken.

Ik heb gezegd dat de redenen die zouden kunnen verhinderen verkeerd verkregen geld aan te nemen van zuiver praktische aard kunnen zijn; er kunnen echter ook diepere redenen zijn – ik zal niet zeggen van morele, maar van spirituele orde – van het standpunt van de tapasya⁶³. Men kan tegen iemand zeggen: ‘U kunt werkelijk geen verdiensten verwerven met het fortuin dat u op zo’n tegen de horst stuitende wijze hebt verkregen. Het enige wat u doen kunt, is het aan de wettige eigenaar teruggeven.’ Men kan van mening zijn dat restitutie, bijvoorbeeld, de persoon in kwestie beter vooruit zal helpen dan dat hij het geld eenvoudigweg aan het een of ander liefdadig werk schenkt. Het is mogelijk dat men de dingen zo ziet.

Je kunt geen regels maken. Ik houd niet op tegen jullie te zeggen dat het onmogelijk is regels voor te schrijven. Elk geval is verschillend. Jullie moeten echter niet denken dat dat een terugslag heeft op het geld als zodanig. Het geld als aardse macht wordt niet beïnvloed door de manier waarop het verdiend is, dat kan er in geen geval een

terugslag op hebben. Het geld blijft hetzelfde, je bankbiljet blijft hetzelfde, je goudstuk blijft hetzelfde en de macht die het bevat blijft erin aanwezig. Het nadeel treft alleen de persoon die verkeerd gehandeld heeft, zoveel is duidelijk.

Blijft de vraag: in welke geest en om welke redenen wil die oneerlijke man zijn geld overmaken aan een werk dat hij als goddelijk beschouwt? Is het om op zeker te spelen, uit voorzichtigheid en om zijn geweten te sussen? Dat is natuurlijk geen erg goede drijfveer, een die niet kan worden aangemoedigd. Heeft hij echter berouw en spijt van wat hij heeft uitgericht, samen met het gevoel dat er maar één iets te doen valt, namelijk zichzelf te ontzeggen wat hij zich valselijk heeft toegeëigend en het zoveel mogelijk voor het algemeen welzijn te gebruiken, dan is daar niets tegen in te brengen. Er is geen algemene beslissing mogelijk, het verschilt van geval tot geval. Begrijp ik echter goed wat je bedoelt, en weet je dat iemand geld verworven heeft op de slechtst denkbare wijze, dan zou het niet juist zijn hem voor het een of ander goddelijk werk om geld te gaan *vragen*, want daardoor zou je als het ware de manier waarop hij het verkregen heeft rechtvaardigen. Je kunt er onmogelijk om vragen. Geeft hij het om de een of andere reden uit eigen beweging, dan is er geen grond om het te weigeren. Maar het is totaal uitgesloten erom te vragen, want het zou zijn alsof zijn manier van het te verkrijgen daardoor gewettigd wordt. Dat is een groot verschil. (E50-51, 421-25)

Hoe meer geld men heeft, des te meer men ervan nodig heeft...

Hoe meer geld men heeft, hoe rampzaliger de toestand waarin men verkeert, mijn kind. Ja, het is een ramp. Het is een ramp geld te hebben. Het stompt je af, het maakt je gierig, het maakt je boosaardig. Het is een van de grootste rampen die men zich kan indenken.

Geld is iets wat men zou moeten hebben wanneer men geen verlangens meer heeft. Wanneer men geen verlangens meer heeft, wanneer men aan niets meer gehecht is, wanneer men een bewustzijn bezit dat zo ruim als de aarde is, dan kan men evenveel geld hebben als er op aarde is. Het zou dan iedereen ten goede komen. Ben je niet zo, dan rust al het geld dat je hebt als een vervloeking op je. Ik zou het iedereen in het gezicht zeggen, zelfs tegen de persoon die meent dat hij het verdient rijk te zijn. Het is een ramp en misschien een ongenade, waarmee ik bedoel dat het de uitdrukking van een goddelijk ongenoegen zou zijn.

Het is oneindig veel moeilijker goed te zijn, wijs, intelligent en gulhartig wanneer men rijk is dan wanneer men arm is. Ik heb heel wat mensen gekend in heel wat landen, en in alle landen waren de meest gulhartigen die ik er ontmoet heb altijd de armsten. Zodra men de zakken vol heeft, wordt men als het ware door een ziekte aangegrepen die bestaat in een miezerige verkleefdheid aan het geld. Neem van mij aan dat het een vervloeking is.

Het eerste dat men daarom doen moet wanneer men geld heeft, is het wegschenken. Omdat er echter gezegd is dat je niet zonder onderscheid moet geven, moet je het niet weggeven zoals degenen die aan filantropie doen, want die worden daardoor vervuld van een gevoel van hun eigen goedheid, hun gulhartigheid en hun aanzien. Je moet op sattwische wijze te werk gaan en er het best mogelijke gebruik van maken. Iedereen moet dus in zijn hoogste bewustzijn overwegen wat het best mogelijke gebruik is van het geld dat hij bezit.

Geld heeft slechts waarde wanneer het circuleert. Voor allen en voor ieder in het bijzonder heeft geld slechts waarde wanneer het wordt uitgegeven. Wordt het niet uitgegeven ... Ik heb jullie daarnet gezegd dat de mensen [als betalingsmiddel] iets kiezen dat niet bederft, goud namelijk. Goud bederft niet. Maar het kan moreel gezien bederven. En nu het goud vervangen is door papier zul je

zien, als je dat papier lange tijd bewaart zonder er zorg voor te dragen en je de lade opentrekt waarin het zich bevindt, dat die lade vol zilvervisjes⁶⁴ zit die zich aan je papieren roepies te goed doen.

Er zijn landen en godsdiensten die altijd zeggen dat God arm maakt wie Hij bemint. Ik weet niet of het waar is. Wat zeker waar is, is dat als iemand rijk geboren is, of erg rijk geworden, als hij hoe dan ook volgens de maatstaven van de materiële rijkdom veel bezit, dat zeker geen teken is dat de Godheid hem heeft uitgekozen voor zijn goddelijke genade, en dat hij heel wat zal hebben recht te zetten als hij de weg naar de Godheid wil gaan, de ware weg.

Geld is een kracht, ik heb jullie dat al eens gezegd. Het is een natuurkracht en het zou een circulatiemiddel moeten zijn, een kracht in beweging, zoals stromend water een kracht in beweging is. Het is iets wat kan helpen om productief te zijn, om dingen te organiseren. Het is een praktisch middel, want het dient tenslotte alleen maar om de dingen volop en vrijuit te laten circuleren.

Die kracht zou in handen moeten zijn van degenen die er het beste gebruik van kunnen maken, namelijk zij die in zich alle persoonlijke verlangens en emotionele bindingen hebben uitgevlakt. Je zou daar een visie aan toe moeten voegen die omvattend genoeg is om de noden van de aarde te begrijpen, een kennis volledig genoeg om al die noden te kunnen organiseren en zich, met deze eigenschappen toegerust, van die macht [het geld] bedienen. Als zulke personen daarenboven een hogere spirituele kennis bezitten, kunnen ze die macht aanwenden om op onze aarde langzamerhand datgene op te bouwen wat in staat zal zijn de goddelijke macht, sterkte en genade te manifesteren. Die macht van het geld, van de rijkdom, dat financiële vermogen dat als het ware een vervloeking is, zou dan een hoogste zegen worden voor het welzijn van iedereen.

Want ik geloof dat het het beste is dat het slechtste wordt. Misschien is het ook het slechtste dat het beste kan worden. Men zegt soms dat het de slechtste mensen zijn die de beste worden. Ik hoop maar

dat de besten de slechtsten niet zullen worden, want dat zou jammer zijn. Wat er ook van waar is, het staat vast dat de grootste kracht ook een grote catastrofe kan worden als ze slecht gebruikt wordt, terwijl diezelfde grote kracht een zegen kan zijn als ze goed wordt gebruikt. Alles ligt aan het gebruik dat van de dingen wordt gemaakt. Elk iets heeft in de wereld zijn ware plaats, nut en functie; als het voor iets anders wordt gebruikt, heeft dat wanorde, verwarring, chaos tot gevolg. In de wereld zoals ze is worden heel weinig zaken voor hun ware bestemming gebruikt; er zijn heel weinig zaken die zich echt op hun plaats bevinden, en dat is de reden waarom de wereld in zo'n chaos verkeert en dat er zoveel ellende en zoveel lijden is. Als elk ding zich op zijn plaats bevond, in een harmonisch evenwicht, zou de hele wereld vooruit kunnen gaan zonder al de huidige ellende en het huidige lijden.

Er is dus niets slecht als zodanig, maar er zijn heel wat zaken – bijna alle – die zich niet op hun plaats bevinden. In het lichaam is het misschien ook zo: er is niets dat als zodanig slecht is, maar er zijn veel dingen die zich niet op hun plaats bevinden en het is daardoor dat men ziek wordt. Er ontstaat een innerlijke disharmonie en het resultaat ervan is ziekte. Mensen denken altijd dat het niet hun schuld is als ze ziek zijn, maar het is altijd hun schuld, en ze worden erg boos als je hun dat zegt. 'Je hebt geen medelijden', voegen ze me dan toe. En toch is het zo. (E55, 60-64)

In de sprookjes wordt dikwijls verteld van een schat die door slangen wordt bewaakt. Is dat waar?

Ja, maar dat is geen fysieke slang, het is een vitale. De sleutel van alle schatten bevindt zich in de vitale wereld en hij wordt bewaakt door een ontzettend grote, vervaarlijke zwarte slang, tienmaal, twintigmaal groter dan een gewone. Hij bewaakt de deuren van de schat. Hij is gitzwart, prachtig om aan te zien, altijd opzittend en wakker. Het is eens zo uitgekomen dat ik me in zijn aanwezigheid

bevond. Gewoonlijk gehoorzamen die wezens me als ik hun een bevel geef. Ik zei tegen hem: 'Laat me door.' Hij antwoordde: 'Ikzelf zou je wel doorlaten, maar als ik het doe, zullen ze me doden. Ik kan je dus niet doorlaten.' Ik vroeg hem: 'Wat moet ik je geven opdat je mij zou doorlaten?' Hij zei: 'Er is één iets wat me zou verplichten je door te laten: dat je de beheersing over de seksimpuls in de mensheid zou verkrijgen. Als je erin zou slagen dat in de mensheid meester te worden, zou ik je niet langer in de weg kunnen staan; ik zou je doorlaten.'

Hij heeft me nog steeds niet doorgelaten. Ik moet bekennen dat ik niet aan de voorwaarde voldaan heb, ik ben dat nog niet meester kunnen worden op een manier waardoor het in iedereen kan worden beheerst. Het is nogal moeilijk. (E50-51, 211-12)

Slaap en dromen

De meeste mensen doen zoveel dingen in hun slaap dat ze bij het wakker worden vermoeider zijn dan voor het inslapen. We hebben dat al eens gezegd. Als je jezelf belet in te slapen, dan zul je vanzelfsprekend niet slapen. Tegen degenen die klagen dat ze niet kunnen slapen zeg ik altijd: 'Mediteer eerst wat en je zult vanzelf inslapen.' Het is beter door een concentratie in slaap te vallen dan zomaar, met een versnipperd en verspreid bewustzijn, zonder zelfs te weten waar je bewustzijn zich bevindt.

Om goed te slapen moet je leren slapen. Is je lichaam erg vermoeid, dan is het beter niet meteen in te slapen, want dan verglijdt je in een onbewustheid. Als je heel erg moe bent, moet je op je bed gaan liggen, je laten gaan, alle zenuwen de een na de ander ontspannen tot je zo slap wordt als een vod, als had je beenderen noch spieren. Is je dat gelukt, dan moet je hetzelfde doen in je hoofd. Je moet je ontspannen en niet met een gedachte bezig blijven, niet proberen een probleem op te lossen of de indrukken, ervaringen of emoties

van de voorbije dag te herkauwen. Je moet dat alles rustig van je af laten glijden – je ontspant je, je wordt werkelijk zo slap als een vod. Ben je daarin geslaagd, dan is er altijd dat vlammetje, een vlammetje dat nooit uitdooft en waarvan je je bewust wordt wanneer je ontspanning gelukt is. En ineens verheft dat vlammetje zich langzaam in een aspiratie naar het goddelijk leven, naar de waarheid, het bewustzijn van de Godheid en de vereniging met het innerlijke wezen; het stijgt hoger, steeds hoger, heel zachtjes en geleidelijk. Alles vloeit daarin samen, en als je op dat ogenblik kunt inslapen heb je de best mogelijke slaap. Ik herhaal dat, als je dit zorgvuldig doet, je zeker bent in te slapen en dat je ook zeker bent dat je zult slapen in het licht in plaats van in een zwarte kuil te vallen. Wanneer je de volgende dag opstaat, voel je je dan fris, uitgerust, tevreden, gelukkig en vol energie voor de nieuwe dag.

Als je in je slaap bewust bent, slaapt het brein dan of niet?

Wanneer slaapt het brein? Wanneer slaapt het? Het is het moeilijkste dat er bestaat [het brein tot rust te brengen]. Als het jou lukt je brein te doen slapen, dan is dat buitengewoon. Wat een drukte! Dat blijft maar malen! Dat was wat ik in gedachten had toen ik sprak over de ontspanning van het brein. Doe je dat goed, dan gaat je brein over in een toestand van stille rust, en dat is prima. Lukt het je, dan ben je na vijf minuten zo fris als een hoentje en kun je veel problemen aan.

Als het brein altijd blijft werken, waarom herinnert het zich dan niet wat er tijdens de nacht gebeurd is?

Omdat je het bewustzijn niet hebt kunnen beetpakken terwijl het aan het werken was. En misschien ook omdat je in de war zou raken als je je alles herinnerde wat er [tijdens de slaap] in je brein omgaat. Dat is net een soort waanzin. Al die gedachten die tegen elkaar opbotsen voeren als het ware een dolle dans uit in je hoofd. Het is

alsof ballen in alle richtingen werden gegooid. Wie dat zou kunnen zien, zou erdoor uit het lood worden geslagen. (E50-51, 391-93)

Waarom vergeten we alles wanneer we wakker worden? Waarom vergeten we waar we zijn?

Dat wijst erop dat je in het onbewuste bent beland en het contact met het bewustzijn verloren hebt. Het vraagt wat tijd vóór dat contact hersteld kan worden. Het kan natuurlijk gebeuren dat je in het suprabewuste overgaat in plaats van in het onbewuste, maar dat komt niet vaak voor. Het gevoel is ook niet hetzelfde. In plaats dat je de negatieve indruk hebt niet te weten waar je bent of wat je bent, heb je dan het positieve gevoel in andere dan in je gewone omstandigheden te hebben verkeerd en niet langer dezelfde mens te zijn. Maar is het contact met je gewone bewustzijn helemaal verbroken geweest, dan is dat doorgaans omdat je tijdens de slaap lange tijd in het onbewuste hebt vertoefd. Het wezen wordt dan als het ware versnipperd, het wordt door die onbewustheid geabsorbeerd, en je moet alle stukjes en beetjes weer samenbrengen. Dit gaat natuurlijk heel wat vlugger dan in het begin van je bestaan, maar je moet de bewuste elementen opnieuw bijeenbrengen en er een coherent geheel van maken om weer te weten wie je bent.

Soms bevind je je in je dromen in huizen, straten of op plaatsen die je nooit gezien hebt. Wat wil dat zeggen?

Daar kunnen veel redenen voor zijn. Het is misschien een uittreding: je hebt dan je lichaam verlaten en je maakt ergens een uitstapje. Het zijn misschien herinneringen aan vroegere levens. Je hebt je misschien met het bewustzijn van iemand anders vereenzelvigd en de herinneringen van die andere persoon ervaren. Het is misschien een waarschuwing. Dat is het zeldzaamste geval, maar het is mogelijk. Je ziet bijvoorbeeld iemand die je later zult ontmoeten.

Ik heb jullie laatst nog over die prachtige landschappen in Japan verteld – ik had ze alle vooraf gezien, de mooiste, de meest indrukwekkende, in visioenen in Frankrijk. Toch had ik nooit afbeeldingen of foto's van Japan gezien, ik wist niets van Japan af. En ik had die landschappen gezien zonder mensen erin, niets dan het landschap in zijn zuivere staat. En het had me toegeschenen dat dat visioenen waren uit een andere wereld dan de fysieke, want het had me te mooi geleken om de fysieke wereld te zijn, te volmaakt in zijn schoonheid. Ik zag vooral heel vaak die ladders recht naar de hemel; in mijn visioenen had je de indruk dat je loodrecht naar boven klom. loodrecht, en dat je kon blijven klimmen, en klimmen, en klimmen...[...]

Er zijn altijd allerlei verklaringen mogelijk en het is heel erg moeilijk de dromen van iemand anders uit te leggen. Als je aandachtig je dromen en nachtelijke activiteiten bestudeerd hebt, kun je bij jezelf de nuances onderscheiden. Zoals ik zei, dacht ik dat dat visioenen van een andere wereld waren. Ik wist dat het iets was dat bestond, maar ik kon me geen land voorstellen waar het bestond, dat leek me onmogelijk, zo mooi was het. (Dat was dan de actieve rede die tussenbeide kwam.) Maar ik wist dat wat ik gezien had echt bestond, en het was pas toen ik fysiek die landschappen zag dat ik besepte dat ik inderdaad iets gezien had dat bestond, maar dat ik het met innerlijke ogen gezien had – in het subtiel-fysieke – voordat ik het in het fysieke zag.

Iedereen heeft zijn eigen aanwijzingen [om zijn dromen te interpreteren], maar je moet daarvoor methodisch te werk gaan, erg nauwgezet, erg aandachtig in de observatie, je mag geen enkel detail verwaarlozen, en je mag vooral geen mentale verklaringen van je ervaring fabriceren die jezelf in een gunstig daglicht stellen. Want wil je de [droom]ervaring voor jezelf verklaren – en ik heb het dus niet eens over het verklaren van de ervaringen van anderen –, wil je die verklaren op een manier die voor jezelf gunstig is, die jezelf

bevredigt, dan begrijp je er niets meer van. Daarmee bedoel ik dat je de aanwijzingen door elkaar kunt haspelen zonder zelfs te merken dat je het doet.

Als je bijvoorbeeld iemand in je droom ziet verschijnen – ik heb het nu niet over gevallen waarin je iemand ziet die je niet kent, maar over gevallen waarin je iemand ziet die je kent en die je komt opzoeken –, dan zijn daarvoor allerlei verklaringen mogelijk. Is het iemand die ver van je af woont of in een ander land, dan heeft die persoon je misschien een brief geschreven en [wijst de droom erop] dat je zijn brief weldra mag verwachten. Je ziet die persoon dan omdat hij een formatie van zichzelf met zijn brief heeft meegestuurd, een concentratie. Je ziet die persoon [in je droom] en de volgende morgen ontvang je zijn brief. Zoiets komt heel vaak voor. Is het iemand met een krachtig denkvermogen, dan is het mogelijk dat hij ver van je af, in zijn land, zijn gedachten concentreert, en dat die concentratie in jouw bewustzijn de gestalte van die persoon aanneemt.

Misschien stuurt iemand je een oproep: hij komt je bewust iets zeggen of hij komt je een teken geven indien hij in gevaar verkeert of ziek is. Veronderstel dat hij je iets belangrijks mee te delen heeft: hij concentreert zich – hij is in staat het te doen, iets wat niet iedereen gegeven is – en komt in je atmosfeer, hij komt het je zeggen. Als je in zo'n geval passief en aandachtig blijft, ontvang je de boodschap.

Dan nog twee mogelijke gevallen. Iemand is in zijn slaap min of meer materieel uit zijn lichaam getreden en komt je opzoeken: je kunt je van die persoon bewust worden als je je in een bewustzijnstoestand bevindt die met de zijne overeenkomt, maar dat is dan zo'n toeval dat het bijna een wonder lijkt. En het laatste geval: iemand kan gestorven zijn en je na zijn dood komen opzoeken, een deel van hemzelf of bijna zijn hele zelf, al naargelang de relatie die je met hem hebt.

Voor iemand die niet zeer, zéér oplettend is, is het heel erg moeilijk een onderscheid te maken tussen al die nuances. Het gebeurt daarentegen heel vaak dat mensen met een zeer actieve verbeelding je komen zeggen: 'Ik heb die of die gezien in mijn droom: hij of zij is zeker dood.' Ik heb dat ik weet niet hoeveel keren gehoord. Dat zijn mensen van wie de verbeelding op hol geslagen is. De persoon over wie ze het hebben kan gestorven zijn, maar niet omdat je hem of haar in je dromen hebt gezien!

Je moet heel erg letten op de uiterlijke vormen die de dingen aannemen. Er zijn nuances die moeilijk uit elkaar te houden zijn, je moet heel, heel goed opletten. Als je gewend bent dat alles te bestuderen, dan kun je, wat jezelf betreft, de verschillende nuances onderscheiden. Het is echter buitengewoon moeilijk de ervaringen van iemand anders te interpreteren als hij je niet tot in de minste bijzonderheden ook alles meedeelt wat met zijn droom of zijn visioen verband houdt – de gedachten die voordien bij hem opgekomen waren, de gedachten die hij nadien gehad heeft, zijn gezondheidstoestand, de gevoelens die hij had bij het inslapen, zijn bezigheden van de vorige dag, en zo meer. Als mensen je komen zeggen: 'Ik heb het volgende visioen gehad, je moet het me eens verklaren', dan is dat kinderachtig, tenzij het iemand is die je van nabij hebt gevolgd en aan wie je zelf geleerd hebt de verschillende nuances [van het droomgebeuren] te onderscheiden. Je kent dan zijn gewoonten, zijn reacties. Anders kun je onmogelijk een verklaring geven, want er is een oneindig aantal verklaringen mogelijk van hetzelfde verschijnsel. (E50-51, 353-57)

Waarom vergeet men zijn dromen?

Omdat men niet altijd op dezelfde plaats droomt [in de onzichtbare werelden]. Het is niet altijd hetzelfde deel van het wezen dat droomt en je droomt niet op dezelfde plaats. Had je een bewuste, directe en ononderbroken communicatie met alle delen van je wezen, dan zou

je de herinnering bewaren van al je dromen. Er zijn echter heel weinig wezensdelen die voortdurend met elkaar in verbinding staan. Je hebt bijvoorbeeld een droom in het subtiel-fysieke, dus heel dicht bij het fysieke. Dit soort dromen heeft men in het algemeen vroeg in de morgen, tussen vier en vijf uur, aan het eind van de slaap.⁶⁵ Maak je bij het ontwaken geen bruuske beweging, blijf je mooi rustig in je bed liggen, mooi bewegingloos en enigszins aandachtig – met een rustige aandacht – en geconcentreerd, dan zul je je droom herinneren omdat de verbinding tussen het subtiel-fysieke en het fysieke nog een poosje behouden blijft, want het gebeurt zelden dat die verbinding er dan niet meer is.

Wat meestal maakt dat je je dromen vergeet is dat je een droom hebt in een bepaalde staat en dat je daarna overgaat in een andere staat [waarin je de volgende droom hebt]. Wanneer je ingeslapen bent, is bijvoorbeeld je lichaam in slaap, en je vitale is in slaap, maar je mentale bewustzijn is nog steeds actief. Dit mentale begint dan dromen te hebben; zijn activiteit is min of meer gecoördineerd, de verbeelding is erg levendig, en je ziet allerlei dingen; je maakt buitengewone belevenissen mee. Na een poosje wordt dat kalmer en het mentale begint eveneens te dommelen. Nu ontwaakt echter het vitale, dat eerst aan het rusten was. Het treedt uit het lichaam, gaat her en der uit wandelen, doet van alles, reageert op dingen, raakt soms in een gevecht verwickeld, en moet zich tenslotte voeden. Het vitale doet allerlei dingen, want het is bijzonder avontuurlijk. Het betreft bijvoorbeeld ergens de wacht. Heeft het een heldhaftig karakter, dan gaat het mensen redden uit de gevangenis, of het gaat vijanden bevechten, of het doet wonderbaarlijke ontdekkingen.

De vorige, mentale droom wordt daardoor echter naar de achtergrond verdrongen. Hij wordt erdoor uitgewist, vergeten. Je kunt je hem niet meer herinneren omdat de vitale droom zijn plaats heeft ingenomen. Word je op dat ogenblik echter eensklaps wakker,

dan zul je je hem nog wél herinneren. Er zijn mensen die dit experiment hebben uitgevoerd, die zich op bepaalde uren van de nacht hebben laten wekken, en wanneer ze plotseling gewekt werden, herinnerden ze zich alles. Je mag geen bruske bewegingen maken. Je moet op een natuurlijke manier ontwaken, dan blijft de herinnering aanwezig.

Na een poosje heeft ook het vitale behoefte aan rust na al de avonturen die het heeft meegemaakt. Nu gaat weer een ander deel ontwaken. Laten we veronderstellen dat het het subtiel-fysieke is dat eropuit gaat. Het komt in beweging en begint zich te verplaatsen en van de ene kamer in de andere te gaan. 'Kijk eens, dat voorwerp stond daar maar nu staat het hier', en al zulke dingen. Ontwaak je zonder je te verroeren, dan blijft ook daarvan de herinnering aanwezig.

[Het subtiel-fysieke] heeft nu echter de belevenissen van het vitale ver in het bewustzijn teruggedrongen. Ze zijn vergeten en daarom kun je je dromen niet herinneren. Ben je echter bij het ontwaken niet gehaast, moet je niet meteen uit bed maar kun je zolang blijven liggen als je wilt, dan is het beter zelfs je ogen niet te openen: je laat je hoofd precies liggen waar het lag, je maakt je innerlijk als het ware tot een roerloze spiegel en je concentreert je erop. Je krijgt een stukje van het einde van de droom beet. Je pakt dat vast en je haalt het voorzichtig naar je toe, nog steeds zonder te verroeren. Je haalt dat voorzichtig naar je toe en een deel van de droom verschijnt, en dan nog meer. Het gaat achterstevoren, het laatste komt het eerst. Alles gaat achterstevoren, zachtjes, zachtjes, en ineens verschijnt de hele droom: 'Hé, zó was dat!'

Vooraf niet bruusk rechtop gaan zitten, niet bewegen. Je herhaalt de droom verschillende keren bij jezelf tot hij in alle bijzonderheden duidelijk is. Is die droom afgewerkt, dan blijf je nog steeds roerloos liggen en je begint verder naarbinnen te gaan – en opeens heb je het eind van iets anders beet. Dat bevindt zich verder, het is waziger,

maar je kunt het nog net pakken. Ook dat grijp je beet, je houdt het stevig vast en je haalt het naar je toe; je merkt dat alles verandert en je treedt binnen in een andere wereld: je beleeft ineens een geweldig avontuur. Dat is dan een andere droom. Je volgt hetzelfde procédé. Je vertelt de droom aan jezelf, een keer, twee keer, tot je er helemaal zeker van bent.

Je blijft nog altijd heel rustig. Dan ga je nog dieper in jezelf naarbinnen, alsof je ver, ver, heel ver ging. En ineens zie je een wazige gestalte, je hebt een indruk van iets, een gewaarwording alsof het tocht, van een licht briesje, een zuchtje. Dat neemt een vorm aan, het wordt duidelijk – en het derde soort droom duikt op. Er is veel tijd, veel geduld voor nodig, je moet heel erg rustig blijven in je hoofd en in je lichaam, heel erg rustig, maar je kunt zo je hele nacht opnieuw beleven, van het einde tot het begin.

Zelfs zonder die oefening, die veel tijd vraagt en verre van gemakkelijk is, moet je om je een droom te herinneren, of het nu de laatste is of een uit het midden die een diepe indruk heeft nagelaten, bij het ontwaken doen wat ik je gezegd heb: goed oppassen dat je je hoofd hoegenaamd niet beweegt, volstrekt rustig blijven en de droom opnieuw laten opkomen.

Bij sommigen is er geen verbinding tussen een bepaalde wezenstoestand en een andere; bij hen is daar een kleine leemte. Ze gaan met een sprong van de ene toestand in de andere over, omdat er geen pad is dat zonder onderbreking door alle wezenstoestanden van hun bewustzijn loopt. Er is een kleine leemte waarin men zich niets kan herinneren. Dat is net een nauwe kloof die nog door het bewustzijn overbrugd moet worden. Om er een brug over te bouwen is er veel tijd nodig; het duurt nog langer dan een fysieke brug bouwen. Trouwens, weinigen weten hoe ze dat moeten doen of willen het doen. Ze hebben misschien prachtige droomactiviteiten, maar ze herinneren zich er niets van, of soms alleen maar de laatste, meest nabije, meest fysieke activiteit,

wanneer het mentale erg verhit en moe is en tekeergaat zonder enige samenhang in dromen zonder zin.

Er zijn evenveel verschillende nachten en dromen als er verschillende dagen en bezigheden in de waaktoestand zijn. Er zijn niet veel dagen die gelijk zijn, elke dag is anders. Er zijn niet veel gelijke dagen en net zo min gelijke nachten. *[Tot het kind dat de vraag heeft gesteld:]* Ogenschijnlijk doen jij en je vriendjes hetzelfde, maar het is voor elk van jullie helemaal anders. Dus moet iedereen ook zijn eigen methode hebben [om zich zijn dromen te herinneren].

Waarom zijn geen twee dromen gelijk?

Omdat alles altijd verschillend is. Er zijn geen twee dezelfde ogenblikken in het heelal, en dat zal zo blijven tot het einde van het heelal; er zullen nooit twee ogenblikken dezelfde zijn. En de mensen maar regels opstellen: 'Dit moet je en dat mag je niet!' ... Maar goed, als ze dat leuk vinden ... (E53, 39-43)

Moeder, je hebt gezegd dat men zijn bewuste wil kan gebruiken om het verloop van zijn dromen te veranderen?

Inderdaad, ik heb jullie dat al eens verteld. Ben je middenin een droom en er gebeurt iets in dat je niet aanstaat (er is bijvoorbeeld iemand die dreigt dat hij je gaat doodmaken), dan zeg je: 'Dit gaat zo niet, ik wil niet dat mijn droom zo is', en je kunt het verloop en de ontknoping veranderen. Je kunt je droom bewust ontwerpen. Je brengt een zekere orde in je droom. Maar je moet daarvoor beseffen dat je droomt, je moet weten dat je droomt.

Zijn die dromen dan van weinig belang?

Toch niet, ze zijn van belang, en je moet je ervan bewust zijn wat er kan gebeuren. Laten we veronderstellen dat je in het vitale bent gegaan en dat je daar wezens ontmoet die je aanvallen, zoals daar zo vaak gebeurt: als je weet dat het een droom is, kun je je vitale krachten verzamelen en hen overwinnen. Het is een feit dat je door

een bepaalde houding, een woord of een zijnswijze dingen kunt doen die je niet zou kunnen als je maar gewoon droomde .

Is er in een droom iemand die je doodt, dan heeft dat geen belang, want het is maar een droom.

Neem me niet kwalijk, meestal ben je dan de dag daarop of een paar dagen later ziek! Het is een waarschuwing. Ik ken iemand die in haar droom aan het oog werd gekwetst en die in werkelijkheid haar oog enkele dagen later verloren heeft. Zelf heb ik eens gedroomd dat ik slagen in het gezicht ontving en 's ochtends, bij het ontwaken, had ik er de sporen van op het voorhoofd en op een wang. Wie een vitale kwetsuur oploopt, krijgt die steevast ook fysiek.

Hoe is dat mogelijk? Er moet toch iets zijn dat een verbinding vormt?

Het was in het vitale dat ik geraakt was. Het komt van binnenuit. Niets of niemand had me aan de buitenkant geraakt. Ontvang je een vitale slag, dan draagt het lichaam er de gevolgen van. Meer dan de helft van de ziekten is het gevolg van verwondingen van dat soort, want het gebeurt veel vaker dan men wel denkt. Maar de mensen zijn zich niet bewust van hun vitale, en omdat ze niet bewust zijn, weten ze niet dat vijftig percent van de ziekten het resultaat is van gebeurtenissen in het vitale. Een [vitale] schok, ongeval, gevecht, of een boze streek, dat uit zich allemaal in het lichaam door een ziekte. Als je de uitwerking op het fysieke kent, ga je de oorzaak daarvan opzoeken en kun je jezelf in enkele uren genezen.

Hoe komt het dat de symboliek van de dromen verschilt naargelang de traditie, het ras en de godsdienst?

Omdat men de dromen mentaal inkleedt. Heb je geleerd dat een bepaalde gestalte een bepaalde mythologische figuur voorstelt, dan interpreteer je die gestalte navenant. In je brein is er een associatie tussen bepaalde ideeën en bepaalde vormen, en dat blijft in de dromen doorwerken. Roep je je droom weer in herinnering, dan geef

je er de verklaring aan die overeenstemt met wat je geleerd hebt, met wat je onderwezen werd en met de mentale constructies die je in je brein draagt, met hetgeen je bekend en vertrouwd is. Ik heb dat trouwens wat verder uitgelegd in verband met de visioenen van Jeanne d'Arc.

(De Moeder neemt haar boek en leest voor:) 'Indien dezelfde wezens die aan Jeanne verschenen en met haar praatten gezien werden door een Indiër, zouden ze er voor hem helemaal anders uitzien, want wanneer men iets ziet, projecteert men op het geziene de vormen waarmee de geest vertrouwd is. Degene die men in India de Goddelijke Moeder noemt, is voor katholieken de Maagd Maria, voor Japanners Kiwannon, godin van de Barmhartigheid, en anderen geven haar nog andere namen. Het is dezelfde kracht, dezelfde macht, maar de uitbeeldingen ervan verschillen naargelang de godsdiensten.' [...] [66](#)

[Vraag:] Je zegt dat de vorm die de dromen aannemen afhangt van de 'idiosyncrasie' van het individu?

Dat is de eigen manier waarop elk individu zich uitdrukt, denkt, spreekt, voelt, begrijpt. Het individu wordt gevormd door een combinatie van al die zijnswijzen. Dit is de reden waarom ieder de dingen slechts volgens zijn eigen wezensaard kan begrijpen. Zolang je in je eigen natuur opgesloten blijft, kun je alleen maar kennen wat in je bewustzijn aanwezig is. Je wereld is beperkt tot wat je in je bewustzijn draagt. Heb je een eng bewustzijn, dan begrijp je weinig dingen. Pas wanneer je bewustzijn heel ruim, ja, universeel is, kun je de wereld begrijpen. Blijft je bewustzijn beperkt tot je kleine ego, dan zal al de rest je ontgaan. Er zijn mensen van wie het brein en het bewustzijn kleiner zijn dan een walnoot. (Jullie weten dat een walnoot op het brein lijkt.) Ze bezien de dingen en begrijpen er niets van. Ze kunnen alleen maar kennen wat hun rechtstreeks door hun zintuigen wordt doorgegeven. Voor hen is slechts werkelijk wat ze

kunnen proeven, zien, horen en betasten. Voor hen bestaat al de rest eenvoudig niet, en ze beschuldigen ons ervan dat we ons dingen verbeelden. 'Wat ik niet kan aanraken, bestaat niet', zeggen ze. Het enige wat je daarop kunt antwoorden is: 'Het bestaat niet voor u, maar dat is geen reden waarom het niet voor iemand anders zou bestaan.' Bij zulke mensen moet je niet aandringen en nooit vergeten dat hoe bekrompener ze zijn, des te zelfverzekerder ze in hun beweringen zijn. De zelfverzekertheid is evenredig aan de onbewustheid, hoe onbewuster hoe zelfverzekerder. De dwaze mens is altijd de meest verwaande. Hoe meer men weet... Eigenlijk is er een punt waarop men overtuigd is dat men hoegenaamd niets meer weet. Er is geen moment in de wereld dat niet iets nieuws brengt, want de wereld breidt zich altijd verder uit. Is men bewust, dan valt er altijd iets nieuws te leren. Je kunt je daar echter slechts geleidelijk aan van bewust worden. De overtuiging dat men iets weet is recht evenredig met de onwetendheid en de dwaasheid. (E53, 28-31)

Wat betekent het als men zichzelf in een droom dood ziet?

Men heeft me dat al meer dan eens gevraagd. Het hangt af van de context. Het kan betekenen dat je voldoende vooruit bent gegaan om je van een oude zijnswijze af te maken die geen reden van bestaan meer heeft. Dit is, naar ik meen, de meest voorkomende betekenis. Anders hangt het helemaal van de context af, van de omstandigheden waarmee de droom verband houdt.

Je ziet jezelf dood. Hoe zie je jezelf dood? Zie je gewoon je bewegingloze lichaam? Gaat er een verhaal mee samen? Zie je jezelf sterven of ben je al dood? Of dacht je dat iemand dood was die het niet is? Zie je, wanneer je op voldoende materiële wijze uit je lichaam bent getreden, in een zeer materieel vitale, dan lijkt je lichaam, dat op het bed ligt, absoluut dood, maar het is daarom niet dood. Zie je het terwijl je zonder het te weten eruit bent getreden,

dan lijkt het absoluut dood, want het bevindt zich in een kataleptische toestand. Weet je in zo'n geval wat nodig is en wat gedaan moet worden, dan is het simpel; weet je het niet en je verbeelding begint je parten te spelen, dan open je de deur voor de vrees en kan er van alles gebeuren.

In feite geloof ik niet dat zoiets ook maar één keer op een miljoen een waarschuwing is. Ik geloof dat het veel vaker een deel van het wezen is dat overbodig is geworden en dat verdwijnt. Het deel neemt de vorm aan van het geheel en je ziet jezelf als dood, omdat dat deel in jou opgehouden heeft te bestaan. Dit is het meest voorkomende en ook meest logische geval.

Nu kan het ook gebeuren dat men geen dood ziet, maar bijvoorbeeld een ongeval of een moord, of iets dergelijks. Dat is dan een erg gewelddadige droom, die kan beduiden dat je wordt aangevallen door kwaadaardige krachten, die door iemand met een welbepaald doel op je af zijn gestuurd. Je kunt dan alleen maar met evenveel geweld reageren.

Soms wanneer je slaapt, weet je dat je slaapt, maar je kunt je ogen niet openen. Waarom?

Dat is wanneer je uit je lichaam bent getreden. Je moet dan niets forceren, maar eenvoudig, langzaam je bewustzijn weer in je lichaam concentreren en even wachten tot de vereniging weer normaal verloopt. Je moet niets forceren.

Soms zijn je ogen een beetje open en kun je ook dingen zien ...

Maar je kunt niet bewegen.

Ja.

Dat komt doordat slechts een deel van het bewustzijn terug in het lichaam is, niet genoeg om het lichaam weer helemaal op gang te brengen. Je moet dan niet bewegen, want je riskeert een deel van jezelf kwijt te raken. Je moet mooi rustig blijven en je langzaam,

langzaam op je lichaam concentreren. Dat kan een minuut of wat duren, maar niet langer.

Wat kan men dan kwijtraken?

Onverschillig wat, iets wat uitgetreden is. Dat komt doordat een deel van het wezen nog uitgetreden is. Ga je bewegen, dan heeft dat deel de tijd niet om terug te komen [...] Je mag nooit iemand plotseling wakker maken, want hij moet de tijd hebben om zich weer in zijn lichaam te verzamelen. Het is bijvoorbeeld niet goed bij het ontwaken meteen uit je bed te springen. Je moet een ogenblik rustig blijven, zo, alsof je alles weer in je lichaam terugbracht, kalmpjes aan, kalmpjes aan. (E55, 151-53)

[61.](#) De beoefening van een yogische discipline.

[62.](#) Beoefenaar van een sadhana, d.i. van een yogische discipline.

[63.](#) Yogische inspanning of ascese.

[64.](#) Een tropisch insect.

[65.](#) In India staat iedereen op bij zonsopgang, tussen vijf en zes uur, naargelang het seizoen.

[66.](#) Uit een gesprek van 21 april 1929.

15. Kunst

Als iemand aan yoga doet, kan hij dan hoogten bereiken vergelijkbaar met die van Shakespeare en Shelley? Er is geen enkel voorbeeld van.

O nee? De *Mahabharata* en de *Ramayana*⁶⁷ doen beslist niet onder voor de scheppingen van Shakespeare of van wie ook. Er wordt gezegd dat [die beide epen] scheppingen van rishi's zijn die een yogische discipline hadden gevolgd. *De Gita*, die zoals de *Oepanisjaden*⁶⁸ een plaats inneemt onder de grootste literaire en spirituele werken, werd vast niet geschreven door iemand zonder ervaring met yoga! En in welk opzicht zijn de vermaarde gedichten geschreven in India en Perzië (en elders) door mystici en soefi's, mensen bekend om hun heiligheid en devotie, minder dan die van uw Milton en Shelley?

Daarbij, kent u alle yogi's en hun werken? Kunt u zeggen wie van de dichters en scheppers al dan niet een bewust contact met de Godheid had? Er zijn mensen die niet officieel yogi's zijn; ze zijn geen goeroes en ze hebben geen volgelingen, de wereld weet niet wat ze in feite uitrichten, ze zijn niet uit op vermaardheid en trekken de aandacht van de mensen niet – maar ze hebben een zeer hoog bewustzijn, zijn in contact met een goddelijke macht, en als ze scheppen komt hun werk daarvandaan. De beste schilderijen in India en veel van de beste beeldhouwwerken en architectuur werden gemaakt door boeddhistische monniken, die hun leven doorbrachten in beschouwing en beoefening van de spiritualiteit. Ze voerden een werk uit dat in de hoogste mate artistiek was, maar gaven er niet om dat hun naam voor het nageslacht zou worden bewaard.

De voornaamste reden waarom yogi's meestal niet om hun kunst bekend zijn is dat zij hun artistieke expressie niet als het

belangrijkste deel van hun leven beschouwen, en dat ze er niet evenveel tijd en energie aan besteden als een gewone kunstenaar. Temeer, wat zij voortbrengen bereikt niet altijd het publiek. Hoevelen zijn er niet die grote dingen hebben vervaardigd zonder ze ooit aan de wereld bekend te hebben gemaakt! [...]

In haar fundamentele waarheid is de kunst niet minder dan het aspect van de schoonheid in de goddelijke manifestatie. Bezieet men haar vanuit die hoek, dan zal men misschien maar weinig echte kunstenaars vinden. Toch zijn die er en ze kunnen terecht yogi's worden genoemd. Want net als een yogi gaat een kunstenaar die die naam waardig is in diepe contemplatie om zijn inspiratie aan te boren en te ontvangen. Om iets te scheppen dat waarlijk mooi is, moet hij het eerst met het innerlijk oog zien en de compositie van het geheel uitwerken in zijn diepere bewustzijn. Pas nadat hij zijn schepping aldus innerlijk heeft gevonden, gezien en bezeten, kan hij haar uiterlijk uitvoeren; ze is de objectieve ontplooiing van zijn innerlijke conceptuele visie. Dit is ongetwijfeld een soort yogische discipline, want de kunstenaar treedt erdoor in intieme communicatie met de innerlijke werelden. Een man zoals Leonardo da Vinci was stellig een yogi. Hij was zo niet de grootste, dan toch een van de grootste van alle schilders, en zijn productie bleef niet tot de schilderkunst beperkt.

Evenzo is de muziek essentieel een spirituele kunst, die altijd is geassocieerd met het godsdienstig gevoel en het innerlijk leven. Maar ook zij heeft haar ware zin verloren; ze is onafhankelijk geworden, zelfstandig en soms een woekerplant in de kunst, zoals de operamuziek bijvoorbeeld. Het grootste deel van de muzikale werken is nu van dien aard en hoogstens vanuit technisch standpunt interessant.

Daarmee bedoel ik niet dat operamuziek niet als medium kan dienen om kunst van een hoger gehalte uit te drukken, want wat de vorm ook is, hij kan altijd voor een hoger doel worden gebruikt. Alles hangt

van de kunstvorm zelf af, van wat erachter aanwezig is en het gebruik dat men ervan maakt. Er is niets dat niet ten dienste van de goddelijke doeleinden kan worden gesteld – net zoals onverschillig wat kan voorgeven van de Godheid afkomstig te zijn, terwijl het in feite alleen maar tot het genre ‘woekerplant’ behoort.

Onder de grote moderne componisten zijn er sommigen van wie het bewustzijn in contact was met het hoger bewustzijn terwijl ze aan het scheppen waren. César Franck was geïnspireerd toen hij het orgel bespeelde; iets in hem opende zich voor het psychische leven. Hij was zich daarvan bewust en bracht het in grote mate tot uitdrukking. Toen Beethoven zijn negende symfonie componeerde had hij het visioen van een hogere wereld en van de neerdaling van die wereld in het aardse vlak. Wagner heeft machtige en indringende aspecten van de occulte werelden getoonzet; hij had een aangeboren gevoel voor occultisme, door bemiddeling waarvan hij zijn hoogste inspiratie ontving. Hij werkte echter vooral in het vitale vlak, en bovendien kwam zijn mentale bewustzijn steeds weer tussenbeide en maakte de inspiratie mechanisch. Het grootste deel van zijn werk is van zeer gemengde kwaliteit, al te vaak duister en zwaar op de hand, hoewel steeds geladen met macht. Telkens wanneer hij door de vitale en mentale vlakken heen kon komen om een hogere wereld te bereiken, was wat hij ervan opving van een uitzonderlijke schoonheid, zoals in *Parsifal* en in verschillende passages uit *Tristan en Isolde*, vooral aan het eind van het tweede bedrijf. Zie ook wat de moderne tijden van de dans hebben gemaakt en vergelijk dat met wat de dans in de Oudheid was. Er was een tijd dat de dans een van de hoogste expressievormen van het innerlijk leven vormde; hij was nauw verbonden met de godsdienst en bekleedde een belangrijke plaats in de gewijde ceremoniën, de viering van de godsdienstige feesten en de aanbidding van de Godheid. In sommige landen bereikte hij een hoge graad van schoonheid en een buitengewone gaafheid. In Japan behoort het tot de traditie dat de dans deel

uitmaakt van het godsdienstig leven, en omdat de Japanners van nature een exacte zin voor schoonheid en kunst bezitten, hebben ze nooit gedoogd dat de dans zou ontaarden en zijn oorspronkelijke zingeving en doeleinden verliezen. Ook India heeft religieuze dansvormen gekend en bewaard. Het is waar dat men in onze dagen een poging heeft gedaan om de oude dansvormen nieuw leven in te blazen, zowel Griekse als andere, maar aan die heroplevingen ontbreekt alle godsdienstige zingeving. Ze hebben meer weg van ritmische gymnastiek dan van dansen [...]

Zeer hoog boven het mentale bevindt zich een domein dat we 'de wereld van de harmonie' kunnen noemen. Slaag je erin daarheen te gaan, dan ontdek je er de bron van alle harmonie die zich op aarde gemanifesteerd heeft, in welke vorm ook. Om u een voorbeeld te geven, er is een bepaald muzikaal thema bestaande uit enkele oppermachtige klanken waarop een werk gebaseerd is van twee componisten die niet tegelijkertijd hebben geleefd. Het ene werk is een concert van Bach, het andere een concert van Beethoven. De twee composities zien er op papier niet hetzelfde uit en klinken verschillend voor het uiterlijk oor, maar hun oorsprong is dezelfde. Eén en dezelfde bewustzijnsvibratie, één golf van expressieve harmonie heeft beide componisten geraakt. Beethoven heeft er het meest van opgevangen, maar bij hem werd dat ook meer vermengd met de vondsten en interpolaties van zijn mentale. Bach heeft er minder van opgevangen, maar hij heeft het zuiverder doorgegeven. De vibratie was die van de zegevierende ontwaking van het bewustzijn, opduikend uit de diepten van de onbewustheid in een triomfantelijke geboorte. Die vibratie kwam voort uit de wereld van de harmonie waar ik het zopas over had.

Yoga kan je in staat stellen de bron van alle kunst te vinden; als je wilt, ben je dan meester van alle kunst. Degenen die daar gegaan zijn, hebben het waarschijnlijk vaak aangenamer en behaaglijker gevonden er in het genot van die schoonheid en zaligheid te blijven

vertoeven zonder dat op aarde te manifesteren of in een vorm uit te werken. Zo'n verzuim is echter niet de uiteindelijke waarheid van yoga; het is er veeleer een vervorming van, een vermindering van haar dynamische vrijheid, te wijten aan de negatieve geest van het ascetisme. De wil van de Godheid bestaat erin zich te manifesteren, niet zich terug te trekken in een totale inactiviteit, in een absolute stilte. Was het goddelijk bewustzijn werkelijk ongemanifesteerde inactie en gelukzaligheid, dan zou er nooit een schepping zijn geweest. (E29, 128-29 en 132-35)

Waarom is de moderne kunst zo lelijk?

Ik denk dat de voornaamste reden is dat de mensen hoe langer hoe luier geworden zijn en dat ze niet meer willen werken. Ze willen met een productie voor de dag komen vóór ze gewerkt hebben, ze willen weten vóór ze gestudeerd hebben en ze willen naam hebben gemaakt vóór ze iets van waarde hebben voortgebracht. Dat geeft dan vrij spel aan het soort dingen dat we heden ten dage te zien krijgen. Er zijn natuurlijk uitzonderingen.

Ik heb schilders gekend die grote kunstenaars waren, die hard hadden gewerkt en die merkwaardige dingen voortbrachten, klassieke – waarmee ik bedoel geen ultramoderne. Ze waren echter niet 'in de mode', omdat je toen juist niet klassiek mocht zijn. Stopte je een borstel in de hand van iemand die er nooit een had aangeraakt, gaf je hem een palet terwijl hij er nog nooit een gezien had en zette je hem op een ezel een stuk doek voor zonder dat hij ooit een schilderij had gemaakt, dan kladderde hij er natuurlijk maar op los. Hij nam wat kleuren, gooide die blindelings op het doek, en iedereen riep uit dat het 'bewonderenswaardig' was, 'fantastisch', 'de expressie van zijn diepste ziel', 'een openbaring van de wezensgrond der dingen', en wat al niet meer! Dat was nu eenmaal mode en degenen die niets konden, hadden veel succes.

De arme schilders die hard gewerkt hadden, die hun kunst door en door kenden, die verkochten niets meer. Men zei tegen hen: 'Wat u daar schildert is ouderwets, u zult er nooit kopers voor vinden.' Maar ze hadden honger, ze moesten de huur betalen en hun verf en zo, en dat kost geld. Wat te doen? Ze werden de deur gewezen door de handelaars in schilderijen, die allen hetzelfde refrein zongen: 'Probeer toch eens modern te zijn, mijn vriend, u bent niet bij de tijd!' En ze leden honger, wat konden ze beginnen? ...

Ik heb een schilder gekend die een leerling van Gustave Moreau was. Het was werkelijk een uitstekend kunstenaar. Hij beheerste zijn vak door en door, en hij had honger, hij wist niet hoe hij de eindjes aan elkaar moest knopen en klaagde daarover. Op een dag werd hem door een vriend die hem wilde helpen een handelaar in schilderijen gestuurd. Toen die handelaar in zijn atelier verscheen, dacht de arme schilder bij zichzelf: 'Dit is mijn kans, eindelijk', en hij toonde hem al zijn beste werk. De handelaar in schilderijen trok een afkeurend gezicht, keek eens hier en eens daar, en ging in alle hoeken van het atelier snuffelen ... Maar eerst moet ik jullie iets uitleggen, want jullie zijn niet op de hoogte van die dingen. Wanneer een schilder gewerkt heeft, blijven er soms wat doorengemengde kleuren over op zijn palet. Hij kan dat niet bewaren, want de dag daarop is het uitgedroogd. Hij heeft altijd enkele doeken die niet al te best zijn uitgevallen en daarop knoeit hij dan maar wat aan met wat de 'paletschraapsels' wordt genoemd. Met plooibare paletmessen schrapen de schilders die verf van alle kleuren van hun palet en smeren haar uit op die doeken. Omdat dat allerhande mengkleuren zijn, krijg je er soms verrassende effecten mee.

In de hoek van het atelier van die schilder stond zo'n doek waarop hij zijn paletschraapsels uitsmeerde. Het oog van de handelaar valt erop en hij roept uit: 'Moet u dit eens zien! U bent een genie, mijn vriend, dit is miraculeus! Hier moet u mee naarbuiten komen! Bezie me die rijkdom van schakeringen eens, die weelde van vormen, en

wat een verbeelding!’ De arme, hongerige schilder zei bedeesd tegen hem: ‘Maar meneer, dit zijn mijn paletschraapsels!’ De handelaar in schilderijen pakte hem vast: ‘Idioot die u bent, zoiets zegt men niet!’ En hij voegde eraan toe: ‘Geef me dat mee, ik belast me ermee het te verkopen. Geef me zoveel doeken van dit soort als je maar wilt – tien, twintig, dertig per maand, ik verkoop ze allemaal en maak u beroemd.’ Die schilder, wiens maag knorde zoals ik al zei, kon het daar moeilijk mee eens zijn, maar hij zei toch maar: ‘Goed, neem het doek maar mee, ik zal zien.’

Dan komt de huiseigenaar om de huur, en de verfverkoper komt aanbellen met een oude rekening die niet betaald is, je portemonnee is leeg en wat moet je beginnen? Hij heeft dan wel geen doeken gemaakt met paletschraapsels, maar hij heeft iets gemaakt dat de verbeelding vrij spel gaf, waarvan de vormen niet al te nauwkeurig waren afgelijnd en de kleuren doorengemengd en fel, en waarbij je eigenlijk niet goed wist wat je zag. En omdat je niet goed wist wat je zag, riepen degenen die er niets van kenden uit: ‘Als dit niet prachtig is!’ En hij voorzag zijn schilderijenverkoper daarvan.

Hij heeft nooit naam gemaakt met zijn werk dat werkelijk goed was – het was echt uitstekend, hij was een erg goede schilder – maar hij is wereldberoemd geworden met dat kladwerk. En dat was helemaal in het begin van de moderne schilderkunst, in de tijd van de *Exposition universelle* van 1900 [in Parijs]. Als ik jullie zijn naam zou noemen, zouden jullie hem allemaal herkennen. Nu is men natuurlijk nog verder gegaan en doet men het nog beter! Toch bezat hij zin voor harmonie en schoonheid, en zijn kleuren waren mooi. Maar vandaag de dag mag er niet de minste schoonheid mee gemoeid zijn; het moet afschuwelijk lelijk zijn, dan is het modem.

Het is allemaal begonnen met de man die stillevens schilderde en wiens borden nooit rond waren ... Cézanne! Hij is daarmee begonnen. Hij beweerde dat als je de borden rond maakte, dat niet op de werkelijkheid leek, dat als je borden onbevooroordeeld

bekeek, ze nooit rond waren, maar zó [*gebaar: afgeplat*]. Ik weet niet precies waarom, maar hij hield staande dat het mentale de oorzaak is dat je borden als rond ziet omdat je *weet* dat ze rond zijn, anders zie je ze niet als rond. Hij is daarmee begonnen. Hij heeft een stilleven geschilderd dat werkelijk heel erg mooi was, let wel, heel erg mooi, waarlijk aangrijpend van kleur en vorm.⁶⁹ [...] Maar zijn borden waren niet rond [...]

Zal ik jullie zeggen wat de kunst gemaakt heeft tot wat ze is, psychologisch? De fotografie. Eerst kenden de fotografen hun vak nog niet en ze maakten afzichtelijke, weerzinwekkende dingen, mechanisch, zonder ziel, zonder kunst. Afgrijselijk was dat. Het hele begin van de fotografie tot... niet zo lang geleden was zo. Ze is pas sinds een vijftigtal jaar uitstaanbaar geworden en ze wordt nog steeds beter, ze wordt uitstekend. Je moet er echter bij zeggen dat de manier van werken nu ook helemaal anders is. Wanneer je je toentertijd liet fotograferen, was je in een gemakkelijke stoel gezeten. Je moest zien dat je flink stevig en onbeweeglijk zat en je had vóór je een enorme bak die zó openging, naar je toe, met een zwarte doek erover: 'Niet meer bewegen!' – Dat was het eind van de toenmalige schilderkunst. Wanneer een schilder iets maakte dat geleek, een portret dat geleek, zeiden zijn kameraden: 'Dat is fotografie!'

Het moet gezegd dat de kunst van het eind van de vorige eeuw, de kunst van het Second Empire [1852-1871], slecht was. Het was een tijd van zakenlieden, vooral bankiers en financiers, en de artistieke smaak was heel laag gezonken. Ik geloof niet dat zakenlui van nature erg competent zijn wat kunst betreft, maar als ze hun portret lieten schilderen, wilden ze dat het zou lijken! Er mocht niet het minste detail aan ontbreken, en dat ging tot in het belachelijke: 'Ik heb hier een rimpeltje, vergeet vooral niet het aan te brengen' ! En de dames zeiden: 'U moet mijn schouders mooi rond maken.' Enzovoort. Zo kwam het dat de schilders portretten maakten die op

foto's leken: banaal, kil, zonder ziel en zonder visie. Ik zou een aantal schilders uit die tijd kunnen noemen die werkelijk de kunst te schande hebben gemaakt. Dat heeft tot het eind van de vorige eeuw geduurd, tot 1875 ongeveer. Daar is een reactie tegen gekomen. Het werd een heel erg mooie periode (ik zeg dat niet omdat ik toen zelf schilderde!) Alle schilders die ik toen gekend heb waren werkelijk kunstenaars. Ze meenden het ernstig en ze maakten bewonderenswaardige dingen, die bewonderenswaardig gebleven zijn. Het was de tijd van de impressionisten, van Manet. Het was een mooie tijd, ze hebben mooie dingen gemaakt.

Toen kwamen degenen die de *Salon d'Automne* hebben gesticht. Ze wilden de anderen de loef afsteken en nog verdergaan in de richting van het nieuwe, in de richting van de antifotografie. Ze zijn de perken zo'n beetje te buiten gegaan, naar mijn smaak althans. Ze begonnen Rembrandt te kleineren. Rembrandt was toch maar een kladschilder, en Titiaan was ook een kladschilder, en alle grote schilders uit de Renaissance waren kladschilders. Rafael mocht je niet eens meer noemen, het was schandalig wat die gedaan had. Het hele tijdperk van de Italiaanse Renaissance had niet veel om het lijf en zelfs van de werken van Leonardo da Vinci zeiden ze dat er zich veel kaf onder het koren bevond. Vervolgens zijn ze nog verdergegaan. Ze wilden iets totaal nieuws en ze zijn extravagant geworden. Van daar was het maar een stap tot de paletschraapsels ...

Dat is de geschiedenis van de schilderkunst zoals ik ze een tijdlang heb meegemaakt. Het dient gezegd dat het nu weer in stijgende lijn gaat. Ik geloof dat men werkelijk de bodem van de incoherentie, van de absurditeit, van de lelijkheid heeft bereikt – van de smaak voor het gemene en lelijke, voor het smerige, voor het aanstootgevende. Ik geloof dat men de bodem heeft bereikt.

Gaat het nu waarlijk weer in stijgende lijn?

Ik denk het. Ik heb onlangs reproducties gezien die werkelijk iets anders voorstelden dan de lelijkheid en de smerigheid. Het is nog geen kunst en het is nog bij lange na geen schoonheid, maar er zijn aanwijzingen dat het weer in stijgende lijn gaat. Jullie zullen zien, over vijftig jaar krijgen we misschien mooie dingen. Ik heb dat enkele dagen geleden gevoeld, dat het neerdalende deel van de curve werkelijk op zijn einde liep; we bevinden ons nog heel laag, maar we beginnen weer te klimmen. Er heerst een soort angst en er is nog een totaal onbegrip voor wat schoonheid kan en moet zijn, maar er valt een aspiratie te ontdekken naar iets wat niet langer op een grove manier materialistisch is.

Een tijdlang heeft de kunst zich opzettelijk in het slijk van de wereld willen wentelen om te zijn wat men toen 'realistisch' noemde. Als 'realiteit' kozen ze alles uit wat het meest weerzinwekkend en het lelijkst was, alle misvormingen, alle smerigheid, alle lelijkheid, alle gruwelijkheid, en alle schokkende effecten van kleur en vorm. Welnu, ik geloof dat we dat achter ons hebben. Ik heb dezer dagen heel sterk die indruk gehad, niet door schilderwerken te bekijken – want we hebben hier de gelegenheid niet om veel te zien – maar door 'de atmosfeer af te tasten'. In de reproducties die we te zien krijgen is er zelfs het begin van een aspiratie naar iets hogers. Er zullen nog vijftig jaar voor nodig zijn, dan ... Op voorwaarde dat er geen nieuwe oorlog komt, dat er geen nieuwe wereldramp gebeurt.

De oorlogen en de verschrikkingen van de oorlog zijn immers zonder de minste twijfel grotendeels voor die smaak voor het ongezonde verantwoordelijk. Om erdoorheen te kunnen komen hebben de mensen alles van zich af moeten zetten wat ze bezaten aan verfijnde gevoeligheid, zin voor harmonie en behoefte aan schoonheid. Ik geloof dat ze anders echt van afgrijsen gestorven zouden zijn. Zo gruwelijk was dat, dat het ondraaglijk was. Dat heeft overal de smaak bedorven, en toen aan de oorlog een eind kwam (in de veronderstelling dat er ooit een einde aan is gekomen) wilde

iedereen maar één iets: vergeten, vergeten, vergeten, verstrooiing zoeken en niet langer denken aan al de gruwelen die ze hadden doorgemaakt. En dan val je heel laag. De hele vitale atmosfeer is compleet vervuild en de fysieke atmosfeer is vreselijk duister.

Als men dus aan een nieuwe wereldoorlog kan ontsnappen ... Want de oorlog blijft doorgaan, hij is nooit opgehouden. Hij is al aan de gang sinds het begin van de eeuw ongeveer. Het is begonnen in China, Turkije, Tripolitanië⁷⁰, Marokko – volgen jullie? –, de Balkan. Hij is nooit opgehouden, integendeel, hij is erger geworden, maar telkens wanneer hij tot een wereldoorlog is uitgegroeid, heeft hij werkelijk gruwelijke afmetingen aangenomen. Jullie allemaal, mijn kinderen, jullie zijn allemaal na de oorlog geboren – ik bedoel na de Eerste Wereldoorlog, jullie weten dus niet goed waar het over gaat, en jullie zijn bovendien hier [in India] geboren, in een land dat werkelijk bevoorrecht is geweest. Maar de kinderen die in Europa geboren zijn, de laatsten, de kleintjes ginder, de oorlogskinderen, die dragen iets in zich dat erg moeilijk uit te wissen zal zijn, een soort verschrikking, een afgrijzen.

Men kan daar niet in verwickeld geweest zijn zonder te weten wat verschrikking betekent. De Eerste Wereldoorlog was misschien in een bepaald opzicht nog erger dan de Tweede. De Tweede was zo gruwelijk dat men alle maatstaven verloren had, ja, maar de Eerste ... De laatste maanden die ik in Parijs heb doorgebracht [*in 1916*] waren werkelijk onvoorstelbaar, je kunt dat niet onder woorden brengen. Het leven in de loopgraven, bijvoorbeeld, is iets wat niet met woorden kan worden uitgedrukt. De kinderen die nu geboren worden zullen niet eens weten of het allemaal wel waar was, al die verschrikkingen waar men hun over vertelt. Wat er gebeurd is in de [door de Duitsers] bezette landen, in Tsjechoslowakije, in Polen, in Frankrijk – de vreselijke, ondenkbare, onvoorstelbare dingen die gebeurd zijn –, dat kan men niet geloven als men het niet van dichtbij heeft meegemaakt, als men het niet gezien heeft.

Ik zei jullie gisteren nog dat de vitale wereld een wereld van verschrikkingen is. Welnu, alle verschrikkingen uit het vitale waren [tijdens de oorlog] neergedaald op aarde. En op aarde zijn ze nog veel verschrikkelijker dan in de vitale wereld, omdat je in de vitale wereld een invloed kunt uitoefenen [op de wezens uit die wereld] als je over een innerlijke macht beschikt, als je een bepaalde kennis hebt, als je een kracht bezit; je kunt er een invloed op uitoefenen, je kunt ze temmen, je kunt ze onder de duim houden. Maar al je kennis, al je macht en al je kracht dienen in deze materiële wereld nergens toe wanneer je in de verschrikkingen van een oorlog verkeert. En die hebben in de aardatmosfeer een zodanige uitwerking dat het moeilijk is om ze uit te wissen, heel erg moeilijk.

De mensen vertonen vanzelfsprekend altijd sterk de neiging om te vergeten. Er zijn er reeds die beginnen te zeggen: 'Is het wel echt zeker dat het zo was?' Maar degenen die erdoorheen zijn gegaan willen niet dat men dat zou vergeten, dus hebben ze enkele plaatsen bewaard waar mensen gemarteld en afgeslacht werden – gruwelijke plaatsen die het ergste overtreffen wat de menselijke verbeelding zich kan voorstellen. Men kan de martelkamers gaan bezoeken die de Duitsers in Parijs hebben ingericht, en ik hoop dat ze nooit zullen worden vernietigd. Zo zal men degenen die zeggen: 'Kom kom, dat wordt allemaal overdreven', (omdat men niet graag het besef met zich meedraagt dat zulke verschrikkingen werkelijk hebben plaatsgehad), bij de hand kunnen nemen en tegen hen zeggen: 'Kom kijken als je niet bang bent.'

Het is een vorming voor het karakter. Wordt zo'n plek op de goede manier bekeken – en ik denk dat er zijn die het op de goede manier bekeken hebben – dan kan het je recht tot een leven van yoga brengen, regelrecht. Men voelt dan zo'n diepe onthechting van alle dingen van deze wereld, zo'n grote nood om iets anders te vinden, zo'n onstelbare drang om iets te vinden dat waarlijk mooi is,

waarlijk fris, waarlijk goed. Zo kom je helemaal vanzelf tot een spirituele aspiratie.

Die verschrikkingen hebben de mensheid als het ware in tweeën gedeeld: in een minderheid die klaar was en heel hoog is gestegen, en in een meerderheid die niet klaar was en heel diep is gezonken. Deze laatsten wentelen zich nu in het slijk, hetgeen de reden is waarom men er voorlopig niet uitkomt. Blijft dat duren, dan gaan we een nieuwe oorlog tegemoet, en dit keer zal het werkelijk het einde van de beschaving zijn. Ik zeg niet het einde van de wereld, omdat niets het einde van de wereld kan zijn, maar het einde van de huidige beschaving, wat betekent dat men een andere zal moeten opbouwen.⁷¹

Jullie zullen misschien de opmerking maken dat dat prima is, dat deze beschaving toch op haar ondergang aan het toegaan is, dat ze aan het verrotten is. Ze bevat niettemin ook heel mooie dingen die verdienen bewaard te blijven en het zou ten zeerste te betreuren zijn als ze verdween. Ik kan jullie verzekeren dat ze helemaal van de aardbodem zal worden gevaagd als er een nieuwe oorlog komt. Want mensen zijn erg intelligente schepselen en ze hebben nu het middel gevonden om alles te verdelgen. Ze zullen dat middel dan ook gebruiken, want waar dient het toe miljarden uit te geven om bepaalde bommen te maken als het niet is om ze te gebruiken? Waar dient het toe te ontdekken dat men een stad in een oogwenk kan verwoesten als men die macht niet toepast? Men wil toch de vrucht van zijn inspanningen plukken! Als er een oorlog komt, is het dat wat er zal gebeuren.

Ziezo, ik zeg jullie dingen die niet erg leuk zijn om aan te horen, maar het is goed jullie wat stof tot nadenken te geven bij tijd en wijle. (E50-51, 330-39)

Waarom zijn de schilders van tegenwoordig niet even goed als in de tijd van Leonardo da Vinci?

Omdat de menselijke evolutie in spiraalvorm verloopt. Ik heb dat al eens uitgelegd. [*De Moeder herhaalt hier in het kort de revolutie in de kunst waar ze aan het eind van de negentiende eeuw persoonlijk bij betrokken is geweest.*] Daarna zijn allerlei scholen opgekomen, zoals die van de kubisten en andere, die werken maakten met hun hoofd. In de kunst is het echter niet het hoofd dat de dominante rol moet spelen maar het schoonheidsgevoel. En ze hebben absurde, belachelijke en afzichtelijke dingen gemaakt. Nu zijn ze nóg verdergegaan, maar dat komt door de oorlogen. Met elke oorlog is er een wereld in ontbinding die op aarde neerdaalt en er een soort chaos veroorzaakt. Maar sommigen vinden dat natuurlijk erg mooi en hebben er veel bewondering voor.

Ik begrijp wat [de moderne kunstenaars] willen doen, ik begrijp het heel goed, maar ik kan niet zeggen dat ik vind dat ze het goed doen. Alles wat ik kan zeggen is dat ze het proberen. Maar vanuit een bepaald standpunt bezien is hun werk, in al zijn afzichtelijkheid, misschien beter dan wat geproduceerd werd in de tijd van de kleingeestige en zakelijke bourgeoisie, onder andere in het Victoriaanse tijdperk of tijdens het Second Empire in Frankrijk.

Men vertrekt dus vanuit een punt waar een bepaalde harmonie heeft geheerst en men beschrijft een curve. Naarmate men die curve volgt, laat men de harmonie steeds verder achter zich en daalt men af in een steeds vollediger duisternis. Daarna gaat het weer opwaarts, en wanneer men ter hoogte van de vorige bloeiperiode in de kunst komt, herontdekt men de waarheid die ze inhield, maar men ervaart eveneens de noodzaak om iets te maken dat vollediger en bewuster is. Terwijl de curve beschreven wordt, vergeet men echter dat kunst de expressie van vormen is en probeert men ideeën of gevoelens uit te drukken met een minimum aan vormen. Het resultaat daarvan is wat we nu hebben en wat jullie kunnen zien.⁷² [...] Gaat de curve dan verder en komen ze terug op hetzelfde punt van de spiraal, maar wat hoger⁷³, dan zullen ze ontdekken dat de

ideeën en gevoelens die ze willen uitdrukken, hetgeen ze op erg onhandige wijze doen, het embryo van een nieuwe kunst uitmaken die er een van schoonheid zal zijn, die niet enkel het materiële leven zal weergeven maar die ook de ziel tot uitdrukking zal brengen. We zijn nog niet zover, maar we moeten hopen dat het niet lang meer zal uitblijven. (E53, 376-79)

Uit welke wereld komt de muziek in het algemeen?

Dat gaat in gradaties. Er is een hele categorie van muziek die uit hogere vitale regionen komt en die je erg aangrijpt; ze is nogal (om niet te zeggen compleet) vulgair en activeert al je zenuwen. Zulke muziek is niet onaangenaam, maar ze pakt je meestal daar, in de zenuwcentra. Dat is dus muziek met een vitale origine. Er is ook muziek met een psychische origine, en die is totaal anders. En er is muziek met een spirituele origine; die is prachtig en meeslepend, je gaat er helemaal in op. Wil je deze laatste muziek echter uitvoeren zoals het hoort, dan moet je ze door het vitale kunnen laten passeren, want muziek die van boven komt kan uiterlijk zo plat als wat zijn als er de intensiteit van de vitale vibraties aan ontbreekt om haar luister en macht bij te zetten.

Ik heb mensen gekend die werkelijk een inspiratie van heel hoog hadden, maar die werd erg plat omdat hun vitale er niet bij betrokken was. Ik moet eraan toevoegen dat ze door een spirituele discipline hun vitale in slaap hadden gewiegd – het was letterlijk ingeslapen, het verroerde geen vin meer – zodat hun muziek rechtstreeks in het fysieke overkwam. Was je op de origine van die muziek afgestemd, dan zag je dat het iets prachtigs was, maar uiterlijk bezat ze niet de minste kracht en was ze niet meer dan een pover, schriel melodietje. Kun je het vitale ertoe brengen mee te werken, dan uit de vibratie zich in al haar macht; meer nog, kun je er de hogere origine in aan bod laten komen, dan wordt die muziek geniaal.

Zo gaat dat met de muziek; ze heeft behoefte aan een medium. Het is trouwens met alles zo, ook met de romankunst, ook met de dichtkunst, ook met de schilderkunst – met alles wat als kunst wordt voortgebracht. De echte waarde van wat men schept hangt af van de origine van de inspiratie, van de zijnsgradatie, van de hoogte waar men het gaat halen. De waarde van de vormgeving wordt echter bepaald door de uitdrukingskracht van het vitale vermogen. Opdat het genie zo volledig mogelijk zou zijn, moeten beide elementen aanwezig zijn. Dat komt zelden voor. Meestal is of het een of het ander aanwezig, in de meeste gevallen het vitale vermogen.

Dan is er ook nog de populaire muziek [...], die buitengewoon goed gemaakt is maar die tegelijk buitengewoon platvloers is, buitengewoon vulgair. Maar omdat ze zo goed gemaakt is, word je er direct door aangegrepen in de zonnevlucht en blijft ze lang in je herinnering naklinken. Ze pakt je en houdt je vast, en het is moeilijk ervan af te raken omdat ze zo goed gemaakt is; het is muziek die goed in elkaar zit. Ze is vitaal gemaakt, met vitale vibraties, maar wat erachter schuilgaat is niet mooi.

Stel je echter hetzelfde vitale expressievermogen voor met een inspiratie die van helemaal bovenaan komt – de hoogst mogelijke inspiratie, wanneer alle hemelen zich openen – dan wordt dat iets prachtigs. Zo zijn er bepaalde passages van César Franck, van Beethoven, van Bach en van anderen die die inspiratie en dat vermogen hebben gehad. Dat duurt echter niet langer dan een moment: het komt als een moment, het wordt niet aangehouden. Je kunt het hele oeuvre van een componist niet op dat niveau situeren. De inspiratie komt in een flits. Ze wordt soms vrij lang aangehouden wanneer het werk een zekere samenhang vertoont. Is ze in een werk aanwezig, dan brengt ze haar inherente kracht ook op de toehoorder over. Ben je in je geest aandachtig en geconcentreerd, dan kom je daardoor plotseling in vervoering. Al je energieën komen

erdoor in vervoering, als werd je hoofd erdoor gespleten en werd je weggeslingerd in hogere regionen en te midden van schitterende lichten. In enkele seconden veroorzaakt dat een effect waar anders jaren van moeizame yoga voor nodig zijn. Daarna kan het echter gebeuren dat je weer heel laag valt omdat er een basis in het bewustzijn mankeert; je ondergaat de ervaring en daarna weet je niet eens wat je overkomen is. Maar ben je op zoiets voorbereid, heb je je bewustzijn door yoga voorbereid en gebeurt zoiets, dan kan het misschien een definitieve uitwerking hebben.

Wat is het grote verschil tussen de Europese en de Indiase muziek? Is het de origine of is het de expressie?

Beide, maar in omgekeerde orde. Die zeer hoge inspiratie komt maar zelden voor in de Europese muziek. Er is in de Europese muziek ook zelden een psychische origine aanwezig, heel zelden. Of ze komt van heel hoog of ze is vitaal. De expressie is bijna altijd (enkele uitzonderingen niet te na gesproken) vitaal – interessant, geladen met macht. De origine is meestal zuiver vitaal. Soms komt [de inspiratie] van heel hoog en dan is [de muziek] magnifiek. Soms is de inspiratie psychisch, vooral in de vroegere religieuze muziek, maar dat komt nu niet vaak meer voor.

De Indiase muziek heeft bijna altijd een psychische origine als de musici goed zijn. De *raga's* hebben bijvoorbeeld een psychische origine, ze komen uit het psychische wezen. Haar inspiratie komt niet vaak uit nog hogere regionen. Maar de Indiase muziek is zelden gedragen door een krachtige vitaliteit. Ze is veeleer van een innerlijke, intieme origine. Ik heb veel Indiase muziek beluisterd, heel veel, maar ik heb zelden Indiase muziek gehoord met een vitale kracht, heel zelden, misschien niet meer dan een keer of vier, vijf. Ik heb echter dikwijls Indiase muziek gehoord die een psychische origine had en die rechtstreeks in het fysieke werd overgebracht. Je moet je dan concentreren, en omdat die muziek heel ijl is, heel fijn,

zonder intense vitale vibraties, kan men er moeiteloos in overgaan en weer terug opklimmen tot de psychische origine ervan.

Dat is de uitwerking die [de Indiase muziek op je heeft]: die van een extatische trance, als van een vervoering. Ze brengt je enigszins in trance. Maar als je goed luistert en je laat je gaan, dan sleept ze je mee en je verglijdt erin; je verglijdt in een psychisch bewustzijn. Blijf je alleen maar in het uiterlijk bewustzijn, dan is dat zo ijl dat het geen vitale respons opwekt, het laat je zo plat als wat. Soms is er een vitale kracht in aanwezig en dan is het goed. Ik houd veel van die muziek waarin een thema speelsgewijze ontwikkeld wordt. Het thema is de muzikale kern en wordt uitgewerkt in variaties, de ene na de andere, en het is steeds hetzelfde thema dat op een nieuwe wijze wordt behandeld.

In Europa waren er componisten die echt in de muziek opgingen, en die deden dat ook [variëren]. Bach heeft het gedaan, hij heeft zulke variaties geschreven. Mozart heeft het gedaan. Zijn muziek was pure muziek en hij had nooit de bedoeling er iets anders mee uit te drukken, het was muziek om de muziek. Die manier van enkele noten in een bepaalde volgorde te nemen en er bijna eindeloos op door te blijven variëren vind ik buitengewoon om je tot rust te brengen, en je gaat daar dan diep in binnen. En als je ervoor klaar bent, schenkt dat je het psychische bewustzijn – het is dan iets wat je uit het uiterlijk bewustzijn haalt en dat je ergens anders binnenleidt, binnenin.

Op welke manier manifesteert de muziek zich bij de grote componisten? Komt alleen de melodie bij hen op of alles wat men te horen krijgt?

Het hangt van de componist af. Dat is wat ik net zei. Bijvoorbeeld, hier in India is de wetenschap van de [muzikale] harmonie niet erg ontwikkeld, dus is de muziek bijna uitsluitend in de melodie vervat. Zodra het vitale erbij betrokken wordt, ontstaat een soort

harmonische complexiteit die dan in de muziek tot uitdrukking komt. Het schenkt haar een rijkdom, een volheid die ze anders niet heeft.

Maar is het de melodie die opkomt [bij de componist]?

Nee, het is muziek, en muziek is niet noodzakelijk een melodie. Het is een relatie van klanken die niet noodzakelijk melodisch is. De melodie maakt deel uit van die relatie van klanken. (E53, 83-87)

Men zegt dat er een synthese van de westerse en oosterse kunst mogelijk is?

Ja. Er is trouwens van alles een synthese mogelijk als men maar hoog genoeg gaat.

Wat zal daaruit voortkomen?

Als het nodig is, zal het gebeuren. In feite zijn dat dingen die aan de gang zijn. Want het voordeel van de moderne tijden en van het weerzinwekkende commercialisme is dat alles nu door elkaar is gemengd, oosterse dingen gaan naar het Westen en westerse naar het Oosten, en beide worden door elkaar beïnvloed. Voorlopig is het gevolg daarvan nog een verwarring, een soort hutspot. Maar er zal een nieuwe expressie uit ontstaan. De verwezenlijking daarvan zal niet zolang meer op zich laten wachten. Een vermenging zoals die van de volken tegenwoordig is niet mogelijk zonder dat dat een uitwerking heeft op alle betrokken partijen.

Bijvoorbeeld, de volken uit het Westen, die door hun veroveringsmanie landen over bijna de hele wereld hebben ingepalmd, hebben heel sterk de invloed van de veroverde landen ondergaan. Toen in de oude tijd Griekenland door Rome veroverd was, heeft Rome de invloed van Griekenland veel sterker ondergaan dan gebeurd zou zijn als het dat land niet had veroverd. Wat nu uit Amerika komt is vol Japanse invloeden, misschien zonder dat [de Amerikanen] het beseffen. Sinds de Amerikanen Japan bezet hebben, zie ik dat de magazines die we uit Amerika ontvangen vol

Japanse dingen staan; zelfs in bepaalde details van de voorwerpen die we uit Amerika ontvangen is nu de Japanse invloed voelbaar. Zoiets gaat vanzelf. Vreemd is dat, er ontstaat altijd een soort evenwicht waardoor degenen die de materiële verovering tot stand hebben gebracht veroverd worden door de geest van degenen die ze onderworpen hebben. Het is iets wederkerigs. Ze zijn geslaagd in hun materiële verovering, ze genieten het materiële bezit ervan, maar het is de geest van de veroverden die van de veroveraar bezit neemt. Dus, hoe meer dat vermengd wordt...

De raderen van de natuur draaien langzaam, duister en omslachtig. Ze heeft veel tijd nodig om iets te doen dat waarschijnlijk met de middelen van de geest veel vlugger zou gaan, veel vlotter en zonder verkwisting. Nu is er een geweldige verkwisting in de wereld. Maar het is aan het gebeuren. Ze heeft haar manier van de mensen te vermengen.

Is dat opzettelijk?

Niet zoals de mensen het woord 'opzettelijk' verstaan, maar het is zeker de uitdrukking van een intentie en van een nagestreefde doelstelling. Alles hangt echter af van het aandeel dat het bewustzijn erin heeft. Voor een mens lijkt het maar een verwarde bedoening omdat hij de grote lijnen niet kan onderscheiden, en het lijkt een ontzettende tijdverspilling omdat de notie van tijd bij hem bepaald is door zijn levensduur. Maar de natuur heeft de eeuwigheid voor zich. Ze geeft niet om verkwisting omdat zij net iemand is die over een enorme [magische] ketel beschikt: ze gooit daar alles in en mengt het eens flink door elkaar; komt er niets uit dat gelukt is, dan gooit ze alles er weer in terug, omdat ze weet dat ze met dezelfde dingen nieuwe mengsels kan maken. Niets gaat verloren, alles wordt aldoor opnieuw gebruikt. De vormen worden opgebroken maar hun substantie wordt opnieuw benut, en zo blijft dat doorgaan. Dingen ontstaan, dingen vergaan, dingen worden opnieuw gebruikt. En wat

kan het haar schelen duizendmaal opnieuw te beginnen als ze dat leuk vindt? Niets is ooit verloren, behalve haar arbeid. Maar haar arbeid is haar plezier, zonder arbeid zou ze niet bestaan.

Het is een plezier voor haar maar niet voor de mensen!

Nee, zeker niet, ik ben het helemaal met je eens. Ik vind het als tijdverdrijf wat té wreed. Voilà. (E53, 388-90)

Bijna de hele kunstproductie van de mens – literair, poëtisch, artistiek – is gebaseerd op de scherpte der contrasten in het leven. Haal je de kunstenaars uit de drama's van hun dagelijks leven, dan hebben ze de indruk dat er niets artistieks meer overblijft. Als ze een boek of een toneelstuk zonder contrasten zouden schrijven, waarin alles op harmonische wijze zuiver en mooi zou zijn, zonder schaduwen in het geheel, dan zou het resultaat waarschijnlijk iets zijn dat heel erg vaal, eentonig en levenloos zou blijken, omdat de mens met 'het leven' eigenlijk het drama van het leven bedoelt, de angst van het leven, de scherpte der contrasten. Misschien is het wel zo dat als er geen dood meer was, de mens het leven vreselijk beu zou worden. (E57-58, 33)

Wat kan de bijdrage van het lijden zijn in het scheppen van kunst?

Wat de bijdrage ervan kan zijn? Het hangt van de persoon af. Er zijn er die daar sterk door geholpen worden. Ik ben van mening dat [de componist Hector Berlioz] een van de zuiverste expressies van de muziek was, dat hij bijna een incarnatie was van de muziek, van de geest van de muziek. Zijn lichaam was jammer genoeg vrij zwak, waarmee ik bedoel dat hij niet die basis had die men bijvoorbeeld door yoga verkrijgt. Hij werd daar dus te sterk door aangegrepen en dat maakte hem te overgevoelig, zenuwachtig, opgewonden, te emotioneel. Dat was zijn grote zwakheid. Maar wat de muzikale scheppingskracht betreft, heb ik altijd de indruk gehad (laatst nog heel sterk) dat hij werkelijk in contact stond met de geest van de muziek, met het muzikale gevoel als zodanig, en dat dat met zo'n

kracht in hem overkwam dat hij erdoor overhoop werd gehaald. Hij was werkelijk – werkelijk – een soort incarnatie van de muziek.

Dat het de pijn was die hem creatief maakte, is een louter menselijke zienswijze, het is niet waar. Het tegenovergestelde is echter bijzonder merkwaardig, namelijk dat er geen fysieke pijn was die zich in hem niet meteen in muziek omzette. Daarmee bedoel ik dat de geest van de muziek veel sterker was dan de menselijke pijn, en elke klap die het leven hem toebracht – en doordat hij overgevoelig was miste hij de kracht om zich teweer te stellen, hij kreeg het hard te verduren –, elke klap werd ogenblikkelijk omgezet in muziek. Zoiets is heel erg zeldzaam.

Scheppende kunstenaars hebben gewoonlijk wat tijd en rust nodig voordat ze met een nieuw werk beginnen. Bij hem ging dat echter vanzelf. De pijn verwekt door de [psychologische] klap verwekte terstond de muzikale expressie. Waarlijk, voor hem begon en eindigde het leven met de muziek. Hij was zo oprecht en zo hartstochtelijk in zijn passie voor de muziek, dat het mij toeschijnt dat de geest van de muziek hem als instrument gebruikte om zich te uiten.

Het is misschien niet de mooiste muziek die ooit geschreven is, vanwege de zwakheid van wat men hier de *adhara* noemt.⁷⁴ Zijn fysieke gestel was wat te zwak. Maar zijn muziek is heel mooi, heel mooi. En alles was van een grote eenvoud, ondanks dat muzikale vermogen van hem. In wat hij geschreven heeft is er als het ware een doorzichtigheid van de lijnen, met daarbij natuurlijk een zeer grote technische kennis. Zijn bedrevenheid om muziek te orkestreren was merkwaardig. Iets orkestreren voor zeshonderd uitvoerders vergt een even complexe kennis als de moeilijkste wiskunde. Het is er in feite nauw mee verwant [...]

Is er klank alleen in de fysieke werelden, of is er ook klank in de andere werelden?

Daar is ook klank.

Op dezelfde manier als hier?

Er is klank in alle gemanifesteerde werelden, en als men de nodige organen heeft, hoort men hem. Er zijn klanken die tot de hoogste domeinen behoren. In feite lijkt de klank die we hier kennen niet meer dan schor lawaai daarmee vergeleken.

Er zijn bijvoorbeeld de domeinen van de harmonie en de muziek, waar je iets hoort dat de origine is van de muziek die we hier kennen, maar de klanken van de materiële, fysieke muziek lijken barbaars in vergelijking daarmee. Zelfs het volmaakste [materiële] instrument kan die muziek niet weergeven. Alle door de mens vervaardigde instrumenten (waarvan de viool ongetwijfeld de zuiverste klank heeft) zijn als expressiemiddel erg minderwaardig tegenover de muziek van die wereld van harmonieën. De menselijke stem, wanneer ze volmaakt zuiver is, is van alle instrumenten het meest uitdrukkingvolle, maar met die muziek vergeleken lijkt haar klank onbehouden, grof.

Ben je in die wereld geweest, dan weet je werkelijk wat muziek is. En dat is zo doorzichtig dat je samen met de klank ook het volledige begrip hebt van wat wordt uitgedrukt. Daarmee bedoel ik dat men het principe van de gedachte kent zonder daar woorden voor nodig te hebben, alleen maar door de klank en de nuances van ... je kunt dat geen gewaarwordingen noemen en ook geen gevoelens, het lijkt veel meer op zielstoestanden of bewustzijnstoestanden. Al die nuances worden duidelijk begrepen door de buigingen van de klank. Het lijkt geen twijfel dat allen die grote componisten zijn geweest, genieën muzikaal gezien, op min of meer bewuste wijze daarmee contact hebben gehad. De fysieke wereld zoals wij die nu kennen is een heel grove wereld, net een karikatuur.

Het is hetzelfde met de schilderkunst. Al de verschillende strekkingen in de schilderkunst die men nu beoefent lijken niet meer

dan klodderwerk wanneer men de wereld van vorm en kleur heeft gezien, de origine van datgene wat door de schilderkunst wordt uitgedrukt. In feite is het ook zo wat de ideeën betreft. Kom je in aanraking met de wereld van de zuivere ideeën voorbij de woorden, dan zijn alle woorden zo beperkend, zo beknottend dat ze net karikaturaal worden. De levensintensiteit die is vervat in de idee kan er niet door worden weergegeven. Men kan die intensiteit wel ondergaan als men in staat is bewust die wereld te betreden. Men kan ze ook in zekere mate overbrengen als men haar vibraties beheerst en die vibraties naar buiten kan doorgeven. Maar alles wat men zegt of schrijft is waarlijk een karikatuur. (E55, 399-401)

[67.](#) De twee klassieke Indiase epen, geschreven respectievelijk door Vyasa en Valmiki.

[68.](#) De *Bhagavad Gita* is een deel van de *Mahabharata*. De *Oepanisjaden* zijn de voornaamste geschriften uit de periode bekend als *Vedanta*.

[69.](#) De Moeder heeft het hier mogelijk over Cézannes *Nature morte à la commode*.

[70.](#) Landstreek in Libië waarnaar een voormalige Italiaanse kolonie werd genoemd.

[71.](#) Dit gesprek had plaats op 9 april 1951.

[72.](#) O.a. de abstracte kunst in al haar varianten.

[73.](#) De evolutie wordt hier gezien als een spiraalbeweging, dus tegelijk cyclisch én op een doel gericht.

[74.](#) Het samenstel van de verschillende omhulsels of 'lichamen' – fysiek, vitaal, mentaal – waarin een ziel incarneert.

16. Opvoeding

Is het voor de vader en de moeder mogelijk te vragen dat de ziel wordt geboren die zij verkiezen?

Het te vragen? Daarvoor is een occulte kennis vereist die ze meestal niet hebben. Maar in plaats van de geslachtsdaad uit te voeren gedreven door instinct of begeerte als een dier, en meestentijds zonder het te willen, is het zeker mogelijk hem gewild uit te voeren, met een bepaalde aspiratie. Ze kunnen zichzelf in een toestand brengen van aspiratie en bijna van gebed opdat het wezen dat ze gaan vormen een geschikte vorm zou zijn om een ziel mee te bekleden, en ze kunnen dan inderdaad een ziel roepen om zich in die vorm te belichamen. Ik heb mensen gekend – ze waren niet talrijk, het komt niet vaak voor, maar ik heb er toch een aantal gekend – die speciale omstandigheden uitkozen, die zich voorbereidden door speciale concentratie, meditatie en aspiratie, en die probeerden een uitzonderlijk wezen te laten neerdalen in het lichaam dat ze gingen vormen.

In de landen uit vroegere tijden (en in sommige landen nu nog) werd de vrouw die een kindje ging krijgen geplaatst in een speciale omgeving van schoonheid, harmonie, vrede en welvoelen, in volkomen harmonische omstandigheden, opdat de vorming van het kind in de best mogelijke omstandigheden zou kunnen plaatshebben. Menselijke wezens zijn voldoende ontwikkeld opdat zoiets geen uitzondering zou hoeven zijn. Toch is het nog altijd een grote uitzondering, want heel weinig mensen denken aan iets dergelijks, terwijl hele volksstammen kinderen maken zonder die zelfs te willen.

Dat is wat ik bedoelde. Het is mogelijk een ziel te roepen, maar je moet op zijn minst zelf enigszins bewust zijn en het in de best

mogelijke omstandigheden willen doen. Het is een zeldzaamheid, maar het is mogelijk [...]

De vorming van een lichaam hangt uitsluitend af van een man en een vrouw. Maar de ziel die zich in het kind manifesteert, in het lichaam dat gevormd wordt, is die verplicht zich in dat lichaam te manifesteren?

Je bedoelt of ze uit verschillende lichamen kan kiezen?

Ja.

Zie je, het is ondanks de enorme massa mensen heel erg uitzonderlijk dat een bewuste ziel vrijwillig incarneert. Dat is heel erg zeldzaam. Ik heb jullie al gezegd dat wanneer een ziel bewust is, volledig gevormd, en ze wil incarneren, dat ze dan meestal vanuit haar psychische domein een psychisch licht zoekt dat verbonden is met een bepaalde plaats op aarde. Ook heeft ze meestal in haar laatste incarnatie alvorens te sterven, alvorens de aardatmosfeer te verlaten, als resultaat van de ervaring opgedaan in het leven dat ten einde liep min of meer de omstandigheden van haar toekomstig leven gekozen, niet in alle bijzonderheden maar in grote trekken. Dat zijn echter uitzonderingsgevallen. Wij kunnen daar misschien over spreken, maar voor de meerderheid, de overgrote meerderheid van de mensen, zelfs degenen die een opvoeding hebben genoten, is dat uitgesloten. Wat bij hen naar beneden komt, is een psychisch wezen dat zich aan het vormen is, in een bepaald stadium van zijn vorming; er zijn alle mogelijke vormingsstadia, vanaf de vonk die een lichtje wordt tot het volledig gevormde wezen, en dat speelt zich af over een periode van duizenden jaren. Die opgang van de ziel, om een bewust wezen te worden met een eigen wil en keuze van zijn eigen leven, vergt duizenden jaren.

Jij wilt het dus hebben over een ziel die zou zeggen: 'Nee, ik moet dit lichaam niet hebben, ik ga een ander zoeken'? Ik zal niet zeggen dat het onmogelijk is. Alles is mogelijk. Er zijn kinderen die dood

geboren worden, wat erop kan wijzen dat er geen ziel was om in hen te incarneren. Er kunnen echter ook andere redenen voor zijn, misschien omdat het lichaam misvormd was, je kunt dat niet zeggen. Ik beweer niet dat het onmogelijk is, maar wanneer een bewuste en vrije ziel verkiest weer een lichaam aan te nemen op aarde, dan zorgt ze meestal voor dat lichaam zelfs vóór de geboorte. Ze heeft dus geen enkel excuus om er ook de nadelen niet bij te nemen die kunnen voortkomen uit de onwetendheid van de ouders. Ze heeft immers de plaats gekozen om een reden die er geen was van onwetendheid: ze heeft daar een licht gezien. Het was misschien gewoon het licht van een mogelijkheid, maar er was een licht en het is daarom dat ze eropaf is gekomen. Ook al zegt ze dan: 'Ik moet dit lichaam niet hebben', waar zal ze een ander vinden dat haar wél bevalt? Het is mogelijk, ik zeg niet dat het onmogelijk is, maar het komt waarschijnlijk niet vaak voor. Want wanneer de ziel vanuit het psychische domein op de aarde neerblijkt en de plaats van haar aanstaande geboorte kiest, doet ze dat met een voldoende onderscheidingsvermogen om geen grove vergissing te begaan.

Het is ook voorgekomen dat zielen al een lichaam hadden aangenomen, maar dat ze weer vertrokken zijn. Daar kunnen tal van redenen voor zijn. Bij kinderen die heel jong sterven, na enkele dagen of weken, kan het een van de redenen zijn die we zopas vermeld hebben. Men zegt dat in de meeste gevallen de ziel nog net een kortstondige ervaring nodig had om haar vorming af te ronden, dat ze die ervaring tijdens die enkele dagen of weken heeft gehad en dat ze vervolgens weer is heengegaan. Alles is mogelijk. De ontwikkelingsgeschiedenissen van zielen zijn van een even grote verscheidenheid als die van menselijke individuen, met andere woorden ze zijn niet te tellen en allemaal verschillend.

Het is dus kinderachtig zomaar te concluderen: 'Het is zus en niet zo, dit kan en dat kan niet.' *Alles* kan. Er zijn gevallen die zich vaker voordoen dan andere, zodat men een zekere veralgemening kan

maken, maar men kan nooit zeggen dat iets niet mogelijk is of dat iets altijd zo is en niet anders. Het is niet op dié manier dat de dingen in hun werk gaan.

Maar de ziel zal in elk geval – in elk geval, zelfs in het beste, zelfs wanneer ze bewust is neergedaald, zelfs wanneer ze bewust aan de vorming van het fysieke lichaam heeft meegewerkt – ... zolang het lichaam nog op de gewone dierlijke manier gevormd wordt, zal de ziel zich in elk geval moeten inzetten om de gevolgen van die menselijke dierlijkheid te corrigeren.

De ouders hebben noodzakelijkerwijs een eigen vorming ondergaan en ze hebben een goede of minder goede gezondheid. Zelfs in het beste geval zijn ze behept met een aantal overgeërfde trekken, gewoonten en formaties in hun onderbewuste en zelfs in de onbewustheid, voortspruitend uit hun eigen geboorte, uit het milieu waarin ze hebben geleefd en uit het leven dat ze hebben geleid. Zelfs als het buitengewone personen zijn, dragen ze in zich nog talloze dingen die regelrecht in strijd zijn met het ware psychische leven – zelfs de besten, zelfs de meest bewusten.

En dan is er nog alles wat te gebeuren staat. Ook al doet men zijn uiterste best voor de opvoeding van zijn kinderen, ze zullen in contact komen met allerlei soorten mensen die een invloed op hen uitoefenen, vooral wanneer ze nog heel klein zijn. Die invloeden nestelen zich in hun onderbewuste en ze krijgen er later mee af te rekenen. Ik wil maar zeggen dat je, door de manier waarop het lichaam nu gevormd wordt, zelfs in het beste geval geconfronteerd wordt met talloze moeilijkheden die uit het onderbewuste naar boven komen, die aan de oppervlakte komen en waar je tegen moet vechten om helemaal vrij te worden en je normaal te kunnen ontwikkelen. (E56, 229-33)

Wat voor soort liefde hebben ouders voor hun kinderen?

Wat voor soort? Een menselijke liefde, zou ik denken, zoals alle menselijke liefdes vreselijk vermengd met allerlei soorten dingen, met bezitsdrang en een enorme dosis egoïsme.

Ik moet jullie om te beginnen zeggen dat men daarvan een prachtig beeld heeft opgehangen. Er zijn heel wat boeken geschreven en aangrijpende dingen gezegd over de liefde van een moeder voor haar kinderen. Ik garandeer jullie dat, op de fraaie frasen na, de liefde voor hun jongen van de hogere dieren, van de zoogdieren, van hetzelfde gehalte is, met dezelfde toewijding, dezelfde zelfverloochening, dezelfde zelfopoffering, dezelfde zorg om ze op te voeden, hetzelfde geduld, enzovoort. Ik heb wat dat betreft onvergetelijke dingen gezien, en had men de kat vervangen door het personage van een vrouw, men had er romans over kunnen schrijven waarvan de lezers gezegd zouden hebben: 'Wat een vrouw! Wat is er toch een zelfverloochening in de moederliefde van de vrouwen!' – in precies hetzelfde geval. Het is maar dat katten er geen fraaie frasen over kunnen debiteren, dat is alles. Ze kunnen geen boeken schrijven en redevoeringen afsteken, dat is het enige verschil.

Ik heb echt verbazende dingen gezien. En zodra er een begin van liefde is, is er ook de gave van zichzelf en de zelfverloochening. Maar de mensen ... Ik geloof oprecht dat, na alles wat ik ervan gezien heb, er bij dieren misschien een grotere zuiverheid is, omdat ze niet nadenken, en omdat mensen door hun mentale vermogen, met de eigenschap om na te denken, te redeneren, te analyseren, te bestuderen, en zo meer, de nobelste wezensuitingen verminken. Ze gaan berekenen, redeneren, twijfelen en de dingen ondersteboven halen.

Laten we bijvoorbeeld de ouders eens van naderbij bekijken. Op het gevaar af heel wat illusies uit jullie bewustzijn te verdrijven, moet ik jullie enigermate de oorsprong van de liefde van de moeder voor haar kind uiteenzetten. Het kind bestaat uit haar eigen substantie, en

de materiële, substantiële band tussen moeder en kind is gedurende lange tijd, relatief lange tijd, ui-ter-ma-te nauw; het is als had een deel van haar vlees buiten haar een afzonderlijk bestaan gekregen, en het is pas veel later dat de band tussen beiden helemaal wordt doorgeknipt. Het is een band met zulke subtiele gewaarwordingen dat de moeder precies voelt wat het kind voelt, net of zij het zelf voelde. Dat is de materiële basis van de verbondenheid van de moeder met haar kind. Het is een basis van materiële identiteit, niets anders.

Het gevoel kan lang daarna komen – het kan ook vóór de geboorte komen, dat hangt van de persoon in kwestie af, maar ik heb het nu over het merendeel van de vrouwen –, het gevoel komt veel later en het is geconditioneerd. Er komt van alles bij kijken. Ik zou uren over het onderwerp kunnen praten. Maar je moet dat niet verwarren met liefde. Het is een materiële identiteit waardoor de moeder intiem, op concrete en materiële wijze aanvoelt wat het kind voelt. Ondergaat het kind een schok, dan voelt de moeder die ook. Gedurende minstens twee maanden blijft het zo.

Dat is de basis. Het overige komt voort uit de aard van de mensen, uit de staat van hun ontwikkeling, van hun bewustzijn, hun opvoeding en hun gevoelsvermogen. Dat wordt daaraan toegevoegd. En dan zijn er ook nog alle collectieve suggesties die de stof van sentimentele romannetjes uitmaken, want mensen zijn ongemeen knap in het verzinnen van romantische verhalen. Ze romantiseren alles. Ze gebruiken hun mentale bewustzijn om producten van hun verbeelding te vormen die in de atmosfeer blijven circuleren en bij je binnenkomen zonder dat je het weet. Sommigen krijgen het ene binnen en anderen iets anders, en omdat de verbeelding geladen is met een uitvoerende kracht, gaan ze dat uitwerken, zodat men tenslotte, als men met enige fantasie begiftigd is, het leven als een roman gaat beleven.

Dat heeft niets, maar dan ook niets te maken met het ware bewustzijn, met het psychische wezen, hoegenaamd niets, maar de woorden en de gebeurtenissen worden je voorgekauwd, en dat is allemaal aanwezig in de rondwarende verbeeldingsvormen. Als jullie dat konden zien, die mentale atmosfeer die overal in het fysiek-mentale circuleert, die je aanzet tot bewegen, voelen, denken, handelen ... ach, hemeltjelief, jullie zouden heel wat illusies over jullie 'zelfstandige' persoonlijkheid verliezen. Zo is het nu eenmaal. Of men het weet of niet, het is zo.

Er zijn veel zielen op aarde, veel menselijke wezens. Degenen met een zekere cultuur, een zekere ontwikkeling, een zekere individualisatie, voelen zich doorgaans tot elkaar aangetrokken; ze verenigen zich instinctief, ze vormen groepen. In tijd en ruimte kan men aldus een aantal gecultiveerde wezens vinden – geen zeer groot aantal, maar toch vrij groot – die elkaar gevonden hebben, maar je moet niet denken dat dat de juiste proportie aangeeft van de cultuur en ontwikkeling van de mensheid in haar geheel. Dat is niet meer dan een soort schuim dat bovendrijft en dat wordt afgeschept.⁷⁵ Maar zelfs bij dezen, zelfs onder deze mensen, die reeds een keur vormen, is er misschien niet één op de duizend die werkelijk een individueel wezen is, bewust van zichzelf, één met zijn psychische wezen, bestuurd door zijn innerlijke wet, en bijgevolg bijna, indien niet helemaal, vrij van uiterlijke invloeden doordat hij ze kan waarnemen wanneer ze op hem afkomen. De uiterlijke invloeden die met zijn innerlijke ontwikkeling en zijn normale groei overeenkomen aanvaardt hij, die welke er niet mee overeenkomen verwerpt hij. In plaats van chaotisch samengestelde of in alle geval ontzettend doorengemengde mensen te zijn, zijn dat dan mensen die geordend zijn, geïndividualiseerd, bewust van zichzelf, die weten waar ze in het leven heen willen en hoe ze daar moeten komen.

Dat zijn wat we waarlijk 'mensen' kunnen noemen. Daarmee bedoel ik dat het het beste is wat de natuur qua mens kan voortbrengen.

Het zijn nog mensen, maar het is de hoogste top van de mensheid. Ze zijn klaar om iets anders te worden. Is men niet zó, dan is men nog voor het grootste deel dier en maar een heel kleine aanzet van een mens. Ziezo, jullie hoeven slechts in jezelf te kijken om te weten of jullie mensen zijn of niet.

Tot ziens. Ik zeg dit allemaal in de hoop dat jullie het zullen worden.
(E54, 121- 25)

Sommige kinderen zijn kwaadwillig. Komt dat doordat hun ouders niet naar hen verlangd hebben?

Het komt misschien door een onderbewuste kwaadwilligheid in de ouders. Men zegt dat mensen hun boosaardigheid afscheiden door ze in hun kinderen geboren te doen worden. Men heeft altijd een schaduw in zich. Er zijn mensen die dat afscheiden; ze worden er daardoor niet altijd van bevrijd, al schenkt het hun misschien enige verlichting! Maar het kind draagt de gevolgen.

Het is zo duidelijk als wat dat de bewustzijnstoestand waarin de ouders zich op het ogenblik van de conceptie bevinden van kapitaal belang is. Hebben ze dan heel lage en gemene gedachten, dan zullen die vast en zeker in de kinderen terug te vinden zijn. En al die kinderen die zo slecht gevormd zijn, die zo slecht in elkaar zitten, die zo onvolledig zijn – vooral in het vlak van het intellect, waar leemten zijn, dingen die ontbreken –, de staat van al die halfbewuste en halfgevormde kinderen is altijd te wijten aan de bewustzijnstoestand waarin de ouders zich bevonden toen ze hen verwekten. Zoals de bewustzijnstoestand in de laatste ogenblikken van het leven van kapitaal belang is voor de stervende, zo drukt de bewustzijnstoestand waarin de ouders zich op het ogenblik van de conceptie bevinden een soort stempel op het kind waarvan het zijn hele leven lang de gevolgen zal dragen. Het zijn zulke schijnbaar onbeduidende dingen – een kortstondige luim, een opflakkerende aspiratie, een dierlijke aandrift, of onverschillig wat, alles wat zich op

een bepaald moment kan voordoen – die, hoe onbetekenend ze ook lijken, grote gevolgen kunnen hebben; er komt bijvoorbeeld een kind door ter wereld dat onvolledig of kwaadwillig is, of hoe dan ook mislukt.

Mensen geven zich daar niet eens rekenschap van. Wanneer het kind later een kwalijke streek uithaalt, berispen ze het. Maar ze zouden moeten beginnen met zichzelf terecht te wijzen en tegen zichzelf te zeggen: in welke vreselijke bewustzijnstoestand was ik niet toen ik dat kind in de wereld heb gebracht! Want dat is de oorzaak. (E53, 468-69)

In het algemeen worden je heel weinig dingen aangeleerd. Je leert niet eens hoe je moet slapen. Men stelt zich voor dat men slechts in bed hoeft te blijven liggen om goed te slapen, maar dat is niet waar. Je moet leren slapen zoals je moet leren eten en zoals je onverschillig wat moet leren. En leer je het niet, dan doe je het verkeerd. Je doet er jaren en nog eens jaren over om het te leren, en al die jaren doe je het verkeerd en ondervind je daardoor allerlei onaangenaamheden. Het is pas nadat je veel te verduren hebt gekregen, dat je je vaak hebt vergist, dat je veel stomiteiten hebt begaan, het is dán pas dat je langzamerhand iets begint te weten, wanneer je oud bent geworden en grijs haar hebt.

Hadden je ouders of degenen die zich om jou bekommerden toen je nog klein was zich echter de moeite getroost je te leren wat je in de meeste gevallen doen moet, het te doen zoals het hoort, op de juiste manier, dan zouden daardoor al die fouten die je jarenlang blijft maken vermeden zijn geweest. En niet alleen maak je fouten, er is niemand die je erop wijst dat het fouten zijn. Wanneer je dan ziek wordt, of uitgeput bent, of niet weet hoe je moet doen wat je wilt doen omdat men het je nooit geleerd heeft, dan sta je daar verbaasd over. Er zijn kinderen aan wie niets wordt bijgebracht, en ze hebben dan jaren, jaren, jaren nodig om het eenvoudigste te leren, zelfs het meest elementaire: netjes zijn.

Het is waar dat de ouders je in de meeste gevallen niets aanleren omdat ze zelf niets weten, omdat ook zij niemand hadden om het hun te leren. Dus weten ze niets en ze tasten hun leven lang in het ongewisse hoe ze moeten leven. Dus kunnen ze jou natuurlijk ook niet leren leven, want ze kunnen het zelf niet. Ben je aan je lot overgelaten, dan heb je jaren en nog eens jaren ervaring nodig om het allereenvoudigste te leren, en dan moet je er nog opkomen. Kom je er niet op, dan zul je het nooit leren.

Op de goede manier leven is een moeilijke kunst. Leer je die niet en doe je er van jongs af aan geen inspanningen voor, dan zul je nooit goed weten wat je ermee aan moet. Gewoon de kunst je lichaam in goede gezondheid te bewaren, een rustige geest te hebben en goede wil in je hart te dragen – de onontbeerlijke condities om behoorlijk te leven, en ik zeg niet ‘opmerkelijk goed’ of ‘goed’ zonder meer, ik zeg alleen maar ‘behoorlijk’ –, ik denk niet dat er velen zijn die zich ermee bezighouden om dat aan hun kinderen te leren. (E54, 174-76)

Er is een eigenschap die men in het kind moet aankweken wanneer het nog heel klein is, en wel het gevoel van onbehagen, van morele evenwichtsverstoring dat het ondervindt wanneer het bepaalde dingen heeft gedaan – niet omdat men hem gezegd heeft dat niet te doen, niet omdat het bang is gestraft te worden, maar uit eigen beweging. Als een kind bijvoorbeeld een makkertje pijn doet uit boosaardigheid, en het verkeert in zijn normale, natuurlijke toestand, dan zal het een onbehaaglijk gevoel ondervinden, iets treurigs diep van binnen, omdat wat het gedaan heeft in strijd is met zijn innerlijke waarheid.

Want ondanks alle onderricht, ondanks alles wat de rede kan bedenken, leeft er diep van binnen een wezensdeel dat het gevoel heeft van een volmaaktheid, van een waarheid, en dat op pijnlijke wijze getroffen wordt door alle wezensuitingen die met die waarheid in strijd zijn. Is een kind niet bedorven door zijn milieu, door de

betreurenswaardige voorbeelden om hem heen, bevindt het zich in zijn normale staat, dan zal het spontaan, zonder dat men hem iets hoeft te zeggen, een onbehaaglijk gevoel ondervinden wanneer het iets gedaan heeft dat niet strookt met de waarheid van zijn wezen. Het is daarop dat later zijn inspanning tot vooruitgang moet worden gebaseerd.

Want wil je je vooruitgang baseren op een [moreel of godsdienstig] leerstelsel, op een doctrine, dan zul je nooit zoiets vinden, of liever, je zult altijd iets anders vinden, omdat leerstelsels verschillen al naargelang het klimaat, het tijdperk en de beschaving. Waar het ene zegt: 'Dat is goed', zegt het andere: 'Dat is verkeerd', beide met evenveel logica, met evenveel overredingskracht. Je kunt je daar dus niet op baseren. De godsdiensten hebben altijd bepaalde dogma's geformuleerd, en ze houden je voor dat als je handelt in overeenstemming met die dogma's, dat je je dan in de waarheid bevindt; doe je het niet, dan verkeer je in de leugen. Die opstelling heeft echter nooit tot iets geleid en enkel maar verwarring gezaaid. Er is maar één ware gids en dat is de innerlijke gids, die niet door het mentale bewustzijn passeert.

Als een kind een rampzalige opvoeding ondergaat, zal het natuurlijk zijn best doen om dat kleine, ware iets in hem te verstikken, en soms slaagt het daar zo goed in dat het er alle contact mee verliest, samen met de mogelijkheid om tussen goed en kwaad te kunnen onderscheiden. Dit is de reden waarom ik op dat punt aandrang en staande houd dat je kinderen van jongs af moet leren dat er een innerlijke werkelijkheid is – innerlijk ten opzichte van henzelf, innerlijk ten opzichte van de aarde, innerlijk ten opzichte van het heelal –, dat zichzelf, de aarde en het heelal slechts bestaan in functie van die waarheid, en dat, als die waarheid er niet was, zij niet in leven zouden kunnen blijven, niet eens gedurende de korte tijdsperiode van een mensenleven, en dat alles even gauw als het gevormd wordt weer ontbonden zou worden. En omdat [die waarheid] de basis van

het heelal is, is ze vanzelfsprekend ook hetgeen zal zegevieren. En alles waardoor ze wordt tegengesproken kan niet even lang als zijzelf bestaan, omdat ze Dat is, het eeuwig iets wat aan het heelal ten grondslag ligt. Daarmee bedoel ik natuurlijk niet dat je kinderen met wijsgerige verklaringen moet opzadelen. Je kunt hun echter heel goed de indruk suggereren van dat innerlijk welvoelen, van die tevredenheid, en soms van een intense vreugde wanneer ze gehoorzamen aan het zo stille iets wat ze in zich dragen en dat hen zal verhinderen te doen wat ermee in strijd is. Het is op een ervaring van dat soort dat het onderwijs kan worden gegrondvest. Je moet kinderen de indruk geven dat niets kan blijven duren als ze in zich niet die ware voldoening hebben die het enige is dat blijft.

Kan een kind zich net als een volwassene van die innerlijke waarheid bewust worden?

Voor een kind is dat heel duidelijk, want het is een perceptie zonder de complicaties van woord en gedachte. Er is datgene waardoor het zich goed voelt en datgene waardoor het zich niet goed voelt. (Dat is niet noodzakelijk vreugde of verdriet, want die worden slechts ervaren wanneer het aanvoelen heel intens is.) En dat is allemaal veel duidelijker bij het kind dan bij de volwassene, want bij deze laatste is er altijd een mentaal bewustzijn bedrijvig waardoor zijn perceptie van de waarheid wordt vertroebeld. Een kind met theorieën opzadelen dient hoegenaamd nergens toe, want zodra zijn mentale ontwaakt, zal het – en terecht – duizend argumenten vinden om je theorieën te weerleggen.

Dat kleine, ware iets in het kind is de goddelijke tegenwoordigheid in de ziel. Ze is ook in planten en dieren aanwezig. In planten is ze niet bewust, in dieren begint ze bewust te worden en in kinderen is ze zeer bewust. Ik heb kinderen gekend die zich van hun psychische wezen veel meer bewust waren met vijf jaar dan met veertien, en met veertien veel meer dan met vijfentwintig. Het is vooral vanaf het

ogenblik dat ze naar school gaan en dat ze die intensieve mentale training doormaken waardoor hun aandacht volledig op het intellectuele deel van hun wezen wordt gericht, dat ze bijna altijd en bijna totaal het contact met hun psychische wezen verliezen.

Ben je een ervaren waarnemer en kun je te weten komen wat er in een mens omgaat alleen maar door in zijn ogen te kijken ... Men zegt dat de ogen de spiegel van de ziel zijn, het is een volksgezegde. Als je in de ogen het psychische wezen niet kunt vinden, dan wijst dat erop dat het zich ver heeft teruggetrokken, dat het door heel wat dingen is afgeschermd. Kijk je oplettend in de ogen van kleine kinderen, dan zul je daar een licht in vinden – argeloos, zegt men, maar zo waarachtig, zó waarachtig – dat de wereld met verwondering aanziet. Dat is de verwondering van het psychische wezen, dat wel de waarheid onderscheidt maar niet veel van de wereld begrijpt omdat die te ver van hem af staat. Kinderen hebben dat. Maar dat verdwijnt naarmate ze beginnen te leren en intelligenter worden, intellectuelen. Je ziet dan in hun ogen allerlei soorten dingen: denkvormen, verlangens, hartstochten, boosaardigheid ... maar dat kleine, zuivere vlammetje vind je er niet meer. Je mag er dan zeker van zijn dat het het mentale is dat in de ogen te zien is en dat het psychische wezen zich ver op de achtergrond heeft teruggetrokken.

Zelfs wanneer het brein van een kind nog niet voldoende ontwikkeld is om te begrijpen en je dat kind gewoon een vibratie van bescherming, of genegenheid, of liefdevolle zorg, of vertroosting toestuurt, zul je zien dat het erop antwoordt. Maar neem bijvoorbeeld een jongen van veertien die naar de middelbare school gaat, van wie de ouders doorsneemensen zijn, die slecht behandeld is geweest en van wie het mentale zich helemaal op de voorgrond bevindt, en je zult zien dat er iets hards in hem is – het psychische wezen heeft zich op de achtergrond teruggetrokken. Zulke jongens antwoorden niet op die vibratie. Het lijkt wel of ze van hout of gips zijn gemaakt.

Als de innerlijke waarheid, de goddelijke tegenwoordigheid in de psyche, bij het kind zo bewust is, dan kan men niet zeggen dat een kind een diertje is, nietwaar?

En waarom niet? Bij de dieren is er soms een zeer intense psychische waarheid. Ik veronderstel natuurlijk dat het psychische wezen wat meer gevormd, wat bewuster is in een kind dan in een dier. Ik heb echter met dieren geëxperimenteerd, precies om dat te onderzoeken. Welnu, ik verzeker jullie dat ik in menselijke wezens zelden bepaalde deugden heb gezien zoals ik die in dieren heb gevonden, heel simpele en pretentieloze deugden. Bij katten, bijvoorbeeld.

Ik heb de katten veel bestudeerd en als je ze goed kent, zijn het wonderlijke wezens. Ik heb moederkatten gekend die zich voor hun jongen totaal opofferden. De mensen spreken met zoveel bewondering over moederliefde als was ze uitsluitend een menselijk voorrecht, maar ik heb die liefde bij moederkatten gemanifesteerd gezien in een mate die die van de gemiddelde mensheid ver overtrof. Ik heb een moederkat gekend die nooit haar voedsel aanraakte zolang haar jongen er niet van gegeten hadden wat ze nodig hadden. Ik heb een andere kat gekend die acht dagen bij haar jongen gebleven is zonder haar behoeften te voldoen, omdat ze bang was ze alleen te laten. En ik heb een kat gekend die meer dan vijftig keren dezelfde beweging overdeed om een van haar jongen van een muur op een vensterbank te leren springen, en dat met een zorg, een intelligentie en een vaardigheid die veel vrouwen uit de niet opgevoede klassen mankeren. En hoe kon dat allemaal? Doordat daar geen mentaal bewustzijn aan te pas kwam. Wat handelde was het aangeboren instinct in zijn zuivere staat. Maar wat is instinct? Het is de tegenwoordigheid van de Godheid in 'de geest van de soort' die de psyche van de dieren is, want dat is een collectieve psyche, geen individuele.

Ik heb bij dieren alle emotionele, gevoelsmatige, sentimentele reacties gezien, al die gevoelens waarop mensen zo prat gaan. Het enige verschil is dat dieren niet kunnen spreken en schrijven, dus beschouwen we ze als minderwaardige wezens, omdat ze geen boeken kunnen schrijven over alles wat ze hebben aangevoeld!

Toen ik een kind was en iets verkeerd deed, ondervond ik meteen een gevoel van onbehagen en ik besloot dat niet meer te doen. Mijn ouders kwamen toen ook zeggen dat ik het niet meer mocht doen. Waarom? Ik had toch zelf beslist dat ik het niet meer zou doen?

Je moet een kind nooit op zijn kop geven. Men verwijt me dat ik kwaadsprek van de ouders, maar ik heb ze bezig gezien, en ik weet dat negentig percent van de ouders een kind terechtwijst dat spontaan een fout komt opbiechten: 'Je bent stout. Laat me met rust, ik heb andere dingen om handen', in plaats van geduldig naar het kind te luisteren en het uit te leggen waarin zijn fout bestaat en wat het wel had moeten doen. Het kind, dat met goede intenties gekomen was, gaat dan gekwetst heen met een gevoel van: waarom word ik zo afgesnauwd? Het ziet dan dat zijn ouders niet volmaakt zijn – wat in de huidige toestand van de mensheid vanzelf spreekt – en dat ze ongelijk hebben, en het zegt bij zichzelf: waarom krijg ik op mijn kop? Zij zijn niet beter dan ik. (E50-51, 27-33)

Kinderen zijn niet evenzeer 'geconcretiseerd', gematerialiseerd in het fysieke bewustzijn als oudere mensen. Naarmate men opgroeit is het net of men verhardt. Men wordt hoe langer hoe materiëler in zijn bewustzijn, tenzij men zich door een wilsinspanning anders kan ontwikkelen. De meeste kinderen kunnen bijvoorbeeld heel moeilijk een onderscheid maken tussen hun verbeelding, hun dromen, dat wat ze in zichzelf zien, en de uiterlijke dingen. De dingen zijn niet zo scherp omljnd als wanneer men volwassen is en ze nauwkeuriger ziet. Kinderen zijn ook uiterst gevoelig vanbinnen. Ze staan veel nader bij hun psychische wezen dan wanneer ze opgroeien, en ze

zijn veel gevoeliger voor krachten die later voor hen onzichtbaar zullen worden, maar die het in hun kinderjaren nog niet zijn. Het gebeurt niet zelden dat kinderen in dromen bepaalde crisissen doormaken, of angsten, of ook vreugdevolle ervaringen. Kinderen zijn bang voor allerlei dingen die voor oudere mensen niet meer bestaan. Hun gezichtsvermogen is niet uitsluitend materieel, ze hebben een min of meer nauwkeurige perceptie van het spel van de krachten achter de dingen.

Gezien die toestand van hen, worden ze beïnvloed door krachten die later geen vat meer hebben op de mensen, omdat dezen dan meer in zichzelf besloten en op de materie afgestemd zijn. En al die krachten – bijvoorbeeld krachten van vernieling, of van wreedheid, of van boosaardigheid, of van kwaadwilligheid –, al die krachten zitten in de lucht. Wanneer je innerlijk wat meer bewust en gevormd bent, kun je ze zien als bevonden ze zich buiten jezelf, en weigeren er uitdrukking aan te geven. Wanneer je echter nog erg klein bent en in een halfdroom leeft, kunnen die krachten veel invloed hebben en kinderen aanzetten tot dingen die ze in hun gewone toestand niet zouden doen.

Kinderen doen heel vaak iemand pijn zonder te beseffen dat het pijn doet. Ze zijn onbewust, ze gaan helemaal in een handeling op en geven zich geen rekenschap van de gevolgen van wat ze doen. Dat komt vaak voor. Als men kinderen op de juiste manier opvoedt en een beroep doet op hun beste gevoelens, en als men hun uitlegt dat anderen eronder lijden als ze de dingen op een bepaalde manier doen – en men kan hun dat heel goed duidelijk maken door middel van een kleine demonstratie –, dan houden ze in veel gevallen op anderen pijn te doen. Het is vooral een kwestie van opvoeding. Het gebeurt zelden dat die uitingen van halfbewuste wreedheid niet in de ouders aanwezig zijn, en dat is voldoende om ze in het bewustzijn van het kind te prenten. Er zijn ook kinderen – maar dit zijn er weinigen – die in zich een vijandige formatie herbergen. De

kwaadaardigheid van die kinderen kan niet verholpen worden. Maar ze zijn erg zeldzaam. (E53, 465-66)

In de grond is er maar één ware reden om te leven: zichzelf te leren kennen. We zijn hier om te leren – om te leren wie we zijn, waarom we hier zijn en wat we hier te verrichten hebben. Weten we dat niet, dan is ons leven leeg. Dat geldt voor ons en het geldt voor de anderen. Doorgaans kun je daar maar beter vroeg mee beginnen, want er is heel wat te leren. Wil je het leven leren zoals het is, de wereld zoals ze is, en wil je werkelijk het hoe en het waarom van het leven kennen, dan kun je daar heel vroeg mee beginnen, wanneer je nog heel klein bent, vóór je vijfde jaar. En wanneer je honderd jaar zou worden, kun je nog altijd leren. Het is dus interessant. En er kunnen je voortdurend verrassingen ten deel vallen, je kunt altijd iets leren dat je nog niet weet, of een ervaring opdoen die je nog niet hebt gehad, of een verschijnsel leren kennen dat je niet bekend was. Het is heel erg interessant. En hoe meer je weet, des te meer je vaststelt dat je nog alles te leren hebt. Ik mag in waarheid zeggen dat alleen de dwazen menen te weten. (E54, 19)

Ik meen dat ik vandaag nog (of was het gisteren?) ieders recht heb bepleit om onwetend te blijven als hij dat goedvindt. Ik heb het nu niet over onwetendheid in de spirituele zin, over de wereld van onwetendheid waarin we leven, ik heb het over wat men onder onwetendheid verstaat volgens de aanvaarde begrippen van de opvoeding. Welnu, ik houd staande dat als er jongeren zijn die niet willen leren en die niet graag leren, dat ze het recht hebben niet te leren.

Men moet hun echter wel het volgende zeggen: ‘Jullie hebben nu de leeftijd waarop jullie brein zich aan het ontwikkelen is, dat het wordt opgebouwd. Elk nieuw iets wat jullie leren heeft in jullie hersens een kleine vermeerdering van de hersenstof tot gevolg. Hoe meer jullie studeren, hoe meer jullie nadenken, hoe meer jullie werken, des te

complexer wordt jullie brein en des te volgroeider jullie hersenmassa. Omdat jullie jong zijn, is dit de periode waarin dat het beste mogelijk is. Het is de reden waarom de mensen meestal de jeugdijaren kiezen om te leren, want dan gaat het veel gemakkelijker.'

Het is ook evident dat het kind aan bepaalde gedragsregels moet worden onderworpen tot het zich enigszins van zichzelf bewust kan zijn, omdat het nog niet in staat is voor zichzelf te kiezen. De leeftijd waarop het daartoe in staat is verschilt naargelang de persoon. Het staat echter vast dat men in de periode van het zevende tot het veertiende jaar de drempel van de jaren des onderscheids begint te bereiken. Wordt men daarbij geholpen, dan kan men tussen zijn zevende en veertiende jaar een redelijk wezen worden. Er kunnen genieën zijn bij wie dat vóór het zevende jaar gebeurt – er zijn altijd genieën, in alles – maar de algemene regel is dat het kind zich dan nog niet voldoende van zichzelf bewust is en dat het niet weet waarom en hoe het de dingen moet doen. Het is het moment waarop zijn aandacht moet worden aangekweekt, het moet leren zich te concentreren op wat het doet; dit is een minimale en voldoende basis om niet nog net een klein diertje te zijn, om tot de menselijke soort te behoren door een elementaire intellectuele ontwikkeling.

Daarna komt een periode van zeven jaar waarin het kind moet leren kiezen – kiezen wat het wil worden. Wil het een uitgebreid, complex, ingewikkeld brein met een machtige capaciteit, dan moet het dat brein leren functioneren, want het is door het te laten functioneren, door nadenken, studie, analyse en alles wat daarmee samengaat, dat het brein gevormd wordt. Met je veertiende ben je klaar, of zou je klaar moeten zijn, om te weten watje wilt worden.

Ik zeg dus dat indien er omstreeks die leeftijd kinderen zijn die ronduit verklaren: 'Intellectuele ontwikkeling interesseert me geen barst, ik wil niet leren, ik wil onwetend blijven' (op de gewone manier van onwetend te zijn), dat ik niet zie met welk recht men hen zou

kunnen verplichten te studeren of waarom hun een algemeen ontwikkelingspeil zou moeten worden opgedrongen.

Er zijn er die zich op de laagste sport bevinden en er zijn er op hogere sporten. Er zijn jongeren met opmerkelijke eigenschappen, die niets voelen voor een intellectuele ontwikkeling. Men kan hen waarschuwen dat als ze niet leren, als ze niet studeren, dat ze zich dan misschien minderwaardig zullen voelen tegenover hun medemensen wanneer ze volwassen zijn. Maar ik ben van mening dat als hun dat om het even is en ze een niet-intellectueel leven willen leiden, men niet het recht heeft hen ertoe te dwingen. Het is mijn steeds terugkerend twistpunt met de leraren van de [ashram]school, die altijd maar herhalen: 'Als ze niet studeren, zullen ze dom en onwetend zijn wanneer ze groot zijn.' Waarop ik dan antwoord: 'Maar als ze nu eens graag dom en onwetend zijn, welk recht hebt u om u daarmee te bemoeien? Ze zullen dan misschien niet de nodige kennis en intelligentie hebben, dat is alles.'

Als er nu kinderen zijn die denken dat ze door alle inspanning en studie te vermijden genieën zullen worden, en dan nog wel supramentale genieën, dan hoeven die zich geen illusies te maken, want daar zal niets van waar blijken. Zelfs als je in zo'n geval door innerlijke aspiratie of een goddelijke genade met een hoger licht in aanraking komt, zal er hier, in je brein, niets aanwezig zijn om het tot uitdrukking te brengen. Het zal dan in een soort nevelige staat blijven en niets van je uiterlijk bewustzijn veranderen. Maar als je graag zo bent, heeft niemand het recht je te dwingen anders te zijn. Er zijn er echter die op hun veertiende nog net kinderen van vijf zijn. Die zijn natuurlijk hopeloos, vooral als ze hier hebben verbleven.

Dat kan volstaan om jullie opinie betreffende de opvoeding al helemaal te veranderen. In de grond is *het enige* wat jullie met alle mogelijke ijver moeten doen hun leren zichzelf te kennen en hun eigen levenslot te kiezen, de weg die ze willen volgen – hun leren zichzelf te zien, te begrijpen en te willen. Dat is oneindig veel

belangrijker dan hun leren wat er eertijds op aarde is gebeurd, of zelfs hoe de aarde in elkaar zit, of zelfs ... al die dingen die een enigszins noodzakelijke kennis vormen voor iemand die het gewone leven in de wereld leeft, omdat als je ze niet weet iedereen je intellectueel de baas zal zijn en van je zeggen: 'Wat een idioot is me dat, niets weet hij!'

Maar goed, je kunt ook op onverschillig welke leeftijd een boek nemen en studeren als je voldoende leergierig bent en er de wil toe hebt; je hoeft daarvoor niet naar school te gaan. Er zijn boeken genoeg in de wereld om je wat dan ook te leren. Er zijn zelfs veel meer boeken dan nodig is [...] Wat echter uiterst belangrijk is, is weten wat je wilt. Daarvoor is een minimum aan vrijheid nodig. Je mag niet onder druk of onder dwang moeten handelen, je moet de dingen uit vrije wil kunnen doen. Ben je lui, dan zul je wel ondervinden wat het oplevert lui te zijn. In het leven moeten luiaards tien keer meer werken dan de anderen, omdat ze altijd alles verkeerd doen en het dus telkens weer moeten overdoen. Dat zijn echter dingen die de ervaring jullie moet leren; men kan ze jullie niet inprenten.

Als je je mentale niet voldoende hebt ontwikkeld, blijft het iets schemerigs, iets wazigs. Ben je niet gewend je te concentreren, dan blijft alles altijd onduidelijk. Het blijft aldoor in beweging, neemt nooit een vaste vorm aan en vlot als het ware in een wereld van wazigheid. Wil je dan je aandacht op iets vestigen, dan doet dat wat pijn, want er is een kleine inspanning voor nodig en je hebt het gevoel: dit is vermoeiend en het doet pijn. Dus laat je het maar, en je leeft als het ware in een wolk. Zo is dat inderdaad. In de hersenen van de meesten is dat net een wolk: niets is duidelijk afgetekend, alles mist precisie of helderheid, alles is nevelig, vaag en mistig. Mensen die zo leven hebben van de dingen veel meer wazige indrukken dan ware kennis. Ze leven bij benadering en kunnen in zich de meest tegenstrijdige ideeën herbergen, die dan vooral

bestaan uit indrukken, gewaarwordingen, gevoelens, emoties, dus allerlei soorten toestanden die weinig met denken te maken hebben en die ... 'vaagheden' zijn.

Willen jullie echter een denkvermogen aankweken dat duidelijk is, concreet, helder, eenpuntig, dan moeten jullie daarvoor een inspanning doen: jullie moeten je gedachten verzamelen, richten, concentreren. De eerste maal dat je dat doet, doet het letterlijk pijn en mat het je af. Als het echter geen gewoonte wordt, zul je je hele leven in een toestand van wazigheid blijven doorbrengen. En krijg je met praktische zaken af te rekenen – want je zult vanzelfsprekend problemen van praktische aard moeten oplossen – dan zul je als het ware in een doolhof her en der hollen in plaats van de elementen van het probleem te kunnen onderscheiden, ze alle naast elkaar te plaatsen, het vraagstuk aan alle kanten te bekijken, het onder de knie te krijgen en de oplossing ervan te zien. Het zal net zijn of er spinnen in je hoofd rondkruipen, maar op het probleem zul je geen vat krijgen. Ik heb het nu wel degelijk over het eenvoudigste soort problemen. Ik bedoel heus niet dat je over het lot van de wereld of van de mensheid zou moeten beslissen, of zelfs maar van een land – niets daarvan. Ik heb het over de problemen van het gewone leven, van het leven van alledag. Dat wordt allemaal iets vlokkigs, net katoen.

Het is daarom dat men tegen jullie zegt wanneer jullie brein zich aan het vormen is: 'In plaats dat jullie het zich laten vormen met dat soort [wazige en onbepaalde] gewoonten en eigenschappen, probeer er wat nauwkeurigheid in te brengen, wat nauwgezetheid, het vermogen om je te concentreren, te kiezen, te beslissen, de dingen te onderscheiden – probeer je van je rede te bedienen.' We weten dat de rede niet het hoogste vermogen van de mens is en dat ze moet worden voorbijgestreefd, maar het is ook zo duidelijk als wat dat, als je er geen hebt, je een leven leeft dat aaneenhangt met haken en ogen. Dan kun je je niet eens op een rationele manier

gedragen. Je wordt dan door een kleinigheid van je stuk gebracht, zonder zelfs te weten waarom, laat staan hoe je het moet verhelpen. Daarentegen kan degene die in zich een staat van actieve, heldere redelijkheid heeft gevestigd, het hoofd bieden aan schokken van allerlei aard, emotionele en andere. Want het leven bestaat voor een groot deel uit onaangenaamheden en pesterijen die op zich onbenullig zijn, maar die naar de maat zijn van degene die ze ondergaat en die hem natuurlijk heel groot lijken omdat ze met hem in verhouding zijn. De rede nu kan die ellende enigszins op een afstand houden. Ze kan dat allemaal aanzien, er eens om glimlachen en zeggen: 'Kom, we moeten niet zoveel kouwe drukte maken om een kleinigheid.' Ben je van redelijkheid verstoken, dan ben je als een kurk op een ontketende zee. Ik beweer niet dat de kurk daaronder lijdt, maar prettig lijkt me toch anders.

Na jullie dat allemaal gezegd te hebben – en ik heb het jullie niet één keer maar vele keren gezegd, en ik ben bereid het nog zo dikwijls te zeggen als jullie erom vragen –, na dat allemaal gezegd te hebben, maak ik er een punt van jullie volstrekt vrij te laten in de keuze tussen een kurk zijn op een woelige zee dan wel een heldere, duidelijk omlinjende perceptie te hebben en voldoende kennis van de dingen om te gaan naar ... waar jullie willen gaan. Want er is zelfs een mentale helderheid die onontbeerlijk is om de weg te gaan die men gekozen heeft.

Het is hoegenaamd niet mijn verwachting dat jullie geleerde bollen zouden worden, hoegenaamd niet! Dan vervalt men immers in het andere uiterste en propt men zijn hoofd vol met zoveel dingen dat er voor het hogere licht geen plaats meer is. Er is echter een onmisbaar minimum nodig om ... om niet zo'n dobberende kurk te zijn.

Er zijn er die zeggen dat onze algemene tekortkoming in de studie te wijten is aan het feit dat er te veel aandacht wordt geschonken aan het spel, aan de lichamelijke opvoeding. Is dat waar?

Wie heeft dat gezegd? Personen die niets van lichamelijke opvoeding moeten hebben? Oude, stramme leraren die geen lichaamsoefeningen meer kunnen doen? Zijn zij het? (Ik vraag geen namen!)

Nee, ik geloof het niet. Herinneren jullie je het eerste artikel dat Sri Aurobindo in het *Bulletin*⁷⁶ geschreven heeft? Daar dient hij die personen vierkant van antwoord.

Ik denk niet dat dat de reden is. Ik ben ervan overtuigd dat het niet de reden is. Ik geloof veeleer – en ik wijt dat aan niemand anders dan aan mezelf – dat men jullie een fantastische vrijheid heeft gegeven, mijn kinderen. Ik denk niet dat er een andere plaats ter wereld is waar kinderen zo vrij zijn. En, ja, het is heel erg moeilijk zoveel vrijheid goed te gebruiken.

Het experiment loonde echter de moeite. Jullie appreciëren het niet omdat jullie niet beseffen hoe het elders is, in andere omstandigheden; deze hier lijken jullie volkomen normaal. Maar het is heel erg moeilijk zelf zijn eigen vrijheid te organiseren. Slagen jullie daar echter in, kunnen jullie jezelf een bepaalde discipline opleggen – om een hogere reden, niet om te slagen voor jullie examens, om carrière te maken, bij de leraren in de gunst te komen, veel prijzen te behalen of om een van de andere gewone redenen die kinderen hebben: geen standje te krijgen of gestraft te worden, en zo meer, we laten dat alles buiten beschouwing – kunnen jullie jezelf een discipline opleggen (ieder de zijne, je hoeft niet die van anderen te volgen) gewoon omdat jullie willen vooruitgaan en het beste uit jezelf halen, dan zullen jullie veel verder vooruit komen dan degenen die de gewone schooldisciplines volgen.

Dat is wat ik heb willen proberen. Let wel, ik zeg niet dat ik heb gefaald; ik heb nog steeds de hoop dat jullie deze unieke gelegenheid te baat zullen weten te nemen. Toch is er iets wat jullie moeten vinden, en wel de noodzaak van een innerlijke discipline. Zonder discipline kom je nergens. Zonder discipline kun je niets

eens het gewone leven van een gewoon mens leven. Maar in plaats van de conventionele discipline zoals in de gewone samenleving of onderwijsinstellingen, had ik gewild – en ik wil het nog – dat jullie jezelf een eigen discipline zouden opleggen uit liefde voor de perfectie, jullie eigen perfectie, de perfectie van jullie wezen. Zonder dat...

Let wel, als men zijn lichaam geen discipline oplegde, zou men niet eens op zijn twee benen overeind kunnen blijven. Men zou zich zoals de kleuters op handen en voeten blijven voortbewegen. Je bent verplicht jezelf een discipline op te leggen, anders kun je niets beginnen. Je zou niet in de samenleving kunnen leven, je zou helemaal niet kunnen leven, behalve ergens alleen in het woud, en zelfs daar ben ik nog niet eens zo zeker van. Discipline is volstrekt onontbeerlijk, ik heb het jullie al zo vaak gezegd. En het is niet omdat ik een uitgesproken afkeer heb van alle conventionele disciplines, sociale en andere, dat jullie discipline als zodanig moeten afwijzen. Ik zou willen dat ieder de zijne vond, in de oprechtheid van zijn innerlijke aspiratie en de wil om zichzelf te verwezenlijken.

Het doel van degenen die weten, of ze nu leraren, onderrichters of wie dan ook zijn, de bestaansreden van degenen die weten is jullie voor te lichten, jullie te helpen. Worstelen jullie met een moeilijkheid, leg dan het probleem voor aan hen, en op grond van hun persoonlijke ervaring zullen ze kunnen zeggen: 'Kijk eens, dat zit zo, en je moet op deze manier te werk gaan, je moet dat zo aanpakken.' In plaats van jullie dus vol te stoppen met theorieën, principes, zogenaamde wetten en een min of meer abstracte kennis, zijn ze er om jullie voor te lichten zowel over de meest materiële dingen als over de meest spirituele, elk van hen op zijn eigen terrein en overeenkomstig zijn eigen mogelijkheden.

Het is duidelijk dat je heel wat gevaar kunt lopen als je in de wereld terechtkomt zonder de minste praktische kennis. Stop een kind dat

niets weet een doosje lucifers in handen, en het eerste dat het zal doen is zijn vingers branden. Wat dat betreft, louter praktisch bezien, is het dus goed dat er mensen zijn die weten en die je kunnen voorlichten, want als iedereen zijn eigen ervaring zou moeten opdoen, zou het verscheidene levens kosten om ook maar de meest essentiële dingen aan de weet te komen. Dat is het nut, het ware nut van leraren en onderrichters: ze hebben door ervaring of door een speciale studie bepaalde dingen geleerd en ze kunnen je voorlichten over wat je essentieel hoort te weten. Het bespaart je tijd, veel tijd. Dat is hun nut: vragen kunnen beantwoorden. Het gaat er dus om dat jullie een brein hebben dat wakker genoeg is om vragen te stellen. Het komt me echter voor dat jullie me nooit wat te vragen hebben, of toch heel zelden. (E56, 205-13)

Wanneer je nog een kind bent en wat ik noem 'wel geboren', dit is geboren met een bewust psychisch wezen in je, dan is er in je dromen altijd de aspiratie – die voor je kinderlijk bewustzijn een soort ambitie is – naar iets wat een schoonheid zonder lelijkheid zou zijn, gerechtigheid zonder onrecht, een grenzeloze goedheid en een bewust, onophoudelijk welslagen – naar een eindeloos wonder. Je droomt van wonderen wanneer je klein bent. Je wilt dat alle boosheid zou verdwijnen, dat alles altijd vol licht zou zijn, mooi en gelukkig, je houdt van verhalen die goed eindigen.

Dat moet je als uitgangspunt nemen. Wanneer het lichaam zijn ellende en zijn beperkingen voelt, moet je er weer de droom in brengen van een kracht zonder grenzen, van een schoonheid zonder lelijkheid, en van wonderbaarlijke vermogens. Wanneer je klein bent heb je allerlei soorten dromen: dat je kunt vliegen, dat je overal heen kunt waar je wilt, dat je de orde herstelt wanneer dingen verkeerd gaan, dat je ziekten kunt genezen ... De meeste ouders en opvoeders willen je steeds weer ontneren, ze zeggen: 'Dat is een droom, de werkelijkheid is anders.' Ze zouden net het tegenovergestelde moeten doen. Ze zouden de kinderen moeten

leren: 'Juist, het is *dat* wat je moet proberen te verwezenlijken, en het is niet alleen mogelijk, het is een *zekerheid* als je in contact kunt treden met wat daartoe in staat is binnenin je. *Dat* moet je leven leiden en het organiseren, het moet maken dat je opgroeit in het besef van de *ware werkelijkheid* die door de gewone wereld voor een begoocheling wordt gehouden.'

Zo zou het moeten zijn in plaats van dat de kinderen tot een middelmaat worden teruggebracht, met dat banale, platvloerse 'gezonde verstand' dat een onuitroeibare gewoonte wordt waardoor, wanneer het goed gaat, bij hen meteen de gedachte opkomt: dit blijft vast niet duren; wanneer iemand aardig is: hij zal wel veranderen; wanneer ze iets kunnen: morgen zal me dit niet zo goed lukken ... Dat werkt als een zuur, een bijtend zuur in de persoonlijkheid, waardoor alle hoop, zekerheid en vertrouwen in toekomstige mogelijkheden worden weggebrand.

Wanneer een kind vol enthousiasme is, moet je het nooit ontnuchteren. Je moet nooit zeggen: 'Weet dat het leven anders is!' Je moet het altijd aanmoedigen en tegen hem zeggen: 'De dingen zijn niet altijd zo klein. Ze *lijken* onmogelijk, maar erachter is er een schoonheid aanwezig die zich probeert te verwezenlijken. Het is dat wat maakt dat je liefhebt en waardoor je wordt aangetrokken; het is dat wat je tot het voorwerp van je dromen en van je inspanningen moet maken.'

Als je dat van kindsbeen af doet, is het veel minder moeilijk dan dat je later alles moet herstellen, al de kwalijke gevolgen van een slechte opvoeding, dat banale en platvloerse 'gezond verstand' waardoor men niets goeds van het leven verwacht, maar wel dat het flets en saai zal zijn en dat alle zogenaamde illusies van schoonheid zullen worden doorgeprikt. Je moet integendeel tegen het kind zeggen (of tegen jezelf als je niet langer een kind bent): alles wat in mij onwerkelijk, onmogelijk, fantastisch lijkt, *dat* is wat waar is, *dat* is wat ik moet aankweken. Als ik die aspiraties heb, dat ik dan toch niet

altijd beperkt mag blijven door onmacht en tegengewerkt worden door kwaadwilligheid.

Je moet in jezelf de zekerheid koesteren dat *dat* essentieel waar is en dat *dat* zich zal verwezenlijken. Dan ontwaakt het geloof in de cellen van het lichaam, en je zult zien dat je een antwoord zult vinden in je lichaam zelf. Je lichaam zal voelen dat alle beperkingen langzamerhand verdwijnen indien het door zijn innerlijke wil wordt geholpen, gesterkt, voorgelicht en geleid.

Komt dan de eerste ervaring, die soms op zeer jeugdige leeftijd begint, het eerste contact met de innerlijke vreugde, met de innerlijke schoonheid, met het innerlijk licht, het eerste contact met iets wat je opeens het gevoel geeft: dit is wat ik wil, dan moet je die ervaring cultiveren. Je moet haar nooit vergeten maar haar altijd in gedachten blijven houden en bij jezelf zeggen: ik heb dat eenmaal gevoeld, dus kan ik het opnieuw voelen. Het is voor mij waar geweest, ook al was het maar een ogenblik lang, en het is wat ik opnieuw wil ervaren. En je moet je lichaam aanmoedigen om dat te zoeken, je moet je lichaam het vertrouwen schenken dat het in zich nog steeds de mogelijkheid ertoe draagt en dat die mogelijkheid zich opnieuw zal voordoen, dat ze zich opnieuw zal verwezenlijken als het erom roept. Dat is het wat je moet doen wanneer je jong bent. Je moet het doen telkens wanneer je de gelegenheid hebt om je te concentreren, om naarbinnen te gaan, om jezelf te zoeken [...]

Als je normaal bent, dus niet bedorven door een slechte opvoeding en door verkeerde voorbeelden, als je geboren bent en opgegroeid in een gezond en relatief evenwichtig en normaal milieu, dan zal je lichaam spontaan, zonder dat je mentaal of zelfs vitaal tussenbeide hoeft te komen, de zekerheid voelen dat alle stoornissen genezen zullen worden. Het lichaam draagt in zich de zekerheid van de genezing, de zekerheid dat een ziekte of stoornis onvermijdelijk verdwijnen zal. Het is slechts door de vervormingen van de opvoeding en van het milieu dat het lichaam geleidelijk aan de

overtuiging opdoet dat er onherstelbare ziekten en ongevallen zijn, dat het onderhevig is aan een proces van veroudering, en dat het al die andere vertelsels gaat geloven waardoor hem zijn geloof en vertrouwen worden ontnomen.

In het algemeen voelt het lichaam van een normaal kind – het lichaam, ik heb het hier niet over de geest –, voelt het lichaam zelf dat, als er iets niet gaat zoals het hoort, dat zeker weer ten goede zal worden gekeerd. Voelt het dat niet, dan is dat een aanwijzing dat het al ontaard is. Het schijnt hem normaal toe dat het zich in goede gezondheid bevindt en abnormaal dat het door iets ontregeld wordt en ziek is, en instinctief, spontaan, is het er zeker van dat alles weer in orde zal komen. Het is slechts het vervormde denken dat die zekerheid wegneemt. Hoe ouder je wordt, des te meer het denken vervormd wordt. En er zijn ook de alom verbreide collectieve suggesties. En zo verliest het lichaam langzamerhand zijn zelfvertrouwen, en doordat het zijn zelfvertrouwen verliest, verliest het natuurlijk ook dat spontane vermogen om een verbroken evenwicht te herstellen.

Is men begonnen je van kindsbeen af allerlei ontzuisterende, ontgoochelende dingen aan te leren – ik zou ook kunnen zeggen ontbindende, verdelgende dingen – dan doet het arme lichaam toch nog altijd zijn best, maar het is dan misvormd, geperverteerd en het bezit niet langer het gevoel van zijn innerlijke macht, van zijn innerlijke sterkte, van zijn vermogen om te reageren.

Ziet men erop toe dat het niet bedorven wordt, dan draagt het lichaam in zichzelf de zekerheid van de overwinning. Het is alleen maar door het verkeerde gebruik van het denken en van de invloed van het verkeerde denken op het lichaam, dat hem die zekerheid van de overwinning ontnomen wordt. Het allereerste dat men hoort te doen is de groei van die zekerheid bevorderen in plaats van haar uit te roeien. Is ze eenmaal aanwezig, dan is er geen inspanning tot aspiratie meer nodig, maar alleen gewoon een ontluiking, een

ontplooing van die innerlijke zekerheid van de overwinning. Het lichaam draagt in zichzelf het aanvoelen van zijn goddelijkheid.

Dat is wat men in zichzelf moet proberen terug te vinden als men het kwijt is. Wanneer een kind je een mooie droom vertelt waarin het van alles kon en alles heel mooi was, let er dan vooral op dat je nooit tegen hem zegt: 'Het leven is niet zo', want dan bega je een slechte daad. Je moet integendeel zeggen: 'Ja, het leven *moet* zo zijn en het *zal* zo zijn!' (E57-58, 183-87)

Er zijn kinderen die hun droom kunnen voortzetten. Avond aan avond, na het inslapen, gaan ze terug naar dezelfde plaats en ze werken hun droom verder uit.

Ik deed dat toen ik een kind was.

Nu ben je geen kind meer, jammer.

Ik had geen zorgen in die tijd.

Word weer een kind en je zult het weer kunnen. Er is niets dat interessanter is. Het is een heel aangename nachtelijke bezigheid. Je begint een verhaal en wanneer het tijd is om te ontwaken, zet je een punt achter de laatste zin en je keert terug in je lichaam. De volgende nacht ga je daar weer heen, je slaat de bladzijde weer op en je werkt je verhaal verder uit de hele tijd dat je uit je lichaam bent. En je plaatst alles netjes op orde. Het moet allemaal netjes geordend zijn, mooi en keurig. En wanneer het tijd is om in je lichaam terug te keren, zet je daar een punt achter en je zegt tegen die dingen: 'Nu mooi rustig blijven tot ik weer terugkom', en je keert terug in je lichaam. En je blijft daar alle nachten mee doorgaan. Je kunt zo een wonderlijk boek met sprookjes schrijven, op voorwaarde dat je bij het ontwaken alles herinnert.

Maar daarvoor moet je tijdens de dag rustig kunnen blijven, of niet soms?

Nee, de voorwaarde is de argeloosheid van het kind – het vertrouwen in wat hem te beurt valt, de afwezigheid van de mentale kritische instelling, de eenvoud des harten en een jonge en actieve energie. Van dat alles hangt het af, van een innerlijke vitale edelmoedigheid. Je mag niet al te egoïstisch zijn, je mag niet al te krenterig zijn, je mag niet al te praktisch ingesteld zijn, te utilitair. Kortom, er zijn heel wat dingen die je niet moet zijn – net als de kinderen.

En je moet een levendige verbeelding hebben. Want – het komt jullie misschien voor dat ik onzin vertel, maar het is de zuivere waarheid – er is een wereld waar jullie de opperste vormgevers zijn, namelijk jullie eigen vitale wereld. Je bent daar de opperste vormgever en je kunt een wonder van je wereld maken als je dát vermogen weet te gebruiken. Heb je het bewustzijn van een kunstenaar, van een dichter, houd je van harmonie, van schoonheid, dan kun je daar iets prachtigs opbouwen dat de tendens heeft zich in de materiële manifestatie uit te werken.

Toen ik klein was, noemde ik dat ‘verhalen vertellen’ voor jezelf. Dat wil niet zeggen dat je verhalen verzint met woorden, in je hoofd, maar dat je in die nog ongerepte wereld gaat en er een wonderbaarlijk verhaal in uitwerkt. Kun je jezelf zo’n verhaal vertellen dat waarlijk mooi is, waarlijk harmonisch, waarlijk sterk en zinvol, dat zal dat verhaal zich in je bestaan verwezenlijken, misschien niet precies in de vorm zoals je het geschapen hebt, maar als de min of meer vervormde fysieke veruiterlijking van wat je hebt gemaakt. Er kunnen jaren voor nodig zijn, maar je verhaal zal ertoe tenderen in je bestaan een bepaalde ordening te brengen.

Er zijn echter weinig mensen die een mooi verhaal kunnen vertellen, en kunnen ze het, dan mengen ze er altijd schrikwekkende dingen in die ze later betreuren. Als we toch maar een prachtig verhaal konden uitwerken, zonder ook maar iets schrikwekkends erin, met

enkel schoonheid, dan zou dat een aanzienlijke invloed uitoefenen op het bestaan van iedereen. Maar niemand weet dat.

Wisten we maar hoe we die macht, die scheppende macht in de wereld van de vitale vormen, moeten gebruiken wanneer we nog kinderen zijn, kleine kinderen, want het is dan dat we ons materiële lot ontwerpen. Maar de mensen om je heen – soms zelfs je jonge vriendjes maar vooral de ouders en de leraren – die bemoeien zich daarmee en verknoeien alles, zodanig dat het zelden gebeurt dat het nog weer helemaal goed komt.

Anders, als dat zo gedaan kon worden, met de spontane argeloosheid van het kind, zou men zich een wonderbaarlijk bestaan kunnen ontwerpen, en ik bedoel wel degelijk in de fysieke wereld.

De dromen van het kind zijn de werkelijkheid van de volwassene.
(E56, 135-37)

[75](#). Deze metafoor is hier niet pejoratief bedoeld.

[76](#). Het driemaandelijks orgaan van de afdeling lichamelijke opvoeding van de Sri Aurobindo Ashram.

17. Yoga en meditatie

Waarom yoga?

*Moeder, hier staat geschreven: 'Wie het oneindige kiest, werd door het oneindige gekozen.'*⁷⁷

Dat is een prachtige zin. En het is de waarheid. Er staat een gelijkaardige zin in [Sri Aurobindo's] *Thoughts and Glimpses* waar hij, naar ik meen, het woord 'God' gebruikt in plaats van 'het oneindige'. Maar het idee is hetzelfde, namelijk dat God jou heeft gekozen, dat de Godheid jou heeft uitgekozen, en dat het daarom is dat je achter Hem aanzit!

En het is daardoor dat je het vertrouwen hebt – dat is toch wat [Sri Aurobindo] zegt, nietwaar –, de zekerheid dat je bent voorbestemd. En al rijzen er bergen moeilijkheden op, wat kunnen ze je schelen als je voorbestemd bent. Je bent immers zeker ter bestemming te komen. Het schenkt je een ontombare moed om alle moeilijkheden het hoofd te bieden en een geduld dat tegen alles bestand is, want je bent er zeker van je doel te bereiken.

En dat is een feit. In feite zit het zo: vanaf het ogenblik dat je daaraan gedacht hebt, heb je eraan gedacht omdat er aan jou gedacht is. Je hebt gekozen omdat men jou gekozen heeft. En ben je eenmaal gekozen, dan ben je zeker van je zaak. Dus zijn alle twijfels, aarzelingen, ontmoedigingen en onzekerheden gewoon een verspilling van tijd en energie, ze dienen nergens toe.

Vanaf het ogenblik dat je ook maar één keer in jezelf hebt gevoeld: dát is voor mij de waarheid, is het voor elkaar. Het is klaar, het is geregeld. Ook al heb je jaren nodig om een pad te hakken in het maagdelijke oerwoud⁷⁸, dat heeft geen belang: het is klaar, het is geregeld.

Het was daarom dat ik eens tegen jullie zei: ‘Op de keper beschouwd zijn jullie allen hier omdat jullie dat ergens gewild hebben, en als jullie het ergens gewild hebben, is het de Godheid die het zo heeft gewild in jullie.’

Er zijn er dan die een lijnrechte weg volgen en die snel hun doel bereiken; er zijn anderen die graag eens een ommetje maken en die daarom meer tijd nodig hebben. Maar er komt [in beide gevallen] een eind aan de weg, het doel wordt bereikt. Ik weet uit ervaring dat er niet één persoon is die, al was het maar eenmaal in zijn leven, een intense drang heeft gevoeld tot... – het geeft niet hoe hij Dat heeft genoemd, maar laten we Het gemakshalve de Godheid noemen – die niet zeker is de Godheid te bereiken. Zelfs al keert hij Hem op een bepaald ogenblik de rug toe, dat heeft geen belang, hij is zeker Hem te bereiken. Hij zal er heel hard of minder hard voor moeten vechten, hij zal met weinig of veel moeilijkheden af te rekenen krijgen, maar hij is ervan verzekerd op een dag zijn doel te bereiken. Want dat is een ziel die uitverkoren is, ze is bewust geworden omdat haar tijd gekomen was. Is je tijd eenmaal gekomen, dan volgt het resultaat vanzelf, vlug of minder vlug. Je kunt er misschien enkele maanden over doen, je kunt er misschien enkele jaren over doen, je kunt er misschien enkele levens over doen, maar dóén zul je het.

Het merkwaardige is die vrijheid van keuze die je gelaten wordt en dat, als je innerlijk beslist dat je het in dit leven zult doen, dat ook zal gebeuren. En ik bedoel niet eens een definitieve beslissing waar je niet meer op terugkomt, want dan kun je je doel bereiken in twaalf maanden; nee, ik bedoel dat als het eenmaal in je opgekomen is dat je dat wilt, ook maar één enkele keer, in een flits, dat dat dan bezegeld is. (E55, 390-92)

‘De Allerhoogste heeft zijn hand gelegd op een menselijk instrument, die is uitgekozen om zijn licht, zijn macht en zijn wonderbaarlijke gelukzaligheid te manifesteren.’⁷⁹ Is het de Allerhoogste die de mens

kiest die zijn instrument zal zijn, of is het de mens die kiest om het instrument te worden?

Het is zoals je verkiest! Men kan niet zeggen wie er begonnen is, maar beide [keuzen] gaan gewoonlijk samen.

Wil je toch weten wie er het eerst is geweest, dan is het duidelijk dat de Godheid vóór het individu bestond, dus moet het de Godheid zijn die de eerste keuze heeft gemaakt. Die keuze heeft echter vóór het leven op aarde plaatsgehad. Maar gezien de wijze waarop het menselijk bewustzijn werkt, kan het de een of de ander geweest zijn, of beide tegelijk. In feite is het waarschijnlijk zo dat de Godheid eerst ziet dat deze of gene daarvoor klaar is. Maar degene die klaar is weet dat meestal aanvankelijk niet, zodat hij de indruk heeft dat hij de beslissing heeft genomen, dat hij de keuze heeft gemaakt. Dat is dan echter veeleer een indruk dan een feit.

Is men eenmaal gekozen, dan is dat onontkoombaar, men ontkomt er niet meer aan, ook al zou men het proberen. (E56, 26-27)

Het feit dat we met een psychisch wezen geboren zijn en op de aarde, die een spiritueel symbool is, toont aan dat we allen een grote verantwoordelijkheid hebben, is het niet?

Helemaal. We hebben een grote verantwoordelijkheid: we zijn op de aarde geboren met een speciale missie. Het psychische wezen moet vanzelfsprekend eerst een bepaalde ontwikkelingsgraad hebben bereikt; was dat niet het geval, dan zou men kunnen zeggen dat de aarde als geheel de verantwoordelijkheid draagt. Hoe bewuster we worden en hoe meer geïndividualiseerd, des te sterker we die verantwoordelijkheidszin zouden moeten hebben. Vroeg of laat krijgt men hem toch, men begint te beseffen dat men hier niet zonder een reden is, zonder een doel. Men geeft zich ineens rekenschap dat men hier is omdat men hier iets te verrichten heeft, en dat dat 'iets' niet iets egoïstisch is. Het lijkt me de meest logische manier om zich op het pad [van yoga] te begeven, dit plotselinge besef: 'Dat ik hier

ben, wijst erop dat ik een missie te vervullen heb. Omdat ik met een bewustzijn ben toegerust, betekent dat dat ik iets met dat bewustzijn heb uit te voeren. Wat zou het kunnen zijn?’

Het lijkt me de eerste vraag die men zich normaal gesproken moet stellen: ‘Waarom ben ik hier?’ Ik heb dat bij kinderen gezien, zelfs bij kinderen van vijf, zes jaar: ‘Waarom ben ik hier? Waarom leef ik?’ En dan maar zoeken, met alle bewustzijn waar ze over beschikten, met hun kleine beetje bewustzijn: ‘Waarom ben ik hier? Wat mag daar de reden van zijn?’

Het lijkt me een normaal begin. (E50-51, 273)

De overgrote meerderheid van de mensen leeft zonder zich ook maar één keer af te vragen wie ze werkelijk zijn, waarom ze op aarde zijn, wat de reden is van het fysieke bestaan, van hun aanwezigheid op aarde, van de vorm die ze lichamelijk hebben aangenomen. Slechts een kleine elite van mensen stelt zich die vragen in ernst, en er zijn er nog minder die beginnen te zoeken om het antwoord te vinden. Want dat antwoord is niet zo gemakkelijk te vinden als men het geluk niet heeft in de aanwezigheid te verkeren van iemand die het kent. Veronderstel bijvoorbeeld dat jullie nooit een boek van Sri Aurobindo in handen hadden gehad, of van schrijvers, wijsgeren of wijzen die hun leven aan het zoeken naar dat antwoord hebben gewijd. Veronderstel dat jullie in de gewone wereld leefden net als miljoenen andere mensen, zonder ooit over iets in verband daarmee te hebben horen spreken, behalve af en toe (maar dan nog uitzonderlijk) over bepaalde goden en een bepaalde vorm van godsdienst die meer een gewoonte dan een geloof is (en die je trouwens zelden zegt waarom je op aarde bent) – jullie zouden er niet eens aan denken erover te denken! In de gewone wereld leef je dag-in dag-uit in gewone omstandigheden. Ben je nog klein, dan denk je aan spelen en eten, en wat later aan leren, en daarna aan niet veel meer dan de dagelijkse dingen van het bestaan. Hoevelen zijn er die zich de vraag stellen, die het probleem onder ogen zien en

zich afvragen: waarom ben ik nu eigenlijk hier? Er zijn er bij wie die gedachte slechts opkomt wanneer ze te maken krijgen met een of andere rampspoedige gebeurtenis. Wanneer ze iemand zien sterven van wie ze houden, of wanneer ze in erg moeilijke en pijnlijke omstandigheden terechtkomen, dán gaan ze, als ze voldoende intelligent zijn, daarover nadenken en bij zichzelf zeggen: maar wat is dat nu eigenlijk toch voor tragedie waar we doorheen moeten, en waartoe dient dat allemaal, en wat voor doel heeft het? En het is dan pas dat men begint een antwoord te zoeken.

En het is pas wanneer men gevonden heeft wat [Sri Aurobindo] hier zegt, namelijk dat men een goddelijk ik heeft en dat men bijgevolg moet proberen dat goddelijk ik te kennen ... Dat komt veel later, en toch is er ondanks alles vanaf de geboorte in een fysiek lichaam in het wezen, diep in het wezen, de psychische aanwezigheid die het hele wezen naar zijn vervulling drijft. Maar wie weet dat en wie kent het, dat psychische wezen? Ook dit komt slechts in bijzondere omstandigheden voor, en het moeten jammer genoeg meestal weer pijnlijke omstandigheden zijn; anders leeft men maar wat aan zonder erbij na te denken. En toch draagt men diep in zijn wezen dat psychische wezen dat zich inspant, altijd, altijd, om het bewustzijn wakker te maken en de vereniging [met de Godheid] te herstellen.

Niets weet men. (E57-58, 18-19)

Indien bij een kind, op een bepaald ogenblik in de kinderjaren wanneer het psychische wezen zich het meest op de voorgrond bevindt, de flits van een gedachte zich door het uiterlijke bewustzijn heen kan boren en aan dat kind het gevoel geven dat het iets moois te verwezenlijken heeft, dan wordt dat als het ware de kiem waaruit later de actie van de volwassen persoon zal groeien. Er is een enorme massa mensen tegen wie je nooit zou zeggen: 'Jullie moeten de Godheid verwezenlijken', of: 'Jullie moeten yoga doen om de Godheid te vinden.' Ga je dat zorgvuldig na, dan zie je dat je dat slechts tegen een uiterst kleine minderheid van de mensen kunt

zeggen, wat erop wijst dat die minderheid 'voorbereid' is om yoga te doen. De reden is dat er ergens een begin van realisatie is geweest, en een begin is voldoende. Bij sommigen is het misschien iets van heel vroeger, een ontluiking die haar oorsprong kan hebben in vorige levens. Maar we hebben het nu over de personen die minder voorbereid zijn, en dat zijn degenen die op een bepaald ogenblik getroffen werden door een bliksemflits die hun wezen heeft doorkliefd en waardoor een antwoord werd opgewekt. Dat was voldoende. Er zijn er niet veel die dat hebben gehad.

Zij die klaar zijn om een vorm van yoga te beoefenen zijn maar gering in aantal vergeleken met de massa onbewuste mensen. Eén ding is echter zeker, en dat is dat het feit dat jullie hier zijn aantoon dat jullie dat op zijn minst hebben gehad. Er zijn er die al heel ver zijn op de weg, soms zonder zich ervan bewust te zijn. Maar jullie hebben op zijn minst die ervaring gehad, dat soort spontane, integrale contact dat net een elektrische schok is, een bliksemschicht die je doorklieft en die iets in je opwekt, die je het gevoel geeft dat je iets te verwezenlijken hebt. Het is mogelijk dat de ervaring niet eens onder woorden wordt gebracht, dat ze alleen maar door een vlam wordt uitgedrukt. Dat is voldoende. En het is rond die kern dat alles zich langzamerhand ordent, geleidelijk, langzaam.

Slechts als je een pact met de vijandige krachten hebt gesloten en een bewuste inspanning doet om het contact te verbreken en de aanwezigheid ervan niet meer aan te voelen, slechts dan mag je veronderstellen dat dat niet langer bestaat. Maar zelfs dan volstaat een flits opdat het er weer opnieuw zou zijn.

Heb je [de bliksemflits van het contact] één keer gehad, dan mag je bij jezelf zeggen dat je, in dit leven of in een volgend, zeker bent van de verwezenlijking. (E50-51, 283-84)

Hoe kunnen we de Godheid vinden die zich in ons verborgen heeft?

Het gaat er in eerste instantie om het te willen, en dat moet het eerst gebeuren, vóór al de rest, het moet het belangrijkste zijn. Het is de allereerste voorwaarde en al de rest volgt erop – het is de *essentiële* voorwaarde. Als men slechts af en toe, wanneer men niets anders te doen heeft, wanneer alles goed gaat en men vrij van zorgen is, zo eens bij zichzelf denkt: ik zou de Godheid wel eens willen vinden, dan kan men er honderdduizend jaar over doen.

Het is de eerste voorwaarde dat dat het belangrijkste is, het enige wat belangrijk is, en dat al het vorige op de tweede plaats komt, dat men *uitsluitend* dat wil. Dát moet het eerst verwezenlijkt worden, over de rest kan men later spreken. Eerst dat, het andere mag van geen belang zijn. Dat alleen telt: dat je bereid bent alles te verzaken om dát te hebben, dat het het enige is wat belang heeft in het leven. Is het zo, dan heb je de juiste houding gevonden om een stap vooruit te kunnen doen. (E54, 388-89)

Er zijn mensen die vagelijk weten dat er iets is dat yoga wordt genoemd, en ze beginnen eraan met het idee dat ze beter zullen worden dan anderen, dat ze een grotere macht zullen verkrijgen dan anderen, en dat ze bijgevolg anderen zullen kunnen overtroeven. Dit is nu juist de allerslechtste reden, de meest egoïstische, de kwalijkste nasleep kan hebben.

Anderen, die het moeilijk hebben in het leven vanwege allerlei zorgen, of verdriet, of die in de problemen zitten, denken: ik zal [door yoga] iets vinden wat me vrede schenkt, rust, en ik zal erdoor tot rust kunnen komen. Zij pakken yoga aan in de veronderstelling dat ze voortaan helemaal tevreden en voldaan zullen zijn. Jammer genoeg gaat het niet zo. Als men met yoga begint om zulke redenen, kan men ervan verzekerd zijn grote moeilijkheden te ontmoeten op de weg. En dan is er nog die grote deugd in de ogen van de mensen: de filantropie, de 'liefde voor de medemens'. Velen denken: 'Ik ga yoga doen om de mensheid te kunnen dienen, om de ongelukkigen gelukkig te maken en de wereld te hervormen op een wijze die voor

iedereen aangenaam is.' Ik voor mij zeg dat dat geen voldoende reden is. Ik beweer niet dat het op zich verkeerd is, ook al heb ik een fijnzinnige oude occultist horen zeggen: 'Het is nog niet voor zo meteen dat er in de wereld geen ellende meer zal zijn, want er zijn er te veel die van die ellende leven en zich daar best bij voelen.' Hij zei dat zomaar langs zijn neus weg, maar er zit waarheid in. Was er geen ellende die verlicht diende te worden, dan zou de filantroop geen reden van bestaan meer hebben, en hij is zo zelfvoldaan, hij heeft zozeer de indruk dat hij niet zelfzuchtig is! Ook ik heb personen gekend die erg ongelukkig zouden zijn geweest als er geen ellende meer was in de wereld. Wat zouden ze gedaan hebben als er geen ellende meer was om te verlichten, wat zouden ze dan begonnen zijn en waarop hadden ze nog prat kunnen gaan? Hoe zouden ze de mensen nog kunnen tonen dat ze niet zelfzuchtig zijn, maar genereus en goedhartig? (E50-51, 74-75)

Wat moet men doen om zich op het pad van yoga voor te bereiden?

Vóór alles bewust worden. We zijn ons slechts van een onbeduidend deel van ons wezen bewust, van de rest zijn we ons niet bewust. Het is door die onbewustheid dat we met ons lager wezen verbonden blijven en dat alle verandering en transformatie verhinderd wordt. De antigoddelijke krachten nemen die onbewustheid te baat om in ons binnen te dringen en ons tot hun slaven te maken.

U moet zich bewust zijn van uzelf, van uw natuur en van haar uitingen. U moet weten hoe en waarom u de dingen doet, voelt en denkt. U moet uw drijfveren en aandriften doorzien, de verborgen of zichtbare krachten die u tot handelen aanzetten. U moet in zekere zin de onderdelen van het mechanisme van uw wezen uiteenhalen.

Pas wanneer u zich van uzelf bewust bent, kunt u de dingen onderscheiden en sorteren, kunt u zien welke krachten u omlaaghalen en welke u vooruithelpen. En wanneer u in staat bent een onderscheid te maken tussen wat nodig is en wat vermeden

moet worden, tussen het ware en het valse, tussen de Godheid en het antigoddelijke, dan moet u zich strikt aan die kennis houden, met andere woorden u moet het slechte kordaat verwerpen en het goede cultiveren.

U zult bij elke stap met de dualiteit van de dingen geconfronteerd worden en u zult bij elke stap een keuze moeten maken. U zult geduldig moeten zijn, volhardend, waakzaam, helemaal 'wakker', zoals de ingewijden zeggen. U zult altijd moeten weigeren het antigoddelijke tegen de Godheid een kans te gunnen, wat die ook moge zijn. (E29, 4)

Wat zijn de gevaren van het beoefenen van yoga? Is zij meer in het bijzonder gevaarlijk voor de volken in het Westen? Er is beweerd dat yoga goed is voor het Oosten, maar dat een westerse geest erdoor uit zijn evenwicht wordt gebracht.

Yoga is niet gevaarlijker voor westerlingen dan voor oosterlingen. Alles hangt af van de geest waarin ze wordt benaderd. Yoga wordt gevaarlijk als men haar gebruikt voor persoonlijke doeleinden; ze is niet gevaarlijk – integendeel, ze is het heil en de zekerheid zelve – mits ze tegemoet wordt getreden in het besef van haar heiligheid en mits men altijd in gedachten houdt dat haar enig doel het vinden van de Godheid is.

De moeilijkheden en gevaren beginnen zodra men het pad van yoga niet opgaat uit liefde voor de Godheid maar om occulte vermogens te verkrijgen, en als men onder het mom van het beoefenen van yoga de bevrediging van zijn persoonlijke ambities nastreeft. Blijf er verre van als u niet alle ambitie van u af kunt zetten, want ze is een vuur waaraan u zich kunt branden.

Er zijn twee wegen tot yoga: de discipline (*tapasya*) en de overgave. De eerste is moeilijk. U bent dan aan uw eigen mogelijkheden overgeleverd. U kunt alleen maar op uzelf rekenen: uw vooruitgang en verwezenlijking zijn evenredig aan uw vermogens. Bij elke stap is

er het gevaar van een val, en valt u, dan stort u in een afgrond waar nog moeilijk uit te komen is.

De andere weg, die van de overgave⁸⁰, is veilig en zeker. Dit is echter een steen des aanstoots voor de mensen uit het Westen. Hun werd aangeleerd alles wat een bedreiging voor hun persoonlijke onafhankelijkheid kan vormen te wantrouwen en te vermijden; ze hebben met de moedermelk de zin voor hun persoonlijke zelfstandigheid ingezogen – en overgave betekent dat ze dat alles zouden moeten opgeven.

Met andere woorden, u kunt de houding aannemen van het aapje of van het poesje. Het aapje grijpt zich aan zijn moeder vast om zich te verplaatsen, en het moet dat heel stevig doen, want als het zijn greep loslaat, valt het. Het poesje houdt zich niet aan zijn moeder vast maar wordt door haar vastgehouden; het heeft geen schrik en ook geen verantwoordelijkheid, het hoeft zich alleen maar te laten dragen en 'ma, ma'⁸¹ te roepen.

Volgt u in alle oprechtheid de weg van de overgave, dan doen zich geen ernstige gevaren of moeilijkheden voor. Het komt erop aan dat u oprecht bent. Bent u niet oprecht, begin dan niet aan yoga. In menselijke aangelegenheden kunt u misschien met enige kans op welslagen uw toevlucht nemen tot bedrog, maar in uw relaties met God is er voor bedrog geen plaats. U kunt veilig de weg bewandelen als u oprecht bent en helemaal open tot in de diepten van uw wezen, en als uw enige doel erin bestaat de Godheid te bereiken en te verwezenlijken, en alleen door Hem geleid te worden.

Er is een ander gevaar, dat met de seksimpuls te maken heeft. Door haar zuiverend werk brengt yoga de verborgen aandriften en verlangens aan de oppervlakte. U moet leren niets te verhehlen of terzijde te laten. U moet uw wezensuitingen van onwetendheid onder ogen zien, overwinnen en een nieuwe vorm geven. Maar de eerste uitwerking van yoga is de opheffing van de mentale controle; daardoor worden alle sluimerende begeerten plotseling gewekt en

gaan ze tekeer om het hele wezen te overweldigen. Zolang de mentale controle niet door de goddelijke controle vervangen is, is er een overgangperiode in welke uw oprechtheid en overgave hard op de proef worden gesteld.

De kracht van de aandriften, en vooral van de seksimpuls, ligt in het feit dat de mensen er veel te veel belang aan hechten. Ze stellen er zich met geweld tegen te weer en proberen ze door dwang onder controle te houden, waarbij ze zich in zichzelf opsluiten. Hoe meer men echter zijn aandacht op iets richt en aldoor denkt: ik wil dat niet, ik wil dat niet, des te meer men erdoor in beslag wordt genomen. Wat u doen moet, is dat bepaalde iets op een afstand houden, er u niet langer mee verbonden voelen, er zo weinig mogelijk aandacht aan schenken en onverschillig en onthecht blijven wanneer u er toch aan denkt.

De aandriften en begeerten, door de druk van yoga blootgelegd, moet u in een geest van onthechting en sereniteit bezien als waren ze u vreemd en behoorden ze tot de wereld buiten u. Offer ze op aan de Godheid, zodat de Godheid ze kan aanvaarden en transmuteren.

Hebt u zich eenmaal voor de Godheid opengesteld en is de goddelijke macht begonnen in u neer te dalen, maar blijft u obstinaat in contact met de oude krachten, dan vraagt u om moeilijkheden zonder eind en gevaren van allerlei slag. U moet waakzaam zijn en u niet van de Godheid bedienen als van een dekmantel voor de bevrediging van uw begeerten. Er zijn er velen die zichzelf tot [spirituele] meesters hebben uitgeroepen en die niets anders doen dan dat. Wijkt men van de rechte weg af en heeft men nog maar weinig kennis en nog minder macht, dan kan men ten prooi vallen aan entiteiten die iemand tot hun blinde werktuig maken en tenslotte verslinden. Het is rampzalig zich op de weg te proberen uit te geven voor wat men niet is. Men kan God niet bedriegen. Ga niet naar Hem toe zeggend: 'Ik wil de vereniging met U', terwijl je in je binnenste

denkt: ik wil occulte machten en aardse genietingen. Kijk uit, want zo zou u recht naar de afgrond gaan.

Toch is het gemakkelijk alle rampen te voorkomen. Word opnieuw als een kind. Geef u volledig over aan de Moeder. Laat u door Haar dragen en er dreigt geen enkel gevaar meer voor u. Dit betekent niet dat u dan met geen enkele moeilijkheid meer af te rekenen zult krijgen noch dat u geen hindernissen meer te overwinnen zult hebben. De overgave garandeert geen gelijkmatige, eenvormige en ononderbroken vooruitgang. De reden hiervan is dat uw wezen nog niet is eengemaakt en dat uw overgave nog niet absoluut en compleet is. De overgave kan slechts deelsgewijze gebeuren, een deel vandaag, een ander morgen, enzovoort. De discipline van yoga bestaat erin alle delen van het wezen samen te brengen en ze tot een onopgedeelde eenheid te versmelten. Eerder kunt u niet hopen geen moeilijkheden meer te hebben en vrij te zijn, bijvoorbeeld van twijfels, aarzelingen en ontmoedigingen. De hele wereld is vol van dat vergif; u krijgt het binnen telkens als u ademhaalt. Wisselt u enkele woorden met een boosaardige persoon, of komt zo'n persoon alleen maar aan u voorbij, dan kunt u door hem worden aangestoken. Het volstaat ergens voorbij te komen waar de pest heerst om erdoor besmet te worden; je hoeft daarvoor niet te weten dat ze er is. En zo kunt u in enkele ogenblikken alles verliezen wat u maanden heeft gekost om het te verwerven.

Zolang u tot de gewone mensheid behoort en een gewoon leven leidt, hebben uw relaties met de mensen weinig belang. Wilt u echter het goddelijk leven, dan moet u heel kieskeurig worden wat uw omgang en uw omgeving betreft. (E29, 6-9)

Wanneer kan men zeggen dat men werkelijk het spirituele pad heeft betreden?

Het eerste teken daarvan – ik geloof niet dat het bij iedereen zo is, maar het gaat gewoonlijk toch min of meer in chronologische

volgorde – is dat al de rest je zonder belang lijkt. Je hele leven, al je activiteiten, al je bezigheden blijven gewoon verdergaan (als de omstandigheden het vereisen), maar ze lijken je van alle belang ontbloot. Ze zijn niet langer de reden waarom je leeft. Ik denk dat dat het eerste teken is.

Er kunnen ook nog andere tekenen zijn, bijvoorbeeld het gevoel dat alles anders is, dat je anders gaat leven, het gevoel van een licht in je bewustzijn dat er vroeger niet was, van een vrede in je hart die er vroeger niet was. Dat maakt dat de dingen anders lijken. Maar de positieve verandering in levensgewoonten komt later; ze komt zelden het eerst, behalve in een flits op het ogenblik van de bekering, wanneer men heeft beslist het spirituele leven op te nemen. Dat begint soms met een grote verlichting waarbij je wordt doorstroomd van een grote vreugde, maar dat raakt daarna op de achtergrond omdat er nog te veel onvolkomenheden in je blijven doorwerken.

Het is geen afkeer, het is geen minachting, maar alles lijkt je zo weinig interessant dat het werkelijk de moeite niet loont er aandacht aan te besteden. Als je je bijvoorbeeld in bepaalde materiële condities bevindt, hetzij aangename of onaangename (de uitersten overlappen elkaar), dan ga je bij jezelf zeggen: was dat vroeger allemaal zó belangrijk voor mij? Het heeft niet het minste belang!

Je hebt werkelijk de indruk dat je in de tegenovergestelde richting gaat. (E50-51, 115)

Yoga en het leven

Men heeft vastgesteld dat het merendeel van degenen die als kluizenaars in het woud leven met de dieren en planten om hen heen bevriend raakt. Het is niet de omstandigheid van het alleenzijn die je het vermogen geeft om in innerlijke beschouwing te gaan en in gemeenschap met de opperste waarheid te leven. Het is misschien gemakkelijker wanneer je niets omhanden hebt, maar ik ben daar

nog niet zo zeker van; men kan altijd menen dat sommige bezigheden nodig zijn. Volgens mijn ervaring van het leven lijkt het me toe dat de verwezenlijking oneindig waarachtiger, diepgaander en duurzamer is als men erin slaagt zijn natuur te midden van de moeilijkheden te temmen, als men zich inspant om innerlijk alleen te zijn met de goddelijke tegenwoordigheid in de omstandigheden die door de genade zijn aangebracht.

Het is geen oplossing de moeilijkheden te ontvluchten om ze te overwinnen, ook al kan het erg aantrekkelijk lijken. Bij degenen die het spirituele leven zoeken, is er vaak een stem die zegt: 'Wat moet dat heerlijk zijn, onder een boom gaan zitten, helemaal alleen, kunnen blijven mediteren zonder de bekoring om nog te praten of dingen te doen, wat moet dat heerlijk zijn!' Dat komt doordat er een heel sterke formatie in die zin in de lucht zit, maar ze is ook erg denkbeeldig.

De beste meditaties zijn die welke onverwacht bij je opkomen, omdat ze zich aan je opdringen als een dwingende noodzakelijkheid. Je kunt dan niet anders dan je concentreren, of mediteren, en dieper kijken dan de oppervlakkige schijn. En het is niet noodzakelijk in de eenzaamheid van het woud dat je erdoor wordt aangegrepen, maar wanneer iets in je klaar is, wanneer het ogenblik ervoor gekomen is, wanneer de ware behoefte ertoe aanwezig is, wanneer de genade mét je is.

Zoals ik het zie, is de mensheid nu een stap verder en moet de ware overwinning in het leven van de wereld worden behaald. Je moet met de eeuwige en oneindige kunnen samen zijn in alle omstandigheden. Je moet vrij kunnen zijn met de allerhoogste als metgezel bij alle bezigheden. Dát is de ware overwinning. (Cdham, 385)

Er zijn mensen die zich op [het] pad [van yoga] begeven en die na een poosje merken dat het lastig is, dat het moeilijk is, en dat hun benen en zichzelf niet meer mee willen, en dat hun voeten pijn doen,

enzovoort. Die zeggen dan: wat is het toch hard te blijven vooruitgaan. In plaats van te zeggen: ik heb me nu eenmaal op het pad begeven en ik ga tot het einde (wat het enige is dat te doen valt), stoppen ze. Ze blijven ter plaatse lamenteren en zeggen: 'Ach, ik kom er nooit', en stappen van het pad af. En als ze het pad verlaten, bereiken ze vanzelfsprekend nooit hun doel. Ze verliezen hun geloof.

Je geloof behouden is zeggen: jazeker, ik heb het moeilijk, maar ik blijf verdergaan. Het is de wanhoop die je de benen verlamt, die je halt doet houden, die je gedachten ingeeft in de zin van: dit is het einde, ik kan niet verder. Dan is het inderdaad het einde en dat moet je niet laten gebeuren.

Ben je eenmaal van start gegaan, dan moet je blijven doorgaan tot het einde. Er zijn soms personen [die met yoga willen beginnen en] die me vol geestdrift komen opzoeken, en dan zeg ik tegen hen: 'Denk goed na, het is geen gemakkelijke weg. Het zal tijd vragen, en geduld, en veel doorzettingskracht, uithoudingsvermogen en moed, en een onvermoeibare goede wil. Ga eerst bij jezelf na of je dat allemaal kunt opbrengen. Zo ja, dan kun je je op het pad begeven. Maar ben je eenmaal van start gegaan, dan kun je niet meer terug, je moet helemaal tot het einde.'

Soms zeg ik tegen hen ... ik geef hun enkele dagen of maanden de tijd. Er zijn er die ik jaren gegeven heb om de stap te overwegen, altijd met de waarschuwing: 'Bekijk het zorgvuldig, zorg ervoor dat je helemaal zeker van jezelf bent.' Maar als ze me eenmaal komen zeggen: 'Mijn beslissing is genomen, ik wil beginnen', goed, dan moeten ze helemaal tot het einde gaan, wat er ook gebeurt. Zelfs als het aarts moeilijk is, moet je helemaal tot het einde gaan.

Als men van het pad afstapt, is dat dan voor het tegenwoordige leven of...

Er zijn heel wat verschillende gevallen en alles hangt ervan af hoe je van het pad bent afgestapt. Is het slechts een stap terzijde of een korte stilstand, dan kun je weer verder, maar het is dan tienmaal moeilijker dan eerst.

Waarom?

Waarom? Omdat het zo is. Omdat je in jezelf de hindernissen van je lafheid en zwakheid hebt opgericht. Elke moeilijkheid die je moet overwinnen is als het ware een spirituele test die je moet afleggen. Leg je die test niet af, dan wordt de volgende veel moeilijker. Dat is een occulte wet waar je niet omheen kunt. Wordt een krachtinspanning van je gevraagd, wordt van je verwacht dat je een stap vooruit zet en je ontwijkt die ... En let wel, in de huidige condities word je niet vooraf gewaarschuwd, wat de test nog veel moeilijker maakt. Vroeger, in de oude tijden, zei men tegen de kandidaten: 'Bereid u voor, u zult verschrikkelijke proeven moeten ondergaan: u zult in een doodkist worden gesloten en u zult ontzettende gevaren te trotseren krijgen. Maar dat zijn testen om uit te maken of u de nodige hoedanigheden bezit.' Zoals het spreekwoord zegt, een gewaarschuwd man telt voor twee. Toen men eenmaal wist dat het een test was, nam men dat niet meer zo ernstig en werd het veel gemakkelijker.

Maar dat is nu niet langer de methode, het gaat niet langer zo. Het is het leven zelf, het zijn de dagelijkse omstandigheden die nu de testen leveren waarvoor men moet slagen. Er zijn mensen die instinctief voelen dat ze een beslissing te nemen hebben, dat van hen een bijzondere inspanning wordt gevraagd, en die die inspanning innerlijk verrichten en de hindernis overwinnen. Die krijgen dan een veel grotere kracht om de volgende stap te zetten. Heeft men ook maar een kleine overwinning behaald op zijn lagere wezen, dan beschikt men de volgende keer over een veel grotere kracht voor de volgende stap. Is men daarentegen blind, onwetend

en dwaas, of kwaadwillig, en verzet men zich tegen de inspanning of wijst men die af in plaats van haar te aanvaarden, dan wordt dat weergegeven door iets in de zin van: je hebt je test niet doorstaan, je bent er niet voor geslaagd. De volgende keer is men dan niet alleen verplicht toch de inspanning te leveren om over dezelfde hindernis heen te komen, maar bovendien een veel grotere inspanning te leveren om het kwaad te herstellen dan men zichzelf heeft aangedaan. Dus is dat veel moeilijker.

Dat zijn dingen waar iedereen op het pad mee af te rekenen krijgt, telkens weer, misschien elke dag. Soms gaat het om dingen zonder belang, soms om belangrijke. Die zonder belang kan men soms met de hulp van het toeval ten goede keren. Voor de belangrijke moet je in de eerste plaats een soort instinctief aanvoelen hebben. Je moet goed uitkijken en dan de ware innerlijke handeling op de juiste manier uitvoeren. Er komen echter ook nog andere dingen bij kijken. Ben je op een kritiek punt in je ontwikkeling beland en moet je alles op alles zetten om verder vooruit te kunnen, dan zijn er altijd twee mogelijkheden: je kunt de sprong wagen, en als hij lukt, boek je meteen enorme vooruitgang, of je kunt ervoor terugschrikken, en dat is dan meer dan een stilstand, zelfs meer dan een stap achteruit: het kan een val in een diepe put betekenen. Er zijn putten die zo diep zijn dat je er niet meer uitkomt, en dat is dan een leven dat verloren is. Draagt men echter in zich behalve het deel dat bezweken en gevallen is ook nog ergens een intens brandende vlam, is men tot alles bereid, tot alle lijden, alle denkbare krachtinspanningen, en zelfs de grootste opofferingen om te herstellen wat men gedaan heeft, om uit de diepte van die put weer omhoog te klauteren en het pad terug te vinden, dan is het mogelijk [verder te gaan op het pad]. Die vlam bezit immers de eigenschap om de genade te roepen, en met de genade is niets onmogelijk. Maar het moet werkelijk een vlam zijn, met een laaiende intensiteit, want als je in een diepe put gevallen bent, is het niet gemakkelijk om er nog uit te komen.

Tussen het eerste voorbeeld, dat een korte stilstand op de weg betekent waardoor het de volgende keer wat moeilijker wordt, en het andere voorbeeld [van de put], zijn er tal van gradaties. Men kan dus niet zeggen: 'Als je het pad verlaat, dan is dat voor het leven', want dit is slechts waar in het uiterste geval.

Maar als men het pad verlaat is het heel erg moeilijk om het terug te vinden. Het vreemde is dat men het kwijtraakt door ervan af te stappen. Er zijn in alle landen legenden in die zin over personages die het pad hebben verlaten, die het daarna weer hebben willen zoeken en die het nooit meer hebben teruggevonden. Het was net of het was uitgewist. Ze zijn het kwijt, en dat is werkelijk heel erg droevig.

Als je echter eenmaal op het pad bent, dan moet je het nooit verlaten. Aarzel zoveel je wilt vóór je erop begeeft, maar vanaf het ogenblik dat je er voet op zet, is het uit: je moet het niet meer verlaten. Doe je het wel, dan heeft dat gevolgen die vele levens lang kunnen blijven nawerken. Dat is zeer ernstig. Overigens is dat de reden waarom ik nooit iemand aanmoedig om zich op het pad te begeven. Er is hier een vrij groot aantal kinderen, maar ik heb het hun nooit gevraagd. Er zijn er die naar me toe gekomen zijn en die gezegd hebben dat ze wilden. Als ik er dan niet absoluut van overtuigd ben, omdat het niet in hun lot geschreven staat dat ze daarvoor hier gekomen zijn, zeg ik altijd: 'Denk goed na, denk eerst goed na. Wees er zeker van dat het dat is wat je wilt en niets anders.' En als ze goed hebben nagedacht en als ze dan een [positieve] beslissing hebben genomen, is het uit: je kunt daar niet meer op terugkomen, je moet helemaal tot het einde gaan. Waarmee ik bedoel dat je het pad nooit meer mag verlaten.

Je moet tegen heug en meug blijven voortgaan en proberen onderweg niet al te vaak stil te staan, want het is gemakkelijker te blijven voortgaan, zelfs wanneer het moeilijk is, dan je weer op weg te begeven nadat je bent blijven stilstaan. Er is een veel grotere

inspanning nodig om weer op gang te komen dan om aan de gang te blijven.

Logisch gesproken zou ik dat niet hoeven te zeggen, maar ik heb allen die hier zijn al gewaarschuwd en tegen hen gezegd: 'Je moet de dagelijkse omstandigheden nooit licht opnemen. Al die kleine dingetjes in het dagelijks leven, al die kleine voorvalletjes, je moet ze nooit onderschatten.' Reageer er nooit op met je lagere wezen. Telkens wanneer men jullie zegt iets te doen of niet te doen – het wordt jullie niet vaak gezegd, maar als het jullie gezegd wordt –, denk dan even na alvorens te reageren. Probeer in jezelf te zien welk deel van je wezen het is dat reageert. Je moet nooit zomaar reageren, met wat in jou het oppervlakkigst is. Ga in jezelf naar binnen, probeer daar het beste van jezelf te vinden en reageer daarmee. Dit is héél belangrijk.

Er zijn er die jaren pas op de plaats maken omdat ze dat niet hebben gedaan. Er zijn anderen die wel lijken te vliegen, zo vlug gaan ze vooruit, omdat ze daar op gelet hebben. Zij die het niet doen, geven altijd de schuld van alles aan de Godheid. Ze geven de schuld aan de genade. Ze zeggen: 'Jij bent het die me om de tuin heeft geleid, jij bent het die me in moeilijkheden hebt gebracht, jij bent het die me heeft doen struikelen. Zo'n monster ben jij.' Ze zeggen het wel niet met zoveel woorden, maar ze denken het. En zo maken ze het natuurlijk nog erger, omdat ze zelfs de hulp afwijzen die ze in hun moeilijkheden zouden hebben kunnen ontvangen.

Ik zou jullie nog heel wat meer kunnen zeggen, maar ik zal dat doen wanneer het pas geeft. Hoe dan ook, als je in jezelf het vertrouwen kunt behouden, een openhartig vertrouwen dat niet discussieert – ja, dat is werkelijk een vertrouwen dat alles wat je geboden wordt, in welke vorm dan ook, altijd het allerbeste is om je zo snel mogelijk vooruit te helpen voorbij alle moeilijkheden en naar het doel –, als je dat onaangetast in je kunt behouden, dan zul je je pad enorm vergemakkelijken.

Jullie zullen opwerpen dat het moeilijk is dat te behouden, maar er zijn zelfs kleine kinderen die het doen. Ze moeten werkelijk verfoeilijke ouders getroffen hebben om het te verliezen. Als hun ouders zich echter alleen maar behoorlijk tegenover hen gedragen, dan weten die kinderen heel goed hoe ze het moeten behouden. Om die houding is het te doen, bij zichzelf te zeggen: 'De goddelijke genade verdient het misschien toch wel dat we erop vertrouwen' – alleen dat, niets meer, en je bespaart jezelf heel wat moeilijkheden, heel wat. In feite worden daardoor zelfs in het gewone leven veel moeilijkheden bespaard, en veel zorgen. (E54, 500-506)

Waarom zegt men dat degenen met de grootste mogelijkheden op het gebied van yoga meestal ook de grootste moeilijkheden hebben?

Waarom dat zo is? Omdat men om grote mogelijkheden op het pad van yoga te hebben een heel sterk en veelzijdig karakter moet bezitten, met grote innerlijke capaciteiten, en omdat het de sterke karakters zijn die met de grootste moeilijkheden af te rekenen krijgen. Onopvallende, grauwe karakters gaan in het algemeen hun gangetje zonder lastig te worden gevallen. Ze zijn dan ook tot niet veel in staat. Hun pad is erg nauw en kort, en ze komen snel aan het eind ervan. Hun mogelijkheden zijn beperkt. Maar de mensen met een sterk karakter ondervinden grote moeilijkheden. Het is in deze wereld immers onmogelijk geen moeilijkheden te hebben. Zolang de wereld blijft zoals ze is en men eraan deel heeft, deelt men noodzakelijkerwijs ook in haar moeilijkheden.

Slechts door een onophoudelijke inspanning kan men erin slagen de eigen moeilijkheden te overwinnen, maar ook dan blijkt het onmogelijk de saamhorigheid met de rest van de wereld volledig te verbreken. Een volmaakte gave zuiverheid, een volkomen perfectie blijken bijgevolg onmogelijk zolang de wereld geen bepaalde graad van volmaaktheid heeft bereikt. Zelfs de asceet die in een grot gaat zitten, of onder een boom in de jungle, kan zich niet helemaal

ontdoen van die saamhorigheid met de rest van de wereld. De lucht die hij inademt is vervuld van de vibraties van de wereld; het voedsel dat hij inneemt, wat het ook moge zijn, zelfs als hij het tot een minimum beperkt, bevat de vibraties van de wereld; het is dus voldoende dat hij bestaat om in saamhorigheid te verkeren met de moeilijkheden van de wereld.

Dat is trouwens de reden waarom de weg zo lang is. Zelfs zonder er iets anders bij te betrekken dan wat men onophoudelijk in zich opneemt door te ademen en zich te voeden, moet men dat allemaal voortdurend transformeren in zoverre men het binnenkrijgt. Het is een onophoudelijke alchimie waarbij men een bepaald soort vibraties absorbeert dat alle mogelijke vormen van wanordelijkheid inhoudt, en wat men vervolgens dient te transmuteren in iets wat klaar is om het hogere licht te ontvangen. En die arbeid is constant, hij moet constant worden uitgevoerd. Dus is het onmogelijk in deze wereld te bestaan, in de wereld zoals ze is, en volmaakt te worden zonder dat de wereld zelf er aanzienlijk op vooruit is gegaan.

En? Geen vragen vandaag?

Moeder, hangt het leven van een mens af van de ervaring die zijn psychische wezen wil opdoen?

In grote mate! Ik heb het vandaag nog met iemand daarover gehad, en ik zei dat, als men zich volledig van zijn psychische wezen bewust kan worden, men tegelijkertijd noodzakelijkerwijs de reden van zijn huidige bestaan ontdekt en de ervaringen die het psychische wezen wil opdoen. In plaats dat men die ervaringen half bewust of voor meer dan de helft onbewust doormaakt, kan men ze bekorten en aldus zijn psychische wezen helpen om in een beperkt aantal jaren de ervaringen af te werken waar het anders misschien verscheidene levens over zou doen. De hulp is dus wederkerig. Wanneer de psyche invloed heeft op het uiterlijke leven, schept ze licht erin, orde, rust en de vreugde van het goddelijk contact.

Vereenzelvigt het fysieke wezen, het lichaamsbewustzijn zich van zijn kant met het psychische bewustzijn en komt het daardoor te weten welke ervaringen de psyche wil hebben, dan kan het helpen om die ervaringen in een beperkt aantal jaren op te doen, waardoor het voor het psychische wezen niet alleen jaren maar levens kan winnen. De hulp is wederzijds.

Het is in laatste instantie daaruit dat yoga bestaat. Yoga helpt je om je volledig bewust te worden van je lotsbestemming, met andere woorden van je missie in het heelal, niet alleen in de tegenwoordige tijd, maar ook zoals ze in het verleden is geweest en in de toekomst zijn zal. Aan de hand van die wetenschap kun je door een concentratie van het bewustzijn alle ervaringen in een korte tijdspanne bijeenbrengen en levens winnen; je kunt in enkele jaren tijds doen wat anders een groot aantal levens zou vereisen.

Het psychische wezen gaat door al die ervaringen heen op zijn volle rijpheid en zijn volledige onafhankelijkheid af – op zijn ‘bevrijding’, in de zin dat het dan niet meer bekleed met een lichaam op dit ondermaanse hoeft terug te komen. Wil het toch in de fysieke wereld terugkeren, dan is dat omdat het er iets uit te voeren heeft en vrijwillig kiest om erin terug te keren. Maar voor het zover is, vóór zijn bevrijding, is het *verplicht* terug te keren om alle ervaringen door te maken die het nodig heeft. Als het nu zo is dat het fysieke wezen voldoende ontwikkeld en gewaar is, en dat het een voldoende goede wil bezit om zich volledig van het psychische wezen bewust te kunnen worden, dan kan het alle omstandigheden scheppen, alle uiterlijke ervaringen die nodig zijn opdat het psychische wezen zijn volledige rijpheid zou bereiken in het huidige bestaan. (E54, 507-509)

Je moet nooit regels opstellen. Je moet op ieder ogenblik de hoogste waarheid proberen toe te passen die je kunt onderscheiden. Dat is moeilijk, maar het is de enige oplossing. Wat je ook doet, maak nooit regels bij voorbaat; doe je het toch, dan zul je ze min of meer blind

volgen, en dan is het toch zeker negenennegentig keren van de honderd dat het verkeerd uitpakt.

Er is maar één manier om op de juiste wijze te handelen, en die bestaat erin elke minuut, elke seconde, bij alles wat je doet, te proberen niets anders uit te drukken dan de hoogste waarheid die je kunt onderscheiden, en tegelijkertijd te weten dat dat onderscheid noodzakelijkerwijs progressief is en dat wat je nu de hoogste waarheid toeschijnt, het morgen niet meer zal zijn, en dat een hogere waarheid steeds meer in jou aan bod zal moeten komen. Dan heb je niet langer de gelegenheid om in een genoeglijke staat van *tamas* [inertie] in te dommelen. Je moet altijd wakker zijn – en ik heb het hier nu niet over de fysieke waaktoestand – altijd wakker, altijd bewust en altijd vervuld van een verlichte ontvankelijkheid en goede wil. Je moet steeds beter willen en nooit bij jezelf zeggen: wat is dat vermoeiend! Als ik toch eens wat kon rusten, als ik nu toch eens een verzetje kon hebben! Ik denk dat ik mijn inspanning even ga stopzetten – dan mag je er zeker van zijn dat je meteen in een put valt en een grote domheid begaat. De rust mag er geen zijn waardoor je in onbewustheid en *tamas* verzinkt. Rust moet een opstijgen zijn in het licht, in de volmaakte vrede, in de totale stilte, rust moet je buiten de schaduw brengen. Dat is de ware rust: een rust die een opklimming is. (E55, 326)

Moeilijkheden en ervaringen

De aard van de moeilijkheid waarmee u te kampen hebt, is een aanwijzing van de aard van de overwinning die u te behalen hebt, van de overwinning die u op het pad van yoga vertegenwoordigt. Is er in u bijvoorbeeld een obstinaat egoïsme, dan wijst dat erop dat uw voornaamste verwezenlijking in de toekomst er een van universaliteit zal zijn. Is er egoïsme in u, dan is er in u ook het vermogen om die moeilijkheid in haar tegendeel te doen verkeren en er een overwinning van absolute onzelfzuchtigheid van te maken.

Hebt u iets te realiseren, dan draagt u in zich juist het tegenovergestelde van wat door u gerealiseerd moet worden. Wordt u met een gebrek, met een bepaalde moeilijkheid geconfronteerd, dan zegt u: ik ben nu eenmaal zo, als dat niet jammer is! Maar u zou de situatie in haar waarheid moeten zien en zeggen: mijn moeilijkheid is een duidelijke aanwijzing van wat ik uiteindelijk moet worden. Het absolute tegendeel ervan verwezenlijken, de positieve hoedanigheid aan de tegenpool, dat is mijn taak.

Zelfs in het gewone leven vinden we soms een voorbeeld van zulke tegenstellingen. Bijvoorbeeld, de persoon die in bepaalde omstandigheden de meest bedeesde is, de minst moedige, blijkt soms in staat om het meest te verduren.

Bij wie een aspiratie naar de Godheid heeft, is de moeilijkheid die het vaakst bij hem de kop opsteekt een aanwijzing van de mogelijkheid waardoor hij op zijn eigen manier de Godheid zal bereiken, van zijn persoonlijke weg naar de goddelijke verwezenlijking.

Het is eveneens een feit dat als iemand honderden moeilijkheden heeft, dat erop wijst dat hem een heel grote realisatie te wachten staat – wel te verstaan op voorwaarde dat hij er het nodige geduld en doorzettingsvermogen voor kan opbrengen, en dat hij in zich *agni* kan laten branden, de vlam van de aspiratie die de gebreken verteert.

Denk erom: de goddelijke genade is in de regel evenredig aan uw moeilijkheden. (E30-31, 177)

Niet gedepimeerd zijn, wat wil dat zeggen?

Niet gedepimeerd zijn is uiterst belangrijk. Neerslachtigheid is een teken van zwakte, van een kwaadwilligheid ergens, en wel een kwaadwilligheid in de zin van een weigering om geholpen te worden en een soort zwakheid die er genoeg in scheidt zwak te zijn. Men laat zich gaan. Die kwaadwilligheid is evident, want er is zeker een

deel van je wezen dat je op zo'n ogenblik zegt: neerslachtigheid is niet goed. Je wéét dat je niet neerslachtig moet zijn. Maar het antwoord van de gedeprimeerde is bijna altijd iets in de zin van: laat me met rust, ik ben nu graag neerslachtig. Als jullie ooit zoiets overkomt, moeten jullie dat eens nagaan. Jullie zullen zien dat het juist is [...] En daarop volgt dan: ik zal daar later wel eens iets aan doen. Nu bevalt het me zo te zijn en ik heb daar mijn redenen voor. Zo gaat dat. Het is een soort revolte, een zwakke revolte, de revolte van iemand die innerlijk zwak is.

[Sri Aurobindo] schrijft hier: '... van de verandering waarvan die neerslachtigheid een fase is ...'

Ja. Zijn de neerslachtigheid en de kwaadwilligheid niet langer aanwezig, dan merkt men dat ze het gevolg van een aanval [van de vijandige krachten] zijn geweest, dat er een stap vooruit moest worden gezet en dat dat dan ook gebeurd is, dan men een stap vooruit is gegaan. In het algemeen is er iets, ook al is men zich daar maar nauwelijks bewust van, dat zo nodig vooruit moet gaan maar dat er geen zin in heeft en dat zich daarom van de neerslachtigheid bedient, net als een pruilend kind dat neerslachtig wordt en dat zich bedroefd gaat voelen, ongelukkig, onbegrepen, verlaten, verstoken van alle hulp. Dan gaat men weigeren om mee te werken en, zoals ik daarnet zei, men geeft toe aan zijn neerslachtigheid om te laten zien dat men niet tevreden is.

Men is vooral gedeprimeerd om te laten zien dat men ontevreden is. Men kan dat laten merken aan de natuur, men kan het laten merken aan de Godheid – het hangt af van geval tot geval – en men kan het laten merken aan de mensen om zich heen, maar het is altijd een wijze om blijk te geven van zijn ontevredenheid. Ik ben het niet eens met wat van me gevraagd wordt, maar dat betekent in feite: ik ben niet tevreden, en ik zal het jullie eens laten zien dat ik niet tevreden ben. Zo is dat.

Is dat echter over en heb je om de een of andere reden de nodige inspanning geleverd om eroverheen te komen, en ben je er ook overheen, dan constateer je meestal dat er iets in je wezen veranderd is omdat, al je kwaadwilligheid ten spijt, de vooruitgang in de meeste gevallen tóch geboekt is – niet op de vlugste of beste manier en vast niet ter meerdere eer en glorie van jezelf, maar gemaakt is hij. Er is iets veranderd. (E55, 10-11)

De vooruitgang die men boekt gaat in de regel gepaard met een aanval van de vijandige krachten. Dus moet je des te waakzamer worden hoe verder je vooruitgaat. De noodzakelijkste eigenschappen zijn uithoudingsvermogen, doorzettingskracht en een soort innerlijk goed humeur zodat je niet ontmoedigd wordt, niet misnoegd en zodat je de moeilijkheden met een glimlach onder ogen kunt zien. Er is een Engels woord dat dat uitstekend uitdrukt, namelijk *cheerfulness* [opgeruimdheid]. Kan men dat vanbinnen bewaren, dan vecht men veel beter en biedt men, in het licht, veel beter weerstand aan de kwade invloeden die proberen te verhinderen dat je vooruit zou gaan.

Dat is het werk. Het is omvangrijk en complex, en je moet nooit enig terrein verwaarlozen.

Met ontmoediging kom je nergens. Het eerste dat in verband hiermee gezegd dient te worden is dat men bijna totaal onbekwaam is om te weten of men al dan niet vooruitgaat. Wat ons een toestand van stagnatie toeschijnt is vaak een lange (soms een lange, maar in alle geval geen eindeloze) voorbereiding om een sprong vooruit te maken. We hebben soms de indruk dat we weken of maanden pas op de plaats maken, en dan voltrekt zich ineens wat zich aan het voorbereiden was, en we stellen vast dat dat een aanzienlijke vooruitgang is op verschillende punten tegelijk.

Zoals alles op de weg van yoga moet de inspanning om vooruit te gaan gemaakt worden uit liefde voor de inspanning om vooruit te gaan. De vreugde van de inspanning en de aspiratie om vooruit te

gaan moeten op zich voldoende zijn, totaal onafhankelijk van het resultaat. Alles wat men op het gebied van yoga doet, moet gedaan worden om de vreugde van het doen en niet met het oog op het resultaat dat we willen bereiken. Op de keper beschouwd behoort het resultaat ons nooit toe, wat we in het leven ook mogen bewerkstelligen. En als we ons de juiste houding willen eigen maken, moeten we spontaan handelen, voelen, denken en ons inspannen omdat het nu eenmaal is wat we horen te doen en niet met het oog op het een of andere resultaat.

Zodra we een resultaat op het oog hebben, gaan we een soort koehandel drijven, en daardoor verliest de inspanning al haar oprechtheid. Je verricht de inspanning tot vooruitgang omdat je in jezelf de drang voelt, de onweerstaanbare drang, om een inspanning tot vooruitgang te maken. Die inspanning is een offergave aan het goddelijk bewustzijn in je, aan het goddelijk bewustzijn in het heelal. Het is jouw manier van dank zeggen, van je persoon offeren. Of dat al dan niet een vooruitgang tot gevolg heeft, is van geen belang. Je zult vooruit gaan indien verordend is dat je tijd om vooruit te gaan gekomen is, niet omdat jij het verlangt.

Als je een bepaalde vooruitgang wilt boeken – als je bijvoorbeeld een inspanning doet om jezelf te beheersen, om bepaalde gebreken te overwinnen, bepaalde zwakheden, bepaalde onvolkomenheden – en je verwacht een direct resultaat van je inspanning, dan verliest ze alle oprechtheid en wordt ze een koehandel. Je zegt: ik ga een inspanning doen, maar dat is omdat ik dit of dat daarvoor in ruil verlang. Je handelt niet langer spontaan, je bent niet langer natuurlijk.

Er moeten dus twee dingen in gedachten worden gehouden. Ten eerste, wij zijn niet in staat om te oordelen wat het resultaat dient te zijn. Als we vertrouwen hebben in de Godheid, dan zeggen we bij onszelf: ik ga alles geven, alles wat ik kan geven als inspanning, als concentratie, en Hij zal oordelen wat ik daarvoor in ruil moet

ontvangen, zelfs óf ik er iets in ruil voor moet ontvangen, want zelf weet ik niet wat het resultaat ervan hoort te zijn.

Zijn we vóór we enig doel in ons getransformeerd hebben wel zeker van de richting, van de zin, van de vorm die die transformatie moet aannemen? Niet in het minst. We stellen ons dus alleen maar iets voor, en meestal beperken we daardoor het te bekomen resultaat, we maken het klein, bekrompen, oppervlakkig, relatief. Wij weten niet wat het resultaat eigenlijk kan zijn, wat het móét zijn. We weten dat pas achteraf. Wanneer het komt, wanneer de verandering plaatsheeft, dan zeggen we bij onszelf, terugblikkend: ja, dat is het, dat is wat ik nastreefde! Maar we weten dat pas achteraf. Vooraf hebben we daar wat vage voorstellingen van, totaal oppervlakkig en kinderlijk in vergelijking met de ware vooruitgang, met wat de transformatie in feite is.

We stellen het dus als volgt. Ten eerste, we hebben een aspiratie, maar we weten niet echt wat het ware resultaat is dat we moeten bereiken; alleen de Godheid kan dat weten. En ten tweede, als we tegen de Godheid zeggen: ik geef je mijn inspanning, maar in ruil daarvoor moet ik een bepaalde vooruitgang maken, anders geef ik je helemaal niets, dan is dat een koehandel. Voilà.

De spontane daad, verricht omdat men niets anders kan en als een offergave van goede wil, is de enige die werkelijk waarde heeft. (E58, 359-61)

Zijn ziekten opgelegd als beproevingen op het pad van yoga?

Als beproevingen? Nee hoor. Dat je opzettelijk een ziekte zou worden opgelegd opdat je vooruit zou gaan? Zeker niet.

Eigenlijk kun je dat omkeren: er zijn personen met zo'n constante aspiratie en zo'n complete goede wil dat ze alles wat hun overkomt nemen als een beproeving waardoor ze een bepaalde vooruitgang kunnen boeken op het pad. Ik heb mensen gekend die wanneer ze ziek werden daarin het bewijs van de goddelijke genade zagen om

hen te helpen een stap vooruit te doen. Ze zeiden bij zichzelf: dit is zeker een aanwijzing; ik zal uitvinden wat de oorzaak van mijn ziekte is en de nodige vooruitgang boeken. Ik heb zo enkele personen gekend en die hebben een prachtige ontwikkeling doorgemaakt.

Er zijn anderen die zich door een ziekte laten neerslaan in plaats van ze zich ten nutte te maken. Dat is dan zoveel te erger voor hen.

Wanneer je ziek bent bestaat de ware houding erin bij jezelf te zeggen: er is iets niet in de haak en ik ga eens kijken wat dat wel mag zijn. Je moet nooit denken dat de Godheid je opzettelijk een ziekte heeft gestuurd, want dat zou werkelijk een heel erg nare Godheid zijn! (E53, 192)

De weg is lang. Er gebeurt van alles onderweg. Op een bepaald punt meen je misschien een bepaalde hindernis overwonnen te hebben. Ik zeg 'meen je', omdat je haar schijnbaar overwonnen hebt, maar niet helemaal.

Ik geef een voorbeeld dat jullie gemakkelijk zelf kunnen nagaan. Iemand is tot de vaststelling gekomen dat zijn vitale ongetemd en ontembaar is, dat hij om een niets woedend wordt, zonder enige reden. Hij begint te werken om zichzelf te leren niet opvliegend te zijn, niet uit te schieten, rustig te blijven en de ergerlijke voorvallen in het leven te ondergaan zonder er zo heftig op te reageren. Doe je dat welgemoed, dan bereik je vrij snel resultaten. (Let wel, en dit is heel belangrijk: wanneer je met je vitale te maken hebt, moet je altijd zien dat je goedgehumeurd blijft, anders gaat het verkeerd.) Je blijft welgemoed, en als je woede weer eens oplaait, lach je erom. In plaats van ontmoedigd te worden en bij jezelf te zeggen: hoezeer ik ook mijn best doe, het komt altijd terug, lach je erom en je zegt tegen jezelf: we zijn daar dus nog niet mee klaar. Moet je eens zien hoe je je weer aanstelt, en je weet goed genoeg dat je belachelijk bent. Is dat werkelijk iets om zo driftig om te worden? Je leest jezelf goedgegluimd de les. En kijk, na enige tijd ben je niet langer opvliegend, je bent in alle omstandigheden rustig geworden ... en je

laat je aandacht verslappen. Je meent de moeilijkheid overwonnen te hebben, je meent het voor elkaar te hebben: mijn vitale speelt me geen parten meer, het vliegt niet langer op, alles gaat goed. En de dag daarop word je ineens weer razend van woede ...

Dat is het moment dat je moet uitkijken en niet bij jezelf zeggen: zie je nu wel, het dient allemaal tot niets, het lukt me nooit, al mijn inspanningen zijn vergeefs. Het is allemaal een illusie, het is onmogelijk. Je moet integendeel bij jezelf zeggen: ik ben niet opletten geweest. Je moet lang wachten, héél lang, voor je kunt zeggen: dat behoort nu goed en wel tot het verleden. Je moet soms jaren wachten, vele jaren [...]

Je moet je wapenen met een eindeloze volharding, met een onuitputtelijk geduld. Je probeert iets één keer, tien keer, honderd keer, duizend keer als het moet, maar je probeert het tot het lukt. En dat niet op een punt hier of daar, maar over de hele linie tegelijk. Dat kan jullie een idee geven van de omvang van het probleem waar we mee af te rekenen hebben.

Daarom is mijn antwoord aan degenen die me lichtzinnig komen zeggen dat ze yoga willen doen: 'Denk eerst goed na. Het kan voorkomen dat men jaren aan yoga doet zonder het minste resultaat te merken. Wil je yoga doen, dan moet je blijven volharden en nog meer volharden met een wil die bereid is om desnoods tien levens of honderd levens lang te werken om het doel te bereiken.' Ik zeg niet dat je inderdaad zolang zult moeten werken, maar je houding moet zo zijn. Niets mag je ontmoedigen, want er zijn zoveel moeilijkheden die veroorzaakt worden door de onwetendheid ten aanzien van de verschillende gradaties van je eigen wezen, met daarbij de voor niets terugdeinzende boosaardigheid en de onvoorstelbare geslepenheid van de vijandige krachten in de wereld. Weet je waarom die er zijn? Weet je waarom ze geduld worden? Gewoon om te zien hoe lang je je inspanning kunt volhouden en hoe oprecht je inzet is. Want alles hangt af van je oprechtheid. Ben je werkelijk

oprecht in je opzet, dan kan niets je tegenhouden en zul je helemaal tot het einde gaan, en als je duizend jaar moet leven om het te doen, dan zul je duizend jaar leven. (E50-51, 277-78 en 279)

Onder 'spirituele ervaring' verstaat men meestal ofwel buitenissige verschijnselen, zoals levitatie en andere dergelijke dingen, ofwel de sensationele visioenen van mensen die de toekomst kunnen voorspellen, die je kunnen zeggen waar zich een verloren voorwerp bevindt, en andere dergelijke dingen. Dat noemen de mensen 'spirituele ervaringen'.

Over het algemeen zijn degenen die zoiets hebben of kunnen personen zonder intellectuele ontwikkeling, maar die om de een of andere reden geboren zijn met een bepaalde gave, zoals anderen geboren zijn als musici, schilders of wetenschapsmensen. Zij zijn geboren als zieners, en als het nodig is gebruiken ze hun gave om hun brood te verdienen, waardoor ze dan verknoeid wordt. Zijn ze welgesteld en hoeven ze niet voor de kost te werken, dan maken ze naam onder hun vrienden. Hoe dan ook, er komt altijd een zekere commercie bij kijken. Er zijn heel weinig mensen met zulke gaven die ze niet aanwenden om er beroemd door te worden of geld mee te verdienen. Die gaven zijn echter niet van een hoogstaande orde. Men kan ze bezitten zonder een spiritueel leven te leiden. Ze hebben niets te maken met een innerlijke spirituele ontwikkeling, je moet ze niet beschouwen als een teken van [spirituele] vooruitgang. Eén ding is zeker: als die gaven niet aangeboren zijn en men wil ze aankweken [...], dan vraagt dat een enorme arbeid. Dat is de reden waarom er mensen zijn die er zoveel waarde aan hechten. Maar ze hebben slechts waarde als je ze naar willekeur beheerst en als ze het resultaat zijn van een innerlijke discipline. In dat geval zijn ze te waarderen, want ze tonen aan dat je in contact bent gekomen met een bepaalde wereld waartoe het moeilijk is bewust, gewild en constant toegang te hebben. Dat is heel erg moeilijk en het vraagt een aanzienlijke ontwikkeling. En opdat je zeker zou zijn dat wat je

ziet... Want ik heb jullie niet gezegd dat degenen die van hun helderziendheid een beroep maken ... Ik heb gezegd dat het een 'commercie' wordt, maar het is erger dan dat, het is bedriegerij, want als ze niets zien, verzinnen ze maar wat. Als ze er hun beroep van maken en de mensen komen hun iets over de toekomst vragen en ze zien niets, dan zijn ze wel verplicht iets te verzinnen, anders verliezen ze hun faam en hun klanten. Dat wordt dan leugen, bedrog, afzetterij.

Wil je een zuivere, exacte inlichting, wil je in verbinding komen met de waarheid der dingen en vooruit zien, niet volgens je beperkte mentale constructies maar zoals de dingen verordend zijn en op de plaats en het moment dat ze verordend zijn, dan vraagt dat een zéér grote mentale zuiverheid, een zéér groot vitaal evenwicht en een afwezigheid van alle verlangens, van alle voorkeuren. Je moet nooit willen dat iets zo en niet anders zou zijn, want dat vervalst je visioen meteen.

Allen die visioenen hebben, vervormen ze, allen, of toch bijna zonder uitzondering. Ik geloof niet dat er één op een miljoen is die zijn visioenen niet vervormt, want vanaf het ogenblik dat ze neerdalen in het brein komen ze ook in aanraking met het terrein van de voorkeuren, van de verlangens, van de emotionele bindingen, en dat volstaat om wat je gezien hebt op een bepaalde wijze te kleuren, om het een bepaalde vorm te geven. Zelfs als je correct geschouwd hebt, geef je het in je bewustzijn vervalst weer. [Een juiste weergave] vereist een buitengewone perfectie.

Je kunt die perfectie echter hebben zonder de gave om visioenen te zien, en de perfectie kan even groot zijn zonder die gave als ermee. Ben je er bijzonder in geïnteresseerd, dan kun je een poging doen om haar te verwerven, maar dat hoeft alleen als het je bijzonder interesseert. Ben je erg nieuwsgierig om bepaalde dingen te weten, dan kun je daar de voorgeschreven discipline voor beoefenen. Je kunt ook een discipline volgen om de functie van je zintuigen te

veranderen. Ik geloof dat ik jullie al eens heb uitgelegd hoe men op een [ongewoon grote] afstand kan horen en zien, zelfs fysiek. Dat vraagt echter een aanzienlijk geheel van inspanningen dat misschien niet altijd in verhouding is met het resultaat, want dat zijn allemaal bijkomstigheden en niet het centrale, belangrijkste iets. Het zijn bijkomstigheden die interessant zijn, maar die als zodanig niet het spirituele leven uitmaken. Men kan een spiritueel leven hebben zonder dat alles. Het is mogelijk dat men door beide samen [occulte begaafdheid en spiritualiteit] een grotere capaciteit verkrijgt, maar ook wat dit betreft moet je bij jezelf denken: als ik dat moet hebben, zal ik het hebben, op voorwaarde dat ik tegenover de Godheid de juiste houding van overgave en van volledige toewijding aanneem. Dat is net hetzelfde als: wanneer ik de gave van het woord moet hebben, zal ik haar hebben. In de grond is het zo dat als je werkelijk in overgave leeft, waarachtig en totaal, je op ieder ogenblik bent wat je zijn moet, doet wat je doen moet en weet wat je weten moet. Maar daarvoor moet je natuurlijk de enge begrenzingen van het ego hebben overschreden, en dat gebeurt niet van de ene dag op de andere. Maar het is mogelijk. (E54, 401-404)

Je kunt nooit tweemaal dezelfde ervaring hebben, omdat je nooit tweemaal dezelfde persoon bent. Tussen de ene ervaring en de daarop volgende ben je niet langer dezelfde mens, ook al is er maar een uur verstreken, en je kunt nooit eenzelfde iets op identiek dezelfde wijze reconstrueren. Zie je erop toe dat je aan bewustzijn wint, aan oprechtheid, aan concentratie, dan zal je nieuwe ervaring anders zijn en misschien ook diepgaander en duidelijker afgetekend. Blijf je je echter vastklampen aan iets wat je ervaren hebt en wil je datzelfde opnieuw oproepen, dan zal het je niet lukken, omdat tweemaal hetzelfde ervaren niet mogelijk is en je een toestand schept waarin je weigert een nieuwe ervaring te hebben, omdat je je aan de vorige blijft vastklampen. Heb je eenmaal een ervaring gehad die een openbaring was, die heel erg belangrijk was, dan wil je die

meestal niet loslaten uit schrik ze niet opnieuw te zullen hebben; door je eraan vast te klampen, belet je jezelf echter verder te gaan en plaats je jezelf in omstandigheden waarin een volgende ervaring onmogelijk is.

Jullie moeten dat goed begrijpen, want het is een absoluut feit: je kunt nooit tweemaal dezelfde ervaring hebben. Er kunnen zich wel gelijkaardige ervaringen voordoen, nauw verwante of sommige die naar de schijn gelijkend zijn. Als je echter volmaakt oprecht bent, onpartijdig, en als je een volkomen neutrale houding aanneemt, zul je bemerken dat er tussen twee ervaringen altijd een verschil is, soms een essentieel verschil, ook al zijn ze ogenschijnlijk gelijkaardig. Maar hoe meer je bereid bent alles wat je hebt meegemaakt achter je te laten om verder te kunnen gaan naar iets beters en hogers, des te vlugger je vooruit zult komen; hoe zwaarder de last van het verleden die je met je meesleept omdat je er niet van af wilt, des te meer je vooruitgang vertraagd wordt.

Je verleden zou altijd als een stapsteen moeten zijn, of een ladder, iets om je verder te helpen. Het zou geen ander belang mogen hebben dan een hulp in de goede richting. Kun je het zo aanvoelen, kun je wat tot het verleden behoort de rug toekeren en de blik gericht houden op wat je nog wilt doen, dan gaat de reis veel vlugger. Je verliest geen tijd onderweg. Het tijdverlies komt altijd door het feit dat je je blijft vastklampen aan wat is en aan wat was, aan wat je mooi en goed geleken heeft in wat was. Niet dat je dat moet vergeten, maar het mag alleen maar dienen om je vooruit te helpen, het mag alleen iets zijn waartegen je je afzet voor de volgende stap vooruit.

Bijvoorbeeld, op een zeker moment heeft een geheel van innerlijke en uiterlijke omstandigheden je ontvankelijk gemaakt voor een bepaalde vibratie – dat gebeurde misschien terwijl je naar de sterren aan het kijken was, of van een landschap genoot, of een boek las, of naar een lezing luisterde – en er had plotseling een innerlijke openbaring plaats, een ervaring, iets wat je intens aangreep en je

het gevoel gaf dat je voor iets nieuws openstond. Ook al wil je dat krampachtig vasthouden, je zult het toch kwijtraken, want je kunt het verleden niet aan banden leggen omdat je altijd verder moet, altijd verder. Die plotselinge verlichting moet je in staat stellen om je hele wezen op dat nieuwe niveau te organiseren en onverwacht in één keer nog een treetje hoger te springen.

Tussen zulke onvoorziene sprongen is er altijd een vlak eind weg. Het is het feit van de onvoorziene sprong dat je de indruk geeft van een openbaring, van een overweldigende innerlijke vreugde. Maar als je eenmaal die sprong hebt gemaakt en hem nog eens zou willen overdoen, dan zou je weer een treetje moeten afdalen. Maar dat moet je niet doen: je moet je juist op het nieuwe, hogere niveau voorbereiden om een volgende sprong mogelijk te maken. De ervaringen die onverwachts zulke grote vreugden brengen zijn altijd overgangen naar een hoger niveau. Die overgangen worden echter voorbereid door de gestadige arbeid van een vooruitgang in het horizontale vlak. Je moet steeds bewuster worden, wat je geworden bent steeds meer integreren en er alle resultaten van benutten, innerlijk, psychologisch én in je uiterlijke handelingen. Zoals ik zopas zei zijn er dus twee soorten vooruitgang [een horizontale en een verticale], waarvan ook de horizontale onontbeerlijk is.

Je moet nooit blijven stilstaan. Je moet niet willen stilstaan na je verticale vooruitgang, omdat je er een openbaring door ontvangen hebt. Je moet hem achter je kunnen laten om je voor te bereiden op een volgende stap voorwaarts. (E55, 38-40)

‘Je moet altijd groter zijn dan je ervaring.’

Wat ik daarmee bedoelde, is het volgende. Wat ook de aard, de macht en de vervoering van een ervaring mogen zijn, je mag je door die ervaring niet laten beïnvloeden in de mate dat ze je hele wezen gaat domineren en dat je je evenwicht en een redelijke en rustige innerlijke houding verliest. Dat wil zeggen dat als je op de een of

andere manier in aanraking komt met een kracht of een bewustzijn groter dan het jouwe, je je nooit door dat bewustzijn of die kracht mag laten overheersen; je moet altijd in gedachten kunnen houden dat dat maar één ervaring is uit duizenden en nog eens duizenden andere mogelijke ervaringen, dat ze dus geen absoluut karakter heeft, dat ze relatief is. Hoe mooi ze ook is, je kunt en je moet er betere hebben; hoe uitzonderlijk ze ook is, er zijn er andere die nog wonderbaarlijker zijn; hoe hoog ze ook is, je kunt in de toekomst altijd nog hoger klimmen. In plaats van erdoor van je stuk te worden gebracht, maak je de ervaring dus tot een schakel in de keten van je ontwikkeling en zie je erop toe dat je een gezond fysiek evenwicht bewaart om de zin voor relativiteit in het alledaagse leven niet kwijt te raken. Dan loop je geen gevaar.

Het middel? Wie het aankan, vindt het altijd erg gemakkelijk, maar voor wie het niet kent zal het misschien wat ongewoon lijken. Want er is een middel, en het bestaat erin nooit het besef te verliezen van de totale zelfovergave aan de genade, die een aspect is van de allerhoogste. Als men zich geeft, als men zich overgeeft, als men zich compleet verlaat op dat wat boven, voorbij alle schepping bestaat, en als men in plaats van er persoonlijke baat bij te zoeken de ervaring opoffert aan de goddelijke genade, in het besef dat ze van haar afkomstig is en dat het resultaat ervan aan haar moet worden teruggeschonken, dan is men veilig. Met andere woorden: geen ambitie, geen superioriteitsgevoel, geen verwaandheid. Een oprechte overgave van zichzelf, een oprechte nederigheid, en je bent beschut tegen alle gevaar.

Voilà, dat is wat ik bedoelde met groter zijn dan je ervaring. (E56, 317-18)

De juiste houding

Is het mogelijk de rede niet te gebruiken? Dat is slechts mogelijk wanneer je boven de activiteit van het mentale bewustzijn bent

uitgestegen. Het is slechts mogelijk wanneer je jezelf helemaal hebt overgegeven [aan de Godheid]. Het is slechts mogelijk wanneer je geen begeerten meer hebt. Zolang je nog begeerten hebt, een ego en een eigen wil, kun je geen afstand doen van de rede, want dan loop je de kans [...] totaal onevenwichtig te worden en misschien zelfs krankzinnig. De rede moet de meesteres blijven tot je voorbij de toestand bent waarin ze nuttig is. Zoals ik zopas zei: zolang er nog een ego is en zolang er nog begeerten zijn, en aandriften, en hartstochten, en voorkeuren, en zolang je je door de dingen aangetrokken en afgestoten voelt, enzovoort, zolang dat nog allemaal aanwezig is, is de rede absoluut noodzakelijk.

Ik voeg daaraan toe dat er nog een andere onontbeerlijke voorwaarde is vóór je van de rede afstand kunt doen, en wel dat binnenin geen enkele deur, geen enkel wezensdeel meer openstaat voor de suggesties van de vijandige krachten. Want als je niet volledig bevrijd bent van de gewoonte om op de vijandige suggesties in te gaan en je laat het gebruik van de rede varen, dan lever je [aan de vijandige krachten] alle redelijkheid over, met andere woorden je 'gezond verstand', en ga je je op een onsamenhangende wijze gedragen die kan uitlopen in een totaal innerlijk evenwichtsverlies. Maar om volledig vrij te zijn van de vijandige invloeden en suggesties moet je uitsluitend onder de invloed van de Godheid staan.

Jullie hebben nu een idee van het probleem, en het is niet eenvoudig. Het komt erop neer dat het altijd het beste is de mensen aan te raden hun verstand te gebruiken, behalve in het geval van personen die helemaal verlicht en getransformeerd zijn. [Het gebruik van de rede] is misschien een beperking – het is in feite een grote beperking – maar het verschaft ook een controle, en het verhindert jullie geschift te worden zoals er al veel te veel zijn in de wereld.

De rede is een zeer respectabele persoonlijkheid. Zoals alle respectabele persoonlijkheden heeft ze haar beperkingen en

vooroordelen, maar dat neemt niet weg dat ze bijzonder nuttig is. En ze verhindert wél dat jullie stommiteiten uithalen. Had je de rede niet, dan zou je heel wat dingen doen die je regelrecht in het verderf zouden storten of die erg kwalijke gevolgen zouden kunnen hebben, want de rede is je beste middel om onderscheid uit te oefenen vóór je de hogere regionen hebt bereikt. Luister je niet langer naar de rede, dan kun je in allerlei absurditeiten verzeild raken. Ze is vanzelfsprekend niet het ideaal noch het toppunt, maar alleen een soort controle en een gids om zich in het leven te gedragen en daardoor de onzinnigheden, buitensporigheden, wilde hartstochten en vooral de impulsieve handelingen te verhinderen die je naar de afgrond kunnen brengen.

Je moet heel erg zeker van jezelf zijn, helemaal bevrijd van je ego en volmaakt overgegeven aan de goddelijke wil om het veilig zonder de rede te kunnen doen. (E56, 425-27)

Is wat gebeurt werkelijk altijd het beste dat had kunnen gebeuren? ... Het is duidelijk dat wat gebeurd is ook móést gebeuren, dat het niet anders kon – volgens het universele determinisme móést dat gebeuren. Je kunt dat echter pas zeggen nadat het gebeurd is, niet ervoor. Want het probleem van het beste dat kan gebeuren is een individueel probleem – wie het individu ook mag zijn, een natie of een individueel menselijk wezen – en alles hangt af van de individuele houding terzake.

Kunt u in de omstandigheden die gaan plaatshebben de hoogst mogelijke innerlijke houding aannemen, wat erin bestaat dat u uw bewustzijn in contact brengt met het hoogste bewustzijn binnen uw bereik, dan kunt u er absoluut zeker van zijn dat wat u overkomt in dat bepaalde geval het best mogelijke zal zijn. Zodra u echter uit dat hoogst mogelijke bewustzijn afdaalt in een lagere staat, is wat u overkomt niet meer het best mogelijke, om de eenvoudige reden dat u dan niet langer in de best mogelijke bewustzijnstoestand verkeert.

Ik ga zelfs zover te beweren dat in ieders onmiddellijke omgeving de juiste houding niet alleen de macht heeft om de omstandigheden op de voordeligste manier te doen uitpakken, maar dat ze de omstandigheden als zodanig kan veranderen. Komt er bijvoorbeeld iemand om u te doden en u blijft in een gewoon bewustzijn waarin u doodsbang bent en uw zelfbeheersing verliest, dan zal hij zijn plan hoogstwaarschijnlijk ten uitvoer kunnen brengen. Kunt u uw bewustzijn wat hoger plaatsen en slaagt u erin ondanks uw vrees de goddelijke hulp in te roepen, dan zal de slag van die man je misschien missen of slechts licht verwonden. Maar verkeert u in de juiste houding en in het volle bewustzijn van de goddelijke aanwezigheid overal om u heen, dan zal hij niet eens een vinger naar u kunnen uitsteken.

Deze waarheid is de echte sleutel van het hele transformatieprobleem. Blijf altijd in contact met de goddelijke tegenwoordigheid, probeer ze in u te laten neerdalen, dan zal wat er gebeurt altijd het best mogelijke zijn. De wereld zal daardoor niet in een handomdraai veranderen, dat spreekt vanzelf, maar hij zal zo snel mogelijk vooruitgaan. En vergeet niet dat dat alleen geldt wanneer je op het pad van yoga blijft, niet wanneer je ervan afwijkt en het kwijtraakt, of wanneer je als in een woud zomaar op de bonnefooi her en der dwaalt.

Als ieder van u zijn uiterste best deed, zou er een heuse samenwerking ontstaan en zou het resultaat veel vlugger worden bereikt. Ik heb ontelbare voorbeelden van de kracht van de juiste houding gezien. Ik heb gezien hoe menigten voor een ramp werden behoed omdat één persoon de juiste houding had bewaard. Die juiste houding mag echter niet iets hogers blijven terwijl de rest van het lichaam op de gewone manier blijft reageren. Blijft u alleen maar in uw hoogste wezensdelen de juiste houding hebben, denkend: Gods wil geschiede, dan riskeert u toch dat u gedood wordt, omdat uw lichaam misschien helemaal niet goddelijk is en rilt van schrik. U

moet het ware bewustzijn ook in het lichaam kunnen behouden en hoegenaamd geen schrik hebben; u moet vervuld zijn van de goddelijke vrede, dan pas is er echt geen gevaar. U kunt dan niet alleen aanvallen van mensen afslaan, maar ook een invloed uitoefenen op dieren en zelfs op de elementen.

Ik ga u een voorbeeld geven. U herinnert zich de nacht van de grote cycloon, met dat geweldige gedonder en die gietende regen overal in de stad. Ik dacht eraan dat ik eens naar Sri Aurobindo's kamer moest om hem te helpen de ramen dicht te doen. Ik opende de deur op een kier en zag hem rustig zitten schrijven aan zijn bureau. Er heerste in die kamer zo'n tastbare vrede dat niemand gedacht zou hebben dat er buiten een cycloon aan het razen was. De ramen stonden wijdopen, maar geen regendruppel die naarbinnen viel. (E30-31, 216-18)

De meesten van jullie leven aan de oppervlakte van hun wezen, blootgesteld aan het contact met de invloeden van buiten. Jullie leven om zo te zeggen bijna buiten jullie lichaam, en wanneer jullie een kwaadaardig wezen ontmoeten dat net als jullie ook buiten zijn lichaam leeft, worden jullie erdoor van je stuk gebracht. De hele moeilijkheid bestaat erin dat jullie wezen niet gewend is van de dingen afstand te nemen. Je moet altijd in jezelf naarbinnen gaan. Leer diep binnenin af te dalen. Schep een afstand [tussen jezelf en je omgeving] en je zult veilig zijn. Lever je niet over aan de oppervlakkige krachten die in de buitenwereld circuleren. Keer je een ogenblik naarbinnen zelfs wanneer je haast hebt om iets te doen en je zult tot je verbazing ontdekken dat je het veel vlugger en veel beter doet. Is iemand boos op je, laat je dan niet pakken door zijn vibraties, maar schep een afstand tussen hem en jezelf. Zijn woede zal vervluchtigen doordat ze in jou houvast noch antwoord vindt. Blijf altijd vredig en stel je teweer tegen elke bekoring om die vrede te laten varen. Beslis niets zonder eerst enige afstand te nemen, zeg

nooit een woord zonder afstand te nemen, stort je nooit in de actie zonder afstand te nemen.

Alles wat tot de gewone wereld behoort is van voorbijgaande aard; het blijft niet duren, er is daar niets dat de moeite loont om je erdoor in de war te laten brengen. Wat wél blijft duren, wat eeuwig is, onsterfelijk en oneindig, dat is wat waarlijk de moeite loont om te verkrijgen, te winnen, te bezitten. Het is het goddelijk licht, de goddelijke liefde, het goddelijk leven, en ook de opperste vrede, de volmaakte vreugde en alle meesterschap op aarde, met als bekroning de integrale manifestatie. Heb het besef van de relativiteit der dingen. Dan zul je afstand kunnen nemen en toekijken, wat er ook gebeurt. Je zult vredig kunnen blijven, je zult de goddelijke kracht kunnen roepen en haar antwoord afwachten. Dan zul je precies weten wat je hoort te doen. Denk er ook om dat je oproep niet beantwoord kan worden zolang je niet volmaakt vredig bent. Breng die innerlijke vrede in praktijk. Probeer het toch minstens een beetje, en blijf het proberen tot het een gewoonte wordt. (E30-31, 223-24)

Jullie moeten overtuigd zijn dat het best mogelijke zal gebeuren als je de juiste houding aanneemt; heb je echter schrik wanneer je iets onaangenaams overkomt, dan ben je tot niets in staat. Je moet binnenin jezelf dat vertrouwen hebben, wat de moeilijkheid ook is, wat de hindernis ook is. Wanneer zich iets onaangenaams voordoet, vraagt men zich meestal af: gaat het niet nog erger worden? Wat hangt me nog meer boven het hoofd? en zo meer. Je moet integendeel zeggen: die dingen ben ik niet; ze behoren tot de wereld van het onderbewuste. Ik heb daar niets mee te maken, en als ze me weer lastig komen vallen, zal ik van me afslaan. Jullie zullen natuurlijk opwerpen dat dat gemakkelijker gezegd is dan gedaan. Maar als jullie waarlijk die houding van vertrouwen aannemen, is er geen moeilijkheid die jullie niet de baas kunnen. Vrees maakt de moeilijkheid veel groter.

Er is natuurlijk een probleem, en wel dat terwijl er in jullie bewuste wezen iets is dat van de moeilijkheid niets moet hebben, dat haar oprecht wil overwinnen, er in de rest van jullie bewustzijn ontelbare wezensuitingen zijn waar jullie je niet eens bewust van zijn. Je neemt de beslissing dat je je van een bepaald iets wilt genezen, maar dat is jammer genoeg niet voldoende, want andere delen van je bewustzijn verstoppen het opdat je er niet aan zou kunnen raken, en wanneer je je aandacht op iets anders richt, proberen die delen het weer de kop te laten opsteken. Dit is de reden waarom ik zal blijven herhalen dat je altijd volmaakt oprecht moet zijn en dat je niet moet proberen jezelf te bedriegen door te zeggen [wanneer je iets in jezelf hebt willen veranderen]: ik heb alles gedaan wat ik kon. Als het je niet gelukt is, heb je niet alles gedaan wat je kon, want doe je alles wat je kunt, dan zal het je vast en zeker lukken. Is er ergens een karakterfout waar je van af wilt maar die toch blijft voortbestaan, en je zegt: ik heb alles gedaan wat ik kon, dan mag je ervan overtuigd zijn dat je niet het nodige hebt gedaan. Had je dat wel, dan zou je die fout gecorrigeerd hebben, want de moeilijkheden waarmee je af te rekenen krijgt zijn recht evenredig met je kracht. Er overkomt je niets dat geen deel uitmaakt van je bewustzijn, en alles wat deel uitmaakt van je bewustzijn kun je de baas worden.

Zelfs dingen en suggesties die van buiten komen kunnen je slechts raken voor zover je bewustzijn dat toestaat, en je bent geboren om de meester te worden van je bewustzijn. Zeg je tegen jezelf: ik heb alles gedaan wat ik kon en toch blijft dat voortbestaan, dus geef ik er de brui aan, dan kun je er bij voorbaat zeker van zijn dat je *niet* gedaan hebt wat je kon. Blijft een karakterfout 'ondanks alles' voortbestaan, dan wijst dat erop dat er iets in je wezen verborgen zit dat plotseling als een duivel uit een doosje zal springen en de leiding van je leven overnemen. Er valt dus maar één iets te doen en dat is alle donkere hoekjes in de verborgenheid van je wezen zorgvuldig doorzoeken; breng je ook maar een straaltje goede wil in die

duisternis, dan zal ze opklaren, ze zal verdwijnen, en wat je onmogelijk toescheen zal niet alleen mogelijk en doenlijk worden, *het zal gebeuren*. Je kunt je aldus in een handomdraai afmaken van een karakterfout die je jarenlang dwars heeft gezeten. Ik geef jullie daar de stellige verzekering van. Het hangt maar van één iets af, en wel dat je daar echt, oprecht van af wilt raken. En het is zo met alles, van lichamelijke ziekten tot de ergste mentale moeilijkheden. Een deel van het bewustzijn zegt: ik wil, maar daarachter houdt zich een massa elementen schuil die niets zeggen, die zich koest houden en die willen dat alles blijft zoals het is. Dat is gewoonlijk uit onwetendheid, omdat ze niet beseffen dat het nodig is te genezen. Ze menen immers dat alles opperbest is in de beste aller werelden. Zoals de dame met wie ik deze gesprekken⁸² had zei: ‘De moeilijkheden beginnen zodra men wil veranderen.’ (E50-51, 81-83)

Gaan jullie jezelf oplettend na, dan zullen jullie merken dat je altijd in jezelf het tegendeel draagt van de deugd die je moet verwezenlijken. (Ik neem ‘deugd’ hier in de breedste en hoogste zin.) Ieder heeft een speciaal doel, een speciale missie, een speciale verwezenlijking hem eigen, ieder individueel eigen, en hij draagt in zich alle noodzakelijke moeilijkheden opdat zijn verwezenlijking perfect zou worden. Jullie zullen altijd zien dat binnenin licht en schaduw hand in hand gaan: waar een mogelijkheid is, is er ook de negatie van die mogelijkheid. Als jullie dus in jezelf een diepe, donkere put ontdekken, of een donkere schaduw, wees dan zeker dat daar ook een groot licht aanwezig is. Jullie moeten ontdekken hoe je het een kunt gebruiken om het ander te verwezenlijken.

Dat is een feit waar zelden over gesproken wordt maar dat van kapitaal belang is. Schenken jullie daar voldoende aandacht aan, dan zullen jullie zien dat het bij iedereen zo is. Het is om die reden dat we in de verleiding komen om paradoxale maar ware dingen te zeggen, bijvoorbeeld dat de grootste dief de eerlijkste man kan worden – niet dat ik jullie tot stelen wil aanzetten! – en de grootste

leugenaar het meest waarheidslievend. Jullie moeten dus niet ontmoedigd zijn als jullie in jezelf een grote zwakheid ontdekken, want ze is misschien het teken van een grote goddelijke kracht. Zeg niet: ik ben nu eenmaal zo, dus kan ik niet anders zijn, want dat is niet waar. Je bent zo omdat je het tegendeel moet worden. En al je moeilijkheden zijn er om je te leren ze te transformeren in de waarheid die ze inhouden.

Heb je dat eenmaal begrepen, dan verdwijnen heel wat zorgen en ben je tevreden, heel tevreden. Stel je vast dat er bijzonder donkere hoeken in je zijn, zeg dan bij jezelf: dit wijst erop dat ik heel hoog kan stijgen. Is de afgrond heel diep, dan kun je heel hoog klimmen. En zo is het ook in het universele perspectief. Om de hindoe-terminologie te gebruiken waarmee jullie vertrouwd zijn: het zijn de grootste asura's die [potentieel] de grootste wezens van licht zijn. Wanneer die asura's zich bekeren, zullen ze de opperste wezens van de schepping zijn. Daarmee wil ik jullie niet aansporen om asurisch te worden, daar niet van, maar het is een feit. Dit zal jullie denken enigszins verruimen en jullie bevrijden van de tegengestelde noties van goed en kwaad, want als je in de ban daarvan geraakt, is het hopeloos.

Was de wereld niet in wezen het tegendeel van wat ze geworden is, dan zou er geen hoop zijn. De toestand waarin ze zich bevindt is immers zo duister en de onbewustheid zo volledig, dat we beter konden inpakken en wegwezen als dat niet op de aanwezigheid van een compleet bewustzijn wees. Mensen zoals Shankara, die niet veel verder zagen dan hun neus lang was, hebben gezegd dat de wereld niet waard is om in te leven, dat ze een onmogelijk oord is dat men het best als een illusie kan beschouwen en er zo vlug mogelijk uit wegkomen, omdat er toch niets mee te beginnen valt. Ik zeg jullie integendeel dat het is omdat de wereld zo slecht is, zo duister, zo lelijk, zo onbewust, zo vol ellende en lijden, dat ze de

opperste schoonheid kan zijn, het opperste licht, het opperste bewustzijn en de opperste gelukzaligheid. (E50-51, 132-33)

Je hebt eens gezegd: als je fouten maakt en je weet dat het fouten zijn, dan duw je de goddelijke genade van je weg en bouw je een muur, werkelijk een muur tussen de Godheid en jezelf.

Ik herinner me niet precies wat ik gezegd heb, maar het volgende is waar: als je weet dat iets een fout is en je doet het toch, dan is dat er het gevolg van.

Maak je een fout uit onwetendheid, dan kan dat erg onprettige gevolgen hebben, maar je duwt de Godheid niet van je weg omdat je uit onwetendheid gehandeld hebt. Dat betekent niet dat die fout geen fout is. Het is wel degelijk een fout, maar je wijst er de genade niet door af. Weet je echter dat iets een fout is en je doet het toch, dan stoot je elke keer dat je dat doet de goddelijke genade van je af, wat verder van je af.

Er zijn dingen waarvan je weet dat het fouten zijn, maar je wordt er toch als het ware toe gedreven ze te doen. Wat dan?

Gedreven waardoor? Dat is precies wat de hele tijd gebeurt. Het betekent dat je overheerst wordt door je lagere natuur, door de instincten van het onderbewuste, en dat die maken dat je dingen doet die je niet zou moeten doen. Het gaat dus om een keuze tussen je wilskracht en je aanvaarding aan die krachten onderworpen te zijn. Er is altijd een moment dat je kunt beslissen. Dit gaat zover dat, zoals ik eens gezegd heb, er een moment is waarop je kunt beslissen al dan niet ziek te zijn. Er is zelfs een moment waarop je kunt beslissen al dan niet te sterven! Daarvoor moet je echter een bewustzijn hebben dat in de hoogste graad wakker is, want dat moment duurt niet langer dan een fractie van een seconde, en ervoor of erna kun je niets. Maar in die fractie van een seconde kun je wel iets, en als je [innerlijk] helemaal wakker bent, kun je op dat ogenblik een beslissing nemen.

Wat de gewone aangelegenheden betreft, zoals een impuls opvolgen of hem afwijzen, daarbij gaat het niet om een fractie van een seconde, niet eens om een hele seconde. Je beschikt over heel wat tijd, minstens over verscheidene minuten. Het gaat dan om een keuze tussen een onderworpenheid in zwakte en het gebruik van je wilskracht. Is je wilskracht helder, is ze gebaseerd op de waarheid, is het werkelijk zo dat ze aan de waarheid gehoorzaamt en helder is, dan heeft ze altijd het vermogen de verkeerde wezensuiting te weigeren. Zeggen dat je dat niet kunt is slechts een excuus; het is niet waar. De waarheid is dat je het niet echt gewild hebt. Er is immers altijd de mogelijkheid van een keuze tussen ja en nee. Maar je verkiest zwak te zijn en daarna geef je jezelf een excuus door te zeggen: het was mijn schuld niet, het was sterker dan mezelf. Het is jouw schuld dat het sterker dan jezelf was, want je bent een bewuste ziel en je hebt een met verstand toegeruste wil, en het is je plicht erop toe te zien dat je dáárdoor bestuurd wordt, niet door je lagere aandriften. (E54, 389-91)

Het ego

*Sri Aurobindo had het hier over 'de vorming van het individuele ego'.
Het individuele ego, wat betekent dat?*

Er zijn individuele ego's en er zijn collectieve ego's. Een nationaal ego, bijvoorbeeld, is een collectief ego. Een groep kan een collectief ego hebben. De menselijke soort heeft een collectief ego. Het individuele ego is het ego van een bepaalde persoon, het is het kleinste soort ego. Ja, er is ook een vitaal ego, een mentaal ego en een fysiek ego, maar dat zijn mindere vormen van individuele ego's. In wat je daar aanhaalde wordt het individueel ego bedoeld.

Een mens heeft heel wat ego's in zich, dat merk je pas wanneer je ze begint uit te roeien. Roei je één ego uit, doorgaans eerst datgene wat het hinderlijkst is, dan verwekt dat een soort storm vanbinnen. Is

de storm uitgewoed, dan heb je de indruk: eindelijk! Het is zover, het is gebeurd! Ik heb de innerlijke vijand uitgeroeid, het is ermee gedaan! Maar na een poosje merk je dat er nog een ander ego is, en nog een ander, en dan nóg een ander, en dat je in feite uit een hoop kleine en erg hinderlijke ego's bestaat die je het een na het ander moet overwinnen.

Wat betekent ego?

Ik denk dat het door het ego is dat ieder een afzonderlijk wezen is, in alle mogelijke betekenissen. Het is het ego dat je het gevoel geeft een persoon gescheiden van anderen te zijn. Het is stellig het ego dat het gevoel geeft van een 'ik', van 'ik ben', 'ik wil', 'ik doe', 'ik besta', en zelfs van het befaamde 'ik denk dus ik ben'— dat, neem me niet kwalijk, volgens mij een stommititeit is, maar kom, het is een zeer beroemde stommititeit. Ook dat is het ego.

[De Moeder richt zich tot Manoj, het jongetje dat de vraag heeft gesteld:] Wat jou de indruk geeft Manoj te zijn, is het ego; ook dat je anders bent dan deze of gene; ook wat je lichaam belet weg te smelten, op te gaan in de algemene massa van fysieke vibraties, is het ego. Het is wat je een bepaalde vorm geeft, een bepaald karakter, een afzonderlijk bewustzijn, het gevoel dat je op jezelf bestaat, onafhankelijk van alle anderen. Als men er niet bij nadenkt, heeft men spontaan het gevoel dat, als de wereld verging, men zou blijven wat men is – dat is dan een superego.

Zoveel is zeker, dat men zowel mentaal als vitaal weer een amorfe massa zou worden als men zijn ego te vroeg verloor. Het ego is het instrument van de individualisering, wat wil zeggen dat het een zeer noodzakelijk instrument is zolang men nog niet volledig geïndividualiseerd is, zolang men [innerlijk] nog niet zelfstandig gevormd is. Zou men over het vermogen beschikken om het ego voortijdig te verwijderen, dan zou men zijn individualiteit verliezen, maar is de individualiteit eenmaal gevormd, dan wordt het ego niet

alleen overbodig maar ook schadelijk. Dan pas komt het ogenblik dat het uitgeschakeld moet worden. Het spreekt echter vanzelf dat het zijn werk niet zo licht opgeeft, omdat het heel erg zijn best heeft gedaan om je op te bouwen, waarna het een beloning vraagt voor zijn inspanningen, namelijk van jouw individualiteit gebruik te mogen maken. (E55, 11-13)

Het egoïsme kan vrij gemakkelijk gecorrigeerd worden, omdat iedereen weet wat het is. Het kan gemakkelijk ontdekt en gecorrigeerd worden als men dat werkelijk wil, als men zich erop toelegt. Het ego, daarentegen, is veel moeilijker te pakken te krijgen, want om te kunnen vaststellen wat het ego is, moet je er in feite reeds buiten staan, anders zie je het niet eens. Je bent ervan doordrongen. Van het hoofd tot de voeten, van buitenaf tot binnenin, van het fysieke tot het spirituele ben je helemaal doordrongen van het ego. Het is met alles vermengd en je geeft je niet eens rekenschap van wat het is. Je moet het reeds overwonnen hebben, je moet er reeds uitgekomen zijn, je moet ervan bevrijd zijn, toch minstens ten dele, al was het ook maar ergens in een heel klein onderdeel van je wezen, om te kunnen vaststellen wat het is, dat ego.

Het ego is wat ons helpt ons te individualiseren en wat ons verhindert goddelijk te worden. Dat is het. Voeg dat samen en je hebt het ego. Zoals de wereld nu in elkaar zit, zou er zonder ego geen individu zijn, en mét het ego kan de wereld niet goddelijk worden.

Het zou logisch zijn daaruit te besluiten: goed, laten we eerst bewuste individuen worden, en we zullen ons dan van het ego afmaken en goddelijk worden. Helaas, wanneer we bewuste individuen zijn geworden, zijn we zozeer gewend met ons ego te leven dat we het niet eens meer kunnen onderscheiden, en is er heel wat aandacht nodig om alleen maar zijn aanwezigheid op te merken. Iedereen weet daarentegen wat egoïsme is. Wanneer je

alles naar je toe wilt halen en je je niet om anderen bekommert, dan wordt dat egoïsme genoemd; plaats je jezelf in het middelpunt van het heelal en denk je dat alle dingen slechts in relatie tot jou bestaan, dan is dat egoïsme. Dat is zo duidelijk als wat en je moet wel blind zijn om niet te merken dat je egoïstisch bent. Iedereen is het in meerdere of mindere mate. Er is in iedereen een deel egoïsme dat in de meeste gevallen aanvaardbaar is. Is men het wat te veel, dan krijgt men zelfs in het gewone leven een tik op de vingers, want omdat iedereen egoïstisch is, is niemand gediend van het egoïsme van anderen. Het is iets dat vanzelf spreekt, het maakt deel uit van de publieke moraal: je mag een beetje egoïstisch zijn maar niet te veel, het moet niet uit de band springen.

Over het ego spreekt niemand, want niemand kent het. Het is zo'n verborgen metgezel, dat men niet eens van zijn bestaan afweet. Toch zal men zolang het er is nooit het goddelijk bewustzijn bereiken. Het ego is de instantie die ervoor zorgt dat we ons ervan bewust zijn een persoon te zijn die los van anderen bestaat. Was het ego er niet, dan zou men niet eens merken dat men een persoon is die los van anderen bestaat; men zou dan de indruk hebben een klein deel van een geheel te zijn, een zeer klein deel van een zeer groot geheel. Maar ieder van jullie is er zonder enige twijfel volledig van bewust een aparte persoon te zijn. Welnu, het is door het ego dat jullie die indruk hebben. Zolang jullie je daarvan bewust blijven, betekent het dat jullie nog een ego hebben.

Word je je ervan bewust dat alles jezelf is en dat je [egoïstische individualiteit] slechts een heel klein stipje is te midden van duizenden en nog eens duizenden andere van dezelfde persoon die je overal bent, voel je dat je in alle dingen aanwezig bent en dat niets afzonderlijks meer bestaat, dan weet je dat je op weg bent om geen ego meer te hebben.

Er komt zelfs een ogenblik dat het onmogelijk is bij zichzelf te denken: dit ben ik niet, want zelfs die manier van denken, van te

zeggen dat alles jij is of dat jij alles bent, dat jij de Godheid bent of dat de Godheid jij is, bewijst dat er nog ergens iets van het ego overblijft. Er komt een ogenblik – het komt als een bliksemschicht en kan moeilijk bestendigd worden – dat het het alles is dat denkt, dat het het alles is dat weet, dat het het alles is dat voelt, dat het het alles is dat leeft. Er is dan niet eens de indruk dat je dat punt hebt bereikt.

Is het zo, dan is er geen ego meer, maar ervóór is er nog steeds een beetje ego, ergens, meestal in dat wat toekijkt, in de ‘getuige’ die toekijkt.

Beweer dus nooit dat je geen ego meer hebt, want het is niet waar. Zeg dat je op weg bent om er geen meer te hebben, dat is de enige juiste manier van het te stellen. (Cdham, 346-48)

Er is een spiritueel ego zoals er een fysiek, vitaal en mentaal ego is. Ja, er is een spiritueel ego. Er zijn mensen die heel wat inspanningen hebben verricht om al hun egoïsme en al hun beperkingen te overwinnen, en die een spiritueel bewustzijn hebben verworven – maar in dat bewustzijn zijn ze dan verwaand: ze voelen zich erg belangrijk, ze kijken neer op degenen die het niet even ver hebben gebracht. Kortom, [in hun spirituele bewustzijn] steekt opnieuw alles de kop op wat aan het ego belachelijk en verkeerd is. Zo zijn er velen, heel velen. Wat zich in het fysieke of vitale bewustzijn bevond, hebben ze overwonnen, maar juist de inspanningen die ze hebben geleverd en de overwinning die ze hebben behaald geven hun een gevoel van uitzonderlijkheid. Dus blazen ze zich op en stellen ze zich aan. Dat komt zo vaak voor dat het niet eens meer wordt opgemerkt [...]

Het spirituele ego is toch beter dan het gewone, is het niet?

Het is nog veel gevaarlijker dan het gewone, omdat men zich er geen rekenschap van geeft dát het een ego is. Als je aan de oppervlakte egoïstisch bent, weet je dat niet alleen, anderen laten

het je ook voelen en de omstandigheden plaatsen je op elk moment voor het feit. Maar [in het geval van een spiritueel ego] kom je helaas steeds in contact met mensen die een hoge achting voor je hebben en je merkt niet eens dat je enorm egoïstisch bent. Het is heel gevaarlijk. Spirituele ijdelheid is veel erger dan fysieke ijdelheid. (E53, 435-37)

Het belangrijkste en het moeilijkste is het verzaken van je ego, want voor iemand die daarvoor niet klaar is, staat je ego verzaken gelijk met sterven. Het lijkt een ergere dood dan die van het lichaam, want de dood van het ego is net een ontbinding van het hele wezen – het is niet zo, maar het voelt zo aan. Om onsterfelijk te zijn moet je alle vormen van beperking verzaken, en de grootste van alle is het ego. Dus, als 'ik' niet onsterfelijk ben, waartoe dient het allemaal? (E50-51, 79)

Hier staat geschreven: 'Je bewust worden van de grote complexiteit van je natuur, de verschillende krachten onderscheiden die haar in beweging brengen en er de beheersing over uitoefenen van de sturende kennis zijn evenzovele fundamentele elementen van yoga.' Zijn die krachten bij ieder verschillend?

Ja, de combinatie ervan is totaal verschillend, anders zouden allen gelijk zijn. Er zijn geen twee wezens bij wie de combinatie dezelfde is; de verhouding tussen de verschillende wezensdelen en de combinatie van die delen verschilt per individu. Er zijn mensen, primitieven, zoals de rassen die nog niet ontwikkeld ofwel teruggevallen zijn, bij wie de combinatie vrij eenvoudig is [...] Er zijn ook mensen helemaal bovenaan de ladder van de mensheid, de menselijke elite, bij wie de combinaties zó gecompliceerd zijn dat er een geoefend onderscheidingsvermogen nodig is om te ontdekken wat de relaties tussen al die elementen zijn.

Er zijn wezens die in zich duizenden verschillende persoonlijkheden dragen; elk daarvan heeft haar eigen ritme en ontwikkeling, en

samen vormt dat een soort combinatie. Vaak ontstaan daardoor innerlijke conflicten en heeft er een spel van activiteiten plaats volgens een bepaald ritme en met een afwisseling van de onderscheidene persoonlijkheden die op een bepaald moment op de voorgrond treden, zich daarna op de achtergrond terugtrekken, en dan opnieuw naar voren willen komen. Neem je dat allemaal samen, dan brengt dat zulke gecompliceerde combinaties teweeg dat er mensen zijn die werkelijk moeite hebben om te begrijpen wat in hen omgaat. Toch zijn zij het beste in staat tot een volledige, samenhangende, bewuste en geordende actie. De ordening van hun daden is echter veel complexer dan die van primitieve of primaire mensen, die niet meer dan een paar aandriften in zich hebben en slechts een handvol ideeën, en die daar zonder veel moeite mee kunnen omgaan; alles wat ze doen lijkt coherent en logisch omdat ze met maar weinig rekening hoeven te houden.

Er zijn mensen die werkelijk als een menigte zijn, en dat schenkt hun een buitengewone plasticiteit, soepelheid van handelen en complexiteit in perceptie. Dat zijn mensen die in staat zijn om een aanzienlijk aantal dingen te begrijpen, als hadden ze een waar leger [van innerlijke persoonlijkheden] tot hun beschikking dat ze kunnen laten manoeuvreren naargelang de omstandigheden en behoeften, en dat bevindt zich allemaal in hen. Indien die mensen door middel van yoga, van de discipline van yoga, erin slagen al die wezens te centraliseren rond het centrale licht van de goddelijke tegenwoordigheid⁸³, dan worden ze heel grote entiteiten, juist om reden van hun complexiteit.

Zolang daar bij hen geen orde in geschapen is, wekken ze soms een indruk van onsamenhangendheid. Ze zijn haast niet te begrijpen, het lukt je niet hun handelwijze te doorzien omdat haar oorzaken zo complex zijn. Hebben ze echter orde geschapen onder al die wezens, hebben ze elk ervan zijn plaats toegewezen rond het goddelijk centrum, dan zijn ze werkelijk buitengewoon groot, want ze

hebben de hoedanigheid om bijna alles te begrijpen en bijna alles te doen vanwege de menigte entiteiten die ze in zich bevatten, waaruit ze bestaan. Hoe hoger iemand zich op de ladder bevindt, des te meer dat zo is, en des te moeilijker hij het dus heeft om orde in zijn wezen te brengen. Besta je uit niet meer dan een tiental elementen, dan duurt het niet lang voor je daarin orde hebt gebracht, maar zijn er duizenden in het spel, dan is het moeilijk. (E55, 244-46)

Is het vitale vervormd bij de geboorte?

Was je geboorte niet aan het toeval te wijten, dan zou je mogen veronderstellen dat er geen vervorming heeft plaatsgehad. Hoe je echter bij je geboorte bent, in de meeste gevallen op zo goed als absolute wijze, is zoals je moeder en vader je gemaakt hebben, en ook zoals, door hen, je grootouders je gemaakt hebben. In families zijn er als het ware vitale tradities, en er is daarenboven de bewustzijnstoestand [van de ouders] waarin je werd gevormd, verwekt, op het ogenblik dat je werd verwekt. Niet één keer op een miljoen heeft die bewustzijnstoestand iets te maken met een waarachtige aspiratie. Toch is het slechts door een waarachtige aspiratie dat je vitale gevrijwaard zou kunnen blijven van vermenging, dat het vitale element dat voor de vorming van het wezen werd aangetrokken zuiver is, vrij van bezoedeling – waarmee ik bedoel dat het psychische wezen dat daarin terechtkomt de juiste elementen kan verzamelen die gunstig zijn voor zijn groei. In de wereld zoals ze is zijn de dingen zodanig vermengd, of werden ze toch zodanig vermengd, dat het vrijwel onmogelijk is in het vitale elementen te vinden die voldoende zuiver zijn om gevrijwaard te blijven van bezoedeling door de andere bezoedelde wezens.

Ik meen het daarover al eens gehad te hebben. Ik heb gezegd wat voor soort aspiratie in de ouders aanwezig zou moeten zijn vóór de geboorte, maar, zoals ik toen ook zei, dat komt niet één keer op honderdduizenden keren voor. De gewilde conceptie van een kind is

uiterst zeldzaam; in de meeste gevallen is ze te wijten aan een toeval. Van de talloze ouders is het een minuscule minderheid die zich ook maar afvraagt wat er van hun kind zal worden. Ze weten niet eens dat wat het kind zijn zal afhangt van wat ze zelf zijn. Slechts een heel kleine elite weet dat. In de meeste gevallen leven ze er maar op los. Er gebeurt van alles en de betrokkenen geven zich niet eens rekenschap van wat er gebeurt. Hoe zou je dan in zulke omstandigheden geboren kunnen worden met een vitaal wezen dat zuiver genoeg is om je te helpen?

We worden geboren met een te reinigen varkensstal nog vóór we met leven beginnen. Als men dan eenmaal vaste voet heeft gezet op de weg van innerlijke transformatie en afdaalt tot de onderbewuste oorsprong van zijn wezen – juist de oorsprong die van de ouders afkomstig is, van de erfelijkheid –, dan vindt men daar wat moois! Daar zijn de meeste moeilijkheden reeds vanaf de aanvang aanwezig; er komen er nog maar weinig bij na de eerste levensjaren. Het gif kan onverschillig wanneer bij je binnenkomen, bijvoorbeeld door slechte omgang of slechte lectuur, maar er zijn al die inprentingen die als het ware in het onderbewuste gebrand zijn en waaruit iemands slechte gewoonten voortkomen waar hij tegen moet vechten.

Er zijn bijvoorbeeld mensen die hun mond niet kunnen openen zonder te liegen (en ze doen het niet altijd opzettelijk, dat is het ergste), of anderen die altijd met iedereen ruzie moeten maken, of al zulke stomme dingen – dat is allemaal aanwezig in het onderbewuste, het is er diep in gebrand. Als je van goede wil bent, dan doe je aan de oppervlakte je best om dat te vermijden en het indien mogelijk te corrigeren. Je werkt daaraan, je vecht ertegen. Je merkt tenslotte dat dat maar blijft opwellen vanuit een bron waarover je geen zeggenschap hebt. Daal je echter in dat onderbewuste af, dring je er met je bewustzijn in door en kijk je daar oplettend rond, dan zul je elke bron, elke oorsprong van je moeilijkheden ontdekken,

en je zult beginnen in te zien hoe je vader en moeder waren, en je grootvaders en grootmoeders. Komt er dan een ogenblik dat je een aanvechting niet kunt beheersen, dan zul je vaststellen dat jij zo bent omdat zij zo waren.

Heb je in je een psychisch wezen dat voldoende ontwikkeld is om over je te waken, om je weg voor te bereiden, dan is het bij machte alles voor je aan te trekken wat je kan helpen – ontmoetingen met anderen, boeken, levensomstandigheden, toevalligheden van allerlei slag die op je afkomen als werden ze naar je toegestuurd door een behulpzame gids, en die je een vingerwijzing brengen, een hulp, een steun om de nodige beslissingen te nemen en je in de goede richting te leiden.

Heb je eenmaal de grote beslissing genomen, heb je eenmaal beslist de waarheid van je wezen te ontdekken en ga je in oprechtheid vooruit op het pad, dan schijnt alles samen te spannen om je te helpen vooruitgaan. Let je goed op, dan zul je langzamerhand de oorsprong van je moeilijkheden ontdekken: die nukkigheid heb ik van mijn vader, die gewoonte heb ik van mijn moeder. Ja, mijn grootmoeder was zo, mijn grootvader was zo; of je hebt het misschien van het dienstmeisje toen je klein was, van je broertjes en zusjes die met je speelden, van de kameraadjes met wie je omging. En je gaat beseffen dat de ene trek in deze aanwezig was en de andere in gene. Volhard je in je oprechtheid, dan begin je rustig te werken aan wat je hebt ontdekt en na verloop van tijd verbreek je alle banden waarmee je geboren werd, je verbreekt de kettingen en je zet je weg voort, vrij.

Wil je werkelijk je karakter veranderen, dan is het dat wat je doen moet. Er is altijd gezegd dat het onmogelijk is je karakter te veranderen. In alle wijsgerige boeken en zelfs in boeken over yoga staat steeds hetzelfde te lezen: men kan zijn karakter niet veranderen. Men is zo geboren, men is zo. Dat is absoluut onwaar, ik verzeker jullie dat het onwaar is. Maar het is heel erg moeilijk je

karakter te veranderen omdat het niet *jouw* karakter is dat je moet veranderen, maar het karakter van je voorzaten. Je kunt dat niet in hen doen (zij zouden daar trouwens niet toe bereid zijn), je moet het in jezelf veranderen. Het werd je door hen meegegeven; het zijn de cadeautjes die ze je bij je geboorte hebben gegeven – leuke cadeautjes! – en die je moet veranderen. Lukt het je de draad te vinden die die dingen verbindt en werk je eraan met volharding en oprechtheid, dan komt er een dag dat je vrij zult zijn; je zult van dat alles af zijn en je zult in het leven verder kunnen gaan zonder last op je schouders. Dan zul je een nieuwe mens zijn die een nieuw leven leeft, bijna met een nieuwe natuur. En als je dan naar je vroegere zelf achterom kijkt, zul je zeggen: zo ben ik nooit geweest, het is niet mogelijk! (E50-51, 288-91)

Je moet eerst een bewust, coherent, geïndividualiseerd wezen worden dat op zichzelf, uit zichzelf bestaat, onafhankelijk van zijn omgeving, dat alles kan aanhoren, alles lezen, alles zien zonder dat het ertoe doet: van buiten af ontvangt het uitsluitend wat het wil ontvangen. Het weigert automatisch alles wat niet in zijn opzet past, en niets kan op hem een indruk achterlaten als hij dat niet wil. Dan begin je een individuele persoonlijkheid te worden. Pas wanneer je een individuele persoonlijkheid bent, kun je ook tot de gave van jezelf overgaan, want wie niets bezit, kan niets geven. Je moet eerst *zijn*, dan pas kun je jezelf geven. Zolang je niet bestaat, kun je niets geven. En opdat wat jij ‘het separatistisch ego’ noemt zou verdwijnen, moet het zich geheel kunnen overgeven, totaal, onvoorwaardelijk. En om je te kunnen geven, moet je eerst zijn. En om te zijn, moet je geïndividualiseerd zijn.

Was jullie lichaam niet zo star als het is – want het is ontzettend star, nietwaar –, was dat allemaal niet zo vast omlijnd, had je geen duurzame huid, was je alleen maar de uiterlijke expressie van wat je vitaal en mentaal bent, dan zou dat erger zijn dan een van die gelatineachtige kwallen. Het ene lichaam zou in het andere

vervloeien. Dat zou me een brij zijn! Dat is de reden waarom het noodzakelijk was dat we een heel erg starre vorm zouden hebben. Daarna doen we daar ons beklag over en we zeggen: 'Het fysieke is zo star, wat is dat toch vervelend. Het mist plasticiteit, soepelheid, het mist de vloeibaarheid waardoor we in de Godheid zouden kunnen versmelten.' Die starheid was echter noodzakelijk.

Zou je uit je lichaam treden – de meesten kunnen het niet omdat hun vitale wezen nauwelijks geïndividualiseerder is dan hun fysieke –, zou je uit je lichaam treden en in de vitale wereld gaan, dan zou je daar allerlei dingen zien die in elkaar vloeien, die zich vermengen, die zich opdelen, allerlei soorten vibraties, krachtenstromen die komen en gaan, die met elkaar in botsing komen, proberen elkaar te verdringen en te vernietigen, die elkaar overweldigen, verzwelgen, uitstoten, enzovoort. Maar het is moeilijk daar een persoonlijkheid in terug te vinden. Het zijn krachten, stromingen, begeerten, vibraties. Er zijn daar wel individualiteiten, er zijn persoonlijkheden, maar dat zijn dan bewuste machten. De menselijke wezens die in die wereld geïndividualiseerd zijn, zijn ofwel helden ofwel duivels.

En mentaal ... Als jullie je toch eens bewust konden worden van jullie fysiek- mentale zoals het is. Het is soms met een stadsplein vergeleken, want alles heeft er vrij toegang toe, doorkruist het, komt er en gaat er. Alle gedachten passeren er, duiken hier op en verdwijnen weer daar, ze zijn overal. Ja, dat is net een stadsplein zonder enige orde, want de gedachten botsen er tegen elkaar op en er grijpen voortdurend allerlei incidenten plaats. Men gaat dan de vraag stellen: wat kan ik nu eigenlijk *mijn* mentale noemen? Wat is nu *mijn* mentale? Er zijn jaren werk, ordening en opbouw nodig, heel aandachtig, heel zorgzaam, redelijk en coherent, om ook maar in geringe mate – ja, in geringe mate – dat simpele iets te kunnen vormen: je eigen manier van denken.

Je meent ten onrechte dat je je eigen denkwijze hebt. Het bewijs is dat je denken totaal afhankelijk is van degenen met wie je omgaat,

van boeken die je gelezen hebt, van het humeur waarin je verkeert. Het hangt eveneens af van een goede of slechte spijsvertering, misschien zelfs van het feit dat je je in een kamer met onvoldoende ontluchting bevindt dan wel in de open lucht, het hangt ervan af of je een mooi landschap voor ogen hebt, het hangt af van de zon en van de regen! Jullie beseffen het niet, maar alles wat je denkt is totaal afhankelijk van allerlei dingen die niets met jezelf te maken hebben.

Opdat dat een geordende, coherente, logische denkwijze zou worden is er een langdurige, nauwgezette arbeid nodig. En het mooie van de zaak is dat, wanneer je een keurige mentale constructie hebt opgebouwd, goed uitgewerkt, stevig gefundeerd en toegerust met een grote kracht, het eerste wat je [op het pad van yoga] te horen krijgt, is: je moet dat afbreken als je je met de Godheid wilt verenigen! Maar zolang je het niet hebt opgebouwd, kun je je niet met de Godheid verenigen omdat je Hem dan niets anders te bieden hebt dan een hoop dingen die niet jezelf zijn. Je moet eerst bestaan voordat je je kunt geven.

Werkelijk, in de tegenwoordige staat van de wereld is je lichaam het enige wat je aan de Godheid kunt schenken. Maar dat is nu juist wat men Hem níét schenkt. Ja, je kunt proberen je werk op te offeren, maar ook daarin zijn zoveel elementen die niet waarachtig zijn [...]

Ik zeg dat alles niet om jullie in de war te brengen, maar om jullie duidelijk te maken dat voordat je het erover hebt je ego in de Godheid te versmelten, je eerst toch min of meer moet weten wat je zelf bent. Het ego is er nu eenmaal. De noodzakelijkheid ervan bestaat erin dat jullie bewuste, zelfstandige, geïndividualiseerde wezens moeten worden, ja, zelfstandige – dat jullie geen stadsplein zouden zijn waar alles kriskras door elkaar loopt, dat jullie op jezelf zouden kunnen bestaan. Dat is de reden waarom er een ego is. Het is ook daarom dat jullie een huid hebben, al gaan zelfs fysieke

krachten door die huid heen. Het is dankzij de huid dat jullie niet in elkaar vervloeien. De rest van je wezen moet eveneens zo zijn.

En je offert dat alles dan aan de Godheid. Jaren arbeid zijn daarvoor nodig. Je moet je niet alleen van jezelf bewust worden, in alle details, je moet ook wat je jezelf noemt ordenen rond het psychische centrum, het goddelijk centrum van je wezen, opdat het geheel een uniek, coherent, volledig bewust wezen gaat vormen. Omdat dat goddelijk centrum zelf al helemaal aan de Godheid toegewijd is, wordt aldus alles aan de Godheid toegewijd indien het er harmonisch omheen geordend is. Dan, wanneer de Godheid het goedvindt, wanneer de tijd gekomen is, wanneer het werk van de individualisering beëindigd is, geeft de Godheid je de toestemming om je ego in Hem te laten versmelten opdat je nog uitsluitend voor Hem zou bestaan.

Het is echter de Godheid die die beslissing neemt. Je moet eerst een bewust wezen geworden zijn dat exclusief op de Godheid is afgestemd en door Hem geleid. Na dat alles is er nog steeds een ego, want het is het ego dat je tot een individuele persoonlijkheid maakt. Maar wanneer dat werk eenmaal voltooid is, helemaal af, dan kun je tegen de Godheid zeggen: ziezo, ik ben klaar. Wil je mij? En de Godheid antwoordt dan in het algemeen: ja. Alles is dan over, alles is vervuld. En je wordt een waarachtig instrument voor het werk van de Godheid. Maar het instrument moest eerst gebouwd worden. (E54, 294-98)

De psychische realisatie

'De goddelijke liefde, die zich toch in het hart van heel de schepping bevindt en de machtigste is van alle scheppende en verlossende krachten, is tot nu toe in het aardse leven [van alle goddelijke energieën] het minst zichtbaar aanwezig geweest, het minst effectief in de verlossing en het minst scheppend. De menselijke natuur is nog niet in staat gebleken ze in al haar zuiverheid te verdragen, juist

omdat ze van alle goddelijke energieën de machtigste, zuiverste, ongewoonste en meest intense is. De mens heeft onmiddellijk het weinige dat hij zich ervan kon toe-eigenen bedorven door er een godvruchtige vitale vurigheid van te maken, een niet te rechtvaardigen godsdienstige sentimentaliteit of moraal, of een sensueel en zelfs erotisch mysticisme ontsproten uit een romantisch mentaal bewustzijn of uit een hartstochtelijk, troebel vitaal wezen. Door die vervalsingen heeft hij zijn onvermogen proberen te verhullen om in zich het mystieke vuur te huisvesten dat de wereld door zijn offervlammen zou kunnen heropbouwen. Alleen het diepste psychische wezen, indien het in zijn volle potentie naar voren komt, kan het offer van de pelgrim in al zijn gaafheid volbrengen in weerwil van alle moeilijkheden en valstrikken. Het betrapt, ontmaskert en verwerpt alle leugens van het mentale en van het vitale, en ontdoet de waarheid van de goddelijke liefde en van de ananda van de onstuimige vurigheid van het mentale en van het blinde enthousiasme van de misleidende levenskrachten. Het reinigt alle wezenlijk ware delen van het mentale, vitale en fysieke, en neemt ze met zich mee op zijn avontuurlijke reis, tot ze nieuw van geest en subliem van vorm op de hoogste toppen prijken.’ [uit Sri Aurobindo, The Synthesis of Yoga, blz. 157)

Dat is het sterkste, volledigste en waarachtigste antwoord op al die vragen die zo velen in hun hoofd hebben maar die ze niet durven uitspreken. Zovelen betwijfelen de daadwerkelijke kracht van de bescherming en van de zekerheid van de weg omdat anderen ervan afdwalen, en ze beven van schrik in plaats van zich te herinneren wat ik jullie zopas heb voorgelezen en wat de oorzaak is van alle rampen, grote en kleine, waardoor degenen bedreigd worden die het pad van yoga volgen zonder de noodzakelijke voorzorgen van een voldoende zuiverheid en oprechtheid. Geen enkele bescherming, geen enkele genade kan diegenen redden die de onontbeerlijke zuivering weigeren.

Ik voeg eraan toe dat schrik een onzuiverheid is, en wel een van de grootse onzuiverheden, het meest direct afkomstig van de antigoddelijke krachten die een eind willen maken aan de goddelijke actie op aarde. De eerste plicht van degenen die werkelijk yoga willen doen bestaat erin met alle macht, alle oprechtheid en alle volharding waar ze toe in staat zijn ook maar de schaduw van de schrik uit hun bewustzijn te bannen. Om de weg te bewandelen moet men onverschrokken zijn en nooit die enggeestige, kleinzielige, zwakke, laaghartige zelfbekkernis hebben die de schrik is.

Een ontembare moed, een volmaakte oprechtheid en een oprechte zelfovergave – waardoor je nooit gaat berekenen of marchanderen, waardoor de gedachte iets te zullen krijgen niet eens bij je opkomt, waardoor je je niet [aan de Godheid] toevertrouwt met de bijgedachte beschermd te zullen worden, waardoor je geen bewijzen vraagt voor je geloof –, dat is onontbeerlijk om de weg te bewandelen en je werkelijk tegen alle gevaren te beschermen. (E56, 297-99)

Hoe kun je die kamer [van de ziel] binnengaan?

Je neemt een sleutel en ontsluit de deur! ... Je moet de sleutel vinden. Of je gaat voor de deur zitten tot je het woord, de gedachte of de kracht hebt gevonden die de deur kan openen, zoals in de sprookjes uit *Duizend en één nacht*. Wat ik zeg is niet zomaar een grapje, ik meen het heel serieus. Je moet voor de deur gaan zitten en je concentreren tot je de sleutel, of het woord, of de macht hebt gevonden om haar te openen. Als je dat niet probeert, gaat ze ook niet vanzelf open. Misschien wel na duizenden jaren, maar jij wilt het meteen, dus ... Om het meteen te doen, moet je stijfkoppig voor die deur blijven zitten tot je het middel gevonden hebt om haar te openen. Het kan een sleutel zijn, het kan een woord zijn of het kan een kracht zijn, het kan onverschillig wat zijn – maar je blijft voor die

deur zitten tot ze opengaat. En je denkt aan niets anders, alleen maar aan die deur.

Is er geen slot waardoor het licht naar buiten kan schijnen?

Een slot? Wat bedoel je? Een sleutelgat waardoor een straal van het licht naar buiten kan komen? Het komt misschien naar buiten zonder dat jij het ziet! Het komt naar buiten. Maar dat is dan weer een ander probleem: je moet je ogen open hebben. Je moet leren je ogen te openen en te kijken.

Pasgeboren kinderen zien niet, ook pasgeboren diertjes zien niet – pasgeboren poesjes zien niet. Het duurt enkele uren of dagen voor ze zien, maar eerst zien ze niet.

Je moet leren zien. (E56, 166-67)

Sri Aurobindo schrijft hier: 'Binnenin moet een psychisch vuur worden aangestoken waarin alles wordt geworpen, gewikkeld in de goddelijke naam.' Brandt het psychische vuur dan niet altijd?

Het brandt niet altijd.

Hoe kun je het dan aansteken?

Door aspiratie. Door de wil tot vooruitgang, door het streven naar perfectie.

Het is vooral de wil tot vooruitgang en tot zuivering van zichzelf die het vuur doet branden. De wil tot vooruitgang. Als mensen met een sterke wil zich tot de spirituele vooruitgang en zuivering keren, dan ontsteken ze vanzelf dat vuur in hen. En als men elke tekortkoming die men wil rechtzetten of elke vooruitgang die men wil maken aan dat vuur toevertrouwt, dan brandt het met een nog grotere intensiteit. Dit is geen beeldspraak, het is een feit in het subtiel-fysieke. In het subtiel-fysieke kun je de warmte van de vlam voelen, je kunt er het licht van de vlam zien. En is er iets in je natuur dat je verhindert vooruit te gaan en je vertrouwt het aan dat vuur toe, dan brandt het met een hoger oploaiende vlam. (E56, 289)

Er is iets wat ik altijd gezegd heb, maar dat men altijd verkeerd begrepen heeft, namelijk de noodzaak van nederigheid. Men hoort het verkeerd, men begrijpt het verkeerd en men gebruikt het verkeerd. Wees nederig als je het op de juiste manier kunt zijn; wees het vooral niet op de verkeerde manier, want daar kom je nergens mee. Zoveel is zeker dat als je dat onkruid van de verwaandheid in je kunt uitroeien, je iets bereikt zult hebben. Maar jullie hebben er geen idee van hoe moeilijk het is!

Men kan niets goeds doen, men kan geen enkel goed idee hebben, men kan geen enkele positieve wezensuiting hebben, men kan geen stap vooruitgaan zonder zich innerlijk op te blazen (en het niet eens te beseffen) met een zelfvoldoening boordevol verwaandheid. En men moet daar dan met een hamer op los gaan om het stuk te kunnen breken. En dan blijven er nog de resten, en die resten beginnen weer wortel te schieten. Je moet je hele leven blijven werken en nooit vergeten te werken om dat onkruid te verdelgen. Telkens schiet het weer op, maar zo geniepig dat je lange tijd meent dat het er niet meer is, dat je je heel nederig voelt en bij jezelf denkt: ik ben het niet die [een bepaald iets] gedaan heeft, ik voel dat het de Godheid is. Ik ben immers niets als Hij er niet is – en het volgend ogenblik ben je weer zó zelfvoldaan, alleen al omdat je dat gedacht hebt!

Wat is de juiste manier en wat is de verkeerde manier van nederig zijn?

Dat is eenvoudig. Zeg je tegen mensen dat ze nederig moeten zijn dan denken ze meteen dat dat tegenover anderen is, maar dat soort nederigheid is verkeerd. De ware nederigheid is die tegenover de Godheid, namelijk het duidelijke, nauwkeurige, authentieke gevoel dat men niets is, niets kan en niets begrijpt zonder de Godheid, dat zelfs als men een uitzonderlijk intelligente en begaafde persoon is, men niets is in vergelijking met het goddelijk bewustzijn. Dat gevoel

moet men altijd behouden, want dan heeft men altijd de ware houding van ontvankelijkheid, van nederige ontvankelijkheid, die tegenover de Godheid geen persoonlijke pretentie stelt. (E53, 50-51)

*Moeder, er is een bloem die je 'het scheppend Woord' hebt genoemd.*⁸⁴ *Wat betekent dat voor iets?*

Het is het Woord dat scheidt. Er zijn allerlei oude tradities – oude hindoe-tradities, oude Chaldeeuwse tradities – waarin de Godheid in zijn vorm als Schepper, in zijn aspect als Schepper, een Woord uitspreekt dat de macht heeft om te scheppen. Het is de origine van de *mantra*. Een mantra is een woord dat uitgesproken wordt met een scheppende macht. Je doet een aanroeping en je ontvangt een antwoord op die aanroeping, of je bidt een gebed en je gebed wordt verhoord.⁸⁵ Dat is het Woord – en het is niet alleen in de betekenis, het is in de klank dat zich het scheppend vermogen bevindt. [Het Woord] is de origine van de mantra.

In de Indiase mythologie is het Brahma die de scheppende god is, en ik geloof dat we juist zijn macht door die bloem, 'het scheppend Woord', hebben gesymboliseerd. Ben je daar in contact mee, dan hebben de woorden die je uitspreekt een macht tot evocatie, of tot schepping, tot vorming, of tot transformatie. Klank heeft altijd een macht, veel meer dan mensen denken. Het kan een macht ten goede of ten kwade zijn. Hij verwekt vibraties die een onloochenbare uitwerking hebben. Het zit hem niet zozeer in de betekenis van de woorden als wel in hun klank, al heeft ook de idee erachter haar eigen macht, maar dan in haar eigen domein. De klank, daarentegen, heeft een macht in de materiële wereld.

Ik meen jullie dat al eens uitgelegd te hebben. Ik heb jullie toen gezegd dat men de woorden die men anders zomaar uitspreekt, zonder erbij na te denken en zonder er belang aan te hechten, kan aanwenden om veel goed te doen. Ik denk dat ik het toen over het 'goedendag' heb gehad, is het niet? Ontmoeten de mensen iemand

en ze zeggen 'goedendag', dan doen ze dat werktuiglijk, zonder erbij na te denken. Leg je daar echter een wil in, een aspiratie om inderdaad iemand toe te wensen dat zijn dag goed zou zijn, dan is dat een manier van goedendag zeggen die een veel groter effect heeft. Het heeft ook veel meer effect dan te denken wanneer je iemand ontmoet: ik hoop dat zijn dag goed zal zijn, zonder dat met zoveel woorden te zeggen. Je maakt dat veel materiëler en doeltreffender wanneer je, met die hoop in gedachten, hem hardop toewenst dat zijn dag goed moge zijn.

Het is trouwens precies hetzelfde met vervloekingen, of wanneer je in woede ontsteekt en boze dingen zegt tegen mensen. Dat kan hun evenveel pijn doen – méér soms – als wanneer je hen een klap in het gezicht zou geven. Bij erg gevoelige mensen kan dat bijvoorbeeld maagstoornissen teweegbrengen, of het kan hun hartkloppingen bezorgen. Want je legt daar een kwade kracht in met een vermogen tot destructie.

Het is niet zonder belang wat je zegt. Dat hangt natuurlijk in grote mate van ieders innerlijk vermogen af. Mensen zonder kracht en zonder bewustzijn hebben geen groot innerlijk vermogen, tenzij ze materiële middelen gebruiken. Maar als je sterk bent, vooral als je een krachtig vitale hebt, moet je grote controle uitoefenen over wat je zegt, anders kun je veel kwaad aanrichten zonder het te willen, zonder het zelfs te beseffen, uit onwetendheid. (E55, 395-97)

Zijn ascetische middelen niet soms nuttig voor je zelfbeheersing?

Nee, je bereikt er niets mee. Ze geven je alleen maar de illusie dat je vooruit bent gegaan, maar je bereikt er niets mee. Het bewijs is dat als je je ascetische middelen niet langer toepast, de moeilijkheden nog erger zijn dan tevoren; ze komen nog veel sterker aanzetten.

Het hangt af van wat je ascetische middelen noemt. Gaat het erom de bevrediging van je begeerten niet op te volgen, dan is dat geen ascetisme maar gezond verstand. Ascetisme is iets anders.

Ascetische middelen zijn bijvoorbeeld herhaald vasten of zichzelf dwingen grote koude te verduren. In feite komt het er zowat op neer dat je je lichaam foltert, en het resultaat daarvan is alleen maar geestelijke hoogmoed, niets anders. Je beheerst er niets door. En het is veel gemakkelijker [dan de ware zelfbeheersing]. De mensen doen het omdat het zo gemakkelijk is, omdat het simpel is. En wanneer de hoogmoed erdoor gevoed wordt, wanneer men erdoor een hoge borst kan opzetten, dan wordt het zéér gemakkelijk. Men gaat groot vertoon maken van zijn ascetische deugden en zichzelf beschouwen als een zeer belangrijk personage – en daardoor wordt men in staat gesteld heel wat te verdragen. Het is veel moeilijker rustig, op een bezadigde manier zijn aandriften te beheersen en te voorkomen dat ze zich zouden uitleven – véél moeilijker – zonder een beroep te doen op ascetische middelen. Het is veel moeilijker niet gehecht te zijn aan de dingen die men bezit dan niets te bezitten. Dat is al eeuwen erkend. Het vergt een veel grotere deugd niet gehecht te zijn aan de dingen die men bezit dan geen bezittingen te hebben of zijn bezittingen tot een strikt minimum te beperken. Het is veel moeilijker. Het is een veel hogere graad van morele waarde. Gewoon de houding: komt iets naar je toe, dan aanvaard je het, je gebruikt het; gaat het om de een of andere reden weer weg, dan laat je het gaan zonder spijt. Het niet weigeren wanneer het komt, het weten te gebruiken, en geen spijt hebben wanneer het weer weggaat.

Zelfs als het gebreken zijn die naar je toekomen?

Het gaat hier nu niet over gebreken, ik heb het over materiële zaken. Gebreken zijn geen dingen die op je toekomen, het zijn dingen die je in je draagt. Ik heb het over materiële zaken. Ik heb het immers over het ascetisme, nietwaar?

Het ascetisme is een materiële discipline. Ik geloof niet dat de gebreken van buiten komen, we hebben er al genoeg in ons om ze

niet elders te hoeven halen. Eigenlijk is het zo dat als we ze niet in onszelf droegen, we ze ook niet bij anderen zouden kunnen opmerken. Het is omdat we de kiem van dat alles in onszelf dragen, dat we ermee te maken krijgen. Wanneer beweerd wordt dat de grote golven van hartstocht door de mensen heen passeren, dat ze niet in henzelf verwekt worden maar dat ze door hen heen gaan, dan is dat de waarheid. Als er echter iemand helemaal vrij was van elke mogelijkheid tot hartstocht, dan zouden die hartstochten eeuwenlang door hem heen mogen gaan, hij zou ze niet eens voelen. Hij zou ze wel kunnen waarnemen, hij zou ze door zich heen kunnen zien gaan, maar dat zou zijn zoals je wolken door de lucht ziet trekken en hij zou helemaal niets aanvoelen. Zijn er vibraties die reacties binnenin je veroorzaken, dan betekent het dat die vibraties in jezelf aanwezig zijn, anders zou geen enkele vibratie bij je kunnen binnenkomen.

Er zijn daar trouwens voorbeelden van. Neem bijvoorbeeld een menigte die door paniek is aangegrepen, dan is het altijd mogelijk dat zich daar één persoon of een paar personen in bevinden die zich afschermen voor die paniek, die er niet door geraakt worden, die zich erbuiten houden, en zij kunnen dan de situatie redden. Het is meer dan eens gebeurd. Wat een beweging, een vibratie, een krachtenstroom besmettelijk maakt, is het feit dat er [in de betrokken persoon] een grond voor besmetting aanwezig is. (E54, 487-88)

Meditatie

Het aantal uren dat je in meditatie hebt doorgebracht is geen aanwijzing van spirituele vooruitgang. Wanneer je geen inspanning meer hoeft te doen om te mediteren, dán heb je werkelijk vooruitgang geboekt.

Er komt een ogenblik [in de praktijk van yoga] dat men een inspanning moet doen om een eind te maken aan de meditatie; het wordt dan moeilijk niét te mediteren, niét aan de Godheid te denken

en weer in het gewone bewustzijn af te dalen. Je kunt er zeker van zijn waarlijk vooruit te zijn gegaan wanneer de concentratie op de Godheid een behoefte is geworden in je leven, wanneer je niet meer zonder kunt, wanneer ze de hele dag vanzelf blijft doorgaan waar je ook mee bezig mag zijn, of je nu gaat neersitten om te mediteren of dat je bezig bent met de alledaagse dingen zoals je werk. Wat van je gevraagd wordt, is bewust te zijn. Slechts één ding is noodzakelijk: dat je je ononderbroken van de Godheid bewust bent [...] Wat wij nastreven is geen discipline om te mediteren als zodanig. Wij willen op de Godheid geconcentreerd blijven bij alles wat we doen, altijd, in al onze handelingen, al onze wezensuitingen. Aan sommigen hier wordt gezegd dat het beter zou zijn als ze zouden mediteren, maar van anderen wordt het nooit gevraagd. Toch moet men niet denken dat deze laatsten niet vooruitgaan. Ook zij volgen een discipline, maar van een ander soort. Werken, de dingen doen in devotie en met een innerlijke consecratie is óók een spirituele discipline. Het uiteindelijk doel is een constante vereniging met de Godheid, niet alleen in meditatie maar ook in alle omstandigheden van het actieve leven.

Er zijn er die, wanneer ze gaan neersitten om te mediteren, in een toestand overgaan die ze bijzonder interessant en genietbaar vinden. Ze blijven in die toestand, zelfvoldaan, en vergeten de wereld. Worden ze echter in hun meditatie gestoord, dan worden ze woedend en gaan ze tekeer omdat hun meditatie onderbroken werd. Dit is stellig geen teken van zelfdiscipline of van spirituele vooruitgang. Anderen, die een actief leven leiden, schijnen te denken dat een meditatie op gezette tijden als het ware een schuld is die ze aan de Godheid moeten betalen; ze zijn net als degenen die eenmaal per week naar de kerk gaan en denken dat ze daardoor alles aan de Godheid geven wat Hem toekomt.

Moet je een inspanning leveren om in meditatie te gaan, dan ben je er bij lange nog niet aan toe een spiritueel leven te leiden. Moet je

integendeel een inspanning doen om uit je meditatie te komen, dan kan dat een aanwijzing zijn dat je je in het spirituele leven bevindt. (E29, 25-26)

Meditatie is enkel en alleen een mentale activiteit; ze heeft alleen te maken met het mentale wezen. Men kan zich in de meditatie concentreren, maar dat is een mentale concentratie. Men kan aldus een stilte verkrijgen, maar dat is alleen maar een mentale stilte, en de andere delen van het wezen worden aan banden gelegd opdat ze de meditatie niet zouden storen. Je kunt twintig uur per dag in meditatie doorbrengen en de vier overblijvende uren toch een doodgewoon mens blijven, omdat alleen het mentale daarmee bezig is geweest en ondertussen op de rest van het wezen – op het vitale en het fysieke – pressie werd uitgeoefend om het koest te houden. In meditatie wordt niets direct voor de andere wezensdelen gedaan. Zeker, de meditatie kan er een indirecte uitwerking op hebben, maar...

Ik heb in mijn leven mensen gekend met een merkwaardig vermogen om te mediteren; buiten hun meditatie waren ze echter doodgewone mensen, soms zelfs moeilijke karakters die woedend werden wanneer hun meditatie verstoord werd, omdat ze alleen geleerd hadden hun mentale te beheersen, niet de rest van hun wezen.

Concentratie is een meer actieve toestand. Men kan zich mentaal, vitaal, psychisch en fysiek concentreren, en men kan zich integraal concentreren. Concentratie, of het vermogen om zich op één punt te richten, is moeilijker dan meditatie. Men kan een deel van zijn wezen of van zijn bewustzijn verzamelen, of men kan het hele bewustzijn of zelfs fragmenten van het bewustzijn verzamelen, waarmee ik bedoel dat de concentratie partieel, totaal of integraal kan zijn. In elk van die gevallen zal het resultaat verschillen. (E50-51, 10)

Sommigen denken dat hét teken van spiritueel leven het vermogen is om ergens in een hoekje te gaan zitten en te mediteren. Dat is een erg verbreide opinie. Ik wil niet al te streng oordelen, maar ik denk dat de meesten die opscheppen over hun vermogen tot meditatie niet één minuut in een heel uur mediteren. Zij die werkelijk mediteren, beroemen zich daar nooit op, want voor hen is het iets volkomen natuurlijks. Wanneer het iets natuurlijks en zonder glorie geworden is, dan kun je beginnen te denken dat je vooruitgang aan het maken bent. Je mag ervan verzekerd zijn dat degenen die erover praten en menen dat ze erdoor boven de rest van de mensen uitsteken, het grootste deel van de tijd in een toestand van complete inertie verkeren.

Mediteren is heel erg moeilijk. En er zijn allerlei soorten meditaties. Men kan een bepaalde gedachte nemen en die volgen om het ene of andere resultaat te bereiken; dat is dan een actieve meditatie. Degenen die een probleem willen oplossen of die iets willen schrijven mediteren op die manier zonder te beseffen dat ze aan meditatie doen. Anderen gaan neerzitten en proberen zich op iets te concentreren zonder een bepaalde gedachte te volgen; ze concentreren zich gewoon op een punt om hun vermogen tot concentratie te intensiveren. Dan gebeurt wat doorgaans gebeurt wanneer men zich op een punt concentreert: slaagt men erin zijn vermogen tot concentratie voldoende te verzamelen, hetzij op een mentaal punt, hetzij op een vitaal of fysiek punt, dan breekt men daar op een bepaald ogenblik doorheen en komt men uit in een ander bewustzijn. Nog anderen proberen alle bewegingen, alle gedachten, alle reflexen, alle reacties uit hun hoofd te verdrijven en een ware, stille rust te bereiken. Dit is buitengewoon moeilijk. Er zijn er die het vijftientig jaar lang geprobeerd hebben en die er niet in geslaagd zijn, want het is zoiets als een stier bij de horens vatten. Er is een ander soort meditatie dat erin bestaat zo rustig mogelijk te blijven, maar zonder te proberen het denken helemaal stil te leggen.

Er zijn immers gedachten die van louter werktuiglijke aard zijn en als je die tot rust wilt brengen, heb je daar jaren voor nodig en ben je op de koop toe niet zeker van het resultaat. In plaats daarvan verzamel je je hele bewustzijn en je blijft zo rustig en vredig mogelijk, je scheidt een afstand van de uiterlijke dingen als had je er niet de minste belangstelling meer voor. Dan wakker je ineens de vlam van de aspiratie aan en gooi je er alles in wat zich nog aandient opdat die vlam steeds hoger zou oplaaien, hoger en hoger. Je vereenzelvig je ermee en stijgt tot het hoogste punt van je bewustzijn en van je aspiratie, waarbij je aan niets anders meer denkt. Dat is niets dan een aspiratie die steeds hoger stijgt, zonder dat daarbij ook maar een ogenblik aan het resultaat wordt gedacht of aan wat zich zou kunnen voordoen. Je mag vooral niet verlangen dat er iets zou gebeuren; er mag alleen maar de vreugde van de aspiratie zijn die hoger stijgt, steeds hoger, die blijft stijgen en daarbij steeds intenser wordt in een niet aflatende concentratie. Als je dat doet, bereik je het toppunt van je mogelijkheden. Die mogelijkheden kunnen naargelang de persoon erg verschillend zijn, maar alle inspanningen om je gedachten het zwijgen op te leggen, om achter de oppervlakkige schijn door te dringen, om een kracht op te roepen die antwoord geeft, om een antwoord te ontvangen op je vragen, al die inspanningen verzwinden dan als een irreëel waas. En als je erin slaagt bewust in die vlam te leven, in de zuil van die steeds hoger stijgende aspiratie, dan zul je zien dat, als je geen onmiddellijk resultaat hebt verkregen, er na verloop van enige tijd toch iets gebeurt. (E50-51, 115-17)

Indien je, terwijl je doet wat je te doen hebt – wat voor bezigheid het ook is –, indien je dat doet en je ziet erop toe dat je ondertussen de Godheid niet vergeet, dat je Hem alles opoffert wat je doet, en dat je probeert je zodanig aan Hem te geven dat Hij al je reacties kan veranderen – om er iets stralends en genereus van te maken in plaats dat ze egoïstisch zouden blijven, bekrompen, dwaas en

onwetend –, dan zul je vooruitgang hebben geboekt. En niet enkel zul je zelf vooruitgang hebben geboekt, je zult ook bijgedragen hebben tot de algemene vooruitgang.

Ik heb nooit gezien dat personen die alles verlaten hebben om in een min of meer lege contemplatie te gaan zitten – want dat is inderdaad min of meer leeg –, ik heb nooit gezien dat die vooruitgingen, of hun vooruitgang was erg gering. Ik heb daarentegen personen gezien die er geen aanspraak op maakten yoga te doen, die alleen maar begeesterd waren door de gedachte van de transformatie van de aarde en van de neerdaling van de Godheid in de wereld, maar die er hun bescheiden bijdrage aan leverden met geestdrift in hun hart en die zich daar helemaal aan overgaven, onvoorwaardelijk, zonder het egoïstische idee van een persoonlijk heil – die heb ik op magnifieke wijze vooruitgang zien maken, werkelijk op magnifieke wijze. Ze waren soms bewonderenswaardig.

Ik heb ook sanyasins⁸⁶ gezien, mensen die in kloosters leefden, mensen die voorgaven yogi's te zijn, en ik zou niet één van de vorigen geven voor tien van deze laatsten – en ik zeg dat wel degelijk vanuit het standpunt van de transformatie van de aarde en van de ontwikkeling van de wereld, kortom van wat ons doel is, namelijk te proberen dat de wereld niet langer zou zijn wat ze is en dat ze werkelijk het instrument zou mogen worden van de goddelijke wil, toegerust met het goddelijk bewustzijn. Het is niet door de wereld te ontvluchten dat je haar zult veranderen. Het is door ervoor te werken, onopvallend, nederig, maar met een vlam in het hart, met iets wat daar brandt als een offerande.

Meditatie dient dus tot niets?

Inderdaad, en in de mate dat ze nodig is, zal ze spontaan bij je opkomen. Je zult ineens worden aangegrepen door iets wat je bewegingloos maakt, dat je concentreert in de visie van een idee of

van een psychologische toestand. Het overweldigt je. Je moet je er niet tegen verzetten. Dán maak je de nodige vooruitgang. Dan zie je iets nieuws, begrijp je iets nieuws – en het volgend ogenblik ga je weer aan het werk met wat je binnenin gewonnen hebt, maar zonder daar blijk van te geven. Wie ik het meeste vrees zijn degenen die zich zo uitzonderlijk achten omdat ze gaan zitten mediteren. Die zijn het gevaarlijkst, want ze worden zo verwaand en zo zelfvoldaan dat ze alle wegen om vooruit te gaan versperren. (E53, 49-50)

Wat verstaat Sri Aurobindo onder een dynamische meditatie?

Het is een meditatie die je wezen kan transformeren. Het is een meditatie die maakt dat je vooruitgaat, in tegenstelling tot de statische meditatie die bewegingloos en betrekkelijk inert is, en die niets aan je bewustzijn noch aan je zijnswijze verandert. Een dynamische meditatie is een transformerende meditatie.

In het algemeen hebben de mensen geen dynamische meditatie. Wanneer ze mediteren – toch minstens wat ze mediteren noemen – gaan ze over in een soort bewegingloosheid waarin niets gebeurt, en aan het eind van hun meditatie zijn ze net als aan het begin, zonder enige verandering in hun wezen of in hun bewustzijn. Ze zouden eeuwigheden kunnen mediteren zonder dat het iets aan het heelal of aan henzelf verandert. Het is daarom dat Sri Aurobindo het over dynamische meditatie heeft, die net het tegenovergestelde is. Het is een transformerende meditatie.

Hoe doe je dat? Is de manier van aanpak anders?

Naar ik meen is het de aspiratie die anders moet zijn, de innerlijke houding. ‘Manier’, wat bedoel je met ‘manier’? Hoe je gaat zitten? Nee? De innerlijke manier?

Ja.

Maar die is bij iedereen verschillend! Ik denk dat weten waarom je mediteert het belangrijkste is. Dat is wat mediteren zijn kwaliteit

geeft, dat maakt dat je meditatie tot de ene soort dan wel de andere behoort.

Je kunt mediteren om je voor de goddelijke kracht te openen; je kunt mediteren om buiten het gewone bewustzijn te komen; je kunt mediteren om de diepten van je wezen te betreden; je kunt mediteren om te leren je integraal te geven – je kunt om allerlei redenen mediteren. Je kunt mediteren om over te gaan in de vrede en kalme en stilte. Dat is wat mensen doorgaans doen zonder dat het hun al te best lukt. Maar je kunt ook mediteren om de transformerende kracht te ontvangen, om de punten te ontdekken die getransformeerd moeten worden, om je pad van vooruitgang uit te tekenen. En je kunt ook om heel erg praktische redenen mediteren, bijvoorbeeld wanneer je een probleem te ontwarren hebt of wanneer je een oplossing voor iets moet vinden, of wanneer je hulp verlangt om het een of ander te doen – je kunt ook daarvoor mediteren.

Ik denk dat iedereen zijn eigen meditatiewijze heeft. Als je echter wilt dat je meditatie dynamisch is, dan moet je een aspiratie tot vooruitgang hebben, en meditatie moet dan dienen om die aspiratie tot vooruitgang te verwerklijken. Dan wordt dat dynamisch. (E56, 103-105)

Ik begin te mediteren en te bidden met grote vurigheid en hartstocht, mijn aspiratie is intens en mijn gebed vol devotie. Maar dan, na zekere tijd – soms kort, soms lang – wordt mijn aspiratie mechanisch en bestaat mijn gebed alleen nog maar uit woorden. Wat moet ik doen?

Dat is geen individueel geval, het is zeer algemeen. Ik heb al verscheidene keren gezegd, maar terloops, dat degenen die elke dag doen alsof ze urenlang mediteren en anderen die hun dag doorbrengen met bidden, dat ze dat driekwart van de tijd volkomen werktuiglijk doen, ik ben er zeker van. Anders gezegd, dat verliest

alle oprechtheid. Want de menselijke natuur is daarvoor niet gemaakt en het menselijk mentale is niet zo gebouwd.

Om zich te concentreren en te mediteren moet men een inspanning tot concentratie doen die ik 'mentale gymnastiek' zou kunnen noemen. Men moet werkelijk een inspanning doen vergelijkbaar met die van de spieren om bijvoorbeeld een gewicht op te heffen, als men wil dat de concentratie oprecht zou zijn en niet artificieel.

Hetzelfde geldt wat de drang om te bidden betreft: er wordt ineens een vlam ontstoken, je ervaart een enthousiaste opwelling, een grote vurigheid, en je drukt dat uit in woorden die, om waarachtig te zijn, oprecht moeten zijn. Dat moet recht uit het hart komen, met een grote vurigheid, zonder door het hoofd te passeren. Dat is een gebed. Komen de woorden lukraak in je hoofd op, dan is het geen gebed.

Die vlam dooft na een poosje uit als je haar niet voedt. Ontspan je je spieren niet, laat je ze na wat geoefend te hebben niet even rusten, dan verliezen ze het vermogen om zich te spannen. Het is dus volkomen natuurlijk en zelfs onontbeerlijk dat aan de inspanning na verloop van tijd een einde komt. Het spreekt vanzelf dat degene die gewend is aan gewichtheffen te doen het veel langer zal uithouden dan iemand die het nooit gedaan heeft. Wat mediteren betreft, is dat exact hetzelfde: iemand die gewend is zich te concentreren kan het veel langer dan iemand die het niet gewend is. Maar bij allen komt er een moment dat ze zich moeten ontspannen, dat ze moeten rusten voordat ze weer door kunnen gaan. Wanneer de inspanning dus na enkele minuten of na enkele uren werktuiglijk wordt, betekent dat dat je je moet ontspannen en dat het hoegenaamd niet langer nodig is nog te doen alsof je mediteert. Je kunt dan beter iets doen dat van praktisch nut is.

Is het je niet mogelijk de gevolgen van de mentale inspanning te neutraliseren, bijvoorbeeld door wat lichaams oefening te doen, dan kun je misschien wat lezen of proberen op te schrijven wat je hebt

beleefd, om je gedachten vast te leggen. Dat brengt dan de nodige ontspanning met zich mee. Maar de duur van de meditatie is slechts van relatief belang; de duur geeft gewoon de mate aan van je gewoonte om dat soort activiteit te beoefenen. Hij kan vanzelfsprekend aanzienlijk vermeerderd worden, maar er zijn altijd grenzen, en als je je grens bereikt, moet je ermee stoppen, dat is alles. Dat is dan geen kwestie van onoprechtheid maar van een limiet van je mogelijkheden.

Het is wél onoprechtheid als je voorgeeft te mediteren terwijl je het niet langer doet, of als je bidt zoals zovelen die naar tempel of kerk gaan, die deelnemen aan ceremoniën en dezelfde gebeden steeds maar herhalen zoals je een van buiten geleerd lesje opzegt. Dat is dan niet langer een gebed of een meditatie, maar een werktuiglijke gewoonte. Het is niet interessant. (E56, 260-62)

[77.](#) Dit is een zin van Sri Aurobindo uit zijn boek *The Synthesis of Yoga*.

[78.](#) De Moeder, net als Sri Aurobindo, heeft yoga, en meer bepaald hun integrale yoga, vaak met een ontdekkingstocht in een maagdelijk oerwoud vergeleken.

[79.](#) Sri Aurobindo, *The Synthesis of Yoga*, blz. 128.

[80.](#) De Moeder gebruikt hier het Franse woord *soumission* als vertaling van het Engelse woord *surrender*, dat een sleutelwoord is in de yoga van Sri Aurobindo en van haarzelf. *Surrender* kan misschien het best vertaald worden door 'overgave' of 'zelfovergave'.

[81.](#) 'Ma' is in de meeste Indiase talen, net als in de westerse, een woord of een aanspreking voor 'moeder'.

[82.](#) De *Entretiens* uit 1929.

[83.](#) In de ziel.

[84.](#) De Moeder heeft betekenisvolle namen gegeven aan de meeste bloemen die in Zuid-India gevonden worden, zich baserend op de ware aard van hun wezen, op hun directe vibratie. Achteraf is gebleken dat veel van die namen overeenstemmen met de betekenis die in India aan de bloemen en planten is gegeven sinds de tijd van de rishi's, tegenwoordig nog ten dele voortlevend o.a. in de ayurvedische geneeskunde.

[85.](#) Bedoeld is dat een aanroeping of een gebed dat wordt verricht door middel van een met kracht geladen, levende mantra de macht heeft om een direct antwoord te verkrijgen.

[86.](#) Indiase bedelmonniken.

18. De integrale yoga

Geeft men zich volledig over aan de Godheid, dan is Hij het die de yoga doet.[87](#)

De Moeder

Op het pad van integrale yoga moet het integrale leven tot in het kleinste detail getransformeerd, vergoddelijkt worden. In die onderneming is niets onbeduidend of onbelangrijk. U kunt niet zeggen: 'Wanneer ik mediteer, wijsgerige teksten lees of luister naar gesprekken als dit, blijf ik in een toestand van aspiratie naar het licht en van ontvankelijkheid voor het licht, maar wanneer ik even de stad inga of mijn vrienden ontmoet kan ik me permitteren dat allemaal te vergeten.' Blijft u in zo'n houding vastzitten, dan zult u nooit tot de transformatie reiken en nooit de ware vereniging [met de Godheid] hebben; in het beste geval zult u alleen maar af en toe een glimp van het hogere leven kunnen opvangen. U zult misschien bepaalde ervaringen kunnen hebben, bepaalde verwezenlijkingen in uw innerlijke bewustzijn gedurende uw meditatie, maar uw lichaam en uw uiterlijke leven zullen ongewijzigd blijven.

Een innerlijke verlichting die geen rekening houdt met het lichaam of met het uiterlijke leven is van weinig nut, want ze laat de wereld zoals die is. Dat is juist wat tot nu toe altijd is gebeurd. Zelfs degenen met een zeer grote en machtige realisatie zijn buiten de wereld gaan leven om in hun innerlijke rust en vrede niet gestoord te worden; de wereld werd aan zichzelf overgelaten, en de ellende, de dwaasheid, de dood en de onwetendheid behielden hun onaangevochten soevereiniteit in het vlak van het materiële bestaan. Voor degenen die zich aldus terugtrekken is het misschien erg aangenaam van alle zorgen verlost te zijn, de moeilijkheden de rug toe te keren en voor zichzelf ergens anders een staat van

gelukzaligheid te vinden, maar ze laten het leven en de wereld ongetransformeerd. Ook hun eigen uiterlijke bewustzijn blijft onveranderd, en hun lichaam is minder geregenereerd dan ooit. Keren ze terug in de wereld van alledag, dan zijn ze doorgaans minder dan de gewone mensen doordat ze de beheersing over de materiële dingen verloren hebben, en bovendien is de kans groot dat hun manier van zich in het leven te gedragen onsamenhangend en onvermogen is, ten prooi aan elke toevallige kracht.

Een ideaal van dat soort kan goed zijn voor degenen die ertoe worden aangetrokken, maar het is onze yoga niet. Wij willen immers de goddelijke verovering van deze wereld en van alles wat erin vervat is, wij willen de verwezenlijking van de Godheid hier, op aarde. Maar als we willen dat de Godheid hier regeert, moeten we hem alles geven wat we bezitten, wat we zijn, wat we doen. Het is dan uitgesloten te denken dat er dingen zijn die geen belang hebben of dat het uiterlijk leven met al zijn eisen geen deel uitmaakt van het goddelijk leven. Als we dat zouden denken, zouden we voor altijd pas op de plaats maken zonder ooit vooruit te gaan, zou de materiële wereld nooit worden veroverd en zou niets duurzaam kunnen worden verricht. (E29, 29-30)

Wij willen een integrale transformatie, met inbegrip van de transformatie van het lichaam en van al zijn activiteiten. Toen men het vroeger over transformatie had, bedoelde men uitsluitend de transformatie van het innerlijke bewustzijn. Men probeerde in zich het diepere bewustzijn te vinden, en men verwierp het lichaam samen met zijn activiteiten als een last en een overtolligheid, om zich alleen maar met de innerlijke ontwikkeling bezig te houden. Sri Aurobindo heeft verklaard dat dat niet voldoende is; de waarheid wil dat ook de materiële wereld aan de transformatie deelheeft en een uitdrukking wordt van de fundamentele waarheid. Zeg je dat echter tegen mensen, dan zijn er velen die gaan denken dat het mogelijk is het lichaam en zijn activiteiten te transformeren zonder zich ook

maar in het minst te bekommeren om wat er in hun binnenste omgaat, en dat is natuurlijk niet juist. Voordat je het werk van de fysieke transformatie aanvat, dat het moeilijkste van alle werken is, moet je innerlijke bewustzijn eerst stevig in de waarheid gegrond zijn, zodat die transformatie de hoogst mogelijke uitdrukking van de waarheid wordt – ‘hoogst mogelijk’ voor deze keer dan.⁸⁸ Het uitgangspunt van die transformatie is ontvankelijkheid. Ze is de onontbeerlijke voorwaarde om de transformatie te kunnen verwezenlijken. Daarna komt de verandering van het bewustzijn. Men heeft die bewustzijnsverandering en de voorbereiding ervan vaak vergeleken met de vorming van het kuikentje in het ei: tot het allerlaatste ogenblik blijft het ei ogenschijnlijk zoals het is; het lijkt niet te veranderen, en het is pas wanneer het kuikentje helemaal gevormd is dat het zelf met zijn snaveltje een gat in de schaal maakt en uitbreekt. Op het ogenblik van de bewustzijnsverandering gebeurt iets dergelijks. Lange tijd heb je de indruk dat er niets aan de hand is, dat je bewustzijn net als gewoonlijk is, en als je een intense aspiratie hebt, voel je zelfs een weerstand alsof je tegen een muur moest aanduwen die het maar niet wil begeven. Ben je echter innerlijk klaar, dan is op een gegeven ogenblik een laatste inspanning, één pik met de snavel voldoende: de schaal breekt en je komt in een ander bewustzijn terecht.

Ik heb eens gezegd dat dat ‘een ommekeer van de fundamentele verhoudingen’ is, en daarmee bedoelde ik een totale ommekeer van het bewustzijn, vergelijkbaar met wat gebeurt wanneer licht door een prisma gaat. Je zou ook kunnen zeggen dat het is alsof een bal binnenstebuiten wordt gekeerd, wat slechts mogelijk is in een vierde dimensie. Je verlaat het gewone driedimensionale bewustzijn om in het hogere bewustzijn van een vierde dimensie over te gaan – en in een oneindig aantal dimensies. Dat is het onontbeerlijke uitgangspunt. Als jullie bewustzijn niet van dimensie verandert, zal

het blijven zoals het nu is, met zijn oppervlakkige kijk op de dingen; alle diepten blijven dan buiten jullie bereik [...]

Na die innerlijke doorbraak en de vereenzelviging met de goddelijke tegenwoordigheid in het psychische centrum, zie je de dingen van binnen naar buiten: wat zich aan de buitenkant bevindt wordt dan een min of meer vervormde expressie van wat je aan de binnenkant ziet. Je bent je dan bewust van het innerlijk bestaan van schepselen, en hun vorm en uiterlijke bestaanswijze zijn niet meer dan een min of meer vertekende veruiterlijking van hun innerlijke werkelijkheid. Het is om die reden dat ik zei dat de fundamentele verhoudingen een totale ommekeer ondergaan. In plaats van zich buiten de dingen te bevinden en de wereld te zien als iets wat buiten jezelf bestaat, ben je in de dingen en zijn de uiterlijke vormen niet meer dan stuntelige veruiterlijkingen van wat innerlijk aanwezig is en voor jou de waarheid. (E50-51, 22-23 en 25)

Er is maar één werkelijkheid; alles wat is, is slechts een menigvuldige expressie van die éne werkelijkheid. Dus zijn alle manifestaties van de Godheid, alle vormen die Hij in de loop der tijden heeft aangenomen en alle namen die de mensen Hem hebben gegeven niet meer dan manifestaties, vormen en namen van die ene, allerenigste Godheid.

Omdat menselijke wezens erg beperkt zijn, valt het hun gewoonlijk lichter één bepaalde weg te volgen. Dat is echter maar een klein begin. Wil men de top bereiken, dan moet men de Godheid op eendere wijze kunnen vinden langs alle wegen en inzien dat dat een en dezelfde Godheid is, welke ook de vormen zijn waaronder Hij zich voordoet.

Dat is wat Sri Aurobindo jullie zegt: jullie kunnen slechts halt houden, jullie kunnen slechts voldaan zijn wanneer jullie op concrete wijze aanvoelen dat er maar één Godheid is, dat er maar één werkelijkheid is, en dat, wat ook de hoek is van waaruit jullie Hem

bekijken of jullie weg om Hem te ontmoeten, het altijd een en hetzelfde iets zal zijn dat jullie uiteindelijk bereiken.

Iemand die voldoende ontwikkeld is, voldoende veelzijdig om te kunnen volgen wat wij 'de integrale yoga' noemen, moet in staat zijn om op de Godheid af te gaan langs alle mogelijke wegen. Wil hij die wegen zelf niet gaan omdat het veel tijd vraagt – ook al kan men bij een bepaalde ontwikkelingsgraad in enkele dagen of uren een weg gaan waarvoor anders een heel leven nodig zou zijn –, als men niets voelt voor dat soort gymnastiek, dan moet men toch minstens een begrip hebben dat ruim genoeg is om te beseffen dat het in de grond allemaal een en hetzelfde iets is. Of je er nu deze of gene naam aan geeft, of helemaal geen naam, of verscheidene namen, het gaat altijd om hetzelfde iets, dat de allerenigste Godheid is die alles is.

[Tot een van de aanwezigen:] Begrijp je het niet? Het is slechts het menselijk mentale, het beperkte menselijke bewustzijn dat de dingen als verschillend ziet, en die verschillen leiden tot verwarring. Het is slechts door de verschillen dat je een onderscheid kunt maken tussen de dingen, maar die verschillen zijn te wijten aan de begoochelingen van het uiterlijke bewustzijn. Zodra je echt naar binnen bent gegaan, heb je het gevoel van een absolute identiteit en komen al die verschillen je belachelijk voor. (E55, 429-30)

Individu en collectiviteit

Is het individuele meesterschap over de begeerten voldoende, of is er een algemeen, collectief meesterschap nodig?

Goede vraag. Is het mogelijk een totale persoonlijke transformatie te verwezenlijken zonder dat daar op zijn minst iets in de collectiviteit aan beantwoordt? ... Het lijkt me niet mogelijk. Er is een zodanige wederkerige afhankelijkheid tussen het individu en de collectiviteit dat, als men tenminste niet doet wat de asceten gepredikt hebben,

namelijk de wereld vaarwel zeggen, eruit stappen, ze laten zoals ze is en als een egoïst zijn eigen hachje redden, daarbij het ware werk aan anderen overlatend ... als men dat niet doet ... En dan heb ik daar nog zo mijn twijfels over. Is het mogelijk een totale transformatie van zijn wezen te bewerkstelligen zolang de collectiviteit op zijn minst geen bepaalde graad van transformatie heeft bereikt? Ik denk het niet. De menselijke natuur zou dan blijven wat ze is. Men kan een grote verandering in het bewustzijn verwezenlijken, dat wel, men kan zijn bewustzijn helemaal zuiveren, maar de totale verovering, de materiële transformatie, hangt zeker grotendeels af van een bepaalde mate van vooruitgang in de collectiviteit.

De Boeddha heeft terecht gezegd dat zolang er nog een vibratie van begeerte in je aanwezig is, die vibratie zich in de wereld verspreidt en opgevangen wordt door allen die ervoor openstaan. Evenzo blijf je openstaan voor alle vibraties van begeerte die onophoudelijk in de wereld circuleren als je binnenin nog maar in het minst ontvankelijk bent voor een vibratie van begeerte. Daaruit heeft hij dan geconcludeerd: 'Zie dat u wegkomt uit die illusie. Maak er u helemaal uit los en u zult vrij zijn.' Ik vind dat nogal egoïstisch, maar kom, het was de enige mogelijkheid die hij zag.

Er is een andere handelwijze, en wel je in voldoende mate met de goddelijke macht vereenzelvigen om voortdurend en bewust te kunnen werken op alle vibraties die in de wereld circuleren. De ongewenste vibraties hebben dan geen uitwerking meer op je, maar jij hebt wel een uitwerking op die vibraties: in plaats dat een ongewenste vibratie tersluiks bij je binnenkomt en er haar schadelijk werk verricht, heb je haar meteen in de gaten en pak je haar aan zodra ze zich aandient, zodat ze getransformeerd de wereld weer ingaat om er haar nu weldoende invloed uit te oefenen en de anderen op hetzelfde soort realisatie voor te bereiden. Dat is wat Sri Aurobindo jullie voorstelt te doen, of duidelijker gezegd wat hij

verlangt dat jullie zouden doen, wat hij van ons verwacht dat we zullen doen: in plaats van ervandoor te gaan de macht verwerven die tot veroveren in staat is.

Let wel dat de dingen zo geregeld zijn dat, als er ook maar een sprankje ambitie overbleef in iemand die die macht voor zijn persoonlijke voldoening wil, hij haar nooit zou kunnen hebben; ze zou hem nooit ten deel vallen. De namaaksels ervan zoals we die in de vitale en fysieke wereld vinden, die zou hij kunnen hebben (en er zijn er velen die ze hebben), maar de ware macht, de macht die Sri Aurobindo 'supramentaal' noemt, zal niemand ooit kunnen manifesteren als hij niet absoluut vrij is van het egoïsme in al zijn vormen. Er is dus geen gevaar dat die macht in de verkeerde handen zal vallen. Ze zal zich nooit manifesteren behalve door middel van iemand die de perfectie van de complete innerlijke onthechting heeft bereikt.

Zoals ik jullie zei is dát wat Sri Aurobindo van ons verwacht. Jullie kunnen opwerpen dat het moeilijk is, maar we zijn hier niet om gemakkelijke dingen te doen, we zijn hier om moeilijke dingen te doen. (E50-51, 426-28)

Je hebt gezegd dat aan ieder individu een probleem gegeven is om op te lossen. Dus moet elke mens op aarde individueel leven, want als hij in gemeenschap leeft, krijgt hij ook de moeilijkheden van die gemeenschap te verwerken en niet langer alleen maar zijn eigen moeilijkheden.

Juist. Maar het is nu eenmaal zo dat de mens een sociaal dier is en dat hij instinctief aan groepsvorming doet. Het is eveneens de reden waarom degenen die vlug vooruit wilden en zich niet sterk genoeg voelden [om de gemeenschappelijke moeilijkheden aan te vatten] zich in de eenzaamheid terugtrokken. Het is de rechtvaardiging van de asceet die de eenzaamheid intrekt omdat hij zich van de wereld wil afzonderen. Maar ... Er is een 'maar': men kan dat alleen maar

fysiek doen, in zekere mate, tot een bepaald punt, men kan zich fysiek afzonderen, nooit helemaal. Men heeft bijvoorbeeld opgemerkt dat asceten die onder een boom in het woud gingen zitten al gauw interesse gingen betonen voor de dieren die in dat woud leefden, vanwege hun behoefte aan fysieke relaties met andere levende wezens. Het is mogelijk dat sommigen dat niet hebben, maar het is toch een vrij algemene regel.

Het eenheidsgevoel houdt daar echter niet op. Er is een vitaal eenheidsgevoel en een mentaal eenheidsgevoel waar niemand buiten kan. En er is, in weerwil van alles – ook al zijn mensen veel verder geïndividualiseerd dan dieren – de geest van de soort. Er zijn collectieve suggesties die niet onder woorden hoeven te worden gebracht. Er zijn atmosferen waar je niet aan kunt ontsnappen. Het is zeker (want dat weet ik uit ervaring) dat er een graad van individuele perfectie en transformatie is die niet verwezenlijkbaar is zonder dat de mensheid als geheel de nodige vooruitgang heeft gemaakt. En dat gaat stapsgewijze. Er zijn dingen in de materie die niet getransformeerd kunnen worden zonder dat het geheel van de materie een bepaalde graad van transformatie heeft ondergaan. Men kan zich niet geheel en al afzonderen, het is onmogelijk. Men kan dat werk [van de transformatie van de materie] doen of men kan iets anders kiezen. Er zijn er die verkozen hebben de eenzaamheid in te gaan en in zichzelf het ideaal te verwezenlijken dat hun voor ogen stond, maar meestal zijn ze op een bepaald punt blijven stilstaan omdat het niet mogelijk was nog verder te gaan.⁸⁹ Historisch is het zo. Laatst nog heb ik tegen jullie gezegd: 'Er zijn misschien wezens op aarde die ik niet ken en die buitengewone dingen verwezenlijkt hebben.' De wereld zou hen misschien niet kennen juist door het feit dat ze zich van de wereld hebben afgezonderd. Dat was echter alleen maar om niet te zeggen dat zoiets onmogelijk is. Het is sterk te betwijfelen [dat er zulke wezens zijn], dat is alles wat ik kan zeggen.

Het is evenwel uitgesloten zich eveneens vitaal en mentaal af te zonderen als men zich fysiek afzondert. Er is de algemene atmosfeer van de aarde waarin men geboren wordt, en er is ook zoiets als de geest van de menselijke soort. Die geest moet een bepaalde graad van volmaaktheid hebben bereikt voordat het mogelijk is verder te gaan. Dat betekent niet dat men moet wachten tot het geheel vooruitgaat, nee, maar het betekent wel dat dat geheel een bepaald niveau moet hebben bereikt voordat men zijn aanloop kan nemen om verder te gaan. Zeker, het individu zal altijd vooruit blijven op de massa, dat staat buiten kijf, maar er zal ook altijd een zekere proportie en een relatie tussen beide blijven bestaan. (E53, 345-47)

‘De sadhak zal dus dikwijls vaststellen dat zelfs nadat hij zelf met volharding zijn eigen veldslag gewonnen heeft, hij hem telkens opnieuw moet winnen.’ Betekent dat dat anderen baat hebben bij zijn sadhana?

[...] Stel dat er vijftig personen zijn om de integrale yoga te doen. Is er maar één van de vijftig die haar doet, dan doet hij ze voor alle vijftig. Wordt ze echter gedaan door elk van de vijftig en doet elk ze voor alle vijftig, dan doet hij de yoga in feite voor één [collectieve] persoon, want allen doen ze dan voor allen.

Maar het werk duurt dan toch veel langer?

Je moet je verruimen. Het werk is ingewikkelder, het is vollediger, het vereist grotere vermogens, een grotere reikwijdte, een groter geduld, een grotere verdraagzaamheid, een grotere volharding. Dat is er allemaal voor noodzakelijk. Maar als ieder op perfecte wijze doet wat hij hoort te doen, dan zijn allen in feite één persoon die dat allemaal doet – niet één persoon die het voor allen doet, maar allen vormen als het ware één persoon die werkt voor het geheel. Daardoor zou er in allen die dat doen een voldoende eenheid moeten zijn opdat ze niet langer hun individuele verschillen zouden voelen. Dat is de

ideale manier om het te doen: dat [beoefenaars van de integrale yoga] nog slechts één lichaam vormen, één persoonlijkheid, die tegelijk werkt voor zichzelf en voor alle anderen, zonder onderscheid. Om je de waarheid te zeggen, het was de eerste vraag die opkwam toen ik Sri Aurobindo voor het eerst ontmoette: moet je je eigen yoga doen, die helemaal tot het einde gaan en je dan pas om anderen bekommeren, of moet je meteen allen die eenzelfde aspiratie hebben naar je toe laten komen en samen op het doel af gaan? Vanwege mijn voorgaand werk en alles wat ik uitgeprobeerd had, ben ik naar Sri Aurobindo gekomen met precies die vraag. Want beide mogelijkheden bestonden: ofwel een intensieve individuele sadhana doen, teruggetrokken uit de wereld, dus zonder nog enig contact met anderen te onderhouden, ofwel toestaan dat de groep zich op een natuurlijke en spontane manier zou vormen zonder te verhinderen dat hij zich vormt, toestaan dat hij zich vormt, en zich dan allen samen op het pad begeven.

De beslissing is geenszins het resultaat van een mentale keuze geweest. De omstandigheden hebben zich zodanig geschikt dat er geen keuze nodig was. Daarmee bedoel ik dat de groep⁹⁰ zich op een volkomen natuurlijke, spontane wijze heeft gevormd en vanzelf een dwingende noodzakelijkheid werd. En als je dan eenmaal zo van start bent gegaan, kun je dat niet meer ongedaan maken; je moet helemaal tot het einde gaan. In het begin waren er vijf, zes personen, niet meer. Het zijn er lang vijf, zes gebleven. Vervolgens werden het er tien, twaalf, een twintigtal. Dan dertig, veertig. En zo is het weer vrij lang gebleven. En toen is dat ineens snel aangegroeid, en kijk, het laatste cijfer is nu meer dan elfhonderd. We breiden uit.

Daarvan zijn er velen die geen sadhana doen, dus is er geen probleem [voor hen]. Maar voor degenen die de sadhana wél doen, is het zoals Sri Aurobindo daar geschreven heeft. En als men die yoga individueel wil doen, is het absoluut onmogelijk ze op een volledige wijze te doen, want elk fysiek wezen, hoe compleet ook, is

slechts een deel van het grote geheel en daarom beperkt, het vertegenwoordigt maar één wet in de wereld. Dat kan misschien een zeer complexe wet zijn, maar het is maar één wet – wat men in India *dharma* noemt: een waarheid, een wet. Elk individueel wezen, ook al is het van een superieure kwaliteit, ook al verricht het een zeer speciale arbeid, is slechts een geïndividualiseerd wezen. Daarmee bedoel ik dat de transformatie in haar volledige omvang niet kan geschieden door middel van een enkel lichaam. Het is om die reden dat de vermenigvuldiging [van het aantal leden van de ashram] zich spontaan heeft voorgedaan. Als eenling kan men zijn eigen perfectie bereiken, men kan in zijn bewustzijn oneindig en volmaakt worden, maar in het geval van een werk dat het geheel betreft is [de individuele verwezenlijking] altijd beperkt.

Ik weet niet of je me goed begrijpt: de persoonlijke verwezenlijking heeft geen grenzen, men kan als persoon *innerlijk* volmaakt en oneindig worden. Maar de *uiterlijke* realisatie [van het fysieke individu] is noodzakelijkerwijs beperkt, en als men een algemeen [fysiek] resultaat wil, is daar op zijn minst een minimum aantal fysieke personen voor nodig. Een zeer oude traditie zei dat twaalf voldoende waren, maar gezien de complexiteit van het moderne leven lijkt me dat niet langer mogelijk. Er is nu een representatieve groep nodig.

Jullie beseffen het niet, of jullie kunnen het je niet goed voorstellen, maar elk van jullie vertegenwoordigt een van de moeilijkheden die voor de transformatie overwonnen moeten worden. Alles samen is dat een massa moeilijkheden! Ik heb eens ergens geschreven dat het in feite meer dan 'moeilijkheden' zijn: elk van jullie vertegenwoordigt een *onmogelijkheid* die moet worden opgelost, en het is het geheel van die onmogelijkheden die getransformeerd moeten worden in het werk, in de realisatie. Elke persoon is een onmogelijkheid die moet worden opgelost, en wanneer al die moeilijkheden opgelost zijn, zal het werk volbracht zijn. Nu ben ik

echter minder streng, in plaats van 'onmogelijkheid' zeg ik 'moeilijkheid'. Het zijn misschien niet langer onmogelijkheden.

Vanaf het begin, en nog meer sinds onze groep zo'n grote uitbreiding heeft ondergaan, antwoord ik telkens wanneer iemand me komt zeggen: 'Ik wil hier komen om *mijn* yoga te doen' – 'Nee, kom dan liever niet! Het is hier veel moeilijker dan waar ook.' [...] Komt iemand me zeggen: 'Ik ben gekomen om te werken, ik ben gekomen om me nuttig te maken voor het geheel', dan is het goed. Maar als iemand hier aankomt en tegen me zegt: 'Ik heb veel moeilijkheden in de buitenwereld en ik kan er maar niet mee in het reine komen. Ik wil hier komen leven omdat het me daarbij zal helpen', dan antwoord ik: 'Het zal hier nog véél moeilijker zijn, uw moeilijkheden zullen hier nog veel groter worden.' En zo is het ook, want hier zijn het dan niet langer individuele moeilijkheden, het worden collectieve moeilijkheden.

Dus hebben jullie naast jullie eigen problemen eveneens af te rekenen met alle wrijvingen, alle contacten, alle reacties, met alles wat van buiten komt. Dat zijn testen die precies het zwakke punt raken, de plek die het moeilijkst te transformeren is. Het is in verband met dat punt dat je de woorden zult horen die je nu net niet wilde horen, dat je iemand of iets zult zien waardoor je wordt geschokt, dat je een omstandigheid, een handeling, een feit, een voorwerp of wat dan ook zult ontmoeten dat net is wat je doet denken: ik had daar liever niet mee te maken gehad. Toch zijn dat de dingen die zich aan jou zullen opdringen, meer en meer. Omdat je je yoga niet voor jou alleen doet maar voor iedereen, zonder het te willen, vanzelf.

Als er dan personen zijn die me komen zeggen: 'Ik wil hier komen voor de vrede, voor de rust, voor de vrije tijd om mijn yoga te doen', dan zeg ik: 'Nee, nee, nee! Ga hier weg, nu meteen. Ga ergens anders en u zult er veel rustiger zijn, onverschillig waar behalve hier.' Zijn er daarentegen die zeggen: 'Ik voel nu eenmaal dat ik me aan

het goddelijk werk moet wijden en ik ben bereid om onverschillig wat voor taak uit te voeren die u me zult geven', dan zeg ik: 'Goed, in orde. Bent u van goede wil en beschikt u over het nodige uithoudingsvermogen en de nodige capaciteiten, dan is het in orde. Maar als u hier de eenzaamheid voor uw innerlijke ontwikkeling wilt vinden, gaat u beter onverschillig waar *behalve* hier.' Zo is dat.

Ik heb dat vandaag nog tegen iemand gezegd, er is net nog zo'n geval geweest. En ik heb eraan toegevoegd: 'Er is één uitzondering op die regel, de kinderen namelijk.' Want de kinderen hebben hier het voordeel te leven in een atmosfeer die hen helpt zichzelf te ontdekken wanneer ze nog onbewust zijn. Zoiets vindt men elders niet. Wat ik daarnet gezegd heb, zeg ik tegen personen die ... daarom niet bepaald oud zijn, maar... van wie de ontwikkeling reeds is vastgelopen, die innerlijk niet alleen voorbij de kinderjaren zijn maar ook hun vroege jeugd al achter zich hebben. (E55, 466-70)

Sri Aurobindo zegt ons dat een ware gemeenschap – wat hij een gnostische of supramentale gemeenschap noemt – slechts op de innerlijke verwezenlijking van elk van haar leden gebaseerd kan zijn wanneer elk lid zijn ware en concrete eenheid en identiteit met alle andere leden van de gemeenschap realiseert. Elk mag zich niet langer voelen als een persoon die op een min of meer toevallige wijze met de anderen samenhoort, hij moet allen in een voelen, in zichzelf. Voor elkeen moeten de anderen evenzeer hemzelf zijn als zijn eigen lichaam het is, niet op een mentale en kunstmatige wijze, maar als een bewustzijnsfeit, door een innerlijke realisatie. Dit betekent dat vóór men kan hopen een gnostische collectiviteit te stichten, iedereen eerst een gnostisch wezen zou moeten zijn geworden of het toch minstens beginnen te worden. Het is duidelijk dat het individuele werk het eerst moet komen en dat het collectieve werk erop moet volgen, maar het is nu eenmaal zo dat vanzelf, zonder een bewuste tussenkomst van de wil, de individuele vooruitgang als het ware beheerst of beperkt wordt door de staat van

de collectiviteit. Tussen de collectiviteit en het individu is er een wederzijdse afhankelijkheid waarvan men zich nooit helemaal kan losmaken, zelfs niet als men het probeert. Zelfs degene die zich in zijn yoga totaal vrij zou proberen te maken van de bewustzijnstoestand van de aarde en van de mensheid, zou, dan toch minstens in zijn onderbewuste, gebonden blijven door de staat van het geheel, dat hem afremt en terugwerpt.

Men kan proberen veel vlugger vooruit te gaan, men kan proberen de hele last van de banden en verantwoordelijkheden van zich af te gooien, maar toch blijft de verwezenlijking, zelfs van degene die zich in de opmars van de vooruitgang het hoogst of helemaal vooraan bevindt, afhankelijk van de verwezenlijking van het geheel, ze blijft afhankelijk van de staat van de aardse collectiviteit. Men wordt daardoor steeds weer achteruitgetrokken, zodanig dan men soms eeuwen moet wachten voor de aarde klaar is om te kunnen verwezenlijken wat verwezenlijkt dient te worden. (E57-58, 160-61)

De hiërarchie

Als men zich met de Godheid vereenzelvigt in het hoogste deel van zijn wezen en de lagere delen verwaarloost, als men het vitale verwaarloost, wordt men dan door de Godheid in het deel dat zich met Hem vereenzelvigt heeft niet aangeraden zich ook met de lagere delen bezig te houden?

Als men zich zelfs voordat men begint voorgenomen heeft niet naar de raadgevingen van de Godheid te luisteren, maakt men het zichzelf misschien onmogelijk de raadgevingen van de Godheid nog te ontvangen! Want elk ontmoet van de Godheid slechts datgene wat hij graag wil ontmoeten. Sri Aurobindo heeft het omgekeerd en gezegd (dit is geen woordelijk citaat, alleen maar de gedachte): wat je van de Godheid verwacht, dat zul je van Hem ontvangen, en wat je van de Godheid verlangt, dat zul je in Hem ontmoeten. Hij zal er

voor jou uitzien zoals je verwacht of verlangt dat Hij zou zijn. Zijn manifestatie is altijd aangepast aan de ontvankelijkheid en aan de vermogens van de mens. De mensen kunnen een waarachtig, wezenlijk contact hebben [met de Godheid], maar dat contact is beperkt door hun eigen vermogen tot ontvankelijkheid en benadering. Pas wanneer je in staat bent alle begrenzings te doorbreken, kun je de gehele Godheid ontmoeten zoals Hij is.

Dat vermogen tot ontmoeting is misschien wat de ware hiërarchie onder menselijke wezens uitmaakt. Want elk draagt de Godheid in zich en heeft daardoor de mogelijkheid om zich met Hem te verenigen. Die mogelijkheid is in allen dezelfde. Maar in de mate van ieders vermogen – eigenlijk in de mate van ieders positie in de goddelijke hiërarchie – zal zijn benadering meer partieel zijn dan wel meer totaal. Men zou het zo kunnen stellen (ook al wordt de werkelijkheid door deze woorden geweld aangedaan) dat de kwaliteit van de benadering in allen dezelfde is, maar dat de kwantiteit, de totaliteit erg verschilt. Het is moeilijk om dat met woorden uit te leggen, maar men zou kunnen zeggen dat het punt waarop men zich met de Godheid vereenzelvigd op zich volmaakt is, dat de vereenzelviging als zodanig volmaakt is op dat ene punt, maar dat het aantal punten waarop men zich kan vereenzelvigen van persoon tot persoon heel erg verschilt. Dit komt heel goed tot uitdrukking in het verschil tussen de wegen die gevolgd worden om de Godheid te benaderen. In het algemeen verkiezen de mensen zich te beperken; ze beperken zich door alles uit te sluiten wat niet strikt het door hen gekozen pad is, omdat het dan veel gemakkelijker gaat en men veel sneller vooruitkomt, relatief gesproken. Als men echter in plaats van één weg te volgen een soort globale vooruitgang probeert te maken die alles omsluit, waarin alle mogelijkheden om de Godheid te benaderen begrepen zijn, dan is het resultaat vanzelfsprekend veel algemener – en dit is wat Sri Aurobindo ‘de integrale yoga’ heeft genoemd – maar de vooruitgang is ook veel moeilijker en veel

trager. Wie de weg van de kennis volgt (en dan nog een speciale methode van de weg van de kennis, want ieder heeft zijn eigen methode), wie die volgt en daarbij uit zijn bewustzijn en uit zijn leven alles bant wat daar niets mee te maken heeft, die gaat veel vlugger vooruit omdat zijn zoeken maar met één aspect [van het geheel] te maken heeft en daardoor veel directer te werk gaat. Dus wijst hij alles wat daar niets mee te maken heeft van de hand en beperkt hij zijn wezen uitsluitend tot de weg die hij volgt. Maar hoe meer men wil dat de benadering integraal zou zijn, des te moeilijker het wordt, ingewikkelder, langduriger, moeizamer.

Wanneer degene die één weg volgt zijn doel bereikt, dat wil zeggen wanneer hij zich met de Godheid vereenzelvigd, dan is zijn vereenzelviging op zich volmaakt; anders gezegd, dat is werkelijk een vereenzelviging met de Godheid – maar ze is partieel. Toch is ze volmaakt. Ze is volmaakt en partieel tegelijkertijd. Het is heel moeilijk om dat uit te leggen, maar het is een feit. Hij heeft werkelijk de Godheid gevonden en zich met Hem vereenzelvigd. Hij heeft zich met de Godheid vereenzelvigd, maar uitsluitend op één punt. Maar wie in staat is zich met de Godheid in zijn totaliteit te vereenzelvigen, die bevindt zich noodzakelijkerwijs vanuit het standpunt van de universele verwezenlijking op een veel hoger hiërarchisch niveau dan wie Hem alleen maar op één punt heeft kunnen verwezenlijken. Dat is de ware zin van de spirituele hiërarchie, het is daardoor dat er een spirituele hiërarchische organisatie bestaat. Anders zou daar geen reden voor zijn, want vanaf het ogenblik dat men met de Godheid in aanraking komt, komt men er op algehele wijze mee in aanraking; het punt waarop men met Hem in aanraking komt is op zich compleet. Zo gezien zijn allen die zich met de Godheid verenigd hebben even volmaakt in hun vereniging – maar niet even compleet, als men dat zo kan uitdrukken [...]

[De Moeder richt zich tot de vraagsteller:] In jouw bewustzijn is er nog steeds het idee dat je je met 'iets' verenigt dat meer weet dan jij

en dat je zal wijzen op je tekortkomingen, maar na de vereenzelviging is er niet langer zo iets. Dat bestaat alleen maar bij het eerste contact, niet na de vereenzelviging. In de vereenzelviging is er geen onderscheid meer tussen dat wat zich vereenzelvigd en datgene waarmee het zich vereenzelvigd, dat is een en hetzelfde. Zolang er nog een vorm van verschil is, is het geen vereenzelviging. Ik zeg dus dat [de vereenzelviging met de Godheid] mogelijk is langs onverschillig welke weg. Door alles wat niet de weg is uit te sluiten, is het voor iedereen mogelijk zich op een volmaakte manier met de Godheid te vereenzelvigen, met andere woorden de Godheid te worden – maar op één punt, het punt dat men gekozen heeft. Dat punt is volmaakt op zich. Ik zeg niet dat het alles bevat, ik zeg dat het op zich volmaakt is, waarmee ik bedoel dat de vereenzelviging volmaakt is, maar ze is niet compleet.

Hebben ze de volmaakte gelukzaligheid?

De volmaakte gelukzaligheid, eeuwigheid, oneindigheid – alles.

Wat is dan het verschil?

Het verschil bestaat slechts in de manifestatie. Door de vereenzelviging, van welke aard die ook zij, treedt men automatisch buiten de manifestatie, behalve op het punt waarop men zich vereenzelvigd heeft. Is het het doel van de weg die men gevolgd heeft uit de manifestatie weg te komen, zoals bijvoorbeeld bij degenen die het nirvana zoeken, wel, dan is men weg uit de manifestatie, het is ermee gedaan. Is men eenmaal buiten de manifestatie, dan is er geen sprake meer van onderscheid of van hiërarchie, het is daarmee gedaan, want men bevindt zich immers buiten de manifestatie. Alles hangt af van het doel dat je hebt gesteld. Treed je buiten de manifestatie dan treed je buiten de manifestatie, dus bestaat er niet langer een mogelijkheid van welke hiërarchie ook.

Maar zodra je in de manifestatie komt, is er een hiërarchie. Als je bijvoorbeeld de verwezenlijking van de supramentale wereld neemt, wil dat zeggen dat in die wereld allen zich niet op hetzelfde niveau zullen bevinden en niet naar hetzelfde model gemaakt zijn, met dezelfde eigenschappen en mogelijkheden. Altijd weer is er die illusie van een soort oneindige herhaling van iets wat altijd aan zichzelf gelijk is, maar het is niet zo. In de verwezenlijking, in de manifestatie is er een hiërarchie van capaciteiten, van actie en van manifestatie. Is het doel echter aan de manifestatie te ontsnappen, dan kom je eruit weg op onverschillig welk punt waar je naarbuiten wil treden.

Alles hangt af van het ideaal dat je je stelt. En terwijl je de manifestatie de rug toekeert omdat dat is wat je verkozen hebt, terwijl je weer terug opgaat in de *pralaya*⁹¹, is er de rest van het heelal dat blijft voortbestaan, maar dat kan je niet schelen. Het was je doel eruit weg te komen en je bent eruit, maar dat wil niet zeggen dat de rest eruit weg is. Jij alleen bent eruit weg, samen met de anderen die dezelfde weg hebben gevolgd.

Het is een van de problemen waarvoor we ons geplaatst zagen, Sri Aurobindo hier en ik in Frankrijk. Moet men zijn weg beperken, eerst het doel bereiken en pas daarna de rest ter hand nemen om met het werk van de integrale transformatie te beginnen? Of moet men geleidelijk aan vooruitgaan zonder iets terzijde te laten, zonder iets van de weg uit te sluiten, maar alle mogelijkheden tegelijk opnemen en op alle punten tegelijk vooruitgaan? Met andere woorden, moet je je uit het leven en de actie terugtrekken tot je je doel bereikt hebt, tot je je van het supramentale bewust bent geworden en het in jezelf hebt gerealiseerd – of moet je de hele schepping omhelzen en samen met die hele schepping op het supramentale afgaan?

Het is denkbaar dat de dingen in etappes gebeuren: je gaat een stap vooruit, je legt een bepaalde etappe af, en zo veroorzaak je dat de rest ook vooruitgaat. En terwijl de anderen vooruitgaan leg je een

volgende etappe af, en weer help je daardoor de rest vooruit, enzovoort. Dit is een werkwijze die de indruk geeft dat men niet vooruitgaat, maar zo is alles tegelijk in beweging en dat is waar het op aankomt. (E56, 52-58)

Je kunt niets van het spirituele leven begrijpen als je niet begrijpt wat de ware hiërarchie is. Maar dat is nu niet in de mode. Het is iets waar het menselijk denken geen belangstelling meer voor heeft. Vanuit spiritueel standpunt is dat echter automatisch, spontaan en onbetwistbaar.

Is het waar dat die hiërarchie bestaat, dan heeft iedereen er zijn plaats in en is voor ieder individu zijn individuele waarheid absoluut op de plaats die hij inneemt. Dat betekent dat ieder element dat zich werkelijk op zijn plaats bevindt een totale en volmaakte relatie heeft met de Godheid – op die bepaalde plaats. En toch is er die hiërarchie van het geheel, die ook een absoluut feit is. Om het spirituele leven te begrijpen, moet je dat eerst begrijpen en het is niet gemakkelijk. Ieder kan op zich de volmaakte expressie van de Godheid zijn op voorwaarde dat hij zijn juiste plaats kent en zich op die plaats opstelt.

Als ze het bestaan van de hiërarchie niet kennen, dan kunnen ze dat toch niet weten?

Ze hoeven niet te weten dat ze gehiërarchiseerd zijn. Ze hoeven het niet te weten. Het is pas wanneer je fysiek een spirituele gemeenschap wilt organiseren dat je verplicht bent de hiërarchie materieel tot uitdrukking te brengen. Maar in de wereld zoals ze is zijn er meestal zoveel leemten in die hiërarchie, dat alles één grote verwarring lijkt.

De perfecte hiërarchie is een totale hiërarchie, zonder rekening te houden met tijd of ruimte. Wil je dat fysiek verwezenlijken, dan is dat heel erg moeilijk. Het is net alsof je een stuk stof zou weven met overal gaten, die natuurlijk de harmonie van het geheel bederven. Er

zijn altijd ergens individuen die ontbreken, er zijn schakels die ontbreken. Er ontbreken stukken op het schaakbord. Het ziet er dus allemaal erg verward uit. Als alles echter aanwezig was en zich op zijn plaats bevond, zou dat een volmaakte harmonie zijn en een volmaakte hiërarchie.

Ergens bestaat ze, die volmaakte hiërarchie, niet in het materiële heelal maar toch in het gemanifesteerde heelal. Ze bestaat, maar ze werd nog niet op aarde gemanifesteerd. Het wordt misschien een van de gevolgen van de supramentale transformatie dat de wereld klaar zal zijn voor de manifestatie van een hiërarchie die volmaakt is, spontaan, essentieel waar – en zonder de minste dwang – waarin elk zich van zijn eigen perfectie bewust zal zijn.

Moeder, wat betekent dat precies, de spirituele hiërarchie? Want als men het over een hiërarchie heeft, dan bedoelt men daarmee iets wat hoger staat en iets wat lager staat, is het niet?

Ja, en dat is totaal onjuist. Materieel is het zo, ja, maar dat is niet wat ik onder een hiërarchie versta. [Een hiërarchie] is de ordening van de attributen en de manifestatie van ieders eigen natuur in de actie. Men heeft meer dan eens geprobeerd dat begrijpelijk te maken aan de hand van vergelijkingen, maar ze raken kant noch wal. Geen van de dingen die we fysiek kennen kan die staat weergeven. Altijd komt daarbij een indruk van superioriteit of inferioriteit om het hoekje kijken. Er zijn er bijvoorbeeld die de hiërarchie vergeleken hebben met de onderscheiden lichaamsdelen, maar daar wordt altijd onder verstaan dat het hoofd zich bovenaan bevindt en de voeten onderaan, en dat maakt het onbegrijpelijk.

Elk element is de hele Godheid tegelijkertijd. Hoe kan men dan van een hiërarchie spreken?

Elk element heeft een directe en volmaakte verhouding met de Godheid.

Maar kunnen ze dan niet de hele Godheid worden?

Ja, allen worden de Godheid, maar niet de totaliteit van de Godheid, want de Godheid is *alles*. Je kunt niet alleen maar een stukje van de Godheid nemen en zeggen: 'Dit is de Godheid.' En toch heeft ieder in zijn spiritueel bewustzijn een volmaakte relatie met de Godheid, met andere woorden ieder is de Godheid zo volmaakt als hij kan. Maar om uit dat alles de Godheid te reconstrueren, is de hele Godheid nodig, en dat is juist wat de essentie uitmaakt van de hiërarchie. Daar echter ieder op zich volmaakt is, is daarin elk gevoel van meerwaardigheid of minderwaardigheid uitgesloten.

Ik geloof niet dat het mentale bewustzijn van de mens dat kan begrijpen. Ik geloof dat je het moet beleven. Heb je het eenmaal beleefd, dan is het uiterst eenvoudig, het lijkt van een lichtende eenvoud. Maar het is niet mogelijk het met het mentale bewustzijn te begrijpen, dat blijkt onmogelijk – temeer daar het mentale om iets te kunnen begrijpen verplicht is het op te delen en elk deel in verhouding tot alle andere te zien, anders begrijpt het niets en is alles één grote verwarring. Door de manier waarop het mentale functioneert, is het onmachtig om te begrijpen. (E56, 30-34)

De realisatie van het psychische wezen

Waar begint ons ware spirituele leven?

Het ware spirituele leven begint wanneer je in verbinding bent met de Godheid in het psychische wezen, wanneer je je bewust bent van de goddelijke tegenwoordigheid in het psychische wezen en je in voortdurend contact bent met het psychische wezen. Dan begint het spirituele leven, niet eerder – het *ware* spirituele leven.

Het vertrekpunt is wanneer je met je psychische wezen verenigd bent en je bewust bent van de goddelijke tegenwoordigheid, wanneer je de impuls tot handelen van die goddelijke tegenwoordigheid ontvangt, wanneer de wil een bewuste medewerker van de goddelijke wil is geworden.

Voordien kun je een aspirant tot het spirituele leven zijn, maar dat is niet het spirituele leven. (E56, 155)

Ik moet jullie eens en voor al zeggen dat vanaf het ogenblik dat men over de dingen, de mensen of de omstandigheden gaat oordelen, men zich in de compleetste menselijke onwetendheid bevindt. Dat zou als volgt samengevat kunnen worden: als men begrijpt, oordeelt men niet meer, en als men oordeelt, betekent het dat men nog niet begrijpt.

Oordelen is een van de eerste dingen die totaal uit het bewustzijn moeten worden gewist vóór men een stap op het supramentale pad kan zetten, want oordelen heeft niets te maken met een materiële vooruitgang noch met een lichamelijke vooruitgang, het is alleen maar een kleine vooruitgang in het denken, in het mentale. En als men in zijn mentale niet alle onwetendheid heeft uitgewist, kan men niet hopen een stap op het supramentale pad te zetten [...]

Al die noties van wat juist en verkeerd is, van goed en kwaad, van hoger en lager, zijn allemaal noties die tot de onwetendheid van het menselijk mentale behoren. Wil men werkelijk in contact treden met het goddelijk leven, dan moet men zich totaal van die onwetendheid zien te bevrijden. Men moet opklimmen tot een bewustzijnsniveau waarop zulke dingen niet langer werkelijk zijn. Het gevoel van meerwaardigheid en minderwaardigheid verdwijnt dan volledig en wordt vervangen door iets geheel anders. Dat iets is een soort vermogen om de schijnbare aspecten van de dingen te filteren, om door de maskers heen te zien, om naar willekeur het gezichtspunt te verplaatsen. En dat zijn niet alleen maar woorden, het is wáár dat alles dan van aanzien verandert, helemaal, en dat het leven en de dingen dan totaal anders zijn dan ze [oppervlakkig] lijken.

Het gewone contact, de gewone perceptie van de wereld verliest dan alle realiteit. Het is de gewone wereld die onwerkelijk gaat lijken, fantastisch, illusoir, onbestaand. Er is iets – en dat iets is heel erg materieel, heel erg concreet, heel erg fysiek – dat de werkelijkheid

van het wezen wordt en dat niets te maken heeft met de gewone manier van zien. Heeft men eenmaal de perceptie van de werking van de goddelijke kracht, van de ontwikkelingen die zich voordoen achter de schijn, *in* de schijn, *door* de schijn, *dán* begint men bereid te zijn om iets waarachtigers dan de gewone menselijke leugen te beleven, niet eerder.

Er is geen compromis mogelijk, zie je, *de wereld moet veranderd worden*. Zolang je mentale iets werkelijks voor je is, zolang je manier van denken iets is dat voor jou waar is, reëel, concreet, bewijst dat dat je nog niet aan de overkant bent. Jullie moeten eerst aan de overkant komen, dan pas kunnen jullie begrijpen wat ik tegen jullie zeg. Zie dat jullie aan de overkant komen.

Het is niet waar dat men geleidelijk aan tot inzicht komt, zo gaat het niet. Dat soort vooruitgang gaat niet zo. Dichter bij de waarheid is dat men als in een eierschaal besloten zit en dat er in die schaal iets gebeurt dat onzichtbaar is, zoals de groei van het kuikentje in het ei. Dat is daarin aan het groeien. Het zit erin, ook al zie je het niet. Er gebeurt iets in die schaal, maar van buitenaf merk je niets. En pas wanneer het gevormd is kan het door de eierschaal breken en eruit te voorschijn komen. Dat wordt niet geleidelijk aan waarneembaar of zichtbaar. We zitten ingesloten. We zitten ingesloten en sensitieve mensen hebben zelfs het vreselijke gevoel samengedrukt te zijn, dat ze door iets heen moeten, dat dat als het ware een muur is. En ze duwen daartegen aan, ze duwen en blijven duwen, en ze kunnen er niet door. En zolang je daar binnenin blijft, ben je in de leugen. Het is pas wanneer je dankzij de goddelijke genade de schaal kunt doorbreken en in het licht treden, dat je vrij bent.

Het kan eensklaps gebeuren, vanzelf, totaal onverwacht. Ik denk niet dat je op geleidelijke wijze door die muur heen kunt. Ik denk niet dat hij kan worden weggesleten, meer en meer, tot je erdoorheen kunt. Tot nu toe heb ik daar geen voorbeeld van. Binnenin doet zich veeleer een accumulatie van macht voor, een intensivering van de

behoefte, en een doorzettingskracht in de inspanning die vrij wordt van alle vrees, angst en berekening. Dat wordt zo'n dwingende behoefte dat men zich om de gevolgen niet meer bekommert. Je wordt net als dynamiet waaraan niets nog kan weerstaan, en je breekt uit je gevangenis en komt in een verblindend licht.

Daarna kun je niet meer terugvallen. Het is werkelijk een nieuwe geboorte. (E57-58, 152-55)

Velen hier vergeten één iets, dat je niet met het einde kunt beginnen. Ze verbeelden zich dat ze klaar zijn om de supramentale kracht of het supramentale bewustzijn tot uitdrukking te brengen in hun daden, in hun wezensuitingen, in hun dagelijks leven. Jammer genoeg hebben ze er geen idee van wat de supramentale kracht of het supramentale bewustzijn is en dat er eerst een weg in de tegenovergestelde richting moet worden afgelegd, een weg van verinnerlijking en terugtrekking ten opzichte van het leven, om de waarheid die je tot uitdrukking wilt brengen eerst in jezelf te vinden.

Zolang je die waarheid niet gevonden hebt, is er immers niets om tot uitdrukking te brengen. En wanneer er personen zijn die zich verbeelden dat ze een uitzonderlijk leven leiden, verkeren ze alleen maar in de waan van een uitzonderlijke staat. Dus moet je eerst niet alleen je ziel vinden en de Godheid die haar bezit, je moet je er ook mee vereenzelvigen. Pas dan kun je tot de uiterlijke activiteiten terugkeren en proberen ze te transformeren, want dan weet je in welke zin ze getransformeerd moeten worden, hoe ze getransformeerd moeten worden.

Je kunt die fase niet overslaan. Je moet eerst je ziel vinden – dat is de absolute voorwaarde – en je met haar vereenzelvigen, daarna kun je met de transformatie beginnen. Sri Aurobindo heeft ergens geschreven dat onze yoga begint waar de andere ophouden. Doorgaans leidt yoga tot de vereenzelviging, tot de eenwording met de Godheid – het is om die reden dat dat yoga wordt genoemd⁹² – en als de mensen die eenwording bereikt hebben, zijn ze aan het

eind van hun weg en zijn ze tevreden. Maar Sri Aurobindo heeft geschreven dat wij beginnen waar zij ophouden. Je hebt de Godheid gevonden, maar in plaats van dan in contemplatie te gaan neerzitten en te wachten tot de Godheid je uit je lichaam haalt, dat dan immers overbodig is geworden, keer je je met je nieuw verworven bewustzijn naar het lichaam en naar het leven toe en vat je met het werk van de transformatie aan, dat een zware arbeid is. Hij vergelijkt het met het hakken van een pad in een oerwoud; niemand is daar ooit geweest, dus moet je een pad uithakken waar er nooit een geweest is. Het is echter kinderachtig zoiets te proberen zonder binnenin, in je ziel, de onmisbare leiding te hebben van de vereniging met de Godheid. Je kunt het niet zonder dat.

Ik heb het dus wel degelijk over yoga, niet over het leven van jullie, de jongeren hier. Dat is iets anders. Jullie zijn hier om je te ontwikkelen. Hebben jullie je ontwikkeld en een eigen manier van denken gevormd, een eigen kijk op de zaken, en beschikken jullie over voldoende kennis om vrij te kunnen kiezen welk leven jullie willen leiden, dan kunnen jullie een beslissing nemen.

Voor degenen die reeds een beslissing genomen hebben is het echter noodzakelijk dat ze eerst hun ziel vinden en zich verenigen met hun psychische wezen en met de Godheid die ze in zich dragen. Dat is een begin dat ten enenmale noodzakelijk is. Zonder die brug kan het niet, het is onmogelijk. Het kan snel in zijn werk gaan als jullie de hulp weten te gebruiken die jullie wordt geboden, maar gebeuren moet het. (E55, 403-404)

Waarom brengt de goddelijke kracht de mensen van hun stuk?

Omdat ze te sterk voor hen is. Het is net of je je in een gierende storm bevindt. De rukwinden waaien soms zo hard dat je niet overeind kunt blijven; je moet je ergens aan vasthouden en wachten tot het over is. De goddelijke krachten zijn duizendmaal sterker dan een stormwind. Heb je geen grote ontvankelijkheid, geen werkelijk

stevige basis van kalmte, gelijkmoedigheid en innerlijke vrede, dan rukken ze je mee als een orkaan waar je niets tegen vermag. Het is hetzelfde met het licht. Sommigen hebben pijn aan de ogen wanneer ze in de zon kijken en moeten een donkere bril dragen omdat het zonlicht voor hen te sterk is – en dat is nog maar zonlicht. Ben je in staat om in het supramentale licht te kijken, dan is het zo schitterend dat het zonlicht daarmee vergeleken wel een zwarte vlek lijkt. Om het te kunnen verdragen moet je uitstekende ogen en een goed brein hebben. Je moet heel erg goed voorbereid zijn, gegrond in iets wat uitermate kalm en wijd is. Je moet bij wijze van spreken zo stevig verworteld zijn dat, als de storm opsteekt of het licht in al zijn intensiteit losbarst, je onbeweeglijk kunt blijven en daarvan in de mate van je mogelijkheden ontvangen zonder erdoor van je stuk te worden gebracht.

Er is er misschien maar één op een miljoen die dat kan. Slechts degenen die een voorproefje van die innerlijke ervaringen hebben gehad kunnen weten wat het betekent. Maar zelfs als je volledig bewust in het psychische wezen binnengaat, is dat al verblindend. Dat is binnen je bereik omdat het je eigen psychische wezen is, en toch verschilt het zozeer van je oppervlaktebewustzijn dat, als je er de eerste keer bewust in binnen gaat, je werkelijk verblind wordt, dat het je oneindig schitterender lijkt dan het schitterendste zonlicht. Het psychische wezen is wat men 'de Godheid binnen het bereik van de mens' zou kunnen noemen. (E50-51, 107-108)

De ervaringen komen, raken het bewustzijn, veroorzaken soms een grote verlichting, nemen dan af, verdwijnen op de achtergrond, en uiterlijk, in je gewone bewustzijn, heb je niet het gevoel dat er een grote verandering heeft plaatsgevonden, dat er veel verschil is. En zo'n fenomeen kan zich vaak voordoen, jarenlang. Je hebt ineens een soort openbaring, een verlichting als het ware. Je bevindt je in het ware bewustzijn en je hebt de indruk dat je het ware iets beethebt. Dan, langzaam of plotseling, is het net of alles zich op

de achtergrond terugtrekt, en je onderzoekt jezelf en constateert dat er zich binnenin geen grote verandering heeft voorgedaan. Zulke dingen schijnen als voorboden te komen, of als beloften: kijk, dit is wat te gebeuren staat, of om je te zeggen: je moet vertrouwen hebben, want zó wordt het. En dat kan zich vaak herhalen. Er is vanzelfsprekend vooruitgang, maar die is traag en weinig klaarblijkelijk.

Maar dan ineens – misschien omdat men voldoende voorbereid is, misschien gewoon omdat het ogenblik gekomen is, omdat het zo verordend is – ineens wanneer zich zo'n ervaring voordoet, heeft ze een totale ommekeer van het bewustzijn tot gevolg in het deel van het wezen waarin ze zich heeft voorgedaan. Dat is een zeer bepaald, zeer concreet verschijnsel. 'Een totale ommekeer' is inderdaad de beste manier om het te beschrijven. De relatie van het bewustzijn met de andere wezensdelen en met de buitenwereld wordt er helemaal door veranderd, absoluut, als werd ze op haar kop gezet. En na die ommekeer neemt alles niet weer zijn vroegere plaats in, het bewustzijn komt niet weer terug in zijn vorige positie (Sri Aurobindo zou zeggen 'status'.) Heeft zoiets eenmaal in een deel van het wezen plaatsgegrepen, dan is het in dat wezensdeel gestabiliseerd. Voordat iets dergelijks gebeurt, is [de innerlijke ontwikkeling] een op en neer gaande beweging: je gaat een stap vooruit en je blijft dan weer stilstaan, je gaat nog een stap vooruit en blijft weer stilstaan. Soms heb je zelfs de indruk achteruit te gaan. En er komt schijnbaar geen eind aan. En het is inderdaad eindeloos, het kan jaren duren, jaren en nog eens jaren. Maar heeft eenmaal die bewustzijnsommekeer plaats, hetzij in het mentale of in een deel van het mentale, hetzij in het vitale of in een deel van het vitale, of zelfs in het fysieke bewustzijn en in het lichaamsbewustzijn – heeft dat eenmaal plaats, dan is het voor elkaar. Je gaat niet meer achteruit, je wordt niet opnieuw wat je vroeger was. Het is werkelijk de

aanwijzing dat je een etappe hebt afgelegd. Wat daaraan voorafging waren alleen maar voorbereidselen.

Wie die ommekeer heeft ervaren, weet wat ik bedoel; heeft men hem niet ervaren, dan kan men het niet begrijpen. Men kan wel een idee hebben door een soort analogie. Sommigen die yoga hebben proberen te beschrijven, hebben het verschijnsel vergeleken met een prismatische omkering: houd je een prisma zó dan is het licht wit, houd je het zó dan verschijnen alle kleuren van de regenboog. Dat is inderdaad wat er gebeurt: in dit geval herstel je het witte licht. In het gewone bewustzijn is het witte licht in zijn kleuren ontbonden, hier herstel je het witte licht. Maar dat is alleen maar beeldspraak. Het *is* niet zo, het is slechts een metafoor. Het verschijnsel is uitermate concreet. Het is bijna alsof je het binnenste naarbuiten keerde en het buitenste naarbinnen. Ook dit is niet meer dan beeldspraak, maar als je een bol, een bal binnenstebuiten kon keren – wat je niet kunt – dan zou dat vergelijkbaar zijn met wat ik zopas heb gezegd.

En men kan niet zeggen dat men die ommekeer ‘ondervindt’, dat heeft niets te maken met ‘aanvoelen’, het is bijna een werktuiglijk feit, het is buitengewoon werktuiglijk. [*De Moeder neemt een voorwerp op het tafeltje naast haar en plaatst het gewoon ondersteboven.*] Er zouden heel wat interessante dingen te zeggen zijn over het verschil tussen het moment van de realisatie van de *siddhi*⁹³ (zoals zo’n bewustzijnsommekeer bijvoorbeeld) en al het werk dat eraan voorafgaat, de *tapasya*. Want de sadhana, de tapasya is één ding en de siddhi is een ander, helemaal anders. Je kunt eeuwen tapasya doen en steeds nader bij het doel komen, steeds nader bij de verwezenlijking, nader en nader, maar het is pas wanneer je de siddhi gegeven wordt dat alles verandert, dat alles omkeert. En het verschijnsel is onverklaarbaar, want als je het onder woorden wilt brengen, ontglipt het je. Maar er is een verschil, werkelijk een wezenlijk, absoluut verschil, tussen de aspiratie, de

mentale gespannenheid, zelfs die van het hoogste, meest verlichte mentale, en de verwezenlijking. Deze is iets wat van hogerhand sinds altijd verordend is en wat totaal onafhankelijk is van elke persoonlijke inspanning, van elke stapsgewijze vooruitgang. Het is niet iets wat je geleidelijk bereikt, door een aanhoudende en geregelde inspanning, het is iets wat zich onvoorzien voordoet. Het doet zich voor zonder dat je weet hoe of waarom – en alles is anders.

En het zal zo zijn voor iedereen, voor het hele heelal: iets is aan het groeien, langzamerhand, langzamerhand – en op een bepaald ogenblik zal het ineens gebeurd zijn, het zal gedaan zijn! Niet gedaan: het zal het begin zijn!

De ervaring doet zich meestal voor bij het eerste contact met het psychische wezen, maar is dan slechts partieel; het wezensdeel dat de ervaring heeft is dan alleen maar het deel van het bewustzijn (of van de activiteit in onverschillig welk deel van het wezen) dat zich met de psyche heeft verenigd. Wanneer die ervaring plaatsgrijpt, wordt de positie van dat deel van het bewustzijn tegenover de andere delen en tegenover de wereld helemaal omgekeerd, ze wordt anders. En dat wordt niet meer ongedaan gemaakt. Heb je de wil, of het verlangen, of de bekwaamheid om alle problemen van je bestaan, alle activiteiten van je wezen, alle elementen van je bewustzijn met dat wezensdeel in contact te brengen, dan gaan ze zich zodanig ordenen dat je wezen een eenheid wordt – een ene menigvuldigheid, een menigvuldige eenheid – die weliswaar complex is, maar die rond een vast punt gecentraliseerd en geordend is, zodat de centrale wil, of het centrale bewustzijn, of de centrale waarheid de macht heeft om *alle* wezensdelen te besturen, omdat ze alle rond die centrale tegenwoordigheid geordend, georganiseerd zijn.

Het lijkt me onmogelijk die vereiste te omzeilen als men een *bewust* instrument van de goddelijke kracht wil zijn. Men kan wel bewogen

worden, tot handelen gedreven en gebruikt als een *onbewust* instrument van de goddelijke kracht op voorwaarde dat men een minimum van goede wil en oprechtheid heeft. Maar om een bewust instrument te worden, in staat tot een vereenzelving en tot vrijwillige bewuste wezensuitingen, moet men die innerlijke ordening bezitten. Anders wordt men altijd weer geconfronteerd met ergens iets chaotisch, ergens een wanverhouding of duisternis, met een onbewustheid, en je handelen, zelfs indien uitsluitend onder leiding van de Godheid, heeft dan niet die gaafheid van expressie die het wél heeft als er een bewuste ordening rond dat goddelijk centrum is. Het is een nooit aflatende arbeid die op onverschillig welk ogenblik en in onverschillig welke omstandigheden kan worden verricht, omdat je alle elementen van het probleem in je draagt. Je hebt niets uiterlijks nodig, geen uiterlijke hulp, om dat te doen. Maar het vraagt een grote doorzettingskracht, een soort hardnekkigheid, omdat het wezen heel vaak behept is met verkeerde 'plooiën', met verkeerde gewoonten, te wijten aan allerlei soorten oorzaken, misschien aan een erfelijke misvorming, of misschien ook aan de opvoeding, of aan het milieu waarin je hebt verkeerd, en zo meer. Je probeert die ongewenste plooiën glad te strijken, maar ze nemen telkens opnieuw hun vorige vorm aan. Vóór je het finale resultaat behaalt, moet je dat werk dus dikwijls doen, altijd opnieuw en opnieuw, zonder je te laten ontmoedigen. Maar niemand en niets kan je verhinderen het te doen, want je draagt het probleem en de oplossing in jezelf [...]

Wat de zaak nog interessanter maakt, is dat dat soort werk, die harmonisering en ordening van het wezen rond het goddelijk centrum, slechts mogelijk is in een fysiek lichaam op aarde. Dat is werkelijk de essentiële en primordiale reden van het bestaan van het fysieke leven, want zodra je je niet langer in een fysiek lichaam bevindt, is het uitgesloten dat werk nog te doen.

Nog merkwaardiger is dat het alleen maar menselijke wezens zijn die dat kunnen, omdat het alleen de menselijke wezens zijn die in zich een goddelijke tegenwoordigheid dragen, in hun psychische wezen. Dat werk van zelfontwikkeling, en van de ordening en bewustwording van alle elementen, is buiten het bereik van de vitale en mentale wezens, en zelfs van de wezens die gewoonlijk 'goden' worden genoemd. Willen zij het doen, willen ze hun wezen werkelijk ordenen en er volledig bewust van worden, dan zijn ze verplicht een [menselijk] lichaam aan te nemen.

En mensen nemen een lichaam aan zonder te weten waarom. De grote meerderheid gaat door het leven zonder te weten waarom. Ze verlaten hun lichaam zonder te weten waarom, en ze moeten dat allemaal eindeloos blijven herhalen tot de dag komt dat iemand tegen hen zegt: 'Weet u, dat heeft allemaal een reden. U bent hier om een bepaalde taak uit te voeren, laat de gelegenheid daartoe niet voorbijgaan.' En hoeveel jaren worden niet verspild! (E56, 195-201)

Zolang men zich afvraagt of men al dan niet de eeuwige ziel in zich gerealiseerd heeft, bewijst dat dat het *ware* contact [met de ziel] niet heeft plaatsgehad. Want wanneer het verschijnsel zich voltrekt, verwekt het iets wat zo onuitsprekelijk, zo nieuw en zo doorslaggevend is, dat omtrent dat feit geen twijfel en geen ongewisheid meer mogelijk zijn. Het is werkelijk, in de letterlijke zin van het woord, een nieuwe geboorte.

Men wordt een nieuwe persoon, en wat daarna ook de weg of de moeilijkheden op de weg mogen zijn, dat gevoel verlaat je niet meer. Het is niet iets wat zoals veel andere ervaringen gaandeweg verzwakt, dat op de achtergrond verdwijnt, dat in het oppervlaktebewustzijn slechts een vage herinnering achterlaat die je nog moeilijk kunt vasthouden en die langzamerhand vermindert en vervaagt – zoiets is het niet. Je *bent* een nieuwe persoon en je bent dat voorgoed, wat er ook gebeuren mag. Zelfs alle onvolkomenheden van het mentale, alle moeilijkheden van het vitale,

alle inertie van het fysieke kunnen die nieuwe staat niet meer tenietdoen – die nieuwe staat die een beslissende ommekeer in het leven van het bewustzijn betekent.

Het wezen dat je eerder was en het wezen dat je nadien bent, zijn niet hetzelfde. De positie die je bekleedt in het heelal, tegenover het heelal, in het leven en tegenover het leven, in het bewustzijn en tegenover het bewustzijn, is niet langer dezelfde. Het is een daadwerkelijke ommekeer die niet meer ongedaan kan worden gemaakt. Tegen mensen die me komen zeggen: 'Ik zou graag weten of ik wel of niet in contact ben met mijn ziel', zeg ik daarom: 'Meer hoeft u niet te zeggen. Het feit dat u me de vraag stelt, toont aan dat u het niet bent. U hoeft mij geen antwoord te vragen, u geeft zelf het antwoord.' Is het gebeurd, dan is het gebeurd, en daarmee uit, het is niet langer zoals het was.

En aangezien we het nu daarover hebben, wil ik jullie eraan herinneren dat Sri Aurobindo gezegd heeft, herhaald, geschreven, bevestigd, en telkens opnieuw gezegd: dat met zijn yoga, de integrale yoga, pas begonnen kan worden *nadat* men die ervaring heeft gehad, niet eerder. Men moet zich dus niets voorspiegelen en zich verbeelden dat men kan beginnen te weten wat het supramentale is, of dat men er ook maar het minste idee van kan hebben, hoe klein ook, voordat men die ervaring heeft gehad. Wil je dus op de weg vooruitgaan, dan moet je eerst heel nederig beginnen te werken voor de nieuwe geboorte, eerst en voor alles, en die ondergaan vóór je er ook maar aan kunt denken supramentale ervaringen te hebben.

Tot troost kan ik jullie zeggen dat door het feit dat jullie op dit moment op aarde leven – of jullie je daar nu wel of niet van bewust zijn, of jullie dat nu wel of niet willen –, jullie samen met de lucht die nieuwe supramentale substantie inademen die zich in de aardatmosfeer aan het verspreiden is. En ze bereidt in jullie dingen

voor die zich totaal onverwacht zullen manifesteren zodra jullie de beslissende stap hebben gezet.

Of dit jullie zal helpen om die beslissende stap te zetten, valt nog te bezien, want omdat de ervaringen die zich tegenwoordig voordoen, en die zich meer en meer zullen voordoen, van een geheel nieuwe soort zijn, kun je niet op voorhand weten wat er te gebeuren staat. Dat moet eerst bestudeerd worden, en pas na een diepgaande studie zul je met zekerheid kunnen zeggen of die supramentale substantie⁹⁴ het werk van de nieuwe geboorte vergemakkelijkt of niet. Ik zal het jullie wat later weten te zeggen. Voorlopig is het beter daar niet op te rekenen en zich in alle eenvoud op weg te begeven om tot het spirituele leven geboren te worden. Zijn jullie zover, dan zullen bijna alle vragen die jullie jezelf of mij stellen vanzelf beantwoord worden. Jullie houding tegenover het leven zal dan zozeer anders zijn dat jullie zullen weten wat met 'spiritueel leven' wordt bedoeld. En dan zullen jullie ook iets belangrijks begrijpen, iets heel erg belangrijks, namelijk hoe je zonder ego kunt leven.

Vóór je zover bent, begrijp je niets. Het hele leven is zodanig van het ego afhankelijk dat leven en handelen totaal onmogelijk lijken indien niet met en door het ego. Na die nieuwe geboorte kun je het ego echter met een glimlach aanzien en ertegen zeggen: 'Mijn vriend, ik heb je niet meer nodig.' Dat is zelfs een van de gevolgen waardoor je een beslissend gevoel van bevrijding ondervindt. (E57-58, 380-83)

Aspiratie

Nemen aspiraties en gebeden een bepaalde vorm aan, net als de gedachten?

Ja. Soms nemen ze zelfs de vorm aan van de persoon van wie de aspiratie of het gebed uitgaat – heel vaak zelfs. Het hangt af van geval tot geval. Aspiraties nemen soms de vorm aan van datgene

waarnaar geaspireerd wordt. Vooral gebeden nemen duidelijk de vorm aan van degene die bidt.

Wat is het verschil tussen gebed en aspiratie?

[...] Er zijn verschillende soorten gebeden.

Er is het zuiver werktuiglijk gebed, materieel, woorden die men van buiten heeft geleerd en die werktuiglijk worden herhaald. Dat heeft niet veel te betekenen. En het heeft doorgaans maar één uitwerking, namelijk de biddende persoon tot kalmte brengen. Want als men een gebed almaar herhaalt, wordt men tenslotte door de woorden gekalmeerd.

Er is een soort gebed dat een spontane formulering is van iets waar men om wil vragen. Men bidt om iets, om iets te krijgen. Men kan ook voor een bepaalde persoon bidden, of met het oog op een bepaalde omstandigheid, of voor zichzelf.

En er is het punt waar aspiratie en gebed elkaar raken, want er zijn gebeden die de spontane formulering van een beleefde ervaring zijn. Deze wellen helemaal gevormd uit het binnenste van het wezen op als de uitdrukking van een diepe ervaring en iets wat een dankzegging kan zijn voor die ervaring, of een vraag dat ze zou blijven voortduren, of een vraag om een verklaring ervan. Dat is al heel dicht bij een aspiratie.

De aspiratie echter wordt niet noodzakelijk onder woorden gebracht; wordt ze wél in woorden uitgedrukt, dan is het bijna een aanroeping. Je aspireert naar een bepaalde staat. Bijvoorbeeld, je hebt iets in jezelf ontdekt dat niet klopt met je ideaal, een wezenstrek van duisternis of onwetendheid, misschien zelfs van boosaardigheid – kortom, iets wat niet overeenstemt met wat je wilt realiseren. Welnu, dat zal zich niet in woorden uitdrukken: het zal als een oplaaiende vlam zijn en als een offerande van een beleefde ervaring die nog groter en heerlijker wil worden, en steeds helderder en nauwkeuriger. Dat alles kan wel *achteraf* onder woorden worden

gebracht, wanneer je probeert het je te herinneren en de ervaring te noteren. Maar de aspiratie welt altijd op als een oplaaiende vlam en draagt in zich datgene wat je verlangt te zijn, of te doen, of te hebben. Ik gebruik het woord 'verlangt', maar hier zou in feite het woord 'aspireert' gebruikt moeten worden, want dat heeft de hoedanigheid noch de vorm van een verlangen. Het is werkelijk net de grote vlam van een zuiverende wil die in haar kern bevat wat je wilt realiseren.

Je hebt bijvoorbeeld een daad begaan die je betreurt, die gevolgen heeft waardoor iets stuk wordt gemaakt en waarbij verscheidene personen betrokken zijn. De reacties van de anderen zijn je niet bekend, maar zelf verlang je dat wat gebeurd is ten goede zou mogen worden gekeerd, dat als er een fout gemaakt werd die fout zou mogen worden ingezien, en dat, wat de fout ook moge zijn, ze voor jou de gelegenheid tot een grotere vooruitgang moge worden, tot een grotere inspanning, tot een nieuwe opgang naar de Godheid, tot een mogelijkheid die zich opent op een toekomst die je helderder, waarachtiger en intenser wenst. Dat wordt dan hier [*gebaar naar het hart*] verzameld als een kracht, en dat laait op en klimt steeds hoger in een intens opwaarts elan en soms zonder de minste vorm van formulering, zonder woorden, zonder verwoord te worden, maar als een laaiende vlam.

Dat is de ware aspiratie. Ze kan zich honderd, duizend keren per dag voordoen als je je voortdurend in een toestand bevindt waarin je vooruit wilt gaan, waarin je waarachtiger wilt worden en meer gelijk aan wat de goddelijke wil van je verlangt.

Het gebed is veel meer uiterlijk, is in de regel met een bepaald feit verbonden en wordt altijd onder woorden gebracht, want het is de formulering die het gebed uitmaakt. Men kan een aspiratie hebben en ze in een gebed weergeven, maar de aspiratie doorbreekt het gebed aan alle kanten. Ze is veel intiemer en om zo te zeggen veel meer zichzelf vergetend, want ze leeft slechts in hetgeen men wil

zijn of doen en in de offerande daarvan die men de Godheid wil aanbieden. Je kunt bidden om iets te vragen. Je kunt ook bidden om de Godheid te danken voor wat Hij je geschonken heeft. Dat is een gebed van een veel hogere kwaliteit; men zou het een dankzegging kunnen noemen. Je kunt bidden in erkentelijkheid voor de gestalte die de Godheid voor jou heeft aangenomen, voor wat Hij voor je gedaan heeft, voor wat je in Hem ziet, en om uiting te geven aan de lof die je Hem wilt betuigen. Dat kan allemaal de vorm aannemen van een gebed. Het is natuurlijk de hoogste vorm van gebed, want het is niet uitsluitend met zichzelf begaan, het is niet egoïstisch.

Zeker, je kunt een aspiratie hebben in alle delen van je wezen, maar het centrum van de aspiratie bevindt zich in je psychische wezen; je kunt ook in alle wezensdelen bidden, maar het gebed behoort tot het deel waarin je bidt. Er zijn fysieke gebeden mogelijk, louter materiële, en vitale gebeden, mentale, psychische en spirituele, en elk daarvan heeft zijn eigen karakter, zijn eigen waarde.

Er is een bepaald soort gebed, tegelijk machtig en onbaatzuchtig, dat net één grote aanroeping is, meestal niet ten bate van zichzelf maar als wat men een bemiddeling bij de Godheid zou kunnen noemen. Dat is heel erg machtig. Ik heb ontelbare voorbeelden gezien van dingen die door dergelijke gebeden bijna terstond gerealiseerd werden. Er is een groot geloof voor nodig, een grote vurigheid, een grote oprechtheid en ook een grote eenvoud des harten, iets wat niet berekent, niets wil regelen, niet marchandeert, dat niet geeft met de gedachte er iets voor terug te krijgen. Want de meeste mensen geven met één hand en steken de andere uit om iets terug te krijgen – het grootste deel van de gebeden is zo. Maar andere zijn, zoals ik gezegd heb, dankzeggingen, iets als een lofzang, en die zijn uitstekend.

Zo is dat. Ik weet niet of jullie het begrepen hebben, maar zo is het. Duidelijkheidshalve kunnen we zeggen dat het gebed altijd in woorden geformuleerd is, maar die woorden kunnen verschillende

waarden aannemen naargelang de staat waarin ze geformuleerd worden. Het gebed is een geformuleerd iets en er kan een aspiratie in aanwezig zijn. Het lijkt echter moeilijk te bidden zonder zich tot iemand te richten. Zij die bijvoorbeeld de opvatting hebben van een heelal waaruit ze het idee van een Godheid min of meer hebben gebannen – er zijn er velen die dat hindert, het idee van een wezen dat alles weet, alles kan, en dat zo enorm veel hoger staat dan zichzelf dat geen vergelijking mogelijk is, het is nogal hinderlijk voor hun eigenliefde, dus proberen ze een wereld te bedenken zonder Godheid – die kunnen natuurlijk niet bidden, want tot wie zouden ze bidden? Tenzij ze hun gebed tot zichzelf zouden richten, wat niet zo vaak voorkomt...

Aspireren kan men echter wél zonder in de Godheid te geloven. Er zijn mensen die niet geloven in het bestaan van een God, maar die geloven in de vooruitgang. Zij zien de wereld als in voortdurende vooruitgang en die vooruitgang als eindeloos, zonder ooit ergens een eindpunt, naar iets beters dat altijd meer zo zal zijn dan het vorige betere. Zulke personen kunnen een grote aspiratie tot vooruitgang hebben zonder daarvoor een notie van het bestaan van een God te hebben. Aspiratie houdt noodzakelijkerwijs geloof in, maar niet noodzakelijkerwijs geloof in een goddelijk wezen, terwijl geen gebed mogelijk is zonder zich tot een goddelijk wezen te richten. En tot wie richt je het gebed? Je kunt geen gebed richten tot iets wat geen persoonlijkheid heeft. Het gebed wordt gericht tot iemand die je kan horen. Als er niemand is die je kan horen, wie en hoe kun je dan om iets bidden? Als je bidt, wil dat dus zeggen dat je gelooft, zelfs als je dat voor jezelf niet toegeeft, in iets wat oneindig hoog boven ons verheven is, dat oneindig veel machtiger is dan wij en dat ons lot en onszelf kan veranderen – als je bidt om verhoord te worden. Dat is het essentiële verschil [met de aspiratie].

Meer intellectuele personen erkennen dus de aspiratie en beweren dat het gebed iets minderwaardigs is. Mystieke personen zullen je

zeggen dat de aspiratie uitstekend is, maar dat je moet bidden als je werkelijk verhoord wilt worden en als je wilt dat de Godheid naar je luistert, en dat je moet bidden met de eenvoud van een kind, met een volkomen openheid, met een volmaakt vertrouwen: 'Ik heb dit of dat nodig', een morele behoefte, of een fysieke, of een materiële, 'welnu, ik vraag het Je, geef het mij. Je hebt me gegeven wat ik Je gevraagd heb. Je hebt me ervaringen geschonken die ik me nooit had kunnen voorstellen en die nu de wonderen zijn die ik kan beleven wanneer ik wil. Ik ben Je daarvoor uit de grond van mijn hart erkentelijk en richt deze dankzegging tot Jou om je lof te zingen en Je te danken voor je tussenkomst.' Zo gaat dat.

Om te aspireren hoef je geen aspiratie naar iemand, tot iemand te hebben. Je hebt een aspiratie naar een wezenstoestand, naar kennis, naar een verwezenlijking, naar een bewustzijnstoestand. Als je naar iets aspireert, is dat niet noodzakelijk een gebed, het gebed komt erbij. Het gebed daarentegen is iets persoonlijks, gericht tot een persoonlijk wezen, tot een kracht of een wezen dat je kan horen en dat kan antwoorden. Anders kun je immers niets vragen. (E53, 158-63)

Ben je in een toestand van bewuste aspiratie en helemaal oprecht, dan zal alles om je heen zich schikken om je te helpen in je aspiratie, rechtstreeks of onrechtstreeks, dat wil zeggen om je te helpen vooruitgaan, om je met iets nieuws in verbinding te brengen, of om uit je natuur alles te verwijderen dat eruit verwijderd hoort te worden. Merkwaardig is dat. Als je werkelijk in een toestand van intense aspiratie verkeert, is er geen omstandigheid die je niet helpt om die aspiratie te verwezenlijken. Alles wat nodig is komt naar je toe, alles. Alsof er een volmaakt en absoluut bewustzijn is dat alles regelt om je heen. Het is mogelijk dat je dat in je onwetendheid niet onderkent en dat je eerst protesteert tegen de omstandigheden zoals ze zich aandienen. Je bent er niet tevreden over, je probeert ze te veranderen. Maar na een poosje, wanneer je wat wijzer bent

geworden en er enige afstand tussen jou en het gebeuren ontstaan is, ga je je rekenschap geven van het feit dat het juist datgene was wat je behoefde om de nodige vooruitgang te kunnen maken. Het is een goede wil, een oppermachtige goede wil die alles om je heen schikt zoals het hoort, en wanneer je je erover beklaagt of, erger nog, ertegen protesteert, is het juist dan dat die wil het meest actief is. (E54, 203)

Wat zijn de voorwaarden waarin een neerdaling van geloof kan plaatshebben?

De belangrijkste voorwaarde is een bijna kinderlijk vertrouwen, het argeloos vertrouwen van een kind dat zeker is dat zal komen wat nodig is en er niet eens aan twijfelt. Heeft het iets nodig, dan is het zeker dat dat komt. Dat soort vertrouwen is de belangrijkste voorwaarde.

Aspiratie is onontbeerlijk. Er zijn echter mensen die samen met de aspiratie een conflict in zich dragen tussen geloof en gebrek aan geloof, tussen vertrouwen en wantrouwen, tussen een optimisme dat zeker is van de overwinning en een pessimisme dat zich afvraagt wanneer de volgende ramp mag worden verwacht ... Is dat in het wezen aanwezig, dan mag je aspireren zoveel je wilt, je zult niets bereiken. Je zegt dan: 'Ik had zoveel aspiratie, maar ik heb niets verkregen.' Dat komt doordat je je aspiratie voortdurend blijft ondermijnen door je gebrek aan vertrouwen. Had je werkelijk vertrouwen gehad ... Wanneer kinderen aan zichzelf worden overgelaten en niet door volwassenen misvormd zijn, hebben ze altijd zo'n reusachtig vertrouwen dat alles goed zal gaan. Overkomt hen bijvoorbeeld een klein ongeval, dan zullen ze nooit menen dat het ernstig is: ze zijn spontaan overtuigd dat alles weldra weer in orde zal zijn, en dat helpt zo sterk dat het inderdaad ook weldra in orde is!

Heeft men een aspiratie naar de kracht, roept men de hulp in van de Godheid, vraagt men erom met de onwankelbare zekerheid dat ze gegeven zal worden, dan kan ze onmogelijk niét gegeven worden, dan komt ze zeker. Dat soort vertrouwen is eigenlijk een innerlijke ontvankelijkheid. En er zijn mensen die zich constant in zo'n staat bevinden. Is er iets te ontvangen, dan zijn zij er altijd om het te ontvangen. Er zijn anderen die wanneer er iets te ontvangen is – bijvoorbeeld een kracht die neerdaalt – altijd afwezig zijn. Ze zijn altijd gesloten op zo'n ogenblik, terwijl degenen met dat kinderlijke vertrouwen altijd openstaan op het goede ogenblik. En vreemd genoeg is er uiterlijk geen verschil. Ze kunnen precies dezelfde goede wil hebben, dezelfde aspiratie, hetzelfde verlangen om alles zo goed mogelijk te doen, maar degenen die in zich dat glimlachende vertrouwen hebben, die geen vragen stellen, die zich niet afvragen of ze iets al dan niet zullen hebben, of de Godheid al dan niet zal antwoorden, die hebben geen problemen, voor hen is alles een uitgemaakte zaak. 'Wat ik nodig heb, zal me gegeven worden. Als ik bid, dan wordt mijn gebed vast en zeker verhoord. Zit ik in moeilijkheden en vraag ik om geholpen te worden, dan zal de hulp me gegeven worden, en ze zal me niet alleen gegeven worden, ze zal ook alles in orde brengen.'

Is er dat vertrouwen, spontaan, argeloos, zonder discussie, dan werkt dat beter dan wat ook en zijn de resultaten wonderbaarlijk. Het zijn de tegenwerpingen en de twijfels van het mentale die altijd alles verknoeien, met steeds dezelfde gedachte die bij je opkomt wanneer zich een moeilijkheid voordoet: dit is onmogelijk. Ik speel het nooit klaar! En het wordt vast nog erger. En wat zal er gebeuren als de omstandigheden waarin ik me bevind, en waar ik niets van moet hebben, nóg erger worden? Als ik de helling blijf afglijden? Als, als, als ... En je trekt een muur op tussen jezelf en de kracht die je zou willen ontvangen.

Het psychische wezen heeft dat vertrouwen; het heeft het op een wonderlijke manier, zonder schaduw, zonder twijfels, zonder tegenwerpingen. Is men zo, dan is er geen gebed dat niet beantwoord wordt, geen aspiratie die niet wordt vervuld. (E54, 458-60)

Ik herinner me dat we het een tijdje geleden hebben gehad over de moed als een van de [psychologische] volmaaktheden. Ik herinner me dat ik daar eens een lijstje van heb gemaakt. Maar het is een moed die met de zin voor het hoogste avontuur te maken heeft. En de zin voor het hoogste avontuur is de aspiratie – een aspiratie waardoor je helemaal wordt aangegrepen en waardoor je je zonder enige berekening en onvoorwaardelijk, en zonder de mogelijkheid om op je stappen terug te keren, in het grote avontuur van de goddelijke ontdekking stort, in het grote avontuur van de ontmoeting met de Godheid, in het nog grotere avontuur van de verwezenlijking van de Godheid. Men stort zich in dat avontuur zonder nog achterom te zien en zonder zich ook maar een ogenblik af te vragen wat er gebeuren zal. Want als men zich afvraagt wat er zoal kan gebeuren, gaat men nooit van start; men blijft altijd met beide benen op de aarde geplant, bang iets kwijt te raken, bang zijn evenwicht te verliezen.

Het is daarom dat ik het over de moed heb. Maar in feite is dat aspiratie. Ze komen bij elkaar. Een ware aspiratie zit barstensvol moed.

En dan is er ook de overgave. In het Engels is dat *surrender*, er is geen Frans woord met exact die betekenis.⁹⁵ Sri Aurobindo heeft gezegd (ik denk dat we het al eens ergens gelezen hebben) dat die overgave [...] de eerste en absolute voorwaarde voor het doen van yoga is. Als we volgen wat hij gezegd heeft, dan is dat niet zomaar een van de vereiste hoedanigheden; het is de onontbeerlijke basishouding om met yoga te kunnen beginnen. Heeft men niet de

beslissing van een totale overgave genomen, dan kan men niet beginnen.

Opdat de overgave volledig zou zijn, zijn echter ook alle andere eigenschappen noodzakelijk. (E56, 46-47)

De aspiratie is net een pijl, zo [*gebaar: recht omhoog*]. En je hebt die aspiratie, je wilt heel sterk begrijpen, weten, de waarheid kennen, is het niet? Dan moet je met die aspiratie zó doen, je moet maken dat ze opstijgt, altijd hoger, recht omhoog, uit alle macht, tot je aanstoot tegen een soort deksel dat zich daar bevindt⁹⁶, hard als staal en erg dik, waar je niet doorheen kunt. En je gaat bij jezelf zeggen: waar dient het toe een aspiratie te hebben? Het dient tot niets. Ik blijf tegen iets hards aanstoten en ik kom er niet doorheen. Maar jullie weten dat water dat op een rots druppelt die rots tenslotte klieft; het splijt die in tweeën van boven tot onder. Je aspiratie is als dat water dat in plaats van neer te druppelen omhoog stijgt. Door telkens weer omhoog te stijgen, stoot ze elke keer tegen dat deksel aan en ze blijft en blijft maar stoten, tot ze er op een dag een gat in heeft gemaakt door er almaar tegenaan te blijven stoten. En door dat gat barst ze ineens heen in een onmetelijkheid van licht. Dan denk je: ha, alles is nu duidelijk.

Zo gaat dat. Je moet koppig blijven doorzetten, hardnekkig en met een loodrecht opklimmende aspiratie, die dus niet her en der gaat dwalen om van alles en nog wat te zoeken. Enkel en alleen dat: begrijpen, begrijpen, begrijpen, weten, kennen, zijn.

En kun je tot helemaal bovenaan stijgen, dan valt er niets meer te begrijpen of te weten: je *bent*. Het is wanneer je *bent* dat je begrijpt en weet. (E55, 270-71)

Overgave

Is overgave niet hetzelfde als offer?

In onze yoga is er geen plaats voor het 'offer' – maar alles ligt er natuurlijk aan wat u onder het woord verstaat. In zijn zuivere vorm betekent het⁹⁷ door een offergave 'heiligen', 'wijden' aan de Godheid. Maar in de betekenis die er tegenwoordig aan gegeven wordt, is het woord 'offer' een synoniem geworden van vernietigen. Het heeft een negatieve associatie. Dat soort offer kan geen vervulling zijn, het is integendeel een vermindering, een afstand doen van zichzelf. Want het zijn je mogelijkheden die door jou worden opgeofferd, de verwezenlijkingen van je persoonlijkheid, van het materiële tot het hoogste spirituele vlak. Het offer vermindert je wezen. Offer je fysiek je leven, je lichaam, dan verspeel je al je mogelijkheden in de materiële wereld; je verzaakt de vervulling van je aards bestaan. Zo kun je ook moreel je leven opofferen door de volheid en de vrije ontplooiing van je innerlijke leven te offeren. Met dat idee van het afstand doen van zichzelf is er altijd een element van verplichting gemoeid, van dwang, van een opgelegde zelfverloochening. Het is een ideaal waarin geen plaats is voor de diepste en breedste spontane uitingen van de ziel.

Onder 'overgave' verstaan wij niets dergelijks, maar juist een spontane gave van zichzelf, de gave van het ik aan de Godheid, aan een groter bewustzijn waarvan je deel uitmaakt. Door de overgave word je niet verkleind, maar vermeerderd; ze vermindert, of verzwakt, of vernietigt de persoonlijkheid niet, maar maakt haar integendeel sterker en groter. Met 'overgave' bedoelen wij een integrale gave van zichzelf, in vrijheid uitgevoerd en met alle gelukzaligheid die de daad inhoudt. Dat heeft niets met opoffering te maken. Heb je ook maar het geringste gevoel dat je iets moet opofferen, dan is het niet de ware overgave, want dat zou betekenen dat je iets aan het terughouden was of dat je iets probeert te geven maar met tegenzin, in pijn en innerlijke spanning – zodat de vreugde van de overgave dus afwezig blijft – of je hebt misschien niet eens het gevoel je te geven, maar wel met geweld genomen te worden.

Als je wat dan ook doet met het gevoel onder dwang te handelen, kun je er zeker van zijn dat je het op de verkeerde manier doet.

De ware overgave verruimt je, ze vermeerdert je vermogens. Ze geeft je kwalitatief en kwantitatief veel meer dan je ooit uit jezelf zou hebben gehad. Die veel grotere kwaliteit en kwantiteit verschilt van alles wat je anders zou hebben kunnen bereiken. Je gaat erdoor over in een andere wereld, in een andere volheid, die je nooit zou hebben gekend had je je niet overgegeven. Je kunt dat vergelijken met een druppel water die in de zee valt: had hij zijn eigen, aparte identiteit behouden, dan zou hij slechts een druppel gebleven zijn en niets meer, een kleine druppel verloren in de onmetelijkheid om hem heen, maar door zijn eigen vorm te verliezen, versmelt hij met de zee. Hij verenigt zich ermee en heeft deel aan haar natuur, haar macht en haar onmetelijkheid. Zo is het ook met de ware overgave.

Er is geen enkele dubbelzinnigheid, geen enkele vaagheid mogelijk in de overgave; ze is duidelijk, uitgesproken en welbepaald. Wil een klein menselijk mentaal bewustzijn zichzelf instandhouden tegenover het universele mentale bewustzijn en apart blijven bestaan, dan zal het blijven wat het is: een heel beperkt iets, onmachtig om de natuur van de hoogste werkelijkheid te kennen of er zelfs een contact mee te hebben. Het kleine en het onmetelijke blijven los van elkaar bestaan, totaal verschillend van elkaar zowel naar kwaliteit als kwantiteit. Geeft het kleine menselijke mentale bewustzijn zich over, dan zal het in het universeel mentale versmelten. Het zal er één mee worden in kwaliteit en kwantiteit; het zal niets van zijn beperkingen en vervormingen verliezen en toch in ruil de volheid en een doorlichte helderheid ontvangen. Het kleine bestaan zal van natuur veranderen; het zal de natuur aannemen van de grotere waarheid waaraan het zich heeft overgegeven. Verzet het menselijke mentale zich echter, stelt het zich te weer en komt het in opstand tegen het universele mentale, dan wordt een conflict onvermijdelijk, en daarin zal het kleine en zwakke zeker overweldigd worden door de macht

van het onmetelijke. Geeft het zich niet over, dan zijn opslorping en vernietiging het lot dat hem te wachten staat.

Een menselijk wezen dat met de goddelijke Geest in contact komt en zich aan Hem overgeeft, zal vaststellen dat zijn mentale bewustzijn meteen van zijn duisternissen gereinigd begint te worden en dat het begint deel te hebben aan de vermogens en de kennis van het universele mentale bewustzijn. Houdt het er zich apart van, zonder enig contact, dan zal het blijven wat het is, namelijk een kleine aparte waterdruppel in de oeverloze oneindigheid. Komt het in opstand, dan zal het eerst zijn geest verliezen en daarna zal zijn denkvermogen verminderen, tot het tenslotte helemaal verdwijnt.

Wat waar is voor het mentale bewustzijn, is eveneens waar voor de andere delen van de menselijke natuur. Het is of je wilde vechten met iemand die veel sterker is, en een gekneusde schedel is alles wat je daaraan overhoudt. Hoe zou je erover kunnen denken te vechten met iets wat miljoenen keren sterker is? Bij elke daad van opstandigheid krijg je een klap te incasseren, en elke nieuwe klap berooft je wat meer van je kracht. Het lijkt net een vuistgevecht met een veel sterkere tegenstander: je ontvangt klap na klap en wordt bij elke klap zwakker, tot je buiten gevecht wordt gesteld. Er hoeft geen bewuste wil tussenbeide te komen om zo'n resultaat te bereiken, het gaat vanzelf. Het is niet anders mogelijk als je tegen de oneindigheid in opstand komt.

Zolang je in je hoekje blijft en het gewone leven volgt, geschiedt je geen kwaad, maar als je met de Godheid te maken krijgt, liggen slechts twee wegen voor je open: je geeft jezelf over en verenigt je met Hem, en door je overgave word je vermeerderd en verheven; of je staat tegen Hem op, al je capaciteiten worden vernietigd en je verliest je mogelijkheden tot verwezenlijking, die uiteindelijk opgeslorpt worden in datgene wat je probeert te bevechten.

Er zijn heel wat verkeerde opvattingen over de overgave. Velen beschouwen de overgave als een afstand doen van je

persoonlijkheid, maar dat is een grove vergissing. De bestaansreden van elk individu ligt erin een aspect van het goddelijk bewustzijn te manifesteren; het karakter van die manifestatie, de veruiterlijking van zijn eigen [goddelijke] natuur maakt de persoonlijkheid uit van ieder individu. Door de ware houding tegenover de Godheid aan te nemen, kan het individu daarom slechts gezuiverd worden van alle invloeden van de lagere natuur waardoor zijn persoonlijkheid verminderd en vervormd wordt; de persoonlijkheid wordt daardoor des te persoonlijker, des te meer zichzelf, des te completer. De waarheid en de macht van de persoonlijkheid verkrijgen des te meer een eigen luister; haar karakter wordt veel duidelijker afgetekend dan wanneer het met al die duisternis, onwetendheid, laagheid en onzuiverheid van de lagere natuur vermengd was. Het uiteindelijke resultaat is de veredeling, de verheerlijking, de toename van de vermogens van de persoonlijkheid, waarvan de mogelijkheden maximaal worden uitgewerkt. (E29, 136-39)

De overgave is de beslissing om de verantwoordelijkheid voor je leven aan de Godheid over te laten. Zonder die beslissing is niets mogelijk; neem je die beslissing niet, dan is er van yoga geen sprake. De rest volgt dan vanzelf, want de hele weg van yoga is gebaseerd op overgave.

Je kunt je overgave doen langs de weg van de kennis of die van de devotie. Je kunt intuïtief sterk het gevoel hebben dat alleen de Godheid de waarheid is en de verlichte overtuiging dat je zonder Hem niets vermag. Of je kunt het spontane gevoel hebben dat die weg de enige is die naar het geluk leidt, met een sterke psychische aandrang om uitsluitend de Godheid toe te behoren. 'Ik behoor mezelf niet toe', zeg je dan, en je draagt de verantwoordelijkheid van je wezen over aan de waarheid. Daarop volgt dan de gave van jezelf: 'Kijk, hier ben ik, een schepsel met diverse hoedanigheden, goede en slechte, duistere en verlichte. Ik geef mezelf aan Jou zoals

ik ben. Aanvaard me met al mijn gaven en gebreken, met al mijn tegenstrijdige aandriften en neigingen. Doe met me wat Jij wilt.'

In de uitwerking van de offerande die je van jezelf doet, begin je met de éénmaking van je wezen rond datgene wat de eerste beslissing heeft genomen: de centrale psychische wil. Alle tegenstrijdige elementen van je natuur moeten met elkaar in harmonie worden gebracht. Je moet ze de een na de ander nemen en met het centrale wezen verenigen. Je kunt jezelf aan de Godheid offeren in een spontane opwelling, maar het is onmogelijk jezelf daadwerkelijk te geven zonder die eenmaking. Hoe meer je één bent, des te meer je in staat bent tot het geven van jezelf.

Is de zelfovergave eenmaal compleet, dan volgt de toewijding. Dat is de bekroning van het hele proces van verwezenlijking, de laatste krachtinspanning van de klim, waarna zich geen moeilijkheden meer voordoen en alles vlot verloopt. Vergeet echter niet dat je niet meteen integraal toegewijd kunt zijn, want velen vallen ten prooi aan zo'n begoocheling. Een paar dagen lang voel je een grote intensiteit van toewijding en je hoopt dat je hele wezen er vanzelf in zal opgaan. De minste zelfgenoegzaamheid is echter voldoende om je opmars te stuiten. Want je wezen is vol tendensen die met elkaar in tegenspraak zijn. We kunnen zelfs zo ver gaan te zeggen dat dat bijna verschillende persoonlijkheden zijn. Geeft één daarvan zich aan de Godheid, dan komen de anderen in opstand en weigeren mee te werken. '*Wij* hebben ons niet overgegeven', werpen ze op, en ze beginnen geweldig tekeer te gaan en aanspraak te maken op hun onafhankelijkheid en hun recht op zelfexpressie. Je maant hen dan tot kalmte en toont hun de waarheid.

Je moet rustig de ronde doen langs je hele wezen, er alle hoekjes en gaatjes van onderzoeken, alle schuilplaatsen, en er alle anarchistische elementen uithalen die daar een psychologisch gezien gunstig moment afwachten om weer de kop op te steken. Pas wanneer je helemaal de ronde hebt gedaan langs je mentale,

vitale en fysieke natuur, wanneer je het geheel ervan overtuigd hebt zich aan de Godheid te geven en aldus een absolute, eengemaakte toewijding hebt bewerkstelligd, komt er een eind aan al je moeilijkheden. Pas dan wordt je opmars naar de transformatie glorieus, want je gaat dan niet langer van duisternis naar kennis, maar van kennis naar kennis, van licht naar licht, van geluk naar geluk.

Het lijdt geen twijfel dat een volledige toewijding niet gemakkelijk is en schier eindeloos veel tijd zou vragen als je haar alleen moest uitwerken, met je eigen middelen. Maar alles verandert als de goddelijke genade met je is. Als de Godheid een handje toesteeckt, wordt het werk relatief gemakkelijk. De tijd die ervoor nodig is hangt vanzelfsprekend af van elk individu, maar hij kan aanzienlijk bekort worden als je beslissing rotsvast staat. Vastberadenheid is de vereiste, het is de sleutel die alle deuren opent. (E30-31, 182-84)

De belangrijkste overgave is die van je karakter, van je zijnswijze, opdat ze zou kunnen veranderen. Doe je de overgave niet van de natuur die jou eigen is, dan zal ze nooit veranderen. Dit is van alle punten het belangrijkste.

Je hebt bepaalde manieren van begrijpen, van reageren, van aanvoelen, bijna bepaalde manieren om vooruit te gaan, en vooral een bepaalde manier om het leven te zien en er zekere dingen van te verwachten; welnu, dat alles moet je overgeven. Als je werkelijk het goddelijk licht wilt ontvangen en jezelf transformeren, dan moet je je hele zijnswijze offeren – offeren door haar open te stellen, door haar zo ontvankelijk mogelijk te maken, opdat het goddelijk bewustzijn, dat weet hoe je worden moet, direct zou kunnen ingrijpen en al je wezenselementen veranderen in elementen met meer waarheid, meer in overeenkomst met de waarheid jou eigen. Dat is oneindig veel belangrijker dan de overgave van je handelingen. Het is niet zozeer wat je doet dat het belangrijkste is (al is ook dat vanzelfsprekend heel belangrijk) als wel wat je bent.

Welke handeling het ook betreft, het is niet zozeer de manier waarop ze wordt uitgevoerd die belangrijk is als wel de bewustzijnstoestand waarin ze wordt uitgevoerd. Stel dat je een bepaald werk verricht, een onbaatzuchtig werk zonder enige bijgedachte van persoonlijk voordeel, een werk uitsluitend om de vreugde van het werk – als je niet bereid bent onverschillig wanneer met dat werk te stoppen, of van werk te veranderen, of je manier van werken te veranderen, of als je vasthoudt aan de routine waarmee je het werk doet, dan is je overgave niet compleet. Je moet zover komen dat je een bepaalde taak vervult omdat je in jezelf duidelijk aanvoelt, op een steeds dwingender manier, dat dat het werk is dat gedaan moet worden, op die bepaalde manier, en dat je het uitsluitend daarom doet. Je doet het niet uit routine, uit emotionele gehechtheid of vanwege een eigen voorkeur, zelfs niet met de gedachte dat het het best mogelijke werk is, want je overgave zou niet compleet zijn. Je overgave is niet compleet zolang je nog ergens aan gehecht bent, zolang er iets in je is dat zegt: dat daar mag veranderen, en dat andere daar mag ook veranderen, maar *dit* mag niet veranderen, zolang je van iets zegt: dit mag niet veranderen, niet omdat het niet kan veranderen, maar omdat je niet wilt dat het zou veranderen. (E50-51, 415-16)

Oprechtheid

Wat is de fundamentele deugd die aangekweekt moet worden om zich op een spiritueel leven voor te bereiden?

Ik heb het al zo vaak gezegd, maar dit is een gelegenheid om het weer eens te herhalen: de op-recht-heid. Een oprechtheid die totaal en absoluut moet worden, omdat *alleen* oprechtheid je bescherming biedt op het spirituele pad. Ben je niet oprecht, dan kun je er zeker van zijn dat je bij de eerste stap al op je gezicht valt. Er zijn allerlei krachten, wilsvormen, invloeden, entiteiten die op de minste barst in

je oprechtheid loeren, die meteen door zo'n barst bij je naarbinnen dringen en er herrie schoppen.

Wat je dus ook doet, wat je ook aanvat, wat je ook beproeft, wees er *eerst* zeker van dat je niet alleen zo oprecht mogelijk bent, maar dat je ook de intentie hebt om het nog in veel grotere mate te worden. Want het is je enige bescherming. (E56, 285-86)

Wat ook het pad [van yoga] is dat je volgt – of het nu de weg van de onderwerping is dan wel die van de toewijding of die van de kennis – alle zijn even moeilijk als je wilt dat ze volmaakt zouden zijn. Er is maar één middel [om een weg tot een goed einde te brengen], één enkel, ik ken er maar één: een volmaakte oprechtheid, maar dan volmaakt!

Weten jullie wat volmaakte oprechtheid is? Nooit proberen jezelf te bedriegen, zien dat een deel van je wezen nooit een list probeert te verzinnen om de andere delen te misleiden, nooit een gunstige draai geven aan wat je doet om er een excuus voor te hebben, nooit voor jezelf de ogen sluiten wanneer iets niet in je voordeel spreekt, nooit iets door de vingers zien onder het voorwendsel dat het geen belang heeft of dat het de volgende keer beter zal zijn ...

Dat is heel erg moeilijk. Probeer het alleen maar een uur lang en jullie zullen zien hoe moeilijk het is. Slechts een uur he-le-maal, abso-luut oprecht zijn. Niets door de vingers zien. Wat wil zeggen dat alles wat je doet, voelt, denkt en wilt uit-slui-tend op de Godheid is gericht. 'Ik wil niets anders dan de Godheid, ik denk aan niets anders dan aan de Godheid, ik doe niets dan wat me tot de Godheid zal brengen, ik houd alleen maar van de Godheid. Probeer het eens, probeer het om eens te zien hoe het gaat, een uurtje lang. Jullie zullen merken hoe moeilijk het is. En jullie moeten er ondertussen goed op letten dat er geen enkel deel van het vitale, mentale of fysieke ergens achter verscholen blijft om zich aan jullie oog te onttrekken, opdat jullie niet zouden zien dat het niet meewerkt. Dat houdt zich koest opdat het niet uit zijn schuilplaats zou worden

verjaagd. Het laat niets merken, maar het houdt zich verborgen en verandert niet.

Hoeveel delen van je wezen zijn er niet die zich verborgen houden! Je stopt ze ergens weg omdat je ze niet wilt zien, of ze verbergen zich achter je rug opdat je ze niet zou vinden. Maar je hebt die toorts – die brandende toorts van de oprechtheid – om alle hoekjes te verlichten, de hoekjes waarin zich verscholen houdt wat niet wil meedoen, wat nee zegt, of wat zich niet verroert: ‘Ik verroer geen vin. Ik blijf waar ik ben en niets dat me doet bewegen! ...’ Je hebt die toorts en je laat haar licht gaan over dat alles, en je merkt dat er dingen zijn die zich als het ware achter je rug verborgen houden en die daar niet vandaan willen komen.

Probeer dat alleen maar een uur lang. Probeer het eens. (E54, 153-54)

‘Het komt erop aan oprecht te zijn. Bent u niet oprecht, begin dan niet aan yoga.’⁹⁸

De oprechtheid is waarschijnlijk het moeilijkste van alles en ook het meest doeltreffende. Heb je een volmaakte oprechtheid, dan ben je zeker van de overwinning. Het is oneindig moeilijk. De oprechtheid bestaat erin te maken dat alle delen van je wezen, alle wezensuitingen (zowel de uiterlijke als de innerlijke), dat alle delen van je wezen dezelfde wil hebben om de Godheid toe te behoren, om uitsluitend voor de Godheid te leven, om slechts te willen wat de Godheid wil, om alleen maar de goddelijke wil uit te drukken, om geen andere bron van energie te hebben dan de Godheid. En je merkt dat er geen dag, geen uur, geen minuut voorbijgaat dat je je oprechtheid niet hoeft te intensiveren, te corrigeren, in een radicale weigering om de Godheid te bedriegen. Het gaat er in de eerste plaats om dat je jezelf niet bedriegt. Dat je de Godheid niet kunt bedriegen, dat weet je; zelfs de meest uitgeslapen asura kan dat niet. Maar ook al ben je je daarvan bewust, je merkt toch nog hoe

vaak in je leven, in één dag, je jezelf probeert te bedriegen zonder het zelfs te beseffen, vanzelf, bijna automatisch. Je hebt altijd een gunstige uitleg klaar voor alles wat je doet, voor je woorden en daden, het is het eerste dat bij je opkomt. En ik heb het nu niet over grove stommiteiten zoals de schuld aan de ander geven wanneer je ruzie maakt. Ik heb het over de kleine dingen van het alledaagse leven [...]

Ik zeg jullie: als je oprecht bent in alle elementen van je wezen, tot in de cellen van je lichaam, als je hele wezen integraal de Godheid wil, dan ben je zeker van de overwinning, maar alleen op die voorwaarde. Dat is wat ik oprecht zijn noem. (E53, 5-7)

Je moet oprecht zijn, werkelijk oprecht. Als er iets [onoprechts] diep verworteld blijft, dan moet je bereid zijn om het met wortel en al uit te rukken zodat er niets meer van over blijft. Het is [doordat er nog iets van overblijft] dat men soms dezelfde fout blijft herhalen, tot het lijden groot genoeg wordt om zichzelf een totale oprechtheid op te leggen. Maar [het lijden zo groot laten worden] is een middel dat je nooit moet beproeven, het is niet goed. Het is niet goed omdat het heel wat dingen kapot maakt, omdat het heel wat energie verspilt, omdat het slechte vibraties verspreidt. Als je echter niet anders kunt, dan is het in de intensiteit van het lijden dat je de wil tot volmaakte oprechtheid kunt vinden.

En er komt een ogenblik in het leven van iedereen dat die behoefte aan een volmaakte oprechtheid zich opdringt als een definitieve keuze. Er komt zo'n ogenblik in het individuele leven, er komt ook zo'n ogenblik in het collectieve leven, wanneer men deel uitmaakt van een groep, dat de keuze gemaakt móét worden, dat de zuivering móét geschieden. Dat wordt soms heel ernstig, het wordt bijna een kwestie van leven of dood voor de groep: hij móét een beslissende stap vooruit zetten als hij wil blijven voortbestaan. (E54, 168-69)

Wat je doen moet? Oprecht zijn. Zeggen: 'Ik kan dat niet' is altijd, altijd het wormpje in de vrucht. Het is niet waar. Als je het wilde, zou je het kunnen. En er zijn er ook die tegen me zeggen: 'Ik heb de nodige wilskracht niet.' Dat betekent dan dat je niet oprecht bent, want de oprechtheid is een oneindig machtiger kracht dan alle wilskracht ter wereld. Ze kan onverschillig wat in een handomdraai veranderen. Als met een tang pak je het probleem vast, je wrikt er wat aan, rukt het ineens uit en klaar is Kees. Maar men sluit de ogen, men geeft zichzelf excuses.

Het probleem komt altijd maar terug.

Het komt terug omdat je het niet helemaal hebt uitgerukt. Wat je doet is alleen maar als het ware een tak afhakken, en die groeit weer aan.

Het neemt verschillende vormen aan.

Ja, maar dan ruk je het uit telkens als het weer aangroeit, dat is alles – tot het niet meer aangroeit.

We hebben daarover geschreven. Waar was het ook weer? In *Lights on Yoga*, denk ik. Je verdringt het probleem telkenmale van het ene deel van je bewustzijn in het andere. Je blijft het maar verdringen, en zo daalt het tenslotte af in het onderbewuste. Kijk je dan niet goed uit, dan denk je dat het weg is, maar vanuit het onderbewuste stijgt het weer naar boven. En zelfs als je het uit het onderbewuste verdringt, daalt het af in het onbewuste, en ook daar moet je er dan achteraan om het op te sporen. Er komt echter een moment dat het helemaal weg is. Maar men is altijd te zeer gehaast, men wil dat het gauw gedaan zou zijn. Men heeft een inspanning geleverd en zegt dan: 'Ik heb mijn best gedaan, hoor, ik moet nu voor mijn inspanning beloond worden!'

In feite komt dat doordat de vreugde van de vooruitgang er niet is. Die vreugde van de vooruitgang zegt, zelfs wanneer men het gestelde doel verwezenlijkt heeft – bijvoorbeeld het doel dat wij ons voorhouden, de verwezenlijking van het supramentale leven, van het

supramentale bewustzijn –, die vreugde van de vooruitgang zegt: 'Dat zal slechts een etappe geweest zijn in de eeuwigheid van tijd. Daarna komt er iets anders, en daarna weer iets anders, en we moeten altijd verder gaan.' En dat vervult je met vreugde. Het idee daarentegen: 'Nu gaan we bij de pakken neerzitten. Het is genoeg geweest, we hebben de verwezenlijking en we gaan nu genieten van de vruchten van onze arbeid', nee zeg, wat is dat vervelend. Je wordt op slag oud, je verschrompelt.

De definitie van jeugd kan als volgt worden geformuleerd: jeugd is de voortdurende groei en de eeuwige vooruitgang – de groei van vermogens, van mogelijkheden, van het actieterrein en de reikwijdte van het bewustzijn, de vooruitgang in de realisatie van de details. Toen iemand me vroeg: 'Ben je dan niet jong meer wanneer je ophoudt te groeien?' heb ik geantwoord: 'Ik stel me natuurlijk niet voor dat het lichaam altijd voort blijft groeien! Je kunt ook op een andere manier groeien dan alleen maar fysiek.'

In het leven van de mens gaat dat in perioden. Naarmate je in jaren vordert, is er iets wat onder een bepaalde vorm af is en een andere vorm aanneemt. Natuurlijk, zoals het nu is, bereik je [fysiek] een toppunt en gaat het daarna bergaf, maar dat is betreurenswaardig en zou zo niet hoeven te zijn; het is een slechte gewoonte. Ben je volgroeid, heb je een gestalte bereikt die je wezen naar jouw mening het beste uitdrukt, dan moet je die groeikracht kunnen omzetten in een kracht die je lichaam zal perfectioneren, die het hoe langer hoe sterker zal maken, steeds krachtiger, met een steeds betere gezondheid, en je kunt lichaams oefeningen doen om een toonbeeld van fysieke schoonheid te worden. En tegelijkertijd kun je langzamerhand een groei van je karakter beginnen na te streven, van je bewustzijn, van je kennis, van je vermogens, en tenslotte van de goddelijke verwezenlijking in alles wat ze heeft dat goed en waar is, en in de volmaakte liefde van de Godheid.

Zo zit dat. En je moet daarmee blijven doorgaan. Wanneer je dan een bepaalde ontwikkeling van het bewustzijn hebt bereikt, wanneer je dat bewustzijn in de materiële wereld hebt uitgewerkt en verwezenlijkt, en wanneer je de materiële wereld hebt getransformeerd naar het beeld van dat bewustzijn, dan ga je weer een trapje hoger, naar een ander bewustzijn, en doe je het allemaal opnieuw. Zo moet dat.

Maar het is niet voor de luiwammesen, het is voor mensen die graag vooruitgaan. Het is niet voor degenen die me komen zeggen: 'Ik heb in mijn leven heel wat gewerkt en ik wil nu rusten. Hebt u een plaatsje voor me in de ashram?' Tegen hen zeg ik: 'Dit is geen plaats om te komen rusten nadat men veel gewerkt heeft, het is een plaats om nog veel meer te werken dan vroeger.' Vroeger stuurde ik hen naar Ramana Maharshi⁹⁹: 'Ga daarheen, daar zult u naar hartelust kunnen mediteren en rusten.' Nu is dat niet langer mogelijk, dus stuur ik hen naar de Himalaya en ik zeg tegen hen: 'Ga wat te midden van de eeuwige sneeuw zitten, het zal u goed doen.' (E56, 21-24)

Is er een mentale oprechtheid, een vitale oprechtheid en een fysieke oprechtheid? Wat voor verschil is er tussen die vormen van oprechtheid?

Het principe van de oprechtheid is natuurlijk overal hetzelfde, maar de uitwerking ervan verschilt naargelang de wezenstoestanden van de persoon. Op de eerste vraag zou men gewoon kunnen antwoorden: 'Nee, als de mens blijft zoals hij is.' Maar er is de mogelijkheid zich voldoende te transformeren om volmaakt oprecht te worden.

Om te beginnen moet gezegd worden dat oprechtheid een progressief iets is; naargelang het individueel menselijk wezen vooruitgaat en zich ontwikkelt, en naargelang het heelal zich in de wording ontvouwt, moet ook de oprechtheid zich altijd blijven

vervolmaken. Elke stilstand in die ontwikkeling verandert de oprechtheid van morgen vanzelf in een oprechtheid van gisteren. Om volmaakt oprecht te zijn is het onontbeerlijk geen enkel verlangen te hebben, geen enkele begeerte, geen voorkeur voor iets, geen afkeer, geen sympathie en geen antipathie, geen verknochtheid, geen weerzin. Men moet in een totale, integrale visie van de dingen leven waar alles zich op zijn plaats bevindt en waar men tegenover alles dezelfde houding heeft: de houding van de waarachtige visie. Het is voor een menselijk wezen vanzelfsprekend heel erg moeilijk om een dergelijk programma af te werken. Als hij niet heeft beslist zich te vergoddelijken, lijkt het zo goed als onmogelijk dat hij vrij zou kunnen zijn van al die tegenstellingen. Toch kan hij niet volmaakt zijn zolang hij ze in zich blijft dragen. De werking van het mentale, van het vitale en zelfs van het fysieke wordt er automatisch door vervormd.

Ik leg hierbij de nadruk op het fysieke, want zelfs de werking van de zintuigen wordt erdoor vervormd; men ziet de dingen niet, hoort ze niet, proeft ze niet en voelt ze niet zoals ze feitelijk zijn zolang men voor het een of ander een voorkeur heeft. Zolang er dingen zijn die je bevallen en andere die je niet bevallen, zolang je door het ene wordt aangetrokken en door het andere afgestoten, kun je de dingen niet zien in hun werkelijkheid; je ziet ze gekleurd door je reactie ertegenover, gekleurd door je voorkeur of je afkeer. De zintuigen zijn instrumenten die vervormd worden, net als de gewaarwordingen, de gevoelens en de gedachten vervormd worden. Om dus zeker te zijn van wat je ziet, voelt, gewaarwordt of denkt, moet je eerst volmaakt onthecht zijn, en dat is natuurlijk geen gemakkelijke opgave. Maar eerder kan je perceptie niet helemaal waarheidsgetrouw zijn en dus ook niet helemaal oprecht.

Dat is natuurlijk een maximum. Er zijn grove onoprechtheden die iedereen inziet en waarop we niet verder hoeven in te gaan, zoals bijvoorbeeld iets anders zeggen dan je denkt, iets anders doen dan

je voorgeeft te doen, of een intentie uitspreken die niet je ware intentie is. Ik bedoel hier niet de grove leugen die erin bestaat niet de waarheid te zeggen; zelfs de diplomatieke manier van handelen die iets doet met het oog op een bepaald resultaat of die iets zegt in de verwachting van een bepaald gevolg – elke gedachtecombinatie van het soort dat je ertoe brengt [met je diepere zelf] in tegenspraak te zijn – is een vrij grove vorm van onoprechtheid en voor iedereen gemakkelijk herkenbaar.

Er zijn echter andere, subtielere vormen die niet zo gemakkelijk herkenbaar zijn. Zolang je bijvoorbeeld bepaalde sympathieën en antipathieën koestert, zul je op volkomen natuurlijke wijze en als het ware vanzelf een gunstige indruk hebben van wat je sympathiek vindt en een ongunstige van wat je antipathiek vindt, of dat nu een zaak dan wel een persoon is. Ook in zo'n geval is het gebrek aan oprechtheid flagrant. Toch kun je jezelf bedriegen en niet merken dat je onoprecht bent. In zo'n geval word je geholpen door de mentale onoprechtheid. Want het is inderdaad zo dat het karakter van de onoprechtheden enigszins verschilt afhankelijk van de omstandigheden of de delen van het wezen. Toch zal de oorsprong van alle vormen van onoprechtheid altijd eenzelfde wezensuiting zijn, een die voortkomt uit het verlangen en het nastreven van persoonlijke doeleinden – uit het egoïsme, uit de combinatie van alle beperkingen voortkomend uit het egoïsme, en uit alle vervormingen te wijten aan de begeerte.

In feite kan men niet beweren dat een mens volkomen oprecht is zolang er in hem nog een ego aanwezig is, ook al spant hij zich in om oprecht te worden. Men moet het ego afleggen, zichzelf helemaal aan de goddelijke wil overlaten, zich geven zonder voorbehoud en zonder berekening. Dán kan men volmaakt oprecht zijn, niet eerder.

Dit betekent niet dat je je niet hoeft in te spannen om oprechter te zijn dan je bent en dat je bij jezelf zou kunnen zeggen: ik zal

wachten tot mijn ego verdwenen is om oprecht te zijn. Die redenering kan immers evengoed worden omgekeerd: je ego zal nooit verdwijnen als je de oprechtheid niet hebt om het te doen verdwijnen. De oprechtheid is dus de basis van alle waarachtige verwezenlijking – ze is het middel, ze is de weg en ze is ook het doel. Zonder oprechtheid is het onvermijdelijk dat je talloze misstappen begaat en telkens opnieuw het kwaad moet herstellen dat je jezelf en anderen aandoet.

Er is trouwens een wonderbaarlijke vreugde in de oprechtheid. Elke daad van oprechtheid bevat zijn beloning in zichzelf door het gevoel van reiniging, van verheffing, van bevrijding dat je hebt wanneer je je zelf maar van de kleinste leugen hebt ontdaan.

De oprechtheid is de beveiliging, ze is de bescherming, ze is de gids, en ze is uiteindelijk de transformerende macht. (E56, 454-46)

Het enige wat echt doeltreffend is, is de verandering van bewustzijn; het is de innerlijke bevrijding door een intieme, blijvende, absolute, onvermijdelijke vereniging met de supramentale krachten. De vereniging met die supramentale, goddelijke krachten is dan de bezigheid van ieder ogenblik, de wil van alle wezenselementen, de aspiratie van het hele wezen met inbegrip van de lichaamscellen. En men hoeft zich hoegenaamd geen zorgen meer te maken over de gevolgen daarvan. Wat in het spel van de universele krachten en hun manifestatie moet gebeuren, zal gebeuren, helemaal vanzelf, spontaan, automatisch, men hoeft zich daar geen zorgen meer over te maken. Het enige wat belang heeft is de aanhoudende, totale, complete band – aanhoudend – met de kracht, het licht, de waarheid, de macht en die onuitsprekelijke vreugde van het supramentale bewustzijn. Dát is oprechtheid. Al het overige is een nabootsing ervan, bijna een komedie die men zichzelf voorspeelt.

De volmaakte zuiverheid is *zijn*, meer en meer *zijn*, in een wording die steeds volmaakter wordt. Je moet nooit voorgeven te zijn, je moet helemaal vanzelf zijn.

Dat is oprechtheid. (E57-58, 136)

Volharding

Wanneer je iets van het materiële [belichaamde] leven wilt veranderen, of dat nu de aard dan wel de functie van de organen en hun gewoonten is, moet je een volharding bezitten die tegen alles bestand is. Je moet bereid zijn om honderdmaal hetzelfde over te doen met dezelfde intensiteit als de eerste maal en alsof je het nooit eerder had gedaan. Mensen zonder zelfbeheersing kunnen dat niet. Maar als je het niet kunt, kun je ook geen yoga doen, althans niet de integrale yoga; je kunt je lichaam niet veranderen.

Om je lichaam te veranderen moet je bereid zijn miljoenen keren hetzelfde te doen, omdat het lichaam een gewoontedier is dat op routine draait en omdat je om een gewoonte te veranderen jarenlang moet kunnen blijven volharden. (E55, 119)

De taak lijkt eindeloos. Toch is het de enige manier waarop ze kan worden uitgevoerd. De af te leggen weg tussen de gewone bestaanswijze van het lichaam – die bijna totale onbewustheid die we zo gewend zijn omdat we ‘nu eenmaal zo zijn’ – en de volmaakte ontwaaking van het bewustzijn, de respons van alle cellen, van alle organen, van alle lichaamsfuncties ... tussen beide schijnen er wel eeuwen werk te zijn. En toch, als men geleerd heeft zich open te stellen, te aspireren, zich over te geven, en als men dat ook in het lichaam kan, als men de cellen kan leren hetzelfde te doen, dan gaat het veel vlugger. Maar ‘veel vlugger’ betekent nog niet dat het vlug gaat: het blijft een langdurige en langzame arbeid. En wanneer er een element is dat nog niet in de transformatiebeweging was opgenomen en dat ontwaakt om erin opgenomen te worden, dan heeft men telkens de indruk dat men alles weer vanaf het begin moet opbouwen. Alles wat men gedaan meende te hebben, lijkt opnieuw te moeten worden gedaan. Maar dat is niet waar. Het is niet

hetzelfde dat men overdoet, het is iets in dezelfde zin ten aanzien van een element dat vergeten was of waarop nog niet gewerkt werd omdat het nog niet klaar was; nu het klaar is, ontwaakt het en neemt het in het werk zijn ware plaats in. Zo zijn er veel elementen.

Het lichaam lijkt jullie waarschijnlijk iets heel eenvoudigs: het is 'een' lichaam, het is 'mijn' lichaam, en alle lichamen hebben toch dezelfde vorm. Maar dat heeft niets met de werkelijkheid van het lichaam te maken! Een lichaam bestaat uit honderden samengevoegde entiteiten die niets van elkaar afweten, die een harmonie vormen dank zij iets diepers dat hun onbekend is, en die van de lichaamseenheid geen idee hebben omdat ze noch van het grote aantal van de samenstellende elementen noch van hun verscheidenheid enig besef hebben.

In feite zijn dat grote aantal en die verscheidenheid de oorzaak van de meeste vormen van wanorde, om niet te zeggen van de ziekten. Er is iets wat vlot gaat, je hebt de draad te pakken, je bent vooruitgang aan het boeken op je weg, je bent ervan overtuigd dat je een resultaat gaat bereiken – en onverwachts komt er iets op de proppen waarvan je niet eens wist dat het er was. Het steekt de kop op en vraagt om in de beweging van je ontwikkeling te worden opgenomen.

De sadhana van alle innerlijke wezensdelen, van de innerlijke domeinen is door veel mensen gedaan. Ze is uitvoerig uiteengezet en door sommigen gesystematiseerd. Dat zijn wegen en stukken weg die in kaart werden gebracht; je kunt van het ene stuk weg naar het volgende wetend hoe je dat moet doen. Zodra je echter in het lichaam afdalt, is dat net een maagdelijk oerwoud. Alles erin moet voor het eerst worden gedaan, uitgewerkt, opgebouwd. Dus moet men zich wapenen met véél geduld en niet denken dat men voor niets deugt omdat het veel tijd vraagt. Je moet je nooit laten ontmoedigen, nooit bij jezelf zeggen: nee, dit is niet voor mij. Iedereen kan het, als hij er de tijd voor neemt en de nodige moed,

doorzettingsvermogen en volharding opbrengt. Maar dat is dan ook allemaal nodig. Je moet je vooral – vooral – nooit laten ontmoedigen. Je moet bereid zijn om hetzelfde tienmaal, twintigmaal, honderdmaal over te doen, tot het helemaal gedaan is zoals het hoort.

Men heeft vaak de indruk dat niet *alles* is gedaan, als het werk niet helemaal af is, het net is of er niets is gedaan. (E57-58, 394-96)

Wij zeggen zomaar ‘transformatie’, vaagweg; we hebben de indruk dat het iets is dat eenmaal zal gebeuren en waardoor alles goed zal worden. Ik denk dat het daar zo ongeveer op neerkomt. Worden we geplaagd door moeilijkheden, dan zullen die moeilijkheden verdwijnen; zijn er die ziek zijn, dan zal hun ziekte verdwijnen; zijn er tekortkomingen in het lichaam, dan zullen die tekortkomingen verdwijnen; enzovoort. Maar dat is allemaal heel erg vaag, het is niet meer dan een verwachting.

Het is opmerkelijk dat het fysieke bewustzijn, het lichaamsbewustzijn, iets slechts nauwkeurig kan kennen, in alle bijzonderheden, wanneer het op het punt staat dat te realiseren. Het zal een zekere aanwijzing zijn [dat de transformatie aanstaande is] wanneer men bijvoorbeeld kennis van het procédé ervan zal hebben – door welke reeks van ontwikkelingen en gedeeltelijke transformaties de totale transformatie zal kunnen geschieden, in welke orde of langs welke weg ze zich zal voltrekken, welke de dingen zijn die het eerst zullen komen en welke pas later zullen volgen. Dat allemaal, in alle bijzonderheden. Telkens wanneer men nauwkeurig een bijzonderheid kan onderscheiden, betekent het dat ze op het punt staat zich te verwezenlijken.

Men kan wel vooraf de visie van het geheel hebben. Het is bijvoorbeeld een zekerheid dat de transformatie van het lichaamsbewustzijn het eerst zal plaatshebben, dat het meesterschap en de controle over alle lichaamsfuncties daarop zal volgen, en dat dat meesterschap langzamerhand – en hier wordt het minder duidelijk – zal veranderen in een soort transformatie van de

ontwikkeling zelf. Afwisseling en transformatie, dat staat allemaal vast. Maar wat aan het einde moet gebeuren, datgene waarover Sri Aurobindo het heeft gehad in een van zijn laatste artikelen¹⁰⁰, waarin hij schreef dat zelfs de organen zullen worden omgevormd tot centra voor de concentratie van krachten – voor concentratie en werking van de krachten van verschillende aard en hoedanigheid waarin alle organen van het lichaam zullen worden veranderd – dat, mijn kinderen, komt veel later, waarmee ik bedoel dat het iets is waarvan men nog niet inziet hoe het gebeuren zal.

Neem het hart, bijvoorbeeld. Hoe zal de functie van het hart, dat het bloed door het lichaam pompt, vervangen worden door een concentratie van krachten? Hoe zal het bloed vervangen worden door een bepaald soort krachten? En zo meer. Hoe zullen de longen vervangen worden door een concentratie van krachten? En door welke krachten? En door welke vibraties? Hoe? ... Dat alles is voor veel later. Het kan nog niet worden verwezenlijkt. Men kan het voorvoelen, voorzien, maar...

‘Kennen’ betekent voor het lichaam ‘kunnen’. Ik neem een voorbeeld uit jullie dagelijks leven: jullie ‘kennen’ een gymnastische beweging pas wanneer jullie haar kunnen uitvoeren. Wanneer jullie haar een keer op de juiste manier hebben uitgevoerd, dan ‘kennen’ jullie haar, niet eerder. Fysieke kennis van iets bezitten staat gelijk aan het vermogen om het te doen. Welnu, dat is op alles van toepassing, ook op de transformatie.

Het duurt nog een aantal jaren vóór we met kennis van zaken kunnen spreken over hoe de transformatie in haar werk zal gaan, maar ik kan jullie toch al zeggen dat ze begonnen is.¹⁰¹ (E54, 126-28)

Als men besloten heeft zijn lichaam te transformeren, dan moet men wachten met al het geduld dat men kan opbrengen – driehonderd jaar, vijfhonderd jaar, duizend jaar, het geeft niet: de tijd die nodig is om te veranderen. Zoals ik het zie, is driehonderd jaar een minimum.

Om jullie de waarheid te zeggen, aan de hand van de ervaring die ik van die dingen heb, geloof ik dat het werkelijk een minimum is.

Laat echter jullie verbeelding even werken. Jullie hebben er nooit over nagedacht wat de transformatie betekent, is het niet? Hoe is je lichaam gebouwd? Op zuiver dierlijke wijze, met al die organen en al die functies. Je bent daar absoluut van afhankelijk. Blijft je hart ook maar een onderdeel van een seconde stilstaan, dan ben je er geweest, het is uit met je. Dat alles functioneert, en het functioneert automatisch, zonder je bewuste wil – gelukkig maar, want als je al die functies in het oog zou moeten houden, zou er gauw iets mislopen. Dat is er dus allemaal. Het is allemaal noodzakelijk omdat de dingen nu eenmaal zo geregeld zijn. Je kunt niet zonder een van die organen, althans niet zonder het orgaan in zijn geheel. Is het er niet, dan moet het door iets in je worden vertegenwoordigd.

De transformatie betekent dat de louter materiële samenstelling vervangen zou worden door een ordening van krachtenconcentraties bestaande uit bepaalde soorten vibraties die elk orgaan vervangen door een centrum van bewuste energie, bewogen door een bewuste wil en bestuurd door een beweging van bovenaf, vanuit de hogere regionen. Geen maag meer, geen hart meer, geen bloedsomloop meer, geen longen meer, niets meer van dat alles; dat zou allemaal verdwijnen. Het zou vervangen worden door een geheel van vibraties, die vertegenwoordigen wat de organen symbolisch voorstellen. Want de organen zijn niets meer dan materiële symbolen van energiecentra. Ze zijn niet de essentiële realiteit, maar verlenen aan die realiteit een vorm of een materiële substantie onder bepaalde omstandigheden.

Het supramentale lichaam zal dus functioneren door middel van zijn *reële* energiecentra en niet langer door hun symbolische uitdrukkingsvormen zoals ontwikkeld in het dierlijk lichaam. Je moet dus eerst weten wat je hart vertegenwoordigt in het geheel van de kosmische energie, en wat de bloedsomloop daarin

vertegenwoordigt, en de maag, en de hersenen. Je moet je eerst van dat alles bewust zijn vóór je kunt beginnen. Vervolgens moet je kunnen beschikken over de oorspronkelijke vibraties van hetgeen de organen symbolisch vertegenwoordigen. En je moet langzaam al die energieën in je lichaam verzamelen en elk orgaan veranderen in een centrum van bewuste energie, dat de symbolische functie zal vervangen door een reële.

Denken jullie dat driehonderd jaar voldoende zal zijn om dat te kunnen? Ik geloof dat het veel langer zal duren voordat er een vorm kan ontstaan met eigenschappen die niet degene zullen zijn die we nu hebben, maar die deze ver zullen overtreffen. Men droomt er natuurlijk van dat die vorm plastisch zal zijn: zoals je gezichtsuitdrukking verandert al naargelang je gevoelens, zo zal het lichaam veranderen – niet van vorm, maar binnen dezelfde vorm – al naargelang wat je ermee wilt uitdrukken. Het zal kleiner kunnen worden, het zal groter kunnen worden, het zal kunnen stralen van licht of het zal zijn uitstraling kunnen afdempen; het zal helemaal plastisch zijn, elastisch, en de densiteit hebben die je verkiest... Heb je nooit gedroomd dat je je met een voet van de grond afzette, de lucht inschoot en ging vliegen? Je vliegt eropuit. Een kleine beweging met deze schouder en je gaat deze richting uit, een beweging met de andere en je gaat een andere richting uit; en je gaat overal waar je heen wilt, zonder de minste moeite, en wanneer je er genoeg van hebt, keer je terug en ga je weer in je lichaam. Welnu, het moet ook mogelijk zijn dat met het [fysieke] lichaam te kunnen. Er zijn wat dat betreft bepaalde dingen die verband houden met de ademhaling, maar dan niet langer van de longen; er zal een reële beweging plaatshebben achter de symbolische¹⁰² waardoor je die eigenschap van lichtheid zult bezitten. Je bent dan niet langer onderhevig aan de zwaartekracht, enzovoort.

Er zijn geen grenzen aan de verbeelding: licht uitstralen wanneer je het wilt, doorschijnend zijn wanneer je het wilt... Er is dan natuurlijk

niet langer behoefte aan een beendergestel, want er is dan geen skelet meer met een huid en ingewanden. Het is iets anders, namelijk geconcentreerde energie, die gehoorzaamt aan de wil. Dat betekent niet dat er geen duidelijk omschreven, herkenbare vorm meer zal zijn, maar die vorm zal worden opgebouwd uit de hoedanigheden veel meer dan uit materiële deeltjes. Het zal, als men dat zo kan stellen, een praktische of pragmatische vorm zijn, naar willekeur soepel, beweeglijk en licht, in tegenstelling tot de bijna onveranderlijke starheid van de grove materiële vorm.

Dat alles in acht genomen, denk ik werkelijk dat om ons huidig lichaam te veranderen in wat ik zopas beschreven heb, driehonderd jaar echt heel weinig is. Het ziet ernaar uit dat het veel meer tijd zal vragen. Of misschien dat door een zeer, zeer geconcentreerde arbeid...

Driehonderd jaar in hetzelfde lichaam?

Je verandert, het blijft niet altijd hetzelfde lichaam. Maar natuurlijk, wanneer onze kleine menselijkheid het heeft over driehonderd jaar in hetzelfde lichaam, dan denkt ze bij zichzelf: ik ben nog maar vijftig en mijn lichaam begint al af te takelen. Dat zal me wat worden met driehonderd! Maar dat is verkeerd gedacht. Als je driehonderd bent met een lichaam dat van jaar tot jaar volmaakter is geworden, dan zul je misschien zeggen: nu zou ik er nog driehonderd jaar bij willen om *helemaal* te worden zoals ik wil! Als elk jaar dat verstrijkt een vooruitgang meebrengt, een transformatie, dan zul je er misschien steeds meer jaren bij willen om je steeds meer te kunnen transformeren. Is iets nog niet helemaal zoals je het zou willen – al was het bijvoorbeeld maar een van de eigenschappen die ik daarnet beschreven heb, bijvoorbeeld de plasticiteit, de lichtheid, de soepelheid of de lichtende uitstraling – en er is nog minstens tweehonderd jaar nodig om het uit te werken, dan zou je nooit denken: heremijntijd, moet dat nu nóg tweehonderd jaar duren! Je

zou integendeel denken: ik hoop dat ik er nog tweehonderd jaar bij krijg om dat uit te werken zoals het hoort. En wanneer het werk af is, wanneer alles perfect is, dan komt het niet meer op leeftijd aan, want dan ben je onsterfelijk.

Tegen dit alles kunnen echter heel wat bezwaren worden ingebracht. Je zou bijvoorbeeld kunnen opwerpen dat een lichaam onmogelijk kan veranderen zonder dat er ook iets in zijn omgeving verandert. Wat zal je relatie zijn met de materiële voorwerpen als je zozeer veranderd bent? En met de andere menselijke wezens? Het blijkt noodzakelijk dat er dan een geheel van dingen verandert, toch minstens binnen bepaalde relatieve proporties, opdat je zou kunnen bestaan, blijven bestaan. En dat maakt alles veel gecompliceerder, want het is dan niet langer een individueel bewustzijn dat het werk moet doen, het moet door een collectief bewustzijn worden uitgevoerd. Dus is dat nog veel moeilijker. (E53, 65-68)

Weet dat jullie idee van wat zou moeten zijn zozeer verschilt van wat zijn zal, dat dat idee alleen al zo'n groot deel van het heelal terzijde zou laten dat [de supramentale transformatie] bijna een lineaire verwezenlijking zou worden, of dan toch zo klein, op zo'n beperkte schaal, dat het grootste deel van het heelal erdoor onveranderd zou blijven. Zelfs als je een erg brede kijk op het geheel hebt, zelfs als je je iets groters kunt voorstellen en vooruitgaat op de weg die gebaad is – want het is met de wegen zoals met de mensen, er zijn er die klaar zijn – zonder het geduld om op de anderen te wachten, met andere woorden als je iets wilt realiseren dat in vergelijking met de bestaande wereld veel dichterbij de waarheid staat, wat zal er gebeuren? Er zal zich een ontwrichting voordoen van een bepaald geheel, een verbreking niet alleen van de harmonie maar ook van het evenwicht, omdat een heel deel van het heelal niet zal kunnen volgen. En in plaats van een totale verwezenlijking van de Godheid, zal het resultaat een lokale, zeer geringe verwezenlijking zijn, en zal niets van wat gedaan hoort te worden uiteindelijk gedaan zijn.

Je moet dus niet ongeduldig zijn, niet ontgoocheld, neerslachtig of ontmoedigd als de waarheid die je gezien hebt niet meteen wordt verwezenlijkt. Je moet vanzelfsprekend niet neerslachtig, bedroefd of wanhopig zijn als je een fout hebt begaan, want alle fouten kunnen worden hersteld. Vanaf het ogenblik dat je hebt gemerkt dat iets fout is, is dat een gelegenheid om er in jezelf aan te werken, om daardoor weer een stap vooruit te gaan en heel tevreden te zijn! Het is echter veel ernstiger en veel moeilijker om eroverheen te komen wanneer je iets gezien hebt dat waar is, absoluut en essentieel waar, en de staat van het heelal nog van een aard is dat die waarheid niet rijp genoeg is om verwezenlijkt te worden.

Ik zal niet zeggen dat iets dergelijks met veel personen het geval is, maar het is mogelijk dat het met jou het geval is, en dan moet je je wapenen met veel geduld en met een ruim begrip, en bij jezelf zeggen: [wat ik gezien heb] is waar, maar het is nog niet helemaal waar – wat wil zeggen dat die waarheid nog niet ingepast is in het geheel van alle andere waarheden en vooral dat ze nog niet overeenstemt met de bestaande mogelijkheden. Je hebt geprobeerd haar te vlug te verwezenlijken, en omdat je dat te vlug hebt willen doen, wordt ze tegengewerkt. Zeg echter niet dat ze onwaar was omdat ze werd tegengewerkt; zeg dat ze voortijdig was, dat is alles. Wat je gezien hebt was waar, maar het was voortijdig, en je moet met veel geduld en volharding je kleine waarheid ongerept bewaren voor de tijd dat het mogelijk zal zijn haar te realiseren.

De eindoverwinning is voor degenen met de grootste volharding.
(E50-51, 129-30)

Het verheerlijkte lichaam

Het geheim bestaat erin uit het ego los te komen, uit je gevangenis te breken, je met de Godheid te verenigen, in Hem te versmelten, niet te dulden dat iets je nog van Hem zou scheiden. Heb je eenmaal dat geheim ontdekt en in je wezen gerealiseerd, dan verliest de pijn

haar bestaansreden en het lijden verdwijnt. Het is een almachtige remedie, niet alleen in de diepere delen van het wezen maar ook in het leven en in het lichaam. Er is geen ziekte, geen wanorde bestand tegen de ontdekking van dat geheim en tegen het in de praktijk brengen ervan, niet alleen in de hogere wezensdelen maar ook in de lichaamscellen.

Kun je je lichaamscellen overtuigen van de luister die ze in zich dragen, kun je hun de werkelijkheid laten begrijpen waardoor ze bestaan, waaraan ze hun leven te danken hebben, dan komen ook zij binnen de totale harmonie, en de fysieke wanorde, die de oorzaak van alle ziekten is, vervluchtigt zoals alle andere wanordelijkheden van het leven. Daarvoor mag je echter laf noch vreesachtig zijn. Word je door een fysieke wanordelijkheid getroffen, dan mag je geen schrik hebben. Je mag er niet voor op de vlucht slaan; je moet haar in het gezicht zien, moedig, rustig, met vertrouwen en een zekerheid dat de ziekte een leugen is, en dat, als men zich geheel, in vol vertrouwen, in een complete rust op de goddelijke genade afstemt, [die genade] ook in de cellen zal overkomen zoals ze in de diepten van het wezen aanwezig is, en de cellen zelf dan zullen deelhebben aan de eeuwige waarheid en vreugde. (E57-58, 48)

Er was een traditie die aan de vedische en de Chaldeeuwse tradities voorafging en die zich waarschijnlijk aan de oorsprong van beide heeft bevonden. In die heel oude traditie is er reeds sprake van een 'verheerlijkt lichaam' dat voldoende plastisch zou zijn om op elk ogenblik door het diepere bewustzijn getransformeerd te kunnen worden. Het zou dat bewustzijn kunnen uitdrukken, het zou niet aan een starre vorm gebonden zijn. Er was sprake van dat zo'n lichaam licht zou kunnen uitstralen, dat de materie waaruit het bestaat naar willekeur lichtend zou kunnen zijn. Er was ook sprake van de mogelijkheid van een lichamelijke lichtheid waardoor het lichaam zich door de lucht zou kunnen verplaatsen, alleen maar door de werking van de wil en door bepaalde methoden om de innerlijke

energie te manifesteren. Enzovoort. Dergelijke dingen zijn [in vroegere tijden] wel vaker ter sprake gekomen.

Ik weet niet of er op aarde ooit wezens zijn geweest die zoiets hebben verwezenlijkt, maar er zijn, in heel kleine mate, beperkte voorbeelden van bepaalde aspecten van die dingen, voorbeelden die aantonen dat het mogelijk is. Door in die richting verder te denken, zou men tot het concept kunnen komen van de vervanging van de materiële organen en hun functies zoals die nu zijn door centra voor de concentratie van kracht en energie die voor de hogere krachten open zouden kunnen staan en die die hogere krachten, door een soort alchimie, zouden aanwenden voor de behoeften van het leven en het lichaam. (Dit is een kennis die zeer verbreid is onder degenen die yoga hebben beoefend.) Die centra zouden zodanig geperfectioneerd kunnen worden dat ze de verschillende organen vervangen door een directe werking van de hogere energieën en vibraties op de materie.

Degenen die voldoende geavanceerd zijn in wat men de integrale vorm van het occultisme zou kunnen noemen, zijn vertrouwd met het procédé van de materialisatie van fijnstoffelijke energieën en kunnen haar toepassen op fysieke vibraties. Dit is niet iets wat misschien gedaan kan worden, het is iets wat daadwerkelijk gedaan is. Het geheel van die kennis vormt een wetenschap die nog geperfectioneerd moet worden, verder uitgewerkt, en die klaarblijkelijk zal worden gebruikt voor de totstandbrenging van nieuwe lichamen, die dan in staat zullen zijn het supramentale leven in de materiële wereld te manifesteren. (E57-58, 97-98)

[87.](#) *Entretiens* 1950-1951, biz. 80.

[88.](#) De Moeder bedoelt: in de huidige aardse omstandigheden.

[89.](#) Omdat de algemene omstandigheden het niet toelieten.

- [90.](#) Het begin van de toekomstige Sri Aurobindo Ashram.
- [91.](#) De ontbinding, het niet-bestaan van een manifestatie of universum.
- [92.](#) 'Yoga' is een Sanskriet-woord dat 'vereniging, samenvoeging' betekent en dat afkomstig is van de wortel *yug*, die men in het Nederlandse 'juk' terugvindt.
- [93.](#) Siddhi: blijvende yogische verwezenlijking, vaste yogische verworvenheid.
- [94.](#) Na de manifestatie van het supramentale op 29 februari 1956. Zie het volgende hoofdstuk.
- [95.](#) In het Frans *soumission*.
- [96.](#) In het subtiele lichaam, tussen het mentale bewustzijn (het onze) en de hogere niveaus. Dat 'deksel' of 'lid' is een zeer reëel iets.
- [97.](#) Het Franse woord *sacrifice*, dat van het Latijnse *sacrum facere* afkomstig is.
- [98.](#) Uit de *Entretien* van 14 april 1929.
- [99.](#) De verlichte ziel Ramana Maharshi, die een ashram had in Tiruvannamalai, zo'n honderd kilometer landinwaarts van Pondicherry, en die (evenals Sri Aurobindo) zijn lichaam verlaten heeft in 1950.
- [100.](#) In *The Supramental Manifestation Upon Earth*, geschreven in 1949.
- [101.](#) Dat wordt de yoga van de Moeder tot 1973, het jaar dat ze haar aardse lichaam heeft afgelegd.
- [102.](#) Het zijn dus de organische functies zoals we die nu hebben die de symbolische zijn.

19. Het supramentale

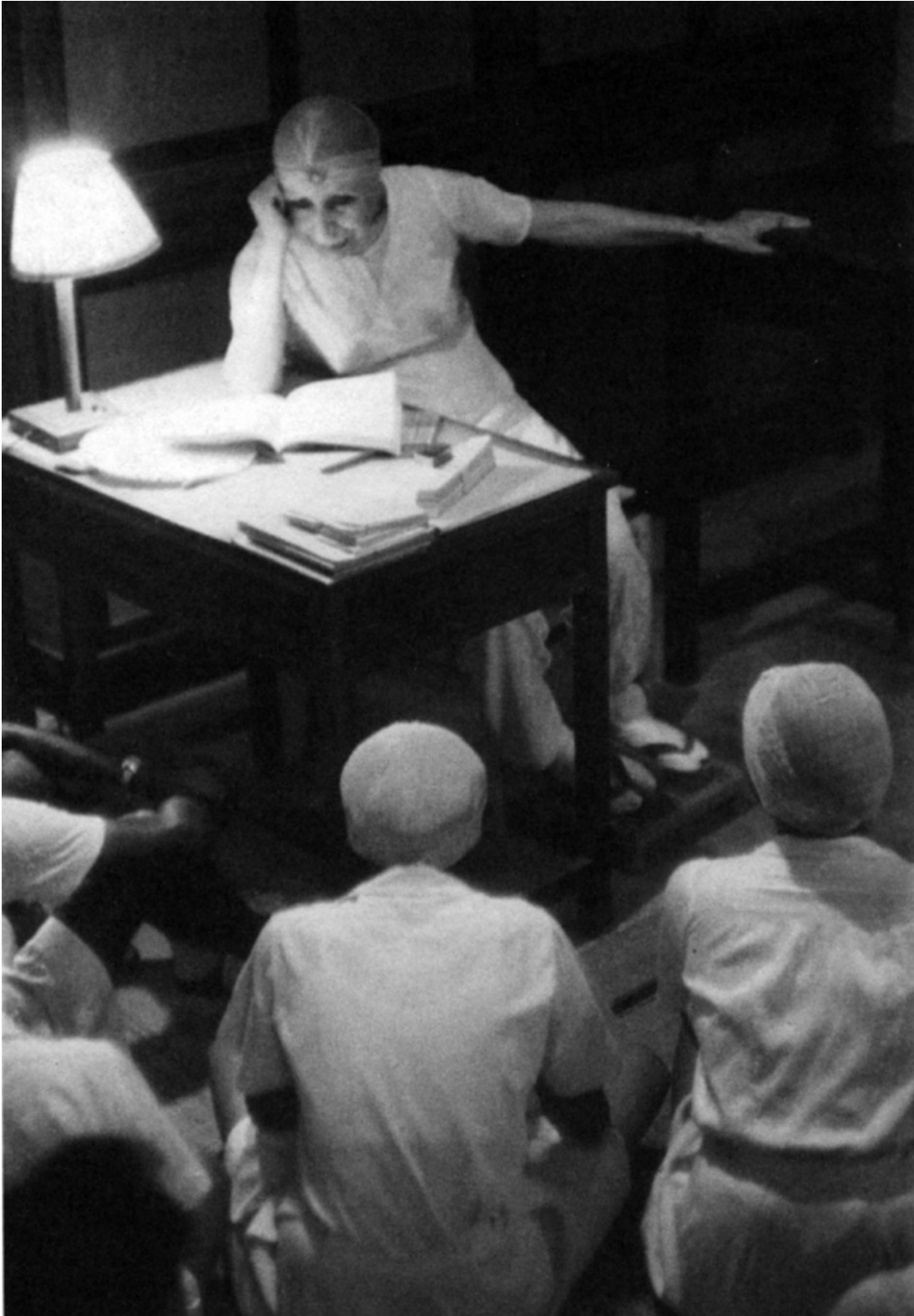
Ik nodig jullie uit tot het grote avontuur. Het gaat er niet om spiritueel over te doen wat anderen vóór ons hebben gedaan, want ons avontuur begint daaraan voorbij. Het gaat om een nieuwe schepping, totaal nieuw, met alles wat dat meebrengt aan onvoorziene dingen, aan risico's, aan verrassingen. Het is een echt avontuur waarvan het doel een zékere overwinning is, maar waarvan de weg onbekend is en stap voor stap in het nooit voorheen verkende moet worden gebaad. Het is iets wat in het huidige heelal nooit heeft plaatsgehad en dat op dezelfde manier nooit meer plaats zal hebben. Interesseert het jullie, goed, kom aan boord. Wat jullie morgen te wachten staat, zou ik niet kunnen zeggen. Jullie moeten al het voorziene achterlaten, alles wat gepland werd, alles wat werd opgebouwd, en jullie moeten je op weg begeven in het onbekende, kome wat komen wil! [103](#)

De Moeder

Vóór 29 februari 1956

Om te weten wat de supramentale verwezenlijking zal zijn, is de eerste stap, de eerste voorwaarde te weten wat het supramentale bewustzijn is. Allen die er op de een of andere manier in contact mee geweest zijn, hebben een zekere perceptie gehad van wat die verwezenlijking moet worden, maar ook degenen die dat contact niet hebben gehad kunnen een aspiratie hebben naar de supramentale verwezenlijking, zoals ze een aspiratie kunnen hebben naar de supramentale kennis. Ware kennis veronderstelt een perceptie door vereenzelviging. Men kan slechts over de neerdaling van de supramentale wereld spreken wanneer men ermee in aanraking is geweest, niet eerder. Eerder kan men wel zeggen dat er een nieuwe

schepping op aarde zal plaatshebben, maar men zegt dat dan omdat men het gelooft, want men heeft er geen idee van wat die schepping zal zijn. Wordt u gevraagd die verwezenlijking nader te bepalen, dan zou u kunnen zeggen dat ze, individueel gesproken, de transformatie betekent van uw gewone menselijke bewustzijn in een supramentaal en goddelijk bewustzijn.

De Moeder gedurende een van haar 'Franse lessen' die zouden uitgroeien tot de Entretiens, de leergesprekken.

Men kan het bewustzijn vergelijken met een ladder. In elk groot tijdvak is er een groot wezen¹⁰⁴ in staat geweest een sport aan de ladder toe te voegen en een hoogte te bereiken waar het menselijk bewustzijn tot dan toe niet bij had gekund. Het is altijd mogelijk een zéér hoog niveau te bereiken waardoor men helemaal boven het materiële bewustzijn uitkomt, maar dat betekent dan dat men de ladder verlaten heeft. De verwezenlijking van de grote tijdperken van het heelal heeft er echter in bestaan telkens een sport aan de ladder toe te voegen zonder het contact met de materiële wereld te verliezen, in plaats van in een soort leegte uit te monden zonder nog enig verband met de verschillende zijnsgradaties. Opklimmen, daarna weer neerdalen, en aldus de top met de basis verbinden, dat is het geheim van het werk en de verwezenlijking van de avatar. Telkens wanneer hij een nieuwe sport aan de ladder toevoegt, heeft er op aarde een nieuwe schepping plaats.

De sport die men nu aan het toevoegen is, werd door Sri Aurobindo 'het supramentale' genoemd. Het resultaat ervan zal mogelijk maken dat het bewustzijn in de supramentale wereld overgaat terwijl het toch zijn eigen vorm, zijn individualiteit behoudt, en dat het daarna weer afdaalt om hierbeneden een nieuwe schepping uit te werken. Dat zal niet de laatste sport van de ladder zijn, want er bestaan nog hogere zijnsgradaties. Nu werken we echter om het supramentale te doen neerdalen, om een nieuwe ordening van de wereld te bewerkstelligen, om de wereld terug te brengen tot haar ware goddelijke orde. Het is essentieel de schepping van een orde waardoor aan elk iets zijn ware plaats wordt toegekend. De geest of de voornaamste kracht, de Shakti die dat aan het uitwerken is, is Mahasaraswati, de godin van de perfecte ordening.¹⁰⁵

Het werk, dat erin bestaat een permanente verbinding op te bouwen om naar boven te klimmen en in de materie neer te brengen wat zich

[op het supramentale niveau] bevindt, heeft plaats in het bewustzijn. Hij die bestemd is om het uit te voeren, de avatar, zou zelfs in een gevangenis opgesloten kunnen zijn, zonder iemand te zien of zonder er ooit uit te komen, en dat werk tóch kunnen uitvoeren, omdat het een werk is dat in het bewustzijn plaatsheeft, die verbinding die tot stand moet worden gebracht tussen het supramentale en de materiële wereld. Om die verbinding in het bewustzijn tot stand te brengen is het niet nodig erom bekend te zijn of over een uiterlijke macht te beschikken. Is de verbinding echter eenmaal verwezenlijkt, dan moet ze noodzakelijkerwijs ook in de uiterlijke wereld een uitwerking hebben in de vorm van een nieuwe schepping, van de modelstad tot een perfecte wereld. (E30-31, 245-46)

Je hebt gezegd dat er tussen het mentale en het supramentale heel wat tussenniveaus bestaan, en dat de mens verblind zou zijn als hij met een daarvan in contact kwam. Als de mensen zich in een nog zo weinig ontwikkelde staat bevinden, waarom heeft men het dan over de neerdaling van de supramentale wereld in plaats van over de neerdaling van een van die tussenniveaus?

Om een heel eenvoudige reden: omdat de materiële, fysieke wereld, de hele aarde – laten we ons tot de aarde beperken – tot nu toe geregeerd is geweest door de krachten en de bewustzijnsvormen uit wat Sri Aurobindo de *Overmind*, het bovenmentale heeft genoemd.¹⁰⁶ Zelfs wat de mensen ‘God’ hebben genoemd is een kracht of een macht die uit het bovenmentale afkomstig is; het hele heelal stond tot op heden onder de beheersing van het bovenmentale. Om het bovenmentale te bereiken moet je door heel wat tussenniveaus, en er zijn weinig mensen die dat kunnen zonder door het licht van die tussenniveaus verblind te worden. Sri Aurobindo heeft echter gezegd dat het tijdperk van de heerschappij van het bovenmentale nu ten einde loopt en dat ze vervangen zal worden door de heerschappij van het supramentale.

Allen die spirituele ervaringen hebben gehad, die de Godheid hebben gevonden en die zich aan Hem hebben overgegeven, weten wat het bovenmentale is. Sri Aurobindo zegt echter dat er voorbij het bovenmentale nog iets hogers is en dat het de beurt is aan dat hogere om nu over de aarde te komen heersen – om zich op aarde te manifesteren en er te heersen. Het is dus niet nodig het bovenmentale steeds weer ter sprake te brengen, want velen hebben er vroeger over gesproken en hebben het ook ervaren. Dit nu is echter iets nieuws dat zich op een nieuwe manier gaat manifesteren en waarvan niemand zich vroeger bewust is geweest. Het ontbreekt niet aan mensen die de vroegere situatie hebben ervaren en die haar ook beschreven hebben, noch ontbreekt het aan boeken over dat onderwerp. Het is overbodig eens te meer te herhalen wat anderen al zo vaak hebben gezegd. Sri Aurobindo is iets nieuws komen zeggen. Het is doordat de mensen zich niet los kunnen maken van de ervaringen waarmee ze vertrouwd zijn en die hun werden ingeprent, dat ze die kracht, door Sri Aurobindo 'supramentaal' genoemd, proberen gelijk te schakelen met hun ervaring van de tussenliggende werelden, het bovenmentale inclusief. Ze kunnen zich immers niet voorstellen dat er nog iets hogers zou bestaan.

Sri Aurobindo heeft altijd gezegd dat zijn yoga begint waar de vroegere yoga's ophouden, dat je om zijn yoga te kunnen uitvoeren eerst de uiterste grens moet hebben bereikt van wat de vorige yoga's hebben verwezenlijkt, dus de perceptie van de Godheid, de vereniging, de vereenzelviging met de Godheid. Sri Aurobindo zei echter dat dat tot nu toe de Godheid van het bovenmentale is geweest, die voor het menselijk bewustzijn reeds totaal onvoorstelbaar is, omdat je om die Godheid te bereiken reeds door verscheidene hogere niveaus heen moet, werelden waarin je getroffen wordt door een stralend, verblindend licht.

Er zijn wezens uit het vitale die wanneer ze aan mensen verschijnen (of om het nauwkeuriger uit te drukken: elke keer dat ze aan mensen verschenen zijn) door die mensen voor de opperste God werden gehouden – entiteiten uit het vitale! Je kunt dat een vermomming noemen als je wilt, maar het was dus wel een erg geslaagde vermomming, want degenen die hen zagen waren ervan overtuigd dat ze de opperste Godheid hadden gezien, en toch waren dat slechts wezens uit het vitale. De entiteiten uit het bovenmentale, de goden van het bovenmentale, zijn ontzaglijke wezens in verhouding met de mens. Wanneer menselijke wezens met hen een relatie hebben, dan voelen die mensen zich door hen werkelijk als het ware verpletterd.

Maar er is een soort genade waardoor de ervaring van anderen daar profijt uit kan trekken. Het is iets wat met de methode van het wetenschappelijk onderricht kan worden vergeleken. Als iedere geleerde alle voorgaande experimenten moest overdoen om iets nieuws te kunnen ontdekken, als hij alles moest herontdekken wat anderen reeds ontdekt hebben, zou hij daar zijn hele leven aan moeten spenderen en zou er voor een nieuwe ontdekking geen tijd overblijven! Dat is niet langer nodig: je slaat een boek open en daar heb je de resultaten, en met die resultaten als vertrekpunt kun je het wetenschappelijk onderzoek voortzetten. Welnu, Sri Aurobindo heeft iets dergelijks willen doen. Hij zegt je waar je de resultaten kunt vinden van wat de anderen vóór hem hebben ontdekt – hun ervaringen en de resultaten ervan – en waar wij nu staan, waar wij ons nu historisch gezien bevinden in de spirituele geschiedenis van de wereld. En na die basis gelegd te hebben, neemt hij je vanaf dat punt mee om de volgende berg te beklimmen. (E53, 320-23)

Wat bedoel je met ‘een goddelijke manier van leven’?

Wij geven altijd de naam ‘Godheid’ aan alles wat we niet zijn en wat we willen worden. Alles wat ons oneindig groter lijkt, niet alleen dan

wat we gedaan hebben maar ook dat wat we menen te kunnen doen, alles wat zowel ons voorstellingsvermogen als onze huidige mogelijkheden overtreft, dat noemen we de Godheid.

Ik zeg dat niet zomaar voor de grap, maar omdat ik ervan overtuigd ben dat, wanneer men het enkele duizenden jaren geleden over de Godheid had – als men het toen ooit over de Godheid had, wat volgens mij toch wel het geval was –, men het misschien over een staat had die geleek op die van de godheden van het bovenmentale. Nu lijkt ons die zijswijze van de godheden van het bovenmentale, die toch gedurende lange tijd de aarde hebben geregeerd en die er heel wat dingen tot stand hebben gebracht, erg inferieur vergeleken met wat wij ons als het supramentale voorstellen. Het is daarom waarschijnlijk dat het supramentale dat wij nu de Godheid noemen en dat we op aarde proberen te doen neerdalen, over enkele duizenden of miljoenen jaren op ons dezelfde uitwerking zal hebben als nu het bovenmentale.

Het is mijn overtuiging dat de Godheid in de manifestatie, met andere woorden in de veruiterlijking van zichzelf, progressief is. Buiten de manifestatie is Hij iets waarvan we ons geen idee kunnen vormen; manifesteert Hij zich echter in iets als een eeuwige wording, dan manifesteert Hij steeds méér van zichzelf, als weerhield Hij de mooiste dingen van zijn wezen voor het laatst. Naarmate de wereld vooruitgaat, zouden we wat Hij erin naar voren brengt steeds goddelijker kunnen noemen.

Sri Aurobindo heeft het woord 'supramentaal' gebruikt om degenen die zich in het evolutionaire en oppervlakkige bewustzijn bevinden, en die enig idee hebben van de manier waarop de aardse wereld zich ontwikkeld heeft, duidelijk te maken dat het om iets gaat voorbij het menselijk schepsel, voorbij de mens, die hij altijd het mentale wezen noemt. Wat komen gaat zal meer en beter zijn dan de mens, en hij noemt dat 'supramentaal' om zich verstaanbaar te maken. We

kunnen echter net zo goed zeggen dat het iets is dat 'goddelijker' zal zijn dan alles wat voordien werd gemanifesteerd.

En hij zegt hier zelf, in wat ik vandaag heb voorgelezen, dat dat oneindig is, dat het geen grenzen heeft.¹⁰⁷ Dat betekent dat er altijd een steeds grotere perfectie zal zijn, en dat wat ons nu als onvolmaakt voorkomt misschien de volmaaktheid was waarnaar in bepaalde perioden van de geschiedenis werd uitgezien.

Er is geen reden waarom [de evolutie] zou ophouden. Hield ze ergens op, dan zou het uit zijn; er zou zich een nieuwe *pralaya* voordoen. (E56, 38-40)

Er is een bewustzijnstoestand die je 'gnostisch' kunt noemen en waarin je *tegelijk* alle theorieën kunt kennen, alle geloofsstelsels, alle ideeën door de mensen in hun hoogste bewustzijn uitgedrukt, de meest tegenstrijdige opvattingen zoals de boeddhistische, vedantische en christelijke theorieën, alle wijsgerige stelsels, alle expressies van het menselijk mentale bewustzijn waarin het geslaagd is een klein aspect van de waarheid te formuleren. In die toestand ken je niet alleen alles de plaats toe die eraan toekomt, alles lijkt je ook op wonderlijke wijze wáár en volstrekt onontbeerlijk om wat ook van wat ook te kunnen begrijpen [...]

Ik ga jullie een eenvoudig voorbeeld geven. Anatole France heeft in een van zijn boeken geschreven: 'Zolang de mensen niet probeerden om de wereld vooruit te doen gaan, ging alles goed en iedereen was tevreden. De zorg om zichzelf of de wereld te vervolmaken bestond niet, dus ging alles goed. Het is dus het ergste van alles ervoor te willen zorgen dat de mensen zouden vooruitgaan. Ze laten doen wat ze willen en het zich niet aantrekken is veel wijzer.' Anderen daarentegen houden staande: 'Er is een waarheid te ontdekken. De wereld bevindt zich in een staat van onwetendheid, en wat de moeilijkheid van het overgangsstadium ook mag zijn, ieders bewustzijn moet, het koste wat het wil, verlicht worden en de mens moet uit zijn onwetendheid worden geholpen.'

Ik zeg jullie dat er een bewustzijnstoestand bestaat waarin beide zienswijzen even waar zijn. Het is natuurlijk moeilijk om klaar te zien als je slechts twee aspecten van het geheel neemt; je moet alle aspecten kunnen zien van de waarheid zoals die wordt begrepen door het menselijk intellect, plus iets meer. In die toestand is dan niets onwaar en niets helemaal slecht. In die toestand ben je verlost van alle problemen, van alle moeilijkheden, van alle twijfels, en lijkt alles op heerlijke wijze harmonisch.

Probeer je die [gnostische] staat echter mentaal na te bootsen – ik bedoel dus wel degelijk er een mentale nabootsing van te maken – dan kun je er zeker van zijn dat je een dwaasheid begaat. Je zult dan een van die individuen zijn met één grote chaos in het hoofd, een van die warhoofden die de meest tegenstrijdige dingen kunnen zeggen zonder het zelfs te beseffen.

In de [gnostische] staat zijn er geen tegenstrijdigheden. Alles vormt er een totaliteit, en wel een totaliteit waarin je de volledige kennis hebt van alle uitgedrukte waarheden – die niet toereikend zijn om de totale waarheid uit te drukken – waarin je van alles de plaats weet die eraan toekomt, en waarom en waarin het heelal werd en wordt gevormd. Maar (en ik haast me dit eraan toe te voegen) het is niet door een persoonlijke inspanning dat je die toestand kunt bereiken, het is niet omdat je het probeert dat je hem zult bereiken. Je wordt dat... vanzelf. Men zou kunnen zeggen dat hij als het ware de bekroning is van een absolute mentale oprechtheid, wanneer je geen vooroordelen meer hebt, geen voorkeuren, en wanneer je niet langer aan enig idee gehecht bent, wanneer je niet eens probeert de waarheid te kennen. Je staat gewoon open voor het licht, dat is alles.

Ik zeg jullie dit vanavond, omdat wat door één persoon is gerealiseerd¹⁰⁸, ook door anderen gerealiseerd kan worden. Het volstaat dat één lichaam dat heeft kunnen realiseren, een menselijk lichaam, om de zekerheid te hebben dat het mogelijk is. Je kunt dat

nog ver in de toekomst plaatsen, maar je kunt nu al zeggen: 'Het gnostisch leven komt er zeker, want het is begonnen zich te manifesteren.' (E50-51, 176-77)

Het is omdat men tot nu toe tegenover het kwaad een onmachtige zwakheid heeft gesteld, een spirituele kracht zonder de minste transformerende potentie in de materiële wereld, dat die enorme inspanningen van de goede wil [door de eeuwen heen] slechts tot een jammerlijk fiasco hebben geleid en de wereld in steeds dezelfde staat van ellende, corruptie en leugen hebben achtergelaten. Er is in hetzelfde vlak als dat waarin de vijandige krachten de alleenheerschappij bezitten een grotere macht dan de hunne nodig, een macht die in staat is om ze *op hun eigen terrein* te verslaan – met andere woorden een spirituele macht met het vermogen om het bewustzijn en de materiële wereld te transformeren. Die macht is de supramentale kracht. De vereisten zijn dat men zich in het fysieke vlak voor haar werking ontvankelijk kan betonen, en dat men niet uit de wereld wegvlucht in het nirvana, daardoor aan de vijand de onbeperkte soevereiniteit gevend over wat men in de steek heeft gelaten.

Noch het offer noch de vlucht noch de zwakheid kan de overwinning behalen. Alleen de vreugde kan dat, een vreugde die sterkte is, volharding en hoogste moed – een vreugde die voortkomt uit de supramentale kracht. Dat is heel wat moeilijker dan alles in de steek laten en de benen nemen; het vergt een enorme heldhaftigheid, maar het is de enige manier om de overwinning te behalen. (E57-58, 5 en 6)

Hier staat geschreven: 'Het is van wie dan ook niet erg wijs voortijdig te beweren dat hij het supramentale bezit of zelfs dat hij er een voorproefje van heeft.' Wat is een voorproefje van het supramentale?

Het is nog minder wijs zich te verbeelden dat men het [supramentale] helemaal heeft. Dat is wat daarmee bedoeld wordt. Er zijn van die mensen die, wanneer ze in een boek of een onderricht getroffen worden door een bepaalde formulering, zich meteen gaan verbeelden dat ze dat ook gerealiseerd hebben. Want toen Sri Aurobindo in zijn geschriften van het supramentale gewag begon te maken, waren er heel wat die hem schreven: 'Ik heb het supramentale licht gezien, ik heb een supramentale ervaring gehad!' Het is dus beter het woord 'supramentaal' voor later te bewaren en het voorlopig niet in de mond te nemen.

Sri Aurobindo heeft ergens een zeer gedetailleerde beschrijving gegeven van alle mentale functies die voor de mens bereikbaar zijn. Als men dat leest, beseft men dat het voorlopig werkelijk overbodig is over het supramentale te spreken, omdat er heel wat etappes zijn die de mens nog niet doorlopen heeft alleen maar om de hoogste regionen van het mentale te exploreren. Wanneer Sri Aurobindo het over de hogere regionen van het mentale heeft, stellen we vast dat dat regionen zijn waar we zelden vertoeven. Het is erg zeldzaam dat men zich in zo'n bewustzijnstoestand bevindt. Waar wij integendeel in leven, is in wat hij het gewone mentale noemt, het mentale bewustzijn van de gewone mens. Voor het gewone bewustzijn is de rede al een heel hoog niveau, maar voor Sri Aurobindo is ze een van de faculteiten in het middenbereik van het menselijk mentale.

Er zijn veel hogere mentale regionen en hij heeft ze alle in detail beschreven. Zijn correspondenten hebben zo ras beweerd dat ze fantastische supramentale ervaringen hadden omdat de mensen zelden de regionen voorbij de rede bezoeken, de regionen van de directe perceptie, van de intuïtie en van de andere intuïtieve faculteiten. Dat alles gaat ver boven de rede uit, en toch zijn het nog altijd mentale regionen die niets met het supramentale te maken hebben.

Je hebt gezegd dat er tussen het mentale en het supramentale heel wat etappes zijn, is het niet? En er is geschreven dat logischerwijs de volgende etappe in de evolutie van de natuur de supermens is. Waarom geen wezen dat ...

Een tussenwezen? Daarvoor zullen we moeten wachten tot later.

Betekent het dat men van het mentale naar het supramentale kan overgaan zonder al die tussenstations te moeten aandoen?

Ik heb niet gezegd dat dat¹⁰⁹ zich 'tussen' het mentale en het supramentale bevindt. Ik heb gezegd dat het zich in het mentale zelf bevindt zonder buiten het mentale te komen, dat daar al die regionen zijn die voor het merendeel van de mensen nog praktisch ontoegankelijk zijn. Ik heb niet gezegd dat dat iets tussen het mentale en het supramentale was [...] Alvorens de uiterste grens van het mentale te bereiken, zijn er nog talrijke regionen en mentale activiteiten die voor het merendeel van de mensen hoegenaamd niet toegankelijk zijn. Zelfs voor de weinigen die er wel toegang toe hebben, zijn dat geen regionen waar ze permanent vertoeven. Ze moeten zich concentreren om er te komen en slagen er niet altijd in. Bepaalde regionen door Sri Aurobindo beschreven kunnen slechts door uitzonderlijke individuen worden bereikt, en toch spreekt hij er nog over als over mentale regionen. Hij gebruikt er niet het woord 'supramentaal' voor. Trouwens, toen hij het over het supramentale had, zei hij dat er in het supramentale zelf heel wat verschillende niveaus zijn, en dat het natuurlijk de laagste zijn die zich het eerst zullen manifesteren. Het is ook heel goed mogelijk dat er nog een aantal tussengradaties zijn, tussenstadia [tussen het mentale en het supramentale].

Het volmaakte ras zal er zeker niet zomaar meteen komen – hoogstwaarschijnlijk niet. Maar reeds de eerste resultaten in die richting zullen in vergelijking met de huidige mens een groot verschil tot gevolg hebben, een verschil dat groot genoeg is om de indruk te

wekken dat die resultaten miraculeus zijn. Het is goed mogelijk dat de eerste supramentale belichamingen onvolledige manifestaties zullen zijn. Maar zelfs voor hen zal wat de mens nu is iets heel erg rudimentairs zijn. Er is geen stilstand in de universele ontwikkeling. Iets wat in een bepaald tijdperk helemaal afgewerkt en definitief leek, zal voor de toekomstige manifestaties niet meer dan een fase in de ontwikkeling betekenen.

De mensen gaan gauw bij de pakken neerzitten en zeggen dan: 'Ziezo, dat is dat, ik heb nu alles gedaan wat ik doen moest.' Maar het heelal is niet zo: het gaat nooit bij de pakken neerzitten, het neemt nooit rust, het blijft altijd doorwerken. Daarom kun je nooit zeggen: 'Gedaan daarmee, de deur dicht en we zullen het ermee moeten doen.' Je kunt de deur dichtdoen, ja, maar je sluit je dan buiten de universele ontwikkeling.

Alle levensvormen zijn relatief. Het eerste wezen dat niet langer een menselijk dier zal zijn, maar dat een goddelijk menselijk wezen, een goddelijke mens zal beginnen te zijn, zal iets totaal wonderbaarlijks lijken, ook al is het nog erg onvolmaakt in vergelijking met de volmaakte typen van de toekomstige soort.

Je moet eraan kunnen wennen in een eeuwige ontwikkeling te leven. Er is altijd iets in ons dat zich graag een doel stelt – dit is misschien nodig om de actie te vergemakkelijken – en dat daarom zegt: 'Dit is nu het finale doel', maar dat is het natuurlijk niet. 'Dit is de perfectie'? Er bestaat geen absolute perfectie. Alles is altijd relatief en wordt in iets anders omgezet. (E54, 472-75)

Ik denk dat [de manifestatie van het supramentale] zal plaatshebben wanneer een voldoende aantal bewustzijnseenheden¹¹⁰ op absolute wijze zal aanvoelen dat het niet anders meer kan. De overgrote meerderheid van jullie moet nog een inspanning doen om zich voor te stellen dat die manifestatie zal plaatshebben, stelt er zich (in het beste geval!) bepaalde dingen van voor, en hoopt misschien dat die transformatie het leven aangenaamer zal maken, minder lastig, of iets

in die zin. Jullie bewustzijn is echter zozeer gehecht aan wat ís, dat het zich zelfs moeilijk kan voorstellen dat wat is anders zou kunnen zijn. Wanneer wat worden moet voor een voldoende geheel van bewustzijnseenheden een onafwendbare noodzakelijkheid wordt, en wanneer alles wat geweest is en nog steeds is een soort absurditeit wordt die niet langer kan blijven voortbestaan, dan zal [de supramentale manifestatie] kunnen plaatshebben, niet eerder.

En dan is er nog een andere vraag, namelijk of het iets is dat individueel kan en zal gebeuren voordat het zich op collectieve schaal voordoet. Het is mogelijk. Maar geen enkele individuele verwezenlijking kan perfect zijn of ook maar de perfectie benaderen als ze niet in overeenstemming is met minstens een geheel van bewustzijnseenheden die representatief zijn voor een nieuwe wereld. Er is ondanks alles een onderlinge afhankelijkheid tussen het individu en de collectiviteit, zo groot dat de individuele realisatie onvermijdelijk beperkt wordt, verminderd, door het gebrek aan respons in de atmosfeer die haar omgeeft. Zoveel is zeker dat het aardse leven als geheel een bepaalde progressieve ontwikkelingslijn hoort te volgen, willen een nieuwe wereld en een nieuw bewustzijn geboren kunnen worden. Het is om die reden dat ik aan het begin zei dat het minstens ten dele van jullie afhankelijk is. Hebben jullie ooit geprobeerd je voor te stellen wat dat nieuwe bewustzijn zou kunnen zijn, wat een nieuwe soort zou kunnen zijn, en, tenslotte, wat een nieuwe wereld zou kunnen zijn?

Bij wijze van vergelijking: het is duidelijk dat het verschijnen van de mens op deze aarde de algemene conditie van de aarde veranderd heeft. Vanuit een bepaald gezichtspunt kan ik niet beweren dat dat alle soorten ten goede is gekomen, want er zijn er heel wat die er ontzettend door geleden hebben. Het is ook duidelijk dat de verwickelingen die het menselijk wezen in het aardse leven heeft veroorzaakt niet altijd erg gunstig zijn gebleken, niet voor hemzelf en evenmin voor de andere soorten. Maar vanuit een ander

gezichtspunt heeft het verschijnen van de mens een aanzienlijke vooruitgang teweeggebracht, zelfs voor de lagere soorten, want de mens is zich gaan bezighouden met het leven van de dieren, de planten, de metalen en de mineralen. Zoals ik al zei, is dat niet altijd tot grotere vreugde geweest van de wezens die met hem te maken hebben gekregen, maar het heeft ongetwijfeld hun levensomstandigheden in grote mate veranderd.

Net zo zal waarschijnlijk het supramentale wezen, wat het ook moge zijn, het leven op aarde in grote mate veranderen. In ons hart en in ons denken hopen we dat de kwalen waaraan de aarde lijdt genezen of althans verzacht zullen worden, en dat de algemene omstandigheden veel harmonischer of toch veel draaglijker zullen zijn. Dat is mogelijk. Het was immers eigen aan het in de mens geïncarneerde mentale bewustzijn te werken voor zijn eigen voldoening, met als doel zijn eigen ontwikkeling, en zonder veel consideratie voor de gevolgen van zijn daden. Het supramentale zal misschien op een meer harmonische wijze te werk gaan. We hopen het in alle geval. Het is zo dat we het zien.

Maar ik stel jullie de vraag: hebben jullie erover nagedacht? Hebben jullie nagedacht over wat het zou kunnen zijn? [...]

Het is zeker dat al heel lang, misschien wel vanaf het begin ... – niet het begin van de evolutie van de mens, want er zijn tijdperken geweest met overgangswezens die veel dichterbij het dier dan bij de mens stonden, maar toen de menselijke vorm voldoende ontwikkeld was en klaar om iets van boven te ontvangen, toen de eerste wezens uit de hogere werelden in menselijke vormen zijn geïncarneerd –, van dat ogenblik af zijn er altijd individuen geweest met in zich die behoefte aan eeuwigheid en absoluutheid. Dat was echter iets individueels. Het is slechts beetje bij beetje, zeer geleidelijk, dat in de mensheid als geheel door afwisselende perioden van licht en duisternis heen iets is ontwaakt met de behoefte aan iets hogers.

Het is duidelijk dat er nu, in weerwil van alle verwarring en alle dwaasheid, een behoefte aan het ontwaken is, bijna een soort aanvoelen van wat [de manifestatie van het supramentale] kan zijn en zal zijn – wat erop zou wijzen dat het moment nabij is. Al heel lang geleden heeft men gezegd dat het zou komen; men heeft het beloofd. Duizenden en nog eens duizenden jaren geleden is men beginnen te beloven dat er een nieuw bewustzijn zou komen, een nieuwe wereld, iets goddelijks dat zich op aarde zou manifesteren, maar men heeft alleen maar in algemene termen voorzeggd dat het zou komen. Men sprak toen in tijdperken van duizenden en miljoenen jaren. Men heeft nooit zoals nu het aanvoelen gehad dat het weldra komen moet, dat het aanstaande is.

Een mensenleven is natuurlijk erg kort, en men heeft altijd de neiging de afstanden in de tijd te willen bekorten opdat ze enigszins in verhouding met de menselijke dimensies zouden zijn. Maar ondanks alles zal er een moment zijn waarop het zal gebeuren, een moment waarop de evolutie in een nieuwe werkelijkheid overgaat. Er is een moment geweest waarop het mentale wezen zich op aarde heeft kunnen manifesteren. Aanvankelijk was dat misschien erg pover, erg gebrekkig, erg partieel, maar er is niettemin een vertrekpunt geweest. Waarom zou het vertrekpunt van de nieuwe era niet *nu* zijn? Dat is waar het om gaat.

Degenen die vanaf het begin hebben aangekondigd dat er zo'n moment zou komen, waren misschien degenen die het meest wisten. Volgens mij heeft sedert het begin van de ontwikkelingsgeschiedenis van de aarde – we zullen maar niet naar *nóg* vroeger teruggaan, want de aarde is voor ons al meer dan genoeg – Sri Aurobindo, onder verschillende namen, altijd de grote aardse transformaties geleid. Als hij ons nu is komen zeggen: 'Dit keer is de goede keer', dan wist hij misschien waar hij het over had. Dat is alles wat ik zeggen kan.

Als het de goede keer is, zal het probleem zich als volgt stellen: er zullen mensen zijn die klaar zijn, of die zich klaar zullen maken, en dat zullen degenen zijn die zich het eerst op de nieuwe weg begeven; er zullen anderen zijn die misschien te laat zullen merken dat ze de kans hebben laten voorbijgaan. Ik denk dat er veel van deze laatsten zullen zijn. Hoe dan ook, volgens mij loont het de moeite het te proberen, ook al was er maar een schijn van kans. Want – en ik weet niet of ik jullie dat zopas heb gezegd – er is een ogenblik dat het leven zoals het is, dat het menselijk bewustzijn zoals het is niet langer te verdragen blijkt, dat je er een soort weerzin van krijgt, dat je ervan walgt. Je zegt dan bij jezelf: nee, zo kan het niet, zo kan het niet langer. Zo kan het niet horen te zijn, zo kan het niet langer. Ben je op dat punt aanbeland, dan hoef je alleen maar alles wat je hebt en bent – je hele inzet, je hele kracht, je hele leven, je hele wezen op die kans te zetten, op die uitzonderlijke kans die je geboden wordt om de overkant te bereiken. Wat een verlichting voet te kunnen zetten op de nieuwe weg, de weg die je naar ergens anders zal brengen! Het loont dan de moeite heel wat ballast af te werpen, je van heel wat dingen af te maken om die sprong te kunnen wagen. Dat is hoe ik het probleem zie.

Het is in feite het subliemste van alle avonturen, en als je ook maar in het minst avontuurlijk bent aangelegd, loont het nu de moeite alles op alles te zetten. Maar er zijn er die bang zijn, die zich afvragen of ze de ene vogel in de hand niet zullen kwijtraken voor tien in de lucht, zoals het platst denkbare spreekwoord zegt, er zijn er die bij zichzelf zeggen: kom nu, het is beter tevreden te zijn met wat we hebben dan het risico te lopen alles te verliezen. Niemand weet immers wat ons morgen te wachten staat, laten we dus genieten van wat we hebben. Dit is jammer genoeg een erg verbreide geesteshouding. Wat degenen betreft die met zo'n geest behept zijn, kan ik jullie één iets verzekeren, namelijk dat wanneer het grote gebeuren voor hun neus plaatsgrijpt, zij het niet eens zullen zien.

Daarop zullen zij misschien repliceren: 'Prima, dan zal ik ook niets hoeven te betreuren.' Dat is mogelijk. Maar ze zullen het later misschien betreuren, dat kunnen ze nu nog niet weten.

Hoe het ook zij, wat ik met oprechtheid bedoel, is het volgende. Als je van mening bent dat die nieuwe realisatie het enige is dat werkelijk de moeite loont om mee te maken, dat de wereld zoals ze nu is onverdraaglijk is – niet alleen voor zichzelf, misschien niet eens zozeer voor zichzelf, maar als je niet volslagen egoïstisch en bekrompen bent, heb je de indruk dat het werkelijk genoeg is geweest, dat je er genoeg van hebt, dat het móét veranderen –, als je er die mening op nahoudt, dan neem je alles, alles wat je bent, alles wat je kunt, alles wat je hebt, en je stort je helemaal in het nieuwe avontuur zonder ooit nog achterom te kijken, kome ervan wat komen wil. Ik vind dat je beter meteen de sprong in de afgrond kunt wagen dan op de rand ervan te blijven staan sidderen en je angstig af te vragen: wat staat me morgen te wachten als ik zo'n roekeloze daad bega? Voilà. Je kunt beter al je moed verzamelen en het erop wagen. Dat is hoe ik het zie [...]

Opdat het dierlijke [in de mens] volledig zou verdwijnen, moet het lichaam eerst helemaal veranderd worden. Zolang de functie van het lichaam, onder andere, blijft zoals ze is, zullen we in grote mate aan de dierlijkheid blijven deelhebben. Daar kan alleen maar een eind aan komen wanneer we niet langer een hart, longen, een maag, enzovoort, zullen hebben. Maar dat zal waarschijnlijk pas voor veel later zijn.

In feite is de bewustzijnsverandering het enige wat op het ogenblik van belang is. Denk maar niet dat dat zo gemakkelijk is. Als jullie jezelf nagaan, zullen jullie merken dat jullie denken, voelen, gewaarworden en plannen maken als een menselijk dier, dat wil zeggen als een infrarationeel wezen dat bijna de hele dag voor driekwart onderbewust leeft. Je komt daar misschien op bepaalde ogenblikken bovenuit, maar je moet een inspanning doen om

erbovenuit te komen. Op bepaalde ogenblikken kan het je als een genade gegeven worden, maar meestal moet je een inspanning doen om een moment te kunnen beleven dat niet uitsluitend van dien aard is [...]

Het verschijnen van de mentale mens is geleidelijk aan gebeurd, is het niet, van het dier naar de mens?

O, dat ... Er is toch een moment geweest dat hij een mens geworden is, nietwaar? Ik heb jullie dat uitgelegd, vanuit het perspectief van de evolutie schijnt het zo gegaan te zijn. Maar ik ben niet zo geleerd, weet je, ik kan jullie niet vertellen hoe het gegaan is, of tenminste wat de wetenschap meent te weten over hoe het gegaan is. Ik kan jullie alleen maar vertellen wat ik weet.

Welnu, er was een ogenblik dat wat wij de menselijke vorm noemen (met de menselijke eigenschappen wel te verstaan) voldoende gereed was opdat een wezen met een mentaal bewustzijn zich erin zou kunnen belichamen. Toen dat dan ook gebeurde, is dat de eerste mens geweest. Wanneer het in het tijdschema [van de evolutie] gebeurd is zou ik jullie niet kunnen zeggen, maar het was héél lang geleden. Recentelijk heb ik daaromtrent nog cijfers onder ogen gekregen die me redelijk en geloofwaardig leken. Het was héél lang geleden. En gedurende lange tijd is dat als het ware in een gelijkmatige toestand gebleven, als wanneer het getij van de zee zijn hoogste stand heeft bereikt, wanneer het water zich zo ver mogelijk heeft verbreid en een tijdlang niet verandert. Gedurende lange, heel lange tijd is dat onveranderd gebleven, en het heeft lang geduurd voor verschenen is wat wij een menselijke activiteit en een menselijke beschaving noemen, en zelfs vanaf het begin daarvan tot nu ... [...] Men geeft daar cijfers van, het is een heel lange tijdsperiode. En dat is dan alleen nog maar het tijdperk dan men historisch kan noemen, hoewel niet op de courante manier, maar men heeft er toch tekenen van teruggevonden, artefacten, sporen,

aanwijzingen die een idee kunnen geven van de tijd [waaruit ze afkomstig zijn].

Dat alles is slechts ten tonele verschenen heel lang nadat het eerste mentale bewustzijn in een menselijke vorm was geïncarneerd om een mens te worden. Voordat die vorm er gekomen is, heeft de natuur ongetwijfeld heel wat probeersels voortgebracht in de loop van duizenden, ja, miljoenen jaren, ik zou het niet precies kunnen zeggen. Maar er is *een moment* geweest, zoals ik zei, waarop dat mentale bewustzijn heeft kunnen neerdalen en bezit nemen van een lichamelijke vorm. Zoals ik ook zei, is er daarna een lange, lange periode nodig geweest opdat die vorm zich voldoende zou kunnen aanpassen om dat bewustzijn volledig uit te drukken. Zoveel is zeker. Welnu, het is meer dan waarschijnlijk... nee, het is zéker dat het nu weer op dezelfde manier zal gaan. Er komt een moment waarop een menselijk bewustzijn in een toestand van voldoende gereedheid zal verkeren opdat een supramentaal bewustzijn erin zou kunnen neerdalen en zich manifesteren.

Het is echter mogelijk dat het veel tijd zal vragen vóór dat een nieuwe soort wordt zoals de mens een nieuwe soort is geweest. En het zal geleidelijk aan gebeuren. Maar zoals ik zei: wanneer het gebeurt, gebeurt het. Zo'n gebeuren is niet iets wat uitgerekte kan worden als een stuk elastiek: er is een *moment* waarop het gebeurt, waarop de neerdaling plaatsheeft, waarop de fusie plaatsheeft, waarop de vereenzelviging plaatsheeft. Het kan plaatsgrijpen in een flits. Er is een ogenblik waarop dat gebeurt. Daarna kan het heel lang, heel lang duren [voor de supermens er komt], je moet niet verwachten van vandaag op morgen her en der supermensen te zien verschijnen. Nee, zo zal het niet gaan. Enkel degenen die gedaan zullen hebben wat ik zei, die zich helemaal daarin zullen hebben gegooid, die alles op alles zullen hebben gezet, die zullen dat weten. Maar ze zullen de enigen zijn die het weten. Zij zullen weten wanneer het gebeurt.

De anderen zullen het niet eens kunnen zien?

De anderen? Ze zullen het niet eens merken. Ze zullen hun slome gangetje gaan zonder te weten wat er aan de hand is.

Maar ze zullen die supermens toch met hun eigen ogen kunnen zien? Hoe zal de houding zijn van de supermens tegenover de mens?

Hoe is de houding van de mens tegenover het dier? ... Nee, we hopen dat [de supermens] wat aardiger zal zijn! Maar je hoeft je geen illusies te maken. Voor het supramentale bewustzijn is de mens werkelijk dom. Zelfs met al zijn perfecties, al zijn realisaties, zelfs met al zijn verwezenlijkingen lijkt hij enorm dom. Dat is echter geen reden om hem slecht te behandelen. Ik geloof ook niet dat de supermens iemand slecht zal behandelen, al was het maar omdat hij een bewustzijn heeft dat onder de oppervlakkige schijn kan zien. Laten we hopen dat hij aardig zal zijn [...]

Hoe zal de houding zijn van de mens tegenover de supermens?

Laten we hopen dat het niet dezelfde houding zal zijn die de mens tegenover zijn goden heeft betoond, want hij heeft ze veeleer slecht behandeld. Hij heeft ze gekruisigd, zijn profeten en goden, hij heeft ze gestenigd of levend verbrand ... Kortom, de mens heeft zich veeleer slecht gedragen tegenover allen die hem een nieuw leven zijn komen verkondigen. Laten we hopen dat hij wat redelijker zal worden. Nu zou hij hen in de gevangenis gooien. (E55, 368-81, passim)

Als er een manifestatie [van het supramentale] plaatsheeft, zal dat dan zuiver spiritueel zijn, zodat alleen degenen die het pad van yoga volgen het kunnen merken, of zal dat gevolgen hebben in de hele bestaande wereld?

Mijn kind, waarom zeg je dat in de toekomstige tijd? Sinds jaren doen zich reeds buitengewone, fantastische gevolgen voor in de

wereld. Maar om ze te kunnen zien, moet je een beetje weten, anders neem je dat voor volkomen normale, doodgewone dingen, omdat je niet eens weet hoe ze totstandkomen. Dus zal dat misschien op net dezelfde wijze gaan. Er zullen enorme veranderingen plaatshebben, fantastische gebeurtenissen, en men zal zeggen: 'Maar dat is toch allemaal volkomen natuurlijk!' Omdat men niet weet hoe het in zijn werk gaat. Een actie in de wereld? Die is constant. Het is iets wat zich overal verbreidt en actief is, dat overal nieuwe impulsen opwekt, nieuwe verwachtingen, nieuwe ideeën, nieuwe doelstellingen, overal. Maar omdat men niet merkt hoe het in zijn werk gaat, denkt men dat het 'volkomen natuurlijk' is. Het is ook volkomen natuurlijk, maar van een andere natuurlijkheid dan die van de gewone fysieke natuur.

Het is in feite nogal logisch te stellen dat je je van de Geest bewust moet zijn om de werking van de Geest te kunnen waarnemen. Hoe kun je de Geest aan het werk zien als je je niet van Hem bewust bent? Maar het resultaat van wat de Geest in de materiële wereld doet is noodzakelijkerwijs materieel, en doordat het materieel is, vindt men het volkomen natuurlijk. Wat weten jullie van het verschil tussen wat de natuur doet en wat de Geest doet?

Van alles wat de natuur doet – en ik heb het over de materiële natuur – weet men heel weinig, zo goed als niets, omdat men steeds opnieuw dingen moet leren die alles wat men vroeger meende te weten weer helemaal overhoop halen. Hoe wil je dan een onderscheid maken tussen het werk van de natuur als zodanig en dat van de Geest door middel van de natuur? Je zou daarvoor het een van het ander moeten kunnen onderscheiden. En hoe kun je beide van elkaar onderscheiden als je er in je bewustzijn niet zeker van bent wat de Geest is? Hoe moet je Hem herkennen en zijn werk onderscheiden? Dat lijkt me allemaal van een erg simpele logica.

De wereld zal verdergaan, de dingen zullen gebeuren, en er zal misschien een handvol mensen zijn dat zal weten hoe ze gebeurd

zijn. Dat is alles.

Indien wij nu ineens, zonder overgang, terechtwamen in de wereld van laten we zeggen twee- of drieduizend jaar geleden, of zelfs minder, duizend of tweeduizend jaar geleden, dan zou dat voor ons zo verstikkend zijn dat weinigen het er zouden kunnen uithouden. Maar doordat de verandering er 'zomaar' gekomen is, in die jolige slakkengang van de natuur met al haar fantasietjes, vindt men die volkomen natuurlijk en merkt men haar niet eens.

Het is geen beeldspraak, het is geen literatuur wanneer men zegt dat als je in het ware bewustzijn overgaat, als je van bewustzijn verandert, ook de wereld voor je verandert. Dat is niet alleen maar schijn of een indruk. Je ziet dan andere dingen dan je in je gewone bewustzijn ziet; de relaties verschillen, de oorzaken verschillen, de gevolgen verschillen. En in plaats van alleen maar een realiteit te zien die niet doorzichtig is – je kunt daar niet onder kijken, je ziet alleen maar een oppervlak, een korst, je ziet niet eens waardoor dat bewogen wordt, waardoor het bestaat –, wordt alles omgekeerd en is het de [materiële] 'realiteit' die dan kunstmatig en onwerkelijk lijkt, en bijna onbestaand. En als je de dingen op die nieuwe manier ziet, zonder je te moeten forceren, zonder te moeten mediteren, je te concentreren of geweldige inspanningen te doen om de dingen zo te zien, als het je normale, natuurlijke manier van zien geworden is, dan begrijp je de dingen ook helemaal anders – wat vanzelf spreekt: de wereld is immers anders. (E56, 12-14)

[De Moeder leest voor:] 'De supramentale wereld moet in ons gevormd of geschapen worden door de goddelijke wil, als het resultaat van een voortdurende verruiming en vervolmaking van onszelf.' [111](#)

Dat wil zeggen dat om te kunnen hopen een supramentaal wezen, en bijgevolg een supramentale wereld in je te ontvangen, te vormen en tot uiting te brengen, er in de eerste plaats een verruiming van je

bewustzijn nodig is en ook een *voortdurende* persoonlijke vooruitgang. Sporadische opwellingen, een flauwe aspiratie of een weifelende inspanning waarna je weer indommelt laten we dus buiten beschouwing. Het moet de *voortdurende* gedachte van je wezen zijn, zijn *voortdurende* wil, zijn *voortdurende* inspanning, zijn *voortdurende* bekommering.

Als je je vijf minuten per dag herinnert dat er in het heelal zoiets als de supramentale kracht is en als je het lang niet kwaad zou vinden dat die zich in jou zou manifesteren, maar als je de rest van de tijd aan iets anders denkt en met iets ander bezig bent, dan is er niet veel kans dat ze ernstig in je zou komen werken. Sri Aurobindo zegt dat klaar en duidelijk. Hij zegt niet dat jullie dat zelf zullen kunnen, maar dat het de goddelijke wil is die het doen zal. Kom me dus niet zeggen dat je het niet kunt. Er is niemand die vraagt dat je het zou doen. Maar er moet in je wezen een voldoende aspiratie en medewerking aanwezig zijn opdat de verruiming ervan, de bewustzijnsverruiming, mogelijk zou zijn. Want, om je de waarheid te zeggen, iedereen is klein – zo klein dat er niet voldoende plaats is om daar het supramentale in te stoppen! Zo klein is dat, dat het reeds helemaal vol is alleen met alle gewone, kleinmenselijke bedoeningen. Je moet je aanmerkelijk ruimer kunnen maken opdat er plaats zou zijn voor de werkingen van het supramentale.

Wat ook nodig is, is een aspiratie naar vooruitgang: niet tevreden zijn met wat je bent, zoals je bent, met wat je doet, met wat je weet of meent te weten, maar een aanhoudende aspiratie hebben naar iets méér, iets beters, naar een groter licht, een ruimer bewustzijn, een waardere waarheid en een universele goedheid – met daarbij een goede wil die nooit in gebreke blijft. Dat alles is niet in enkele dagen mogelijk [...]

Maar er is altijd een heel groot verschil tussen een soort mentale nieuwsgierigheid die met woorden en gedachten speelt, en een ware aspiratie waarvoor het werkelijk dát is wat telt en niets anders – die

innerlijke wil waardoor niets enige waarde heeft behalve dat, de verwezenlijking [van het supramentale], waardoor niets telt behalve dat, waardoor je geen andere reden om te zijn en te leven hebt behalve dát. Dat is wat er nodig is als je wilt dat het supramentale voor het blote oog zichtbaar zou worden.

En, let wel, ik heb het nu niet over een fysieke transformatie, want iedereen weet [dat ze niet aanstonds mogelijk is]. Je verwacht niet dat je van de ene dag op de andere licht gaat uitstralen, plastisch wordt, gewichtloos, dat je je vrijelijk zou kunnen verplaatsen, op tien plaatsen tegelijk verschijnen, en wat al niet meer. Nee, ik geloof dat jullie redelijk genoeg zijn om dat niet onmiddellijk te verwachten. Het zal tijd vragen.

Maar wat wel mogelijk moet zijn en wat er vlug moet kunnen komen is een nieuwe functie van je bewustzijn, een bepaald meesterschap over jezelf, een beheersing van het lichaam, een directe kennis van de dingen, de mogelijkheid om je te vereenzelvigen en een duidelijke visie in plaats van de wazige, troebele visie die alleen maar de oppervlakkige schijn ziet, zo bedrieglijk, zo onwerkelijk, zo verkalkt – een meer directe perceptie, een innerlijke perceptie. Gewoon voelen dat de lucht die je inademt bezielder is, dat de kracht die je hebt bestendiger is. En in plaats van altijd blindweg op de tast te moeten afgaan om te weten wat je hoort te doen, een duidelijk, welbepaald richtpunt hebben: dat – niet dat andere, dát. Het zijn dingen die je onmiddellijk kunt hebben als je erop hebt voorbereid. (E56, 234-36)

Zal het lang duren vóór het supramentale, dat in de materiële natuur geïnvolveerd is, in het uiterlijk bewustzijn verschijnt en zichtbare resultaten heeft?

Het hangt af van de bewustzijnstoestand waarin men dat ziet, want... Voor het menselijk bewustzijn zal het vanzelfsprekend heel wat tijd vragen, denk ik; voor een hoger bewustzijn zal dat

betrekkelijk snel gaan; voor een nog hoger bewustzijn is het al gebeurd. Het is iets wat al gebeurd is, maar om het concreet te zien, moet men in een andere bewustzijnstoestand dan die van het gewone fysieke bewustzijn kunnen overgaan.

Sri Aurobindo heeft het [...] over het ware mentale gehad, over het ware vitale en over het ware, het subtiel fysieke, en hij heeft gezegd dat die samen bestaan met het gewone mentale, vitale en fysieke, en dat men er in bepaalde omstandigheden mee in contact kan treden. Kan men dat, dan merkt men reeds het verschil tussen de schijn der dingen en de werkelijkheid.

Voor een ontwikkeld bewustzijn is het supramentale reeds verwezenlijkt ergens in een domein van het subtiel-fysieke. Het bestaat daar reeds zichtbaar en concreet, en het werkt er zich uit in vormen en activiteiten. Sta je in verbinding met dat domein, of leef je daar, dan heb je zeer sterk de indruk dat het zou volstaan die [subtiel-fysieke] wereld als het ware te condenseren opdat zij voor iedereen zichtbaar zou worden. Het zou dus interessant zijn de innerlijke perceptie te ontwikkelen waardoor je in contact zou kunnen komen met de reeds gemanifesteerde supramentale waarheid, voor ons slechts verborgen door een gebrek aan organen om ermee in aanraking te komen.

Het is mogelijk dat degenen die zich van hun dromen bewust zijn een nieuw soort dromen hebben dat hen met die wereld in contact brengt, want ze is toegankelijk voor het subtiel-fysieke van allen die in zich de overeenkomstige [innerlijke] organen hebben. Dat fysieke heeft noodgedwongen een subtiele invloed op de uitwendige materie, op voorwaarde dat men klaar is om er de invloeden van te ontvangen en ze tot zijn bewustzijn te laten doordringen. (E56, 332-33)

29 februari 1956

*Moeder, je hebt gezegd: 'Het supramentale is op aarde neergedaald.' Wat betekent dat precies? Je hebt ook gezegd: 'Wat beloofd werd is vervuld.'*¹¹²*Wat is dat?*

[...] Het werd al heel lang geleden beloofd, het werd al heel lang geleden voorspeld, dus niet alleen hier maar sedert het begin van de mensheid. Er zijn allerlei soorten voorspellingen geweest door allerlei soorten profeten. Men heeft gezegd: 'Er komt een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, er zal een nieuw ras worden geboren, de wereld zal getransformeerd worden ...' Profeten hebben het daarover gehad in alle tradities.

Je hebt gezegd: 'Het is vervuld.' Waar is de nieuwe soort?

De nieuwe soort? Wacht laten we zeggen enkele duizenden jaren en je zult haar kunnen zien! Toen het mentale op aarde is neergedaald, is er, tussen het moment dat het mentale zich in de aardatmosfeer heeft gemanifesteerd en het moment dat de eerste mens is verschenen, ongeveer een miljoen jaar voorbijgegaan. Nu zal het vlugger gaan, want de mens verwacht iets, hij heeft ergens een vaag idee van. Hij verwacht op de een of andere manier het verschijnen van de supermens. De apen, daarentegen, hebben vast niet de geboorte van de mens verwacht, ze hebben nooit aan zoiets gedacht, om de goede reden dat ze waarschijnlijk niet veel denken. Maar de mens heeft er wel aan gedacht en verwacht het, dus zal het vlugger gaan. Maar 'vlugger' betekent waarschijnlijk nog duizenden jaren. We zullen er over enkele duizenden jaren eens op terugkomen!

Zij die innerlijk klaar zijn, die ontvankelijk zijn en in contact met de hogere krachten, zij die een min of meer direct contact hebben met het supramentale licht en bewustzijn, die zullen in staat zijn om het verschil in de aardatmosfeer aan te voelen. Zij die om de een of andere reden dat waarnemingsvermogen ontwikkeld hebben, kunnen het verschil merken. Maar degenen die hun bewustzijn niet

hebben ontwikkeld, al was het maar van hun enigszins innerlijke wezen, en die moeilijk zouden kunnen zeggen hoe hun ziel is, die zijn beslist niet klaar om het verschil in de aardatmosfeer waar te nemen. Daarvoor moeten ze nog een lange weg gaan. Want voor degenen wier bewustzijn bijna uitsluitend in hun uiterlijke wezen is samengeballd – in het mentale, vitale en fysieke – moeten de nieuwe dingen er absurd en onverwacht uitzien om als nieuw herkend te kunnen worden. Ze noemen dat dan wonderen.

Maar het constante mirakel van de werking der krachten waardoor de omstandigheden en de karakters worden veranderd en dat zeer algemeen is, dat wordt geen mirakel genoemd. Men ziet immers alleen de oppervlakkige schijn ervan, en die lijkt doodgewoon. Maar om je de waarheid te zeggen, als men nadacht zelfs over het minste dat gebeurt, zou men gedwongen zijn toe te geven dat ook dat miraculeus is.

Het is gewoon doordat men er niet over nadenkt dat men de dingen neemt zoals ze zijn, voor wat ze zijn, zonder erbij na te denken. Anders zou men elke dag steeds weer bij zichzelf moeten zeggen: nee zeg, dit is verbazingwekkend. Hoe is het toch mogelijk geweest? Maar het is nu eenmaal zo dat ons waarnemingsvermogen gewoonlijk louter oppervlakkig is. (E56, 144-47)

Toen het mentale in de aardatmosfeer is neergedaald, heeft de aap geen pogingen gedaan om een mens te worden, nietwaar? Het is de natuur die de inspanning heeft geleverd. Maar nu...

Maar het is de mens niet die zichzelf in een supermens zal veranderen!

O nee?

Probeer het eens!... Daar gaat het juist om, zie je, het is iets anders dat het werk zal doen. Maar ... – er is een ‘maar’, zo wreed wil ik nu ook niet zijn – *de mens kan nu meewerken*. Daarmee bedoel ik dat hij zich met zijn goede wil en met zijn aspiratie ten dienste van het

proces kan stellen en zoveel mogelijk meewerken. Dat is de reden waarom ik gezegd heb dat het vlugger zal gaan. Ik hoop dat het véél vlugger zal gaan. Maar 'veel vlugger' kan nog erg lang duren.

Luister. Als jullie allemaal die daarover hebben horen spreken, niet één keer maar misschien wel honderden keren, die er onder elkaar over gesproken hebben, die erover hebben nagedacht, die erop hoopten, die ernaar verlangden...¹¹³ Er zijn er die speciaal daarvoor hierheen gekomen zijn, met de bedoeling de supramentale kracht te ontvangen en in een supermens te veranderen. Dat was hun doel, nietwaar ... Hoe komt het dan dat die kracht voor jullie zo vreemd was dat jullie het niet eens gevoeld hebben toen ze kwam? Kunnen jullie daarop antwoorden? Vind je het antwoord op die vraag, dan heb je ook het antwoord op het probleem. Ik heb het niet eens over de mensen van buiten die nooit over iets dergelijks hebben nagedacht, die er zich nooit om bekommerd hebben en die niet eens weten dat er zoiets als het supramentale kan bestaan dat ontvangen kan worden. Ik heb het over degenen die hun leven op die aspiratie hebben gegrondvest – en ik trek hun oprechtheid geen ogenblik in twijfel –, die er in sommige gevallen dertig, vijfendertig jaar voor gewerkt hebben en die almaar herhaalden: 'Wanneer het supramentale komt ... wanneer het supramentale komt...' Dat was het refrein, 'wanneer het supramentale komt'. Ze bevonden zich dus werkelijk in de best mogelijke omstandigheden, betere kun je je niet voorstellen. Hoe komt het dan dat de innerlijke voorbereiding zo onvolledig is geweest (om het gewoon zo te zeggen) dat ze de vibratie door de schok van de identiteit niet meteen gevoeld hebben toen ze zich voordeed?

Ieders doel bestond erin zich individueel voor te bereiden, in een min of meer nauwe relatie te komen met die kracht, om te helpen, of als men niet kon helpen tenminste om klaar te zijn wanneer de kracht zich zou manifesteren, om die te kunnen herkennen en zich ervoor open te stellen.

Dan, in plaats van een vreemd element te zijn in een wereld waar wat men in zich draagt niet gemanifesteerd is, wórd je die kracht ineens. Je treedt er plotseling in binnen, helemaal, in haar atmosfeer: het is die kracht die dan aanwezig is, waardoor je wordt omringd, doordrongen.

Hadden jullie er ook maar het minste innerlijk contact mee gehad, dan zouden jullie haar onmiddellijk hebben herkend, of niet soms?

Hoe dan ook, degenen met een innerlijk contact hébben haar herkend; ze hebben haar gevoeld en bij zichzelf gezegd: ha, het is gebeurd. Maar hoe komt het dat de honderden hier aanwezige personen – zonder zelfs te spreken van de handvol die echt niets anders wilden, die aan niets anders dachten, die er hun hele leven voor hadden ingezet –, hoe komt het dat zij niets hebben gevoeld? Wat kan dat te betekenen hebben?

Het spreekt vanzelf dat alleen het gelijke het gelijke kan kennen, dat is evident. Er was een mogelijkheid om individueel met de kracht in contact te komen. Sri Aurobindo had dat zelfs als de noodzakelijke voorwaarde gesteld, een aantal personen die door hun innerlijke inspanning en hun aspiratie in aanraking komen met die kracht. Dat was wat we de opklimming naar het supramentale hebben genoemd. Maar zelfs als ze door een innerlijke opklimming, door zich van het materiële bewustzijn los te maken, met het supramentale in aanraking waren gekomen, zouden ze het automatisch hebben moeten herkennen zodra het kwam. Het was echter onontbeerlijk dat ze er eerst een contact mee hadden gehad, want hoe hadden ze het kunnen herkennen als ze er nooit mee in contact waren geweest?

Dat is immers hoe de universele ontwikkeling in haar werk gaat, ik heb jullie dat enkele dagen geleden nog voorgelezen. Bepaalde individuen, die de pioniers zijn, de avant-garde, komen door een innerlijke inspanning en een innerlijke vooruitgang in contact met de nieuwe kracht die zich moet manifesteren en ontvangen die in zich. De verwachting schept de mogelijkheid van de manifestatie, en de

era, het tijdperk, het tijdstip van de manifestatie breekt aan. Zo is het ook gegaan – en de manifestatie heeft plaatsgehad. Maar allen die klaar waren hadden ze dan toch moeten herkennen!

Ik haast me om eraan toe te voegen dat sommigen haar herkend hebben, maar toch... [...]

Er heeft hier heel onlangs een commentaar de ronde gedaan dat luidde: 'Wat zopas gebeurd is, die overwinning, is geen neerdaling maar een manifestatie. En het is meer dan een individueel gebeuren: het supramentale heeft zich gemengd in het universele spel.'

Ja, ja, ik heb dat inderdaad allemaal gezegd, ik erken het. En dan?

Het zegt: 'Het supramentale principe is aan het werk...'

Maar ik heb jullie dat keer op keer uitgelegd! Het is niet te geloven! Wat ik een 'neerdaling' noem, gaat als volgt: je bewustzijn klimt eerst naar boven, je pakt daar beet wat je hebben wilt, en je brengt het naar beneden. Dat is een individueel gebeuren. Heeft zo'n individueel gebeuren zich vaak genoeg voorgedaan om een mogelijkheid van algemene orde te scheppen, dan is het niet langer een 'neerdaling' maar een 'manifestatie'. Wat ik een 'neerdaling' noem, is een individueel proces in een individueel bewustzijn. Is het een nieuwe wereld die zich in een oude manifesteert – zoals bijvoorbeeld toen het mentale zich op aarde heeft verbreid – dan noem ik dat een 'manifestatie'. Jullie kunnen het noemen wat jullie maar willen, het kan me niet schelen, maar we moeten elkaar verstaan.

Wat ik een 'neerdaling' noem, heeft plaats in een individueel bewustzijn. Ook wat ik een 'opklimming' noem. In feite is er geen opklimming, nietwaar, er is hoog noch laag, en er zijn ook geen richtingen, dat is allemaal bij wijze van spreken. Men zegt 'opklimming' wanneer men het gevoel heeft naar iets omhoog te gaan, en men zegt 'neerdaling' wanneer men doet neerdalen wat

men is gaan halen. Maar wanneer de sluizen geopend worden en de vloed binnenstroomt, kan men dat niet langer een neerdaling noemen. Het is dan een [manifestatie], een kracht die zich verbreidt. Begrepen? Goed.

Ik geef niet om woorden. Ik sta ook niet strikt op mijn eigen woorden. Maar ik leg ze jullie altijd uit en het is beter dat we elkaar verstaan, anders kunnen we wel blijven uitleggen.

En tegen mensen die jullie arglistige vragen stellen, kunnen jullie antwoorden dat de beste manier om wat ook te ontvangen niet is naar zich toe te halen, maar te geven. Willen ze zich aan het nieuwe leven geven, dan zal het nieuwe leven in hen overkomen. Willen ze echter het nieuwe leven naar zich toe halen, dan zullen ze alleen al door hun egoïsme zelf de deur ervoor dichtdoen. Dat is alles. (E56, 149-54)

Na 29 februari 1956

Men zou naar de overgangstijd tussen de schepping van het dier en van de mens moeten teruggaan om een tijdperk te vinden dat met het onze kan worden vergeleken. Het bewustzijn was toen echter niet voldoende gementaliseerd om de dingen te kunnen observeren, te begrijpen en op verstandelijke wijze te ervaren; die overgang moet op een zeer duistere wijze zijn geschied. Dus is hetgeen waar ik het over heb in de aardse schepping absoluut nieuw en enig in zijn soort. Het is iets zonder precedent, dat werkelijk een perceptie, of een aanvoelen, of een indruk geeft van absolute uitzonderlijkheid en nieuwheid.

Er doet zich thans een discrepantie voor tussen een wereld die ten onrechte blijft voortbestaan, met alleen nog maar een ontoereikende kracht om te blijven voortbestaan, en een wereld die totaal nieuw is maar nog zo jong, zo moeilijk te onderscheiden, zo zwak (bij wijze van spreken), dat ze nog niet de kracht heeft om zich op te dringen, om zichzelf te bevestigen en om te domineren, om de plaats in te

nemen van de andere. Beide bestaan gelijktijdig maar, zoals ik zei, met een bepaalde discrepantie, waarmee ik bedoel dat er een verbinding tussen beide ontbreekt.

Het is moeilijk te beschrijven, maar ik spreek er met jullie over omdat het iets is wat ik gisteravond heb aangevoeld. Ik heb het zo sterk aangevoeld dat ik daardoor een aantal dingen eens goed heb bekeken, en het leek me interessant jullie te zeggen wat ik gezien heb.

Het kan vreemd lijken dat iets wat zo nieuw is, zo bijzonder, en ik zou bijna zeggen zo onverwacht, zich heeft voorgedaan tijdens een filmvoorstelling.¹¹⁴ Dit is eens te meer een kans om degenen te logenstraffen die denken dat er belangrijke en onbelangrijke dingen zijn, dat er activiteiten zijn die gunstig zijn voor yoga en andere die er niet gunstig voor zijn. Het is me altijd opgevallen dat het onverwachte de interessantste ervaringen tot gevolg heeft.

Gisteravond is me plotseling iets overkomen dat ik jullie zo goed mogelijk beschreven heb – ik weet niet of ik erin geslaagd ben me begrijpelijk te maken – maar het was werkelijk totaal nieuw en totaal onverwacht. Men heeft ons vrij stuntelige beelden getoond van de Kali-tempel op de oever van de Ganges, en van het beeld van Kali [...] En terwijl ik die erg oppervlakkige en, zoals ik zei, vrij stuntelige beelden aan het bekijken was, zag ik tevens de realiteit die men erdoor wilde weergeven, dat wat zich daarachter bevond. Dat heeft me in contact gebracht met heel die wereld van aanbidding, van aspiratie, met de hele verhouding tussen de mens en die goden die de bloem was – ik spreek reeds in de verleden tijd –, de bloem van het menselijke spirituele streven naar iets goddelijkers dan de mens, iets wat de hoogste en misschien wel zuiverste expressie was van zijn streven naar iets hogers dan hemzelf.

Ineens heb ik op een concrete, materiële wijze de indruk gehad van iets wat een andere wereld geworden was, een wereld die opgehouden was reëel te zijn, levend, een vergane wereld die haar

werkelijkheid, haar waarheid verloren had, die voorbijgestreefd was, overtroffen door iets wat nog maar net geboren was en dat pas tot uitdrukking begon te komen, maar waarvan het leven zo intens was, zo waarachtig, zo subliem, dat al het andere vals werd, onwerkelijk, waardeloos.

Ik heb toen werkelijk begrepen, niet met het hoofd, niet met het verstand, maar met het lichaam – begrijpen jullie wat ik bedoel? –, begrepen met de cellen van het lichaam, dat een nieuwe wereld geboren is en dat zij begint te groeien [...]

Ik heb jullie allen aangekondigd dat die nieuwe wereld geboren was, maar ze is door de oude zozeer verzwoegen geweest (bij wijze van spreken) dat het verschil tot nu toe voor velen niet erg duidelijk is geweest. Toch is de actie van de nieuwe krachten blijven voortgaan op erg regelmatige wijze, obstinaat en in zekere mate heel erg doeltreffend. En een van de manifestaties van die actie was mijn werkelijk totaal nieuwe ervaring van gisteravond. En het resultaat van dat alles heb ik stap voor stap genoteerd, in ervaringen die zich bijna elke dag hebben voorgedaan. Beknopt en bijna lineair zou dat als volgt kunnen worden uitgedrukt.

Ten eerste, het gaat niet alleen maar om een 'nieuwe opvatting' van het spirituele leven en van de goddelijke werkelijkheid. Die opvatting werd verwoord door Sri Aurobindo, ik heb het er zelf vaak over gehad, en ze kan zo ongeveer als volgt worden geformuleerd: de oude spiritualiteit was een vlucht uit het leven naar de goddelijke werkelijkheid waardoor de wereld gelaten werd voor wat ze was, zoals ze was, terwijl onze nieuwe visie integendeel een vergoddelijking van het leven beoogt, een transformatie van de materiële wereld in een goddelijke. Dit is gezegd, herhaald, min of meer begrepen, en het is de basisgedachte van wat we willen verwezenlijken.

Zoiets zou echter een voortzetting of een verbetering, een verruiming van de oude wereld zoals ze was kunnen zijn – en in

zoverre het een opvatting in het domein van het denken blijft, is het eigenlijk niet veel meer. Maar wat gebeurd is, het werkelijk nieuwe van de zaak, is dat een nieuwe wereld geboren is – geboren! Geboren! Het is niet de oude wereld die getransformeerd wordt; het is een nieuwe die geboren is, en we bevinden ons volop in de overgangperiode waarin beide elkaar nog overlappen. De oude blijft nog almachtig voortbestaan en overheerst het gewone bewustzijn volledig, maar de nieuwe glipt erin binnen, nog heel bescheiden, onopgemerkt – zodanig onopgemerkt dat ze voorlopig aan de oppervlakte niet veel verstoort en dat ze zelfs in het bewustzijn van de meesten totaal onwaarneembaar is. En toch is ze actief en groeit ze, tot het ogenblik dat ze sterk genoeg zal zijn om zich zichtbaar te bevestigen.

Om het eenvoudig te stellen kan men zeggen dat de oude wereld, de schepping van wat Sri Aurobindo de *Overmind*, het bovenmentale heeft genoemd, typisch het tijdperk van de goden was en daardoor het tijdperk van de godsdiensten. Zoals ik zei, heeft het beste van het streven van de mens naar wat boven hem verheven was talloze godsdienstige vormen doen ontstaan en een godsdienstige relatie tussen de elitezielen en de onzichtbare wereld. Als teken van het streven naar een hogere verwezenlijking is ter overkoepeling van dat alles het idee van de eenheid van de godsdiensten ontstaan, van 'het ene iets' achter alle gemanifesteerde vormen. Dat idee zou men toen waarlijk het plafond van de menselijke aspiratie hebben kunnen noemen. Het is iets aan de bovenste grens en behoort nog helemaal tot de bovenmentale wereld, tot de bovenmentale schepping, maar van daaruit schijnt het 'iets anders' te ontwaren dat het niet kan vatten en dat een nieuwe schepping is. Het probeert erbij te komen, het voelt dat aan, maar het kan het niet vatten. Om het te vatten is een ingrijpende verandering, een ommekeer noodzakelijk. Men moet boven de bovenmentale schepping uit kunnen stijgen. Daarvoor was de nieuwe schepping, de supramentale, nodig. En zo komt het dat al

die vroegere dingen nu zo oud aandoen, zo voorbijgestreefd, zo denkbeeldig, dat ze zo'n vermomming van de ware waarheid lijken. In de supramentale schepping zullen er geen godsdiensten meer zijn. Het hele leven zal de veruiterlijking zijn, de ontplooiing in vormen, van de goddelijke eenheid die zich in de wereld manifesteert. En er zullen niet langer zijn wat de mensen nu 'goden' noemen. Die grote goddelijke wezens zullen aan de nieuwe schepping kunnen deelhebben, maar daarvoor zullen ze zich op aarde moeten bekleden met wat we 'supramentale substantie' zouden kunnen noemen. En als er [onder die wezens] enkelen zijn die verkiezen in hun wereld te blijven zoals ze zijn, als er enkelen zijn die beslissen zich niet fysiek te manifesteren, zal hun verhouding met de wezens van de aardse supramentale wereld er een zijn van vrienden, van medewerkers, van gelijken, want de hoogste goddelijke essentie zal gemanifesteerd worden in de wezens van de nieuwe supramentale wereld op aarde. Wanneer de fysieke substantie gesupramentaliseerd is, zal het niet langer een oorzaak van inferioriteit zijn om op de aarde te incarneren. Integendeel, men zal er een volheid door verwerven die men anders niet kan bezitten. Maar dat alles is de toekomst. Het is een toekomst die begonnen is, maar het zal nog een poosje duren voor ze zich integraal kan verwezenlijken. In afwachting bevinden wij ons in een zeer bijzondere situatie, uitermate bijzonder, zonder voorgaande. We maken de geboorte mee van een nieuwe wereld, nog heel jong, nog heel zwak, nog niet erkend, niet eens aanvoeld en in de meeste gevallen geloofchend. Toch is ze er. Ze is er en doet alles wat ze kan om te groeien, helemaal zeker van het resultaat van haar inspanning. Maar de weg naar het doel is nieuw, nooit tevoren uitgetekend. Daar is nog niemand gegaan, dat heeft nog niemand gedaan. Het is een begin, een universeel begin. Het is bijgevolg een avontuur in het totaal onverwachte en onvoorziene.

Er zijn er die houden van het avontuur. Het is tot hen dat ik hier een oproep richt, en ik zeg hun het volgende.

Ik nodig u uit tot het grote avontuur. Het gaat er niet om spiritueel over te doen wat anderen vóór ons hebben gedaan, want ons avontuur begint daaraan voorbij. Het gaat om een nieuwe schepping, totaal nieuw, met alles wat dat meebrengt aan onvoorziene dingen, aan risico's, aan verrassingen. Het is een echt avontuur waarvan het doel een zékere overwinning is, maar waarvan de weg onbekend is en stap voor stap in het nooit voorheen verkende moet worden gebaad. Het is iets wat in het huidige heelal nooit heeft plaatsgehad en dat nooit meer op dezelfde manier plaats zal hebben. Interesseert het u, goed, kom aan boord. Wat u morgen te wachten staat, zou ik niet kunnen zeggen. U moet al het voorziene achterlaten, alles wat gepland werd, alles wat werd opgebouwd, en u moet u op weg begeven in het onbekende, kome ervan wat komen wil! (E57-58, 165-72)

Het is de verandering, de plotselinge transformatie van de universele elementen, die zeer zeker iets als een chaos in de percepties tot gevolg zal hebben en waaruit een nieuwe kennis zal ontstaan. In de algemeenste zin zal dat het resultaat zijn van de nieuwe manifestatie [...]

Het is inderdaad mogelijk dat zich tegenwoordig dingen voordoen die men niet gewend is. Maar dat is een kwestie van interpretatie. Het enige feit waar ik zeker van ben, is wat ik jullie zopas gezegd heb, namelijk dat de kwaliteit, de kwantiteit en de wezensaard van de mogelijke universele combinaties plotseling zal veranderen op een manier die waarschijnlijk verbijsterend zal zijn voor allen die wetenschappelijk onderzoek doen. Nu gaan we zien [...]

Er zijn geen twee gelijke combinaties in het heelal. Hoe kan men dan wetten formuleren en wat is de absolute waarheid van die wetten? Er is er geen. Want als men logisch wil zijn, dan toch met een logica van een ietwat hogere orde: geen twee combinaties, geen twee

manifestaties in het heelal zijn ooit hetzelfde, hoe kan iets zich dan herhalen? Dat kan alleen maar een schijnbare herhaling zijn, geen feitelijke. Door strikte wetten vast te leggen, snijd je je niet af van de schijnbare oppervlaktewetten – want het mentale maakt heel wat wetten en het oppervlak der dingen schijnt zich gewillig naar die wetten te voegen, maar dat is alleen maar schijn –, maar je snijdt je wél af van de scheppende macht van de Geest.

Jullie kunnen begrijpen dat als je door je aspiratie of je houding een nieuw element, een hoger element (wat we nu een supramentaal element zouden kunnen noemen) in de bestaande combinaties aanbrengt, je plotseling de natuur van die combinaties kunt veranderen, en dat al die zogenaamd vaststaande en onontkoombare wetten daardoor onzin worden. Met andere woorden, jij bent het zelf die door je zienswijze, je houding en je aanvaarding van sommige vermeende principes de deur dichtdoet voor de mogelijkheid van het wonder. (Dat zijn geen wonderen als je weet hoe ze in elkaar zitten, maar voor het oppervlaktebewustzijn lijken het wonderen.) Door met een logica die volkomen redelijk lijkt dingen te zeggen in de aard van: 'Als ik dit doe, dan gebeurt dat; doe ik dit niet, dan gebeurt noodzakelijkerwijs iets anders', ben jij het zelf die de deur dichtdoet. Het is alsof je een ijzeren gordijn neerliet tussen jezelf en de vrije actie van de Godheid.

Hoe goed zou het niet zijn zich voor te stellen dat het opperste bewustzijn, dat essentieel vrij is, dat aan de universele manifestatie ten grondslag ligt, zich in zijn keuze vrijheden kan veroorloven en dat het de dingen op elkaar kan laten volgen niet volgens een logica die voor het menselijk denken begrijpelijk is, maar volgens een ander soort logica, die van het onvoorziene. Dan zouden er geen grenzen meer zijn aan de mogelijkheden, aan het onverwachte, aan het wonderbaarlijke. En men zou de wonderlijkste dingen kunnen verwachten van een soeverein vrije wil die eeuwig met alle elementen speelt, en die onophoudelijk een nieuwe wereld

voortbrengt die logisch gezien niets met de vorige werelden te maken heeft.

Denken jullie ook niet dat dat leuk zou zijn? We hebben genoeg van de wereld zoals ze is! Waarom haar op zijn minst niet laten worden zoals we ons voorstellen dat ze zou moeten zijn?

Ik zeg jullie dit alles opdat ieder de toekomstige mogelijkheden zo weinig mogelijk de weg zou versperren. (E56, 358-61, passim)

[De Moeder leest voor uit Sri Aurobindo's wijsgerig hoofdwerk, The Life Divine:] 'De eerste beweging van de evolutionaire kracht in de materie wordt gekenmerkt door een geleidelijke ontwikkeling die zich over hele tijdperken uitstrekt. De ontwikkelingsbeweging van de levenskrachten gaat weliswaar langzaam, maar toch reeds sneller: ze wordt uitgewerkt in duizenden jaren. Het mentale kan de achteloze traagheid van de tijd nog meer samenballen en grote vooruitgang maken in enkele eeuwen. Wanneer echter de bewuste geest aan het werk is, wordt een uiterst geconcentreerde evolutionaire snelheid mogelijk.'

Ik lees jullie dit voor omdat iemand me een vraag heeft gesteld in verband met de werking van het supramentale. Ik had de manifestatie van het supramentale vergeleken met die van het mentale, dat er volgens de moderne wetenschappelijke ontdekkingen ongeveer een miljoen jaar over heeft gedaan om van het dierlijk brein, dat van de aap, in het eerste menselijke brein te evolueren. Ik had jullie ook gezegd dat men dus niet moest verwachten dat [de lichamelijke supramentale transformatie] over enkele maanden of jaren plaats zal hebben, dat het vanzelfsprekend langer zal duren. Nu blijken er onder jullie enkelen te zijn die begrepen hebben dat ik beweerd heb dat er geen supermens zou komen vóór een miljoen jaar verstreken zijn. Ik wil die indruk hierbij corrigeren.

Sri Aurobindo heeft gezegd dat telkens wanneer een hoger bewustzijnsniveau wordt bereikt, de evolutionaire beweging steeds meer versneld wordt, en dat ze véél sneller kan gaan wanneer de Geest of het supramentale er zich mee moeit. We mogen dus hopen dat het eerste supramentale ras over enkele honderden jaren zal verschijnen. Maar ook dit is voor bepaalde personen ontgoochelend, omdat ze van mening zijn dat het in tegenspraak is met wat Sri Aurobindo altijd beloofd heeft, namelijk dat de tijd is aangebroken waarin de supramentale transformatie mogelijk is. Men moet echter een supramentale transformatie niet verwarren met het verschijnen van een nieuwe soort.

Wat Sri Aurobindo beloofde en wat ons vanzelfsprekend interesseert, wij die nu hier zijn, was dat de tijd gekomen is waarin enkele elitewezens van de mensheid, die de noodzakelijke voorwaarden van spiritualisering vervullen, in staat zullen zijn om hun lichaam te transformeren door middel van de kracht, het bewustzijn en het licht van het supramentale, zodat ze niet langer diermensen zullen zijn maar 'meer-mensen'¹¹⁵ zullen worden. Die belofte hebben we van Sri Aurobindo, en ze steunt op de kennis die hij had dat de supramentale kracht op het punt stond zich op aarde te manifesteren. In feite was ze in hem al heel lang neergedaald. Hij wist wat ze was en hij kende haar werkingen.

Nu ze zich op kosmische wijze gemanifesteerd heeft (ik zou ook kunnen zeggen op algemene wijze), is de zekerheid van de mogelijkheid tot transformatie natuurlijk nog groter. Er is niet de minste twijfel meer dat degenen die de voorwaarden zullen vervullen, of die ze nu al vervullen, op weg zijn naar die transformatie. Sri Aurobindo geeft die voorwaarden in *The Synthesis of Yoga* en nog gedetailleerder in zijn laatste artikelen over de supramentale manifestatie.¹¹⁶ Het gaat er dus alleen nog om dat te verwezenlijken. (E56, 367-69)

Waarom kan men, nu het supramentale is neergedaald, niet van het rationeel mentale direct naar het supramentale overgaan?

Wie zegt dat men dat niet kan?

Sri Aurobindo geeft hier de beschrijving van wat gedaan moet worden om in contact te komen met het supramentale en het terrein van zijn manifestatie voor te bereiden. Nu het echter in de aardatmosfeer is overgekomen, zie ik niet waarom het in zijn manifestatie tot een enkel procédé beperkt zou blijven met uitsluiting van alle andere. Als het het supramentale belieft rechtstreeks een [menselijk] instrument te verlichten dat het geschikt, klaar en ontvankelijk vindt, zie ik niet in waarom het dat niet zou doen.

Ik herhaal: wie zegt dat het niet anders zou kunnen? Niemand. Wat Sri Aurobindo hier beschrijft gaat over iets anders, en het is inderdaad wat er is gebeurd. Het was de noodzakelijke voorbereiding opdat de manifestatie zou kunnen plaatshebben. Nu zie ik echter niet in waarom of op wat voor grond de supramentale actie een bepaald procédé zou moeten volgen, en waarom ze niet over de vrijheid zou beschikken om haar eigen middelen te kiezen. Ik denk dat alle mogelijkheden voorzien kunnen worden, dat elke oprechte aspiratie en volledige toewijding beantwoord zal worden, en dat er talrijke procédés, middelen, overgangen en transformaties zullen zijn; ik denk *niet* dat de dingen op een bepaalde manier zullen gebeuren en niet anders.

In feite moet alles wat klaar is om ook maar een deeltje van een bepaald aspect van het bewustzijn en het licht van het supramentale te ontvangen, het automatisch ontvangen. En de uitwerkingen van dat bewustzijn en van dat licht zullen ontelbaar zijn, want ze zullen zich zonder enige twijfel aan ieders mogelijkheden, aan ieders vermogens aanpassen, al naargelang de oprechtheid van zijn aspiratie.

Hoe totaler de toewijding en hoe intenser de aspiratie, des te integraler en completer het resultaat kan zijn. Maar de wijzen waarop

het supramentale in zijn manifestaties te werk gaat, zullen ontelbaar zijn – menigvoudig, talloos, van een oneindige verscheidenheid –, ze zullen niet noodzakelijk een bepaalde lijn volgen die voor allen dezelfde is. Dat is onmogelijk, want het is in strijd met de natuur van het supramentale bewustzijn.

De kwaliteit van de atmosfeer is veranderd. De gevolgen daarvan moeten van een oneindige verscheidenheid zijn, maar waarneembaar. Daarmee bedoel ik dat men de gevolgen van de gewone ontwikkelingen zal kunnen onderscheiden van de gevolgen van de supramentale actie, omdat deze laatste een eigen karakter zullen hebben. (E56, 203-204)

Het is moeilijk te voorzien hoeveel tijd nodig zal zijn [voor de zichtbare aanwezigheid van de supramentale soort]. Het zal afhangen van de ontvankelijkheid en de goede wil van een aantal personen. Want het individu gaat altijd vlugger vooruit dan de collectiviteit, en de mensheid is uiteraard voorbestemd om het supramentale vóór de rest van de schepping te manifesteren.

De basis van die samenwerking [met het supramentale] is de wil om te veranderen, om niet langer te zijn wat men is, dat de dingen niet langer zouden zijn zoals ze zijn. Er zijn tal van middelen om dat te bereiken, en alle middelen zijn goed als ze maar doeltreffend zijn. Men kan een hartgrondige afkeer hebben van de dingen zoals ze zijn en hartstochtelijk verlangen om eruit weg te komen en iets anders te ontdekken; men kan ook – en dat is een positiever middel – innerlijk het contact voelen, de nadering van iets wat onbeschrijflijk mooi en waar is, en opzettelijk al de rest van zich afgooien opdat de opmars naar die nieuwe schoonheid en waarheid niet bezwaard zou worden.

Wat in elk geval onontbeerlijk is, is de vurige wil tot vooruitgang en de vrijwillige en vreugdevolle verzaking van alles wat de opmars belemmert, van alles wat je belet naar het onbekende vooruit te gaan met het intense geloof dat het de waarheid van morgen is die

er hoe dan ook zal komen, die niets of niemand, die geen enkele kwaadwilligheid (zelfs niet die van de natuur) kan verhinderen werkelijkheid te worden, misschien niet eens in zo'n onafzienbare toekomst – een werkelijkheid die zich op het huidige ogenblik aan het uitwerken is en die degenen die weten hoe ze moeten veranderen, die weten hoe ze niet door vroegere gewoonten kunnen worden bezwaard, vast en zeker niet alleen zullen waarnemen maar ook verwezenlijken.

Men dommelt in, men vergeet, men gaat zijn gangetje. Men vergeet, men vergeet. Als we toch maar in gedachten konden houden dat we ons op een buitengewoon tijdstip bevinden, in een tijd zonder weerga, dat we het onmetelijke geluk hebben, het onschatbare voorrecht de geboorte van een nieuwe wereld mee te maken, dan zouden we alles wat de vooruitgang verhindert en dwarsboomt gemakkelijk achter ons kunnen laten.

Het belangrijkste blijkt dus te zijn dat we ons dat herinneren; dat we de zekerheid en het geloof hebben zelfs zonder de tastbare ervaring; dat we ons voortdurend dat idee herinneren, dat we het onszelf steeds opnieuw voor de geest halen, dat we ermee opstaan en ermee slapen gaan; dat we alles doen met op de achtergrond, als een onwankelbare steun, die grote waarheid dat we de geboorte van een nieuwe wereld aan het meemaken zijn.

We kunnen er deel aan hebben, we kunnen die nieuwe wereld worden. En als we zo'n wonderbaarlijke kans hebben, moeten we bereid zijn om al het andere ervoor achter te laten. (E57-58, 180-81)

Dat was ongetwijfeld wat [Sri Aurobindo] van ons verwachtte: wat hij zag als de 'meer-mens', die een overgangswezen zal zijn tussen de mensheid zoals ze nu is en het supramentale wezen geschapen op een supramentale manier, dat overgangswezen dat geenszins nog tot de dierlijke bestaanwijze behoort en vrij is van alle dierlijke behoeften. Wij, zoals we nu zijn, werden verwekt op de gewone manier, de dierlijke, en ook als we ons transformeren blijft er dus iets

van die dierlijke oorsprong in ons over. Het supramentale wezen zoals [Sri Aurobindo] het opvatte zal hoegenaamd niet op de gewone dierlijke manier zijn gevormd, maar rechtstreeks, door middel van een procédé dat ons nu nog occult lijkt, maar dat een rechtstreekse toepassing van de hogere krachten en van de hogere substantie zal zijn, zodat het lichaam een 'materialisering' wordt en niet langer iets blijft dat volgens het gewone dierlijke principe is gevormd.

Het is duidelijk dat er overgangswezens nodig zijn en dat die overgangswezens het middel zullen moeten vinden om de supramentale wezens te scheppen. Het lijdt geen twijfel dat Sri Aurobindo, toen hij dat schreef, ervan overtuigd was dat *wij* dat hoorden te doen.

Ik denk ... ik wéét nu dat het zeker is dat wij zullen realiseren wat hij van ons verwachtte. Het is niet langer een hoop, het is een zekerheid geworden. Alleen de tijd die nodig is voor die realisatie zal van kortere of langere duur zijn naargelang onze individuele inspanning, onze concentratie, onze goede wil, en het belang dat we hechten aan de onderneming. Voor de onoplettende waarnemer kunnen de dingen grotendeels zoals gewoonlijk lijken, maar voor degene die kan zien en niet door de schijn misleid wordt, zijn ze op de goede weg. Als iedereen zijn best doet, zal het misschien niet nodig zijn dat er veel jaren voorbijgaan vóór de eerste resultaten voor iedereen zichtbaar zullen zijn.

Het ligt aan jullie te weten of het jullie meer interesseert dan wat ook ter wereld. Er komt een ogenblik dat het lichaam zelf vindt dat niets ter wereld evenzeer waard is beleefd te worden als dat, de transformatie, en dat niets nog een belang kan hebben dat die hartstochtelijke interesse voor de transformatie ook maar benadert. Het is of alle lichaamscellen dorsten naar het licht dat zich wil manifesteren. Ze roepen erom, ze scheppen er een intense vreugde in en ze zijn zeker van de overwinning. Het is een aspiratie waarin ik

probeer jullie te laten delen. Jullie moeten inzien dat de rest van het leven saai, vaal, nutteloos en waardeloos is daarmee vergeleken: met de transformatie in het licht. (E57-58, 217-19)

Kunnen er geen overgangstoestanden komen tussen de mens en de supermens?

Er zullen er waarschijnlijk heel wat komen.

De mens en de supermens? Bedoel je de nieuwe supramentale soort? Of bedoel je misschien wat wij de 'meer-mens' noemen, namelijk de mens die op de menselijke manier verwekt is en die probeert het fysieke wezen te veranderen waarin hij zich door zijn gewone menselijke geboorte heeft belichaamd?

Of er tussenschakels zullen zijn? Er zal waarschijnlijk een zeer groot aantal gedeeltelijke verwezenlijkingen zijn. In verhouding met ieders vermogen zal de graad van de transformatie verschillen, en het is zeker dat er een aanzienlijk aantal min of meer onvruchtbare pogingen zal plaatsvinden vóór er iets wordt bereikt dat op 'meer-mensen' lijkt, en dezen zullen zelf ook niet meer dan gedeeltelijk geslaagde pogingen zijn.

Allen die zich inspannen om de gewone natuur te overstijgen, allen die proberen *materieel* de diepe ervaring te verwezenlijken die hen met de goddelijke waarheid in aanraking heeft gebracht, allen die in plaats van hun blik op het hiernamaals of het hogere gericht te houden de in zichzelf verwezenlijkte bewustzijnsverandering ook fysiek, uitwendig proberen te verwezenlijken – dat zijn allemaal leerling-meer-mensen, met talloze variaties in het succes van hun inspanningen. Het zijn leerling-meer-mensen die proberen niet langer een gewone mens te zijn, niet langer het gewone leven te leven, die in hun wezensuitingen, handelingen en reacties de goddelijke waarheid tot uitdrukking brengen, die door die waarheid worden geleid in plaats van door de algemene onwetendheid. Al naargelang het succes van onze inspanningen zijn we dan goede of

minder goede leerlingen, ver of minder ver voortgeschreden op de weg. Dat zijn dus allemaal etappes.

In die wedren naar de transformatie komt het er in feite op aan te weten wie het zal winnen, hij die zijn lichaam naar het beeld van de goddelijke waarheid wil transformeren, ofwel de oude gewoonte van dat lichaam om steeds meer af te takelen tot het zozeer vervormd is dat het niet langer in zijn uitwendige integraliteit kan blijven voortbestaan. Het is een wedren tussen transformatie en aftakeling. Want er zijn maar twee dingen die een eindpunt kunnen zijn en die duidelijk kunnen maken in hoeverre men geslaagd is: het succes, dus een meer-mens te worden – dan kan men terecht zeggen dat men een resultaat heeft bereikt – of de dood. Bij alles wat men eerder bereikt, is men normaal gesproken nog ‘onderweg’.

Het is door een van beide, het bereiken van het doel of de plotselinge beëindiging van het leven, dat voorlopig een punt achter de opmars wordt gezet. Onderweg is iedereen in bepaalde mate voortgeschreden, maar vóór hij het doel heeft bereikt, kan niemand zeggen waar hij zich eigenlijk bevindt. Dus zullen slechts degenen die over enkele honderden of duizenden jaren eens achteromkijken kunnen zeggen: ‘Er is dit niveau en dat niveau, er is dit soort realisatie en dat soort.’ Zoiets is geschiedenis, dat zal een historische perceptie van de ontwikkeling zijn. Tot dan toe zijn we allen ondergedompeld in de ontwikkelingsbeweging en in het werk.

Hoever zijn we en hoever zullen we kunnen komen? Het is beter daar niet te veel over na te denken, want het maakt de spieren stijf en dan kun je niet goed meer lopen. Het is beter alleen maar aan het lopen te denken en aan niets anders. Men houdt het oog gericht op waar men heen wil, en men legt al zijn kracht in de inspanning om er te komen. Hoever we zijn, gaat ons niet aan. Zoals ik zei: dat is geschiedenis, het is voor later. De historici van onze inspanning zullen ons dan zeggen – want we zullen er misschien nog zijn – wat we gedaan hebben en hoe we het gedaan hebben. Waar het op het

ogenblik op aan komt, is dat het gedaan wordt. Dat is het enige wat telt. (E57-58, 466-68)

Voordien had ik een individueel, subjectief contact met de supramentale wereld; op 3 februari [1958] heb ik er concreet in rondgewandeld, even concreet als ik vroeger in Parijs wandelde, in een wereld die *op zich* bestaat, buiten alle subjectiviteit. Het is alsof een brug tussen die twee werelden in aanbouw is. Dit is de ervaring zoals ik die onmiddellijk daarop heb gedichteerd.

[*De Moeder leest voor:*] De supramentale wereld bestaat op permanente wijze en ik ben er permanent aanwezig in een supramentaal lichaam. Ik heb daar vandaag het bewijs van gehad, toen mijn aards bewustzijn erheen is gegaan en er bewust verbleven heeft tussen twee en drie uur in de middag. Ik weet nu dat wat ontbreekt opdat de twee werelden in een blijvende en bewuste relatie zouden worden verenigd een intermediaire zone is, tussen de fysieke wereld als zodanig en de supramentale wereld als zodanig. Het is die zone die nog moet worden uitgebouwd, in het individuele bewustzijn en in de objectieve wereld, en waaraan nu inderdaad wordt gewerkt. Wanneer ik het vroeger had over de nieuwe wereld die geschapen wordt, bedoelde ik deze intermediaire zone. Zo ook wanneer ik me aan deze kant bevind, namelijk in het domein van het fysieke bewustzijn, en wanneer ik de macht, het licht en de substantie van het supramentale ononderbroken in de materie zie doordringen, is het de opbouw van die zone die ik zie en waar ik aan meewerk.

Ik bevond me op een onmetelijk groot schip, het symbolische beeld van de plaats waar het werk wordt uitgevoerd. Dat schip, even groot als een stad, is volledig georganiseerd en het moet al geruime tijd functioneel zijn geweest, want de organisatie ervan was compleet. Het is de plaats waar de personen gevormd worden die voor het supramentale leven bestemd zijn. Die personen hadden reeds de supramentale transformatie ondergaan, toch minstens in een deel

van hun wezen, want het schip zelf, met alles wat het aan boord had, was grofstoffelijk noch subtiel-fysiek, vitaal noch mentaal: het bestond uit een supramentale substantie.

Die substantie zelf bestond uit het meest materiële supramentale, de supramentale substantie het dichtst bij de fysieke wereld, de eerste die zich zal manifesteren. Het licht was een mengeling van goud en rood, een eenvormige substantie van een lichtend oranje. Alles was zo: het licht was zo, de personen waren zo. Alles had die kleur, maar met schakeringen waardoor men de dingen van elkaar kon onderscheiden. De algemene indruk was er een van een wereld zonder schaduwen; er waren schakeringen maar geen schaduwen. De atmosfeer was vol vreugde, kalmte, orde, alles verliep geordend en in stilte. En tegelijkertijd kon men de details waarnemen van een opvoeding, van een zeer volledige training waardoor de personen aan boord waren voorbereid.

Dat ontzaglijke schip had net aan de oever van de stoffelijke wereld aangelegd en een eerste groep personen, bestemd om de eerste bewoners van die supramentale wereld te worden, moest aan land gaan. Alles was voor die eerste ontschepping voorbereid. Bij de aanlegsteiger bevond zich een aantal wezens van heel hoge gestalte. Dat waren geen menselijke wezens, ze waren nooit eerder mens geweest. Het waren evenmin permanente bewoners van de supramentale wereld. Ze waren van hogerhand afgevaardigd en daar opgesteld om op de ontschepping toezicht uit te oefenen en haar te leiden. Ik had de leiding van de hele zaak, vanaf het begin en aldor. Zelf had ik alle groepen voorbereid. Ik stond bovenaan bij de loopbrug, riep de personen één voor één en zond ze aan land. De bij de aanlegsteiger opgestelde wezens van hoge gestalte onderzochten als het ware degenen die zich ontscheepten; wie klaar was lieten ze door, wie niet klaar was en zijn opleiding aan boord van het schip moest voortzetten werd teruggestuurd.

Terwijl ik daar zo al die personen stond te bekijken, vond het deel van mijn bewustzijn dat van hier kwam dat ineens heel erg interessant; het wilde alle personen zien en herkennen, zien hoe ze veranderd waren en nagaan wie meteen door mocht en wie nog moest blijven om zijn opleiding te voltooien. Na een poosje, terwijl ik daar zo naar stond te kijken, voelde ik dat ik naar achteren werd getrokken opdat mijn lichaam zou ontwaken – door een bewustzijn of een persoon van hier – en in mijn bewustzijn protesteerde ik: ‘Nee, nog niet! Nog niet, ik wil iedereen zien!’ Ik zag en noteerde alles met intense belangstelling. Het bleef zo doorgaan tot deze pendule hier opeens drie uur begon te slaan, waardoor ik met geweld werd teruggeroepen. Er was het gevoel van een plotselinge terugval in mijn lichaam. Ik ben met een schok teruggekeerd, maar met de volledige herinnering doordat ik erg plotseling was teruggehaald. Ik heb me rustig gehouden, zonder te bewegen, tot ik de volledige ervaring weer in mijn geheugen heb kunnen brengen.

Op dat schip was de aard van de voorwerpen niet dezelfde die we op aarde kennen. Bijvoorbeeld, de kleren waren niet van hetzelfde soort stof gemaakt, en wat op stof leek, was niet vervaardigd maar maakte deel uit van hun lichaam: het bestond uit dezelfde substantie die allerlei verschillende vormen aannam. Het bezat een soort plasticiteit. Wanneer iets moest worden veranderd, gebeurde dat niet door een kunstmatig en uiterlijk middel, maar door een innerlijke tussenkomst, door een ingreep van het bewustzijn dat aan de substantie vorm of voorkomen gaf. Het leven schiep zijn eigen vormen. Er was *één enkele* substantie in alles. Ze veranderde de hoedanigheid van haar vibratie naargelang de behoeften en intenties.

Zij die voor een nieuwe training werden teruggestuurd hadden geen eenvormige kleur. Het was of hun lichaam vlekken van een vale ondoorschijnendheid vertoonde, van een substantie die op de aardse leek. Ze waren vaal, als waren ze niet volledig van het licht

doordrongen, niet getransformeerd. Ze waren niet overal zo, maar in plekken. De wezens van hoge gestalte op de oever hadden niet dezelfde kleur: ze waren bleker, meer doorschijnend. Je kon de contouren van hun vorm niet zien, behalve van een deel van hun lichaam. Ze waren heel groot, leken geen beendergestel te hebben en vormen te kunnen aannemen naargelang ze dat nodig vonden. Het was slechts van het middel tot de voeten dat ze een blijvende dichtheid hadden, die men niet veronderstelde in de rest van hun lichaam. Hun huid was véél bleker en bevatte heel weinig rood: ze neigde veeleer naar goud en zelfs naar wit. De delen van wit licht waren doorschijnend maar met een geringere dichtheid, fijnstoffelijker dan de oranje substantie.

Toen ik teruggeroepen werd en op het moment dat ik 'nog niet' zei, had ik telkens een vluchtige glimp van mezelf, waarmee ik bedoel van mijn vorm in de supramentale wereld. Ik was een mengeling van datgene waaruit de wezens van hoge gestalte en de personen aan boord van het schip bestonden. Het bovenste deel van mezelf, vooral het hoofd, was niet meer dan een silhouet waarvan de inhoud een witte kleur had met een oranje rand. Hoe meer je naar beneden ging, des te meer de kleur op die van de personen van het schip leek, oranje dus; hoe meer je naar boven ging, des te doorschijnender en witter dat werd, met steeds minder rood. Het hoofd was alleen nog maar een silhouet met een stralende zon erin; er gingen lichtstralen van uit die de acties van de wil waren.

Wat de personen aan boord van het schip betreft, ik herkende ze allemaal. Sommigen waren hier, in de ashram, anderen kwamen van elders, maar ook die ken ik. Ik heb iedereen gezien; omdat ik echter niet wist of ik me alle namen zou herinneren wanneer ik hier terugkwam, heb ik het besluit genomen geen enkele naam te noemen. Het is trouwens ook niet nodig. Drie of vier gezichten waren heel duidelijk te onderscheiden en toen ik ze zag, heb ik het gevoel begrepen dat ik hier op de aarde had wanneer ik hen in de ogen

keek: zo'n buitengewone vreugde. De personen waren over het algemeen jong; er waren heel weinig kinderen, zo'n tien of twaalf, en hun leeftijd schommelde tussen de veertien en de vijftien jaar. (Ik ben niet lang genoeg gebleven om alle details te kunnen nagaan.) Er waren geen hoogbejaarde personen, op enkele uitzonderingen na. De meerderheid van hen die aan wal gingen was van middelbare leeftijd, behalve enkelen. Reeds vóór deze ontschepping waren bepaalde personen verscheidene keren onderzocht op een plaats waar het onderzoek plaatshad van allen die in staat waren om gesupramentaliseerd te worden. Maar degenen die ik vandaag heb laten ontschepen, heb ik heel duidelijk gezien. Ze waren van middelbare leeftijd, geen jonge kinderen en geen bejaarden, enkele zeldzame uitzonderingen niet te na gesproken, en dat klopte vrij goed met mijn verwachtingen. Ik heb besloten niets te zeggen, geen namen te noemen. Ik wil het niet aan sommigen wel en aan anderen niet zeggen.

Wat ik kan zeggen, is dat de norm, de beoordeling *uitsluitend* gebaseerd was op de substantie waaruit de personen bestonden, dus of ze reeds volledig tot de supramentale wereld behoorden, met andere woorden of ze reeds bestonden uit die zo speciale substantie. De gehanteerde norm is niet moreel, niet psychologisch. De substantie waar hun lichaam uit bestond was waarschijnlijk het resultaat van een innerlijke wet of van een innerlijke ontwikkeling, maar dat kwam op dat ogenblik niet ter sprake. Hoe dan ook, het is zonneklaar dat de waarden verschillen.

Toen ik terugkwam, wist ik, tegelijk met de herinnering van de ervaring, dat de supramentale wereld permanent is, dat mijn aanwezigheid er permanent is, en dat slechts een ontbrekende schakel nodig was om de verbinding in het bewustzijn en in de substantie tot stand te brengen. Het is die schakel die nu gevormd wordt. Ik had toen de indruk (een indruk die vrij lang is gebleven, bijna de hele dag) van een extreme relativiteit... Nee, niet dat: de

indruk dat de relatie tussen deze wereld en die andere volledig de maatstaf veranderde volgens welke de dingen naar waarde moeten worden geschat of beoordeeld. Die maatstaf had niets mentaals en gaf innerlijk het vreemde gevoel dat de vele dingen die wij als goed of slecht beschouwen het niet echt zijn. Het was zeer duidelijk dat alles afhing van het vermogen van de dingen, van hun geschiktheid om de supramentale wereld vorm te geven of er in relatie mee te zijn. Het was zo totaal verschillend, soms zelfs tegengesteld aan ons gewone waardeoordeel [...] Heel duidelijk is dat ons waardeoordeel over wat goddelijk of ongoddelijk is niet juist is. Ik heb zelfs om bepaalde dingen moeten lachen [...] Ons waardeoordeel van wat ons nader tot de Godheid brengt of wat er ons van scheidt zou daardoor helemaal veranderen. Ook heb ik bij die personen opgemerkt dat wat hen helpt of wat hen verhindert om supramentaal te worden heel erg verschilt van wat we ons volgens onze gewone morele noties voorstellen. Ik heb gevoeld ... hoe belachelijk we zijn. (E57-58, 307-14)

[103.](#) E57-58, 172.

[104.](#) Een avatar, d.i. een rechtstreekse goddelijke belichaming op aarde.

[105.](#) Mahasaraswati is een van de vier grote machten, persoonlijkheden of veruiterlijkingen van de Universele Moeder – samen met Maheshwari, Mahakali en Mahalakshmi. De Universele Moeder is het aspect van de Godheid waardoor Hij zichzelf manifesteert. Ze is de Shakti of kracht van de Godheid.

[106.](#) Het bovenmentale is de zijnsgradatie van de werelden van de goden.

[107.](#) 'In zekere zin is het misschien een vergissing in een ontwikkeling die heel goed oneindig zou kunnen zijn te spreken van een doel ergens.' (Uit *The Synthesis of Yoga*.)

[108.](#) In dit geval door de Moeder zelf.

[109.](#) De etappes waarover de Moeder het zopas heeft gehad.

[110.](#) De Moeder gebruikt in de oorspronkelijke Franse tekst ook hier, zoals op veel andere plaatsen, het woord *conscienc*es. Het Nederlandse 'bewustzijn' heeft echter geen meervoud. Men zou het Franse meervoud misschien door 'personen' of 'mensen' kunnen vertalen, maar wie het werk van Sri Aurobindo en de Moeder leest, stelt vast dat voor hen een 'bewustzijn' soms een ruimere betekenis heeft dan wat men doorgaans onder persoon

of mens verstaat. En indien de context het niet duidelijk maakt, zou de lezer soms kunnen denken dat 'bewustzijnsvormen', een mogelijke vertaling van *consciencences*, ook niet-menselijke bewustzijnsvormen omvat.

[111](#). Uit Sri Aurobindo's boek *The Secret of the Veda*.

[112](#). De Moeder heeft de manifestatie van het supramentale op 29 februari 1956 kenbaar gemaakt door twee teksten, in april 1956 gepubliceerd in een orgaan van de Sri Aurobindo Ashram, het Bulletin. De eerste tekst luidde:

'Heer, Gij hebt gewild en ik verwezenlijk.

Een nieuw licht daagt over de aarde,

Een nieuwe wereld is geboren.

En wat beloofd werd is vervuld.'

De tweede tekst luidde: *'De manifestatie van het supramentale op de aarde is niet langer alleen maar een belofte, maar een levend feit, een werkelijkheid. Het is nu hier beneden aan het werk, en de dag komt dat zelfs de meest blinde, de meest onbewuste, zelfs de meest opzettelijk onwetende verplicht zal zijn het te erkennen.'*

[113](#). De Moeder heeft deze zin en de volgende niet afgemaakt.

[114](#). Er hadden (en hebben) in de Sri Aurobindo Ashram vaak filmvoorstellingen plaats op het speelterrein. De Moeder woonde de meeste daarvan bij. De film in kwestie was een Bengaalse, *Rani Rasmani*, waarin het verhaal werd verteld van Sri Ramakrishna Paramhansa en Rani Rasmani, een rijke weduwe die in 1847 de Kali-tempel in Dakshineswar, nabij Calcutta, heeft laten bouwen. Sri Ramakrishna heeft in die tempel de rest van zijn leven doorgebracht.

[115](#). In het Frans heeft de Moeder het woord *surhomme* gesmeed voor de wezens tussen de mens en het supramentale wezen, de 'supermens'. (Sri Aurobindo heeft voor die overgangswezens nooit een speciale benaming gebruikt.) Het zou verwarring scheppen als zowel voor de *surhomme* als voor de supramentale supermens in het Nederlands hetzelfde woord werd gebruikt, nl. 'supermens'. De *surhomme* is een wezen met een supramentaal bewustzijn, maar nog geboren van menselijke ouders; de supramentale supermens zal belichaamd worden op een occulte manier die ons nog onbekend is. De betekenis van de nieuwvorming 'meer-mens' zal duidelijk zijn als men dit in gedachten houdt.

[116](#). Die artikelen, geschreven in 1949 en Sri Aurobindo's laatste prozateksten bestemd voor publicatie, werden later gebundeld onder de titel *The Supramental Manifestation Upon Earth*.

20. De tegenwoordige tijd

Ondanks alle schijn van het tegendeel is het mogelijk dat de aarde zich stap voor stap, in etappes, heeft voorbereid op een bepaalde realisatie. Er hebben zich veranderingen voorgedaan in de beschavingen en in de natuur. Misschien is het voor ons niet zo duidelijk, maar dat komt doordat wij de dingen van buitenaf bekijken en ook doordat de materie en haar problemen tot nu toe niet ernstig genomen werden vanuit het standpunt van een goddelijk leven. Toch heeft zich een innerlijke ontwikkeling voltrokken: er zijn in het innerlijk bewustzijn neerdalingen van licht geweest. Het is echter moeilijk iets te zeggen over een realisatie in de materie, want we weten niet precies wat de mogelijkheden waren op dat gebied.

In een ver verleden hebben er mooie en grote beschavingen bestaan, technisch misschien even geavanceerd als de onze. Vanuit een bepaald standpunt lijkt de moderne cultuur slechts een herhaling van vroegere culturen en toch kan niet beweerd worden dat men er in geen enkel opzicht op vooruit is gegaan. Er werd op zijn minst een innerlijke vooruitgang geboekt, en in de domeinen van de materie heeft zich een grotere receptiviteit ontwikkeld om op het hogere bewustzijn te reageren. Het is nodig geweest dezelfde dingen steeds opnieuw te herhalen omdat de vroegere pogingen niet voldoende werden uitgewerkt, maar bij elke poging is men het doel wat meer genaderd. (Wanneer we talloze keren een lichaamsoefening herhalen, lijken we steeds weer hetzelfde over te doen, hoewel het resultaat van het geheel voor het lichaam een daadwerkelijke verandering betekent.)

De vergissing bestaat erin de dingen overeenkomstig de dimensie van het menselijk bewustzijn te zien, want de vërreikende en diepgaande algemene bewegingen lijken aldus onverklaarbaar. Het

is gevaarlijk te proberen ze te begrijpen en te interpreteren met het beperkte menselijke verstand. Dat is de reden waarom de wijsbegeerte nooit het geheim der dingen heeft kunnen ontsluiten, want ze heeft geprobeerd het heelal te herleiden tot de dimensies van de menselijke geest. (E29, 47-48)

De mentale capaciteit blijkt te zijn gegroeid, het mentale vermogen blijkt zich te hebben ontwikkeld. We schijnen nu veel beter in staat om ideeën te hanteren, om mentaal alle principes van hoog tot laag in ogenschouw te nemen, maar we hebben tegelijkertijd de simpele en gezonde argeloosheid verloren van de mensen die dichter bij de natuur leefden en die minder goed met ideeën konden omspringen. En zo lijkt de hele mensheid op een gevaarlijke tweesprong te zijn beland. Sommigen die een oplossing voor de algemene ontaarding proberen te vinden, prediken een terugkeer naar de eenvoud van weleer, maar dat is vanzelfsprekend totaal uitgesloten: je kunt niet achteruit.

We moeten vooruit, verderop. We moeten naar grotere hoogten klimmen, boven de koortsachtige jacht op genot en persoonlijk bezit, niet uit vrees voor een straf, zelfs niet in een hiernamaals, maar onder de drang van een nieuwe zin voor schoonheid en een dorst naar waarheid en licht, in het besef dat we slechts een integrale vrede en een duurzaam geluk zullen kunnen vinden door ons te verruimen en ons open te stellen voor het licht, en door een vurige wil tot vooruitgang in ons aan te wakkeren. We moeten hoger klimmen en ons verruimen – hoger klimmen en ons verruimen. (E29, 341)

Ondanks alles, in weerwil van alle schijn, gaat de mensheid vooruit. Ze is vooral mentaal vooruitgegaan. Er zijn dingen die niet langer gezegd hoeven te worden, of het zou in landen moeten zijn die zich nog in een erg primitief stadium bevinden, maar ook daar zijn de ideeën, is het mentale licht nu overal verspreid. Op de meest

onverwachte plaatsen vindt men nu een ontvankelijkheid, een inzicht.

Men heeft werkelijk de indruk dat zich in de afgelopen eeuw een licht over de aarde heeft verspreid waardoor vroegere ideeën – in hun tijd ideeën geladen met kracht, nieuwe ideeën met een vermogen om het bewustzijn van de mensen in beweging te brengen – hun actualiteit hebben verloren. Ze zijn ouderwets geworden. Er is een nieuw licht aan het werk.

Praktisch gesproken is de vooruitgang niet erg groot. Op bepaalde punten is er misschien zelfs een achteruitgang, maar in het intellect, in het begripsvermogen, in de verstandelijke visie van de dingen is er wel degelijk een grote ontwikkeling.

Het ziet ernaar uit dat we met versnelde pas vooruitgaan op de weg en dat dingen die vroeger van kapitaal belang waren bijna gemeenplaatsen zijn geworden ten aanzien van de nieuwe ontdekkingen. Dat het leven zoals het is niet deugt, dat er overal wanorde heerst, en lijden, en verwarring, en chaos, en onwetendheid – iedereen weet dat, het lijkt zó'n gemeenplaats. Maar [wie weet] dat men daaruit weg kan komen door middel van een integrale realisatie, van een integrale transformatie, van een nieuw licht dat orde en harmonie zal scheppen in de dingen? Het is *een boodschap van hoop* die we moeten brengen, dat is wat waar is en dynamisch. Het is een nieuw leven dat we moeten opbouwen. En alle moeilijkheden die zo onoplosbaar leken, verdwijnen dan vanzelf. Wie zal aan de duisternis en het lijden gehecht blijven als hij in het licht en de vreugde kan leven? (Cdham, 380-81)

U hebt gezegd dat als er een Derde Wereldoorlog kwam, hij het einde zou betekenen van de 'huidige' beschaving. Zou de toestand van de aarde daardoor in gunstige of in ongunstige zin worden beïnvloed?

Kom nu, zou je me vragen of een dodelijke ziekte voor het lichaam gunstig dan wel ongunstig is? Dat is precies hetzelfde. Een beschaving, welke ook, is het resultaat van langdurige inspanningen om zich van zichzelf en van de natuur bewust te worden, en om de natuur te beheersen en er het grootst mogelijke nut uit te halen. We hebben daarnet gezegd dat de training van het fysieke lichaam erin bestaat een instrument voor te bereiden waardoor de Godheid zich zou kunnen manifesteren. Een beschaving bereidt een lichaam voor opdat de Godheid zich in dat instrument zou kunnen manifesteren. Hoe meer een beschaving zich gaandeweg en met veel moeite heeft uitgekristalliseerd en erin is geslaagd de natuurwetten te beheersen, des te beter ze als instrument voor de manifestatie van de Godheid geschikt is.

Dat is trouwens ook de reden waarom we die notie van een mogelijke verlenging van het leven van de mens hebben, namelijk opdat we onszelf als instrument zouden kunnen perfectioneren om de goddelijke kracht te bevatten die zich wil manifesteren. Anders zou het vanzelfsprekend veel gemakkelijker zijn, zodra het lichaam wat ziekelijk is, of oud aan het worden, of niet langer in staat tot de prestaties van zijn jonge jaren, het te behandelen als een versleten kledingstuk, namelijk het weg te gooien en een ander aan te trekken. Maar het is helaas zo simpel niet. De vrucht van al dat werk, de accumulatie van al die inspanningen tot bewustwording zouden dan verloren zijn.

Als bijvoorbeeld de beschaving die we nu hebben opgebouwd, die in zulke aanzienlijke mate de natuurkrachten op een bepaalde manier aan banden heeft gelegd, die erin geslaagd is wetten van een unieke orde te begrijpen, en die zoveel ervaringen van allerlei aard heeft verzameld om zichzelf te begrijpen en uit te drukken – als dat allemaal verdween, dan zouden we helemaal opnieuw moeten beginnen, zoveel is duidelijk. Hoeveel jaren van trage en gestadige opvoeding zouden er dan voor een pasgeboren kind niet nodig zijn

vóór zijn brein ook maar een eenvoudige algemene gedachte zou kunnen uitdrukken, of vóór zijn bewegingen bewust zouden worden in plaats van helemaal onbewust te zijn? Hoeveel jaren zou dat vragen? Hoeveel jaren zouden er voor een beschaving nodig zijn om alleen maar te herwinnen wat ze verloren heeft?

Er hebben veel beschavingen bestaan op aarde. Er zijn geleerden die proberen te herontdekken wat geweest is, maar niemand kan met zekerheid zeggen wat er is geweest, want het grootste deel van die beschavingen is compleet van de aardbodem geveegd. (Ik heb het hier nu over beschavingen die aan de voor ons historische zijn voorafgegaan.) Als er weer eens duizenden jaren nodig zijn om een andere beschaving in de steigers te zetten ... Voor ons uiterlijk menselijk bewustzijn is zoiets in elk geval slechts tijdverlies.

Maar er is ons gezegd dat het uit te voeren werk, dat de beloofde verwezenlijking *nu* gaat plaatshebben. Ze gaat nu plaatshebben omdat het geheel van deze beschaving als 'terreplein', als basis geschikt blijkt om erop te bouwen. Waarop zal men bouwen als deze beschaving vernietigd wordt? Er moet eerst een terreplein¹¹⁷ worden aangelegd om te kunnen bouwen. Als er weer eens vijfduizend of tienduizend jaar nodig zijn om die terreplein aan te brengen, wil dat zeggen dat het *niet* nu is dat de dingen zullen gebeuren. Ze zullen gebeuren, dat staat buiten kijf, ze zullen gebeuren, maar...

Hoeveel levens hebben jullie al gehad? Wat herinneren jullie je van die levens? Waartoe dienen al jullie inspanningen in vorige levens om je te perfectioneren, om jezelf te begrijpen, om jezelf enigszins te beheersen, alleen maar om je te leren bedienen van het instrument dat je gegeven werd? Wat blijft er over van dat alles? Kunnen jullie het me zeggen? Wie kan me hier zeggen dat hij bewust zijn voordeel doet met de ervaringen uit zijn vorige levens? Onbewust blijft er altijd iets van over, al is dat niet veel, maar bewust? ... Niemand antwoordt?

Wel, we hebben de indruk dat, na zoveel jaren geleefd te hebben, we nu pas een heel klein beetje beginnen te weten...

Juist. Inderdaad, zo is het. Want hoe verder je gaat, des te meer je constateert dat je nog alles te begrijpen en te leren hebt. Heb je dus een zestigtal jaren achter je, dan is dat nog bijna niets. Je zou honderden en nog eens honderden jaren vóór je willen om het werk te kunnen doen. Jullie zijn allen nog jong, nietwaar, dus lijken de jaren jullie lang omdat jullie er nog niet veel achter de rug hebben. Maar hoe verder jullie vooruitgaan, des te meer zullen jullie zien dat er nog een lange route af te leggen is, lang, heel lang, en dat je niet graag alles zou moeten overdoen, omdat er dan zoveel tijd en moeite verloren is. (E50-51, 366-68)

In de aardatmosfeer is er dat idee – dat ik absurd zou kunnen noemen, maar dat jammer genoeg veel erger is, het is catastrofaal – dat het misschien beter zal worden nadat er een grote ramp heeft plaatsgehad! Men voelt zich alom zozeer bekneld door verboden, onmogelijkheden, beperkingen, reglementen en complicaties, dat men zich als het ware voelt stikken, en er is werkelijk het grandioze idee dat als alles van de kaart zou worden geveegd, het daarna misschien beter zou zijn! Het zit in de lucht. Ook de regeringen hebben zich in zulke onmogelijke situaties gewerkt. Ze hebben zichzelf zodanig aan handen en voeten gebonden, dat het hun toeschijnt dat alles eerst kapot moet vooraleer ze weer vooruit kunnen.

Dat is helaas veel meer dan een mogelijkheid, het is een zéér ernstige dreiging. En het is bij lange niet zeker dat men dan het leven niet nóg onmogelijker zal maken omdat men niet weet hoe men aan de chaos moet ontsnappen, aan de chaos van complicaties waar de mensheid zich in heeft gewerkt.

Dat is als het ware de schaduw – jammer genoeg een erg actieve schaduw – van de nieuwe hoop die in het menselijk bewustzijn

ontsproten is, een hoop op en een behoefte aan iets wat harmonischer is, en die behoefte wordt des te dringender naarmate het leven zoals het nu is georganiseerd steeds meer het tegenovergestelde ervan wordt. Die twee tegengestelden confronteren elkaar met zo'n intensiteit dat men misschien wel een explosie mag verwachten.

Zo is de huidige staat van de aarde. Hij is niet schitterend. Voor ons blijft er echter de mogelijkheid waar ik jullie al meer dan eens over heb gesproken. Zelfs als de dingen helemaal verkeerd gaan en een ramp in de buitenwereld niet langer kan worden vermeden, is er voor ons nog de mogelijkheid ... Ik bedoel hier degenen voor wie het supramentale leven geen ijdele droom is, die het geloof hebben in zijn realiteit en de aspiratie om het te verwezenlijken. Dat zijn niet noodzakelijk alleen maar degenen die hier in Pondicherry wonen, in de ashram, maar allen die onderling zijn verbonden door de kennis verstrekt door Sri Aurobindo en de wil om naar die kennis te leven. Zij hebben de mogelijkheid om hun aspiratie, hun wil en hun streven nóg intenser te maken, om hun energieën te verzamelen en om de tijd die nodig is voor de verwezenlijking te bekorten. Zij hebben de mogelijkheid om dat individuele (en in geringe mate collectieve) wonder te bewerkstelligen, om de ruimte, de tijd en het tijdstip nodig voor dat wonder te verwerkelijken; om de benodigde tijd te bekorten door de intensiteit van hun inspanning, en vlug en ver genoeg in hun verwezenlijking vooruit te gaan, zodat ze niet langer onderhevig blijven aan de gevolgen van de huidige toestand op aarde; om een concentratie van kracht, macht, licht en waarheid te scheppen waardoor ze boven en buiten het bereik van die gevolgen zullen blijven, waardoor ze zullen kunnen genieten van de bescherming verleend door het licht, de waarheid en de zuiverheid – de goddelijke zuiverheid door een innerlijke transformatie. De storm zou dan over de wereld voorbij kunnen trekken zonder die grote hoop voor een

nabije toekomst te vernietigen, zonder dat begin van verwezenlijking weg te blazen.

Als je, in plaats van in een behaaglijke gemoedsrust in te dommelen en de dingen op hun beloop te laten, je wil, je ijver en je aspiratie tot het uiterste inzet en in het licht uitkomt, dan kun je altijd het hoofd boven water houden. Je kunt boven de voorbijrazende storm in hogere bewustzijnsgebieden ruimte vinden om te leven, adem te halen, te groeien en je te ontwikkelen.

Het is mogelijk. Op mindere schaal werd het reeds gedaan in de Tweede Wereldoorlog, toen Sri Aurobindo er nog was. Het kan opnieuw gedaan worden. Maar je moet het willen, en ieder moet zijn werk doen, zo oprecht en zo volledig mogelijk. (E57-58, 192-93)

Kan men in de huidige politieke situatie zeggen tot welk kamp...

Om te kunnen zeggen wie voor en wie tegen is, worden de dingen jammer genoeg slechts helemaal scherp gesteld in het geval van die vreselijke materialisatie [van de vijandige krachten] die een oorlog is. Dan wordt het immers evident dat de overwinning van de ene partij te verkiezen is boven die van de andere, niet omdat de enen beter zijn dan de anderen – het spreekt vanzelf dat ze van het goddelijk standpunt allen gelijkwaardig zijn, ze zijn allen hetzelfde – maar omdat de gevolgen van een overwinning van een aard zijn dat die van het ene kamp de voorkeur verdient boven die van het andere. Maar dat is pas wanneer de situatie op de spits wordt gedreven, in het geval van een wederzijdse verdelgingspoging. De goddelijke kracht werkt anders overal voor haar verwezenlijking, zowel in de dwalingen van de mensen als in hun uitingen van goede wil, zowel door hun boosaardigheid als door het goede dat ze doen. Er is niets waarin [goed en kwaad] niet vermengd zijn; er is nergens iets wat men werkelijk een zuiver instrument van de Godheid kan noemen; nergens bestaat voor de Godheid een absolute onmogelijkheid om zich van een mens of een gebeuren te bedienen. Zolang de dingen

dus nog onvoltooid zijn, werkt de Godheid bijna overal in gelijke mate.

Leveren de mensen zich over aan 'de grote waanzin' [een wereldoorlog], dan is het iets anders. Dat is dan werkelijk een 'grote waanzin' in de zin dat een hele massa individuen en wilsvormen erdoor tot daden worden gedreven die hen recht naar de uitroeiing leiden, de uitroeiing van zichzelf. Ik bedoel daarmee niet vernietiging van een stad of van een volk door bombardementen, maar het soort uitroeiing waarvan sprake is in de [Bhagavad] Gita, wanneer de asura zijn vernietiging tegemoet gaat. Dat is het moment waarop zo'n verdelging plaatsheeft en dat is een verschrikkelijke ramp, want het verdient altijd de voorkeur te redden, nieuw licht te brengen en te transformeren boven met geweld te moeten vernietigen. Het is die keuze die de werkelijke verschrikking van de oorlog uitmaakt. Door een oorlog wordt een conflict op zo'n gewelddadige manier en op zo'n algemene schaal in de materie ten top gedreven, dat bepaalde elementen er onvermijdelijk door worden vernietigd die in vreedstijd gered hadden kunnen worden, niet alleen mensen en dingen maar ook krachten en bewustzijnsvormen. (E55, 348-50)

Eén ding lijkt duidelijk, en dat is dat de mensheid een bepaalde staat van algemene spanning heeft bereikt – spanning in haar doelstellingen, spanning in haar acties, spanning zelfs in het dagelijks leven – met zo'n buitenmatige hyperactiviteit, zo'n veralgemeende gejaagdheid, dat het geheel van de soort op een punt gekomen lijkt waar ze ofwel door een muur heen moet breken en uitmonden in een nieuw bewustzijn, ofwel moet terugvallen in een afgrond van duisternis en inertie.

Die spanning is zo totaal en zo algemeen dat het duidelijk is dat ergens iets moet breken. Zo kan het niet langer. Men kan dat nemen als een zeker teken van de aanwezigheid in de materie van een nieuw principe van kracht, van bewustzijn, van macht, dat door de druk die het uitoefent deze spanningstoestand veroorzaakt. Van

buitenaf gezien zou men de oude middelen kunnen verwachten die door de natuur worden gebruikt wanneer ze een omwenteling teweeg wil brengen, maar er is nu een nieuw kenmerk dat vanzelfsprekend alleen maar te onderscheiden is in een elite, ook al is die elite in een voldoende aantal overal aanwezig. Ze is niet bij elkaar op één punt, op één plaats in de wereld. Men vindt er aanwijzingen voor in alle landen over de hele aarde, namelijk de wil om een nieuwe, vooruitstrevende, hogere oplossing te vinden en het streven naar een wijdere, meer omvattende perfectie.

Bepaalde ideeën van een algemenere, omvangrijkere, collectievere aard zijn zich in de wereld aan het uitwerken. En beide gaan samen: enerzijds een grotere en omvattender mogelijkheid van destructie, een inventief vernuft dat de mogelijkheid van een wereldramp schrikbarend vermeerdert (een wereldramp die veel massaler zou zijn dan alle voorgaande), en anderzijds de geboorte of liever de manifestatie van veel hogere en veel bredere ideeën en wilsvormen die, als ernaar geluisterd wordt, een veel uitgebreider, ruimer, vollediger en volmaakter oplossing tot gevolg zullen hebben dan vroeger.

Dat conflict, die strijd tussen de constructieve krachten van de opklimmende evolutie, van een steeds volmaakter en goddelijker realisatie enerzijds en anderzijds van steeds destructiever krachten – geweldig destructieve krachten, krachten van een niet te beteugelen krankzinnigheid – is hoe langer hoe meer duidelijk, uitgesproken, zichtbaar. Er heeft een soort wedloop of wedkamp plaats om uit te maken wie het eerst het doel zullen bereiken. Het lijkt wel of alle vijandige, antigoddelijke krachten (krachten uit de vitale wereld) op aarde zijn neergedaald, dat ze haar gebruiken als hun actieterrein, en of tegelijkertijd een hogere, machtiger, nieuwe kracht eveneens op aarde is neergedaald om er een nieuw leven te brengen. Dat maakt de strijd heftiger, gewelddadiger, concreter,

maar naar het zich laat aanzien ook beslissender, en het is daarom dat we op een oplossing mogen hopen binnen afzienbare tijd.

Er was een tijd, niet zo lang geleden, dat de spirituele aspiratie van de mens gericht was op een stille, inactieve vrede, onthecht van alle wereldse dingen, dat ze de wereld ontvluchtte om alle strijd te vermijden, om boven de conflicten te kunnen staan, om voor alle inspanningen gevrijwaard te blijven. Dat was een spirituele vrede waarin samen met de spanning, de inspanning en de strijd ook het lijden onder al zijn vormen ophield, en ze werd beschouwd als de waarachtige en enige uitdrukking van een spiritueel, goddelijk leven. Dat was wat men beschouwde als de goddelijke genade, de goddelijke hulp, de goddelijke tussenkomst. Ook nu nog, in deze tijd van angst, van spanning, van overspanning, wordt van alle vormen van goddelijke genade die soevereine vrede het meest begeerd en verwelkomd: ze schenkt de verlichting waarom men heeft gevraagd en waarop men heeft gehoopt. Voor velen is ze nog steeds het ware teken van de goddelijke tussenkomst, van de goddelijke genade.

En inderdaad, wat men ook wil verwezenlijken, eerst moet die vrede gevestigd worden, volmaakt en onwrikbaar. Ze is de basis waarop men moet werken. Als men echter geen exclusieve, persoonlijke en egoïstische bevrijding beoogt, kan het daar niet bij blijven. Er is ook een ander aspect van de goddelijke genade, namelijk het aspect van vooruitgang dat alle hindernissen zal overwinnen, het aspect dat de mensheid zal doen uitmonden in een nieuwe realisatie waardoor niet alleen enkele uitverkorenen van de goddelijke verwezenlijking zullen kunnen genieten, maar waardoor hun invloed, hun voorbeeld en hun spirituele verworvenheden de rest van de mensheid nieuwe en betere omstandigheden zullen brengen.

Daardoor worden nieuwe wegen van verwezenlijking naar de toekomst geopend, mogelijkheden die reeds voorzien kunnen worden, waardoor een heel deel van de mensheid, het deel dat zich bewust voor de nieuwe krachten heeft opengesteld, als het ware

verheven zal worden tot een hoger, harmonischer, volmaakter leven. Ook al zijn persoonlijke transformaties daarbij niet altijd mogelijk of gepermitteerd, er zal toch een soort verheffing van het geheel plaatsvinden, een harmonisering van het geheel, waardoor zich een nieuwe orde, een nieuwe harmonie zal kunnen vestigen, en waardoor de angst voor de huidige wanordelijkheden en conflicten de plaats zal ruimen voor een orde die een harmonisch geheel mogelijk zal maken.

Er zullen ook andere gevolgen zijn die, door hun oplossende kracht, de perversie en de lelijkheid die is veroorzaakt door de werking van het mentale in het leven zullen doen verdwijnen, samen met het geheel van vervormingen die het lijden, de ellende en de morele armoede nog hebben verergerd – dat hele gebied van ziekelijke en weerzinwekkende ellende waardoor een heel deel van het leven van de mens zo afzichtelijk is. Dat moet verdwijnen. Het is immers daardoor dat de mensheid op heel wat punten zoveel lager staat dan het dierlijke leven, dat ondanks alles harmonisch is in al zijn eenvoud en zijn spontane natuurlijkheid. Nooit is het lijden bij de dieren zo ellendig als in dat hele deel van de mensheid dat geperverteerd is door zijn mentale bewustzijn, uitsluitend gebruikt voor egoïstische doeleinden.

We moeten naar een hoger niveau klimmen en overgaan in het licht en de harmonie, of op een lager niveau terugvallen in de eenvoud van een dierlijk en gezond, niet ontaard leven.

[Toen de voorgaande tekst in 1958 voor het eerst gepubliceerd zou worden, heeft de Moeder er het volgende aan toegevoegd:]

Degenen die niet op een hoger niveau kunnen worden geholpen, die weigeren aan de vooruitgang deel te nemen, zullen vanzelf het gebruik van het mentale bewustzijn verliezen en terugvallen op een niveau lager dan dat van de mensen.

Ik zal jullie iets vertellen wat ik onlangs heb meegemaakt [...]

Het was kort na de supramentale ervaring van 3 februari [1958]¹¹⁸ en ik verkeerde nog helemaal in de toestand waarin de dingen van de fysieke wereld zo veraf, zo absurd leken. Een groepje bezoekers had toestemming gevraagd om me te komen begroeten, en op een avond zijn ze hier gekomen, op het speelterrein. Het waren rijke mensen, waarmee ik bedoel dat ze meer geld bezaten dan ze nodig hadden om te leven. Onder hen bevond zich een vrouw in sari; ze was heel erg dik en ze had haar sari zo geschikt dat hij haar lichaam bedekte. Toen ze voorover boog om mijn zegeningen te ontvangen, kwam echter een hoek van haar sari los waardoor een deel van haar lichaam zichtbaar werd: een blote buik, een enorme blote buik. Het gaf me een schok.

Er zijn zwaarlijvige mensen die niets afstotelijks hebben, maar [bij die vrouw] heb ik in één oogopslag al die perversie gezien, al die verziekelijking voorgesteld door die buik. Net een etterbuil was dat die de vraatzucht voorstelde, de ondeugd, de ontaarding van alle smaak, de ziekelijke begeerte, en die zichzelf bevredigt zoals geen enkel dier het zou doen, een en al vulgariteit en vooral perversie. Ik zag daarin de perversie van een verdorven mentaal bewustzijn ten dienste gesteld van de laagste gulzigheid. En ineens is er in mij iets als een gebed opgestegen, als een regel uit de Veda's: 'O Heer, dat is wat moet verdwijnen!'

Het is niet moeilijk om in te zien dat de fysieke armoede, de ongelijkheid in de verdeling van de goederen van deze wereld rechtgezet zou kunnen worden; men kan zich economische en sociale oplossingen voorstellen die dat zouden verhelpen. Maar daarachter is er de ellende, de mentale ellende, de vitale perversie, die niet kan veranderen, die niet wil veranderen. Degenen die tot dat soort mensheid behoren, zijn bij voorbaat gedoemd om te worden uitgeroeid.

Dát is wat als de erfzonde wordt aangevoeld: de perversie begonnen met het mentale bewustzijn.

Het deel van de mensheid, van het menselijk bewustzijn dat in staat is om zich met het supramentale te verenigen en aldus te worden bevrijd, zal helemaal getransformeerd worden; het gaat af op een toekomstige werkelijkheid die nog geen materiële vorm heeft aangenomen. Het deel van de mensheid dat zich nog heel dicht bij de eenvoud van het dier bevindt, zal weer door de natuur opgeslorpt en ermee geassimileerd worden. Maar het bedorven deel van het menselijk bewustzijn dat door zijn slechte gebruik van het mentale de perversie mogelijk maakt, zal teniet worden gedaan. Want dit soort mensheid maakt deel uit van een onvruchtbare en daarom te schrappen poging [van de natuur], zoals andere mislukte soorten in de loop van de evolutie uitgestorven zijn.

Sommige profeten in het verleden hebben daarvan het apocalyptisch visioen gehad, maar zoals gewoonlijk hebben ze alles verhaspeld; ook hebben ze niet samen met hun visioen van de apocalyps dat van de supramentale wereld gehad, waardoor het meewerkende deel van de mensheid boven zichzelf uit verheven zal worden en deze fysieke wereld getransformeerd. Om toch enige hoop te geven aan degenen die in het bedorven deel van het menselijk bewustzijn geboren zijn, hebben ze de verlossing door het geloof onderricht: wie het geloof heeft in het offer van de Godheid in de materie, zal automatisch gered worden in een andere wereld – alleen maar het geloof, zonder inzicht, zonder begrip! Ze hebben de supramentale wereld niet gezien en evenmin het grote offer van de Godheid in de materie dat het offer van de involutie is, een offer dat moet resulteren in de totale openbaring van de Godheid in de materie zelf. (E57-58, 336-41)

[De Moeder leest voor:] 'De dood is de vraag die door de natuur telkens weer aan het leven wordt gesteld om het eraan te herinneren dat het zichzelf nog niet heeft gevonden. Was er niet die belegering door de dood, dan zou het [menselijk] schepsel voor altijd aan de vorm van een onvolmaakt leven gebonden blijven. Achtervolgd door

de dood, ontwaakt in hem het idee van een volmaakt leven en gaat het op zoek naar de mogelijkheid en de middelen ertoe. ¹¹⁹

Dit lijkt me een goed onderwerp, zodat we niet verder hoeven te lezen. Het is een vraag die elke persoon met een enigszins ontwaakt bewustzijn zich minstens eenmaal in zijn leven stelt. Diep in het wezen is er zó'n behoefte om het leven te bestendigen, te verlengen en te ontwikkelen, dat er zich in het wezen als het ware iets schrap zet zelfs bij het eerste contact met de dood, dat louter toevallig kan zijn maar dat onvermijdelijk is.

Degenen die zeer gevoelig zijn, worden door zo'n contact verschrikt, anderen verontwaardigd. Men gaat dan bij zichzelf de vraag stellen: wat is dit toch voor een monsterachtige klucht waarin we moeten meespelen zonder het te willen, zonder te weten waarom? Waarom moesten we geboren worden als het was om te sterven? Waarom die hele inspanning om zich te ontwikkelen, vooruit te gaan, zijn capaciteiten te ontplooien, als het is om daarna weer af te takelen, met als slot de ineenstorting en de ontbinding? Sommigen worden er opstandig door, anderen, minder sterken, stemt het wanhopig. En altijd komt diezelfde vraag terug. Als er een goddelijke wil achter dat alles steekt, dan lijkt die wil beslist monsterachtig.

Hier nu zegt Sri Aurobindo ons echter dat [de dood] het onontbeerlijke middel is geweest om in het bewustzijn van de materie de behoefte te wekken aan perfectie en aan de noodzaak tot vooruitgang, en dat zonder die ramp van de dood de mensen zich voldaan zouden voelen in de conditie waarin ze zich bevinden. Misschien. Het is niet zeker. Maar dan is men wel verplicht de dingen te nemen zoals ze zijn en zich rekenschap te geven dat men er een oplossing voor moet vinden.

Het is een feit dat alles zich in een ononderbroken progressieve ontwikkeling bevindt; de hele schepping, het hele heelal gaat af op een vervolmaking die steeds terug schijnt te wijken wanneer men er naderbij komt, want wat op een gegeven ogenblik volmaakt leek, is

het niet meer even later. De meest subtiële wezenstoestanden in het bewustzijn volgen die vooruitgang, en hoe hoger men op de ladder klimt, des te meer het ritme van de vooruitgang samenvalt met het universele ritme, en het dat van de goddelijke ontwikkeling benadert. Maar de materiële wereld is uiteraard star, de transformatie erin verloopt traag, erg traag, en is bijna onmerkbaar voor het tijdsbesef van het menselijk bewustzijn. Daardoor doet zich voortdurend een discrepantie voor tussen het innerlijk en het uiterlijk gebeuren, en het is die discrepantie, dat onvermogen van de uiterlijke vormen om de ontwikkeling van de innerlijke vooruitgang te volgen, die de noodzaak van de ontbinding en de verandering van de materiële vormen tot gevolg heeft. Kon men in de materie echter voldoende bewustzijn brengen om haar op hetzelfde ritme af te stemmen, dan zou ze plastisch genoeg worden om de innerlijke ontwikkeling te volgen. De discrepantie zou dan niet langer bestaan en de dood zou niet langer noodzakelijk zijn.

Naar Sri Aurobindo ons hier zegt, heeft de natuur dat vrij drastische middel bedacht om in het materiële bewustzijn de nodige aspiratie te doen ontwaken, om er de nodige plasticiteit in te brengen.

Het is duidelijk dat de inertie het hoofdkenmerk van de materie is en dat, als er geen ingrijpend middel werd gebruikt, de individuele bewustzijnsvormen zo inert zouden blijven dat ze voor altijd in de onvolmaaktheid zouden blijven bestaan in plaats van te willen veranderen. De materiële dingen zijn zo gemaakt. Voor ons, wij die wat meer weten, valt er maar één iets te doen, namelijk dat allemaal veranderen voor zover dat binnen onze mogelijkheden ligt, en een beroep doen op de nieuwe kracht, op het nieuwe bewustzijn, op de nieuwe macht die in de materiële substantie de vibratie kan brengen waardoor ze getransformeerd, plastisch, soepel en progressief kan worden.

Het spreekt vanzelf dat daarbij de grootste belemmering wordt veroorzaakt door de gehechtheid aan de dingen zoals ze zijn. Maar

ook de natuur vindt dat degenen die de diepere kennis bezitten te vlug vooruit willen; ze houdt van haar kronkelpaden, ze houdt van haar eindeloos geëxperimenteer, haar mislukkingen, haar steeds hernieuwde probeersels, haar nieuwe uitvindingen. Ze houdt van de wisselvalligheid van de weg, van het verrassingselement in het experiment. Men zou bijna kunnen zeggen dat hoe meer tijd het haar vraagt, des te leuker ze het vindt.

Maar men wordt zelfs de leukste spelletjes beu. Er komt een ogenblik dat men de noodzaak voelt om iets anders te doen, en men kan dromen van een spel waarin het niet meer nodig zou zijn stukken te maken om vooruit te gaan, waarin de drang tot vooruitgang voldoende intens zou zijn om steeds nieuwe middelen te vinden, nieuwe vormen, waarin de gedrevenheid hevig genoeg zou zijn om de inertie te overwinnen, en de vermoeidheid, de ontmoediging, het onbegrip, de onverschilligheid. Waarom moet men er in dit lichaam telkens weer bij gaan zitten zodra men een stap vooruit heeft gezet? Het is uitgeput. Het zegt: 'Wacht toch even, je moet me de tijd gunnen om even uit te blazen.' En dat is wat het lichaam naar de dood voert. Als het in zich de ijver voelde om het altijd beter te doen, om altijd zuiverder te zijn, mooier, indringender doorstraald van licht en eeuwig jong, dan zou het aan die macabere grap van de natuur kunnen ontsnappen.

Voor de natuur zelf heeft dat niet het minste belang. Ze overziet alles, ze ziet het geheel. Ze ziet dat niets verloren gaat. Het is er haar alleen maar om te doen de hoeveelheden steeds opnieuw door elkaar te mengen, die ontelbare minuscule elementen zonder belang die je in een magische ketel doet, en je roert dat eens goed door elkaar en je haalt er iets nieuws uit te voorschijn. Maar dat spelletje is niet leuk voor iedereen. En als we er in ons bewustzijn in slaagden even omvattend te zijn als zij, even machtig als zij, waarom zouden we dan niet hetzelfde werk verrichten maar op een betere manier?

Dat is het probleem waarmee wij nu geconfronteerd worden. Waarom zouden we met de toevoeging, met de hulp van die nieuwe kracht die is neergedaald, die zich heeft gemanifesteerd, die aan het werken is, dat fantastische spel niet in onze eigen handen nemen om het mooier, harmonischer en waarachtiger te maken? Het volstaat dat er hersens zijn met een vermogen groot genoeg om die kracht te ontvangen en de mogelijke actie te bepalen. Er moeten bewustzijnsvormen zijn met een vermogen groot genoeg om de natuur te overtuigen dat er andere middelen zijn dan de hare. Het lijkt wel waanzin, maar alle nieuwe dingen hebben altijd waanzinnig geleken vóór ze werkelijkheid werden.

Het uur is aangebroken opdat die waanzin werkelijkheid zou worden. En daar we allen hier zijn om redenen die de meesten van jullie niet kennen, maar die zeer bewuste redenen zijn, kunnen we ons ten doel stellen die waanzin te verwerkelijken. Het zal dan in ieder geval de moeite waard zijn geweest geleefd te hebben. (E57-58, 38-41)

[De Moeder leest voor:] 'Waarom heeft God dit materiaal gekozen of gemaakt wanneer Hij uit alle oneindige mogelijkheden kon kiezen? Omwille van zijn goddelijke idee, dat niet alleen schoonheid en lieflijkheid en zuiverheid voorstond, maar eveneens kracht en wil en grootheid. Veracht de kracht niet en haat haar niet wegens de lelijkheid van sommige van haar aspecten, en denk ook niet dat God uitsluitend liefde is. Alle volmaakte volmaaktheid moet in zich iets hebben van de stof van de held en zelfs van de Titan. Maar de grootste kracht wordt geboren uit de grootste moeilijkheid.' [120](#)

Per slot van rekening komt het hele probleem erop neer te weten of de mensheid de staat van puur goud heeft bereikt dan wel of ze eerst nog in de smeltkroes moet. Eén feit is zeker en dat is dat de mensheid niet de staat van puur goud heeft bereikt, zoveel is zichtbaar en onloochenbaar. Maar er is iets in de geschiedenis van de wereld gebeurd waardoor we mogen hopen dat een selectie uit

de mensheid, misschien een klein aantal personen, gereed wordt om in zuiver goud getransformeerd te worden, en dat dezen dan in staat zullen zijn om kracht zonder geweld te manifesteren, heldhaftigheid zonder vernieling en moed zonder rampspoed.

In de volgende paragraaf heeft Sri Aurobindo dan het antwoord gegeven: als de mensheid er toch maar in toestemde gespiritualiseerd te worden. We zullen 'mensheid' vervangen door 'individu': als het individu er toch maar in toestemde gespiritualiseerd te worden. Als het er toch maar in toestemde ... Er is iets in het individu dat daarom vraagt, dat daarnaar hunkert, maar de rest van zijn wezen wijst dat van de hand en wil blijven wat het is. Het onzuivere erts moet in de smeltoven worden gegoooid.

We bevinden ons nu op een keerpunt in de geschiedenis van de aarde – eens te meer. Van heel wat kanten wordt me gevraagd: 'Wat staat er te gebeuren?' Overal heerst er angst, bange verwachting, vrees. Wat staat er te gebeuren? Daar is maar één antwoord op: als de mensheid er toch maar in toestemde gespiritualiseerd te worden. Het zou misschien voldoende zijn dat enkele individuen puur goud worden om door hun voorbeeld de loop der gebeurtenissen te veranderen. Die noodzakelijkheid dringt zich op.

Waarom de moed, de heldhaftigheid die de Godheid van ons verlangt niet gebruiken voor de strijd met onze eigen moeilijkheden, met onze eigen onvolkomenheden, met onze eigen duistere kanten? Waarom niet heldhaftig door de vuurhaard van de innerlijke zuivering gaan opdat het niet nodig zou zijn eens te meer een van die geweldige, titanische verdelgingen te moeten doormaken waardoor een hele beschaving in duisternis wordt gedompeld?

Dat is het probleem waarmee we ons geconfronteerd zien. Ieder moet zijn eigen manier vinden om het op te lossen.

Ik antwoord vanavond op bepaalde vragen die me gesteld werden, en mijn antwoord is dat van Sri Aurobindo: als de mensheid er toch maar in toestemde om gespiritualiseerd te worden.

En ik voeg eraan toe: de tijd dringt – vanuit menselijk oogpunt
bezien. (E57-58, 84-86)

*

* *

[117](#). Het vlak gemaakte terrein waarop een fort of een versterking wordt gebouwd.

[118](#). Dit was de ervaring van ‘het supramentale schip’, in dit boek opgenomen aan het eind van het vorige hoofdstuk.

[119](#). Uit Sri Aurobindo’s Aphorisms, opgenomen in *The Supramental Manifestation*, blz. 386.

[120](#). Uit Sri Aurobindo’s Thoughts and Aphorisms, opgenomen in *The Supramental Manifestation*, blz. 393.

Georges van Vrekhem (1935-2012) is geboren in Belgisch Vlaanderen. In België genoot hij bekendheid als journalist, dichter en dramaturg en was artistiek directeur van het Nederlands Toneel te Gent. Zijn gedichten verschenen in veel letterkundige tijdschriften en werden ook opgenomen in de verzamelbundels *Met andere woorden*, en *Dichters van deze tijd* (1964). Hij was een tijdlang redacteur van *Gard Sivik*, *Cyanuur* en *Pelion*. Een keuze van zijn gedichten werd gebundeld in *Een wijze van leven* (Cyanuur, 1955). In *De Reis naar België*, zijn laatst gepubliceerde dichtbundel (1997) beschrijft hij een feit uit zijn leven: de reis naar België om een hartoperatie te ondergaan.

Georges schreef ook toneelstukken zoals *Ritueel voor een blinde* (Keldertheater Arca, Gent), *De steen* (Nederlands Kamertoneel, Antwerpen), *Solodroom* (Keldertheater Arca, Gent), *Dood van twee dames* (Nederlands Toneel te Gent) en *Zwarte Excellentie* (Koninklijke Vlaamse Schouwburg, Brussel). Hij vertaalde of bewerkte voor de Vlaamse theaters en voor de televisie meer dan twintig klassieke en moderne toneelstukken uit het Engels, Frans en Duits. Hij werd bekroond met een Basiel De Craene-prijs voor poëzie, met een Reine Prinsen Geerlins-prijs voor toneel en met de Letterkundige Prijs van de Stad Gent voor toneel.

In 1964 ontdekte Georges de werken van de Indiase filosoof en dichter Sri Aurobindo en diens spirituele metgezel, De Moeder. In 1970 werd hij lid van de Sri Aurobindo Ashram, Pondicherry, India. In 1978 verhuisde hij naar Auroville, waar hij tot zijn dood in 2012 woonde.

In India vertaalde hij diverse boeken in het Nederlands, zoals Satprem's roman *Uit het lichaam der aarde*, de trilogie *Moeder* van dezelfde auteur, *De Aforismen* van Sri Aurobindo, *Alle leven is yoga*, een bloemlezing uit de gesprekken van De Moeder, en bloemlezingen uit de Indiase epen *Mahabharata* en *Ramayana*. In

1995 verscheen bij de uitgeverij Ankh-Hermes in Deventer zijn omvangrijk essay *Voorbij de mens - leven en werk van Sri Aurobindo en de Moeder*. Dit boek is nadien verschenen onder de titel *Beyond Man, the Life and Work of Sri Aurobindo and The Mother* (1997) in India en is nadien in vele talen vertaald. Sindsdien schreef Georges uitsluitend in het Engels en publiceerde de volgende boeken:

The Mother, the Story of Her Life (2000)

Overman, the Intermediary between the Human and the Supramental Being (2001)

Patterns of the Present, in the Light of Sri Aurobindo and the Mother (2002)

The Mother: the Divine Shakti (2003)

Hitler and his God – The Background to the Nazi Phenomenon (2006)

Evolution, Religion, and the Unknown God (2011)

Preparing for the Miraculous (2012)

The New Spirituality (2013)

Veel van deze boeken zijn vertaald in het Nederlands, Frans, Duits, Russisch en Spaans.

Georges werd ook bekend als spreker en gaf talloze lezingen in Amerika, Europa en India. In 2006 bekroonde de regering van de Indiase deelstaat West Bengalen hem met de Sri Aurobindo Puraskar.

Georges van Vrekhem's boeken, lezingen en interviews zijn gepubliceerd op www.beyondman.org en www.georges-van-vrekhem.org.